Biblioteka poučná,

wydáwaná

Dědictwím sw. Cyrilla a Methodia

Číslo I.

pro rok 1852.

Putowání Christa Pána po sw. zemi.

Sepsal

Tomáš Procházka,

kněz cirkewní w Jwančicích, oud wýboru téhož Dědictwí.

W Brně 1853.

Tiskem dědicu Rudolfa Rohrera.

Putowáni Christa Pána

po

ſwaté zemi

ſe ſtručným popiſem jejím.

Sepſal

Tomáš Procházka,

kněz cirkewní w Iwančicích.

Nákladem Dědictwí ſw. Cyrilla a Methodia pro rok 1852.

Č. I.

Cena 1 zl. 30 kr. ſtř.

W Brně 1853.

Tiſkem dědicŭ Rudolfa Rohrera.

Jeho Excellenci

Nejdůstojnějšímu a Vysokorodému

Pánu, Panu

ANTONÍNOVI ARNOŠTOVI,

Hraběti Schaaffgotsche'ovi,

Svobodnému Pánu na Künastu a Greifensteinu,

z milosti Boží a stolice apostolské

Biskupovi Brněnskému,

Jeho c. k. apostolského Veličenstva skutečnému tajnému raddovi, kanovníkovi knížecí věrné metropolitní kapitoly Olomúcké, doktorovi v bohosloví, skutečnému spoluoudu Dědictví sv. Cyrilla a Methodia, i jiných vědeckých a dobročinných spolků atd., atd.

Excellenci!
Nejdůstojnější Pane!
Biskupská Milosti!

Dědictví svatého Cyrilla a Methodia, doprovázeno jsouc patrným požehnáním Božím, v nedrahné době tak valný počet spoluoudův získalo sobě, že s jistou a blaženou nadějí hledí v budoucnost, ve kteréž s milostí Boží pod mocnou ochranou Vaší Excellencí čím dál více přispívati bude k oživování svaté, římsko-katolické víry v národě našem. Nejoddanější spisovatel přesvědčen jest, že zjevná milost Páně blahodatnému Dědictví Moravskému vymáhá se neobmezenou poslušností k Nejdůstojnějšímu Pánu a Biskupovi, a tudyž osměluje se nejponíženěji prositi, aby Vaše Excellencí jeho skromné literární prvotiny a první větší dílo Dědictví sv. Cyrilla a Methodia milostivě přijmouti, a také na budoucnost Dědictví naše příznivým okem a mocným skutkem podporovati ráčilo. S prosbou tou

neíuctivější osměluje se s nejhlubší pokorou a ponížeností

věnovati

nejposlušnější duchovní
syn a sluha, spisovatel.

Úwod.

„Ohluchněte, někdo-li wám mluwí bez Jesu Christa, jenž jest z pokolení Dawidowa, z Marie, jenž we skutku se narodil, jedl a pil, pod Pontským Pilátem skutečně byl pronásledowán, skutečně byl ukřižowán a umřel, a to sice před obličejem nebesskanů, zemčanů a podzemčanů" Takto napsal swatý Ignác, učeník miláčka Páně [1]). Cení tedy swatý tento otec aposstolský mluwení aneb wůbec wědomosti o Christu Pánu nassem tak wysoko, že i jiné wědomosti bez Jesu Christa za nic pokládá.

Není posud swětu tak zjewno, jako w prawdě jest, že náš wěk namnoze odekřesťaněn, sobě wědomosti o Christu Spasiteli ani newssímá, ba že i jistým třídám křesťanů pouhé toliko pomýsslení na Christa, učení a žiwot jeho jakousi nechuť wynucuje, ano bohužel jsou i takowí mezi pokřestěnými pohany, kteří se celou dussí odwracují od toho, jenž jest půwod a pramen wssí prawdy, sprawedlnosti a wsseho poswěcení.

Mužowé, jenž se po čas swého celého žiwota snad ničím jiným tak newyznačili, jako soběckou

---

[1]) Spisy sw. otcůw ap. od prof. Frant. Sussila str. 127.

zdorowitosti proti cestám Christem a Duchem swatým utwrzeným, proti swaté Cirkwi a řádům jejim, taci mužowé wynásseji se s nadsseností wysoko nad jiné, a s welikou sláwou přecházeji jména jejich od pokolení do pokolení, a popisy ledajaké ledajakého jich žiwota čitaji se s horoucnosti, jakož se nenasytnou lakotnosti polikají luzné zásady přewráceného jich smýsslení; wssak žiwotopis Pána nasseho Ježisse Christa odkládá, neřku-li powrhuje se, a přec se tuto líčí a wystawuje osobnost, jenž jest nade wssecky jiné powýssená, kterouž swět nezplodil, učitelowé jeho newypěstowali, sskoly jejich newzdělaly, soustawy krátkozrakého rozumu lidského nepomátly a neopontaly, jenž jest sama moudrost a studnice wssi moudrosti, sluncem, w jehožto jasnosti kúrowé anjelsští za swým powolánim se pohybuji, a tisice tisicúw oslawených duchúw w mrákotách wezdejssího žiwota k bezpečnému břehu prawé blaženosti přistáli.

Mužowé podnikawí, kteří do dalekých končin se odwážili, i do ssirossírého moře se pustiwsse odhodlaně a neodwratně, aby neznámé krajiny a nowé díly swěta odkryli, taci mužowé oslawuji se po wessterém okrssku zemském. Jejich podobizny widati zhusta w palácich a w domich welmožúw, ostatky po nich kupuji se za welké peníze, často až k neuwěření, a wystawuji se we weřejných domich

hlawnich měſt, aby byly uctěny od domácich a cizincůw; že ale muž ten, Syn Boží, náš Spaſitel, který pro weſſkeré pokoleni lidſké odkryl nowý ſwět daleko dokonalejſſi, než tento počaſný jeſt, ſwět nebeſký, wěčně trwajíci s poklady daleko wzácnějſſími, že takowý muž, prawím, málo bywá od ſwěta wſſimán, totě wýjew, jejž owſſem nelze jinak, než wlaſtním wýrokem Spaſitelowým wyſwětliti, že to nepřitel člowěk byl učinil.

Jak weliký počet pomníkůw počitá každý národ, které byl poſtawil na znameni wděčnoſti mužům zaſlauženým ſwým, a mnohé z nich byly s welikou ſláwou ſtawěny, a poſud ſe u wyſoké uctiwoſti chowají, a mladé pokoleni před nimi ſe zaſtawujíc bywá wyučowáno o zásluhách mužůw těch, jimž ke cti a ſláwě byly poſtaweny; wſſak jednoduchý pomník naſſeho Spaſitele — ſwatý kříž — ač w Cirkwi rozſſířen tak, že ſe s nim w každém katolickém městě, w každé dědině a ſnad w každém domě potkáwáme, přec již na mnoha místech ledačemu uhnouti muſil; a ty hory Kalwarie, ondy tak drahocenné a přewzácné, ſlzami nábožných kropíwané, muſely již zde onde radowánkám ſwětſkým uſtoupiti, a co jich poſud zbywá zřídka ſe nawſſtěwují, a málo ſlzi wděčnoſti ſe tam proléwá, málo duſſí proſtých, ſwětem nepokalených, nejněžnějſſích citůw wděčnoſti a pokory,

ſchopných ſe tam zaſtawuje, „chudým ewangelium ſe zwěſtuje, a blahoſlawený jeſt, kdo ſe nebude horſſiti na mne“ (Mat. 11, 6).

Wzdor těmto patrným prawdám přec doufáni máme, že národ náš čeſkoſlowanſký, poſud na jádře ſwaté wiry ſwé méně pokažený, nepohrdne tou knihou, kterouž tuto jemu podáwáme, kdežto mimo žiwot Chriſta Pána i mnoho jiného poſkytujeme, což ſe žiwotem jeho jakkoli ſouwiſelo, totiž popſáni země, kde ſe narodil, kde žil, trpěl a umřel, země židowſké, země ſwaté, neboť ta byla otčinou nejwětſſiho dobrodince weſſkerého pokoleni lidſkého. Tamť na tu zemi připinají ſe ſlawné děje jeho účinného a blahoplodného žiwota, a upomínky neſmírné láſky a miloſti jeho. Tamť pádi do propadliny Mrtwého Moře ona již ode pradáwna zázrakem poſwěcená řeka, kdež Janem křeſtitelem na znameni nejhlubſſi pokory obmytí dojiti wolil. Tamť onq pouſſť, kde pro nás čiſtotné tělo poſtem káral, a i protiwníkem naſſim pokouſſenu býti dopuſtil. Tam ſe pnou ty hory, kde po celé noci na modlitbách trwal. Tam ſe proſtirá to jezero, na jehožto břehách ſobě apoſtoły wyhledal. Tam jdou ty ceſty, teď owſſem poněkud zapuſtlé, po nichž ſe druhdy zástupowé za nim walili, aby ho ſlyſſeli, a uzdraweni pro nemocné a neduživé wyproſili. Tam ſtála ta mě-

ſta a ty dědiny, w jejichžto ſſkolách wyučowáwal. Ta ſe wypinal hrdý Jeruſalém, jehožto občané Jeźiſſe nenáwiděli, aż jej konečně na ohawné dřewo kříže přibili. Tam ta miſta narozeni a pohřbu jeho, kteráž ſe poutnicky ze wſſech ſwěta končin dodnes nawſſtěwugi, a wſſecka jiná, kde křeſtanſké náboźné duſſe diwy účinné láſky ku Chriſtu a ſwatým jeho w nádherných pomnicich a welkolepých poſwátných budowách zůſtawily, z nichž bohužel za dnu naſſich oko poutnikowo namnoze toliko hromady kameni a rumu pozoruje, které buď wěk ſám aneb zloba nepřátel kříže Chriſtowa byla porouchala. Tak jeſt ona země, po nížto od času Chriſta Pána tiſice tiſicůw náboźných křeſtanů horoucně byli zatouźili, a pro kterouž ſe zbraně chápali, aby ji nepřátelům z rukou wyrwali, obtížnoſti daleké cesty nic ſe neſſtitice, hlad a žízeň ſuáſſejice, krew ſwou pro ni ronice, i żiwot wydáwajice, ba za to nejwětſſi ſſtěſti ſi pokládajice, koſti ſwé tamto w poſwěceném jejim lůně uložiti, pro kterouž u wzdálenoſti utěſſené ſlzy ronili, jakoby předſiň nebeſkého králowſtwí widice, a než ſe poſwátné její půdy hřiſſnou nohou byli dotekli, s pobożnoſti welikou ji zulibali. Ta jeſt ona země, jejížto prſti (hliny), ulomkůw ſkal, a rozličných zemſkých plodin ſe do weſſkerého ſwěta již rozneſlo a budoucně co wzácnoſt roznáſſeti, a u welké ucti-

wosti chowati bude. Wěru tak země jest, o niž jeden z nejnowějších cestowatelů takto byl napsal: „Palestina jest jediná krajina země, která w člowěku jenž do ní wstoupil, upomínku na počasné záležitosti, zároweň také na božské wěci budí, a tím dwojím w útrobách nassich pomysly a pocity uskutečňuje, které aby probouzela, nižádná jiná země s to není.“

Protož srdečná slowa nadepsal horoucný poutník baron Geramb do cestopisu swého pro kněze řisse francouzské ondy scestnými zásadami podmaněné, a jako zlým duchem zmítané: „Ctihodní kněži! té doby, co jste Wy mečem slowa Božího ozbrojeni, a sstitem wiry přikryti, pro čest Jesu Christa a slávu Církwe, jeho božské choti bojowawali, an jste w prácech na obranu sw. ewangelium noci probděli, abyste jeho božským wlniwem srdcemi hýbali, an jste uprostřed pohorssení a prostopássnosti, čehož wasse zarmoucená wlast nesšťastným swědkem byla, co neunawení dělnici břímě dne i horka rekowšky snášseli: utekl jsem já, břemenem Wasseho trudu spolu skličený, s holí w rukou na okamžení ze země, na nížto, jak se mi podobalo, kletba spočíwá. Se srdcem hořem rozerwaným wyssel jsem si, abych nowé naděje nabyl, a sladké útěchy načerpal pod oblohou Judskou, kde Spasitel a Wykupitel swěta pro spasení wssech

krew swou wycedil. Bethlehem a horu Kalwarii jsem widěl. Nazareth a město newěřicí (Jerusalém); cesty nyní již zapuštlé přeběhl jsem, kde syn Marie tolik dobrodiní byl rozsiwal, a tolikerým bídám úlewy donássel. Uprostřed značných rukou božské prozřetelnosti nakupených zřicenin zdálo se mi, jakoby se posud ozýwaly w mých uších prorocké hlasy Isaiássowy a Jeremiássowy, a nejednou kanuly mi slzy pod těmito poswátnými pomníky. Tenkráte zpominal jsem na krásnou Francii, a na místech, které ostanou wěčně wěkům swědkowé přisné spravedlnosti božské, wolal jsem k swému Ježíssowi o milost a milosrdenstwí pro wlast Wassi."

Když se roku 1848 i nasse požehnané Rakouské mocnářstwí w základech na způsob we Francii wiklati počalo, každý prawý wlastenec wolal tehdáž o milost k Bohu pro milenou wlast swou. Onen mocný swěta Pán, jenž ondy na moři Genesarethském přikázal wětrům, wzhledl na prosby pokorného lidu, a zaplassil bouři w následcích swých nad míru záhubnou. Stalo se jako z čista jasna utisseni po wlastech, a z toho wyssla přežádoucí odedáwna očekáwaná swoboda Církwe a národního wywinu, z čehož zase r. 1850 wykwetlo Dědictwí sw. Cyrilla a Methodia, ústaw to na wydáwání katolických knih českoslowanských, mezi nimiž tato nasse nadepsaná: „Putowání Christa Pána" dle

wůle přednoſtenſtwa téhož ústawu řadu otwírá. Dejž Pán kníže hojného zdaru a požehnání! Zajiſté bude-li ſe popis pouti Chriſta Pána po ſwaté zemi s touž duſſi čítati, s jakouž k. p. nábožný náš trapiſta ty poſwátné kraje byl nawſſtiwil, nemine ſe s cílem ſwým kniha tato.

„Čím bliżeji jſem k Jeruſalému přicházel, píſſe on, tím ſilněji tlouklo ſrdce mé. Byl jſem tomu welmi rád, że jſem mohl w ſobotu pod wečer do Ramy doraziti, abych w neděli tu pobyl, a tu ſe na ten nezapomenutelný den mého příchodu do ſwatého města, na ten nejkráſnějſſí den mého żiwota uchyſtal.“

„Byla jedna hodina a ſwaté město nemohlo daleko býti. Srdce mi tlouklo, jedwa jſem oddýchal. Při każdém pahorku, jenż ſe mi před oči poſtawil, domniwal jſem ſe, że widím zdi ſwatého města. Spatře wěży jednu, wywolal jſem: Tu jeſt! Wſſak můj průwodči prawil mi, że to jeſt hora Oliwetſká. Slyſſe to jméno, které w ſrdcích nábożných pobożné upomínky budí, dal jſem s hlawy, oči ſe mi zalily. S obnażenou hlawou ubíral jſem ſe dále, minula čtwrt hodiny. O jak mi byla dlouhá! Pojednou užaſna oněměl jſem, ſrdcem pro wlaſt tlukoucím ſkočil jſem s koně, a twáři w prachu ſe rozproſtřew, kořil jſem ſe Jeſu Chriſtu, Synu żiwého Boha, Spaſiteli ſwěta — uzřew Jeruſalém!“

„Bylo pět hodin bez několik minut, když jsem se bral bosýma nohama do brány swatého města. O čtwrt na ssest byl jsem w chrámu Spasitelowě, a klaněl jsem se jemu w nejswětějssí swátosti oltářní. Dwa Frantisskáni přiwítali mne laskawostí toho hodnou, jehož hrob ossetřují. Odewzdal jsem swůj odporučný list ctihodnému otci della Grottowi, kwardiánowi klásstera Božího hrobu, jemuž jsem byl rozkazem Jeho Swatosti propagandou římskou zwlásstě odporučen. Když mi byli umyli nohy, a pokrmu poskytli, wykázali mi komnatu naproti komnatě ctihodného otce. Bylo mi odpočinku třeba, neboť jsem byl unawen; tělo moje utrpělo, a dusse má přijala dojemy, které jazyk wyslowiti nemůže. Nemohl jsem usnouti, a jestli jsem maličko zdřímnul, ihned jsem procitnul zase. Ty jsi w Jerusalémě, prawil jsem sám k sobě, 300 kroků od hory Kalwarie, od hrobu Ježisse Christa, Spasitele twého, a takowé pomýsslení zbouřilo ihned mou celou mysl. Mnohdy stalo se, že jsem se sám sebe tázal: Není-li pak to sen? Než sladké přeswědčení o skutečnosti odwrátilo ihned wsselikou pochybnost, a zůstawilo w dussi blahý pocit sstěstí a radosti. S úswitem stál jsem již na hrázi klássterní, odkud se celé město s okolím přehlédnouti dá; atd.“

Tak se dálo s tímto mužem Božím, jenž byl kdy's wěhlasným plukowníkem nassím u wálce

francouzſké, a komornikem dworu naſſeho, jehož cíſař Napoleon I. pro služby, které ſwědomitě pro nás konal, do wazby dal we wěži Vincenneſké, kde mnozí jiní zaſlouzili, wſſak panowitému cíſaři nemilí a podezřelí mužowé ſe nacházeli. W tomto wězeni, z něhož jej po třech létech přiſſti korunowaných ſpojencům wyſwobodilo, we ſpolečnoſti mnoha biſkupům, a jiných náboženských mužům, jako nebeſkým bleſkem ozářen, wida marnoſt a pomijitelnoſt wſſi ſláwy ſwětſké, uzawřel pout do ſwaté země wykonati, a potom žiwot ſwůj w řádu nejtwrdſſim Cirkwe naſſi tuhou kázní dokonati, což ſe bylo w klášſteře trapiſtů w Klaromontu uſkutečnilo. Wyměniw tedy wſſechny tituly ſwé za ſproſtý titul jediný: „Služebník Božího," wſſechny řády a oznaky zásluh ſwých za kříž jediný, ſwůj bohatě wyſſiwaný oděw za hazuku mniſſkou, wykonal cestu do zaſlíbené země, kterou také popſal a tiſkem wydal.

Milý čtenáři! ty kdo jſi, buď bratr Dědictwí ſw. Cyrilla a Methodia, aneb kdo jiný, podrž ſi s Pánem Bohem tituly ſwé, a oděw ſwůj, wſſak ſrdce wyměň za ſrdce pokorné, jaké's znamenal na dotčeném horoucím poutníku Gerambowi, a ſpak čitaje poznáwej utwrzenou ſwatou prawdu, že čím wíce poznáwáme z toho, čemuž jſme uwěřili, tím ſchopnějſſimi ſe ſtáwáme, ſi to zamilowati. Láſka ale jeſt živel ſwaté wíry naſſí.

Obſah.

A.

Strana

Abarim 285
Abel-Keramim 270
Abel-Mehula 180
Abila 227, 285
Abſolonowa hrobka 326
Ai 288
Ajalon 95
Akkaron 85
Akra 36
Alexandrion 288
Anathoth 63
Antipatr 88
Apoſtolà (pûſt) 162
(trhâni klaſû) 184
(wolba) 165
Ar 283
Arabia puſtà 219
Arimathea 101
Arnon 281
Aſkalon 83
Aſtaroth 219
Athanaſius 81
Azot 84

B.

Baburim 128
Bethabara 112
Bethania 243, 309
Bethel 93
Bethezda 181
Bethſage 312
Beth-Haran 270
Bethlehem 21
Bethſaida 152, 221
Bethſemoth 281
Bezech 65
Bethulia 191

Strana
Bezetha 36
Berytus (Beirut) 210
Bosra 220
Bosor 282
Boží hrob 589
Byblos 210

C.

Cedimoth 283
Cedron 326
Cesarea 88
Cesarea Filippowa 224
Cizoložství 253
Cypros 288

D.

Dabrath 235
Damaſſek 228
Dan 226
Dathoman 283
Dekapolis 216
Dibon 270
Dothaim 191
Druſowé 215
Ducha (sw.) ſeſláni 667

E.

Efraim 94
Efrem 298
Eleale 283
Emaus 101
Engaddi 71
Enon 129
Egypt 77

F.

Fanuel 268
Fik uſchlý 337

G.

Gabaa neb Gabaon 95

Strana
Gadara 158
Galgala 288
Galilea 1
Garizim 140
Gasa 82
Gath 83
Gath-Chever 146
Genesareth 649
Gerasa 159
Ginea 276

H.

Hakeldama 329
Hebron 14
Helena Adiabenská 333
Heliopol 78
Herodiani 358
Hesbon 284
Hinnonské hory 329
Hrob boží 589
„ Isaiassův 328
Hrobky královské 332
„ Soudcův 331

J.

Jabes-Galaad 220
Jabne 85
Jairus 162
Jan (sv.) ves 105
„ křtitel 192
Jakoba sv. hrobka 327
Jaser „ „ 271
Jaza „ „ 282
St. Jean d'Acre 199
Jericho 303
Jerusalém 31
jeho brány 41
„ chrám 42
„ zdi 38
Jeskyně Bethlemská 22
„ ukřižná 64
Jesreel město 146
„ údolí 93

Strana

Pán Ježíš w domě swých rodičů 130
„ obřezán 29
„ pokřestěn 105
„ na moři 195
„ do Jerusaléma 299
„ jede tam slawně 312
„ wyhání kupce z chrámu 338
„ jeho witky 367
„ jedl beránka welikonočního 384
„ modlil se po wečeři 428
„ w zahradě Gethsemanské 442
„ modlil se tam 452
„ před wyssekau raddou 472
„ před Pilátem 498
„ Před Herodesem 512
„ bičowán 528
„ se ukazuje lidu 535
„ uslyssel wýrok smrti 540
„ k ukřižowáni weden 545
„ byl ukřižowán 557
„ na kříži 564
„ pochowán 577
„ wstal z mrtwých 586
„ zjewil se přitelkyním 606
„ „ učenikům 609
„ „ na hoře w Galilei 634
„ „ na moři Genesarethském 643
„ ubirá se na horu Olliwetskou 654
„ wstoupil na nebesa 659
„ sessal Ducha swatého 667
Jidáš 381
jeho polibení 459
Joachim a Anna 5
jejich hrobka 334
Joppe (Jaffa) 85
Jordán 107
„ jeho zřídla 224
Jotapa 217
Jturejssti 219
Josafat 326
Judea 10

K.

Kadeš 227
Kafarnaum 122, 650

Strana

Kallirhoe 284
Kana 117
Karioth 277
Kariathaim 282
Karmel 71, 634
Karnaim 271
Kedron, Kidron 326
Kenath 220
Kiriath-Jearim 84
Kwarantania 109
Kříže (nalezení) 598
Křižowá cesta 546
Kobul 211

L.

Lazar 286, 290
Leontopol 79
Letnice (slawnost) 238
Libanon 211
Lidda 102

M.

Mafeath 283
Maggedo 177
Macherus 129
Machmas 102
Malomocenſtwi 167
Malomocný 160
Manaim 268
Marie Panny zwěſtowání 8
„ „ nawſtiweni 18
Maria a Martha 309
Marianſká ſtudánka 327
„ hrobka 334
Marenité 214
Maři-Magdalena 173
Matarea 78
Matěje wolba 664
Matouš 161
Medaba 282
Memfis 79
Memnith 270
Merom 223

Strana
Mladík bohatý 280
Moloch 330
Moria 36
Moře mrtwé 72
Mudrcowé od wýchodu 61

N.

Naboth-Amon 270
Naim 169
Nazareth 3
Nehemiášowa studnice 328
Nikodemus 126
Nobe (Nebo) 129, 285

O.

Oliwetská hora 655
Oltářní swátost 392
Osmero blahoslawenství 164

P.

Pella 219
Pelusium 81
Perea 267
Poswěcení chrámu Páně 277
Petrův pád 484
Pilátův wýslech 506
Pohané (za Christem) 317
Pohřeby u Židů 169
Posedli 157
Proměnění Páně 251
Ptolomais 198

R.

Radda židowská 495
Ravna 101
Ramath 269
Rechob 226
Rogel 128
Rogelim 269

S.

Saby (sw.) klášter 67

Strana
Sadduceowé 360
Safet 121
Saida 209
Salem 129
Samaria (prow.) 131
„ město 145
Samaritané 132
Sarepta 206
Saron 87
Sarthan 268
Scythopolis 116
Sebulon 190
Seforis 189
Sidon 207
Sichem 137
Silo 180
Siloe 258
Sion 35
Sittim 284
Slepý od narození 257
Sobota 184
Sokkoth 267
Soudcův hrobky 331
Stánkův slavnost 246
Sunam 146
Svatba u Židů 117
Synagoga 148
Synedrium 112
Syrofenicie 197

Š.

Šalomonowa kobka 278
„ studnice 200
„ zahrada 65
„ wy rybníky 64
Šimon (farizej) 172

T.

Thabor 232
Thekoa 66
Thersa 180
Thisbe 227
Tiberias 186
Trachonitis 219
Tyrus 202

Strana

W.

Wálka židowſtá 370
Welikonoc 96
Wýrok ſmrti nad Jeziſſem 541
Wzkříſſeni Páně 586

Z.

Zachariáš a Alžběta 9
Zacheus 301
Zaſnoubenci 117
Zlé rady hora 329

Oprawa chyb tiſkowých.

Na ſtraně		ſtoji:	naſpal	místo	napſal
„	13	„	děniny	„	dědiny
„	238	„	Siwina	„	Siwana
„	239	„	keránka bez wody	„	bez wady
„	278	„	kopka	„	kobka
„	307	„	dluho	„	dlouho
„	357	„	ſwatebního	„	ſwadebního
„	397	„	bíti	„	býti
„	430	„	náſleduje	„	nenáſleduje
„	590	„	pohadſtých	„	pohanſtých
„	592	„	naznučuje	„	naznačuje
„	612	„	ſam	„	jſem

Hlawa prwní.

Putowáni rodičů Ježíssowých málo před narozenim Syna Božího a w době dětinstwí jeho.

§. 1.

Putowáni panny Marie k tetě swé Alžbětě do Judského pohoří.

(Luk. 1, 39—56.)

Počátek swaté pouti, jakž ji po Palestině konala swatá rodina, wyssel z Galilee. Bylatě wssak Galilea (což se wykládá jako krajina pomezní) nejsewernějssí část zaslíbené země předjordanské, jsouc menssí, než Judea, wssak wětssí než Samaria, zdéli desíti, a zssiří as osmi mil. Hořejssí Galilea, druhdy nejwice od pohanů obydlená, proto také pohanskou zwaná, jest hornatá; dolení wssak, zahrnujíc planinu Esdrelonskou, židy obýwanou, méně hornatá jest. Wssak wesskerá Galilea, slynouci úrodností půdy, a puwabností mnoha krásných míst ku kwětoucí zahradě se při rownáwala.

Josef, židowský spisowatel o půwabech krajiny Galilejské takowéto wydáwá swědectwí: „Galilea jest wssudy wýnosná, úrodná, a wýborným stromowim wsseho druhu wysázená tak, že i lidi ta-

kowé k sobě wábi, kteří méně přeji polnostem. Pilně se od obywatelů obdělává, a nižádné místo neleží w ni pusto a ladem. Wssady máš města, dědiny a městečka pro úrodnost půdy welmi zalidněná. [1]) Ač menssí než krajina zajordánská nicméně mnohem přednějssí jest, poněwadž we wssech swých částkách wzdělána jsouc, chutného owoce wydáwá, kdežto onano kostrbatá není s to, aby ussslechtilého owoce plodila. Půda její jest jemná a tučná, a pole jsou oliwowím, réwou a palmowím wysázená, jakož i bystřinami a studánkami neustále zwlažowaná."

Při takowéto úrodnosti mohla se nad obyčej zalidniti krajina, a byť udání Josefowo w tomto ohledu poněkud přehnané bylo, naswědčuje welikému počtu obywatelstwa událost ta, že Josef, sbiraw pole proti Římanům, w málo dnech 100.000 dobrowolníkuw sebral.

Obywatelé Galilejssti, také zlásstním nářečím známí, obirali se nejwíce orbou, wedli také znamenitý obchod; nuznějssí wssak, co na jezeře obýwali, živili se rybařstwím. Wubec byli druhých swobodomyslnějssí, a jak jich Josef nazývá, bojechtiwí a udatní, majíce mnoho přirozené dobromyslnosti; wssak od druhých Židu byli potupeni, nebo se říkáwalo, že žádný prorok od Galilee nepowstáwá (Jan 7, 52), a Nathanael mohl se tázati Filippa: (Jan 1, 46) „Z Nazaretha může něco dobrého býti? Takowéto zlehčowání Galilejssých Židuw od sowěrcuw swých snadno se dá wysswětliti, když powážíme, že prawým Židům sebe

[1]) Josef udáwá, že nejmenssí města 15,000 dussí počítala.

menſſí uchylka od přeſnoty ſtarohebrejſkého ſmýſſleni neſneſitelná byla tak, že ſe ji celá utroba zpirala, a že Galilejſſtí Židé, obcowáni majice mezi pohany uſtawičné, ſnad toho ani netuſſice, ponenáhlu ſmýſſleni pohanſkému přiwykali.

Za dnu naſſich činí Galilea pod jménem Safet čáſt wladařſtwi Damaſcenſkého w Syrii, a jeſt ſlabo obydlená, a ſſpatně obdělaná, ač ſtopy dřewni úrodnoſti poſud na ſobě noſí. Beduini a jiné loupežiwé tlupy prohánějí ſe zuboženými lučinami. W této krajině ležel:

Nazareth, miſto ſice malé, awſſak w Cirkwi Božj přepamátné, neb ſe zde ráčil wtěliti od wěku předpowídaný Meſſiáš, Syn Božj, Spaſitel weſſkerého ſwěta, Ježiš Chriſtus; a byl tu wychowán, pročež také Nazarethſký nazwán.

Leželo toto městečko w doleni Galilei, ſluſſíc druhdy k pokoleni Sebulonſkému a wzdáleno jſouc as 11 zeměpiſných mil od Jeruſaléma k ſeweru. Samo jméno značí polohu jeho (kwětouci, wěncowé aneb korunni město). Leželo totiž na wrchu (Luk. 2, 29), odkud krásná wýhlidka do okoliny, a táhlo ſe do údolí utěſſeného a úrodného, že ſe půdě Egyptſké přirownáwalo, a mimo obili také wina, oleje a medu hojnoſt poſkytowalo.

Starý Nazareth owſſem docela popelem polehl; wſſak něco nížeji widěti městečko Naſera, jenž poněkud toliko miſtnoſt předeſſlého zaujímá, a aſi 500 malých bílých domuw s 3000 obywateli počítá, dílem Arabů, Turků, Řeků, dílem Maronitu a Židu. Přímých ulic tu není, wſſak domy jſou z kamene, a doſti úprawné. Každý dům má podzemni komnatu, kteráž pod kopec za-

biha, na jehož zwahu místo samo leží, jakž i stary Nazareth položen byl. Nalezá se zde Frantiſſkánſký klášſter nejbohatſſi a nejčiſtſſi mezi wſſemi kláſſtery w Paleſtině [2]), wſſak krásnèjſſi budowa jeſt chrám r. 1620 od Bratrſtwa ſwaté země obnowený, pod jehožto hlawnim oltářem jeſkyně nepoſſkwrněného početi panny Marie nalezá se s nápiſem: „Zde Slowo tělem učiněno jeſt!“ Chrám tento Nazarethſký wynucuje ſamodèk nejživèjſſi a nejnèžnèjſſi pobožnoſt k přeblahoſlawené Pannè, jakož kdoſi z náboženských poutniku byl napſal. Wſſady prý zříti jeji obraz. Katolik neutrhne kwitko, aby je nepoložil k uctění Matky ſwého Spaſitele na jeji oltář. Se wſſech ſtran ſe objewuji nápiſy k její cti. Na wſſech dwerich, na wſſech ſtěnách možno čitáti ſlowa: „Zdráwas Maria!“ Slowem ſladké toto jméno wſſady, kamkoli ſe ohlednes, znamenati můžes. Na kruchtě ctihodných bratři Frantiſſkanu widèti hezky welký obraz, jenž předſtawuje nebeſkou Pannu, kde ſe prý denně ſcházíwaji Nazarethſſti katolici, aby zde konali modlitby k ochrankyni a orodownici ſwoji “ Jſou tu jeſſtě tři jiné koſtoly, a jeden n:ečet [3]).

---

[2]) Přednoſtou tohoto kláſſtera byl za dnů naſſich náš krajan, Morawan Vital Filkuka, druhdy farář w koſtelním Widři, rodák Jemnický.

[3]) W Naſeke ukazuji tamnèjſſi křeſťané poutnikům podnes:

a) Sutiny kaply, kteráž prý na tom míſtě ſtoji, kde byla Joſefowa dilna. b) Sutiny někdejſſi ſynagogy, w niž P. Ježiš proroka Jſaiáſſe četl. c) Sutiny ſſkoly, kterou P. Ježiš w letech ſwého pacholetſtwi nawſſtěwowal. d) Značné ſutiny paláce někdejſſiho arcibiſkupa Nazarethſkého.

Zde bydlila nejblahoſlawenèjſſí Panna Maria, požehnaná mezi ženami, která byla od Boha wywolena, aby zde počala Syna Božího z Ducha ſwatého. Swatá Ewangelia nejmenují nám rodiče Panny Marie. Co o nich wíme, čerpáno jeſt z jiných kněh, z nichžto čerpali Origenes, Petr Alexandrinſký, Gregor Nyſſenſký, Epifanius a jiní ſw. Otcowé.

Ctihodní rodičowé Marie Panny byli Joachim a Anna. Joachim byl Iſraelita rozſſafný a bohabojný, jenž ſwatyni kádně nawſſtěwowal, a zákonnité oběti a dárky Bohu přinášſel, wſſak s chotí ſwou w neplodném manželſtwí žil, a tudyž mnohé úkory ſnáſſeti muſela drahně let neplodná Anna, až ſe ſlibem zawázala Bohu, že dítě, jímžby požehnána byla, obětowati bude ſlužbě jeho. Tu ji bylo prý zwěſtowáno dítě, naſſe nejblahoſlawenèjſſí Panenka Maria (t. j. paní aneb hwěz-

---

W okolí Nazarethſkém ſe ukazuje a) Skála, z nížto Nazarethſſtí P. Ježíſſe ſwrhnouti chtěli. b) Jeſkyně, do níž ſe prý utekl, aby ſe před nimi ſtryl. c) To místo, kde P. Maria do mdlob upadla zaſlechnuwſſi ſtraſſnou nowinu o zamýſſleném Páně ſe ſtály ſwrhnuti. d) To místo, kde na kolena padla a Bohu za zachowání Syna děkowala. e) Marianſká ſtudánka, z nížto P. Ježíš ſwé matce wody donáſſel. f) Studánka Apoſſtolů, z níž pili Apoſſtolowé. g) Studánka Petrowa, z níž ſw. Petr na rozkaz P. Ježíſſe wodu čerpal. h) Stůl Apoſſtolů, welikým to kámen, na němž P. Ježíš ſe ſwými Apoſſtoly obědwal. i) To místo, kde P. Ježíš ſwým učedlníkům naučení dáwal. — Ponejwíce ſtály druhdy nad takowými pamětnými místy kapličky, které ſe již wíce méně rozpadaly.

Na rowině blíž městečka porazilo 2100 Francouzů r. 1799 pod Napoleonem 25,000 Turků.

da mořská)[4]. Dle slibu přissla prý w 4tém roce swého wěku do chrámu Jerusalémského,[5]) kdežto pod kněžskou dohlídkou prwního wychowání dossla, hlawně přičiněním prý Zachariassowým, jenž se co bezděten jí byl ujal. Když pak byla plnoletá, nawrátila se do Nazaretha do příbytku swých rodičů.

Leželotě to obydlí na úbočí hory, a sestáwalo z jedné swětnice, komůrky a jeskyně, a to bylo celé obydlí, kde byl P. Ježíš wychowán. Po jeho wzkříssení zbudowali prý Aposstolé ze swětnice a komory dwě kaplice, z nichžto jedna se nazýwala kapla početí, a druhá kapla wýchowání Krista Pána. Toto stawení usslo zboření při wsseobecném wytloukání měst židowských od Římanůw za času Vespasiana, ač celý Nazareth wydrancowán a zpustossen byl. Tak prý ostalo toto staweničko

---

[4]) O tomto přeswatém jmeně napsal sw. Bernard takto: „Jmeno Maria wykládá se hwězda mořská, kteréžto sw. Panně dobře swědčí, neboť dobře se hwězdě přirownáwá; nebo jako hwězda bez porussení swého swětlo ze sebe wydáwá, tak Maria Panna bez porussení panenstwí Christa porodila; ona jest oprawdowá hwězda, která z Jakoba possla, jejížto jasnost wesskeren swět oswítila, jejížto paprsky nebesa pronikají, a až do očistce swítí, a po wesskerém swětě se rozssiřují. Ona jest oprawdowá hwězda, jejížto swit srdce ohříwá, ctnosti oswěžuje, a zlosti ničí. Ona jest oprawdowá hwězda, anaž nad welikým mořem tohoto swěta swítí zásluhami swými, a oswěcuje dobrými příklady."

[5]) Měltě chrám Jerusalémský pro swou potřebu i panny, o nichž již w 2 kn. Mojž. 38, 8 se zmínka děje, a které, jak z Josefowa udání widno, u walném počtu se tu pěstowaly, a w panenstwí swém Bohu sloužily, modlíce se a zpíwajíce, jakož i wssechny ženské práce pro chrám konajíce.

mezi zříceninami Nazarethſkými až do času cisařowny Heleny, matky prwního křeſtanſkého cisaře Konſtantina Welikého. Matrona tato, proſlawená křeſtanſkých chrámu ſtawitelkyně, dala nad přibytkem matky Božj překrásný chrám wybudowati, jenž kolem přibytek obklopowal, aniž ſe ho dotýkaje. Zulowý ſloup značil to místo, kde archanjel Gabriel ſtál pozdrawu je ſwatou Pannu, a dwa střewice opodal, ſtál druhý, jenž znamenal to místo, kde ſe té doby Maria klečic modlila. Jeden z těch ſloupů poſud neporuſſený ſe zachowal.

Mezi četnými poutniky, kteří z daleka ſſiroka ſem putowali, připomenouti ſluſſí ſw. Ludwika nejctnoſtnějſſího krále Francie, jenž r. 1251. na ſlawnoſt zwěſtowání blahoſlawené Panny Marie na ſtupni oltáře u těch ſloupůw nejſwětějſſí Tělo Páně přijal. Roku pak 1291, když celá Paleſtina do rukou newěřicich upadla a zubožena byla, byl také i tento krásný chrám z kořene wywrácen a rozmetán. Wſſak přeneſli prý dle nábožné powěſti anjelé Boží kapličku neb příbytek Panenky Marie přes moře do Dalmacie, a o něco později totiž 10. proſ. 1294. do Italie, kdežto w leſe na ſtatku jiſté nábožné paní jmenem Lauretta ſtanula. Po oſmi měſicich prý přeneſla ſe mimo les na horu, kde teď ſtojí. Zaklopila ſe krásným chrámem, který papež Sixtus V. na chrám katedralní, čili biſkupſký powýſſil, a od té doby ſtalo ſe Loretto wěhlaſným poutnickým miſtem. Cisařowé, králowé a knižata putowali tam, a ſnáſſeli bohaté dary, tak že koſtelní poklady Loretanſké zajiſté nejwydatnějſſí celé Italie jſou. Učená Kriſtina, Swedſká králowna, která r. 1654 w Římě do

katolické Církwe se nawrátila, obětowala tuto swou korunu a žezlo. Arciwojwoda Albert z Rakous s choti swou Klárou Eugenii obětowali sem plášť, jenž protkán byl zlatem nejtěžšším, 20.000 dobrými perlami a 2500 diamanty ozdoben, w ceně 30.000 dukatů. Wojwoda Albert V. z Bawor poslal do Loretty pod zatajeným jmenem welký kříž plný smaragdůw, jenž se ceni na 12,000 dukatu a. t. d.

Toli o tom starožitném podání, jež docela mlčenim pominouti nemohli jsme. Swatá Ewangelia swědčí nám, že matka Ježíssowa pocházela z rodu Dawidowa. Tenkráte již owssem sláwa zewnějšší tohoto králowského rodu byla powyhasla, a protož Maria pohřessowala wsseho, čimž se mocni tohoto swěta oslawugi. Ona žila w úzkých poměrech poniženého stawu, wssak wyznačena jest w knize žiwota zlášstni skromnosti dusse swé, a nelíčenou pokoru, cituplnou dobrotiwosti a zbožným smýšlenim a obcowánim. Žiwot její celý doličuje toho, že se ji dostalo jak hlubšího wychowáni nad obyčej sprostých Israelitek, tak zjewenim Božim nadlidského nadšeni k welikému žiwota swého úkolu.

Byla Maria již zasnoubená Josefowi též z rodu Dawidowa pošlému, jenž byl muž rozšafný, mirný, náboženský a wěrný. Očekawajic Maria touženě, jako wšickni dobří toho času, slíbeného Messiáše, a powýšeni opowrženého králowského rodu, nenadále a beze wsseho bluku we swé tiché komnatě poslem Božim dostala tu přenesmirně welikou a přeradostnou zprawu, že má poroditi syna, „jenž bude welký a syn Nejwyššího slouti bude.“ Chwěla se uboha děwa we swé skrom-

notě a panenské cudnotě, rozjímajíc „jaké by to bylo pozdrawení, poněwadž muže nepoznáwá.“ A když se takto swětlem wlastního rozumu počala brániti proti wýrokum nebeského posla, zaplassil on wyšssím zjewením wsselikou pochybnost řka: „Duch swatý wstoupí w tebe, a moc Nejwyšssího zastíní tobě, a protož i to, což se z tebe swatého narodí, slouti bude Syn Boží“; poukazaw jí k tomu na podobného cos na Alžbětě. Ihned odwětila Maria: „Aj děwka Páně, staniž mi se podle slowa twého.“ Jakž mohla teď déle tajiti před příbuznou a přítelkyní swou Alžbětou, an již i archanjelem bylo její sladké jméno wysloweno, a tajemstwí jejího spomenuto; an teď obě drahé přítelkyně dossly té wysoké cti, státi se diwem a zázrakem matkami, ač na spusob dokonce sobě nerowný?! Jakž neměla Maria sylednouti znamení wlastního smilowání? Pročež ihned nastoupila prwní swou pouť do domowa Zachariásse a Alžběty, a jak Ewangelista naspal, s chwátáním.

Zachariáš a Alžběta bydleli na horách Judských, neboť bylo kněžím 13 měst k obýwání wykázáno (Jos. 21, 19) na blízku Jerusaléma, z nichžto bylo widěti na chrám, ležících w pokolení Juda, Benjamin a Simeon, některé také na horách Judských byly. Kněží nemusili neustále w Jerusalémě přítomni býti, nébrž toliko tenkráte se tam dostawowali, když přissel na ně řád w chramowé službě. Králem Dawidem bylo celé pokolení kněžské do 24 tříd rozděleno, (1. Par. 25) které se týhodně w službě střídalo.

Do hor Judských se tedy ubírala blahoslawená Panna majíc před sebou 13 neb 14 mil

cesty. Wodily tenkráte rozličné cesty z Galilee do Judei. Buďto se sslo z Nazaretha přes Nain a Endor do Skytopole na Jordaně, a odtad skrze Samarii na Sichem a Bethel do Jerusaléma, aneb kdo chtěl obejiti Samarii, překročil u Skytopole Jordan, putowal po lewém břehu řeky až do končin Jericha, tu opět překročil Jordan, a sestupowal dále na Jericho do Jerusaléma. Tuto cestu konali Židé nejwíce na swé pouti k wýročním slawnostem do Jerusaléma, owssem byla o něco dalssí nežli prwní. Třetí wssak nejdalssí, zřídka toliko konaná, wedla z Galilee do Dor na břehu středního moře, odtad na Cesarei, Antipatru, Diospol čili Lyddu jižním pohořím Efraimským do Jerusaléma.

Kterou z wytčených cest konala Maria newíme, aniž se nám oznamuje, zdaliž jakého prowodčího měla. Poněwadž ale měla na spěch, dá se mysliti, že zaměřila nejkratssí cestou do krajiny Judské.

Judea činila jižní část Palestiny předjordanské, a spojená s Idumei byla wětssí, nežli Galilea a Samaria zároweň, měřiwssí asi 20 nassich mil do délky a 11 do sířky. Mimo hlawní dwa díly byla do několik menssích okresů rozdělena, a wyjma krajinu podél břehu středního moře byla welmi hornatá; neb w hořejssí části protahowalo se pohoří Efraimské, a w dolejssí rozkládalo se pohoří Judské. Celkem tedy nebyla tak úrodná jako Galilea, ač zde onde co do úrodnosti některá místa neodewzdala sobě, majíce rownou hojnost obilí, wína a owoce. Obwzlásstě se wyznamenala swou úrodnosti rowina Saronská.

Židé w Judei obýwající pokládali sebe za jedině prawé potomky Abrahamowy, aneb za přesné Židy, což poněkud prawdiwé bylo, wssak zase do jiného nesstěstí neméně nebezpečného zabředli, napojiwsse tím srdce swé jakousi hrdostí a nenasytnou zásstí proti jiným, zwlásstě proti Samaritánům. Tím snad stalo se také, že božský náš učitel, chudým ewangelium zwěstuje, u nich méně pobyl, ač jinak blízkost Jerusaléma, co střediſstě wssi sobě nepřízniwé moci, wětssí toho mohla býti příčina.

Město, kde Zachariáš a Alžběta bydleli, jmenem neuwodí se. Jerusalém bylby w sw. písmě jmenowitě udán, aniž wssak w Judském pohoří ležel. Toto pohoří počíná pod městem a zabíhá jedným ramenem k mrtwému moři a druhým do kraje pokolení Simeonowa. Na blízku mrtwého moře strmí holé skaliny, w jiných částích poskytowalo pohoří toto welmi přijemného pohledu, neboť kopce a pahorky byly od paty až do wrchu tarasy nadržowány a wysázeny stromowím a réwou. Obywatelé mnohou pilností takowých tarasů nadělawsse prstí z dolin zanesli, aby jinak pusté hory zúrodnili, a tím četnému obywatelstwu potřebnou wýžiwu opatřili; neb mnoho zde bylo měst, a wůbec zhusta byly tyto hory zalidněny. Za dnů nassich objewují se tyto hory cestujícím ponejwíce co pusté wápencowé strminy, křídu a křesawý kámen nesoucí, toliko widěti lze známky oněch starých nákladných tarasuw, a nutno obdiwowati se té pilnosti, jížto lidé takowé hory w úrodné zahrady přetwořili. W tomto pohoří to bylo, kde se Dawid ukrýwal, uhýbaje osidlům Saulowým, an mu tamnějssí četné a prostranné jeskyně wýbornou službu poskytowaly.

Tři jsou města na horách Judských, o něž se wede spor, které z nich bylo domowem Zachariásse a Alžběty. Poněwadž sw. Lukáš wyprawuje: „Tedy powstawssi Maria w těch dnech, odessla na hory s chwátáním do města Juda" (Judowa) domníwají se někteří, že přissla do města Juta zwaného, které sice w Judském pohoří leželo, (Jos. 15, 55) a také městem kněžským bylo (Jos. 21, 16). Wssak nepodobá se, že w prwní době křesťanské za město Zachariássowo powažowáno bylo, poněwadž tuto nižádných pomníku nestáwá, jimiž se druhdy pamětní místa zwěčnowala. Prawdě nejpodobnějssí jest, že bylo ono místo, kde podnes stojí wesnice

Sw. Jan. Leží tato dědina bezmála dwě hodiny od Jerusaléma, w krajině olíwowím porostlé na patě hory, z nížto krásná wyhlídka do údolí. Císařowna Helena wystawěla tu, kde dům Zachariássuw býti měl, kostel. Nalézá se w zříceninách starého místa posud chrám prostřední welikosti w spůsob kříže wystawěný. Na blízku wystawěli Frantisskáni pěkný klásster. As dwacet kroku ode wsi měl prý Zachariáš dworec, kde w létě přebýwal, a kde prý se jeho manželka Alžběta za prwních 5 měsícu swého těhotenstwí tajila. Má se za to, že tu to bylo, kde Panna Maria swou tetu Alžbětu nawsstiwila, a s ní za tři měsíce potrwala. Místo také, kde tento dworec měl státi, leží w příjemném a úrodném údolí, kamž dosahují zahrady dědiny sw. Jana. Toliko něco málo zbytků pozůstalo z chrámu, jenž na tom místě stál, a jméno „Nawsstiwení P. Marie nosil."

Posud jest tam kapla otewřená, kde se na ten den msse swatá sloužiwá.

As 400 kroku od chrámu máš studnici kamenem roubenou, hojnost wody takowou wydáwajici, že celé okoli zwlažuje a zúrodňuje, a ta se nazýwá „Studnice P. Marie", poněwadž se za to má, že P. Maria w čas swého u Alžběty pobýwáni tuhle wodu čerpala. Arabowé sami wysoce si ji wáži. Podle ni stoji klásster. Nedaleko jest údoli terpentinowé, kde se položili táborem Israelité proti Goliássowi, a tu ten potok, kde sobě byl Dawid kaminky pro swůj prak wybral, z nichžto jedním Goliásse zabil.

W poblizku dědiny sw. Jana ukládá křesťanská wěst také onu poussť, w nižto předchůdce Christa Pána swůj mladý wěk až do roku třicátého w postu a w rozjimáni byl stráwil. Ukazuje se as hodinu od děniny wyprahlá roweň kolem horami owěnčená, a tam jeskyně as 12 stop s hloubi a 8 s ssiři, na úboči hory, kamž s tiži wylézti možno. Na tom místě, kde prý sw. Jan křestitel odpočiwal, wystawěli oltář, kde se podnes sloužiwá. Pod horou prýská se mezi dwěma kameny woda údolim pádici. Zde onde nalezaji se we skále diry, kamž lesni wčely med snásseji, ano také jest tu strom (rohownik obecný, wojtěsska obecná) tak zwaný Swatojanský chleb poskytujici, kterýžto strom w zaslibené zemi a zwlásstě w pohoři Judském welmi zhusta se nalezá. Nočni dobou zniká jakási manna, anaž se po stromowých listech ukládá. Přiletaji sem časem welké kobylky, a na uhli pražené požiwaji se od tamnějssich pastewcu. Nad

jeſkyni na ſkále ſtoji klášter ſwatému Janu křeſtiteli zaſwěcený, wſſak opuſſtěný. [6])

Třeti miſto za bydlo Zachariáſſowo a Alžbětino udáwáné jeſt:

Hebron, jenž ſe pokládá za jedno z nejſtarſſich w Paleſtině, a bylo prý ſedm let dřiwe, nežli Zoan neb Tanis w Egyptě wyſtawěno, (4. Mojž. 13, 23) a Joſef prawi, že za jeho času již 2300 let ſtálo. Leží as oſm hodin cesty od Jeruſaléma k jihu w královſkých Alpech Judſkých, a nazýwalo ſe w nejſtarſſí době Kiriath-Arba, město Arbowo (Joſ. 14, 15.) Arba byl náčelníkem Enakitů prabydlitelů Paleſtiny. Jeſſtě za času Joſue bydleli w Hebronu Enakité, kterým welel král Hoham, wyſokou ſwou poſtawou znamenitý. Někteří maji za to, že tomuto městu dal Abraham jmeno Hebron, co znamená tolik co ſlowo uſjednocení, aby zachowána byla památka té ſmlouwy, již s Efronem byl uzawřel odwážiw mu za pole 400 lotů ſtříbra dobré mince obecné (1. Mojž. 23 16.) Když ſe byl Abraham ſe ſwým ſynowcem rozeſſel, ubytowal ſe nedaleko Hebrona u háje udoli Mambre řečeného. Zde umřela Sara, zde Iſak nejwíce let ſwého žiwota byl ſtrámil, a Jakob též po nějaký čas tu bydlel.

Po dobytí země Kananejſké ſtrze Iſraelity, když naſtalo dělení, obdržel Kaleb město Hebron za wlaſtní, z něhož wypudil Enakity. Po té

[6]) Dle powěſti ukryla Alžběta ſynáčka ſwého Jana do této jeſkyně, aby uſſel ſtihání Herodeſowa, když mládátka w Bethlemě a w okoli jeho wražditi kázal. 40 dni pobyla tu ſe ſynáčkem pečliwá mátí, a potom prý anjel jej opatrowal, dokudž cizi pomoci potřebowal.

stalo se kněžským městem, spolu útočistným, jakých bylo w zemi ssest, kamž se jako do bezpečného přístawu utíkali ti, jenž se stali bezděčně wražedlníky (Jos. 20, 7. 4 Mojž. 35, 11. 12). Později wywolil Dawid po smrti Saulowě Hebron za swé kralowské sídlo, a bydlel tu za sedm let, pokud wládnul nad pokolením Juda a Benjamin (2. král. 2, 1 — 4. 5, 13. 1. král. 2 11.) Zde zdwihl Absolon korouhew zpoury proti swému otci (2 král. 15, 9. 10.) Roboam upewnil s jinými město toto (2. Par. 11, 10.). W čas wálky s Římany potkal Hebron týž osud jako Jerusalém.

Hebron jest posud znamenitým městem, a s Jerusalémem nijak neodewzdáwají sobě, jest úprawné a počítá 10.000 obywatelůw. Arabowé nazýwají Hebron El — Khalil t. j. přítel Boží, aneb město Abrahamowo, poněwadž Abrahama za přítele Božího mají. Obezděno již není wíce, a leží díl na zwahu pahorku, díl w údolí. Na wrssku pahorku widěti jest pozůstatky starého zámku. Kolem města máš pahorky, wssak nižssí Jerusalémských porostlé pistaciemi a oliwami, utěsseného pohledu, poskytujícími [7]). Celé okolí jest přijemné a úrodné zwlásstě na wíno a bawlnu. Zde nalézá se prastará skelná huť jediná to w Syrii za nassich časů. Obywatelé ponejwíce Mohamedáni s Bethlem-

---

[7]) Ze starého Hebronu k seweru widěti Jerusalém mezi horami. Wyčkáwali w čas oběti na wrchu chramu zoru kněží Jerusalémssti. Jak mile switati počalo, woláno s wrchu dolů: Swětlo! swětlo! Na to se jich dole tázali, zdali již widěti kněžské město Hebron? A když na to odpowěd zawzněla, že ano, tu ihned se lid obětowati jal.

skými w nekonečných rozepřích žijí, čímž se krajina nebezpečnou stává.

Na stráni pahorku, na němž Hebron leží, nalézá se také jeskyně Machpelah, aneb dwojitá jeskyně (1. Mojž. 23, 9), kterou Abraham od Efrona Hethitského ku pohřebu své rodiny byl zakoupil. Císařowna Helena wystawěla tam krásný kostel, a u schodů jeho tři kaple, pod nimiž se nalézají hrobky Abrahama a Sary, Isaka a Rebeky, Jakoba, a Ley. Turci sobě přetwořili tento chrám w mečet, jejž sobě wysoce váží nižádnému křesťanu ni židu přístupu do něho nedáwajíce [8]). Při něm stojí turecký klášter, jehož obywatelé denně čočkowou polémku waří, kterou přichozím z darma poskytují, a to sice na památku té události že Esau právo prworozenství za krmi čočkowou Jakobowi byl přepustil. [9])

---

[8]) Wedlé staré powěsti odpočiwají w Hebronu kosti praotce pokolení lidského Adama. Proto prý s větší horliwosti chwátali židé po překročení Jordánu k wydobýwání Hebronu. Jiní zase kladou větší wáhu na tu domněnku, že Adam na Kalwarii blíz města Jerusaléma pochowán leží. Obého pak nelze ztwrditi. Jiného něco jsou nabřečené hrobky swatých patriarchůw. Josef jich připomíná, že za jeho času byly; jich podotýkají Eusebius a Jeronym a jiní až do času křižáckých válek. Robinson a Smith prawí, že hrobky patriarchů, jichž se w první knize Mojžíssowě připomíná, posud zachowalé a paměti hodné budowy, w Hebronu se hledati mají. Tatok stará budowa twoří zewnější hradbu mečetu, na délku as 200, na šířku 115 a do wýšky 50—60 stop. Tyto zdi jsou na wšechen způsob ty nejstarší díly mečetu zdém starého chrámu Jerusalémského podobné.

[9]) Tradice klášterní udáwá původkyni jeho sw. Helenu, wšak podobá se staršího původu býti.

Údoli Mambre, aš čtwrt hodiny od Hebronu, má délky půl hodiny a touž ſſířku. Plodiny tohoto údolíčka wynikají welikoſti ſwou, neb roſtou tu hrozny 12ti liberní. Nazýwá ſe také Terebinthſké údoli, ponéwadž mnoho takowých ſtromů tuto roſte. Terebintha dèlá ſilný ſtrom, oddenku newyſokého ſice, wſſak tluſtého, zároweň tluſtých wětwi, a wždy zeleného liſti.

Kwèt jeji podobá ſe kwětu winého kmene, a jahody ſwěſſuji ſe w hroznech pryſkyřičných jako ſám ſtrom, z něhož ſe nářezem dobýwá terpentýn. Strom tento doſahuje wyſokého ſtáří. Na dolnim konci údoli Mambre u potoka ſtála za času Joſefa terebintha neſmirné tlouſſtky a wýſſky, o nížto twrdili tenkrátni obywatelé, že od počátku ſwěta ſtoji. Jeſſtě za času ſw. Jeronyma ſtála u welikė wážnoſti, neb ſe twrdilo, že pod ni Abraham náwſſtěwu Hoſpodina s dwěma anjely we ſpůſobu tří mužuw poceſtných (1. Mojž. 18) doſtal, jenž mu narození ſyna a wywrácení Sodomy a jinych měſt zwěſtowali. Peň této terebinthy poſud ſe chowá w chrámu, jejž ſw. Helena wedlé ſtromu wyſtawěti dala. [10])

[10]) Také klade powěſt do okoli Hebronſkého ono pole, na němž Bůh prwního člowěka byl učinil, než do něho neſmrtelného ducha byl wdechl. Leží prý to miſto od hrobůw ſw. Patriarchůw k západu, coby — jak náš Adam z Weleſlawina prawi, z dobré kuſſe wyſtkeliti mohl. Tam ſe ukazuje poſud hezky ſiroká, čtwerhranná jáma w zarudlé hlinowce, kterou wſſickni wychodčané cti, wezdy něco ſebou berouce do domowa ſwého, ponéwadž za to maji, že prwní člowěk Adam z této hliny od Boha učiněn jeſt dřiw než jej Hoſpodin s manželkou Ewou do ráje byl poſtawil. Půl

Roku 1167. zarazila se w Hebronu stolice latinského biskupa, a jesstě r. 1365 se připomíná biskup w Hebronu (wssak toliko jako ep. in part.), poněwadž toto město hned po dobytí Jerusaléma r. 1187 skrze Saladina zase w ruce Mohamedanské upadlo, a w nich posud se nalézá. We powstání r. 1834 brali zdejssí obywatelé živé účastenstwí, a nejdéle se drželi. Ibrahim Passa ztekl město a drancowal je. Následkem této poslední wálky jsou překážky, které cestujicím do města bránily, odstraněny, a Hebron jest teď rownéž jako jiná města Palestinská wssem přístupný.

W jednom z těchto nadřečených míst, prawdě wssak nejpodobnéji we sw. Janě, nawsstiwila Maria Panna drahou tetu swou Alžbětu — druhou Saru — která již sseslý měsíc sebe matkou cítila. Wssak jakmile w srdečném uwítání ihned té jistoty byla nabyla, že se jí božské milosti dostalo, tu welebila anjelská dusse čistotné panny Hospodina Boha swého w neobyčejném nadlidském zápalu, a právě w prorockém widění zplesal duch její w Bohu Spasiteli swém, že wzezřel na poniženi děwky swé, a že ji od této chwile blahoslawenou nazýwati budou wssickni národowé země, jakož se ji toho w katolické Církwi již bylo dostalo.

As tři měsíce potrwala nejswětějssí Panna w přibytku Zachariássowu přeblaženém, poněwadž udiwstojen byl, nejdrahocenějssí klenot wesskerého

---

hodiny jižněji ukazuje se dosti prostranná jeskyně, kdež prwní rodiči bydleli, bywsse z ráje wyhnáni. As půl hodiny od této jeskyně pod údolím Mambre k wýchodu, znamenají ono místo, kde Kain swého bratra Abela byl zawražděl.

tworſtwa u ſebe tak dlouho přechowáwati. Teprw když ſe měli napluiti dnowé Alžbětě, a ona ſlužby zkuſſených žen potřebna byla, rozžehnawſſi ſe nejdůſtojnějſſí Panna a matka Boži s drahou tetou ſwou nawrátila ſe do domowa ſwého, do Nazaretha.

Od této doby nemohlo těhotenſtwí Panny Marie dlouho zuſtati tajno Joſefa, jemuž zaſnoubena byla, co jej také do nemalých rozpaků přiwedlo, má-li Marii přijiti za manželku, aneb ji zapuditi. Stojí pak w pſmě ſwatém takto: „Joſef pak muž její ſprawedliwý jſa, a nechtěw ji w lehkoſt uweſti, chtěl ji tajně propuſtiti. [11]) Wſſak anjel Páně zjewil ſe mu we ſnách řka: „Joſefe, ſynu Dawidůw, neboj ſe wzíti Marie manželky ſwé, neboť což w ni jeſt, narozeno z Ducha ſwatého jeſt. „Poſlem Božim byw Joſef na jiná myſſlení přiweden, pojal Marii do domu ſwého, ſtana ſe od té doby jejim wěrným průwodčím a ochrancem, hlubokou maje uctu před choti Boží, anaž panenſkou čiſtotu Bohu byla zaſwětila, a před ſwětem toliko manželkou Joſefowou ſlouła. [12])

[11]) Propuſſtění takowé dělo ſe dle práwa židowſkého před dwěma ſwědky beze wſſeho hluku. Joſef pak, buſſe ſſlechetná, nechtěl ani pſemnou příčinu takowého zapuzení zadati, neb u židů dokonce od manžela záwiſelo, chceli takowý ſmutný páb úřadu oznámiti a na zákonnité kamenowání té newěrnice a ſwůdce jejího doléhati, čili nic.

[12]) Tento příklad manželſtého panictwí není tak neſmirný, aby nebyl nalezl w Cirkwi i na ſtolcích knížecích náſledowníkůw, jako u př. u cíſaře Jindřicha a choti jeho Kunigundy, u krále Kolomana z Haliče, bratra ſw. Alžběty Uherſté ſe ſwou knížecí manželkou Salome z Polſky, u wojwody Boleſława Stydliwého z Polſky s Kingou neteří Alžběty, u Falckraběte Juſtina s choti ſwou a t. d.

§. 2.

Putowání rodičů Ježiſſowých z Nazaretha do Bethléma.

(Luk. 2, 1 — 20.)

Po nějaký čas pobyla Maria, požehnaná mezi ženami we ſwém přibytku w Nazarethě, až potom na konec blizkého porodu muſila bezmála tak dalekou ceſtu konati, jakož před nedáwnem, wſſak tentokráte doprowázena jsouc manželem Joſefem. Přičinu k tomuto putowáni zawdal rozkaz římſkého cíſaře Auguſta, Pána nad Paleſtinou, jenž tehda powſſechné popiſowáni we ſwé říſſi byl naporučil, kdežto jméno každého pohlawára rodinného, též ſtáři, a počet údů jeho rodiny, a ſtaw jeho jmění ſe znamenalo. Poněwadž židé welmi ſi zakladali na ſwuj rod, proto ſe w této čáſti Rimanſké říſſe popiſowáni tak zařidilo, že ſe muſil dáti, každý zapſati w tom místě, kde rod jeho ſwuj původ wzal. Maria a Joſef tedy, jako oba z čeledi Dawidowy poſſli, byli přinuceni do Bethléma putowati, aby ſe tam do ſeznamu potomku ſwého praotce Dawida wnéſti dali. Joſef a Maria prý ſe také narodili w Bethlémě, a jejich rodiči uhnuli druhdy Herodeſowi, mečem a prowazem Makkabejſký rod zničiti uſilujicimu, do pomezni Galilee, a žili co wyſtěhowalci od práce rukou ſwých. Kdyby Maria byla měla bratra, nebyla by podſtoupiti muſila tuto ceſtu, neb ženſké tenkráte toliko ſe znamenaly, když neſtáwalo té rodině žádného mužſkého úda. Wſſak i w tom wyššſi byla ukryta wule.

K wykonáni té cesty bylo nèkolik dni zapotřebi, aniž mohla šnadná býti, poněwadž se Maria čekala. Welmi nemilo musilo jim býti, když jich w městečku nikde do domu nepřijali. Potomstwo Dawidowo bylo tenkráte welmi četné, a shon cizincu byl takowý, že se wšecky domy přeplnili. Proto hledali za městečkem přitulku w jeskyni, jenž obyčejně stádu a pastewcům za obydli sloužila, wšak té doby právě uprazdněna byla; nebot w pohoří Judském držiwal se dobytek, jak dlouho se dalo, pod širým nebem. W této tmawé jeskyni aneb jinak w chlèwè naplnili se duowé blahoslawené Matičce Boží, aby světu porodila toho, jimž nebesa a země učiněny jsou. [1])

Bethlehem leží bezmála uprostřed krajiny Judské. Toho jména jsou dwè města w Palestině, z nichžto wšak toliko toto wèhlasným se stalo, jenž jest město Dawidowo, a rodiště Spasitele světa; pročež je již ústa prorocká (Mich. 5, 1) jmenowala, a proto také, ač malé a nepatrné, w řadu welkých měst wesskerého světa se postawilo. Za času patriarchu stálo na tomto místě město Efrata (úrodná Gen. 35. 16. 18, 7) pročež se také Bethlehem Efrata pisse (Mich. 5, 4) a poněwadž při dělení země pod Josuem k pokoleni Juda připadlo (Soud. 17, 7) nazywá se Bethlehem Judow, na rozdil Bethlema w Zebulonu ležiciho (Jos. 19, 15). Wykládá se jmé-

[1]) Panowala na počátku nejhoda, kterého dne se narodil P. Ježiš, až Římským papežem Juliem, jenž we čtwrtém století žil, rozhodnuto že 25. prosince se tento celého světa nejpamátnějssi den slawiti má. Tak wůbec přijato

no toto jako: dům chleba. Bethlehem jest za dnů naſſich welkou wſi as 150 domů w úzkých nečiſtých ulicich, a několik rozpadaných budow počitajici s 1800 obywateli, nejwice křeſtany, wſſak rozličným Cirkwim naležitými. Leží na úboči kopce červeného proſtřední wýſſky, k západu ſe tahnouciho a pahorky obklopeného, dwě hodiny cesty k jihu od Jeruſaléma. Poloha jeho jest pěkná, a s temena hory máš wýhlidku do krajin k Jerichu, k Mrtwému moři, a na Arabſké pohoří. K ſewеru ſe otwirá ſiroké údoli, úrodné na obili a paſtwy. Jſou tu také winice, pak oliwowé, fikowé a jabloňowé ſady. Obywatelé hotowuji ruženec, křižky, a jiné toho druhu zboží; také ſe zde od pradáwna hotowiwali welké džbány, neb prý byl Bethlem (dle Talmudu) od hrnčířů původ wzal.

Jeſkyně, kde ſe narodil Chriſtus Pán, leží jihowýchodně as 200 kroku od města. Widěti jeſt kláſſter twrzi podobný s welebným chrámem nad poſwátným místem narozeni Syna člowěka.

Hned prwotni křeſtané wyſtawěli nade chlé-wem kaplu, než ciſař Hadrian kázal tam poſtawiti ſochu pohanſkého Boha Adoniſa, a zwlášſtni k jeho ſlužbě zřídil obřady, a to wſſecko proto, aby prý křeſtany ode ctění tohoto přepoſwatného místa odwrátil. Náboženská máti ciſaře Konſtantina ſw. Helena kázala neſtoudnou modlu odkliditi, a na tom místě krásný chrám poſtawiti, jenž podnes jméno Marie Panny noſi.

Jeſt wyſtawěn z teſaného kamene na ſpůſob kříže w řeckém ſlohu, podepirán 48 ſloupy we čtyrech řadách z mramoru počerwenalého hlatěného, makowice korinthſkého ſpůſobu z bílého mramoru

jsou, a posud na sobě znameni nesou, že kdy s pozlaceny byly. Chrámowou lod nepřikrywá ani strop ani jaká klenba obyčejná, nébrž na makowicich pilířu spočiwaji trámy, nad nimiž se pak wzhuru pne dřewěná wazba, nejprw prkny a na to olowem pobitá. Stěny chrámowé lodě jsou opatřeny welkými okny, a byly druhdy mosaikowými (rozmanitě barewnými kameny wykládanými) obrazy, jakož i nápisy ze swatého pisma řeckými a latinskými ozdobeny, čehož známky posud zde onde pozorowati.

W sewernim okřidli stoji oltář swatých tří králuw, kde s welbloudy swými stanuli, hledajice noworozeného krále židowského, aby se mu klaněli, w jižním pak okřidli jest oltář, kde byl P. Ježiš obřezán. Hořejssi část kříže k wýchodu, kruchta zwaná, jest o pět schodů lodě wyšssi, a od ní zdi oddělena, ponèwadž tato Rekům, onano pak Armenum náležì.

Na té kruchtě jsou tři oltáře. Před hlawnim oltářem jest hwězda mramorowá do půdy wložená na znameni hwězdy mudrcum cestu ukazujici. S kruchty se chodi w prawo w lewo okolo hlawniho oltáře po točitých 15ti schodech dolu do místa dennimu světlu nedostupného, wssak do místa, kde wzesslo slunce oswěcujici každou dussi na tento swět přicházejici, totižto do chlewa narozeni Syna Božiho.

Tato jeskyně, kde poprwé widina byla sláwa wtěleného Bohočlowěka, jest 40 stop dlouhá, 12 ssiroká a 9 wysoká, kterou podepirají tři porfyrowé sloupy rownèž jako stěny malbami a oponami okrásslené. Půda jest pěkným kamenem

dlažděna. W pozadí jeskyně nalézá se w půdě prohlubeň z bílého, wssak již poněkud porouchaného drahulí (jaspisem) wykladaného mramoru. Tok ono místečko drahocenné, kdež nejčistssí Panna porodila swěta Wykupitele. Jsou tam také w stříbrných paprsscích slowa tato: Hic de virgine Maria Jesus Christus natus est, t. j. Tuto se z Marie Panny Ježíš Kristus narodil. [2])

W pozadí u stěny jest oltář, kde se msse swatá sloužíwá. Nad obrazem, narození Krista Pána představujícím, wisí tři pěkné lampy a oltář oswětluje 305 lamp, z nichžto nejkrásnějssí přissla darem od Ludwíka XII. krále Francouzského. Mimo to hoří po celé jeskyni 32 swítilen.

---

[2]) Na důkaz jaké city zachwacují dussi poutníka wstoupiwssího do této swatyně, stůjtež zde slowa cestowatele ruského Abr. Norowa: Putowání po swaté zemi D. I. 185. „Zdaliž ale možná líčiti onen přesladký cit, jaký tu naplňuje úžasem a skroussenosti uchwácené srdce poutníka, wstupujícího w tajemnou temnotu swatyně této? Prwé jesstě, než jsem dobře prohlídnouti mohl, upadl jsem twáří na mramorowou podlahu, tam, kde stříbrná, lampami oswětlená hwězda označuje místo narození se nasseho nebeského Wykupitele! Wyliw city litostných díků Spasiteli swému za spasení wesskerého člowečenstwa i mé dusse — přečetl jsem latinský nápis kolem třpítící se hwězdy: Hic a t. d. Co možná wíce powěděti?

Aneb Francouzského poutníka barona Geramba z řádu Trapistů. „Sestoupili jsme několik schodů, a tu jsme stanuli přede dweřmi, které ihned průwodčí otewřel. Tu spatřím hlubokou jeskyni množstwím swítilen ozářenou. Průwodčí ustoupí, a já projat bázní, uctou a láskou wcházeje padám na kolena, modle se a rozjímaje a holduje Bohu swému a t. d. Odbila druhá po půl noci, když jsem se do wykazané klassterské komnaty nawrátil.

které dnem i noci temnotu její oswěcují. Také jiné obrazy jsou tu i warhany malé.

U wchodu w prawo ukazuje se we skále wytesaná jeskynka, do nížto se po dwou stupních sestupuje, tam byly jesle, kde odpočiwalo přemilostné ono rozeňátko, jemuž jsou nebesa trůnem, země pak podnoží noh jeho. Jesle jsou teď wytesané z kamene, mají podobu podlouhlé truhlice, a obloženy jsou bilým mramorem. [2]) Totok místo jest rownì drahocennými lampami oswětleno, a slouží za oltář, kde se nejswětějssí oběť koná. Oltářní obraz, díla uměleckého, představuje klanění se pastyřů. Naproti jeslím w též jeskyni jest druhý oltář na onom místě, kde přeswatá Bohorodička přijala tři mudrcůw, klanějících se děťátku, jež na klinu držela. Wssecky stěny obojí jeskyně potaženy jsou bohatými tkaninami. [3])

Nebude snad od místa powěditi o slawnosti, jaká se zde konáwá o wánocích. O půl noci na hod Boží počíná ctihodný pater Kwardian průwod, nesa na rukou Jesulátko. Za ním kráčejí pobožní katolici tamnějssí, a poutníci wessckerého křesťanského

---

[2]) Wlastní jesle dřewěné byly w sedmém století z několika kamenů z jeskyně do Říma přenesseny, kde se uložily do stříbrné skřínky w chrámu Páně „Maria Maggiore," a které se na wánoce k weřejnému uctění wystawují. Z těch ješliček, w nichž ležel Pán Ježíš, zbywají podnes, jak očitý swědek oznamuje, toliko malé částečky swázané, jichž za sklem w bohaté stříbrné lemůwce widěti lze.

[3]) Uprawena byla tato jeskyně od císaře Justiniana. Byla též r. 1670. obnowena bohatým kněžnikem Carhradským, jenž na to bezmála 100,000 dolarů wynaložil, z kterézto summy owssem welká část na wymahání dowolení k oprawě jeskyně u turecké wlády byla padla.

swěta, co jich tu přítomno, wssickni s pochodněmi w rukou. Když se bylo přisslo až na místo narození Syna božího, zazpíwá jahen wážným hlasem ewangelium na jitřní až k slowům: „Naleznete nemluwňátko plenkami obwinuté a položené w jeslech"; wezme zajisté děťátko z rukou kněze, obwine ho plenkami, a položí w jesle, a tu padssi wssechno množstwí na zem, klaní a modlí se.

W tom okamžení se w dussi přítomných děje cosi nadpřirozeného, pisse onen wýsse jmenowaný francouzský poutník. Zbožná dusse nenalezá slow swou wděčnost a lásku wyslowiti, ona toliko wzdechy a slzami odpowídá. Zde se probuzují w srdcích wíce méně podobné city, jakých zakusila, owssem w míře nepostižitelné, „Požehnaná mezi ženami," když poprwé na tomto místě byla Syna Božího plenkami obwinula, a na klín wzala, než ho w jesle položila: city, které sw. Basilius takto naznačiti se odwážil: „Jaké jméno mám ti dáti milousstku muj? Jak tě mám jmenowati? .... Smrtedlníka? .... ale kdyť pak jsem tě bozskou mocí byla počala .... Boha? .... ale kdyť máš lidské tělo. Jak se mám k tobě chowati? Mám-li s kadidlem w rukou se k tobě blížiti, aneb mléko prsou mých k požíwání poskytowati? Mám-li o tebe péči míti, jako ta nejněžnějssí wssech matek, aneb mám-li w prachu klečíc tobě sloužiti? O diwotworné wěci! Nebesa jsou sídlem twým, a já tě kolíbám na klíně! Ty jsi na zemi, a předce nijak od nebesstánů odloučen, a nebesa s tebou jsou."

K jeskyni této přeposwatné přilehají některé jiné jako kapličky, totižto: kapla sw. Josefa manžela Panny Marie, kapla nemluwňátek, w níž prý

nadarmo ukrýwaly matky Bethlemské děti swé před úklady Herodesa ukrutného, a kdež widěly wražditi swé milousſky; kapla a hrob sw. Jeronyma; kapla swaté Pauly a dcery její Eustochium, a jesſtě jiné kaply a hrobky. [4])

S chrámem Matky Boží souwisí klásſter, jejž také císařowna Helena wystawěti dala. Sestáwá z wíce neprawidelných budow kamenných, wysokými a tlustými zděmi obehnaných, tak, že se wsse spisse twrzi nežli klásſteru podobá. Wchod do něho nízký a neouhledný jest, [5]) wssak se stře-

[4]) Swatý Jeronym, zajisté nejučenějssí wssech latinských sw. Otcůw, opustil po smrti papeže Damasa r. 385. Řím, aby swůj žiwot u jesliček Christa Pána stráwil; 14 úplných let překládal tu swaté písmo do jazyka latinského, a obýwal zde až do swé smrti r. 420. Za ním se tam pustila sw. Paula Římanka z rodu powysseného. I ona byla tímto požehnaným místečkem tak dojata, že zde wywolila i s dcerou swou Eustochium počasný příbytek swůj, a takto zde pobyla tato sslechetná wětwička rodu Scipionů a Grachů 20 let, wssem skwostnostem a půwabům města Říma wyhost dawssi aby w chudobě ducha Pánu sloužila. Jak sám sw. Jeronym o ní wyprawuje, twrdila ona, že očima wíry swé spatřila děťátko plenkami obwinuté, když poprwé wstoupila do jeskyně, kde se Christus narodil, a to obydlí požehnané Bohorodičky byla shlídla. „Jsem tedy já nehodna udůstojněna — tak wywolala zbožná matrona — jesličky zulíbati, w nichžto můj Pán odpočíwal, a w té jeskyni se pomodliti, kde jej panenská matka porodila. Zde budiž odpočinek můj, neb zde jest wlast Páně, zde wolím obýwati, neb můj Wykupitel si toto místo wywolil.“ O sladkostech, jakých tyto osoby z místečka toho okoussely, přeswědčujeme se z listu 17. sw. Jeronyma: My jsme toho nalezli, prawí on, jehož dusse nasse hledala, jej se přidržíme, a nespustíme se ho a t. d.

[5]) Majíce tak úzké dwéře snadněji prý se mohou řeholníci ubrániti častému se wtírání do klásſtera penězochtiwých Arabů.

chy ploské wyhlidka daleká a pěkná. Klásster tento do tři dílů rozdělený obýwán jest od katolíků, Řeků a Armenů. Chrám Frantisskanský leží k seweru od chrámu Matky Boží a měří 32 kroků zdéli a 12 zssíři.

Asi čtwrt hodiny od Bethlema k wýchodu leží na příjemné rowni malá wes — wiska pastýřů od Arabů zwaná — z části katoliky, z části Řeky obydlena. Nedaleko se ukazuje pole, kde pastýři té noci, když se narodil Ježíš, stáda pásli, a kde jich swětlo s nebe obklíčilo, a anjelé jim přeradostnou nowinu přinesli, že se w Bethlemě narodil Messiaš. Císařowna Helena také i zde na tom poli zdí obehnaném na památku té swětowé události chrám wystawěti dala, kdež byl též oltář králowně anjelské zaswěcený, wssak z něho toliko rozbitiny ostaly, zároweň i z klásstera na blízku wystawěného. Na tomto místě prý bydlel se stádem swým patriarcha Jakob po smrti drahé choti swé Rachel, a wěži prý tu wystawěl, aby s ní přehlídku swých pastewců držeti mohl, z níž teď toliko zříceniny widěti. Také se ukazuje na blízku to místo, kde Rachel pochowána byla. Jakob wzdělal nad jejím hrobem pomník (1 Mojž. 35, 19. 20.) Ten nynějssí byl na sutinách starého pomníku od Turků wystawěn. Také se tu cisterny krále Dawida připomíná, z nížto mu druhdy na jeho žádost tři z jeho nejchrabrejssích wojínů, prodrawsse se táborem nepřátelským, nawážili wody, kteréž wssak Dawid, ač žížní trápen, neokusil, nébrž swému Bohu na oběť wylil. (2 Sam. 23, 15 — 17).

Přidati slussí některé zdejssí národopisné

zwlásstnosti. Politowání hodny jsou zajisté Bethlemské ženy, poněwadž přinuceny jsou na swých bedrách w kožených měchách wodu as hodinu cesty z rybníků Šalomonowých donásseti, neboť prý staré wodojemy a wodowody, které nákladem králowským jak do Jerusaléma tak do Bethlehema udělány byly, jsou již porouchány. Nedostatkem wody se poněkud omlouwá weliká nečistota w přibytcích zdejssích občanů.

Kroj zdejssího lidu, pakli obecnému mínění radno wíry přidati, jest týž, jaký býwal za času Christa Pána. Ženské se obláčejí tak, jako tam widěti oblek nejblahoslawenějssí Panny na obrazích, totiž modrá sukně a čerwený plássť, aneb čerwená sukně a modrý plássť a bílý záwoj.

Ženich musí sobě zde newěstu od rodičů koupiti; a zdor takowému kupowání žen není prý na swětě místa, kdeby čistějssí panowal mraw mezi mládeží, jako w Bethlemě a Jerusalémě. Neslycháno prý tam jakého proti cudnotě prowinění. W tom pádu jsou prý Bethlemssti neuprositelni. Běda těm, jenžby w dost malé upadli podezření.

§. 3.

Putowání rodičů s noworozeňátkem z Bethlema do Jerusaléma, aby ho představili Pánu.

(Luk. 2, 21 — 38).

Osmého dne po porodu přewzal pěstoun Josef obřezání na newiňátku, jenž na se přijalo celého swěta hříchy. Bylatě práce otcowa, již od

času Abrahamowa, při jakéžto službě nejméně deset osob bývalo přítomno. Obřezawaje dítě mluwil otec předepsaná slowa: „Blahoslawen budiž Pán Buh náš, jenž poswětil swého miláčka hned ze života matky své, wtiskuw zákon swůj do těla, a poznamenaw synu swých znamením své swaté umluwy k přijetí požehnání Abrahama Otce swého.“ Na to opowídali přístojící wedlé slow Zalmisty Páně: „Spása tomu, jehož sí wywolil, a za swého Syna přijal!“ Hostinou se končila slawnost.

S obřízkou dostalo božské toto pacholátko jméno, jakýmž bylo nazwáno dříwe, nežli se w životě počalo, jméno, jež w nejhlubší uctiwosti dlužno wyslowiti, to nejswětější a nejsladší jméno **JEZIS**, co jest tolik co Spasitel, to jméno, o němž napsal swatý Apostol, aby we jménu Ježíše každé koleno klekalo nebeských, zemských a pekelných, neb dle toho jména poznalo nebe swého krále, země swého Wykupitele, a peklo swého přemožitele. Tot jest to mocné jméno, jenž nám otewřelo nebesa, zawřelo propast pekelnou, ukowalo ďábla, zprewrácelo modly, a zapudilo modlářství. Tot jest ono jméno, které Církew swatá při swých službách s obzlásstním znamením své úcty wyslowuje. [1])

Dle zákona potrwala žena po porodu pachólíka 40 dní w očisstowání. W tom stawu ne-

[1]) Sw. Bernard přirownáwá účinky jména Ježíš k oleji řka: Jméno Ježíš swítí, kde se káže, syti kde se rozjímá, mírní a těší, kde se wzýwá. Toto jméno krotí náwal hněwu, pokořuje hrdou wypínawost, léčí hnisawou ránu závisti, stawuje proud chlipnosti, hasí plamen nečisté lásky, zahání žízeň lakomství, a čistí srdce ode wší sskwrny

směla se žádných poswátných wěcí dotknouti; aniž směla přistoupiti k Swatyni, dokudž se newyplnil dnowé očiſkowáni jejiho (3 Mojž. 12, 2 — 4). Pak přinesla ročniho beránka k zápalné oběti, a holoubátko, aneb hrdličku na obět za hřích ku dwerím stánku swědectwi. Pakli nemohla býti s beránka, wzala dwě hrdličky, aneb dwé holoubátek, jedno w obět zápalnou a druhé w obět za hřich. Pomodliw se kněz za ni, očiſtil ji.

Jiný zákon zawazował rodiče prworozeného Syna Boha obětowati, a za něj wyplatiti pět lotu stříbra (4 Mojž. 18, 15. 16). Nebo w časich nejprwnějſſich bywal prworozený syn spolu knězem rodiny. Toto pak Mojžiš změnil, odewzdaw wýhradně Lewitum kněžſtwi, kteří se proto ani orbou ani dobytkem neživili. Aby wſſak měli wýživu pojiſſtěnou, byl jim netoliko odwáděn desátek, nébrž za prworozence se muſila dotčená ſumma do matice kněžſké odwáděti.

Aby tudíž učinili podlé zákona, ubirali se Maria a Joſef po wyprſſení 40denni lhůty se synáčkem do

Jeruſaléma.

Toto město leží k ſeweru as dwě hodiny od Bethlema. Cesta tam wede údolim Refaim, což se wykládá, jako údolí obrů, jenž jméno swé od ſtarého Kananitſkého obrowſkého lidu nese, druhdy tuto bytowawſſího. Údolí toto jeſt protáhlá roweň, na některých místech malými pahorky obſtawená, bezmála až po město Jeruſalém se táhnouci, kde údolí Gihon zwané počiná.

Přiſſedſſe rodičowé Ježiſſowi do Jeruſaléma,

kráčeli přímo k chrámu, nebo k dítě muſilo nejprw přineſſeno býti do nádwoří žen, jenž bylo na dolejſſím taraſu hory Morie za předními zděmi. Ztud ſe ubírala ſſeſtinedělka pod wýchodni bránu, neb jinak pod bránu Nikanorowu, kde ſe za ni modlil kněz, ona pak położila dwé holoubátek na oběť, a pět lotů ſtříbra, (as pul třetiho dolaru) jakž bylo zákonem uſtanoweno. Zde to bylo, kde ſtařeček Simeon, [2]) muž ſprawedliwý a bohoboj-ný, očekáwájicí potěſſeni Iſraelſkého w Duchu ſwatém wzaw dítě w lokty ſwé chwálil Boha, a řekl: Nyni propouſſtiš ſluzebnika ſwého Pane podlé ſlowa ſwého w pokoji, nebo widěly oči mé ſpaſeni twé, kteréž ſi připrawil před obličejem wſſech lidi, ſwětlo k zjeweni národům a k ſláwě lidu ſwého Iſraelſkého." Zde to bylo, kde náboženská Anna, pod jejížto dohlídkou, jak ſe podobá, Panenka Maria w chrámě byla wychowána, kteráżto tak řikaje nikdy newycházela z chrámu, poſty a modlitbami ſlouzic Bohu dnem i noci chwálila Pána, a mluwila o tom dítěti wſſechněm, kteří čekali wykoupeni Iſraelſkého.

Jeruſalém, hlawni město Židowſkého národu, byl nejpamátnějſſim městem na weſſkerém okrſku zemſkém, nebo k netoliko w dějepiſu pokoleni lidſkého, nébrž i ſwou polohou nejwyššího wýznamu mezi hlawnimi městy doſtihnul, jſa k wýchodu puſtinami Mrtwého moře, a k jiným ſwěta uhlům

[2]) Swaté piſmo nám bliżeji newyprawuje, kdo byl Simeon. Celſus prawi, że byl ſlepý, a że prý prohlídl wzaw Ježiſſe w lokty ſwé. Jini maji ho za touże oſobu s Rabban Samai, jenž byl ſyn Hillela, a otec Gamaliela, potomniho přednoſty Synedria.

obtižnými cestami od světa jako odloučen, bez vlastního popluží, bez řeky, ba bezmála i bez pramenů, wystawěn na horninách wápenatých pohoří Efraimského na pohled zapuštěného a smutnotwárného. Zároweň jest jedno z nejstarších měst na zemi, nebo již za času Abrahama (as 1920 př. Christem) stálo. Nejstarší jeho jméno bylo Salem (mír—pokoj), a drží se za město, kde král Melchisedech sídlel (1 Mojž. 14, 18), později přešlo w držení Jebusitů, stalo se hlawním jich městem, nesouc jméno Jebus. Na to pak, nevíme se jakým spusobem počalo se zwáti Jerusalém t. j. zjevení neb přibytek míru (Jos. 10, 1). Někteří nazývají jej Ariel (lwem Božím), jiní zas Ahaliba (stán muj zde, ponèwadž Bůh takořka zde swuj stan rozbil). Kromě toho nacházíme také jméno Solyma a Hierosolyma. Císař Hadrian jmenował město, jež na místě starého Jeruzaléma postawiti kázal, Aelia Kapitolina, za které jméno se později zase staré wymènilo. Od Arabů a Turků nazývá se teď El-Kods, aneb také Bait-el-Mokeddes t. j. swatyně neb swaté město. Již tedy samo jméno jak domácí tak cizí na welebnost tohoto města odkazuje.

Po dobytí zaslíbené země bylo toliko dolejší město od pokolení Juda a Benjamin dobyto, hořejší díl města na hoře Sionu ležící podrželi Jebusité, zachowawše se tu až do času Dawida krále. Udatný bojownik tento, dobyw hořejší pewný díl města, wywolil Jerusalém za swé sídlo, a tím stal se hlawním městem králowství jeho a středištěm náboženských záležitostí.

Té doby krylo město Jerusalém toliko dwě

hory. Sion a Akra. Hlawní díl města ležel na hoře Sionské, pročež také celý Jerusalém Sion nazwán, a ženy zdejssí we swatém písmě dcery Sionské slují. Hora Sionská také začasto nazýwá se horou Páně, poněwadž Dawid archu Páně tam přenésti dal, kde potrwala až do wystawění chrámu. Dawid utwrdil na wrchu strmící pewnost, a palác pro sebe tuto wzdělal. Tolikéž učinil Šalomon král, rozssířiw poněkud město, a chrám na hoře Morii wystawěti dal, čímž powznesl Jerusalém k weliké sláwě. Pět let po jeho smrti, když opustil Roboam a wssechen Israel s ním zákon Hospodinůw, wywstal Sesák, král Egyptský, a dobyw měst hražených w Judstwu, přitahl k Jerusalému, a pobral poklady domu Božího a králowského i pawezy zlaté, kteréž byl nadělal král Šalomon (2 Par. 12. 1 — 12. 3 král. 14, 25). Awssak, že jsou se ponížili knížata, odwrátil se od nich hněw Hospodinůw. Po té zmocnil se Joas, král Israelský města a hradu, zbořil zeď Jerusalémskou od brány Efraim až k bráně nárožní, a pobraw wssecko zlato a stříbro a wssecko nádobí, kteréž byl nalezl w domě Hospodinowě a w pokladech králowských, wzal s sebou osoby zástawné. Wálka, která mezi Assirií a Egyptem wznikla, přiwedla Senacheriba před Jerusalém (4 král, 18, 14) a uwedla město a krále jeho Joziasse w poddanost Faraona Nechaa (Jerem. 46, 2. 4 král 23, 29), poslez i w onu Babilonského krále Nabuchodonosora, jenž pobořiw zdi Jerusalémské Judstwo wesskeré do zajetí Babilonského odwedl, (4 král. 24, 10 — 17. 2 Paral. 36, 13 — 21). Sedmdesát let po tomto

těžkém soudu Božím, když Cyrus mocným se stal na lidu židowskému dowolil do Judstwa se nawrátiti, wystawěli místo znowu Zarobabel, Esdra a Nehemia. Jerusalém slouzil Perssanum až do podmanění jich od Macedonských. Ptolomeus Filadelfus, král Egyptský, obdařil chrám; awšak Antiochus Epifanes, král Syrský, dobyl jej zas a poplenil Jerusalém. Wšak chrabří Machabejšsti wybojowali Židum opět swobodu. Riman Pompejus brzo zas uwedl w poplatek Jerusalém, a Krassus olopil chrám. Partowé jej plenili, ale Herodes a jeho rod poněkud powznesli slávu jeho. Tu přišel Syn Boží.

Po návratu Židů z Babilonského zajetí byl Jerusalém wystawěn na čtyrech wršich, totiž na Morii k wýchodu, na Sionu k jihu, na Akře k západu, na Bezethě k seweru.

Mezi wrchy Jerusaélmskými jest Sion nejwyšší, a wáží se k jihu do údolí Ben-Hinon, k západu do údolí Gihon, a k wýchodu Kedron neb Josafat, kde byla studánka Siloah do potoku Kedronu se wlewající. K seweru dělí jej hluboké, wšak úzké údolí Tyropeon (údolí Syraŭ) zwané, od hory Akry, kde král Dawid domy stawěti dal, a bylo toto údolí rumem ponejwice zasypáno. Ku Morii spoušti se Sion ponenáhlu, tak že mezi oběma toliko plochá nižina, Ofel zwaná, leží, kam přes hluboký příkop most wede. Z dolního města wedlo 780 schodůw kamenných do hořejšího. Tam stál královský hrad a palác Dawidůw a Šalomounůw, jenž se jinak dům háje Libanského nazýwal, poněwadž z cedr Libanských wybudowán byl. Hrobka králowská, kde Dawid, Salomon a

jini králowé pochowáni byli. Dům bohatyrů aneb welká strážnice, dále wěže Siloah, a zbrojnice.

Hora Akra jest nižšší, než hora Sionská, a padá k západu do údolí Gihon, k jihu do údolí syrařů, a k wýchodu byla příkopem od hory Morie oddělena, k seweru pak činí zwah powlowný. Jméno swé dědila od hradu, který syrský král Antioch Epifanes zde wystawěti dal, aby ztud nade chrámem wojwodil. Tento hrad kázal Simon Makkabejský rozházeti, a samu horu ponèkud roznésti, a údolí wyplniti rumem, aby Akra nižšší byla, než hora Morija.

Zde také stála okrouhlice, dům to weřejným kratochwílím wènowaný. W jiném zase držiwali se turnaje a kolby na wozích i na koních, wšse ku poctiwosti cisaři Augustowi. Státní wèzení, palác nejwyššího kněze Kaifasše, paláce krále Agrippy a Adiabenské královny Heleny, která přišedši do Jerusaléma dům sobě tu wystawèla, aby se Bohu w chrámě Jerusalémském klaněti mohla, i synowé její domy zde mèli. Král Herodes mèl zde na rynku také swuj královský dům. Archiw a radnice mèstská, kde Synedrion t. j. 70 starších a soudcuw zasedáwali a soudiwali. Do tohoto domu byl P. Christus k soudu powolán, a Apostolé byli zde mrskáni (Skut. Ap. 5). Wedlé radnice byla soudnice Poncia Pilata, kde byl P. Christus bičowán a trnim korunowán. Také mèlo dolní mèsto prostranné námèstí, kde se nejednou znamenité bitwy swedli.

Hora Morija spoušťí se k wýchodu příkro do údolí Kedron, k jihu dělí ji příkop od hory Sion, k západu též od dolního mèsta, a k seweru

byla zahradou od Bezethy oddělena. Na této hoře měl druhdy obětowati Abraham swého syna Jsaka (1 Mojž. 22, 2). Zde stál chrám s budowami swými, které bezmála celou wýchodní stranu hory zaujaly, o čemž níže ji. Na Moriji stál také dům na jednom rohu, o němž někteří jsou toho domnění, že tu Christus Pán s učenníky swými jísti ráčil.

Hora Bezetha padá na wýchod též do údolí Kedronu, na jih dělila se zahradou od Morije, a k severu trati se w roweň. Bližší část domuw w Akře a Moriji nesla jméno Bezetha, část pak severní Nowé město slouła, kterážto té doby, když Syn člowěka činil zadost za hříchy wšeho swěta, ohradu žádné neměla. Protož mohli učenníci, kteří s Christem po wzkříšení jeho do Emauzu putowali, když se zase welmi pozdě k městu nawracowali, do tohoto předměstí swobodně wjíti a s jinými učenníky, jestě té noci se shledati. Zde bylo widěti palác Herodesa k severozápadu od chrámu, jenž byl dle swědectwí Josefowa, co do krásy nade wšecko popisowání. Byl obehnán zdí třiceti loketmi, na nížto krásné wížky stejně od sebe rozdělené strměly. Swětnice wnitř palácu byly překrásné, a byli tam salonowé, kde prý se sto stolu přistrojiti dalo. S úžasem pozorowali se trámy nesmirné tloušťky překrásnou wazbu střechowou nesoucí. Zlato a stříbro třpitilo se z ozdob stěn a bohatého nářadí. Mramor rozmanitých barew a nejwzácnějších druhuw blýskal se ze wšad. Zwlástní ozdobou palácu byla prostranná podloubí do kruhu, krásnými mramorowými sloupy podpíraná. Také byla zde weřejná

mista krowim wyſazená, a jinak k procházkám uprawená. Zde byly wodomety, a jiné ſtudně, kde ſe woda z kowowých ſoch do panwic wlewala, a kolem nich byly klece s ptactwem rozwěſſeny atd. Wſſak tento krásný palác byl jeſſtě před zbořením Jeruſaléma domácími buřiči w prach a popel obrácen. Jak nèkteří ſmýſſlí, bylo prý to w tomto paláci, kde ſe Herodes Pánu Chriſtu poſmíwal, w dlouhé bílé roucho jej obléci rozkázaw.

Zdi města Jeruſaléma byly dukladné, na deſet loket tluſté, a dwacet wyſoké, ſwrchu opřené zábradlim třiloketnim a dwouloketnim cimburřim.[3]) Prwní a nejſtarſſí, kteroù Dawid a Salomon díl wyſtawěli, díl utwrdili, obehnala, podle udání Joſefowa, celé horní mě̀to na Sionu, a chrám na Moriji. Byla k jihu a západu přikrá a nedoſtupná a tak pewná, že ſám Titus jeji pewnotě ſe podiwil. Celá zeď neſla 60 wěží neboli baſſt. Druhá zeď obklíčila horu Akru, a točila ſe na ſewerù až k twrzi Antonii na Moriji. Tuto král Ezechias ſtawěti dal (II. Par. 32.) Třetí zahrnowala Bezethu, ſtawěna jſouc teprw po Nanebewſtoupení Páně[4]).

Král Agrippa ji ſtawěl, a opatřena byla 90 wyſokými wěžmi. Těmito zewnějſſími a wnitřními

---

[3]) Tyto pak lokty, o nichž ſe tu připomíná, a na něž ſe i jinde namě̀řuje, rozuměj ne tak dlouhé lokty, jakéž jſou nyní u nás a jinde w užiwání. Rozumí ſe loket u ruky, tudiž loktowé dwa dělali tři ſtopy neb ſtřewice.

[4]) Byloť teby jako na wzdory Chriſtowu proroctwí w zkáze města Jeruſaléma, wſſak wſſe lidſká moc ſebe wětſſí byla proti wýroku Božímu marná.

zdèmi nabyl Jerusalém nadobyčejné pewnoty, a tudíž patrno, kterak mohl obležení Rimanskému tak dlouho odolati. Tato pewnosť mnohem wice utwrdila se čtwerbrannými wěžmi 200 loket po zdích od sebe rozestawenými, a dwatcet loket nad nimi strmicimi, jenž měly střechy ploské, kamž se po točitých schodech wystupowalo, ano kde i k schytání dešťowky cisterny upraweny byly. Bylo na wssech trojích zdích w počtu 164 wěží, mezi nimiž některé twarem a welikosti rozmanité, jako k. p. wěže Hippikowa, Fasaelowa a Mariamny, a hradu Pšeňna a Antonia, což nadherného celému městu poskytowalo pohledu.

Wěže Hippikowa stála w hořejším městě naproti chrámowé západní zdi, zdèli 25, zšíři a zwýšť 30 loket, celá z hmotného tesáného kamene, tak, že se zdálo, jako by celistwá byla. Na pewném základu stálo stawení dwoupatrowé, pěkné přibytky mající. Celá její wýška obnášela 85 loket.

Wěže Fasaelowa byla též hmotná, a měla pawlač se zábradlím wěžkami opatřeným. a byla plná přibytku a lázní. Josef píše o ni, že dle wzoru Faruza wystawěna byla.[5]) Dále na wýchod byla třetí, nesoucí jméno po nešťastné manželce Herodesowě Mariamně, kterou tento tyran beze wší winy zawražditi dal; byla sice méně pewná, wšak bohatěji a krásněji ozdobena.

Při dobywání Jerusaléma hledèl Titus tyto

---

[5]) Byltě Faruz slawný mající č. světlárna u města Alexandrie w Egyptě na břehu strmící, která mezi sedm diwů světa počítána byla, wýšku 400′ měla, nádherná mramorowá a sloupowá patra působila.

tři pewné wěže zachowati, aby zbyli pomníkowé witězství jeho, wšak cisař Hadrian i tyto rozbořiti kázal, buď aby zámysl Titův zmařil, aneb stalo se to proto, aby se naplnilo proroctwí Spasitelowo, když nad městem slzy wylewal.

Hrad Psefina stál w uhlu sewerozápadnim na třetí zdi, osmerohranný, přepewný, a wýšky tak značné, že odtud za jasného dne celá Palestina přehlednouti se dala, ano čtrnácte hodin na západ ležící moře střední rozprostíralo se před zrakoma pozorowatele, a na jihowýchod bylo patřiti až do Arabie. Když Titus obléhati počal město, ubytowal se před touto wěží, a dobyl a rozbořil ji, a odtud se wedral do Nowého města. Na jejich základech wystawěla se za času křižáckého tažení twrz Pisanských, která podnes co pewný hrad wypadá.

Hrad Antonia na sewerozápadní straně hory Morije byl od Makkabea Hirkana wystawěn a Baris sloul, než potom od krále Herodesa wšelijak ozdoben byw, po jeho příznivci Antoniowi jméno dostal. Strměl na skále 50 loket wysoké, kolkolem nedostupné. Aby krásu s pewnotou sloučil, dal Herodes tuto skálu od paty až k wrcholku obložiti mramorem, a tudíž marné bylo jeho dobývání při dosti malé posádce. Římané ztekli ho w noci, když uwnitř mužstwo spalo. Hrad sám byl čtwerhranný, na každém rohu wěží opatřený. Tři wěže byly po padesáti, a čtwrtá proti chrámu po sedmdesáti loktech, tak že s ní celý chrám se přehlednouti dal. W hradě byl krásný palác s mnohými pěknými komnatami, wečeřadly a lázněmi. Byltě hrad krytou chodbou spojen s chrámem, a

sloužil k ochraně jeho. Za vlády Římanské byla zde posádka, odkud lid ku chrámu se sbihající přísně sčetřen bývał.

Brány městské přispěly nemálo k okrase Jerusaléma. Mělo město toto deset zewnějších brán. K poledni straně města nebylo žádných, nebo w tu stranu byla hora Sion tak wysoká a příkrá, jako nějaká zeď. Byla pak jména brán tato:

Na wýchod: 1. Brána wodní (Nehem. 3, 26), která se u Jeremiásse nazywá brána hrnčiřská, (Jerem. 19, 2). 2. Brána koňská (Esdr. 3, 28), která bez pochyby musila blíz chrámu státi, ponéwadž kněží nedaleko bydleli. Brána stáda, kudy se obětní howada do chrámu wodila. (Esdr. 3, 1.) 3. Brána rybná na blízku rybného trhu. (Esdr. 3, 3.) 4. Stará brána nejsewernější na wýchodní straně, kteráž z údoli Kedronského do Nowého města wedla. Na sewerní straně: 1. Efraimská aneb Benjaminská brána. (Esdr. 12, 39. Jerem. 37, 13.) 2. Brána uhlu čili narožní. (Jerem. 31, 38.) Obě wedly do Nowého města. Na straně západní: 1. Brána údolí (Esdr. 3, 13), kteráž z údoli Jihonu do dolního města wedla. 2. Brána hnojná (Esdr. 3, 14), od Josefa brána Esejská zwaná, kudy se nečistota z města wyplakowala. 3. Brána studničná (Esdr. 2, 14.) před niž byl rybník, a ta wedla též do hořejšího města jako předešlá. Kromě těchto se we swatém písmě nacházejí jesště některé jména bran, které pak mohou býti wnitřní aneb chrámowé brány.

Ponéwadž město na čtyřech pahorcích leželo, tudyž snadno se mysliti dá, že ulice nebyly rowné. Jména nesly nejwíce od řemeslníku tu obýwají-

cích, nebok nalezají se pekařská, řeznická, wlnočesařská ulice. Objem města kolem městských zdí dwě hodiny obnássel. Počet obywatelstwa as 120,000 dussí dosahowal, awssak w čas swátků welikonočních býwalo tu as milion dussí pospolu.

Příkopowé okolo města Jerusaléma, jak Strabo pisse, wysekáni byli w twrdé skále, zhloubí 40′ a 250′ na ssíř. Nemožné bylo lidskému důmyslu takowé příkopy překročiti a město dobýti, kdyby byl sám Bůh předíwně Římanům nepomáhal, a Židé wlastními mrtwolami, kteréž w městě morem a hladem zhynuly, těch příkopůw nenaplnili, a nezarownali, jakž Josef poznamenal.

Jako každá weřejná stawba se u Židů řádně zaswěcowala, tak se i městské zdi s welikou slawností pokaždé swětíwaly. W druhé knize Esdrassowě (2. Esd. 12, 27.) se dočítáme o takowém zdí městských poswěcowání. „Shledáwali lewity ze wssech míst jejich, aby je přiwedli do Jerusaléma, a aby wykonali poswěcení, a při tom weselí s díkučiněním a zpěwy a s cimbaly, žaltáři a loutnami. I očistili se kněží a lewitowé, a očistili také lid i brány i zeď. A obětowali w ten den oběti weliké, a weselili se, nebo Bůh obweselil je weselím welikým, ano i ženy jejich i děti weselili se, i slyssáno jest weselí to z Jerusaléma daleko.“

Pakliže již město samo swou polohou, wystawností palácůw, hradůw, wěží a bráu na mysl každého jak rodáka tak cizáka dojemně působilo, zajisté nade wssecko wýsse, ba takořka čarowně působiti musil na pokolení Abrahamowo nadherný

Chrám

na hoře Moriji. Zde bylo to zázračné ohnisko, z něhož wesskeré pokolení toto swětla w mrákotách

národního žiwota, podpory w pochybnostech, útěchy w zármutcích, a zápalu w záležitostech wesſkerého pokolení plnou měrou čerpáwalo; ano tento přewelebný chrám byl uzel wſſech dějů pokolení toho, a tak úzce s národem ſpojen, že zároweň s ním wſſecky jeho oſudy zdílel, nabýwaje ihned jaſnějſſího leſku a ſláwy w ſláwě Bohem powyſſeného lidu, ano zaſe ihned kleſaje w pohanění s opuſſtěným národem ſamým, byl i s ním ze země wyhlazen a rozmetán bez naděje, žeby kdy wíce měl horu Moriji zdobiwati.

Jeſtiť tedy pro každého milownika dějů národa iſraelſkéhо, mnohem wſſak wíce pro každého wzdělaného křeſťana, kterýž w dějech tohoto lidu wezdy jaſnějſſí připrawy na přiſſti Spaſitele ſwěta, a na budouci Cirkew jeho poznáwá, wěci žádouci s chrámem Jeruſalémſkým ſe bližeji ſeznámiti.

Jakož iſraelſké náboženſtwí daleko nade pohanſké wzneſſené jeſt, byl druhdy i chrám Salamounuw, co do wýznamu a účelu, nade wſſecky pohanſké modlitebnice powýſſen, ač ſnad byl, co do zewnitřnoſti ſtawitelſké za mnohými ſtarowěkými budowami zůſtal.

Rozběhli ſe ſice kritikowé welebné budowy chrámu iſraelſkéhо na dwě ſtrany. Jſoutě, jenž chrám ohledem ſpráwnoſti, welikoſti, krásy a wſſelikého wýznamu jeho neduwodně, ano i ſnad někdy powěrečny přeháněli jako k. p. židowſſti rabinowé a i někteří křeſťanſſti učenci; jſoutě ale také druzí, chowanci to nowopohanſké newěry, kteří zaſe welebnoſt ſwatyně naſſi ze wſſelikého ohledu až do prachu wſſednoſti, rownež wſſak

bezdůwodně a bez mirý ſnížiti wſſemožně byli uſilowali.

Podáwáme tuto pokud ſwaté píſmo o chrámu prwním naſwědčuje.

Zajiſté ſrdečné bylo wyzýwáni Dawida muže Božího k ſtawení chrámu. Za dlouho toužilo ſrdce jeho po ſwatyni důſtojné welikoſti a dobroty Boha ſwého. Sám řekl k Nathanowi (1. Par. 27.): „Hle já bydlím w domu cedrowém, archa pak úmluwy Hoſpodinowy pod kožemi jeſt.“ Když byl ſezwal wſſecka knížata Iſraelſká, wojwody, pokolení a wladaře houfů, kteříž poſluhowali králi, tiſícníky také a ſetníky, a kteříž byli nad ſtatkem a jměním králowým, i ſyny ſwé s komorníky i mocné, i wſſecky jiné nejſilnějſſí we wojſſtě do Jeruſaléma, powſtal král a řekl: „Slyſſte mne bratří moji, a lidé můj: Myſlil jſem, abych wyſtawěl dům, w němž by odpočiwala archa úmluwy Haſpodinowy, a podnož noh Boha naſſeho, a k tomu ſtawení wſſecky wěci jſem připrawil. Ale Bůh mi řekl: Nebudeš ſtawěti domu jménu mému, proto že jſi muž bojowný, a krew jſi wylil atd. A řekl mi: Salomon ſyn twůj wyſtawí dům můj, a ſíně mé, nebo jſem ho wywolil ſobě za ſyna, a já budu jemu za otce atd.“ Dal pak Dawid Salomonowi ſynu ſwému podobenſtwí ſince i wnitřního chrámu i míſt k chowáni pokladu a jiných potřebných budow.

Dal ſe tedy Salomon král do ſtawení (3 král. 5.) poſlaw wyſlance ſwé k Hiramowi králi Tyrſkému s prosbou: „Ty wíš o wůli Dawida Otce mého, a že nemohl wyſtawěti domu jména

Hospodina Boha swého pro wálky nastáwající wůkol něho, dokudž nedal jich Hospodin pod paty noh jeho. Ale nyní Hospodin Bůh můj dal mi odpočinuti wssady wůkol, a není žádného protiwníka, ani jakého útoku zlého. Protož myslím stawěti chrám jménu Hospodina Boha mého, jakož mluwil Hospodin Dawidowi Otci mému řka: „Syn twůj, kteréhož posadím místo tebe na stolici twou, onť wystawí dům jménu mému.“ A proto rozkaziž, ať mi služebníci twoji nasekají cedrů na Libanu, a služebníci moji ať jsou se služebníky twými, mzdu pak služebníků twých dám tobě, jakožkoli požádáš, nebo sám wíš, že není w lidu mém muže, kterýžby uměl dříwí sekati a tesati jako Sidonští.“ a. t. d.

Takto tedy podáwal Hiram Šalomonowi dříwí cedrowého a cypryssowého wedlé wssí wůle jeho, Šalomon zase dáwal Hiramowi dwaceti tisíc korcůw pšenice ku pokrmu domu jeho, a dwaceti měr oleje nejčistšího. To dáwal Šalomon Hiramowi na každý rok. I wybral Šalomon dělníky ze wšeho Izraele, a byl wšech počet 30.000 mužůw. I posílal z nich deset tisíc na každý měsíc jedny po druhých, tak že jeden měsíc bywali na Libanu, a dwa měsíce w domích swých. I měl také Šalomon sedmdesát tisíc těch, kteříž břemena nosili a osmdesát tisíc kameníků na hoře kromě úředníků, kteříž byli nad každým dílem, jichžto bylo w počtu tři tisíce a tři sta, kteříž rozkazowali lidu, a těm kteříž dělali dílo. I přikázal král, aby wzali kamení welké, kamení drahé k základu chrámu, a aby otesali je čtwerohranatě, kteréž tesali kamenící Šalomonowi a kamenící Hiramowi.

Stalo se tedy léta 480 po wyjita synů Israelstých ze země Egyptské měsíce Zys (dubna) čtwrtého léta kralowání Salomonowa nad Israelem, počal se stawěti dům Hospodina, a tak jedenáctého měsíce Bal (zčástky října, zčástky listopadu nasseho) dokonán jest dům se wssim dílem jeho, a se wssemi nádobami, a stawěl jej sedm let.

Dům pak, kterýž stawěl Salomon Hospodinu byl zdéli ssedessáti loktů, a zssiři dwaceti loktu a zwýssi triceti loktů. A byla sínce před chrámem dwaceti loktu zdéli podle miry ssirokosti chrámowé, a měla deset loktů na ssíř před chrámem. I udělal w chrámě okna zamřežowaná a wnitř koltrami (oponami) zastřená. A wzdělal při stěně chrámowé pawlače wssady wůkol na stěnách domu, okolo chrámu a swatyně swatých, a udělal boky wůkol a ty pawlače o trojim ponebi byly. Stěny domu wnitř prkny cedrowými obložil od půdy domu až k stropu, a podlažil půdu prkny cyprissowými, deskami, řezbami, pletinami, cherubiny, kwitim a slonpy, na jejichžto hlawách palmowé listí bylo. Tímž spůsobem byla i swatyně ozdobena. Wssady byly zlaté plechy zlatými hřeby přibité.

K zadni straně chrámu udělal wnitřní dům odpowědi Božich, totiž místo, z něhož Bůh těm kterýž se s ním radiwali, wůli swou zjewowal, a odpowědi dáwal, jinak swatyně swatých zwané. Totok bylo 20 loktů zdéli, a 20 loktů zssiři, tolikéž i zwýssi, a přikryl ji a obložil zlatem nejčistssím. A udělal w swatyni swatých dwa cherubiny z dřiwi oliwowého deset loket zwýssi. A bylo na pět loket křidlo cherubina jedno, a na pět loket

křídlo cherubína druhé, a takéž bylo u druhého cherubína, a obložil také cherubíny zlatem. Tito křídly svými přikrývali archu umluvy. [6]) A kudy vcházeli do svatyně svatých, udělal dvoje dveřce z dřiví olivového, a vyryl na ně řezby cherubínů a způsoby palm a rytiny velmi vysedlé rozvitých květů obložil je zlatem. Před dveřcemi visela opona z těžké látky hedbávné nachovými a blankytnými květinami okrásslená, jenž při otvírání dveří překážeti měla, aby nižádné oko nepovolaných do svatyně svatých nahlednouti nemohlo.

Již samo pručeli svou okrasou vsse pozlacerou, kde byl keř vinný zlatý s hrozny velikosti lidské postavy, nadherný poskytovalo pohled. Též i podlahu celého chrámu pokryl zlatem, a krow čili střechu pobil též zlatými plechy, a na vrchu nadělal sspičatých hřebíků zlatých, aby se tam nižádný pták usaditi, a chrámu unečistiti nemohl. Slowem wssecken chrám wnitř na hoře i dole a po wssech stranách skwěl se čistým ryzím zlatem, a byl jako wssechen zlatý. [7]) Zewnějssek tedy ozářen paprsky slunečnými přewelebný pohled poskytowal. Hledícím naň oči slnuly, ano útroba synů Israelských ze wssech končin země do chrá-

[6]) Bylatě archa umluwy truhla z dřiví kapinicowého nejčistssím zlatem pobita, kdež byly uloženy kamenné tabulky, zákona božího, jakž jich s hory Sinai Mojžíš přinesl pro lid israelský. Bylak tedy ona jako smluwní úpis mezi Bohem a lidem jeho, na twrdém kameni psaný diplom wywolení swého mezi národy.

[7]) Podle udání w knize 2 Paral. 3, 8 wypočítáno, že jeden čtwerečni loket zlatého plechu nejméně 200 kusů dukatů státi musil. Jakátě tedy cena w zlatém plechu celého chrámu byla?

mu wzſtupujících při prwním pohledu z pozdálí celá ſe rájſkou rozkoſſí zachwěti muſila. Což teprw když byl chrám od nepřátel rozbořen, a lid ſe octnul w zajetí, tu při řekách Babilonſkých ſedíce plakali, rozpomínajíce ſe na Sion. (Žalm. 136) W prawdě lkáti ſměl Jeremiáš prorok (Jerem. 1.) „Ceſty Sion kwílí, proto že nejſou, kdoby přicházeli k ſlawnoſti, wſſecky bránY jeho zkaženy, kněží jeho lkající, panny jeho a on ſám potlačen hořkoſtí.“

Mimo to měl chrám přenešmírné bohatſtwí, neboť jeho nářadí a nádobí, jenž w ſwatyni ſe nacházelo k. p. welký ſtul, na nějž ſe chlebowé kladli, a wíce jiných ſtolu, ſwícnu, kaditedlnic a. j. buďto z ryzího zlata, aneb zlatem wykládaná byla. Swícnu w chrámu počítalo ſe na 10.000 a hrncu zlatých k 2000, ſtříbrných k 4000. K wſſemu tomu bylo jeſſtě 40.000 hudebních nástroju zlatem a ſtříbrem wykládaných.

Neméně krásné a pamětihodné jeſt zaſwěcowání chrámu toho (2 Par. 6) J poſtawil ſe Salomon před oltářem Hoſpodinowým přede wſſím množſtwím Iſraelſkým, a rozpřáhl ruce ſwé, neb byl ſobě udělal Salomon podſtawek měďnawý, a poſtawil jej uproſtřed ſíně, a wſtoupil na něj a potom klekl na kolena ſwá přede wſſím množſtwím Iſraelſkým, a pozdwihl rukon ſwých k nebi řekl: „Hoſpodine Bože Iſraelſký, nenít podobného tobě Boha na nebi ani na zemi, kterýž oſtříháš ſmlouwy a prokazuješ miloſrdenſtwí ſluzebníkům ſwým, kteříž chodí před tebou w celém ſrdci ſwém. Kterýž jſi ſplnil ſluzebníku ſwému Dawidowi otci mému, cožkoli jſi jemu mluwil; a co jſi uſty ſlíbil,

to jſi ſkutkem naplnil, jakož i nynèjſſí čas dokazuje. A protož nyni Hoſpodine Bože Iſraelſký, nechť jeſt upewněna řeč twá, kteroužſi mluwil ſluzebniku ſwému Dawidowi. Až zdali k wiře podobné jeſt, že bydli Bůh s lidmi na zemi? Jeſtliže nebe a nebeſa nebes neobſahuji tebe, čim méně dům tento, kterýž jſem wyſtawěl? Awſſak k tomu toliko udělán jeſt, aby wzhledl na modlitbu ſluzebnika ſwého a na proſbu jeho Hoſpodine Bože muj, a ſlyſſel proſby, kterézž wyléwá ſluzebnik twůj před tebou. Aby otewřel oči ſwé na dům tento we dne i w noci na miſto toto, o němž jſi ſlibil, že tu wzýwáno bude jméno twé, a aby wyſlyſſel modlitbu, kterouž modli ſe ſluzebnik twuj na něm, a wyſlyš proſby ſluzebnika ſwého, lidu ſwého Iſraelſkého. Kdožbykoli modlil ſe na miſtě tomto, wyſlyš z přibytku ſwého, totižto s nebe, a miloſtiw buď" a t. d.

A když dokonal Salomon modlitby tyto, oheň ſtoupil s nebe, a ſehltil zápaly i oběti, a welebnoſt Hoſpodinowa naplnila dům. Aniž mohli kněži wjiti do chrámu Hoſpodinowa, proto že welebnoſt Hoſpodinowa naplnila chrám Hoſpodinuw. Ale i wſſickni ſynowé Iſraelſſti widěli ſtupujici oheň, a ſlávu Hoſpodinowu na dům, a padſſe tváří na zemi na podlahu dlaženou kamenim, klaněli ſe a chwálili Hoſpodina, že dobrý jeſt, a že na wěky miloſrdenſtwi jeho. Tehdy zabil král Salomon oběti, wolu dwanáctima tiſicu, ſkopcu ſto a dwacet tiſiců, a tak poſwětil domu božího král a weſſkeren lid. Kněži pak ſtáli při ſwých úřadich i lewitowé s nástroji hudebnimi Hoſpodinowými, kterýchž nadělal Dawid král k chwáleni

Hospodina. Držel Šalomon slawnost w ten čas po sedm dní a wesškeren Israel s ním, shromáždění welmi welké od wjití Emath až ku potoku egyptskému. Tehdy třináctého dne měsíce sedmého propustil lid k příbytkům jejich radujíci se, a weselíci se z toho, což dobrého učinil Hospodin Dawidowi, a Šalomonowi a Israelowi lidu swému.

Ukázal se pak jemu Hospodin w noci, a řekl: „Uslyssel jsem modlitbu twou, a wywolil jsem sobě místo toto za dům obětí. Jestliže zawřu nebe, a dešť nebude prssetí, a jestliže rozkáži kobylkám, aby pohubily zemi, a jestliže pošlu mor na lid swuj: obrátí se pak lid můj, nad kterýmž wzýwáno jest jméno mé, modlitby mi se a hledalby twáře mé, a činilby pokání od cest swých zlých, i já wyslyssím je s nebe a milostiw budu hříchum jejich, a uzdrawím zemi jejich. Oči také mé budou otewřené, a uši mé pozorujíci na modlitbu toho, kdožby se modlil na tomto místě. Nebo jsem wywolil, a poswětil místa tohoto, aby bylo jméno mé tam na wěky, a aby tu byly oči mé i srdce mé po wssecky dny" a t. d.

Popsání toto, které w knihách králowských a Paralipomenon o Šalomonowě chrámu nacházíme, poukazuje na spusob egyptského stawitelstwí. Wíře se podobá, že Salomon, jako jest k tesání kamení a dřiwí dělníky Tyrské a Sidonské, k pracowání w kowu a slonowé kosti umělce Tyrské byl powolal, také s egyptskými mistry stawitelskými radu brával. O nadhernosti a bohatstwí chrámu Salomonowa toliko prý ten pochybowati muže, kdož egyptských chrámů skwostnost newiděl.

Wssak práce jestiť welmi nesnadná wěrný

nákres chrámu toho za dnů naſſich podati; než to dobré při wſſem zaſe, že wyobrazeni budowy této neni newyhnutelně potřebné k wytknuti náboženſkého účelu a wýznamu této jediné národowé ſwatyně.

Jakkoli ſjou řídky biblické zprávy ohledem ſtawitelſké úprawy, předce dostačuji k poznání toho, jaký byl náboženſký účel chrámu celého.

Ozlášſtě přikládá ſe chrámu ſſeſterý poſwátný wýznam, an ſe powažuje:

1) Za prawý přibytek wſſudy přitomného Boha, Pána nebes a země uprostřed lidu ſwého na zemi, jenž ſ ním w úmluwu byl weſſel.
2) Za nejpřednějſſí miſto zjewení božího a poſwěcowáni jména jeho na zemi.
3) Za miſto jediné, kde ſe měl poſwěcowati mezi wſſemi jediný wywolený národ iſraelſký.
4) Za přibytek ſláwy boží.
5) Za pablesk nebeſtého králowſtwí prawého ſidla božího.
6) Za ſtřediſſtě ſmlouwy a obcowáni božího ſe ſwým lidem.

Bohužel! toto přeſkwoſtné a přebohaté dílo Šalomona krále, kteréž, aby ſhledli, z daleka ſſiroka cizinci nawſſtěwowali, bylo při dobýwáni města Jeruſaléma Nabuchodonozorem z kořene wywráceno a rozmetáno. Příčinu takowého dopuſſtění Božího na lid ſwuj a chrám udáwají ſwaté knihy tuto: „Sedekiáš král činil zlé před očima Hoſpodina Boha ſwého, aniž ſe ſtyděl twáře Jeremiáſſe proroka, mluwiciho k němu z uſt Hoſpodinowých. Ano i wſſecka knižata kněžſká i lid poſtoupili neprawě podlé wſſech oha-

wnosti pohanů, a posskwrnili domu Hospodinowa, jehož byl sobě poswětil w Jerusalémě. Posilal pak Hospodin Buh otcu jejich k nim skrze ruku poslů swých, w noci powstáwaje, a každodenně napominaje, proto že odpoustěl lidu a přibytku swému. Ale oni posmiwali se poslum božím, a málo sobě wážili řeči jeho, a porouhali se prorokům, až přissla prchliwost Hospodinowa na lid jeho, a nebylo žádného uléčení. Neboť přiwedl na ně krále chaldejského, a hubil mládence jejich mečem w domu Swatyně swé, a neslitowal se nad mládencem ani nad pannou, nad starcem, ani nad kmetem, a wssecky dal w ruce jeho. I wssecky nádoby domu Hospodinowa welké i malé, i poklady chrámowé, i králowské i knižat přenesl do Babilona. Wypálili nepřátelé dům boží, a zbořili zeď Jerusalémskou, i wssecky wěže spálili, i cožkoli drahého bylo, zkazili. Jestliže kdo ussel meče, zaweden jsa do Babilona slonžil králi a synum jeho, dokudž nekralowal král perský, a naplnila se řeč Hospodinowa skrze usta Jeremiášowa." (2 Par. 36.)

„Léta prwního Cýra krále perského, aby se naplnilo slowo Hospodinowo skrze usta Jeremiášowa, wzbudil Hospodin ducha Cýra, aby dal prowolati po wssem králowstwí swém, i také rozepsal řka: Toto prawí Cýrus král perský. Wssecka králowstwí země dal mi Hospodin Buh nebes, a on přikázal mi, abych mu wystawěl dům w Jerusalémě, kterýž jest w Judstwu (1 Esd. 1, 1) Jak mile se Židé z babilonského zajetí do swé wlasti nawrátili, byla jejich prwní starost, aby zase chrám na swém místě stál. Stawbu tuto druhou řídili

Zarobabel, Esdráš a Nehemiáš, kterou wssak, ač dle wzoru Šalomonowa chrámu a déle bylo pracowáno, méně slawně prowedli. Král Cýrus sám napomahal, poskytowaw jim cedry a jiné stawiwo, a mnohá nářadí a nádobí Nabuchodonosorem ze Šalomonowa chrámu odňatá, zase nawrátiw. [8]) Byli pak w stawení wytrhowáni záwisti a žárliwosti sousedních národu, nejwíce Samaritánů, čímž se stawba teprw po dwaceti létech ukončila, roku totiž ssestého kralowání Daria krále (1 Esd. 6), tudyž 515 před Christem Pánem.

Tento druhý chrám byl w rozličných dobách zdoben, a obohacowán, wssak celkem byl daleko chudssí prwního; proto plakali při jeho swěcení mnozí skwostnotu prwního chrámu sobě připomínajíce. Tok bylo také na příčině, proč Herodes na něm oprawowati počal, přízně u Židů hledaje. Začal stawěti ssestnácte let před Christem a oprawil Swatyni za půl druhého roku, nádwoří pak za osm let pořád zběhlých, sehnaw 18000 dělníkůw; wssak bylo na chramowých budowách až do úřadowání Christa Pána stawěno, pročež mohli Židé w prawdě říci: Čtyřiceti a ssest let stawěn jest chrám tento, a ty we třech dnech jej zase wzděláš? (Jan. 2, 20).

Aby pro zamýsslené nowé budowy prostory získal, wyhnal Herodes od paty Morije kolem

---

[8]) Tento jest počet nádob Cýrem chrámu nawrácených: Šálků zlatých třiceti, ssálků stříbrných tisíc, nožů dwěmecitma, koflíků zlatých třiceti, koflíků stříbrných čtyry sta a deset, nádob jiných tisíc, wssech nádob zlatých a stříbrných pět tisíc a čtyry sta. Wssecko to odnesl Sasabasar s těmi, kteří ssli z wězení babilonského do Jerusaléma. (1 Esd. 1, 7—11)

hory čtwero nowých zdí z tesaných ohromných balwanů, tak wysokých, že prý někudy tři i čtyry sta loket wýssky dosahowaly. Wstupowalo se pak po četných schodech na chrámowou horu, a wesslo se nejprw krásnou bránou, jinak Susan zwanou do prostranstwí, jež nádwořím pohanů nazýwali, poněwadž toliko na toto místo a nic dále dostoupiti wolno bylo na wíru obráceným pohanům a jiným cizozemcům. Brána tato 50 loket wysoká a 15 ssiroká byla slitá z mosazi korintské a stříbrozlatě se lesknouc krásnou sloula. (Skut. Ap. 3.) U této brány nawrátili sw. Aposstolowé Petr a Jan člowěku chromému zdrawé údy. Kolem nádwoří obíhalo loubí mramorem dlažděné korintského spůsobu, střechu mající ploskou z dřewa cedrowého, která na pět a dwacetiloketních pilířích z bílého mramoru spočíwala. Zde někde byla since Šalomonowa, kde wyučowal P. Ježíš (Jan 10, 23) a potom Aposstolowé (Skut. Ap. 5, 12), kdež skrze jejich ruce dáli se diwowé a zázrakowé mnozí w lidu. W loubích tohoto nádwoří rozwěssowaly se rozličné dary Bohu přinássené, jakož také wzácnějssi nepříteli odňatá zbraň. Zde měníwali penězoměnci jistý peníz, jejž každý dospělý Žid chrámu Páně odwáděti musil. Zde sedáwali prodáwači howádek obětních, kdež stolice prodáwajících a stoly penězoměnců zpřewrácel Pán. (Mat. 21, 12. Jan 2, 12). W rozích této prwní zdi strměly wysoké wěže, na jedné z nich prý kněží w pátek u wečer na trouby dáwali lidu znamení, že nastala sobota den totiž swáteční židowský. Také jiné, jak Josef zmiňuje wypínaly se tu wěže, na nichž letní palácowé a rozkossné pawlany byly, odkud se do wsseho města hlídalo.

Druhá prostora, kamž se po schodech wzstupowalo, byla obehnána třiloketni mřížowanou zdi o opatřená bránou, u niž na sloupich byly nápisy hebrejské, řecké a latinské wýstrahu dáwající wssem nežidům w tento smysl: Wšeliký cizinec, jenžby ku přibytku Páně přistoupil, ať smrti umře. Totéž stálo na meči nade bránou psáno. Touž bránou se chodilo do nádwoří žen, a pak zase po schodech wýše do nádwoří mužůw Izraelských. Tot byla místa, owšem také mramorem dlážděná a krásná loubi mající k modlení pro lid určená, kdežto se pod širým nebem modliwati měli potomkowé Abrahamowi, aby snad oči swých toliko k nebesům zdwihati nawykali.

Z nádwoří mužůw wešlo se opět po schodech bránou do nádwoří kněží, kamž toliko jim a lewitům wjíti wolno bylo. Tu stál weliký oltář pro zápalné obětí mající padesáte loket w objemu, a patnácte loket zwýší s wodowodem, jímž krew obětowaných howádek do potoku Kedronu se splachowala. Stálo tu bezpochyby, jako druhdy před Salomonowou Swatyní, tak zwané slité moře (2 Par. 4, 2), což bylo umýwadlo kněží pět loket hluboké a deset široké, a to stálo na dwánácti kowowých wolích postawených po třech k jednomu uhlu světa. Po stranách tohoto nádwoří byly rozličné síně, a budowy i o třech patrách, obydlí to w chrámě mešťkajících kněží a lewitů. Synagogy také, a jiné k schůzkám kněžským určené dworany (síly).

Swatyně sama wypínala se na wrcholu hory Morije dwánácte schodů wýše nade dworem kněžským na témž místě, kde druhdy Salomounůw

chrám stál. Nowá tato poswátná budowa byla z bilého mramoru mřežowaná zlatými pruhy, též i střechu majíc zlatým plechem krytou. Chrámowé nitro dělilo se, jako w starém chrámě, na místo swáté a nejswětějssí. W pručeli swatého místa byla brána 70 loket wysoká, a 25 ssiroká. Místo swaté bylo uwnitř 90 loket wysoké a 50 ssiroké a 20 dlouhé. Tu stál zlatý swícen sedmiparožkowý (o sedmi prutech s tolikými lampami). Sedmero lamp tohoto swícnu plníwali pod wečer kněží panenským olejem a hoříwaly po celou noc (2 Mojž. 30, 8. 2 Par. 13, 11). Takowý swícen dowezl sebou wítězoslawný Titus do Říma, jejž podnes na jeho wítězowém oblouku znamenati možno. [10]) Pak tu stál na druhé straně od zláté-

---

[10]) Josef wyswětluje (V. 5, 5), že ten zlatý sedmiparožkowý swícen se sedmi lampami swými znamená sedmero planet (oběžnic), a dwanácte chlebůw že znamená dwanáctero shwězdění zwířetníka a třináctero wonných wěcí, které se ze země a z moře bráwaly ku pálení, že panowání Hospodina nade wssím, co na zemi a w moři jest, wypodobňuje. Takto mohli sobě Židé, prawí náš welký archeolog Jahn, pro swůj wěk wykládati. Já pak nemohu odolati myssléncc, že ono nádwoří se swým oltářem krwawých a nekrwawých obětí bylo wlastním místem israelského náboženstwí, místo pak swaté, že nápodobilo katolickou Církew, kde se Bohu chleb a wíno na oltář přinássí, a kadidlo obětuje a nižádné oběti se nepálí, swícen pak předewssím, jenž swým sedmerým swětlem swatyni oswěcowal, že na jasnějssí wědomosti w nowém zákoně poukazowal (sedmero swátosti); protož se také při skonání pána Ježisse na kříži opona chrámowá roztrhla, aby se ukázalo, že ta nekněžím posud ukrytá tajemnost wssemu lidu zjewná býti má. Swatyně Swatých jest mi obrazem oslawené Církwe na wěčnosti, jakož se w listu k Židům wykládá.

ho ſwícnu nizký ſtůl z dřewa kapinicowého (akaciowého) wſſak celý zlatem pobitý, jejž také na oblouku Titowu widěti. Na tomto ſtole kladli ſe chlebowé předkladní w počtu dwanácte bochníkůw dwěma řady z mouky bělné, poſypani kadidlem a ſolí, a byli na każdou ſobotu zamènowáni, a od Synu Aronowých na ſwatém místě jeděni. (3 Mojž. 24, 5) Uproſtřed mezi ſwícnem a nizkým ſtolem právě proti oponě ſtál ſtůl kaděni též celý zlatým plechem pobitý, kde dwakráte denně, totižto když kněz pod wečer lampy rozžihal, a ráno jich čiſtil, wonné wěci ſe pálily. [11]) Krom toho ſtálo tu deſet zlatých ſwícnu, pět na ſewerní a pět na jižní ſtraně, pak jiných deſet ſtolů zlatých, na nich 100 ſſálků s winem, a jiná nářadí a nadobí.

Do miſta nejſwětěiſſího, do Swatyně ſwatých wedla jako w Salomonowě chrámu brána jiná zaſtřená welkou, huſtě nadělanou, na čtyry prſty tluſtou, bohatě wyſſiwanou, a 30 loket dlouhou oponou. W ſwatyni Swatých neſtála wice archa Páně, ukryta bywſſí prorokem Jeremiáſſem w jeſkyni hory Nebo (2 Mach 2), za čaſu zboření města Jeruſaléma a chrámu Chaldejſſkými, neboť

[11]) Wonné wěci, jenž na uhlí páleny byly, popiſuje Mojžíš II. 30, 34. „I řekl Hoſpodin k Mojžíſſowi: Wezmi ſobě wonných wěci, mirrowého gummi (které z mirrowých ſtromů ſamo ſe prýſſtilo) a oniru (z pěny moreſké utworená přikrywka jiſtých morſkých hlemejžďů pižmen zapáchajicí), galbanu dobré wůně a kadidla nejſwětlejſſího" Toto wſſe ſe ſtlouklo na prach, k čemu později Židé jeſtě jiných wěcí apatykářſtých přimiſili, a takowý wzácný prach ſe we Swatyni dwakráte denně ſypal na řeřawé uhlí.

**

po nawráceni se lidu Israelského ze zajetí do wlasti swé, nebylo ji lze naleznouti. Swatyně Swatých tedy dokonce prázdná byla; kadění se wšak jak za starodáwna jednou do roka předce řádně konáwalo. [12])

An chrám wysoko ležel, panowal tudyž nade městem, jej pak zase přehlídnouti lze bylo s hory Oliwetské jako wyšší nad horu Moriji. Pro swou wysokou polohu a množstwí zdí, jimiž chrám obehnán byl, činil říkaje prawou twrz, k čemuž se také w poslední wálce s Římany upotřebiti dal. Rádby byl Titus, dobywše město Jerusalém, chrám celý zachowal, rozkazy také proto wydaw na swé wojsko, awšak wyšší aneb jinak božskou wůlí padlo toto celé nadherné stawení w rumy.

§. 4.

Návrat rodičů Ježíšowých s dítětem z Jerusaléma do Bethlehéma.

Jakmile wykonala Maria w Jerusalémě dle zákona, a tudyž očištění swého před světem byla dosla,nawrátila se ihned s děťátkem a s Josefem zase do Bethlehéma. Wraceli se bez pochoby z města bránou údolní, kdežto se nyní betlemskou bránou

---

[12]) Tajemnost we službách božích židowských, kdežto ani obyčejným kněžím nebylo dowoleno do Swatyně Swatých wejíti, zbudila u cizích národů to podezření, že snad přec jakési tajné modle se klaněji, jakého zdání wzlášště Římané byli. Pompejus ale, wedraw se při dobytí Jerusaléma i do místa nejwětšího, přeswědčil jich o jiném, a spisowatel Tacitus oznamuje potom, že Židé ctějí jediného Boha, o něm žádného obrazu nemajíce.

chodí, úwalem, jenž se k jihu táhne. Na blizku, kde se do údolí wchází, stojí teď klášter sw. kříže, od řeckých mnichuw obýwaný. W chrámě tohoż kláštera cisařownou Helenou wýstawěného, ukazuje se to místo, kde stál strom, z něhoż se wytesal kříž Christa Pána. [1])

Místo toto mramorowým kamenem poznamenáno jest we wýklenku pod oltářem, kde wěčné swětlo hoří. Chrám ozdoben jest pěknou báni kudy swětlo dopadá.

Dále k Betlému jest údolí Welikáně, pustá rowina, pudy nerowné a wyprahlé, kde pozde onde oliwowý strom widěti. Na malém pahorku, asi tři čtwrtě hodiny od Jerusaléma widěti jest rumy domu, jenž se nazýwá dum Simeonuw. Má se za to, že zde starý Simeon, jenž se z narozeného Messiásse byl radowal, přibytek měl.

Pak se přicházi k cisternám Sw. tří králuw, aneb hwězdy. Jest to studně na silnici, kde se mudrcům na cestě do Jerusaléma hwězda byla stratila jenž jich wedla, a teprw, když z Jerusaléma do Betléma táhli, zase se jim zjewila. Před časy stála tu malá kaple, z niž teď toliko několik kamenů tam pozorowati. Před několika sto lety stála prý nedaleko studně terebinta, strom i od

---

[1]) Od počátku byly rozličné domněnky o dřewě, z něhoż kříž Páně zhotowen byl. Mnozí za to měli že byl oliwowý strom. Zase prawili jini, že bylo dřewo newydáwajici kmutného owoce, a tudyž kříž dřewa cipryssowého býti wykládali. Beda se domnjwá, že byl z rozličného dřewa složen, totiž z cipryssowého, cedrowého, smrkowého, zelencowého. Sw. Jan Zlatoustý chce jej také míti z prwních tří druhuw.

Turků w poctiwosti držaný, poněwadž prý Matka boží na cestě do Jerusaléma pod jejím stínem s děťátkem odpočiwala. Teď se ukazuje toliko místo, kde strom ten druhdy stál byw od Arabůw zničen.

Když se na cestě od Jerusaléma přisslo až na to místo, kde se Betlehem zrakum objewuje, počíná přijemnějssí i také úrodnějssí údolí a přichází se k rozpadanému řeckému klássteru totiž Sw. Eliásse, který též císařownou Helenou wystáwěn byl. Klásster tento jest značné welikosti, brána jeho se wssak jen w nadobyčejných případnostech otwíráwá. Cestující, a kdož koli do klásstera toho wjíti zamýssleji, býwají w kossi, jenž se proto s okna 50 loket dolu spousstíwá, na horu wytahowáni. Naproti klássteru pod stromem, ukazuje se we skále prohlubeň podobu mající člowěka na znak rozprostřeného. Powěst prawí, že tu na swých cestách odpočíwal prorok Eliaš, zůstawiw tuto známku po sobě. Také wyprawují řeholníci, že jejich klásster na tom místě stojí, kde se prorok Eliaš narodil.

Swatá rodina, jak se naditi lze, newracela se do chléwa, kde se byl Syn boží narodil, nébrž do některého domu w Betlémě, kamž brzo po porodu laskawě přijata byla, a kde ji také mudrcowé nalezli. (Mat. 2, 11)[2]) Též se ukazuje as

---

[2]) Newí se s jistotou, odkud tito mudrci, aneb jinak magowé byli. Magowé nazýwali se mužowé, jenž se ponejwíce zpytowáním a wykládáním hwězd zabýwali; protož jich někteří drželi za Chaldejské, jiní za Araby, a opět jiní za Perssany, poněwadž mezi těmito národy takowí mužowé žili. Swaté písmo jich počet neudáwá, ústní podání wssak znamená tři, a dáwá jim jméno Kasspar, Melichar a Bal-

čtwrt hodiny od Betléma dědinka, kde Josef a Maria s děťátkem prý přebývali a kteroužto také powěst za rodiſſtě Joſefowo drži. Jak koli tomu, cisařowna Helena zde wyſtawěla chrám Sw. Joſefu poſwěcený.

§. 5.

Útěk rodičů Jeziſſowých s dítětem do Egypta.

Nenadálá náwſſtěwa mudrcuw od wýchodu, a poptáwka jejich w Jeruſalémě po noworozeném králi Zidowſkém, přiwedla podezřiwého krále Herodeſa do nemalých rozpaků, neb dobře byl ſobě powědom nepřizniwého ſmýſſlení lidu, ano obáwal ſe konečného propuknutí ſtraſſliwé zpoury. Chtěje ſe blížeji o dítěti, jehož ſe welmi lekal, domakati prawdy, powolal wyſokou radu. Byli w ni tehdáž mužowé, před nimiž ſám Herodes muſil ſe třáſti, nebot byli mezi nimi ſtateční horlitelé pro zákon. Oni neoſtýchali ſe krwožiznimému do oči powěděti prawdu, že w Betlémě ſe narodíti má; mezi nimiž byl také ctihodný ſtařeček Simeon, a jiní wěrní učennici Hillelowi a Šamaiowi.[1])

---

thaſar. Také wyprawuje ſe, že potom ſw. Tomáš jich pokřeſtil, bláſaje s nimi ſlowo božj w Indii, kde mučenicky ſkonali. Města Milan a Kolin na Rýně ukazuji koſti po těchto ſwatých. Také ſe tito ſw. mužowé nazýwaji w naſſi Cirkwi: Tři Králowé.

[1]) Jakmile ſtařeček Simeon w Pánu zeſnul, a mužowé ze ſtaré ſſkoly s nim, wytratila ſe ze kněžſtwa wyſoké rady prwotní chwalitebná přiſnoſt, a dworſká nemrawnoſt wplížila ſe w ni, a brzo potom otročila ſwětſké moci dokonce.

Herodes, taje w útrobách swých nepokoj, přikázal cizincům, aby se pilně wyptáwali na dítě, a jemu wsseho wýsledek oznámili, přidaw licoměrně, že i sám se dostawí, aby se poklonil jemu.

Mudrcowé tedy odebrawsse se do Betléma, a nalezsse za náwodem hwězdy noworozeňátko, skládali mu na spůsob wychodčanů swou hlubokou úctu, padsse totiž na kolena a čelem dotknuwsse se půdy, a otewřewsse poklady obětowali mu dary, zlato, kadidlo a myrhu — wonnou pryskyřici z Arabie, klowantinu, již wydáwá strom na wýchodě, anaž spolu za lík se užíwala. Wssak nenawrátili se nazpět, nébrž anjelem božím napomenuti, aby se newraceli k Herodesowi, jinou cestou kráčeli zase do domowa swého. Tak uchránili Ježisse od Herodesowy lsti, a snad i swůj wlastní žiwot, neboť dost možné, že i jich by byl zawraždil, aby nestáwalo swědků o noworozeném a nalezeném Messiassi králi Židowském.

Také Josef byl zprawen poslem nebeským we snách, aby wzal dítě i matku jeho, a utekl do Egypta, a tam ostal, až mu bude powědíno, neboť bude Herodes hledati bezžiwotí dítěte, čemuž, aby zcela wíry přidal, nemálo sloužilo proroctwí Simeonowo w chrámě. Jako tedy děti Abrahamowy z osidel Faraonowých wywázly, tak dítě Ježíš pod zásstitou poslední noci uběhlo hroznému krwoprolití mláďatek do Egypta.

Země Egyptská, as dwaceti mil od Bethléma wzdálená, slussela Římanům, a býwala po mnohá století útočisstěm wystěhowalců Židowských. Dle ústního podání byli prý rodičowé již na zpáteční cestě z Bethléma do Nazaretha a

dorazili prý již k Anathotu, kdež tepruw byl Josef we snách napomenut, aby se do Egypta na útěk dal.

Anathoth bylo město staré w okresu kmene Benjamínowa ležící, as pět hodin cesty sewerozápadně od Bethléma, a tři hodiny od Jerusaléma. Bylo město kněžské (Jos 21, 18), a rodiſtě proroka Jeremiásse. (Jer. 1. 1). Za času sw. Otce Jeronyma stála jesstě twrz Anathothská. Teď prý na místě starého města stoji wes Sw. Jeremiáš, kde mnoho rozpadalých zdi z pěkného chrámu widěti, který cisařowna Helena i s klásterem, již také pustým, wystawěti dala.

As dwě hodiny k západu od Anathothu na cestě do Joppe znamenati lze na pahorku rumy, jenž se drží za ostatky budowy, kterou nazýwají Wěži Dobrého Lotra. Místo toto jest oprawdu loupežnictwí přihodné, poněwadž ztad daleko pozorowati lze cestujících. Jest tu také dědina aj posud Latrun zwaná, což jest tolik jako loupežnické místo. Také jsou zde zbytky pěkného kostela kajícímu lotru zaswěceného.[2])

Putowali-li rodičowé Ježíssowi z Anathothu do Egypta, musili bez pochyby na Bethlehem zase. Zde prý nenocowali we známém chlěwě, aniž w

---

[2]) Tento lotr nazýwal prý se Dimas. Powěst wykládá takto: Rodičowé Páně Ježíſse s děťátkem putowawſse upadli do rukou tohoto zlotřilého muže, nalezli wſſak u něho proti wſſemu nadání nejupřimnějſſího uwítání, a byli zaſe druhého dne od něho w pokoji propuſſtěni. Tento prý to byl lotr, jenž potom s Christem Pánem byl ukřižowán, a jemuž spasitel světa na jeho prosbu: Pane spomeň na mne, až přijdeš do králowstwí swého! odpowěděl: uctěhy plná slowa: Amen prawím tobě, že dnes budeš se mnou w ráji! —

příbytku, kde jich mudrci nawsſtiwili, nébrž do jiné jeſkyně ſe uchýlili za měſteckem; as 200 kroků od prwnějſſí k wýchodu ležící, jenž ſe proto Mariauſká, neb kojná neb mléčná jeſkyně nazýwá. [3]) Jeſtit ona we ſkále wápencowé, nízkého otworu, a ſeſtupuje ſe do ní po oſmi ſchodech; zaujímá 50 čtwerečních kroku, a opřena jeſt o ſloupy. Byl před časy zde oltář, kde ſe ſlouživala mſſe ſwatá. Nad ní ſtál chrám ſw. Mikulášſe s klášſterem, z něhož toliko rumy widěti.

Ode mléčné jeſkyně wede kamenitá cesta mnohými oklikami, podél pohoří jihozápadně k Zapečetěné ſtudnici (w piſni 4, 12,) k ſtárému to pomníku z času Šalomonowých půl druhé hodiny od Bethléma. Tato ſtudnice nalézá ſe w jámě patnácte ſtop hluboké, na dwě jeſkyně teſaným kamenem wyzděné rozdělená, a druhdy bohatě ozdobená. Woda její odpadá do rybníků Šalomonowých aſi dwě ſtě kroků odtud wzdálených.

Rybníky Šalomonowy jſou tři na zwahu hory, a tak pod ſebou položeny, že woda z horejſſího rybníka do dolejſſího přechází. Jſou čtwer-

[3]) Když té noci Maria panna božſké děťátko kojila, ukaplo prý z panenſkého mléka několik krapek na zemi, z čehož prý ibned celá půda zbělala; proto ſe také podnes ta půda za poſwátnou pokládá. S prachu té půdy dělají prý malé koláčky, a křížkem znamenané prodáwají je, a pak u wodě ſe rozmáčejí a užiwají w zimničních nemocech; také prý kojícím ženám rozmnožují mateřſtého mléka. Zajiſté jſou toto powěry, wſſak kdožby lál wěku tomu, jenžto několika krůpějím mléka čiſtotné panny a Matky boží takowou mocnoſt wylouditi ſchopen byl. Dřiwe pak, nežli ſe takowé koláčky do daleſkého ſwěta rozeſſlou dáwají ſe poſwětiti u hrobu Páně w Jeruſalémě.

hranné, a byly mnohým nákladem we skále wytesány. Hloubka jejich měří třicet stop. Z nejnižssího se wedla woda po rourkách až do chrámu Jerusalémského, teď wssak jest wodowod nejwíce porouchán.

Odtad přisslo se k zamčené zahradě krále Šalomona (pís. 4, 12) mající as 500 kroků zdéli, a 200 kroků zssíři, a byla obklopená horami k sewern, západu a na poledne. Půdu její zwlažowala woda ze studnice zapečetěné, také i z jiných pramenkuw. Toto údolí přetwořil Šalomon důmyslem swým w puwabné místečko. Zde stály sstěpy wsseho druhu, jichž wýchod poskytuje. Zde kwětly nardy, ssafran a nejkrásnějssí a nejwonnějssi kwětiny a byliny. Zde bujněli stromowé, z nichž se prýsstiwá pryskýřice a oleje wsseho druhu. S prwotním puwabem nezhledáš se tuto wíce, ač puda posud dosti úrodná jest, a rowinka žiwě zelená. W údolí tomto najdeš posud některý marhan (granatowý strom,) a růžowé kře, a po horách roste dymian, rozmarin, dulenka (lewandule) kodika lékařská (ssalwej) a jiné kořenné bylinky.

Na blízku leželo za starodáwna město Bezech w krajině kmene Judowa, kde se teď wes toliko nalézá, w krajině rozkossné a úrodné. Zde sbírají oliwy, wíno a fíky w hojnosti, a máš tu bez mála wssecky rostliny jižné Ewropy. Obywatelé jsou křestané Církwe řecké, jimž se tu dobře daří. [4])

U Bezechu otwírá se údolí Sorek přes dwanácte hodin zdéli. Hory, jimiž obstoupeno jest, jsou

---

[4]) Podiwná se tu roznesla powěst, že tu Turci newydrží na dél, nébrž že brzo onemocní a pomrou; proto prý se toho místa strachují.

révou wyſazenć. Zde prý to bylo, kde wyſlancowé Mojžiſſowi, Joſua a Kaleb, onen ohromný hrozen wzali, (4 Mojž. 13, 24,) jímž ſe Iſraelité mnohem wice roznitili k dobýwání zaſlíbené zemè. Jeſſtě r. 1632 naſſel ſe w této krajině hrozen 24. liberní. Potok, jenž díl tohoto údolí zwlažuje, jmenuje ſe Eſſkol., aneb hroznowý potok.

Půl druhé hodiny od Bezechu leželo horní mèſto Bethzur w krajině kmene Judowa, které za Makkabeu pomezní twrz činilo proti Idumei. Leželo aſi hodinu od Hebronu. Sw. Jeronym widèl již toliko wes Bethſoron zwanou. W prawo od dèdiny na patě hory prýſſtí ſe ſtudánka zwaná Filipowa. Tak prý jeſt, kde ſw. Filipp pokladníka královny Kandace pokřeſtil. (Skut. Ap. 8. 36, 40) I zde dala ciſařowna wyſtawèti koſtel s klášterem teď již owſſem w ſutinách pochowaný.[5])

Dwě hodiny jihowýchodně leželo mèſto Thekoa. Zde ſe narodil, a pochowán byl prorok Amos, jehož hrobku ſpatřil jeſſtě Sw. Jeronym, Teď máš tam hromadu kamení, mezi nímiž také zbořeniny chrámu Sw. Mikuláſſe. U tohoto místa počíná Judſká pouſſť tábnoucí ſe k Mrtwému moři.

Seweropýchodně od Thekoy leželo pewná twrz Herodium, kterou Herodes Welikí wyſtawèti a dle ſebe pojmenowati dal, kde ho také pochowali.

---

[5]) Powěſt udáwá, že tento pokřeſtěný cizozemec po návratu ſwém do Ethiopie zaſſel ta tam wiru křeſtanſkou hlášal, a k ní také i kralownu ſwou Kandaci naklonil, již Ethiopané Judith nazýwají. Také prý tento pokladník pomahal ſw. Apoſtolowi Tomáſſowi při obrácení Ethiopanů, při obrácení obywatelů Arabie a wýſpy (oſtrowa Taprobany) a konečně prý mučednické koruny doſſel.

W okolí nachází se wysoký a příkrý wrch, as tisíc kroků w objemu mající, hora Franků také Bethlia zwaný. Na okruhlině jejího wrssku widěti jest zbytky twrze, kterou prý tuto wybudowali křižáci proti Saracenum. Čtyrycet let prý se tu bránili Frankowé proti nim, až potom, když se jich počet byl zteněil, utekli se do hor Libanských.

Dále k sewerowýchodu od Thekoy w krajině nejtrudnějssí celé pousstě Judské w hluboké nepřijemné úzlabině, nedaleko Mrtwého moře, leží klásster Sw. Saby (Sawy) wystawěný w pátém století od opata Saby na strmině skály, jako hnizdo wlasstowěi nad propasti 800' hlubokou. Úzlabinou protéká potok Kedron, jenž asi dwě hodiny za klássterem do Mrtwého moře padá, toliko w zimě wody nesoucí. Na stráni protáhlých nepřijemnúch skalin jest as 6000 cel (poustewnických chýssek) we skále wytesanách, druhdy do jedné obýwaných. Opewněný klásster má jeden malý rozpadaný kostel, a druhý wětssí. W okolí stojí wice kaplí, z nichžto jest jedna zaswěcená sw. Wawřincowi, jiná sw Wincenciowi, a opět jiná sw. Janowi z Damasssku. Tato poslední nejwyššsí místo zaujímá. Sw. Jan Damascenský byl zde mnichem, a sespal tu swa něcná náboženská díla řecí ozdobnou a dojímawou, že si za to wydobil jména Chrysorrhoas t. j. Zlatotok. Jiná kapla na patě hory jest sw. Janu Zlatoustému wěnowaná, jenž po některý čas tu swůj život trávil. U klásterského kostela máš kaplu 40 mučenníkuw, hrůzyplnou jeskyni, kde mnoho umrlčích hlaw nakupeno widěti, jsou prý wsse lebky od diwokých Saracenuw pobitých mnichuw. Asi 300 kroků od chrámu stojí

o ſobě 100 ſtop wyſoká wěže hlubokou rozſedlinou ſkálni od klášſtera oddělená. Tato wěže má aſ 20 ſtop od země okno, w němž člowěk pohodlně ſtáti může, a k němuž toliko po láně doſtati ſe lze. Z toho okna jeſt daleká wyhlídka do okoliny. Na wěži obýwá neuſtále mnich, kterýž toliko třikráte do roka ſlézá, doſtáwaje potrawu po láně, po niž ſe koš ſem tam přes ſluji ſmýká. Tento oſtražitý duch muſí oznamowati, kdykoli buď nepřátelſſtí Arabowé, aneb drawá zwěř ſe ku klášſteru bliži. U wchodu klášſtera ukazuje ſe hrobka ſw. Saby plná ozdob a pěknou báni opatřená; a dále jeho obydlí, jež on ſobě w hoře byl wyhlídl. Jſou totiž tři jeſkyně, znichžto jedna ſlouzila mu za kaplu, kde teď wěčná lampa hoří. Podnes obýwá tu mnich, jenž tuhý žiwot ſw. Saby ſledowati ſe ſnaží, a robením růžencu ſe obírá. [6]) Muſſí jſou Rekowé dle řádu ſw. Baſilia a záwiſeji od patriarchy Jeruſalémſkého. Druhdy prý zroſtl počet mnichuw až na 2000 hlaw, nyní toliko dwacet mnichuw tam bydlí.

O žiwotě pouſtewníkú nám napſal ſw. Efrem takto: „Jeſkyně a ſkály jſou jejich přibytky; zawřou ſe do hor jako do nepřiſtupných zdí a náſpu, země jeſt jich ſtolem, byliny, jenž z ní wyrůſtaji,

---

[6]) Růžence řeckých křeſťanů jſou rozdílné od růženců katolických, nebot Rekowé nemodlí ſe, pouſtějíce kuličky. Otče náš a zdráwaš, nébrž toliko kyrie eleiſon t. j. Pane ſmiluj ſe nad námi. Růžence řeckých křeſťanů mají také i ſto kuliček, a nejſou jako naſſe w desátky rozdělený, a kde jeſt kulička wětſſí neb křižek říká ſe: Swatý Boże, ſwatý ſilný, swatý neſmrtelný, jenž jſi pro nás trpěl hřiſſné ach ſmiluj ſe nad námi.

jejich občejným pokrmem, woda, již potokowé nesou, aneb která wyprysku je skůlinami a rozsedlinami skalními, jejich jediným občerstwením. Z míst kde se scházíwají, utwoří si chrámy; modlitba jejich jest ustawična, a celé dny stráwí w zbožném cwičení. Boha chwáliti jest tu oběť, kterouž mu w hlubokých jeskyních přinássejí; oni jsou zároweň kněžími a obětmi; oni léčí nasse nemoci působením swých modliteb; tito swatí orodowníci stojí powždy před obličejem swého Boha, a nikdy se od něho neodlučují; oni newědí, co jest to, sláwou se powznássetí, a po předních místech se sháněti; jejich nízkost jest jim celá sláwa, a w této nízkosti se snaží wěrnými nástupníky toho se státi, který, ač bohat, z lásky k nám chudým se státi wolil. Nepřejí sobě na tomto swětě nižádného oddechu, poněwadž jsou plní duchowní útěchy; bloudí po pousstěch a žijí s sselmami, jakých naleznou; jsoutě na wrcholcích hor co hořící swítilny, oswěcující wssech, jenž přímou pobožností k nim se utíkají; na poussti jsou co newywratné zdě, protož zachowáwají tam pewný a neměnitelný mír; jako holubowé odpočíwají na pohorcích, a jako orlowé zdržují se na temenech nejwyšssích skalin. Cítí-li neustálou pracowitostí jakou mdlobu, jest jim rozkossí na holé zemi si pohowěti; brzo zase procitnuwsse, rozhlassují co hlučné trouby sláwu boží. Ježíš Christus, jenž jich nikdy neopousstí, a komonstwo jeho anjelské, jenž jich wezdy obkličuje, chrání jich proti útokům nepřátel jejich. Pokleknou-li na zemi, ihned orosena býwá slzami, a po skončených modlitbách sám Bůh ráčí služebníky swé obsluhowati.„

„Smrt jejich neméně blažená jest, neméně po-

diwuhodná, jako jejich žiwot; zcela o to nepečugi, aby sobě hrobky nastawěli, nebot swětu ukřižowáni jsou, a mocnost lásky, která jich s Christem spojuje, již jim smrtelnou ránu zasadila. Začasto bywá to místo, kde se zdržugi, aby čas postní protrawili, jejich hřbitowem. Mnozi z nich jsou we wroucnosti a w proudu swé modlitby klidným a mirným spánkem w Pánu zesnuli. Jini na sspici strázné skály jako přikowáni, odewzdali dobrowolně dussi swou w ruce Boha swého. Jini chodice we své obyčejné prostotě sem tam, skonali na horách, jenž se jim pohřebisstem staly; opět jini, jenž pocitili, že blizko jest okamženi jejiho rozpadnuti, a že w milosti Jezisse Christa posilněni jsou, ozbrojiwsse se znamenim swatého kříže, a uchystawsse se na smrt, položili se sami w hrob. Zase jini w Pánu zesnuli, an některé bylinky požiwali, které jim božská prozřetelnost poskytowala. Jini wypustili ducha právě té doby, když chwálu Hospodinowu plným hlasem odzpiwali, toliko smrt jich modlitbám konec učiniti a jejich usta zamknouti s to byla. Tito newyrownani mužowé konečně očekáwaji bez ustáni to okamženi, kde jich hlas archanjela ze spánku probudi, a kde země, na rozkaz boži sobě swěřené těla zase wydá; oni pak jak lilije lesknouce se bilou skwělosti, a nebeskou krásou znowu obziwnou a rozkwětou, a kde Jezis Christus jich za úkory, které w jeho službě a k jeho cti byli utrpěli, wlastni rukou korunowati a blaženou wěčnosti odměniti chce.„

Také nedaleko widěti bylo prý město Mizpach aneb Massa w okresu Benjaminowu, wssak není wice ani zmínky o něm. Bylo druhdy toto

mèsto ſhromaždiſſtě Židů, nebo Samuel tu obětowal, když ſe archa Páně nawrátila (1 Sam. 7, 5) a ztad wedl Iſraelské do bitwy s Filiſtinſkými. Gedalja wladař Nebukadnezarow zde ſidlil, a byl tu zawražděn (Jerem. 41, 1 — 6.) Judas Makkabejſký wytrhl měſto Syřanům, a držel zde modleni (1 Mak. 3, 46), když Jeruſalém obléhán, a chrám od Syrſkých poſſkwrněn byl: Toto Maſfa neſmi ſe pomiſſiti s jiným téhož jména w zajordání w okreſu Gad ležicim, kde ſoudce Jefte (Soud. 11, 11) za wůdce lidu proti ſynům Ammon wywolen byl.

Jižně od Thekoy proſtupuje krajinu pohoří Karmelſké rozdilné od toho, co do středniho moře zabihá. Jeſt wápencowité, a bylo doſti úrodné, což i ſám názew jewi, jenž ſe wykládá jako úrodné popluži. W tomto pohoří zdržowal ſe Dawid ſtiháný Saulem. Zde leželo měſto Karmel. (Joſ. 15, 55) Kde Saul witězowý pomnik poſtawiti dal. (1 Kral. 15, 12.)

Mezi jižním a Mrtwým mořem stálo měſto En gaddi (Joſ. 15, 62.) Jméno toto od některých ſe wykládá jako ſtudně pokuſſeni, od jiných zaſe jako ſtudně kozlowa, a leželo na pouſſti ſoujmené. Zde byla twrz, bezpochyby opewněná ſkála (1 Kral. 24, 1.) Okolí ſlyne hájemi palmowými a winicemi. Také zde roſtl keř poſkytujicí wýborný balſam, wſſak již ho tam neni, neb ſe pěſtowal toliko w zahradách. W pſích dnech nařizla ſe kura, a tu ſe wyprýſſtila ſſkáwa, již ſtirali do nádobky. Tento balſam byl u Rimanu w takowé ceně, že Pompejus i ſám keř witězoſlawně do Rima s ſebou wezl.[7])

[7]) Byl prý tento balſam nejlepſſí na celé zemi. Joſef wyprawuje, že králowna ze Saba poſlala Šalomonowi tako-

Za času sw. Jeronyma bylo Engaddi toliko wsí od Židů obýwanou, teď wíce žádná zmínka ani o wsi; jméno toto nese potok do mrtwého moře pádící. K sewerozápadní straně od Engaddi strmí kopec Adullam značně wýssky a zaokrouhlený. Tam se ukazuje ta jeskyně, kde se ukrýwal Dawid s komonstwem w 400 mužích (1 Kral. 22, 1) před králem Saulem. Zde na pousti Engaddi na tworzi Sif zwané to bylo, kde před obličejem Hospodinowým nejkrásnější spolek přátelský mezi wěrnům Jonathou a hrdinům Dawidem se uzawřel, (1 Kral. 23, 18) spolek to pousť celou usslechtujici. Do této krajiny, dwě hodiny od Hebronu na wýchod klade se děd'ina Sw. Panny, poněwadž prý Maria Matka Boži na útěku do Egypta tuhle swé útočisstě hledala. Studánka tamnějssí nazýwá se po manželce Abrahamowě Sára.

Mrtwé Moře.

Zde pak slussí powěditi o blízkém moři mrtwém. Kde se teď toto powěstné a znamenité jezero rozprostírá, bylo druhdy úrodné a příjemné údolí Siddim zwané, jež Loth wywolil pro sebe, a kde kwětlo patero měst: Sodoma, Gomorra, Zeboim, Adama a Segor aneb Zoar, z nichžto čtwero prwních se propadlo; (1 Mojž. 19, 24) toliko Zoar zbylo, a slonžilo wystěhowanci Lothowi za útočisstě. Město toto leželo na konci k jihowýchodu, a bylo w prwních časích křesťanstwa sídlem biskupským.

Tím propadnutím stal se přewrat w této krajině, neb z údolí stalo je jezero, když Bůh mě-

wý keř prwní, a on prý jej bedlivě pěstowati a rozmnožowati naporučil.

sta Sodomu a Gomorru a celé okolí přewrátil, a sirou a ohněm na ně desstil. 1. Moj. 19, 24. 5 Mojž. 29, 23., Jerem. 49, 18. 50, 40., Amos 4, 11., Sofon. 2, 9., Luk. 17, 29., 2 Pet. 2, 6). Působí též celé okolí nade wssecko pomyssleni hruzyplnou pousst. Jezero má podobu wejčitou, jest as 22 hodin dlouhé a 8 sstiroké, w objemu má sest dní cesty, a holé, wysoké a strázné skály obklopují je, které se toliko na seweru proti Jordánu a na jihu proti solnému údolí otwirají.

Sluje také klejowité jezero, poněwadž klej, aneb židowskou smulu obsahuje, která w značných kusích po wrchu plowe, i také na břehu se nachází. W někdejssím údolí Siddim bylo mnoho studnic klejowatých (1 Mojž. 14, 10) tudyž začasto wyplývá na powrch jezera. Sluje Mrtwé moře, poněwadž tu nespatříš žádnou zelenou bylinku, aniž ptáka wodního, aniž ryby jaké, ani lastury nepatrné. Také solné moře nazývá se od hojnosti soli, anaž se na břehu strází, neboť nejbližssí okolí pokryto jest soli tak, že se krajina podobá zdaleka poli sněhowému. Na lewém břehu nejwice soli najdeš, i celé kry na střewic tlusté, čímž se zásobuje okolí. Na jihozápadním konci leží welký solný kopec, a také zde jest údolí několik hodin dlouhé a celé solí pokryté, a proto solné údolí zwané. Tam také stojí solný sloup, o němž se wyprawuje, že ten jest, w nějž žena Lothowa se obrátila.[8])

[8]) Jest prý tento sloup nejpřednějssím příkem welké kady kamenné soli, jenž do země Edomitů zabíhá. Toliť oznamila wýprawa Sewero-Amerikanská r. 1847.

Woda jest nejslanèjssí wssech wod Oceanu, k tomu welmi horká a protiwná, a páli na jazyku jako ledek, a tak soli přesycená, že sul kuchynská se w ni nerozplyne,[9]) proto také těžssí jest a usnadňuje plowání.[10]) Cokoli se do ni ponoří, okorá hned soli. Lidé, kteří se do ni spustili, pocítili na dílech tèla, kde jakou kožní bolawku měli, bolesti; také se potahuje tělo jakousi olejnou masti, jíž se zadlouho sprostiti nelze, ano některým se i kuže sloupla.

Celé moře ukazuje tmawou, olowěnou barwu, a přibylá woda Jordánská welmi se lissí od wody jezerní. Ryby, jessto do ni Jordánem připlowou, w okamžení zleknou; a proto se samy již w řece Jordáně na několik hodin Mrtwého moře wzdalují. Buda jezera jest bahnitá, a bahno jest černé, smrduté.

Nemá toto jezero widitelného odpadu, a předce w něm wody nepřibýwá, ač Jordán, Arnon a Zared, a jiné malé říčky a potoky doň padají; a to tím, že se denně rowná hmota wody wýparem do powětří wytrácí.

---

[9]) W 100 částích wody más 42 soli a 24 dílů solnowodničnatana hořcitého.

[10]) Josef wykládá, že Wespasian lidi dokonce we plowání nezběhlé dal do tohoto moře wházeti rukama na zad swázanýma, a tito prý se nepotopili. Missionář Nikolaison, jenž o welikonoci r. 1833 mrtwé moře nawsstiwil, pisse „Někteří z nás se tam koupali, a byli nemálo překwapeni, že nám woda bránila se ponořit. Chtěli jsme se potápěti a nessło to. Položili jsme se na prsa, a protáhli jsme tělo nijak se nepohybujice, a hle woda nás obrátila na hřbet. Spustili jsme se přímo nohama do hlubiny, potopili jsme se až po plece, wssak jakmile se tělo wyssinulo z wodorowné čáry, pozdwihla nám woda nohy a obrátila nás zase na hřbet.“

Krom toho wsseho se rozličné powěsti o Mrtwém moři roznássejí owssem neodůwodněné. O jabku Sodomském posud prawé jistoty nemáme. Stál prý blíž ústí řeky Jordánu strom podobný smokwě, maje list jako ořechowý, a owoce jako pomerančowé, jenž prý mezi prsty jako hubka smačknouti se dá, a pod pěknou sslupkou nemáš nic, než holý černý prach.

Jeskyně, w níž Loth swé obydlí po wystěhowání ze Sodomy byl nalezl (1 Mojž. 19, 30), byla prý w hoře nad Mrtwým Mořem k seweru od města Zoar.

Ke wssemu tomu přikládáme wýsledky wyssetřowání Moře mrtwého wýprawou spojené obce sewero-amerikanské r. 1848. Dwacet dní wynaloženo k wyssetřowání mrtwého moře, a jeho břehu. Na 155 rozličných místech ohledala se jeho hloubka záwažím, toliko smrdutých zřídel pominuto, poněwadž wýpary jejich sskodný wplyw měly na zdrawí mužstwa; nic wssak méně wssecko až na kapitana ochablo a jako bez sebe leželo, neboť prý ke wssemu wál žhawý jižní wítr. Když takto wssechny částky byly ohledány, ano i sloup solný byl nalezen, a wsse směřeno, byla prwní mappa mrtwého moře hotowa. Shledání toto bylo přepodiwné, že totižto hladina mrtwého moře wíce než 1300 stop nižssí jest jako hladina wesskerého oceanu, a že tudyž mrtwé moře není nic jiného, než naprostá propadlina morského dna, ano, ta nejhlubssí propast na celé zemi nejméně 2200 a na některých místech 3321 stop pod hladinou středního moře ležící. Čluny kowowé byly louhem solním prožrány,

a bylo nutno, aby mužſtwo wyſtoupilo zaſe na břeh k nowému okráni na tèle i na duſſi. [11])

Mimo judſkých branic jižně od měſta Zoar tyči ſe pohoří Hor, kde Aron ſkonal (Mojž. 33, 38) a pohřben byl. Za čaſu ſw. Jeronyma ukazowali ſkálu, kde Mojžíš, rownèž jako z hory Horeb otewřel ſtudánku.

Na jižním pomezí Paleſtiny leželo měſto Kadeš, bliž ſoujmenné pouſtè (Zalm. 29, 8). Zde ſe zdržowali Iſraelité po nèkterý čas, očekáwajice náwrat wyſlancuw z Kanaan (4 Mojž. 13, 27.). Zde wyjednáwal Mojžíš s Edomity (4 Mojž. 20, 14). Za čaſu ſw. Jeronyma ukazowal ſe tu hrob Marie † ſeſtry Mojžiſſowy, jenž tuto byla ſkonala.

Na záped leželo nejjižnèjſſi měſto pokolení Judowa Berſabe, u ſoujmenné pouſtè, kde Hagar dlouho bloudila (Mojž. 21, 14). Abraham zde koval ſtudni, a kolem ní naſádèl ſtromu. U této ſtudnice uzawřel Abraham s králem Abimelechem ſmlouwu, proèež ſtudnice přiſahy ſloula. Synowé Samuelowi byli zde ſoudcowé (1 král. 8, 2). Elias ſe odtud puſtil do pouſtè. (3 král. 19, 2). Bylo zde kdy's hlawní ſidlo modloſlužby (Amos 5, 5). Za čaſu ſw. Jeronyma byla Berſabe wel-

[11]) Za takowéto wýſledky přede wſſim my katolici k dikům powinnowáni jſme, nebot bylo-li nám poſud čitati nějaké knihy nekatolikůw o tèchto památných místech, ponejwice byly wýroky ſwatého piſma w pochybnoſt brány, a dle dümyſlu wykládány, aneb za plané wýtwory orientalſké obraznoſti rozhlaſſowány. Tuto aſpoň lidſtému rozumu podána látka na uwážení.

kou dědinou, kde Římané posádku měli. Teď nepatrnou wsí jest pod jménem Birsabea.

Dále k západu město Gerar též jižní pohraniční město čeledi Judowy, jenž druhdy Filistinským náleželo. Zde se zdržowal na čas Abraham. Tu bylo také soujmenné údolí, kde Isak po některý čas obýwal (1 Mojž 26, 17). Tudy probihala bystřina, kde Koustantin Welikỳ klášter wystawěti dal. Jižněji byla studnice Hagařina, již w čas byla nassla, a k okráni Ismaelowa z ní čerpala wody.

Dolní Egypt.

Přejitim do dolního Egypta krajina jinakou nabýwá podobu. Hory pojednou zmizí, a jednotwárná krajina se tu rozprostírá, a dle rozličného počasí rozličnou poskytuje twárnost. Po žních widěti sedou prachowou půdu, rozpukanou wedrem. W čas rownodennosti podzimní uhlídáš celou krajinu zaplawenou žlutawou wodou, z ní zde onde činí palmy, dědiny, města a hráze. Na to objewí se na několik týdnů černá bahnitá půda, konečně začátkem nassí zimy potahuje se země krásným, swěžím zeleným kobercem kwitím protkaným, osení žene do sloupku, a zraje tak, že celá země dolního Egypta welké rozkossné zahradě se podobá, až zase potom žně pole poklidí, a welké parno wsse popálí. Při tom máš nebe ponejwíce čisté, barwy bělawé, a takowého lesku, že to oko jedwa snésti může.

Tato byla ona krajina, kterouž rodiče Christa Pána za útočisstě hledali, kamž putowání obtížné bylo, zwlásstě jestli až k Heliopoli zamířili; neboť

bylo jim cestowati znamenitými pustinami, kde pálčivý a pohyblivý prach cestování znesnadňoval.

Byla-li Heliopol cílem jejich putování, přišli dříve také k Heroopoli, kde se kdys setkal egyptský Josef se svým stařičkým otcem Jakobem, jemuž naproti jel. Teď však o tomto místě nikde zmínky.

Heliopol (slunečné město) nazývá se w svatém písmě po Egyptsku. On t. j. slunce (1. Mojž. 41, 45) a hebrejsky sluje Beth Semes dům slunce, a Arabowé nazývají ho podnes Ain — Sems slunečná studánka. Až podnes widěti hráz, na niž toto znamenité město wystawěno bylo, i obwodní zdi z hrubých pálených cihel. Stál tu druhdy pohanský chrám nádherný a wěhlasný, z něhož posud některé zbytky pozorowati, a před chrámem obelisk, celistwý žulowý balwan as 60' zwýssi a na spodku 12' w objemu mající, plný hieroglyfu čili obrazopísma. 39 let př. Chr. přewezl ho cisař Kaligula z Egypta do Říma, a bywal něčím swědkem ukrutného krwoproliti na mučenicích Páně stoje w Cirkusu. Papež Sirtus 5. postawil ho welikým nákladem (81,180 zl. stř.) uprostřed náměstí sw. Petra. Wedlé starých hieroglyfu, jejichžto známky dosawáde znamenati možno, jsou nápisy nowé. Jest teď opatřen kowowým křížem, do něhož se část dřewa kříže Christowa byla zaprawila. — Josefa egyptského manželka Asnath byla dcera kněze slunečního Pothifery z Heliopole.

Asi čtwrt hodiny od Heliopole na cestě do Kairo leží wes Matarea teď Matarwey, kde swatá rodina aspoň několik dní, neli déle se zdržowala. Budowy této wsi leží w rozwalinách, chowají

se wssak od křestanů, Turků i Arabů w uctiwosti. Na blízku wsi nalezá se studně hojnost dobré wody poskytující, bezmála ta jediná w celém okolí. Podnes ukazuje se tu uprostřed welké zahrady strom, smokwa morussowá, jejž Frankowé matky boží strom zowou, poněwadž prý swaté rodině na útěku ochrany proti stihatelům poskytnula. Stojí teď z něho toliko peň zwýssí dewět, wssak ssest a dwacet střewíců w objemu mající, s několika silnými zelenými wětwemi.

Jižně od Matarey leželo prý druhdy hlawní město Memfis, kde teď Staré Kairo, oddělené od Nowého Kaira řadou rozpadaných zdí a bídných chatrčí, asi čtwrt hodiny podél se tahnoucích. Zde bydlel druhdy onen král, jenž Israelity nelidsky sužowal. Zbořeniny starého zámku slouží teď chudobným křesťanům za obydlí, kde i wlastní kaplu mají. Prostora proti zámku má býti ono místo, kde Mojžíš byl z wody wynesen.

Podlé jiné powěsti odebrala se sw. rodina do tohoto Memfisu, a bydlela zde až do smrti Herodesowy. Jiní zase twrdí, že se ubytowali w jedné twrzi, jménem Babilonu nedaleko Memfisu, která teď w sutinách leží wedlé dědiny, kde křesťané obýwají. Zde také patero koptických klássterů. W jednom z nich sw. Sergia ukazuje se jestyně, do nížto se po dwanácti schodech sestupuje, která prý sw. rodině za obydlí sloužila, majíc dobrou wodu.

Připomenouti slussí zde také chrámu židowského w Leontopoli. Oniáš, syn nejwyšssího kněze Simona, prchl za času utiskowání židů králem Syrským Eupaterem do Alexandrie. Zde jej přijal král Pto-

lomeus Filometer laskawě, naděje se, že wice židů do Egypta za ním přiláká, ponechaw mu znamenitou část země, a dowoliw mu, swému Bohu chrám tuto wybudowati! To stalo se bez mála 150 let př. Chr. Bylatě sice menssí, wssak co do ozdoby chrámu Jerusalémskému podobná Swatyně. Místo welikého zlatého swicnu wisela tu welká zlatá lamva na řetèze. Wyplnila se slowa proroka Isaiasse 19., 19, že totiž uprostřed země egyptské wystawi se oltář Hospodinu. Potrwal tento chrám as tři sta let. Časem se sem stěhowali nespokojení židé a zalidnili okres Heliopolský, žijice tuto dle rozličných zaměstnání a řemesel swých na spůsob bratrských obcí, a tehdy času possli z nich Therapeuti. Když napotom po wywrácení Jerusaléma mnoho bořičů se sem uteklo, aby i zde zbourili soukmenowce své, kázal Lupus za času Wespasiana císaře, chrám zawříti, a nástupce jeho Paulinus wybral z něho wssecku ozdobu, a bohatství, načež se chrám ponenáhlu rozpadal.

Zde to tedy někde bylo, kde dítě Ježíš dwě léta swého dětinství strawilo, kde se Josef cechowní jednotě, jako každý jiný přistěhowalec přiwtělil, a tak ruční swou práci sobě a rodině své wýživu opatřil. Ta jest ona krajina, kteráž později nesmírným počtem pustewníků a mnichů byla oslawena, kterouž takořka p. Ježíš nejprw swou přítomností zaswětiti ráčil.

§. 6.

Návrat sw. rodiny z Egypta do Nazaretha.

(Mat. 2, 19—23).

Tři léta po zwěstowáni Páně, prawě 25. března, byl zuřeni Herodesowu cil položen; a když skonal tyran, ukázal se anjel Gabriel — onen nebeský posel — Josefowi w Egyptě, napominaje ho k návratu. Jhned opustil Josef swé útočisstě, ubiraje se do wlasti swé.

Od Memfisu přissii k Pelusium na Nilu bliž přímoří kalužnatého lezicimu. Město toto prastaré (Ezech. 30, 15) bylo pewnosti a klicem Egyptu na seweroswýchodni straně, rodisstě wěhlasného hwězdáře Ptolomea, jenž w druhém stoleti po Chr. w Alexandrii žil. Leži teď w zřiceninách.

Z Pelusium wedla cesta do Palestiny na Kasium, město námorské. W okoli stál kopec, na němž Jupiterův chrám. Později bylo také sídlem biskupským, a nedaleko byla jeskyně, kde prý sw. Athanasius wyznání wiry sepsal. Pak šli okolo hrobky Pompejowy na Rafiu, powěstné město bitwou, kterou zde syrský král Antioch proti králi Egyptskému prohrál 200 let před Chr. I zde sídlel pozdeji biskup, wssak teď pouhé zříceniny tu máš.

Po smrti Herodesowě, když Archelaus při nastoupeni wlády, jak pisse Josef (XVII. 11, 1) 3000 židů stiti dal, prosil prý národ židowský cisaře, aby jich rodiny Herodesowy zprostil, a tudyž

ſtrach a neſpokojenoſt v ſſady před Archelaem ſe rozmáhaly, nač i ewangeliſta Páně naráži. Proto tedy jakmile Joſef ſe dowěděl, že úſtočný Archelaus na miſto ſwého ukrutného otce k wládě w Judſtwu přiſſel, ſtrachowal ſe tě w Gaze, na rozceſtí ſtoje, na Hebron a Jeruſalem proſtředkem Judſka ſwou zpáteční ceſtu do Galilee konati, aneb rodinu kněžſku w Hebronu nawſſtiwiti, aneb w Bethlemě ſe uſaditi. Wolil tedy ceſtu podél moře.

Opuſtil Gazu, praſtaré (1. Mojž. 10, 19) w zemi Filiſtinſkých wěhlaſné ſídelní město jak pewnotou tak obchodem, které král Dawid dobyl a k pokoleni Simeonowu přiwtělil. To jeſt ono město, kde ondy Simſon mnohé dukazy ſwé nadpřirozené ſíly wydáwal, wylomiw tu wrata městſká a chrám Dagonůw tu zbořiw. Perſký král Darius Kodomannus díl ſwých ſtatkůw w Gaze uložil, pročež Alexander Weliký město obléhal a dobyl. Simon Makkabejſký, udatný obrance wiry židowſké ztečew město, hnut kajicnoſtí obywatelůw, nezuřil ohněm a mečem, než očiſtil je od ohawné modloſlužby. Za času narození cíſaře Theodoſia byl w Gaze chrám, kde ſe ctila modla jménem Marnim, wſſak cíſařowna Eudoxia dala jej na žádoſt biſkupa Porfiria a ſw. Jana Zlatouſtého zbořiti a poſtawila na tem miſtě chrám katolický. Baldwin III., král Jeruſalémſký, nalezl jej již zaſe zbořený, a znowu jej wyſtawěl. W Gaze a w okolí města kázal druhdy ſw. Apoſſtol Filipp ſw. wiru (Skut. Ap. 8, 26). Nynějſſí Gaza leží w krajině poněkud nerowné, wſſak welmi úrodné, nebof tu ſe daří oliwy, fíky, citrony, man-

dle a palmy přehojně. Město toto leží as čtwrt hodiny od moře a sestáwá z dwou dílů, říkaje z dwou měst. Staré město leží na pahorku a jmenuje se Majama se zámkem na tom místě, kde prý ondy chrám Dagonuw stál. Chrám řecký jest nejwětssí a nejkrásnějssí, w němž se ukazuje hrobka biskupa Porfiria; také se prawí, že na tom místě, kde stojí, swatá rodina při náwratu swém tři dni pobyla. Řekowé mají zde biskupa. Napolo rozpadaný klásster mnichu bosáku slouží teď za hospodu z Jerusaléma do Egypta putujícím mnichům. Nowé město jest bez ohrady a brán, toliko náspem proti Turkům chráněno. Počet obywatelů se počítá k 3000, dle některých až 16000. Co do obchodu jest důležité co střediſſtě Syrie a Egyptu, ono jest příhodné místo k okřání cestujících, poněwadž pustinami se sem přichází. Ukazuje se tu hora, na kterou Simson brány města odnesl, as pul hodiny od města. Muselo také město Israelitům pokutu platiti za archu úmluwy (1. Král. 6, 17).

Sewerowýchodně máš Gath, staré město Filistinských, puwodiſſtě obra Goliatha (1. Král. 17, 4). Později přiſſlo k pokolení Dan. Teď jest wesnicí w krajině, palmami a fíkowím porostlé.

Sewerně od Gazy ležel Askalon, staré město Filistinských w krajině úrodné. Zde ctíwali Filistinſſtí bohyni Ladu pod jménem Dercetto, jejížto dcera prý byla Semiramis [1]). Zde se

---

[1]) Podobizna této bohyně byla poločlowěka, poloryby, pročež také Syřané žádných ryb nepožíwali.

narodil Herodes Welký, a protož Aſkalonſký ſloul. Obywatelé zdejſſi powždy ſe k Židům nepřátelſky chowali, pozdéji též ku křeſtanům. Teď jeſt Aſkalon polopuſtá wes, jejížto oſadníci pěſtowáním bawlnowého kře ſe živí. Mezi ſutinami města najdeš i žulowé ſloupy z někdejſſího paláce Herodeſowa a z jiných ſtaweni, jimiž on ſwé rodiſſtě ozdobil. Mělo město kdy's wlaſtní přiſtaw a biſkupſkou ſtolici. Nalezáme biſkupy zdejſſi na ſněmu Nicejſkém, Konſtantinopolſkém, Diospolſkém, Chalcedonſkém a Jeruſalémſkém.

Wýchodně od Aſkalonu bylo Kiriath-Jearim t. j. leſní město, ano uproſtřed leſů leželo, také ſe nazýwal Kiriath-Bal dle modly tuto ctěné. Zde byla archa Páně po některý čas w zajetí (1. Král. 7, 1).

K ſeweru od Aſkalonu přiſſlo ſe k ſídelnímu městu pěti Filiſtinſkých knížat (Joſ. 13, 3), totiž do Azotu, jinak Asdod zwaného. Sem přineſli Filiſtinſtí Židům odňatou Archu Páně (1. Král. 5, 1—7), poſtawili ji w chrámě Dagona, modly ſwé, wſſak brzo ji odeſlali nazpět, poněwadž rozličné pohromy nawſſtiwily jak modlu tak lid. Město toto bylo tak twrdé, že je egyptſký král Pſametich teprw po 29tiletém oblehání dobýti mohl. Judas Makkabejſký odſtranil modloſlužbu, a Jonathas rozbil chrám Dagonůw. Za času ſw. Jeronyma byl Azot wzácným městem a ſídlem biſkupſkým. Biſkupowé zdejſſi podepſali ſe na ſněmích: Nicejſkém, Seleuciſkém, Chalcedonſkém, Jeruſalémſkém. Teď jeſt toliko rozrouchaná a nepatrná wes. Mezi rozwalinami znamenati také zbytky křeſtanſkého chrámu. Wíru křeſtanſkou kázal zde Apoſſtol Filipp.

Dále k ſeweru ležel Akkaron (Joſ. 15, 45), jedno z pěti knižecich měſt Filiſtinſtých, od Židů později dobytých. Sem doneſla ſe archa Páně z Azotu. Wſſak obywatelé města nechtěli ji u ſebe podržeti a tak uzawřino, aby Iſraelitům nawrácena byla (1. Král. 5, 7). W Akkaronu byl chrám Belzebuba a odpowědnice jeho [2]). K ni ſe utikal král Ochoziáš (4 Král. 1, 2) w nemoci ſwé po pádu nebezpečném. Aleranđer Balas, král ſyrſký, jenž s Makkabejſkým Jonathou ſmlouwu byl uzawřel, učinil mu s Akkaronem dar, který ieſſtě za času ſw. Jeronyma znamenitým městem byl. Teď shledáš pod timto jménem pouhou nuznou dědinu.

Na dalſſí ceſtě k ſeweru poděl pomoří přiſſlo ſe do Jabne, města s přiſtawem, nazwaným od Řeků a Římanů Jamnia (1. Makk. 6, 58. Cíſař Auguſtus wěnowal město Herodeſowi. W prwotní Cirkwi bylo zde ſídlo biſkupſké. Po wywrácení Jeruſaléma bydlelo zde mnoho Židů, majících zde ſſkoly a ſynedrium (wyſokou radu). Teď toliko dědina pozůſtala, kde widěti rukou lidſkou uprawený pahorek, jehož účel poſud neznámý jeſt. Podobný pahorek nalezá ſe w dědině Heſi, nedaleko Jabne ležící, od Beduinů obýwaný. Jſoutě tu i zbytky někdejſſího hradu.

Joppe pokládá ſe za jedno z nejſtarſſích měſt na ſwětě, poněwadž podlé wýpowědi ſw. Jeronyma od Jafeta bylo prý wyſtawěno na pahor-

---

[2]) Belſebub wykládá ſe Bůh much, poněwadž tuto moblu wzýwali k zapuzení much. Židé ji nazýwali nejwyššſí wſſech báblůw (Luk. 11. 15).

ku, odkad nejkrásnèjssí wyhlídka na moře a do okolní krajiny. Dle powèsti byl Noe w Joppe pochowán. Joppe bylo znamenité mèsto swým přístawem, jedinym židowskym na stredním moři. Ztad prowodili Židé nepatrný obchod po moři, a za času Pompejowých i pomořské loupežnictwí. Ponèwadž přístaw, jinak obklíčen skálami, proti sewernim wètrùm otewřen jest, často se proto stáwá korábum nebezpečnym, an wètrowé loděmi o skály mrsstiwají. Tímto přístawem se dowáželo dřiwí, které král Hiram králi Salomonowi k stawení chrámu posílal (2. Par. 2, 16), a které Sidonssti a Tyrssti pozdèji k tomu účelu byli dowáželi. Zde wstoupil prorok Jonáš (Jon. 1, 3) do lodi, utíkaje před twáří Hospodinowou.

Mèsto toto bylo začasto oblehánо a dobyto. Judas Makkabejssky trestal Joppe pro wraždu spáchanou na 200 Židech (2 Makk. 12, 37). Jonathaš a Šimon Makkabejssky dobyli Joppe (1 Makk. 10, 74) opètně. Šimon upewnil je, daw i přístaw od bahna wyčistit (1. Makk. 14, 5). We válce Židowské bylo Joppe od Cestia dobyto, kde 8400 obywatelu zhynulo. Wespasian rozkázal rozmetati Joppe a na místè, kde stálo mèsto, wystawèti hrad. Plinius připomíná chrámu, jenž prý tuto stál zaswěcený bohyni Dercetto.

Tomuto mèstu dostalo se toho sstèstí, že tuhle nejprw křesťanská wira zwèstowána byla, neb zde se zdržowal sw. Petr, a tu mu bylo zjeweno powoláni, wiru křesťanskou i pohanum hlásati. Také zde mrtwou ženu jménem Tabitu do žiwota wzkřísil. (Skut. Ap. 9. 36). On zde bydlel w domè koželuha Šimona bliž moře. Na tom místè byl

pozdèji klásſter Terra ſanta wyſtawèn, jenž ſluſſí klášteru ſw. Salwadora w Jeruſalemè, a k přijetí cizincúw do ſwaté zemè putujících uſpořádán jeſt. Pozdèji dostalo toto mèſto jméno Jaffa. Zde přiſtáli křižáci, a král Baldwin I. mnoho činil k upewnění a k okráſſlení jeho, tak že za jeho čaſu bylo mèſtem wzácným w Paleſtinè; wſſak nezadlouho, totiž r. 1188 přiſſlo opèt w držení Saracenu a r. 1517 Turku. Podnes přiſtáwají Ewropejſſtí poutníci zde u Jaffy, odkud mají 12 hodin cesty do Jeruſaléma. Mèſto jeſt teď malé a neúhledné, z moře pak přec poſkytuje pèkný pohled. Přiſtaw jeſt malý a mělký, tak že wètſſí koráby pul hodiny před místem w ſſirém moři zakotwují. Také činí zde moře nebezpečný příboj, tak že wlny wyſoko wyſtřikuje. W přiſtawu ſpatřují ſe zříceniny někdejſſího hradu. Zde prý to bylo, kde královna anjelſká p. Maria wſtoupila s miláčkem Páně ſw. Janem w lod, aby ſe přeplawili do mèſta Efeſu. Obywatelú mèſta jeſt ſnad na počet 3000, z nichž as 700 křeſtané jſou. Židů tu neni.

Kolem Jaffy uhlídáš welmi úrodné zahrady, kde welmi chutné fíky a pomoranče příjemné ſladkoſti ſe daří. Wubec zeleniny zde wyborné jſou a w hojnoſti. Celá ta rowina, dwě neb tři mile ſſiroká od Gazy až k Joppe, jeſt welmi úrodná, a podobá ſe zahradè plné owocných ſtromú, bohatá na melouny a okurky, což do Alexandrie a Kaira na trh ſe po korábích dowáží.

Wſſak ſewernè od Jaffy počíná teprw rowina Saron (dubowý háj) zwaná, která w píſmè ſwatém s horou Karmel a Libanon tu čeſt má, že ſe obrazem krásy nazýwá, a tudyž daleko krá-

snějssí a úrodnějssí jest, nežli nižina mezi Jaffou a Gazou. Máš tu tučné pastwy s kwitím nejkrásnějssím[3]), kde se procházejí čápowé Arabům wzácní. Zde se pěstuje bawlna celého wýchodu nejlepssí, a okurky se tu přehojně daří. Wssak mnohem wíce dalo by se z půdy wynutiti, kdyby také dostatek průmyslných obdělawatelů se nasslo. Na této rowině leželo za časů Josuowých slawné město Sarona (Jos. 12, 18), kde bydlel král, o němž se w skutcích Apossstolských (9, 35) zmínka činí. Teď zastupuje toto místo nuzná soujmenná dědina.

K seweru dále přissło se do Antipatru, do města od Herodesa Welikého wystawěného a po něm nazwaného. Ležělo na místě, jenž prwé Kafarsaba sloulo, w krajině pro swé hájky a potoky welmi příjemné, kde stromowé stáli přewysoci. Do toho města přissel swatý Pawel (Skut. Ap. 23, 31), když Klaudius Lissias jej k wladaři Felirowi do Cesarei powolal. Již za času Jeronyma byl Antipatr napolo rozházené město, wssak přec sídlem biskupským. Teď pouhou pustou wsí jest.

Cesarea město rozdílné jest od jiného na patě Libanu ležícího. Dříwe zwáno to město Stratonůw hrad, bez pochyby dle jednoho setníka krále Daria, který jej wystawěti dal, kolem něho později městečko powstalo. Když pak je potom Au-

[3]) Chateaubriand wyprawuje takto: Kráčeli jsme z Joppe do Ramly na rowině Saron, jižto krásu písmo welebí. Když Pater Neret w měsíci dubnu 1713 tudy cestowal, byla krajina poseta tulipánky. Kwětiny, které na jaře tyto prohlássené lučiny zdobují, jsou bílé a červené růže, narcissy, pohaučuky, bílé a žluté lilie, stalky a jakési woňawé prwenky.

gustus králi Herodesowi odewzdal, zwelebil je tento, obehnaw ho zdí, zřídiw w něm wodowod, a wystawěw tu královský palác z bílého mramoru, prostrannou okrouhlici, pak chrám, jejž Augustowi wěnowal, do něhož císařowu sochu postawil, a město k jeho cti Cesarea, jakoby's řekl císařské město, nazwal. Také tuto wyhloubal welikým nákladem a umělostí wyborný přístaw, jenž welmi pohodlný, bezpečný a prostranný byl, obehnán kamennou zdí, opatřen chodbou, a několika wěžmi. Z počátku obywali zde Syřané a Řekowé, potom i Židé se tu usadili, kteří pak, s obywately prwotními se neustále swařiwsse, konečně od nich zawražděni byli, což byl počátek wálky židowské, která konečnou záhubou židowského státu se ukončila. Lidnatostí a skwostností budow byla Cesarea z nejpěknějších měst w Syrii. Císař Wespasian pojmenowal je Flawiá, wšak jméno toto nezobecnělo. W Cesarei zdržowal se onen římský setník Kornelius, když wíru přijal (Skut. Ap. 10), neb tu byla posádka římanská, as 2000 mužuw silná. Dwouleté potrwání sw. Pawla w tom městě bylo na příčině, že se tu wíra rozšířila, ač swatý Apoštol tu toliko we wězení seděl. Protož se také záhy tu mohl usaditi biskup [4]). Po wywrácení města Jeruzaléma stala se Cesarea hlawním w zemi městem, až do času, když císař

[4]) Swatý Jeronym potwrzuje, že za jeho času stál ten dům, kde bydlel setník Kornelius, wšak wrch již byl přetwořen w chrám boží. Také se udáwá od některých, že byl Kornelius prwním w tomto městě biskupem. — Mezi zdejšími biskupy nalezá se také dějepisec církewní Eusebius za času Konstantina Welikého.

Justinian w Jerusalémě patriarchát zařídil. W čas křižáckého dobývání bylo město od Balduina II. s pomocí Pisánů a Janowanů r. 1101 opanowáno a stalo se sídlem arcibiskupským až do wpádu Saracenů. Teď zcela popelem lehlo a viděti tu krásné zbytky drahých mramorowých sloupů a skwostných palácůw, také zdi příkopem otočené, pod nimiž zde onde bídné chyšky rybářů znamenati. Přístaw již dokonce zassel.

As tři hodiny k severu nalezáme na pomoří rozwaliny starého města Dor, kde za času Josuowých sídlil král (Jos. 12, 23). Připadlo údělem čeledi Manasseowě. W čas Makkabejských byl Dor pewnosti a za času Jeronymowých již zpustossen. Wšak za času křižáků byl zase poněkud městem znamenitým, majícím biskupa. W okolí daří se wýborné obili.

Nedaleko Doru na břehu mořském stojí Poutníkůw Hrad, jak se prawí, na poručení hraběte Raimunda Toulouského wystawěné město, odkad se poutníkům až do Jeruzaléma ostrahy dostáwalo. Jest také poněkud porouchané. Byltě zde také palác welmistra templářůw s silnou wěží.

Doputowawsše rodiči Ježíssowi až do Dor neměli již daleko do Nazaretha. Doraziwsše tam ubytowali se w domě Josefowě, který potom císařowna Helena w chrám proměnila, z něhož zase Mohamedáni mečet přestrojili, ač jim bylo od křesťanů mnoho peněz podáwáno na wykoupení jeho. Dwě stě kroku od mečetu jest wýborná studánka panny Marie, poněwadž se prawí, že panna Maria z ní čerpáwala pro domácí potřebu wodu. Císařowna Helena dala ji krásně wyzditi a uprawiti, jakož podnes pozorowati lze.

§. 7.

Putowání rodičů Ježíssowých se synáčkem do Jerusaléma k hodům welikonočním.

(Luk. 2, 41).

Dítě Ježíš rostlo a posilowalo se w duchu plné moudrosti, a milost boží byla w něm, písse Ewangelista Páně. Nic wíce nám z jeho dětinstwí nepoznamenalo swaté písmo. Zdali do sskoly chodil, čili nechodil, poswěcené péro Ewangelistowo nám nepozůstawilo. Že bylo rodičům zákonem přikázáno, aby wyučowali dítky swé we wssem, co Bůh se swým lidem byl činil, naswědčují zřejmě knihy Mojžíssowy (2 Mojž. 12, 26, 5 Mojž. 6. 20). O wychowání dítek swědčí také Talmud [1]). Tam stojí, jakmile synáček žwatlati počal, wyučowal jej otec w krátkých průpowědích o Bohu a jeho zákonech. Nemohl-li toho dowésti otec sám, posílal synáčka k učiteli, neboť prý w každé osadě, počítající 120 rodin, byl ustanowen učitel, který musil býti muž nábožný a sprawedliwý a mající dobrý způsob u wychowání. Již s třetím rokem se prý pacholeti písmena přednássely, tak že již s pátým rokem ku čítání ze swatého písma přidržowáni byli. Počátek prý se děl třetí

---

[1]) Talmud nazýwá se u Židů kniha sepsaná po Christu Pánu, když již byli Židé rozptýleni do wesskerého swěta. Obsahuje wlastně židowské swětské a duchowní práwo a wyswětliwky a doplňky Mojžíssowa zákona. Sestáwá z dwou dílů, z nichžto Missna podáwá ústní podání židowské, Gemera wýklady Rabínů.

knihou Mojžíssowou. Také mnohá místa se musili nazpamět učiti, zlásstě desatero božích přikázaní. Takowéto počáteční učeni trwalo až do desátého roku, načež se seznámili se žalmy a jinými modlitbami. W třináctém roku stali se pacholci údy obce, a nabyli práwa přiúčastniti se we wyššim náboženském wyučowáni w synagogách weřejných.

Že pachole Ježíš takowého učeni w Nazarethě požiwati mohlo, což wadí nepřipoussstěti? Nerku-li, že podlé zákona se p. Ježíš wežby rád zprawowal, již proto učinil toho, aby zřetel souwěkých na se neobracel, aneb jiným zlý příklad nedáwal. Školy takowé on owssem nepotřebowal, jsa učitelem Mojžíssowým a wssech proroků, sám plu moudrosti božské, ba studnice wssech milosti, již ani oko Serafinowo preskoumati, aniž mysl wssech skrze něho stwořených duchůw postihnouti nemůže, jsa Synem Boha jednorozeným od wěčnosti, jimž nebesa nebes učiněna jsou.

Bylotě také zákonem přikázáno (5 Mojž. 16, 16), aby se každý z pohlawi mužského dostawil do chrámu Jerusalémského před obličej Hospodina Boha swého třikrát do roka, totižto na slawnost přesnic čili welikonoční, na slawnost letnic a stánů. Napsaltě sw. Lukáš, že chodiwali rodiči Ježíssowi po wssecka léta do Jeruzaléma, a k tomu poznamenal sw. Augustin, že prý bázeň před Archelaem zbraňowala sw. rodině usaditi se w Jeruzalémě, než bázeň boží jich prý zase pobízela tamto úhlawní slawnosti konati. Wssak newí se, zdali s nimi také putowáwalo pacholátko božské. Teprum to jistota jest, co psáno (Luk. 2, 42), že

když byl Ježíš we dwanácti létech, tu wstupowal s rodičemi swými na slawnost přesnic do chrámu Jerusalémského.

Z Nazaretha mohli cestowati na Endor, město staré, kdysi pokolení Manasseſowu náležité, kde Saul, který kouzedlníky we swém králowství wyhubiti dal, sám hledal u čarodějnice porady před bitwou, w níž také život skončil (1. Král. 28, 7). Za času sw. Jeronyma byl Endor městyſem, teď wſſak již odpočiwá w prachu, a posud se ukazuje ona jeſkyně čarodějnická. Stáwal tu také kdy's klášter na kopci.

Údolí Jeſreel, kde leželo město Endor, jinak rowina Esdrelonſká, počíná pod Nazarethem a horou Tábor, a protahuje se k jihu na pět hodin cesty až k hoře Efraimſké, a na wýchod ſíří se od Karmelu upřímo až k Jordanu na osm hodin cesty. Druhdy byla tato roweň úrodná, teď wſſak nejwíce ladem leží pro nedostatek lidských rukou, kteréby ji obdělawaly. Bywá toliko od kočujících Arabuw za paſtwiſko užíwána. W rozličných dobách byla tato rowina diwadlem znamenitých bitew; neboť zde bojowal král Saul proti Filiſtinſkým, a w ſtředním wěku křižáci proti Saracenům, a w nowějſſí době (1790) ſwedli tam Francouzowé s Turky bitwu, kdež pod Napoleonem a Kleberem 3000 Francouzů 25000 Turků na hlawu porazili.

Na cestě do Jeruſaléma mohlo se přijíti do Bethel. Jmenowalo se toto město dříwe Lus od množſtwí mandlowých ſtromůw, později pak zaměnilo se jméno Bethel, jakoby's řekl: dům boží, poněwadž patriarcha Jakob w této krajině

onen sen o žebříku měl, a potom zde Hospodinu oltář wzdělal (1. Mojž. 28). Leželo toto město na hoře Efraim, a mělo s blízkým městem Ai jednoho krále (Jos. 12, 9). Připadlo potom k čeledi Benjaminowě, a sloužilo na čas arsse Páně za obydlí. Za času soudcuw byli tu wýroční soudowé držáni, a na to stalo se hlawním sídlem proroků a jejich rodin. Při dělení říssе židowské připadlo ku králewstwí Izraelskému. Když král Jeroboam w Bethel zlaté tele k wečejné úctě byl wystawil, aby lid k modloslužbě přilákal a od putowání do Jerusaléma odwrátil (1. Král. 12, 28), nazywali wěrní Židé Bethel Bethawen, což jest jako dum ničemnosti a nesprawedlnosti (Os. 10, 5). Teprw král Josiáš zrussil modloslužbu w Bethel (2. Král. 23. 15). Toto město, ondy tak wěhlasné, řikaje zmizelo, toliko některé zbytky po něm zwěstugi, kde stálo. Strmi na blízku chlumec, a tent prý jest, kde Jakob odpočiwaje podiwný sen měl. Na úboči chlumu znamenati lze zbytky pěkného chrámu a klásstera, budow to také prý cisařownou Helenou wystawěných. Také widěti na patě hory kamenný pomník na hrobku Debory, chowy Rebeky ukazující (1. Mojž. 35, 8).

Pohoří Efraimské neb Izraelské, na němž ležело město Bethel, protahuje se odtud až k Jerusaléму a bylo wůbec úrodné i podnes jest, jsouc ponejwice porostlé lesem, toliko část k Jordánu přiléhající jest holá, diwoká a smutnotwárná, plná rokli a jeskyň, tudyž loupežníkům welmi příhodná. Hora Garazim se mezi druhými wyznačuje.

Na blízku Bethele na sluji leželo nepochyb-

ně lewitické město Bethoron (Jos. 21, 22) wítězstwím Judy Makkabejského nad Nikanorem (1. Makk. 7, 39) proslawené. Teď o něm ani zmínky wice.

Na té cestě přišlo se do Gabaon, města to starého a powěstného. Uzawřel Josue s obywately smlouwu, kterou sobě pouhým podwodem wynutili (Jos. 9). Awšak po odkryté lsti zdrženo jim sice slowa, než k nejnižšší službě při stánku Páně, totiž k štípání dřiwí a nošení odsouzeni byli. Když potom pět králů kananejských Gabaon obléhali (Jos. 10), oswobodil Josue město, zahnaw nepřátel až do údolí Ajalonského, a pobiw jich před sluncem západem. Později když Filištinští archu Páně Israelitům nawrátili, chowala se ona tuto tak dlouho, až ji Dawid do Jerusaléma přenésti kázal. Na blízku tohoto města u rybníka dobyl Joab úplného wítězstwí nad Isbosethowým wojskem, jemuž Abner welel (2 Král. 2. 13). Teď o Gabaonu ani památky.

Pod Gabaonem leželo lewitské město Ajalon (Jos. 21, 24) Roboámem upewněné (2. Chron. 11, 10), bylo wšak od Filištinských dobyto. Již ho též není.

Blíž Jerusaléma Gabaa w powětu Benjaminském stalo se zločinem swých občanů zlopowěstným městem (Soud. 19), čímž bezmála wešker pokolení Benjaminowo wyhubeno bylo. Zde se narodil král Saul, pročež sobě tu palác wystawěl, aby zde bydlel (1. Král. 10, 26). W boji, který wedl Saul proti Filištinským, padlo město nepřátelům za kořist, wšak Jonathan wybojowal je zas (1. Král. 13, 3). I toto město

potkal osud jako sousední města, že teď o něm ani zmínky.

Všecka tato nadřečená místa ležela na cestě, kudy svatá rodina putovala do Jeruzaléma, aneb aspoň na blízku. V čas velikonočních slavností byla cesta ozdobována poutníky. Všecko se valilo k Jeruzalému, žalmy zpívajíce, aneb veselé hovořice, netoliko muži, nébrž i ženy, ač nebyly zákonem zavázány, jakož na blahoslavené Panně vidíme.

Slavnost velikonoční.

Slavnost velikonoční čili přesnic byla ustanovena na památku vysvobození Izraelitů z egyptské poroby. Počínala se odpoledne 14. dne měsíce Nisan řečeného, a trvala po sedm dní, kde se toliko nekysánky t. j. přesný chléb požívati směl. 14. Nisan (některý den našeho dubna) bývал dnem přípravním, poněvadž se na ten den vše potřebné chystalo a pořádalo, totiž potomkové Abrahamovi se koupali a stříhali, spolu také vyklízeli všechen starý kvas z domu. Pak se troubilo s věží a na nádvořích chrámových rozvěšovali se koberce, a po domích se chystali a pekli beránci na rožni dřevěném tak, že i na příč se dřevo prostrkovalo mezi předními nohami, což byla podoba kříže, jenž značitě odkazovala na obět novozákonní na dřevě kříže, Spasitelem světa za hříchy lidské dokonanou. Na večer téhož dne požíval se v každé rodině aneb v každém kruhu 10—20 osob pečený roční beránek, aneb také roční kůzlátko s hořkými bylinkami (3. Moj. 23, 5). Poprvé, totiž před odchodem z Egypta,

muſeli Židé tuto wečeři požiwati zcela již na cestu uchystani, obuti, opáſani, s holi w rukou, jakoby na ſpěch majice. Potom ſice tyto okolnoſti odpadly, než koſti neſměly také nikdy potom beránkowi welikonočnímu lámati, a to ſice dílem na upamatowáni kwapného z Egypta utikáni, ſpolu wſſak měl býti patrný obraz božſké oběti na Golgotě wykonané, již ſe též nepolámaly koſti.

Přiſſti den 15. Niſana byl úblawni den ſwáteční, den úplného odpočinku, pouze pobožnoſti wěnowaný. Hned po půl noci otewřely ſe bránu chrámu, a teď wſtupowali ſwátečně odění Židé na horu tak ſice, že na úſwitě již bylo naplněné nádwoří Iſraelitu těmi, kteří zamýſſleli zapalné a jiné oběti konati. Obětní howádko muſil každý buď již s ſebou z domu wzíti aneb ſobě takowé na trhu koupiti. Při obětowáni byli kněži wſſech řádu přítomni a účinni, protož ſe také wſſe hbitě odbýwalo, ač ſe k obětem neſčíſlné množſtwí lidu doſtawowalo [2]). Wcházel lid po oddílech bránou obětní od jihu do wniterného nádwoří, a po wykonané oběti zaſe bránou na ſewerní ſtraně wen, čímž pořádek zachowán býti mohl. Mezi obětowáním zpíwalo weſſeré ſhromáždění žalmy, předewſſím 112—118; potom ſe wyříkalo požehnání.

Kdo žádného místa w chrámě neobdržel, přijda později, zaſſel ſi do některé ſſkoly, jichžto několik ſet w Jeruſalémě bylo; a kdo již ſwou obět wykonal, ſnažil ſe též wyſlyſſeti zákon a wýklad jeho.

[2]) Joſef naznamenal, že jednou bylo 255,600 beránků welikonočních ſbito a ſněděno.

Jakmile zapadlo slunce, byl od jistých wyslancůw prwní snop ječmena nažat, aby dne přistího t. j. 16. zákonitými obřady w chrámě obětowán byl, neb před touto slawnosti nezačinaly se žně, protož také někteří za touž příčinou již druhého dne domu spěchali. 16. brzo po půl noci otewřely se bránu chrámowé, načež se lid poznowu shromáždil w chrámě a konal po obětowání prwního snopu obyčejné oběti, což se den po dni opětowalo; den sedmý byl rownèž tak slawny jako prwní, kde se wšeliká prácе zapowidala.

Wšem Židum bylo pod pokutou wyhubení z národu přikázáno, tuto slawnosť s wšemi zwyky a okolnostmi wykonáwati. Nemohli-li jednotliwci tuto slawnosť 14. započíti, nalezajice se buď na cestách, buď jinak zaneprázdněni jsouce, museli ji započíti 14. nastáwajicího měsíce. Kdež pak nečisti byli, dali se před slawnosti nejprw očistiti, jinak k ni dolence nebyli připuštěni (Jan 11, 55).

Ponèwadž bylo Židum zákonem (5 Mojž. 16, 6) přikázano, aby nebětowali jase (beránka welikonočního) na každém místě, ale na místě, kteréž wywolil Hospodin (t. j. w Jerusalémě), nepožiwají teď nynější Židé beránka welikonočního. Awšak přec podnes zachowáwají při prwní welikonoční wečeři některé obřady, jenž mohou býti pozůstatky z času chrámu Jerusalémského. Hospodář aneb zástupce jeho dělá teď začátek wečeře s koslíkem wina slowy těmito počínaje: Pochwálen budiž Pane Bože náš, swěta králi! jenž jsi utworil owoce winného kmene. Když okusil on a wšickni přítomní wína, myjí sobě wšickni

ruce. Na to se kladou na stul nekysánky, hořké byliny, pečeně buď z mladého beránka neb kuzlátka neb jinaká máčka a jiné wařiwo. Nejprw se požiwají hořké byliny omáčené w máčce, z rozličného owoce přistrojené, což hospodář s podobnou chwálořečí na Boha doprowází. Na to se táže nejstarssí syn otce swého na wýznam toho wsseho, a otec wyswětluje mu wsse z historie o wyswobození praotcu swých z poroby egyptské. Po té se modlí žalm 113. a 114. o wyjití z Egypta, a pak se pije po druhé z koflíka wíno. Umyw sobě rukou wezme hospodář nekysánky dwa, rozlomí jeden z nich na dwé, položí oba díly na nekysánek celý, modle se takto: Pochwálen budiž, Pane Bože náš! swěta králi, jenž jsi wywedl chleb ze země. Pak rozdáwá chleb, lámaje ho tak, aby každý z přítomných nemenssí kousek, jako půl wejcete, wzal, jejž požíwá buď suchý aneb omočený. Teď přijde maso wařené a pečené, a požíwá se též s chwalořečením; a po umytí rukou pije se po třetí wíno s díkučiněním, zazněji chwálozpěwy, žalmy totiž 115—118, a zase se okoussí z wína. Modlí-li se dále žalm 120—137, jesstě se může po páté požíwati wína, wssak wežd wodou rozředěného; a Židé twrdí, že tak býwalo w čas trwání Jerusalémského chrámu.

§. 8.

Náwrat sw. rodiny z Jerusaléma do Nazaretha.

(Luk. 2, 43—52).

Když wykonali rodičowé Ježíssowi dny, a již se nawracowali, zůstalo dítě Ježíš w Jerusalémě,

a newěděli o tom. Neměli starost prwního dne o něj, neboť bezpochyby nebýwal mezi slawností několikrát u rodičů, maje tam známých a příbuzných. Domníwajíce se pak, že by byl w zástupu, ussli den cesty a hledali ho mezi příbuznými a známými, a nenalezsse ho, nawrátili se do Jerusaléma. I stalo se, že po třech dnech nalezli jej w chrámě. Bylo to wlastně w Synagogě, we sskole na wýchodní straně chrámu. Tam seděl mezi doktory poslouchaje jich a otazuje se jich tak, že se diwili wssickni, kteříž jej slysseli, nad rozumností a odpowědmi jeho [1]).

Uzřewsse ho rodičowé diwili se. I řekla matka k němu: Synu, proč jsi nám tak učinil? Aj, otec twuj a já s bolestí hledali jsme tebe. I řekl k nim: Co jest, že jste mne hledali? Zdaliž jste newěděli, že w těch wěcech, které jsou otce mého, musím já býti? A oni nesrozuměli slowu, kteréž mluwil k nim. I sstoupil s nimi, a přissel do Nazaretha a byl poddán jim. A matka jeho zachowala wssecka slowa w srdci swém [2]).

---

[1]) Nebyla tato Synagoga jako jiné, w kterých částky sw. písma čteny a wykládány byly, nébrž byltě jaký's přichrámek, kde wyučowali rabinowé otázkami, jakož také dowolowali žákům se wyptáwati, kteří tuto kolem swých učitelůw po zemi se rozhostili.

[2]) Rodiči Ježíssowi neměli dokonce žádnou winu w tom, nébrž božská moudrost sama tomu tak chtěla. P. Ježíš, zůstaw sám w chrámě, mohl míti snad ten úmysl, ponenáhlu chystati Židy na swou nadpřirozenou a božskou moudrost, také zároweň u sw. Josefa a nejblahoslawenějssí matky swé oživiti mysslénku o božstwí a neodwislosti swé; spolu též aby se stal útěchou dussí, které podnes býwají nejistotou trápeny w srdcích swých. Že rodičowé dokonce

Wedlé powěsti newracela se sw. rodina touž cestou, jakou do Jerusaléma kráčela, nébrž wice k západu se nachýlila. Wyssli bránou údolní na Emaus, kterézto město není ona wes, kam z mrtwých powstalý p. Ježíš své dwa učeníky doprowázel. Město Emaus (což znamená lázeň) leželo na rowině Sefela zwané w powětru pokolení Judowa k západu od Jerusaléma; bylo opewněné a sdílelo wssecky osudy válečné s městem Jerusalémem. Na památku witězství Římanu pod cisařem Heliogabalem nazwalo se potom Nikopolis.

Dále leží Rama, jenž se má za Arimatheu, odkud possel jest Josef, jenž popustil pánu Ježíssi swuj hrob, odkud též prý i Nikodemus pochodil. Cesta z Jerusaléma do Ramy jest welmi diwoká a obtižná, wedouci smutnotmawými údolími a přes bory; také nebezpečná jest, neboť se tu loupežníci bezpečně ukrýti mohou. Před Ramou rozjasní se krajina, neboť místo samo leží w úrodné rowině Saronské, owěnčené zahradami wysazenými stromy oliwowými, smokwowými, granátowými a palmowými. Město jest chatrné a domy ze sšedého kamene neposkytují weselého pohledu. Wpádem Francouzů pod Napoleonem utrpělo město mnoho. Katolici latinského obřadu stratili tim swé statky, a wystěhowali se do Jerusaléma, Gazy a Akru; nezbylo leč několik málo

---

bez winy byli, z toho snad patrně wyswitá, že P. Ježíš wssecku winu na sebe wzal slowy: Což jest, že jste mne hledali, zdali jste newěděli, že w těch wěcech, kteréž jsou Otce mého, musím já býti?

mnichů w nemocnici, kdež bywají hoſpodou poutnici. Rečká obec jeſt as 800 duſſí ſilná a má chrám ſw. Jiří zaſwěcený. K západu od Ramy pozorowati lze zříceniny welké budowy, teď Oſſamea Elabidh, jinak ale chrám čtyřiceti mučnu zwané. Toto ſtawení pochodí od Templářů z času křižáckého tažení. Teď obýwá as 2000 Mohamedánu Ramu. S bawlnou a mydlem ſe tu wede obchod.

Na ceſtě, kudy ſe wracela ſw. rodina z Jeruſaléma, leželo měſto Machmas, den cesty od Jeruſaléma, tedy nedaleko Ramy. Machmas bylo ſtaré měſto ležící w krajině pokolení Efraimſkého na blizku pruſmyku, kde Jonathas Filiſtinſkých porazil (1. Král. 14, 4). Za času dějepiſce Euſebia bylo jeſtě měſtem znamenitým, teď pak již ani widy o něm. Dle powěſti bylo Machmas to miſto, kde ſe dozwěděli rodičowé, že pohřeſſují Ježíſſe. Dle jiné powěſti bylo prý to w Béru (Soud. 9, 11), jenž jeſt jiné měſto, též den cesty od Jeruſaléma wzdálené. I toto měſto zmizelo již, a dědina Elbir, od Arabu obydlená, zaſtupuje prý jeho miſto. Na patě paborku nalezá ſe ſtudánka, hojnoſt wody poſkytující, a na wrchu widěti jeſt rozwaliny, mezi nimiž nejwětſſí jſou z chrámu na tom místě wyſtawěného, kde Ježíſſowi rodičowé ſynáčka pohřeſſili.

Dále mohli rodiči na zpátečni ceſtě nawſſtiwiti Lyddu, ſtaré měſto Efraimſké na rowni Saronſké. W Lyddě uzdrawil ſw. Petr dnon ſkliče-ného Eneaſſe (Skut. Ap. 9, 32), čimž mnoho obywatelů přijalo wiru. W bitwě s Římany byla Lydda z kořene wywrácena od Ceſtia. Když ſe

znowu wystawěla, nazwali ji Diospolis, jakoby město Jupiterowo, poněwadž se mu zde nepochybně chrám ke cti wystawěl. Později stalo se město sídlem biskupským. Teď jest Lydda děd'inou, kde mají Řekowé chrám, který král Richard z Angličan, když Palestina dobyta byla, wystawěti dal, a sw. Jiří zaswětil. Před tím stáwal tu chrám, jejž císař Justinian stwostně wystawěl, a který před příštím Bohomíra z Bouillonu do Palestiny od Arabů byl wywrácen. Také se tamto ukazuje mramorowý sloup, pozůstatek kaple, kterou císařowna Helena na tom místě wystawěti dala, kde málomocný Eneaš bydlel.

Z Lyddy mohli jíti na Antipatru a odtud na té cestě jako druhdy z Egypta. Tato cesta jest, pokud nám z písma známo, ta poslední, kterou Ježiš we společnosti swých rodičů wykonal. Později widíme ho o sobě wystupowati, wšak teprw až byl dossel wěku 30 let.

Hlawa druhá.

Putowání Christa Pána w první době swého wyučowání ode křtu jeho až k první welikonoční slawnosti.

§. 9.

Putowání Pána Christa z Nazaretha na Jordán k sw. Janu křest.

(Mat. 3, 13—17, Mar. 1, 9—11, Luk. 3, 21—23).

Čím se bawil p. Ježiš po swém náwratu z Jerusaléma, to wsse není nám známo. Bezpochyby

pomáhal swému pěstounowi Josefowi w jeho řemesle, neb nazýwá se také u sw. Marka 6, 3 zrowna tesařem [1]). Nebylo také neobyčejné, že učitelowé židowšti wedlé swého učeného zaměstnání i řemeslu některému se přiučowali, nejwíce řemeslu swých otcuw, aby sobě tím slussnou wýživu opatřili, poněwadž jim učitelský úřad málo aneb dokonce nic newynášel. Že p. Ježíš také synagogu nawštěwowal, a spolu na úblawni slawnosti do Jerusaléma později putowával, dá se mysliti. Wšak weřejně newystoupil, poněwadž zákonem Mojžíšowým (4. Mojž. 4, 3) 30 let míti musil.

Wlastně nesměl jiný leč toliko ten za weřejného učitele neb Rabbina držán býti, kdož od přednosty Synedria (wysoké raddy) aneb od plnomocníka wywolen byl, co se dělo wzkládáním rukou a wyřknutím slow: „Já tebe potwrzuji!“ Takowý rabín nosil od té chwíle zwláštní oděw, zasedával řádně w synagogách, a bíwal od přednostuw k řečnění wyzýwán. Zdali také p. Ježíš takto oprawněn byl čili nic, o tom mlčí sw. Ewangelium, wšak lid nazýwal jej rabbi, a wyučowal w synagogách a zwláštní stat nosil (Jan 19, 23), ač wychowáni rabinského neměl, jakož ze slow sw. Jana, 7 15 wyswítá, aniž ho hledal.

Oprawnění a poswěcení k swému úřadu dostáhl p. Ježíš w řece Jordáně u sw. Jana křesti-

---

[1]) Swatý Justin napsal (dial. contra Triphonem) zřetedlně: „Nebeť robil, mezi lidmi přebýwaje, pluhy a jha, aby w těchto obrazích učil sprawedlnosti, a tím samým utíkání před zahálkou.

tele, čehož owssem nepotřebowal, jsa Bohem swým Otcem oprávněn, a bez toho již sám nejswětějssí co Buh. Wstoupiw do řeky poswětil swým tělem wlny Jordánské, ochystaw tim wssecky wody k obmytí neprawosti wssech nás na křtu swatém.

Horouci touhou prahnul sw. Jan po pánu Ježissowi, neb již w životě matky swé zapřesal u přitomnosti jeho ukrytého w lůně panenském blahoslawené Bohorodičky. Wssak posud newiděli se a tudyž nezual sw. Jan Spasitele swého w podobě lidské. Měl zjewení od Boha, když byl wyslán, aby křestil na Jordáně, o pánu Ježissowi takto: (Jan 1, 33): „Nad kýmž uzříš Ducha sstupujicího, a na něm zustáwajicího, tenť jest, kterýž křesti Duchem swatým.

Jaká musila býti radost, když se ta doba sstastná byla přiblížila, a jaké to ustrnutí sw. Jana, když si Spasitel swěta jeho rukou pokřestěnu býti wyžádal? Tu se zpíral tento anjel boži před twáří jeho, a žádal, aby sám od něho byl raději pokřestěn. Odpowidaje Ježiš řekl jemu: „Nech tak nyní, neb nám tak slussí naplniti wsselikou spraweduost. Tedy nechal ho (Mat. 3, 15). Pokřestěn wystoupil Ježiš z wody, a aj otewřína jsou nebesa, a widěl Ducha božího sstupujicího jako holubici a přicházejicího na něj. A aj hlas s nebe řkouci: „Tento jest syn můj milý, w němž jsem sobě zalíbil."

Přisluší pak na tomto místě o sw. křestiteli Janowi powěditi.

Byltě sw. Jan syn kněze Zacharyásse a Alžběty, k niž Maria matka Ježissowa chwátala majíc zaslíbení přewelebné. On byl přísný kara-

tel swého lidu, wssak mnohem přisnějssi sám na sebe. Judská poussť byla jeho bydlisstěm od mladosti. Ze srsti welbloudí byl ssat jeho, neb w takowý prý oblekl pán Bůh prwní rodiče. Kožený pás měl okolo beder, jako prorok Eliáš (2. Král. 1, 8); kobylky a lesní med, aneb manna, kterou jisté bylinky w těch krajinách wypocují, čistý to dárek přírody, byl pokrmem jeho. Podobal se Nazareům, jenž se časem mezi Židy wyskytowali, a žiwot wedli osamotělý w rozjímání, welmi střídmě žili, prudkého nápoje se wystříhajíce, hrubý a drsný oděw nosili, a wlasy sobě nestříhali. Rozželen nad prostopássnostmi swého lidu, wyzýwal jich přísně ku pokání, k obrácení a polepssení žiwota, dokládaje, že toliko naprawenym žiwotem budou moci obstáti před Messiassem, jenž po něm přijíti má; rozhlassuje, že wssickni, jenž chtí míti účastenstwí w jeho králowstwí, se musí dáti pokřestiti, a pokřestil také mnohé, jenž se dojímawou řečí jeho byli obrátili. Obřad takowý nebyl tenkráte sice nic nowého, neb Esseowé měli též obyčej, křestem nowé údy přijímati, a na wíru židowskou obrácení pohané přijímali též jakýsi křest; wssak sw. Jan křestil z jiného ohledu, on křestil židy, kteří se již swým půwodem od Abrahama za čisté drželi, aby jim na jewo dal, že mají uwnitř co nowí lidé z wody wyjíti. Poněwadž se židé domníwali, že takowý křest toliko Messiaš konati má, wyslali tedy poselstwí z raddy k Janowi, aby se ho tázali, jakým práwem on křtí? (Jan 1, 25) Odpowěd jeho zněla, že křest jeho toliko přípravou jest na příchod Messiassůw, který sám daleko wětssí jest, a křest jeho daleko mocnějssí.

Swatý Jan učil na Jordáně nedaleko Jericha, w krajině, kde se stýkaly mnohé hlawní cesty, a kde se tedy mnoho lidí dalo wynalézti, jenž jeho napomínání poslouchali.

Jordán.

Řeka Jordán patří mezi nejznamenitějssí na zemi. Neboť ji přessli Israelité pod Josuem suchou nohou, kdežto dwanácte mužůw tolik kamenů wynésti muselo na břeh z koryta jejího, a jiných dwanácte snesseno bylo tam, aby poznamenáno bylo místo, kudy přecházeli (Jos. 4). Z dwanácti z řeky wynessených kamenů wzdělal Josue oltář, na němž byla ihned konána oběť díkučinění. Jordánem se brali proroci Eliáš a Eliseus (2. Král. 2, 8). Wykoupáním se u wodě Jordánské byl syrský Naman malomocenstwí zbawen (2. Král. 5, 14). Co pak jest wssak nade wssecko jiné nejpamátnějssí, zde byl Christus Spasitel swěta od Jana pokřestěn.

Místo, kde křest Christa Pána se konal, bylo as hodinu od ústí Jordána do Mrtwého moře. Tam aspoň nalezají se ostatky pěkného klásstera, kterýž wystawěla císařowna Helena a sw. Janu zaswětiti dala. Stál asi čtwrt hodiny od řeky na malém pahorku. Mezi sutinami chrámowými nalezá se posud oltář, kde mnissi bosáci každým rokem w pondělí welikonoční mssi swatou u přítomnosti mnoha množstwí lidí sloužíwají, kteří sobě napotom w Jordáně ruce myjí, aneb se koupají. I Mohamedáni prokazují swou úctu řece této, myjíce aneb koupajíce se w ní. Od jezera Tiberiatského až k moři mrtwému wine se Jordán w mno-

hých oklikách. Při ústí jeho jest 60 — 80 kroku sstroký, w létě mělký, w měsících březnu a dubnu, když taje na horách Libanských, narustají wody do wýssky. Jindy prý w ten čas až přes břehy wystupowal, což se teď zřídka kdy přiházíwá, an si již swým silným pádem koryto wyhloubal. Woda býwá kalná a bahnitá, když pak se ustojí, býwá čistá a na okus příjemná a zdrawá. Břehy Jordánu jsou písčité, rákosím a křowím wysokým (jiwím a oleandrem) porostlé. Z rákosí hotowují se péra pro okolní země, neboť Turci neužíwají brku na péra. Také jest Jordán na ryby bohat, poněwadž prý se tam málo lowí. W běhu swém přijímá množstwí malých říček a potoku. Hned pode jezerem Jenezarethským wpadá doň na lewém břehu říčka Hieromax; poněkud nížeji přijímá potok Jabok, a na prawém břehu potok Aenon, jenž s hor Efraimských se spousstí.

Spojené obce sewero-amerikánské wyprawily k wyssetření Jordánu koráb po moři Atlantském pod spráwou Lyncha a Dale-ho. Aby se předesslo wssemu nebezpečenstwí, přiwezli s sebou tři lodě; jednu totiž dřewěnou, druhou železnou a třetí měděnou; přenesli je na welbloudech z přístawu Acre-ského na moře Tiberiatské. Tu wstoupili w ně. I počala plawba po Jordáně. Hned prwního dne rozsypala se jim dřewěná loď mezi úskalím a wodopády, člunny pak kowowé přestály, ač ne bez úrazu, wsseliké nebezpečenstwí. Wýsledek celého tohoto podniku byl sepsán blíž Jericha w lázních Jordánských w ten smysl: „W desíti dnech proplawili jsme řeku 30 hodin dlouhou u wysokých wlnách; několik dní později, a

plawba naſſe by byla nemožná. My jſme tam na dwou kowowých člunech minuli 27 welkých wodopádu a wíce jak třikráte tolik menſſích. Jordán činí na ſwém běhu wíce oklik, než Miſſiſſippi."

§. 10.

Putowání Ježiſſowo na pouſſť Kwarantanii.

(Mat. 4, 1—11, Mark. 1, 12, 13, Luk. 4, 1—13).

Od břehu Jordánſkých byl p. Ježíš weden od ducha na pouſſť, kde jako Mojžíš (2. Mojž. 24, 18 a 34, 28) a Eliáš (1. Král. 19, 8) 40 dní a tolikéž nocí wytrwal, a tak dlouho ſe poſtil. Zde přiſtoupiw k němu pokuſſitel w podobě nám neznámé, nabízel ho k těleſnoſti, marnoſti a ctižádoſti, lakotě a panowitoſti, jemuž ſtatečně odpíral, nedada mu tento druhý Adam nad ſebou wlády, ba uhaſiw wſſeliké ohniwé ſſipy neſſlechetníka, mocí ducha ſwého powelel mu ſe odkliditi, a přiſſli anjelé a ſloužili jemu.

Sw. Ewangeliſté neudáwají nám, která to byla pouſſť, kam ſe byl zabral p. Ježíš, aby ſe poſtil, wůbec ſe wſſak za to má, že byla ona puſtá a drſná krajina nedaleko Jordánu k Jerichu, ſewerowýchodně od Jeruſaléma, již nám také ceſtowatelé nemohou dle prawdiwé ſwé diwokoſti wylíčiti doſti. Ona jeſt plná holých kamenitých kopcu a neúrodných údolí, kde drawá zwěř a loupežníci ſe ukrýwají; protož také ſluje ceſta z Jericha do Jeruſaléma krwawá ceſta. Nejwyšſſí ze wſſech chlumů jeſt Kwarantania t. j. hora 40denního poſtu, také čertowa hora neb hora pokuſſení ſe na-

zývá. Sestává z bílého rozpukaného wápence a poskytuje hrůzoplný pohled, že dokonce holá jest, a že se o ni řada sspičatých skalin plných hlubokých sluji opírá. Dostati se lze od úpatí hory až do čtvrtého dílu její wýsšky toliko snažným namáháním a lezením. Wýsše pak jest úzká pěssinka, pak nad hroznou propastí as 30 kamenu wysedlých jako schodu, kdež nutno po wssech čtyrech lézti, kde si mnozí dále netroufají. Za tímto nebezpečným místem přijde se k dwěma jeskyním, w nichžto prý p. Ježíš své obydlí na 40 dní byl zwolil. W pozadí objewuje se wýklenek, kdež prý p. Ježíš swou modlitbu konával. Dle jiných činil prý to we wyšší jeskyni, kam se rownež po nebezpečné cestě přichází. Tato jest bezmála čtwerhranná a měří w průměru pět kroků. W jedné stěně jest wýklenek, jakoby byli druhdy sochu tam chtěli postawiti, před ní nalezá se jako oltář, a w celé jeskyni znamenati lze staré ponejwíce otřené obrazy anjelu a swatých. Welká stěna dělí jeskyni od propasti, kamž okuem w stěně udělaným s úžasem patřiti možno. Na straně jeskyně nalezá se cisterna, a odtud se po pěssince úzké dokročuje wrchu celé hory, což až sem za půl druhé hodiny se stáwá, wssak prý se zřídka kdy přihází pro nebezpečnost cesty. Na tento wrssek dowedl prý ďábel pana Ježíssе, a ztud jemu ukázal okolní krajiny, králowství nad nimi jemu ossemetně podáwaje. Rozhlídka s wrcholu tohoto překrásná jest, neboť přehlídne se polowice mrtwého moře, Jordán na deset hodin, Jericho a mnoho množství kopců a údolí s početnými osadami. Na temeni tomto dala cisařowna Helena kaplu wy-

ſtawěti, z nižto teď toliko některé zbytky pozorowati.

W prwních časích křeſťanſtwa ubytowalo ſe mnoho pouſtewniku w tamnějſſích jeſkyních, a zde život ſwuj trawili, ačkoli hora wypráhlá jeſt tak, že ni ſtrom, ni keř, ani bylinka doſt nepatrná tam růſti nemůže. Což pak mnoho wětſſim udiwením naplňuje duſſi, že ani pěſſinky nebyly k takowým jeſkyním, a tudyž po prowazích nutno jim bylo ſe ſpouſſtěti do nich, wracejícim ſe ze ſhromáždění nedělního, kde w kaple ſlužby boží ſpolečně konáwali. Podnes putují mnozí křeſťané judſſtí w jiſtých časech na tuto horu. Bezmála půl hodiny od hory Kwarantanie k Jerichu nachází ſe ſtudánka Eliſeowa, proto tak zwaná, poněwadž tento prorok wodu její pitelnou učinil (2. Král. 2, 19—22), kteraž dříwe byla ſſkodliwá jak bylinám tak lidem. U ſtudánky ſtojí ſmokwa přeſilná tak, že zaſtiňuje ſtudni a poſkytuje poutníkům příjemný chládek. Woda té ſtudánky sbírá ſe w kamenné pernici, a z ní otworem padá do údolí tak ſilným pramenem, že činí potok, jenžby mlýn hnáti mohl. Nedaleko ſtudánky znamenati lze zříceniny chrámu a kláſſtera, který doſtatečně zaopatřowal obywatelſtwo ſwou zdrawou wodou.

§. 11.

P. Ježiš ſe ubírá z pouſſtě do Bethabary na Jordáně.

(Jan I, 28 - 51).

Prwní cestu ſwého weřejného účinkowání konal p. Ježiš do krajiny na blízku místa toho,

kde byl účinkoval sw. Jan, snad proto, že tam připravenějších nalezal srdcí pro své nowé učení. Zašel pak do Bethabary za Jordán. Na cestě mohl na Saredu, město w powětu pokolení Benjaminowa, kde se byl narodil král Jeroboam (1. Král. 11, 26).

Bethabara w Perei ležela tam, kde potok Jazer do Jordánu wpadá, nazýwá se také Bethania, wšak rozdílná od Bethanie u Jerusaléma, což znamená jako přewoz, poněwadž se zde přes Jordán přewáželo. Teď wšak o něm nižádné zmínky wíce.

Na blízku Bethabary nalezal se té doby sw. Jan, nebo hned po křestu p. Ježíše postoupil na řece wýše, konaje dle swého powolání. Zde to bylo, kde wyslanstwo wysoké raddy z Jerusaléma jej nawštiwilo, aby se ho tázalo, jakým právem křest koná, a zdaliž jest Christus, neb jeden z proroků, poněwadž se za to wubec mělo, že před příštím Messiasse jeden ze starých proroku se objewí.

Synedrium (wysoká radda) byl nejwyšší duchowní a světský soudní úřad u Židu, který swuj puwod od sboru 70 starších, Mojžíšem na pouští zřízených (4. Mojž. 11, 16) odwozowal, a od Jana Hyrkana 135 let před Christem zřízen byl. Bylo totiž w raddě 70 starších, jichž předsedou byl nejwyšší kněz. Byli pak do raddy woleni: díl přednostowé 24 kněžských tříd, také nejwyšší kněží nazýwaní, díl zákona učitelé, jakož i nejwzácnější porodinní pohlawárowé. Přednosta wysoké raddy nazýwal se Nasi t. j. kníže aneb předseda; jemu nejbližší, časem jeho ná-

hradnik, jmenował se Abethdin t. j. otec soudního dworu, a třetí nazwán byl Chakam t. j. moudrý, ostatní úsowé nazywali se starssí neb radní. Hromady držiwali se we welké a okrouhlé dworaně hned u welké chrámowé brány. Tam se zasedalo denně; raddowé posadili se w polokruhu; Nasi uprostřed, na prawici jeho Abethdin, na lewici Chakam, i ti druzí w určitém pořádku, a jak se rozumí, na zpusob wýchodčanu na zemi zahnutýma pod sebe nohama na prostřenych kobercích aneb podložených podusskách. Wssak w nutnych potřebách schazíwali se také w domě nejwyssího kněze, jakož se jim w záležitostech Christa Pána býti widělo. Tento nejwyssí úřad měl we své moci rozhodné slowo we wssech duchownich a swětskych záležitostech, bral w poradu obecné záležitosti, sám toliko právo maje nad zywotem a smrtí prowinilce. Wssak za času Christa Pána byla právomocnosť toho úřadu toliko na wěci náboženstwí se týkající, obmezena. Také právem náležело wysoké raddě nowych národa učitelum zkoussetí, a nad tím, co se přednássело, bdíti; tudyž právem se mohla radda sw. Jana, co nowého učitele, tázati, kdož on jest, a proč křtí? Swatý Jan odpowěděl wyslancum wysoké raddy wedlé prawdy milownosti a pokory, že není Christus, ani Elias, ani který jiný ze starých proroku, nébrž toliko hlas wolajícího na pousti, od Boha wyslaný zwěstowatel nowé spasitelné cesty k wěčnému zywotu, nebesťý posel, jenž na blízkého Messiasse poukazowati má.

Na druhý den zjewil se p. Ježíš na Jordáně na blízku Bethabary, a jedwa zočil jej sw.

Jan, radostně proneſl se před ſhromážděným lidem a swými učeníky: „Hle beránek boží, hle, kterýž ſnímá hříchy ſwěta! Tentok jeſt, o němž jſem prawil: Po mně přichází muž, kterýž přede mnou učiněn jeſt, nebo prwnějſſí byl, nežli já.“ Totéž opětował ſw. Jan přiſtího dne, když p. Ježíš zase ſe k němu doſtawil, a tudyž nemohlo býti jinak, než že lid na něho byl upozorněn; ano na ſwědectwí Janowo ſtali ſe také dwa z učeníku jeho učeníky Chriſta Pána, totiž Ondřej a Jan, jenž ſe potom miláčkem Páně byl ſtal. Oba následowali ho a potrwali až do wečera u něho, potom propuſtil jich p. Ježíš, aby ſwobodně rozjímali, chtějí-li dále s ním putowati a učení jeho poſlauchati. Hned potom naſſel Ondřej ſwého bratra Šimona, a zwěſtował mu: „Nalezli jſme Meſſiaſſe.“ Na to jej přiwedl k p. Ježíſſowi. A pohleděw naň p. Ježíš řekl: „Ty jſi Šimon, ſyn Jonáſſuw, ty budeš ſlauti Kefas, jenž ſe wykládá Petr.“

Když potom ſe dal p. Ježíš na cestu do Galilee, naleznuw Filippa, wyzwal jej za sebou. Filipp pak, jenž byl z Bethſaidy, zároweň s Ondřejem a Petrem wyzwal Nathanaele, bez pochyby ſw. Bartoloměje [1]) (Mat. 10, 3) též za Je-

[1]) Pro to ſwědčí mnohé důwody. W ſwatém ewanj gelium nikdy ſe nečiní zmínka o powolání Bartoloměje-neni-li jedna oſoba s Nathanaelem. Druzí ewangeliſté ſtaw. Bartoloměje mezi Apoſtoly mlčíce o Nathanaelowi; a ſw. Jan, jenž uwodí Nathanaele, nemluwí o Bartoloměji. Jméno Bartoloměj znamená wlaſtně: Syn Ptoloměje, protož mohl tento apoſtol ſpolu nésti jméno Nathanael. Nemohlo také jinak býti, powýſſil-li p. Ježíš druhých do řady Apoſtolů, aby Nathanaele, jehož wyznamenal, byl nepowýſſil.

žiſſem z Nazaretha. A když Nathanael proneſl známé přiſlowí: „Z Nazaretha muže-li co dobrého býti?“ odwětil Filipp: „Pojď a wiz!“ Widěl Ježiš Nathanaele, an jde k němu, ihned božſkým ſwého ducha zrakem proniknl ho řka: „Ai prawě Iſraelſký, w němž není lſti!“ Těmito ſlowy zaražený di Nathanael: „Odkud mne znáš?“ A Ježiš odpowěděl: „Prwé nežli tě Filipp zawolal, když jſi byl pod fikem, widěl jſem tebe.“ Načež jemu Nathanael: „Miſtře, ty jſi ſyn boži, ty jſi král iſraelſký.“ Odpowěděl Ježiš a řekl jemu: „Že jſem tobě řekl: Widěl jſem tě pod fikem, wěříš, wětſſí wěci nad to uzříš. Amen, amen prawím wám, uzříte nebe otewřené, a anjele boži wyſtupujici a ſtupujici na ſyna člowěka.“ A zajiſté anjel těſſil pána Ježiſſe w zahradě, anjelé zwěſtowali jeho wzkříſſeni, anjelé zjewili ſe, když w oblacích zmizel, před zrakoma ſwých učeníku wſtupuje na nebeſa. Ano dá ſe ſměle říci, že apoſſtolé po celý čas ſwého s nim obcowáni řikaje neuſtále měli nebeſa otewřená, widouce diwy, jež miſtr činil. I my někdy ſpatříme jej, an ſe béře w oblacich nebeſtých uproſtřed množſtwi anjelůw k poſlednímu ſoudu.

§. 12.

Ježiš ubirá ſe z Bethabary do Kány Galilejſké.

(Jan 2, 1—11).

W okoli Bethabary ziſkal tedy pán Ježiš pět učeníku, kteřížto, nezůſtali-li uſtawičně u něho, časem k ſwému powolání ſe wracujice, přec ſe za-

často k němu dostawowali, aby učení jeho poslouchali. Jimi, aspoň některými z nich doprowazen, ubiral se p. Ježíš do Kány Galilejské, kamž na swatbu bez pochyby od příbuzných byl pozwán, kde i matka jeho se nalezala. Pěstoun Josef, o němž tuto nižádná zmínka, zdá se, že již w Pánu byl sesnul. Cesta z Bethabary do Kány obnášela as 30 hodin, a ponèwadž ji p. Ježíš za tři dni wykonal, musil snad spěchati nejkratší cestou. Od Bethabary šel tudyž k severu podél prawého břehu Jordánu až do Bethsity (Soud. 7, 22) w powětu pokolení Manassesowa, kam Gideon Madianity byl pronásledowal, z kteréhož místa teď žádné památky nestáwá.

Nad Bethsitou dossel Scytopole, druhdy Bethsean, t. j. dům pokoje zwanou (Jos. 17, 11). Slussělo město toto èeledi Manassesowè, leželo wšak w okresu pokolení Isachar. Později bylo jižním pomezním městem w Galilei; Josef nazýwá ho městem z nejwzácnějších w Dekapoli. Poloha na Jordánè byla městu welmi příhodná. Jméno Scytopolis (město Scytu) tak nazwáno bylo po Scytech, jenž porazili Medského krále Cyarara na pochodu do Egypta 633 před Christem, a utwrdiwše město posádku zde měli. Bylo ponejwíce od pohanů obydleno. Někteří twrdi, že se wlastně Sukkothopolis, jako město búdek, nazýwalo, ponèwadž zde kočownící stánky a búdky rozbijeli pro tučné pastwy zdejší. Jini zase za to mají, že město na obou břehách Jordánu bylo wystawèno, a to sice staré Bethsean na prawém, a Nowé město na lewém, kteréž k desíti městům náleželo. Bylo také w době křesťanské sídlem bi-

ſkupſkým. Teď wideti na prawém brehu wes jménem Bysan, počitajici as 80 domu, kde jſou také zříceniny ſtarého mèſta. Obywatelé této dědiny jſou častému wpádu Beduinu wyſtaweni, jenž w úžlabi pojordánſkém ſe potuluji, proteč jim nemožno s nèco býti.

Odtad ubirali ſe k ſewero-západu, aby doſſli Kány. Kána bylo malé mèſto aneb mèſtys w dolní Galilei, w powètu pokoleni Sabulon, as pul třeti hodiny ſewerowýchodně k Nazarethu. Název znamená rákoſi, poněwadž tuto hojně roſtlo. Kána leżela na úboči paborku k jihu a západu obſtoupeném horami, a k ſeweru ſe otwíralo údolí úrodné. Rabini wychwalují zdejſſi černou hrnčířſkou hlinu. Z tohoto mèſta pochodil Nathanael, a pán Jeżiš učinil tuto prwní zázrak na ſwatbě, což podiwením naplnilo učeniky jeho. Sluſſí pak tuto o ſwatbě powèditi.

Při zaſnoubení hledali židé newěſty w dalekém přibuzenſtwu, aby přeſný zachowali rod ſwuj. S ženami z cizých národu ſe zřídka zaſnubowali, a z nèkterých dokonce žádných woliti neſmèli. Za ſtarodáwna byla newěſta kupowána, ženich dáwal ji tak zwané wèno, ba i rodičům a bratřím dary (1. Mojż. 24, 53); mohli tedy rodičowé dcerami zbohatnouti. Otec newěſtin, byl-li zámožný, dáwal dceři ſwé jednu neb dwè otrokyně na wybytnou (1. Mojż. 24, 59), nèkdy také nèco na penèzich (Tob. 10, 1). Nehledáwal ſobě ženich newěſty, nébrž rodiči mu ji wyhledali ſami a uzawírali s rodiči druhé ſtrany ſmlouwu, tak że ſe mladí lidé začaſto ani dříwe newídali.

Z rána dne ſwatebního poſlal ženich ſwé ne-

wěstě swatebni ozdobu, jakož i nádobky s drahými mastmi, owoce a jiné wzácnosti. Newěsta zase poslala ženichowi rubáš (kossili umrlčí), w kterou se oblácel na nowý rok a na slawnost smíření, jako i newěsta w swoji, aby budoucího rozloučení swého prostředkem smrti začasto pamětliwi byli. Na to strojili newěstu příbuzné aneb přítelkyně, na hlawu ji stawice korunu aneb wěneček z kwítí. U ženicha se chystal stul. Na wečer ubíral se ženich doprowázen swými soudruhy do domu newěstina. Ona pak obklopena pannami a zahalena w záwoj byla ženichowi otcem, jenž ji požehnal, odewzdáwána, a teď se pohybowal slawný prawod budbou a zpěwem, také w pozdějších časích pochodněmi doprowázený, zase nazpět do domu ženichowa, kde se družstwo za stul uložilo, a na stonání kwasu pronásselo se želání nowým manželum.

Neměli lidé za starých času zwlástního obřadu při sňatku kromě požehnání otcowa, w pozdějších časích teprw zastupowal lewita neb rabín místo žehnajícího otce. Když Rebeka, choť Isakowa, od matky a bratra z domu propuštěna byla, říkalo se (1. Mojž. 24, 60): „Buď matkou ode tisíc tisícuw a potomstwo twoje nechať wládne městami nepřátel twých.“ Když Booz weřejně Ruth za manželku pojal, pronesli nejstarší požehnání nad tímto sňatkem (Ruth 4, 11).

Když byl ženich newěstě doručil jistý malý peníz jako závdawek, dána byla oběma dle starého zwyku kamenná tabulka na upomínku, že sňatek manželský není nic jiného, než nástin smlouwy boži s lidem swým, jako Hospodin uzawiraje smlou-

wu s lidem swým na wěčnou památku kamenné tabulky jim podal. Tyto tabulky sňatkowé rozbily se w čas rozwedení stawu manželského, jako druhdy učinil Mojžíš, když Israelité cizím bohům se klaněli.

W některých krajinách pomazali rabínowi, jenž sňatek byl wázal, za stolem drahými mastmi hlawu, wšak w Káně o tom sw. ewangelista zmínky nečiní. Ženich nosíwal mezi swatebním weselím na hlawě korunu ze soli mrtwého moře pro upamatowání na hřích mužuw Sodomských.

W čas mezi-úhlawními swátky t. j. mezi Welikonocí a Letnicemi a mezi slawnosti stánku nedržíwali židé swatebního weselí. Slawnost swatební počínala u panny we středu a u wdowy we čtwrtek.

Wýlohy swatebního weselí zaprawil ženich, jenž wše opatřiti musil; k jehož ruce stáli družbowé, jichž si byl zwolil. U bohatých a wzácných trwala swatba po sedm dní a hodowalo se slwostně až pozdě na noc (Luk. 12, 25, 29)).

Snoubenci, kdež byl p. Ježíš na swatbě hostem, nebyli zámožní, ponèwadž se jim brzo wína nedostáwalo; wšak možné dost, že i proto, ponèwadž se nenadáli učeníku Ježíssowých, kterých s sebou přiwedl. Panna Maria upozornila tedy Syna swého na nedostatek ten doufajíc, že odpomoci může. Stálo na blízku 6 kamenných stoudwí pro potřebu, neb se hosté jak před stolem tak po stole umýwali, každá z nich držela as 3 másy nasse. Do nich powelel p. Ježíš nawážiti wody až do wrchu, a odewzdal je wrchnímu správci swatby plné wína. Tento pochwálil wíno z wody

učiněné, a tenť byl počátek diwů, jež činil pán Ježíš k potwrzení swých wýroku ohledem na osobu swou, a prawdy, kteréž přednášſel.

Byltě zajisté překrásný zázrak, neb ſe ſtal bez obřadu jakého, bez přípraww, ano bez modlitby, a jakého k otci nebeſtému wolání. Ježíš prawí, ani ſe z místa nehýbaje, k ſlouženicím, nikoli k swým učenikům: „Naplňte ſtoudwe wodou,“ a oni učinili tak. On přidal: „Naléwejte již, a neſte wrchnímu ſprawci ſwatby.“ I neſli. Proměna tato ſtala ſe tedy w rukou ſlužebníkuw a jejich ſlužbou, aniž ſe pán Ježíš čeho dotýkal. Každý ſe tuto přiznati muſí, že welký zázrak ſe ſtal, a předce jſou, jenž newěří, že proměna chleba a wina w tělo a krew p. naſſeho Ježiſſe Chriſta moci jeho na oltářích, wſſak proſtředkowáním kněžſkým, ſe díti muže. Zajisté zaſlepený rozum, jenž wlaſtní předſudky o radu bráwá, blaſu církewního ſi newſſímaje.

Cíſařowna ſw. Helena dala tam, kde dům ſtál, wyſtawěti chrám, na jehož bráně wyobrazeny byly kamenné ſtoudwe. Později obrátili Mohamedáné chrám tento w mečet, wſſak i ten jeſt již rozmetán, jako městečko ſamo. Mezi rozwalinami ſtojí boudy, kdež as 100 rodin arabſtých obýwají a místo Kefrkana nazýwají.

Okolí jeſt úrodné na olej a owoce.

Několik ſto kroků od děděiny ukazuje ſe ſtudánka, z niž ſe woda k ſwatbě wážila. Sſtupuje ſe do ni po dwojích ſchodech, a wydáwá wodu čiſtou a chutnou. Oliwowý háječek kolem ni poſkytuje poutníkům občerſtwujícího chládku, a ſtudnici malebného pohledu.

§. 13.

Pán Ježíš se ubírá z Kány do Kafarnaum.

(Jan 2, 12.)

Ač si p. Ježíš prwním diwem weliké sláwy získal w Káně, nicméně tam nepobyl zadlouho, nébrž ubíral se doprowázen jsa Marií matkou swou, jakož i bratřími t. j. příbuznými swými do Kafarnaum. Cesta wedla k wýchodu as 16 hodin. Proč tam p. Ježíš se swými učeníky cestowal, není známo. Domýssleti se můžeme, že příčinou byli učeníci, jenž z toho města pochodili; obzwlásst snad proto, poněwadž Kafarnaum bylo město hlučné na trhy a obchod, tudyž se nemálo pusobiti dalo.

Sewerowýchodně od Kány přissli do Safetu, který mnozí za pewnost Bethulii mají, proslulou hrdinstwím Judithy; wssak nepodobá se nám. Safet bylo město staré, na wysočině w pohoří Neftali ležící, odkud daleká wyhlídka. Na té wýssce až podnes widěti zříceniny welkého zámku s wěží, také zbytky welké čtwerhranné wěže, která bez pochyby k obraně města wystawěna byla. Také několik kostelu tu znamenati, jenž w messity se přetwořili. Pokud tu kwetlo křesťanstwo, byl Safet wěhlasný, potom pak stal se pro Židy druhým Jerusalémem, nebo u welikém množstwí tuto se sbírali. Sháněli se sem proto w tak walném počtu, poněwadž rabíni rozhlassowali, že w ten čas Messiáš přijde. Jesstě w 17. wěku shromáždilo se wíce než 2000 Židu do Safetu

w ſwátky letniční. Tam prý jsou pochowáni ſkladatelé Talmudu, kteří prý u welké chudobě w podzemní skrýſſi žili. Oni ſkládali Talmud, nowěyſſí židowſkou knihu, w krátkých průpowědích. Rabini Babilonſſtí wykládali jej w obſſirných pojednáních, a ſložili tak zwaný Babilonſký Talmud, kterémuž mnozí Židé před ſtarſſím přednoſt dáwají, kterýžto poſlední ſe také Talmudem Jeruſalémſkým nazýwá. Safet též Safad bylo až do roku 1837 wýſtawné město s 600 domy a 7000 obywately. Žilo tu 400 rodin židowſkých majících tuto 7 ſynagog a wyſoké ſkoly. Wſſak w nadřečeném roku zpuſobilo zemětřeſení, které celou horní Galilei zpuſtoſſilo, i tomuto městu welkou ſkodu, a počet obywatelu ztenčilo.

Kafarnaum (t. j. místo útěſſené) bylo město proſtřední welikoſti na hornim konci jezera Genezaretſkého (Mat. 4, 13). Leželo na konci rowiny úrodné, Genezar (bohatá zahrada) zwané, odkud také i jméno jezera. Stálo toto město o 1350 ſtop níže, než Nazareth, od něhož toliko den cesty wzdáleno bylo. Na západní ſtraně tekl potok ſtejného jména. Město živilo lowením ryb a obchodem welký počet zámožných obywatelu (Mat. 11, 25), neb tudy wedla ſilnice z bohatých měſt Tyru a Sidonu do Damaſſku. Proto také zde nowě přibili obchodníci a lodě odwáděli clo, kde také Ly's Matouš, potomní apoſtol Páně, na cle ſedáwal. W tomto městě ſe p. Ježiš nejwíce zdržowal, zač i městem jeho ſluje (Mat. 9, 1); zde činil mnohé diwy. Uzdrawen byl zde ſluhowi ſetníkůw (Mat. 8, 5—13, Luk. 7, 1—10); tchýně Petrowa (Mat. 8, 14, Luk. 4, 38) a

mezi jini (Mat. 1, 16, Luk. 1, 40); málomocný (Mar. 2, 1—10); posedlý zlým duchem (Luk. 4, 33—35). Hrozebná také nad městem pronášsel zde slowa: „A ty Kafarnaum, zdaž se wywýssiš až k nebi? Až do pekla sestoupiš; nebo kdyby w Sodomě činěni byli diwowé, kteříž jsou činěni w tobě, snad by byli zůstali až do tohoto dne. Ale wšak prawím wám, že zemi Sodomských lehčeji bude w den soudný nežli tobě (Mat. 11, 23, Luk. 10, 15)." Tady také Spasitel náš proneslswětu nejdiwnějssí slowa (Jan 6, 54): „Amen, amen prawím wám: Nebudete-li jísti těla Syna člowěka a píti jeho krwe, nebudete míti w sobě žiwota."

Celé okolí bylo utěssené, kde se dařila réwa a fíkowí. Hrozny až i dwanáctiliberní se tu nalezali, majíci zrna jako damassínky nasse, barwy modré. Fík a jiného owoce nejwýbornějssího po celý rok tuto dostati, a plodiny zdejssí byly na trhu w Jerusalémě za nejlepssí uznány a hledány. Zde stály wysoké orechowé stromy, jenž bywají w krajinách sewernějssích, a mezi nimi palmy, jenž se daří w jižnějssích toliko. Morusse, fíky a oliwy w celých hájích. Myrty, mandle a wsseho druhu jabka, pomoranče, datle, pistacie byly zde domowem, ba i balsámowý keř oblíbil sobě krajinku tuto. Melouny zde o měsíc dříwe dozrají, než kolem Akry a rájského Damassku. Také indigo tuto najdeš a jiné plody jižních krajin. Wšak nade wssecko slynuly olejné zahrady, olíwy zdejssí byly zwlásstě příjemné chuti a sladkosti. Až podnes, jakož naswědčují cestowatelé, nemá Palestina krajiny úrodnějssí nad tuto genezarethskou, a

to wſſecko proto, poněwadž mnohem níže leží, než ſtřední moře. Stalo ſe tedy jako rozhřiwárnou bilin arábſkých a egyptſkých; proto zde také galilejſſti welmožowé měli letohrádky.

Utěſſeného údoli toho nezdobí wice město Kafarnaum, nebo ť zcela zajiſté zaniklé jeſt, jako by ſe ho opravdu byla dotkla treſtající ruka Páně. W zříceninách také znamenati někdejſſí chrám křeſtanſký. Teď ſe nazýwají zbytky ze ſtarého Kafarnaum Tel-Hum t. j. pahrbek ſtáda welbloudu.

§. 14.

Pán Ježíš ſe ubírá z Kafarnaum do Jeruſaléma na ſlawnoſť welikonoční.

(Jan 2, 13—25.)

Tentokráte nepobyl zadlouho p. Ježíš w Kafarnaum, nebo ť byla blízko Welikonoc, kteroužť w Jeruſaléměť ſlaviti chtěl. Doprowázen ode čtyr učeníkůw ſwých, Petra totiž a Ondřeje, Jakoba a Jana, dorazil několik dní před ſlawnoſtí do Jeruſaléma, a upřímo ſe bral do chrámu, kde tím na ſe obrátil pozornoſť jinýchť, že wyhnal z chrámu ty, jenž poſwátnoſť místa zlehčowali, čehož kněží drahně časůw trpíwali, aniž prý pomýſſlejíce tak patrným neřádům odpomoci.

Židé, ze wſſech koutin do Jeruſaléma ſe ſcházejíce, teprwť tam ſobě kupowali patřičná howádka k obětěm, ſkoty a brawy lidé bohatſſí, chudí pak holubice a hrdličky, ano i jiné dary, jako ſoli a mouky, k obětowání potřebné. Poněwadž také s ſebou rozličné mince, jako řecké, římanſké a jiné přinášſeli, a jiní zaſe drobných potřebowali, ſeděli

tu peněžoměnci, jenž penize měnívali, nebok se daň na chrám we stříbře odwáděti musíla [1]).

Wšak co se takowí lidé před poswátným místem postawiti měli, wedrali se do nádwoří pohanu, aby tam stoly a stány rozbíjeli. Nemohlo jinak leč welmi znepokojowáno býti místo, kde nenárodowci pobožnosť konali. Řewot skotuw a bečeni brawu, pak sframot kupujících a prodáwajících, to wsse rozlébalo se až tam, kde se prawá pobožnost a služby obětné konáwaly [2]). Také prý se prodáwači a mnohem wice peněžoměnci dopoussťěli podwodu a lichwy, což bylo trestu hodnějssí, an se toho na poswátném místě dopeussťěli [3]). Proto ſi upletl p. Ježiš bič z prowázku, a wyhnal wssecky prodáwače a peněžoměnce z nádwoří pohanu wen, owce tak i woly, a peněžoměncům rozsypal penize a stoly zpřewrácel; a těm, kteří holuby prodáwali, řekl: „Odneſtež to odsud, a neučiňte domu otce mého domem kupeckým.“

---

[1]) Dwacet dni před Welikonoci počala se wybírati daň na chrám. Každý Izraelita buď ſi bohatý neb chudý, musíl dáti půl dolaru, byť jej wyžebrati měl, aneb proto sukni prodati, jak Talmud prawí.

[2]) Za času Herodeja, kterýž náboženstwí měl za dobrou uzdu swých poddaných, dowedl jám stawitel a miláček jeho Bawa ben Bota rohatý dobytek a jiná obětní howádka, a prodáwal jich zde. Bučení a bečení dobytka až prý do swatyně se rozléhalo (Talmud).

[3]) Kdo žádal za celý dolar dwa půl dolary, brali od něho nádawek, pět ze sta, sice mu wyčítali polowičku měděnek (Talmud). Protož se prý také tito peněžoměnci nikdy nepotahowali k soudům za swědky co nepoctiwí lidé, jako publikáni.

Každý nábožný žid směl práwem horliti pro swatost božího domu. O Messiássowi domýssleli se, že horlením nad jiné se wyznamená [4]), a poněwadž swědectwím Janowým na Jordáně a powěstmi o zázracích, které w Galilei činil, lid wežd y jasnějssího zdání o něm nabýwal, netroufali si opříti se jemu, a poslechli ho. Někteří owssem, a ti byli zákona učitelé, strachujíce se wssech wěcí přewratu, tázali se ho: „Jaké znamení ukazuješ nám, že tyto wěci činíš?“ Awssak diwná to wěc, čtyři neučení muži Galilejssti rozpomenuli se, že psáno jest: „Horliwost domu twého stráwila mne,“ a soudili z toho na powolání jeho; učenci ale Jerusalémssti nic neznamenali, a horssili se proto. Na otázku odpowěděl jim p. Ježíš: „Zrusste chrám tento a we třech dnech jej zase wzdělám.“ Čtyřiceti a ssest let stawěn jest chrám tento, a ty we třech dnech jej zase wzděláš?“ To se owssem nepřátelům zdálo nemožno býti, wssak měli se ho tázati, poněwadž naprosto nepochopitelné bylo, aneb měli wyčkati, až by časem bylo zjeweno jim, jakož učinili apossstolé, z nichžto jeden wykládá: „Ale on to prawil o chrámu těla swého, a pisse dále, že tenkráte, když z mrtwých wstal, rozpomenuli se učeníci jeho, že to powěděl, i uwěřili písmu a řeči, kterouž mluwil Ježíš. Uwěřili také mnozí we jméno jeho, widouce diwy, kteréž činil.“

Mezi jinými nawsstíwil jej w Jerusalémě Nikodemus, úd wysoké raddy. Přissel w no-

[4]) Židé zwěstowali o době Spasitelowě, že se tenkráte stanou synagogy domy obyčejnými, a že lidé ku powahám zwířat se sníží (Talmud).

ci a pozdrawil ho takto: „Mistře, wime, že jsi od Boha přissel učitel; nebo žádný nemuže těch diwů činiti, kteréž ty činiš, lečby Bůh byl s nim.“ Nemělk zlý úmyssl, nébrž pozenim wlastniho ducha a milosti boži za nim přissel; w noci proto, aby pro swuj wečejný úřad nebyl za Ježissowa přiwržence držán. Rozmlouwal s nim p. Ježiš o wnitřném znowuzrozeni člowěka, což chápati nemohl tento sice rozssafný, wssak w smyslnych swého národu pondtich zapletený Farisej, že i on a jeho celý národ duchowne znowuzrozen má býti, čehož dle jeho náhledu toliko pohané potřebowali. Totě byla úloha, o niž již předchudce sw. Jan zápásiti počal, a na čisto uskatečniti p. Ježiš zaměřil. Tento upřimý Nikodem nemoha pochopiti, aspoň se tázal: „Kterak to muže býti?“ Račež mu p. Ježiš di: „Ty jsi mistr w Israeli, a toho newíš?“ Zhned jemu otwiraje smysl řeči, a wice jemu wyswětluje, nežli posud apossolum činil, wssak i jemu prawý smysl řeči objasnil se, až jej byl uzřel powýsseného na křiži. Z celého diwěrného nočního howoru wyswitá tichá wýčitka, že upřimý milownik prawdy se nijak sstiti nemá swětla. Nikodem přijal wsse wěřicím srdcem, zastáwal p. Ježisse před wysokou raddou, a stal se konečně zjewným přiwržencem a učenikem Páně.

Hlawa třetí.

Putowání Christa Pána w druhé době úřadowání od prwních ſwátků welikonočních až do druhých.

§. 15.

Pán Ježíš ſe ubírá z Jeruſaléma na Jordán.

(Jan 3, 22 — 24.)

Po ſlawnoſti opuſtil p. Ježíš ihned Jeruſalém, neboť w hlawním mìſtě dalo ſe méně pûſobiti pro welký wplyw, jejž požiwali Farizeowé a zákonnici, ba i jejich nepřízně měl ſe co báti. On tedy uhnul zaſe na Jordán. Na ceſtě, kudy mu bylo jiti, byla míſta powſſimnuti hodná, jakž tuto popíſujeme.

Od Jeruſaléma k wýchodu přiſſlo ſe nejprw k ſtudnici Rogel t. j. ſtudnici walcharſké. Na blízku byla ſtála, kde Adoniáš, když ſe po ſmrti Dawida ſwého otce o korunu králowſkou pokuſſel, kwas ſtrojil (3. Král. 1, 9).

Za Bethanií na ceſtě do Jericha přiſſlo ſe ku krásné ſtudánce, kteráž mramorem wykládaná jeſt a ſtudnice Apoſſtolûw ſe nazýwá, poněwadž prý tu Apoſſtolé častěji poſedèli a z ní ſe občerſtrowali.

W této krajině leželo mìſto Bahurim, kde jiſtá žena ſkryla w ſtudnici ſině ſwé Achimaſa a Jonathu rozeſtřewſſí na wrch ſtudnice přikrýwadlo, jakoby kroupy ſuſſila, a tím ſe wěc zatajila; neb ſtíhal jich Abſolon, aby jich zawraždil

(2. Král. 17, 19). Tu jest bylo, kde Dawid utikaje před Absolonem od Semeia měl ukamenowán býti (2. Král. 16, 5—6).

Nobe také Nebo, staré kněžské město, 3 hodiny k sewero-wýchodu od Jeruzaléma. Saul je dal rozmetati, wyhubiw ostrostí meče muže i ženy, i maličké i pozíwajíci prsy, a wssechen dobytek (1. Král. 22, 19); ponèwadž kněz Achimelech prchajícímu Dawidowi chleba podal.

Za Jordánem w Perei ležela twrz Macherus neb Macheron, kde podlé udání Josefowa sw. Jan křestitel na rozkaz Herodesa Antipy jat, a potom zawražděn byl. Stála na wysoké a strázné skále, obklopené údolími hlubokými. Na úpati skály wystawèlo se znamenité město, mající okružní zdi wysoké a wèže silné. I zde wystawěl Herodes Welikí palác. Podnes widěti tu zámek a kolem něho zříceniny.

Té doby, když se po druhé k Jordánu dostawil p. Ježíš, ucouwnul sw. Jan k seweru a křestil w Enonu. Na blizku Enonu leželo Salem neb Salim, což dle sw. Jeronyma se wykládá jako zřídlo wod. Za jeho času bylo toliko wsí Salamias zwanou, a posud prý se nacházejí zde sutiny swědčící na wysoké stáří místa.

Aby Spasiteli dále připrawil cestu, wyssel sw. Jan z krajiny Judské, a přissel do Samarie, a již se rozhlassowalo až k pomezím Galilejským jméno wolajícího na pousti. P. Ježíš wyučowal na Jordánu, a dal pokřestiti swými učeníky wssech, jenž byli jeho učení přijali. Sbihali se za Ježíssem welice tak, že brzo potom wznikla otázka, kdo přednějssí mezi nimi? ano přissli k Ja-

nowi a řekli jemu: „Mistře, ten, kterýž byl u tebe za Jordánem, jemuž jsi ty wydal swědectwí, hle on křestí, a wssickni jdou k němu.“ Tato žaloba plná wássniwosti mohla roznítiti oheň záwiwisti a swáru mezi obyčejnými učitely. Wssak sw. Jan wyznal znowu, že p. Ježiš jest Messiáš, že on musí rusti a já se menssiti. Kdo s hury přissel t. j. Christus, nade wssecky jest, kdož jest ze země t. j. jako Jan, ze země jest a o zemi mluwí. Kdo s nebe přissel, nade wssecky jest. Neb koho poslal Bůh, slowa Boží mluwí. Otec miluje Syna, a wssecko dal w ruku jeho. Kdo wěří w Syna, má žiwot wěčný, ale kdož jest newěřící Synu, neuzří žiwota, nébrž hněw boží zustáwá na něm (Jan 3, 25—36). Znowu tedy oswědčil se sw. Jan w swé pokoře a wyswědčil božské Ježissowo wyslání, ano potwrdil zároweň a wyswětlil, že spasení lidské toliko we wíře w něho co Spasitele swěta se zakládá. Tu wssím práwem zasloužil té chwály, jakou mu p. Ježiš před lidmi weřejně wzdal, nazýwaje ho anjelem božím před twáři swou.

§. 16.

Pán Ježiš ubírá se od Jordánu k Sichemu.

(Jan 4, 1—42.)

As po celé léto potrwal p. Ježiš na blízku Jordánu, a wyučowal, wssak na podzím opustil tyto krajiny, a zahnul do Galilee, a to bez pochyby proto, poněwadž w ten čas sw. Jan na rozkaz krále Herodesa Antipy do wězení byl wsa-

zen pro neohrozenosť swou, an wytýkal nemrawý lidské, aniž dbál na osobu [1]). K tomu ke wšemu sšetřili Farizeowé pána Ježíše více, a prudšim proti němu zahořeli hněwem, poněwadž pán Ježíš jejich hříšnou zakuklenosť odkrýwal, také se sám méně stanowami lidskými wázal, ano již z wětšího wplywu na lid se těšil, a žáku více počítal. Pro tyto a jiné příčiny počali mu rozličné úklady strojiti, a tudyž raději ustoupiti nepřátelum wolil.

Nejkratší cesta wedla přes Samarii do Galilee, kteroužto tentokráte nakročil p. Ježíš, ač Židé tudy nerádi chodíwali.

Samaria

byla nejmenší z tří prowincií Palestiny, ležíc uprostřed mezi Galilei a Judei. K wýchodu mezowala s Jordánem, k západu pak neměla střední

---

[1]) Herodes Antipas zastawil se, putuje do Říma, u swého newlastního bratra Herodeša Filippa, jenž soukromý život wedl, poznal tu Filippowu manželku Herodiadu, podáwal jí ruku swou, která wšak pod tou wýmínkou s ním jíti swolila, pakli wlastní manželku, dceru krále Arety z Arabie, zapudí. Wraceje se z Říma zastawil se pro ni. Královna ale, o tomto hříšném swazku se dowědčewší, prchla do Arabie k otci swému, a stěžowala si u něho na manželowu newěrnosť. Herodes wšak na to na wšecko nedbaje žil w nepořádném manželstwí s Herodií. Tot bylo owšem weřejné pohoršení pro celou zemi, roznítilo wšak na nejwýš sw. Jana, který w horliwosti své pro prawdu a spravedlnosť tetrarchowi zhola řekl: „Nesluší tobě míti ji" (Mat. 14, 4). Tím se rozpálil Herodes tak, že Jana do wazby w tworzi Macheru wsadil, kdež potom na žádosť nestydaté ženy ukrutnice byl sťat.

moře za hranice, poněwadž Syrský král Demetrius Soter pobřeží odtrhl od Samarie, a přidal je k Judei, čímž Samaria přissla o námořské města. Co do úrodnosti, neodewzdala w ničem Galilei. Jest sice plná kopcu, wssak k sewern rozprostírá se roweň Esdrelonská úrodná, a na Jordáně náležela nejlepssí část pojordánského údolí k Samarii. Hory též byly úrodné, a údolí bylo zwlažowáno potoky; obzwlásstě stálo tu mnoho oliwowých stromu, a na jiném owoci také nescházelo. Josef wychwaluje zdejssí kráwy, že hojnost mléka poskytují. Toliko počet obywatelu byl w poměru menssí, nežli w Galilei. Jsoutě pak nynějssí obywatelé Turci, Maurowé a Arabowé. Wětssina zdejssího obywatelstwa nesměla se za času Christa Pána honositi, žeby od Abrahama puwod měla; nebo když Assyrssti wybojowali Israelity, byly nejwzácnějssí rodiny z těchto krajin odwedeny do ciziny, a národowé Kutejssti zaujali zde místa, kteří se ponenáhlu s pozustalými Israelity pomísili; z čehož possla wlažnost u wíře a nedbalost w zachowáwání starých obyčeju, ne-li sama ohawná modloslužba. Judský král Ezechiáš zamýsslel Samaritány k swojí říssi připojiti a k tomu konečně nakloniti, aby také společně s jinými Židy na slawnosti wýroční do chrámu Jerusalémského putowáwali. Wssak se mu nepowedlo. Když Židé z babilonského zajetí domu se wrátili a chrám Jerusalémský zase stawěti počali, zdálo se jim, an pro přesnost swaté wíry a wssech jeho obřaduw horlili, welmi nebezpečné a národní sláwě záhubné býti, se dost málo s pohany pomíchati. Štítili se tudyž Židé Samaritánů nepřesných aneb

wlažných synůw Abrahamowých, aniž s nimi jakého společenstwí při stawení míti chtěli, což tito těžce nesouce jich w díle znepokojowali, z čehož co den wětssí nedorozumění, až i kyselá zásst possla, která potom w zjewné nepřátelské rozkolnictwí wypukla, že sobě Samaritáné na to wlastní chrám byli wystawěli, k čemuž nahodilá událost witanou zawdala příčinu.

Manasses, bratr nejwyšssího ctihodného kněze Jaddy, pojal dceru Sanabalata, perského wládaře w Samaři, za manželku. Židé se nad tím welice horssili, a žádali, by ji propustil, a když se zpěčowal, wyhrožowali mu swržením s důstojnosti kněžské. On wssak nepodal se, nébrž prchl do Samaří, a tam mu tchán dobyl nejwyšssího kněžstwí a wymohl na králi Alexandrowi tolik, že Samaritáné směli pro sebe chrám wystawěti na hoře Garizim. Manasses donesl s sebou patero knih Mojžíssowých, a býwaly weřejně čítány, o druhých knihách sw. písma nižádnou zmínku nečině. Zawedl nowé, jak on je nazwal, oprawené náboženstwí, a nowé jednoduché služby boží, zawrhnuw wssecky obřady a ústní podání Sionské, tudyž zdwihl písmenu za jedinou páku duchowní, jako w 16. wěku podobně se dálo w Církwi nassí. Tím owssem jako zeď mezi oběma stranama položena, a obcowání mezi Židy a Samaritány jako pojednou přetato, ano od strany Židů, jakož od prawowěrných, jenž wssecko zjewení Páně a prawé služby jeho, jakž po předcích zděděno, swědomitě drželi a plnili, pod kletbou zakázáno. Abychom něco podrobného udali, nesměl, jakž talmudisté wyprawují, žádný Samaritán nějaké mohowitosti

mezi Židy nápadnitem býti, aniž swědectwi jeho tam platilo něco. Nikdy nesměl Samaritán do domu přijat býti, aniž co proselita; o sňatku manželském owssem mezi nimi žádné pomyssleni. Ostatek směl Žid wykonati obřízku na Samaritánu, nijak ale na opak, poněwadž Samaritán we jménu hory Garizim obřezowán býwal. Oběť Samaritána nepřijímala se w chrámě Jerusalémském, ač oběti pohanské nebyly zamítány. Za to zase Samaritáné činili Židům wsseliká příkoří. Když n. p. Židé nastoupení nowoměsíce welikonočního bratřím na wýchodě oznamowowali, rozžíhajíce po horách ohně, počawsse na hoře oliwetské a tak dále až k řece Eufratu — zajisté nejstarssí to telegrafická linie na swětě — rozžíhali Samaritáné nejednou na swých horách ohně několik nocí dříwe, aby swé sousedy Židy, w Syrii a w Babiloně messkající, pomátli, tak že potom Židé nuceni byli, raději rychlými posly o tom známost dáwati do dálky bratřím swým.

Na takowéto odloučení se od Sionu nasledowali jesstě horssí wěci, totiž hanebná nedůslednost w jednání, a konečné zlehčení samých sebe před wesskerým swětem, což dějepis pérem Josefowým wylíčiti neopomenul.

Když totiž Alexander Weliký proti Perssanům táhl, přissli jemu Samaritáné s 8000 muži na pomoc, zamýsslejíce úslužností swou popuditi ho proti statečným Židům. Když pak Alexandrowi nejwyšssí kněz Jerusalémský naproti wyssel a on w něm poznati se domýsslel onoho swatého muže, jenž se mu w Macedonii we snách byl zjewil, a za to Židům každý sedmý rok daň prominul, tu ihned žádali Samaritáné býti Židy.

Když později Antioch Epifanes dobyl Judstwo a Židy k náboženstwí řeckému přinutiti usilowal, tu se zase ohlassowali Samaritáné sidonského půwodu býti, a dobrowolně se přihlassowali k helenské modloslužbě, wěnowawsse napotom i chrám swůj Jupiterowi, a ihned obětowali na hoře Garizim řeckým knězem, co zatím Židé, seřadiwsse se okolo swého nejwyšssiho kněze, statně wytrhli již posskwrněný chrám loupežnickým rukoum syrským, a wzteklostem hrůzným pohanských nepřátel swých odporowawsse, co hrdinní wítězowé z krutého boje wywázli, očistiwsse i půdu swou ode nepřátel swých, an zatím Samaria ostala nadlouho táborem syrského wojska.

Potom přiwolali Ptolemea Filometora egyptského krále, pod nímž Oniáš skwostný chrám w Heliopoli wystawěl, za prostředníka w náboženských rozepřích s Jerusalémskými. Obě strany wyslaly zástupce, Židé Andronika, Samaritáné Labea a Theodosia pod tou wýminkou, že zástupcowé té strany, která na soudu propadne, bez odkladu zawražděni býti mají, což se oběma zástupcům samaritánským bylo stalo. Wssak rozepře neutuchla dříwe, až Jan Hyrkán po dlouhém obléhání a tuhém odporu město Samarii a Sichem a i chrám na hoře Garizim z kořene wywrátil, a Samaritány pode jho židowské wejíti přinutil. W židowské wálce, zatarasiwsse se, chowali se Samaritáné nijakowě; než římský wůdce Cerealis, udeřiw na ně, pobil jich 11600, a co jich koli zbylo, s ženami a dětmi do otroctwí prodány jsou.

Takou tedy wzali pokutu za zrádu, kterou spáchali na swé Církwi a státu. Přízně hledajíce

u cizincu a jinowèrcù, u wssech u welikou newáznost upadli, zlehčiwsse sobè jméno ossemetnou podlizawosti swou. Cisař Antonín Pius pohrdal jimi tou mèrou, jakou sobè wážil Židu přesných.

Před nedáwnem mèlo se za to, že Samaritáné toliko do času Rehoře Welikého wytrwali we swé puwodnosti, a že potom dokonce wymizeli; než francouzský učenec Silwester de Sacy podal nám roku 1812 bližší zprávy o Samaritánech až posud, ač w skromném počtu, se zachowawssích. On twrdí, že Samaritáné doposud zachowali swé náboženstwí, swou mluwu, swé sw. knihy a swé služby boží. Nalezají se w Naplusse (w starém Sichemu) a w Jafě; tito pak, že prawí, miti sowèrce w Egyptè a we Francii. Počet w Naplusse a Jafě sídlících wssech wssudy i s dětmi počítá se na dwè stě dussí, ani 30 rodin. W tazích obličejú nic prý znamenati židowského, a w oděwu wyznamenáwají se turbánem bílým, jejž si stawí na hlawu w sobotu a we swátek. Jdou-li do synagogy, wždy na nich znamenati bílého oděwu, a zachowáwají wssecko to, co zákon Mojžíssúw předpisuje, na wlas, zamitajíce wssak Talmud a wssecky přímètky rabinské. Ostatek cti prawého Boha, zachowáwají obřízku, očisťowání a swátky, wyjma poswěcení chrámu Jerusalémského, se Židy společně. Také prý wěří w anjely a w zmrtwých wstání, w odplatu po smrti, očekáwajíce zaroweň Messiáše. Straní se Turkú a křesťanu, newcházejíce s nimi w manželské sňatky. Obýwají w Naplusse zwlástní díl města, jenž sluje Bhadera, jenž prý kdy's Jakobowým statečkem býwal. Domy jejich jsou mezi

ſebou ſpojeny, a w jednom z nich w hornim patru maji ſynagogu o třech ſwětnicich, z nichžto ſtředni miſto nejſwětějſſi jeſt. Tam ſpatřiti na oltáři patero knih Mojžiſſowých, zaſtřených oponou, již toliko nejwyſſi kněz odhaliti ſmi. Na prwni den ſlawneſti Welikonočnich zabiji a pekou Samaritáné beránka, a ſnědi jej o pul noci w ſynagoze, modlice ſe a obráceni ſouce k hoře Garizim. Nejſou zámožni, a žiwi ſe obchodem a ručni práci; ſou též ſměnkaři mezi nimi.

Wſſak teď přiſluſſi ohlednouti ſe po p. Jeziſſowi a říci, že ſe přiblížil k Sichemu.

Sichem neb Sichar, ſtaré měſto, které teď Napluſa, neb Nablos ſluje, znamená w naſſem jazyku jako rámě, bez pochyby od podoby takowé. Měſto leží z čáſti na úboči chlumu, z čáſti ſe protahuje úzkým údolim, k jihu horou Garizim a k ſeweru Ebalem zahraděnými, a poſkytuje pohled kráſný, neb zahrady jeho ſou plné moruſſi, oliw, ſtromu broſkwowých a marbulowých, mandlowých a fikowých. Domy měſta ſou ſice nizké, wſſak pěkné, z kamene wždy čiſtého. W měſtě widěti pěknou ſtudnici, kamž ſe po dwanácti ſtupnich ſeſtupuje, a jeſt wlaſtně jeſkyni, ztud ſe rozwádějí wody do wſſech částí měſta. Obywatelé popiſuji ſe poněkud co bouřliwci, ſou wſſak pracowiti, wedou obchod w mýdle. Měſto toto bylo z nejſtarſſich a wěhlaſnych Paleſtinſkych mimo Jeruſalém a Hebron, ano brzo bylo za ſtřed ſwaté země pokládáno. Když Abraham z Mezopotamie do Kanaan přiſſel, naſſel tu terebintowý háječek na blizku (Mojž. 12, 6), kde ſe po čas uhoſtil. Jakob také nawrátiw ſe z Mezopotamie tuto ſe s

rodinou swou uživtował (Mojž. 33, 18), a synowé jeho zavražděli knížata Sichem a Chamor i s mužskými obyvately města. Jesua, blízek k smrti, shromáždiw tuto rodinné pohlaváry lidu svého, napomínal jich, aby věrně a nesfonale Bohu swých otcuw služili; také dal na blízku města pod dubem kamenný pomník postawiti, kdež byl wyryt zákon boží (Jos. 24). Nicméně wystawěli obywatelé Sichemšti Fenickému bohu Baal-Beritowi chrám, z jehožto jmění darowali Abimelechowi, jenž se mezi nimi za soudce dostal, sedmdesáte wah stříbra. Když pak se později proti němu zprotiwili, wywrátil on město z kořene. Wšak brzo na to muselo se zase wystawěti, nebo po Salomonowě smrti shromáždili se pohlawárowé lidu w Sichem, aby Roboáma pod jistými wýminkami za krále uznali; a když tento nawrhnuté wýminky nemohl podepsati, wywolili Jeroboáma za krále, kteréžto na to co panownik desatera pokolení aneb království Izraelského tuto své sídlo zarazil (3. Král. 12).

Pod římskou wládou dostalo Sichem jméno Flawia Neapolis ke cti císaře Wespasiána; bylo wšak wůbec Neapolis zváno. W čas panowání katolické wiry w těch krajinách, kde sw. Filipp prwní Christa kázal, bylo zde sídlo biskupské. Zde se narodil sw. Justin, který r. 163 po Christu w Římě mučenicky pro wiru nassi odprawen byl.

Níže města nalezá se tak zwané Jakobowo aneb Josefowo poplužj, kteréž byl Jakob od dětí Chamorowých koupil (1. Mojž. 33, 19) a swému synu Josefowi dal (1. Mojž. 48, 22). Počíná na úpati hor Garizim a Ebal, jest 45 hodinu dlouhé a 45 čwrt hodiny široké. Čistý potok

zwlažuje ho, jeſt obklopené úrodnými pahorky, a ſamo úrodné a příjemné. Na tomto popluží nalezá ſe malé bílé ſtaweníčko, kteréž ſe nazýwá hrobem Joſefowým, jehož koſti tuto pohřbeny jſou (Joſ. 24, 32). Tato úrobka w uctiwoſti ſe má od Turku, Arabu, Židu a Křeſťanů.

Na blízku as čtwrt hodiny od měſta nalezá ſe ſtudnice Jakobowa, kterou Jakob wykopal. Malým otworem přicházi ſe do wýklenku, kde ſtojí oltář, na němž mſſe ſwatá ſe ſlauziti muže. Studnice ſama jeſt 105 ſtop hluboká, ze zhora wyzděná, pak w ſkále teſaná, ze zhora užſſi, nižeji ſſirſſi, protož welmi čerſtwou wodu dáwá, která pět ſtop wyſoko w ni ſtojí. Cíſařowna Helena dala nad ni wyſtawěti kaplíčku we ſpuſob kříže, z niž poſud zbytky pozorowati. Tuto ſtudnici ſi Samaritáné welmi wážili, a poſud jeſt od Židu a křeſťanu w uctiwoſti.

K této ſtudnici dorazil p. Ježíš o poledňách a poſadil ſe tu, učenici pak zaſſli do měſta nakoupit pokrmů. Mezi tím přiſſla žena Samaritánka wážit wodu. P. Ježíš žádal na ni piti; načež jemu odpowědèla: „Kterak ty, jſa žid, žádáš ode mne piti, jeſſto jſem žena Samaritánka, nebo ſ neobcují Židé ſe Samaritány.“ Laſkawý učitel dal ſe s ni do řeči, poukázaw na wodu, jíž dáwá wěrným ſwým, kterouž kdo pije, žízniti nemá na wěky. Jbned zachtělo ſe ſmyſlné ženě takowé wody, aby nežízniła wíce, aniž muſſila choditi k ſtudnici. Když pak konečně odkryl tajné wěci její, poznala, že prorok jeſt, a proto na záležitoſti náboženſké ſe ſpuſtiwſſi, wynesla nejhlawnějſſí celého žiti náboženſkého otázku, kdeže totiž náleží ſe Bohu klaněti, w Jeruſalémě-li aneb na hoře Garizim?

Hora Garizim (hora žencůw, poněwadž se zde obilí dařilo) leží k jihu od Sichemu, jest značně wýsſky, a na jižním ſwahu zahradami taraſenými okráſſlená. Na ſewern od Sichemu zwedá se kamenitý Hebal, dle twaru a wýſſky hoře Garizim podobný. Přikrá úboči jſou k městu obrácená, jakoby mu za ochranné zdi ſloužila, ukazujíce mu ſwou nahotu. Na hoře Garizim wyſtawěli Samaritáné chrám jako na wzdory chrámu Jeruſalémſkému, který wſſak již 129 let před Chriſtem od Jana Hyrkana rozbořen byl. Připiſowali Samaritáné této hoře jakouſi zwláſſtní poſwátnoſt, twrdíce, že poſwátná nádobí z rozbořeného chrámu Salomonowa na ni ſe ukryla, a proto že Mojžíš (5. Mojž. 27, 4—8) kamenný oltář tuto wzdělati a zápalné oběti na něm konati kázal. Toto wſſak poručil Mojžíš, aby dělo ſe na hoře Hebal, Samaritáné ale twrdili, že Židé namíſto Garizim Hebal do píſma wneſli, což nijak ſe nepodobá. Obě hory jſou proto také památné, poněwadž Mojžíš přikázal (5. Mojž. 11, 29) położiti požehnání na hoře Garizim, a złořečení na hoře Hebal, což ſe také ſkutečně bylo naplnilo. (Joſ. 8, 33). Zde ſhromáždil Joſua weſſkeré pokolení iſraelſké s knížaty a wůdci jeho, kázal kněžím s archou Páně uproſtřed údoli poſtawiti ſe, rozeſtawěl lidu ſwého polowici po wyſſině hory Garizim jakožto požehnáním božím kwětouci, druhou polowici poſtawil na Hebal, na puſtou horu złořečení, a oblaſſowal jim zuowu wſſecko přikázaní boží, i wſſecky wýroky požehnání a złořečení božího, jakož ſtálo we ſwaté knize zákona, aby lehkomyſlnému a twrdoſſijnému lidu předpiſy

ſwého časného a wěčného blaha netoliko w paměť uwodil, nébrž jich zároweň na newyhnutelné následky božské odměny a pokuty upozornil. Wſſechen lid ſlibowal tuto wèrnoſt Bohu ſwému prawému, a odříkal ſe bohů cizích (Joſ. 24). I wzaw Joſue kámen weliký, poſtawil jej pod dubem na ſwědectwí obnowené ſmlouwy mezi Bohem a lidem ſwým.

Wſſak práwě z tohoto miſta wyſſla jeſt a množila ſe zpoura proti řízeni božímu a zároweň roznáſſela ſe záhuba lidu iſraelſkého. Na hoře Garizim byl Abimelech zwolen za krále, který pobil ſedmdeſáte mužůw na jednom kameni, a od té doby počaly neřády a zpoušty po celé zemi. Nejmladſſi ze ſedmdeſáti bratří, Joatham jménem, jenž ſſťaſtně byl ſmrti uſſel, poſtawil ſe na ſtrmící ſkále hory Garizim, a pozdwihna hlaſu wolal, řka: „Poſlyſſte mne, muži Sichemſſtí, tak nechť ſlyſſí wás Bůh. Šli ſtromowé, aby pomazali nad ſebou krále, i řekli oliwě: Panuj nad námi, kteráżto odpowěděla: Zdaliž mohu opuſtiti tučnoſt ſwou, kteréž i bohowé užiwají i lidé, a přijiti, abych mezi dřewy powýſſena byla? I řekli ſtromowé k ſtromu fiku: Pojď a přijmi králowſtwí nad námi. Kterýž řekl jim: Zdaliž mohu opuſtiti ſladkoſt ſwou a owoce přeſladké, a jiti, abych nad jiné ſtromy byl wywýſſen? I mluwili ſtromowé k winému kořenu: Pojď a kraluj nad námi. Kterýž odpowěděl jim: Zdaliž mohu opuſtiti wino ſwé, kteréž obweſeluje Boha i lidi, a nad jiné ſtromy powýſſen býti? I řeklo wſſecko ſtromowí k bodláku: Pojď a panuj nad námi. Kterýżto odpowěděl jim: Jeſtliże w prawdě uſtano-

wujete mne sobě králem, pojdte a pod mým stínem odpočiňte, pakli nechcete, nechť wyjde oheň z bodláku a sehlí cedry libanské." Wyswětliw podobenstwí toto[2]) zwlásstě poukázaw, že Abimelech schlubný onen bodlák jest, prchl a odssel do Bera, a bydlil tam, bóje se Abimelecha, bratra swého.

Aby nerádum co den se zmáhajícím učinil konec, sestoupil Samuel s pahorku Ramejského aby dal lidu krále. Byltě zwolen Saul, jenž wynikal o hlawu nad jiné, jemuž nescházelo na moci panownické, aniž na odwaze brdinské; wssak i on počaw dle swé wlastní moci a důstojnosti panowati, nedbal o wyssí řízení bohowlády umluwe-

[2]) Kdo žádá wyswětlení celého podobenstwí, jestli ono (dle sw. Tomasse Akwinského) takowé: Oliwa, fíka a réwa jsou tři druhowé lidí, kteří, prosti jsou wssí ctižádosti a panowitosti, ponèwadž jim nikdy neschází na blahodějném zaneprázdnění. Oliwa jest obrazem takowých lidí, kteří wedlé swého počasného zaměstnání Bohu w tichosti slouží, a pomazání prawé pobožnosti účastni jsou; protož také we sw. písmě „úrodné oliwy w domě božím" se nazywají; takowé dusse miluji mír a řád, trpí a odpouštějí, nic newědouce o samolibé wypínawosti. Fikowému stromu připodobňuji se lidé, jichž srdce moudrosti a wědám božským oddáno jest, které, jak písmo prawí, „lidem sladssí jsou nad strdí." Réwa pak, která z dřewa nízkého a nepatrného wýborné hrozny wynássí, může býti obrazem oněch pokorných a láskyplných, kteří we stromné dobrotě swé bližnímu pomáhají a jinak k užitku jsou. Žádnému z těchto nenapadá se nèjak powynásseti, leč toliko bodláku samému; neb čím chudssí smrtelník na wíru, moudrost, zásluhu a ctnost, a čím bohatssí na trny ctižádosti, pýchy, zlosti a nárnziwosti, tím twrdossijnějssí jest jeho snaha, nad jiné se wypínati, a nebločný účinný žiwot w klidném jeho pořádku mýlti.

ně, tudyž nešťastně ukončil panowání své. Šťastnějšjm byl bohowěrný pastýř a rek Dawid, pod nímž a jeho synem Salomonem rozwijela se říše Sionská w nejskwělejší plnosti moci a krásy své. Bujnost a pyšetilá zaslepenost Salomonowa nowé položila semeno k zhoubným neporádkům. Swéwolně si počínal syn jeho Roboam, zawrhnuw rady moudrých a bohabojných, a pohrdawě mluwil k lidu swému: „Otec muj mrskal wás bičíky, ale já mrskati wás budu biči uzlowatými (2. Par. 10, 14). Odpadlo tedy od něho deset dwanáctin lidu a wolili sobě wlastního panownika, a to dělo se zajisté na hoře Garizim. Takto ponenáhlu se tu wěci chystaly ku konečnému odpadnuti od Sionu, jakž s wrchu powědíno.

Touto zacházkou do dějepisu oswětliti hodláme onu žiwotní otázku, již i sprostá žena rozlušťenu miti si přála z úst toho, jejž u studnice nassla, a jehož za proroka měla, a w jejímžto srdci Pán studnici žiwé wody wiry otewříti ráčil. Božský mistr zhola a zřetelně odpowídá dceři rozkolnického lidu tobeto: „Wy se klanite, čemuž newíte, my se klaníme, čemuž wíme, nebok spasení ze Židů jest. Ale přichází hodina, a nyní jest, kdežto prawí ctitelé klaněti se budou otci w duchu a prawdě.“ Na takowá a jiná slowa, kteráž mluwil p. Ježíš k ženě, a když se ji wyslownè wyznal býti Messiášem, nechala žena wědra a studnice, odessla a swolala sousedy, aby wyšli a poslechli ho. I přijali ho do swého města. Pán Ježíš, jenž proto na swět přišel, aby zbořil zdi mezi národy wšemi, a aby wšechny do jednoho owčince zahrnul, chtěl tuto na zdi mezi Samaritány

a Židy učiniti začátek; aneb jakož kázal, že přišel rozdmýchati již pouhaslý knot, nemohl zawrhnouti pozwání Samaritánů, ač dobrowolně pohaſinali ſwíce tolikerého zjewení božího zamítnutím podání ústního a knih prorockých. On prábmul w duſſi ſwé po nich, aby jich získal, neboť když ſe nawrátili učenící jeho z města s pokrmem řkouce: „Mistře, pojez.“ On jim dí: „Já mám pokrm jísti, o němž wy newíte;“ a wyſwětluje ſlowo toto prawil dále: „Můj pokrm jeſt, abych činil wuli toho, kterýž mne poslal, bych dokonal dílo jeho.“ Šel tedy k Samaritánům opowrženým, a pobyl u nich dwa dni, a mnohem jich více uwěřilo pro jeho řeč, a ženě prawili: „Již ne pro twou řeč wěříme, neb jſme ſami ſlyſſeli, a wíme, že tento jeſt prawě Spaſitel ſwěta.

Řečtí církewní dějepiſci jmenují tuto Samaritánku jménem Fotine, a wyprawují o ní, že jakmile přijala učení Chriſtowo, ſwou celou rodinu na wíru obrátila. Napotom prý ſe do Afriky obrátila, a tam prý kartaginſkých na wíru křeſťanſkou přiwedla, ano wſſickni domácí její na obrácení pohanů prý ſnažně pracowali. Konečně prý ji cíſař Nero i ſe wſſemi jejími příbuznými do Říma powolal, kdež jich mučením nutil, od ſw. wíry odpadnouti, wſſak wſſe nadarmo. Načež prý ſe cíſař tak rozpálil hněwem, že wſſechny zardoušiti kázal.

§. 17.

Pán Ježíš se ubírá ze Sichemu do Kány.

Ze Sichemu do Galilee, kam wlastně zamèřil, mohla cesta pána Ježíſſe wésti na Samarii město.

Samaria byla hlawním mèstem celé prowincie, a ležela w nèkdejſſím západním powětu čeledi Manasſesowy. Samaria nehonosila se tak wysokým stářím, jako Sichem, neboť teprw od Amry, ſſestého krále israelſkého, byla wystawèna (3. Král. 16, 24), jenž od jakéhoſi Semera horu koupil, kde město založil. Brzo pak dosſlo mèsto wèhlasnosti, mèlo hodinu cesty w objemu, bylo pěkné a dosti twrdé, a počitalo značný počet občanů. W rozpadnuti israelské řiſſe bylo assyrſkým králem Salmanassarem rozmetáno, ač po dlouholetém dobývání. (4. Král. 18, 9). Osadníci, z Assyrie sem přibylí, brzo zaſe město wystawèli, owſſem mnohem chatrnèji, než jak prwé bylo. W čas Makkabeu bylo opět po dlouhém oblèhání od Jana Hyrkána rozbito. Pod prawomocnosti římanskou dal je Gabinus, římſtý wladař w Syrii, opět wystawèti a dle sebe Gabina nazwati, wſſak i tentokráte byla jeho sláwa skromná. Teprw Herodes Welikí dal městu 25 let před Christem předeſſlý, leſk, zwětſſiw, okráſſliw a obehnaw je silnou zdi. Nazwal je ke cti cisaře Augusta Sebaſte aneb Augusta, ano též jemu tuto zaswětil přeſkwostný chrám. Polohu mèlo welmi příznivou, neboť stálo na hoře podlouhlé na wejči-

tém chlumu, obklopeném úrodným údolím, as osm mil od Jerusaléma. Po smrti pána Ježisse byla zde jedna z prwních Církwí zaražena (Skut. Ap. 8); také později bylo zde sídlo biskupské. Z tohoto ondy pěkného města nezbýwají leč některé zbytky. W tomto městě byl prý sw. Jan křestitel od swých žáků pochowán, aspoň sw. Helena tuto wystawěla ke cti předchůdce Spasitelowa pěkný chrám, teď již porouchaný, z jehož částí wystawěli Turci messitu. Hrob sw. Jana Křestitele ukazuje se w podzemní kaple mezi hroby proroka Elisea a Abdiásse. Odpadlec Julian dal dle swědectwí Theodoreta kosti sw. Jana wyzdwihnouti, spáliti a popel do powětří rozmetati.

Čtyry hodiny sewerowýchodně od Samarie leželo staré město Jesreel na rowni soujmenné w powětu čeledi Isachar. Zde měl král Achab palác, z jehož okna králowna Jesabel swržena byla (4. Král. 9, 33).

K sewero-západu od Jesreel leželo město Sunam jižně od hory Tábor, kde se potom položili Filistinsští, táhnouce proti Saulowi, kdež po stracené bitwě se král Saul zawraždil (1. Král. 28, 4). Z toho města byla ona mladice, kterouž we swém stáří pojal král Dawid za manželku, jménem Abisag Sunamitská (3. Král. 1, 3). To jest ono město, kde prorok Eliseus ženu wdowu obdařil olejem, aby mohla zaplatiti wěřiteli swému (4. Král. 4). Teď prý stojí dědina Sulem na místě někdejssího Sunamu.

Pod Kánou leželo Gath-Chewer aneb Gethfer k západu od jezera Genezarethského, rodisstě proroka Jonásse (4. Král. 14, 25). Teď

místo toto dokonce zmizelo. Ukazuje se wšak staweni, jenž prý bylo hrobkou proroka Jonášse, kde také na kameni ryba wytesaná, jenž ho kdy's pohltila. Tato budowa byla bezpochyby druhdy kaplou, wšak teď jest mešitou tureckou. Nedaleko jest studánka jméno prorokowo nesoucí.

Jakmile wstoupil p. Ježíš na půdu Galilejskou, opustili jej bez pochyby učenici jeho na čas, aby swé rodiny nawštiwili, a wšelico's opatřili. P. Ježíš, jak se mysliti dá, byl w Galilei rád widín, obzwlášště w Kánè, poněwadž byli Galilejšti swědkowé wšeho, co on w Jerusalémě konal, a poněwadž wice diwu od něho očekáwali. Powěst o něm roznesla se daleko široko; neb když ještě w Kánè mešťkal, přišel jeden z dwořanů krále Herodeša Antipy k němu, prose ho, aby sestoupil do Kafarnaum, a syna nemocného uzdrawil, neb počínal umirati. P. Ježíš ho poprwé newyslyšel, zkoušeje diwěru jeho, řka k němu: „Newěříteli diwu a zázraku, neuwěříte." Opětná prosba dwořanowa wynutila pojištění zdrawí synowi těmito slowy: „Jdi, syn twuj živ jeť!" Shledal člowěk tento, že právě taž hodina byla, totiž sedmá (naše prwní popoledni), w kterou mu Pán úplného pozdraweni pojistil. I uwěřil on a dům jeho weškeren.

§. 18.

P. Ježíš se ubírá do Nazaretha.

(Luk. 4, 14—30).

Když byl p. Ježíš na mnoha místech w Galilei w synagogách s udiwením posluchačů po-

učil, putował zaſe do Nazaretha, kde byl wychowán.

Synagoga byla u Židů weřejná budowa, kde náboženſké ſchůzky mívali. Stála buď uwnitř města, aneb také před městem, ponejvíce na místě powýſſeném, opatřená jſouc ſtřechou, kteroužto proſeuchy — modlitebnice židowſké w těch místech, kde ſynagogy nebylo — nemély. Takowé proſeuchy ſtáwaly nejwíce blíž wody k očiſſtowání těch, jenž ſe ubírali na modlení. Kdekoli žilo 10 Iſraelitů pohromadě býti, protož bylo w každé obci deſet mužuw placeno, kteří muſili při ſchuzkách prwními a poſlednimi oſtati, jenž ſe také nezamèſtnanci nazýwali. Na pozadní ſtěně k wýchodu, dweřím prámě naproti, byla ſkříně, kde ſwaté píſmo zahalené we wyſſiwaných ſſátkách ležélo. Před ſkříní bylo miſto powýſſené, kamž obyčejně wyſtupował ten, kdo přednáſſeti měl. Poſlúchači ſeſtoupili ſe před nim dle důſtojnoſti, kdežto farizeowé obyčejně prwní ſtáwali (Mat. 23, 6). Ženy měly zwláſſtní od mužů odloučené miſto, opatřené zábradlím tak, že ſice wſſe widěti a ſlyſſeti mohly, ſamy wſſak nebyly widíny. Každá ſynagoga měla jednoho neb wíce přednoſtu, jenž také knížaty ſynagogy (Mar. 5, 36) ſe nazýwali. Tento wybízel k řečnění těch, kterých on za ſchopné k tomu uznal; přikazuje ſlužebníku doručiti závitek papíru tomu, který některé miſto ze ſwatého píſma čiſti měl, aneb ſám předčítával. Obyčejně mu přináležélo čítati z patera knih Mojžíſſowých; z proroků směl také někdo jiný. Míwal také prwní miſto na ſou-

du, držaném w synagogách nad těmi, jenž se byli hrubě proti zákonu prowinili. Byl-li pohnaný winen, wyřknul přednosta nad ním trest, kde se winníku ukládalo ran čtyryceti bez jedné. Byli-li mimo přednostu i jiní představení wolení, nazýwali se tito starssí, jimžto přináleželo dbáti o pořádek při schůzkách. Služebníci synagogní měli klíče u sebe, a pak péči nesli o poswátné knihy. Knihy newypadaly, jako teď nasse jsou, nébrž byly dlouhé listy z papíru, plátna neb bělpuchu čili pergamentu na jedné toliko straně popsané, a kolem hulečky owinuté. Musilo tedy sw. písmo při čítání rozwinowáno býti. Byltě také při synagogě i předzpěwák, jenž předzpěwowal aneb modlitby počínáwal.

Schůzky se držíwaly týdně třikráte, w pondělí totiž, we čtwrtek a w sobotu, wyjma slawnosti. Na každý z těchto dnů chodili Židé třikráte do synagogy, ráno, w poledne a na wečer, aby se tam modlili. W jiné dni modlíwali se též třikráte denně, wssak toliko doma každý o sobě. Shromáždění započalo se s pozdrawením: Pán s wámi! pak se zanotil chwálozpěw o Bohu, na to následowalo čtení a přednásska. Modlitbou se končila hromada, k čemuž lid přidáwal: „Amen.“ Konečně se děla sbírka almužní, k čemuž byli ustanowení tři jáhnowé, z nichžto dwa almužnu sbírali, třetí pak potom jí chudobných podělowal. Troubením ohlassowalo se rozdáwání almužen, což p. Ježíš káral (Mat. 6, 2).

Krom takowých představených byl w každém městě wykládač písma, jenž wyswětlowal poswátná slowa. K přednássce mohl každý počestný oud i

mládenec po třináctém roku swého wěku připuſtěn býti, wſſak k řádnému wýkladu ſw. pisma byl toliko kněz oprávněn, jako jemu jen přináleželo žehnati. Byl-li pak některý rabín w ſchuzce, aneb cizý nějaký učitel co host, bylo obyčejně jemu poſtoupeno, aby přednáſſel [1]).

Když byl p. Ježíš ſynagogu w Nazarethě nawſſtiwil, přednáſſel tam. Podáno mu pisмo proroka Iſaiáſſe, a když je rozwinul, přečetl jedno místo, kteréž sám na sebe wykládati mohl. Zní pak takto: „Duch Páně nade mnou, proteż pomazal mne, a poſlal mne kázat ewangelium chudým, uzdrawowat ſkrouſſených ſrdcem, zwěſtowat jatým propuſſtění a ſlepým widění, propuſtit ſoužených na ſwobodu, zwěſtowat wzácného léta Páně a dnu odplaty." A ſwinuw knihu wrátil ji ſlužebníku a poſadil ſe. A oči wſſech we ſſkole byly obráceny naň. I počal mluwiti k nim: „Dnes ſe wyplnilo pisмo toto w uſſích naſſich." A wſſickni jemu poſwědčowali a diwili ſe libým ſlowům, kteráž wycházela z uſt jeho a prawili: „Zdaliž tento není ſyn Joſefůw?" Na to wſſak počal kárati krajany, a počal dokazowati o wywolení pohanů. On prawil o dnech Eliáſſe proroka, kde toliko jedna wdowa byla od něho nawſſtiwena, o časích Eliſeowých, kdež málo jich bylo očiſſtěno a oſprawedlněno. Když toto zaſlechli,

---

[1]) Jak pozorowati, byla ſynagoga ona kolébka, na niž Církew naſſe netoliko připnula prwní ſwé poſwátné oſnowy wlákna, nébrž z ní i ſwoje úkady přijala. I w naſſi Církwi máme dozorce (biſkupy = epiſkopy), ſtarſſí (kněze-presbytery) a jahny, owſſem daleko wyššſí jeſt poſtawení jejich.

naplněni jsou byli wssickni hněwem. Oni nedůwěřowali wlastnim očim a uſſim, takowé slyſſeti wýčitky z uſt krajana, tesařowa syna, a powstawſſe wywrhli jej wen z města a wedli ho až na wrch hory, aby ho dolu swrhli. Ale on, bera se prostředkem jich, uſſel jim.

Podnes se ukazuje w Nazarethě staré, kamennou střechou opatřené stawení, as třicet stop dlouhé a as patnácte neb ſſestnácte stop ſſiroké, za onu synagogu, kde prý p. Ježíš wyučowal. Řekowé ſi z něho wybudowali chrám, kde také ctihodní bratři sw. Frantiſſka mſſi sw. slonžiwají.

Na čeřenu hory, kde Nazareth stál, ukazuje se na kraji wybočená skála, kde zamýſſleli p. Ježíſſe do hluboké propasti swrhnouti. Skála jest strázná jako stěna. Na wrchu strmí kus, a činí jako zábradli tak, že bez nebezpečenstwí možno do propasti patřiti.

Na cestě od té propasti do Nazaretha přijdeš k sutinám starého klášſtera panenſkého, který byl wystawěn ke cti polekané panny Marie, kdež prý zaslechla smutnou nowinu o jeho z města wywržení a se skály smetáni, kdež prý matička Páně děkowala na kolenách Bohu za ſſastné syna swého zachowání.

Na blizku Nazaretha k západu ukazuje se na zwahu hory w jedné kaple kámen, na němž prý p. Ježíš několikráte se swými Apoſſtoly obědwával. Byl prý prwé na wrchu, a zemětřesením dolů byl swržen; několik pak kroku od něho byla prý studánka, z niž se p. Ježíš a apoſſtolé napájeli, wſſak byla zemětřesením w 17. století zasypána.

§. 19.

P. Ježíš se ubírá z Nazaretha do Kafarnaum.

(Math. 4, 13—28, Mark. 1, 16—45, Luk. 4, 31—44).

Z wlasti swé wyhnán wolil p. Ježíš teď Kafarnaum za obydlí swé nejhlawnějssí, kde si také získal několik přátel, kde mnozí z učeníku jeho přebýwali, a kde hlučný sběh lidstwa býwal, že na mnohé tam blaze pusobiti mohl. Také se snadno odtad dostati bylo do Zajordání toho, kde wládnul mírný Filipp.

Obcházeje p. Ježíš okolí Kafarnaumské potkal swé učeníky Šimona, Petra a bratra jeho Ondřeje, pak dwa bratry Jakoba a Jana, kteří byli towaryssi Šimonowi. Tito čtyři byli z Bethsaidy, z městečka dwě hodiny k jihozápadu od Kafarnaum ležícího.

Jméno Bethsaida znamená tolik, jako rybářská wes, neboť také byli obywatelé tamnějssí nejwíce rybáři. Teď toliko zříceniny tu najdeš a známky někdejssího chrámu, který zajisté ke cti těchto čtyr aposstolu Páně wystawěn byl. Deset neb dwanáct domu, co jich tu jest, obýwají Arabowé, a žiwí se rybářstwím. W Bethsaidě, jak se podobá, ostala wsseliká snaha Spasitelowa marná, poněwadž on tomuto místu běduje (Mat. 11, 21).

P. Ježíš wzal učeníky tyto s sebou do Kafarnaum, kde častěji co učitel w synagogách wystupowal, a tak se mu zde dařilo, že wůbec obdiwení způsobil. K tomu také uzdrawowal nemoc-

né. Když tu jednou w ſynagogè učil a wſſickni poſlouchali jej s upiatou pozornoſti, doſtawil ſe tam zlým duchem poſedlý, a on wywrhl ho z něho, což owſſem nemalý zpuſobilo mezi diwáky úžas.

Ze ſynagogy ſſel p. Ježiš s Janem a Jakobem do domu tchýně učenika Šimona Petra, kterou právě zimnice byla drobila. Učenici proſili za ni, a on neprodlèwal jich wyslyſſeti. Přátelſky ujal nemocnou za ruku, a nemoc byla ta tam (Mat. 8, 14). Wděčnou ſe projewila ona za takowou pomoc, že ho hoſpodou u ſebe mìwala, kdykoli mu bylo zde přebýwati.

Každým nowým zázračným uzdrawením roſtla jeho sláwa, a powěſt jeho o nadpřirozených ſkutcích procházela weſſkerou Syrii. Se wſſech ſtran ſe walili lidé za nim, aby ho widěli a ſlyſſeli, a přináſſeli s ſebou nemocné, uzdraweni od něho touženě očekáwající. Ježiš, jehožto úlohou bylo, ſe obtížených ujimati, nikomu neodpíral pomoci ſwé, nébrž weſelou twáří wſſem pomáhal, nedbaje ani na odměnu ani jakou wděčnoſt.

Konečně také zatoužil po odpočinku, aby mohl na modlitbách trwati. Proto zabral ſe jednoho dne za měſto na míſto oſamělé, tuſſim na břehu moře Genezarethſkého, aby ſe tam pomodlil. Wſſak nepobyl tam zadlouho, neboť hledali ho učenici jeho, ponèwadž ſe lid po něm poptáwal. Kamkoli ſe hnul, wežby dawem lidu doprowázen býwal.

Jednou, když ſe zdržowal na břehu jezera Genezarethſkého, byl ſběh lidu tak náramný (Luk. 5, 1—11), že byl nucen wſtoupiti na lodičku

Petrowu, a maličko od země odraziw, učil z lodičky zástupy. Ukončiw pak wyučowáni kázal rybářum, aby rozestřeli síti k lowení. Tito pak, po celou noc pracowawšse, ničeho nepopadli, než z poslušnosti rozestřeli k slowu swého mistra síti, a zahrnuli takowé množstwí ryb, že se jim trhala síť. Petr padl ihned k nohám Ježíssowým cítě se nehodným u přítomnosti diwotworného učitele. Wšak Spasitel upokojil jej obwyklou laskawostí a potwrzowal mu úřad nowý, kde bude lowiti dusse pro králowstwí boží.

I způsob přednášení byl u božského mistra dokonce jinaký, jakož bywalo u učitelu a zákonniku tenkrátních. Oni přednášeli, co sobě w paměť byli uložili, a tudyž chladně, jako ze suché paměti. U pána Ježísse wycházelo wšecko jako ze zdroje čerstwého, nikdy newysychajícího, božského, a tudyž zase do srdce wnikalo každé živé slowo jeho. Jemu se oprawdu prýštily swaté božské prawdy jako medowá střed z božských rtu. K tomu ke wšemu dáwala pokora a skromnost jewená každým slowem a celým chowáním nejenom jeho osobě zwlášstního puwabu, nébrž otwírala samodčk srdce poslúchačú.

On zřizowal swé přednášky podlé schopnosti poslúchačú, a nepomíjel starých přísloví použiti, a hlubší prawdy w lehčím oděwu podobenstwí a obrazú líčiti, aby snadnéji pochopowány byly. Užiwané obrazy a podobenstwí byly wšak weždy slussné a trefné, a tudyž tím příjemnéjší. Konečně dobře použiwal přísnosti a laskawosti, jakž bylo třeba, a tím srdcem poslúchačú hýbal, jich rozněcowal a kojil. Ký diw, že i za touto příčinou

lidé ze wſſech končin ſe za nim ſbihali, poněwadž takowého něco nikdy neſlýchali, co teď z uſt jeho na ten nowý příjemný zpuſob wycházelo.

§. 20.

P. Ježíš přeplawiw ſepřes jezero Genezaretſké ubírá ſe do krajiny Gadarenſké.

(Mat. 8, 23, Mark. 4, 35 a 5, 1, Luk. 8, 22).

Když byl p. Ježíš opět k welikému množſtwí lidí na blízku jezera Genezarethſkého domluwil, wſtoupil w loď, a wyzýwal učeniku ſwých, aby ſe přeplawili. Zprwu ploula loď klidně tak, že pána Ježiſſe w twrdý ſpánek byla ukolébala. Wſſak po malé chwíli zdwihl ſe ſilný wítr, jaký začaſto znenadále rozſedlinami na břehu jezera wyráží [1]), a rozdrážděl wlny tak, že přes loď hnaly. Tu pojal ſtrach učeniky. Probudili tedy p. Ježiſſe, který wſſak nejprw pokáraw málomyſlnoſt učeniku, wſtal a přikázal wětrum, a ſtalo ſe ihned utiſſení welké. Učenici ale poznali tuto, že miſtr jejich také pánem jeſt nad mořem a wětrem.

Dorazili ſſaſtně na břeh Perejſký w krajině Gadarenſké do Zajordání (Mat. 4, 25). Tato krajina (po řecku Perea zwaná), o málo menſſí wſſech tří krajin předjordánſkých, protahowala ſe od Jordánu na wýchod až k pohoří Gileadſkému a

---

[1]) Jezero Genezaretſké podobá ſe w tomto ohledu jezerům hornatého Šwýcarſka, též nenadálé prudké wychřici wyſtawenym.

k pusté Arabii a k jihu podél Jordánu až k řece Arnonu k zemi Moabitu. Za času Christa Pána sestávala ze dvou hlavních dílu: z okršku tetrarchy Filippa, zahrnujíc severní větší část krajiny, a z vlastní Perei v užším smyslu toho slova, která jižní menší část zaujímala a tetrarchovi Galilejskému, Herodesovi Antipovi, sloužila. Tato krajina nevyrovnala se, co do úrodnosti, krajinám předjordánským, jsouc velmi pahorkovitá a písečná: však byly tu přece jednotlivé úrodné části, mnohé příjemné a lesní polohy a z nich zde onde utěšené výhlídky, také výborné pastviny pro dobytek, zvláště v Gileadské hoře. Obyvatelé této krajiny byli ponejvíce pohané, totiž: Řekové, Syřané a Arabové, Židů bylo nejméně mezi nimi, poněvadž se jich většina po návratu z babylonského zajetí v Předjordání uhostila. Židé tuto obývající byli také málo váženi od Židů druhých. Obyvatelé tuzemští bavili se nejvíce chovem dobytka, a také vedli obchod. Pán Ježíš jen zřídka kdy navštívil tuto krajinu, aniž se nezdržel tu dlouho.

Jedva byl p. Ježíš vystoupil na břeh té krajiny, potkal se s ním zlým duchem posedlý, jenž z jakési jeskyně vyskočil, jakých tam bylo více také za hroby užívaných. Býval velmi zuřivý a svázali-li ho, přetrhal vazby a polámal okovy, a nedal se ničím ukrotiti. V domě nevydržel dlouho, nébrž od ďábla do pouště honěný, zdržoval se dnem i nocí v hrobích a po horách křiče, a sám sebe kamenim otloukaje. Spatřiv Pána Ježíše, zdaleka za ním pospíchal, a padna před ním na zemi řval: „Co je nám a tobě,

Ježíši, Synu Božím? Přišel jsi sem před časem trápiti nás?" Tu se jej otázal p. Ježíš na jméno jeho, a on odpověděl: „Legion t. j. množství neb mnoho jest nás." Teď prosili ďáblové, aby jich nevyháněl z té krajiny, vyžádavše sobě vehnánu býti do stáda vepřu. I powolil jim p. Ježíš. A vyšedše duchové nečistí vešli do vepřu, a velikou prudkostí hnalo se stádo, ke dvoum tisícum silné, s vrchu dolu do moře a utonulo tam.

Takovéto vystupování posedlých zlým duchem nesmí nás mýliti w životě p. Ježíše Christa. Totě právě dosvědčuje jeho vtělené božství, před nímžto se nemohli zlí duchové nijak udržeti, ani ukrýti, nébrž musili se před ním pokořiti.

Že pak ale do stáda vepřového dobytka vehnal jich k patrné škodě majitelu, stalo se i proto také, poněvadž dle zákona Mojžíšova byl dobytek vepřový nečistý a wšeho opowržení hodný, což i u Egyptanů, Ethiopu, Feničanů, Arabů a také u Indů platilo. Židé pak jej zde onde na výdělek držiwali, což od jakživa bývalo jejich slabou stránkou, a to časem celé stáda měli, obstarávajíce jich pacholky pohanskými, Římanum jich prodávajíce. Za takové přestupky zákona potrestal jich tedy Pán. Také prý, jak rabinowé naswědčují, rozuášselv se mezi lidem rozličné knížky, nepochybně w oné době Herodianské, že se požiwání masa vepřového a prodej toho dobytka Židům od Boha powoluje. — Patřilo-li ale to stádo pohanum, bylo chowáno Židum na wzdory, a tudyž za to pokuta přišla. Ostatně jednal zde

p. Ježiš co Pán wſſeho tworſtwa. Paſtýři ſtáda toho utekli a oznámili to w městě i po polích to rozhlaſſowali, a wyſſli, aby widěli, co ſe ſtalo; a přiſſli k Ježíſſowi a uzřeli toho, kterýž býwal trápen od zlého ducha, an ſedí a oděn jeſt a má zdrawý rozum; i báli ſe a proſili p. Ježiſſe, aby odeſſel z končin jejich. A když wſtupowal na lodi, počal ho proſiti ten, kterýž trapen býwal od zlého ducha, aby směl jiti s nim. Ale nedopuſtil mu, nébrž řekl jemu: „Jdi k ſwým do domu ſwého, a zwěſtuj jim, kterak welikě wěci učinil tobě Pán, a ſlitowal ſe nad tebou. I odſſel a počal ohlaſſowati w krajině deſíti měſt, kterak welikě wěci učinil mu Ježiš, a diwili ſe wſſickni.

Wſſak ſluſſí powěděti o krajině této, co u nás o ní známo.

Gadara bylo zde pomezní město na ſeweru, leželo něco přes mili od jezera na řece Jeromaru. Tuto wedla ſilnice ze Skytopoli do Damaſſku. Dle Joſefa bylo město Pompejem wybudowáno, zwětſſeno a okráſſleno. Ze ſtarého města zbyly kuſy wýborné práce kamenické, také známky dwou diwadel i dlažba ſtarého města. Obywatelé byli Židé, Řekowé a Syřané, tito pak poſlední chowali ſtáda dobytka, jmenowitě wepřowého, s nímž obchod prowodíce. Hodinu wýſſe k ſeweru jſou wřídla od Rímanů nade wſſecka jiná, wyjma lázně Bajenſké, nejwýš wážená. Jeden z těchto pramenů, jenž ſe teď „Panſká ſtudánka" nazýwá, wyprýſkuje wodu tak horkou, že jedwa možno, w ní ruku udržeti. Činí pod ſebou potok, jenž na břehách tluſtou žluton, ſirkowou kúru wywrhuje, nežli do řeky Jeromara wpadá.

Několik set kroků wýſſe nalezá ſe jiná ſirkowá ſtudně, wſſak méně horká a dále jeſſtě oſm jiných máš.

K jihowýchodu od Gadary leži Geraſa, jedno z desíti měſt a znamenité, neboť zdi jeho byly z teſaných kamenů mramorowých, oſm ſtřewicú tluſtých. Krajina kolem měſta byla úrodná rowina. Proſtředkem měſta tekl pěkný potok, na jehožto obojích ſtranách nalezají ſe zbytky znamenitých budow ſtawby wkuſné. Máš tu také dwě okrouhlice (Amphitheatry) z mramoru, ſloupy a wýklenky opatřené a poſud zachowané; pak jſou tři chrámy, z nichž jeden předſíní dwanácti welkými a ſilnými ſloupy korintſkého pořadí opatřen jeſt. W jiném leží ſkácený hlatěný pilíř z nejčiſtſſí egyptſké žuly. Wýznamná jeſt poſud zachowaná brána, ſeſtáwající z tří oblouku. Nejkráſněji zajiſté wypadala dlouhá křižowá ſilnice, podlé níž obou ſtran řady mramorowých ſloupu ſtály, a jejížto jeden konec wedl w proſtoru ſſedeſáti ſloupy dle ionſkého ſeſtawení do půl kola ohrazenou. Kromě tyto jeſſtě jiných ſe tu nacházi ſloupů. Bywalo zde také ſídlo biſkupſké. W ty ſtrany klade ſe Jair aneb také Chawwoth Jair (5. Moj. 3, 14), krajina činící část země Gileadſké, od Jordánu až k pohoří Gilead ſe protahující. Bylo w ní třiceti měſt. Jair, jenž dwě a dwaceti let pořad zběhlých ſoudcem byl w Iſraeli (Soud. 10, 3), měl třiceti ſynu, kteří knížaty tolika měſt byli. Náležela tato krajina do wýchodního okreſu pokolení Manaſſeſowa.

§. 21.

Pán Ježíš wraci se z Gabary do Kafarnaum.

(Mat. 9, Mar. 2, 5, 22—43, Luk. 5, 17—33, 8, 41—56.)

Po několika dnech wrátil se p. Ježíš opět do Kafarnaum. Sotwa se byla rozneſla o jeho příchodu radoſtná powěſt, již ſe wſſech ſtran ſe hrnuli lidé z Galilee, z Judſtwa a Jeruſaléma za ním, aby ho ſlyſſeli, a aby uzdrawil jim některé nemocné. Mezi přibylými byli také Fariſeowé a zákonníci, kteří zamýſſleli bližeji poznati toho, o němž ſe powěſti ſſiroko daleko roznáſſely.

Když p. Ježíš w Kafarnaum před domem wyučowal, obklopilo jej tak weliké množſtwí lidu, že nemohli až k němu žádnou mocí donéſti člowěka na loži ležícího a málomocného, protož wyſtoupiwſſe s ním na ſtřechu ſpuſtili ho s lužkem po prowazích dolů před p. Ježíſſe. Tam ſe to dalo dělat, poněwadž byly ſtřechy ploſké, po nichžto ſe chodilo, a kam ſe také často z wenku po ſchodech wſtupowalo. Mohli tedy lidé po takowýchto ſchodech člowěka ſnadno doſtati na wrch, a pak část domowního zábradlí uloupnouti, kterýmž každý dům opatřen býti muſil (5. Mojž. 22, 8), a tak jej bez welkého nátahu ſpuſtiti na ulici. Awſſak podiwná wěc, božſký lékař pečował u člowěka nejprw o zdrawí jeho duſſe; protož prawil k němu: „Doufej ſynu, odpuſſtěji ſe tobě hříchowé twoji.“ Než takowá ſlowa zdála ſe

přitomným Farizeům a zákonníkům welmi podiwná býti a odwážliwá. Pán Ježíš ale prohlédnuw smýšlení jejich, wyložil jim wěci jak náleží, a ukázal skutkem, jakou mocí wládne, propustiw nemocného úplně zdrawého od sebe.

Brzo potom wyšel p. Ježíš za město do celního domu, který mezi městem a jezerem stál, a kde messkáwali celní, sbírajíce poplatky ze zboží, jakož welel zákon římský Židům welmi protiwný. W Římě se pronajímala cla celých krajin wzácným a bohatým Římanům, kteří zase podnajímače místo sebe w jednotliwých městech usazowali, a tito zase swoje muže na cle ustanowowali. Ponèwadž takowíto celní kupce podwáděli, a wíce brávali ze zboží, jak zákonitě určeno bylo, proto také u Židu do welké nenáwisti upadali, obzwlášstě byli-li tito rození Židé, a tím bylo jednaké říci celný aneb hříssník. Wšak p. Ježíš na takowé předsudky nic nedbaje, hledèl i takowých lidí pro swou Církew získati.

Nalezna na cle muže jménem Lewi, jenž slowe Matouš, zwal jej býti učenikem jeho, a Matouš neprodléwaje ihned uposlechl hlasu powolání swého. Pro radost nad swým powoláním wystrojil Matouš pánu Ježíssowi ke cti hody, kamž se také božský jeho mistr s druhými učeniky swými byl dostawil, začež jej wšak pomlouwali Farizeowé a zákonníci, že s celnými stolowává. Nedbaje na pomluwu lidskou wyswětlowal zřejmě, že chybujíci potřebují ponaučení a ponapraweni, a že on proto na swět přišel, aby hříssníky ponaprawil. Wšak odpurcowé jeho již zase nowou hanu na pohotowě měli, tázajíce se ho, proč že

učenici jeho se neposti, kdežto se učenici Janowi a farizejssti postiwaji? Takowým způsobem dopadali na p. Ježisse usilujice ho přeswědčiti, že sám proti swým zásadám jedná a jich wywracuje, blahowi jakoby nezáleželo prawé pokání w obrácení srdce, w osskliwosti hřichu, w lásce boži, w zachowání přikázaní božího, w odumření swětu a w posslussnosti. Tuhý život a křižowání swého těla jsou toliko zewnějssí stránky prawé kajicnosti, a nemohou se wssem lidem bez rozdílu ukládati, a honositi se před lidmi s takowými zewnějssími skutky, tot právě ničí zásluhu dobrých skutkuw.

Na to odpowěděl Pán takto: „Zdaliž mohou towaryssi ženichowi rmoutiti se, dokud jest s nimi ženich?" Totě bylo by neslussné, nebo čas swatební jest čas weseli, ne zákmutku. „Ale přijdou dnowé, když bude od nich objat ženich, tehdy se budou postiti." P. Ježiš se tu nazývá ženichem. Swatá Cirkew jest jeho newěstou, kterouž on krwí sobě dobyl, a w které na wěky wládnouti bude. Swatí Apossolé byli ženichowi přátelé. On zde swou smrt předpowídá, která mu začasto před očima stála, on si ji přál a o ni welmi často mluwíwal. On zde i osud swé Cirkwe předpowídal. Po jeho smrti, po jeho nanebewstoupení, po sesláni Ducha swatého nemělo býti živobytí jeho wěrných učeníku, nežli život postu a modlitby, samé soužení, zapření sebe a wzdýchání po nebeské wlasti.

Mezi tím, co takto odpurce odprawowal, dostawil se Jairus, přednosta synagogy, pokloniw se prosil ho snažně takto: „Pane, dcera má nyní počíná umirati, ale pojď, wlož na ni ruku swou,

a bude živa.“ Powstaw p. Ježíš šel za ním. Sotwa pak wykročil z domu, obklopilo jej množstwí welikè lidu, jenž se za nim brali. Mezi nimi byla také žena, která dwanácte let krwotok měla, a nemohla nikdež nabýti zdrawí, ač proto jmění swé wynakládala. Na p. Ježíšse wzkládala celou swou duwěru, že, pakli se jen dotkne podolku roucha jeho, uzdrawena bude. A co ſi ubohá přála, šťastně dosáhla. Jakkoli ukrývala, co byla učinila, nicméně živě pocítil nebeský lékař moc, která k uzdravení jejímu byla od něho wyšla. Když se tedy weřejně byl tázal, kdož by byl, jenž se ho dotknul, odpowídal Petr: „Mistře, zástupowé tebe tiſknou a tlačí, a ty prawíš: Kdo se mne dotekl?“ I řekl Ježíš: „Dotekl se mne někdo, neb já wím, že moc ode mne wyšla.“ A widouc žena, že by tajna nebyla, třesouc se přistoupila a padla před nohy jeho, a powěděla přede wšem lidem, pro kterou příčinu se ho dotkla, i kterak hned uzdrawena jest. A on řekl jí: „Dcero, wíra twá tebe uzdrawila, jdiž w pokoji.“ A když se dále ubíral, přišli lidé od přednosty synagogy a přinesli mu jistou, ale smutnou zprá-wu, že již umřela, aby netrmácel mistra k sobě. P. Ježíš potěšiw otce pospíchal s ním a s učeníky swými napřed. Doraziwšse pak k příbytku Jairowu zaslechli hudbu smutečnou a pláč, neboť Židé měli obyčej k pohřebu hudebníky a ženy najímati, aby tyto plakaly a kwílely mrtwého, onino pak hráli. Řekl p. Ježíš: „Neplačte, neboť neumřela děwečka, ale spí.“ Ossemetný podwodník nebylby zajisté tak promluwil, nébrž práwě opak, takto asi: „Skutečně umřela děwečka,

než já ji wzkřísím.[4] Na jeho slowo se mu přítomní wysmáli, dobře wědouce, že umřela. On pak odstraniti kázal wssechny ze swětnice, pojaw toliko Petra, Jakoba a Jana s sebou, potom otce a matku děwečky. P. Ježíš ujaw děwčátko za ruku zawolal: „Děwečko, wstaň!“ Ona ihned wstala a kázal jí, aby pojedla. I diwili se náramně rodičowé její, jimžto přikázal, aby žádnému neprawili, co se bylo stalo.

Když se odtud wracel, wolali za ním dwa slepí, kterýchžto důwěru wyskoumaw potom uzdrawil, dotkna se jejich oči. Sotwa tito byli odessli, donesli mu zase němého, také tomu nawrátil řeč. Těmito činy roznássela se o něm powěst po wesskeré wlasti, než farizeowé hleděli ji umaliti, roznássejíce lži, jakoby on skutky takowé pomocí ďábla konal. P. Ježíš nic nedbaje na takowéto pomluwy, obcházel krajiny kolem Kafarnaum, nawsstěwuje synagogy w mnoha městech a dědinách Galilejských, uče w nich o králowství božím, časem se wracuje do Kafarnaum.

§. 22.

Pán Ježíš se ubírá z Kafarnaum na horu Osmera blahoslawenstwí.

(Luk. 6, 12—48, 7, 1—10, Mar. 3, 13—19, Mat. 10, 1—4.)

Na blízku západního pobřeží jezera Genezaretského mezi městy Tiberias a Kafarnaum je znamenitá wýssina, jíž říkají křesťané: „Hora osmera blahoslawenstwí“ aneb hora Chri-

ſtowa neb Apoſſtolu. Jeſt pahrbek jako čtwerhranný, wſſak protáhlý na rowni. Na ploſkém čeřenu hory nalezaji ſe na obou koncich ſtrminy, proto nazýwají Arabowé tento chlumec Korun al Hatein, rohy Hateinſké. Hatein jeſt totiž wes na úpati hory ležící.

Na tuto prý horu ſi poodeſſel p. Ježíš, a po celou noc na modlitbách tu ſtrávil. Jakmile zaſwitnul den, ſwolaw učeniky ſwé, wywolil z nich dwanácte, jichžto Apoſſtoly nazwal, co jeſt tolik jako wyſlance, poněwadž jich wyſlati hodlal, aby we jménu jeho zwěſtowali božſké prawdy, kteréž on jim byl hláſal. Tito byli: Simon, jehož hned zprwu nazwal Kefas, řecky Petr, česky ſkála, Ondřej, Petruw bratr, Jakob a Jan, ſynowé Zebedeowi, kterých nazwal hromowé děti, pro horliwoſt, již pro oſobu Spaſitelowu zahořeli. Filipp, jeden z nejprwnějſſích jeho; Bartoloměj, jenž Nathanael ſloul; Matouš, celný, jinak Lewy zwaný; Tomáš přijmím bližence; Jakob mladſſí, ſyn Alfeůw; Judas Thaddeus, také Lebeus zwaný, bratr Jakoba mladſſího; Simon Kananejſſký, přijmím Zelotes neb horlitel, a konečně Jidáš Iſſkariotſſký. Wſſickni náleželi nižſſím ſtawum, jenž ſe živili ručni prácí; tudyž neučení a před ſwětem nepatrní, wſſak wyjma jednoho wſſickni mužowé zachowali, upřimní, prawdy milowni, horliwí a utuženého těla, což jim nemálo přiſſlo potom whod, když jim byla naſtala doba, hláſati ſwaté ewangelium wſſem národum. Tedy, což bylo nepatrného, wywolil ſobě Bůh, aby weliké wěci na zemi uſkutečnil.

Když takto ſi jich byl wywolil a jim potřeb-

ného učení podal, sestoupil s nimi s hory, a tu spatřil veliký zástup lidu z Judstwa a z Jerusaléma, z Tyru a Sidonu pospolu shromážděných, díl aby ho slyšeli, díl, aby jich nemocné uzdrawil. Čehož také konal nad těmi, jenž wšelijakými nedhhy obtíženi byli, a obrátiw se jesstě jednou na horu wyučowal neb držel řeč, která se nazýwá horní (Mat. 5, 7). W ní wyslowil p. Ježíš wšeobecné zásady swého učení, a wykládal totiž, w jakém smyslu a w jakém poměru přikázaní, jež Buh Mojžíssem lidu israelskému dáti ráčil, od měsskanu králowství božího maji zachowána býti; wýstrahu dáwaje před pokrytstwím, a hledě wubec powzbuditi k prawé lásce bližního, k prawé důwěře w Boha a oddanosti w swatou wuli jeho. Také swým učenikum zwlásstního poučení udělil, a pak jich učil se modliti. To wšecko přednássel w takowém zpusobu, že poslúchači jeho opět wyznali, že takowého učitele nikdy posud neslúchali.

Nedá se sice s jistotou tworditi, že ten kopec Hatin byl ona hora, kde byl p. Ježíš dotčenou řeč držel, wssak tento jest dle swědectwí nejnowějssích cestowatelu k tomu welmi přihodný, an má plosský wrchol a mírně zwah stran, že se zde pohodlně postáti aneb poseděti dalo. Ono místo, kde se nalezal p. Ježíš, lidu kázaje, nazýwá se kamenim křestanu. Podnes pozorowati tam sutiny kaplu, kteráž na památku pobytu Christowa tuhle byla wystawěna. Na blízku jest cisterna. Hora sama jest ponejwice kamenitá a kostrbatá, než tu, kde kapla stála, jest rowná a trávou porostlá, kteroužto cestowatelé zde tak wysokou a hustou nalezli, že jim bránila do wrchu.

Byka tedy tato hora každému přístupná, a tedy opak hora Sinai, kde Bůh lidu swému zwěstowal přikázaní, jenž byla dokonce nedostupná; k tomu zahalena w černá mračna, otřásána hromem a strassliwým bleskem, tato pak, kde p. Ježíš nowé swé učení přednássel, byla jasná, klidná, příjemná, jako Spasitel sám, a jeho swatá slowa.

Po skončené řeči wracel se p. Ježíš, doprowázen wětssinou swých poslúchačů, do Kafarnaum. Na blízku města padl mu k nohoum málomocný (Mat. 8, 1—4, Mar. 1, 40—45, Luk. 5, 12 — 15) prose ho, aby jej neodbytné nemoci zbawil.

Málomocenstwí — nemoc trápliwá a neodbytná — častěji se na Židech wyskytowala. Byla welmi nakažliwá, a proto bylo již Mojžíssem (3. Mojž. 13, 14) přísně proti jejímu se rozmáhání zakročeno. Kněžstwo mělo na péči prohlížeti nemocné, a shledáno-li kde, že málomocenstwí jest, ihned musil takowý ze spolku lidského wyloučen býti. Na počátku nemoce ukázaly se skwrny na poněkud prohloubené kuži; kuže se swrásstěla a loupala, a potáhla se na rozličných místech swrabem. Neužilo-li se prostředků w čas, wrazilo se wsse do nitra, a maso se tratilo, i do kosti se nákaza zažírala, tak že netoliko tyto, nébrž i celé údy těla odpadáwaly. Při wssem přepadala nemocného náramná zádumčiwost; wssickni před ním utíkali, a on musil wssem wyhýbati, nesměl w městách neb dědinách bydleti, nébrž odloučeně ode wssech lidských příbytkůw po horách, w jeskyních a jiných odlehlých místech. Aby ho mohli z daleka poznati, musil na straně natrhnutý

ſſat a wlaſy neoſtřihané noſiti, na potkání muſil ſobě uſta ſſátkem zacpáwati, aby blížícím ſe nebyl dechem nebezpečným, jakož i z daleka wolati: „Nečiſt jſem!“

P. Ježíš dotknuw ſe nemocného nijak ſe ho neſſtitě, powelel, aby čiſt byl. Na to přikázal mu, aby ſe ukázal kněžím, a přineſl zákonitou obět, neboť toliko kněži mohli zaſe málomocného w lid uwéſti.

Ozdrawěl-li málomocný, dostawil ſe ku bráně mèſta, kamž mu přiſſel kněz naproti, aby ho problídl, zdali ſkutečně čiſt jeſt. Byl-li za čiſtého od kněze uznán, wſtupowal do chrámu, wzaw s ſebou dwa čiſté ptáky, powázal cedrowou wětwičku a kouſek iſopu podwazkem wlněným náchowé barwy w kytečku, naplnil nádobku wodou, a jednoho z těch ptáčků živých uwázal na tu kytku, zabiw druhého a wycediw z něho krew do nádobky wodou naplněné. Na to wzal kněz kytku s živým ptákem, potopil wſſe we wodě krwi zabitého ptáka promíchané, a pokropil jí uzdraweného člowěka. Po té wypuſtil ſe ták a člowěk ſe ſmèl mezi lidi nawrátiti, a na ſlužbách božích účaſtenſtwí miti.

Když pak p. Ježíš dorazil do Kafarnaum (Mat. 8, 5—13), poſlal římſký ſetník některé ze ſtarſſích židowſkých k pánu Ježíſſowi, aby ho poprosili, by k němu přiſſel, a ſlužebníka ſſlakem poraženého uzdrawil. Wyſlaní wzdáwali ſetníkowi chwálu, aby p. Ježíſſe tím dříwe nakloníli k wyſlyſſení jeho prosby. P. Ježíš byl hned hotow a ubíral ſe k domu nemocného; a když již ſe tam blížil, přiſtoupili někteří z přátel ſetníkowých, a

oznámili mu we jménu jeho, že nemu toho třeba, aby až do přibytku wessel, že dosti jest, pakli prowese slowo: buď zdráw! že jistotně služebník uzdrawen bude. Takowou duwěrou člowěka, jenž nebyl ze Židů, welmi dojat, nemohl se p. Ježíš zdržeti, aby weřejně nepochwálil jej, a také přidal, že přijdou cizi, nežidé, a wezmou účastenstwí w králowstwí nebeském, synowé pak Abrahamowi wywolení že zawrženi budou. Pak prawil k setníkowi, který zatím byl sám dorazil, že služebník jeho od neduhu oswobozen jest, a nawrátiw se setník domu nalezl oprawdu služebníka zdrawého.

§. 23.

P. Ježíš ubírá se do Naimu.

(Luk. 7, 11—50).

Z Kafarnaume estowal p. Ježíš do Naimu, městečka Galilejského. Na té cestě přissel k potoku Kisson, jenž počátek má na Thaboru a k západu do středního moře pádí. Tenk jest, na jehožto břehách prorok Eliáš 450 bálowých kněží zawraždíti dal (3. Král. 18, 40). Na blízku jest malý Hermon a pohoří Gilboa, údolí od sebe oddělené. Zde byl Saul na hlawu poražen (1. Král. 31, 1) a pak sebe zawraždil. Pohoří Gilboa jest suché a neúrodné, kdežto sousední hory nesou stromy a kře, a trámwou jsou oděny.

Když byl p. Ježíš dorazil k městečku, byl právě wen nesen mrtwý mládenec, jediný syn matky, která wdowa byla. U Židu se konaly pohřeby slawně. Pochowáwalo se brzo po smrti, někdy za tři hodiny (Skut. Ap. 5, 6), co dříwe

tak nebýwalo (1. Mojž. 23). Po zajeti babilonſkém rozſſiřowalo ſe, že duſſe, nemajíc pokoje, obletuje tèlo před pochowáním jeho. Také ſnad teplejſſí ponebí mohlo býti na přičině brzkého těl lidſkých pochowáwání, poněwadž mrtwoly po oſmi hodinách již zahnívaly.

Když byli nejbližſſí přátelé zeſnulému oči zatlačili, byla mrtwola wlažnou wodou umyta (Skut. Ap. 9, 37), wonnou maſtí natřena aneb polita, aneb také bylinkami wonnými obložena; pak obalili mrtwolu w plátno, zakuklili hlawu ſſátem, omotali ji obwázadly od wrchu až dolu aneb každou nohu zwláſſtè. Toto wſſecko obſtaráwali nejbližſſí přibuzní aneb nebožtíka nejwèrnèjſſí přátelé. Nebyla-li mrtwola hned pochowána, wynesla ſe do hořejſſího přibytku; nesena pak byla k hrobu buď w otewřené rakwi, aneb toliko na márách. Soustraſtnící následowali s welkým hořekowáním, a najaté ženy také wzdýcháním, lkáním a kwílením doprowázely mrtwého k hrobu. Přibuzní a přátelé nebožtíkowi trhali ſſat na ſobè, také do kuže ſe řezali (Jerem. 16, 6, 41, 5). Smutečníci ſſli boſi a s hlawou nepřikrytou, zaſtřewſſe dolejſſí díl obličeje ſwrchním ſſatem (Ezech. 24, 17), rwal ſobè wlaſy s hlawy a brady, aneb dokonce oholili ſe; poſypawſſe hlawu popelem, pískem aneb prſti, lomili rukama (2 Král. 13, 19), dupali nohama, bili ſe, hroznè hořekujíce, w prſa a w bok, také po zemi w prachu ſe walice. Hluboký ſmutek trwal po oſm dní, oſob welmi milowaných a wyſoce wážených také déle bylo želeno. W ten čas oblékali ſe w ſmutečný ſſat z látky lewné a bez pochyby černé. Krom přibuz-

ných a dobrých přátel doprowázeli mrtwého také jiní obywatelé města. U osob wznessených a těch, jenž sobě získali lásky weřejné, býwal průwod počestný.

Poněwadž hřbitowy za nečisté se pokládaly, proto byly za městem we wzdálenosti cesty sobotní aneb 2000 loket. Byly jeskyně buď od přírody takowé, aneb schwálně wytesané. Wchod do nich buď dweřmi neb welkým kamenem se zawíral. Každoročně se takowý wchod olíčil na bílo (Mat. 23, 27), a také se stawěly pomníky, aby hroby již zdaleka patrny byly, coby se jim cestující zdaleka wyhýbali, obzwlásstě kněžstwo nemělo se mrtwole blížiti, leč nejbližssí přízně swé; nejwyšssí kněz nikdy neměl na blízku mrtwého těla státi. Po pohřebě bylo hodowání, aby se powyrazaly osoby zarmoucené. Paní měly obyčej po pohřebě mnoho dní hroby nawsstěwowati, a tam se wyplakati (Jan 11, 31).

Welký zástup obywatelu Naimských doprowázeli mrtwolu mládencowu, poněwadž nesstěstí toto pro ubohou matku wdowu účastenstwí u wssech zbudilo. Také p. Ježíš byl w útrobách hnut, wida matku hoří sklíčenou, která jedinou podporu swou ku hrobu doprowází. Lidumilowně jako weždy jindy přikročil k zarmoucené, snaže se ji potěssiti, potom přistoupiw dotekl se már řka: „Mládenče, já tobě prawím, wstaň!“ Jedwa byl wyslowil p. Ježíš slowa, wzkříssený mládenec počal mluwiti, a byl p. Ježíssem k radosti newyslowitedlné máteři sdewzdán. S welikou uctiwostí pohlíželi wssickni na p. Ježísse a wyhlassowali ho a welikého proroka. Powěst o tom rozhlásila se

po wesskeré wlasti, a sláwa páně Ježíssowa náramně se zmáhala. On pak sám bez pochyby zdržel se po nějaký čas w Naimu.

Naim bylo pěkné městečko na esdrelonské rowni, w příjemné krajině, kamž již samo jméno směřuje, což jest jako nasse: přívětivé, libé. Leželo as půl třetí hodiny k jihowýchodu od Nazaretha na úpatí malého Hermonu. Ted jest Naim malá wes, sestáwající z několika chatrných mezi sutinami rozstawených budow.

Prawdě se podobá, že tuto ti dwa učeníci Janowi nawsstíwili pána Ježisse, poslání jsouce od mistra swého sw. Jana u wězení, aby se ho tázali: „Ty-li jsi ten, kterýž přijíti máš, čili jiného čekati máme (Mat. 11, 2—19)?" Pán Ježíš newyjádřil se sám o sobě, nébrž poukázal na diwy, které činil. Když potom byli odessli učeníci Janowi, mluwil Ježíš k shromážděnému lidu o Janowi, a wychwalowal jeho weliké zásluhy, wssak neopomenul ihned pokárati zatwrzelost farizeů a zákonníků, jenž ani přísného Jana, aniž jeho samého, jenž jiným spůsobem k pokání napomínal, wyslysseti nechtěli.

Poněwadž následující událost hned po předesslé sw. Lukáš wypráwuje, proto někteří prawí, že w Naimu se byla přihodila. Za to ale chtějí jiní, že se stala w Bethanii. Jiní dokonce za to mají, že se přihodila tenkráte, když p. Ježíš se na slawnosti welikonoční w Jerusalémě zdržowal, kde se i místo ukazuje, kde stál dům farizea Simona. Jakkoli tomu, událost celá jest takowá:

Farizej, jménem Simon, pozwal si pána Ježisse. Když byli hosté zasedli, přissla po chwíli

Maři-Magdalena, známá w mèstě hřiſſnice, držic nádobu alabaſtrowou maſti, a poſtawila ſe w zadu k nohám Jeziſſowým, prolèwajic bořké ſlzy tak hojnè, že tim nohy jeho ſmáčela a utirajic wlaſy zlibala, a drahou maſti pomazala. Tak ſe mohlo ſnadno díti, nebo ſtolujici ſe podepirali na pohowkách o lewé rameno, ſwobodnou majice prawici k jidlu, nohy pak ode kolen ohnuté za ſebou; také ſobè hoſté ſandalie wyzowali, nežli ſe za ſtůl byli položili.

Tak učinila Maři-Magdalena na znameni ſwé úplné oddanoſti, neboť bywalo ſlužbou otroku a otrokyň, welitelum ſwým nohy umywati a wlaſy ſwými wytirati. Wſſak zenſkým židowſkým było mrzkoſti, hlawy odkrywati a rozčechrati, leč w nejprudſſim hoři; neboť toliko oſobám podezrelým rozwazowal kněz wrkoč, podáwaje jim horkou wodu k piti. Maři-Magdalena była w hroznem wniternem bolu jako u wytrženi, newědouc ſama, co ſe s ni dèlo. W živém powědomi winy ſwé wrhla ſe co weřejna kajicnice k nohám Spaſitelowým, a roztrhla ſamochtic podwazek wlaſu, puwabu wilnoſti ſwé, aby jimi kajicné ſlzy na nohy Pánè nakapanych wytirala. Čim tedy nejwice hřeſſiwala, tim wolila teď — wſſi marnoſti wyhoſt dawſſi, welikè pohanèni miti. Rozbila též nádobku alabaſtrowou maſti, neboť bywal obyčej při ſwatbách, přitomnému miſtrowi hlawu pomazati, jakož i rozbijeti nádobky na znameni, aby při kwaſu ſe nezapominali přitomni hoſté; awſſak Magdalena rozbila ji na znameni ſwého hořem řikaje rozbitého ſrdce nade ſwým předeſſlým proſtopáſſnym životem.

Poněwadž se farizeowé sstitiwali zlopowěstných žen jako nečistých a znečisstujících, proto podiwil se Šimon co domácí pán, že ji p. Ježíš nezná, a domníwal se proto, že nemusí býti prorokem, poněwadž nezná osobu u nohou swých, a ji trpí. P. Ježíš ale jal se náhledy jeho objasniti a úsudky liché oprawiti, a dukazowal jemu, že ona z wděčnosti toli učinila, co on hospodář byl pronedbal. Bylo totiž obyčejem, že dáwal domácí pán hostum nohy swým služebnictwem umýti, hned jak se dostawili, ano i mazati mastmi a políbiti je. Šimon toho na pánu Ježíssowi neučinil, patrné to znamení, že sobě p. Ježísse newážil, jak měl. Wyčítaje mu toho pán Ježíš pokáral zároweň hrdost jeho, neboť zajisté nemohlo farizeowi nic tak odporno býti, jako takowéto sebe se ženou opowrženou porownání, ba i nad sebe powýssowání. Pán Ježíš odpustil jí hříchy na znamení nejwětssí milosti swé k ní, čímž owssem welikou na se obrátil pozornost u spolustolujících, kteří se ho tázali, kdo jest ten, jenž i hříchy odpousstí?

Maria Magdalena byla od rodisstě swého Magdala proto tak zwaná, a dá se mysliti, že toto místo muselo na blízku Kafarnaum ležeti, poněwadž Magdalena tu známou hříssnicí byla. Oprawdu, putuje-li se podnes od Tiberiady k seweru, wede cesta podlé bídné wesnice, již Arabowé El-Medssel nazýwají. Totě staré Magdala se stříbroswětlými skalnými potoky, kde domow hrdliček; proto se nazýwá nynějssí twrz hrdliči a i to lučnaté údolí; zde se temení množstwí wřídel. Jesstě za času křížáků stála tam znamenitá twrz.

Odessla tedy Maria w pokoji, jak jí bylo

weleno, a dala dobrými skutky na jewo, že se skutečně byla polepssila, ano wssecko opustiwssi následowala Pána Jezísse, podporujíc družinu jeho swým jměnim, pro něhož toliko živa jsouc. Ona se nám objewuje we swatém písmě w domě Lazara a Marthy u noh Páně sedíci a pilně slowa jeho poslouchajíci (Luk. 10, 39). Jindy zase u wečeře přissla Maria, majíci opět nádobu alabastrowou drahé masti, a pomazala noh Jezíssowých a wytirala jich wlasy swými, až dum naplněn byl wůní té masti, a pak rozbiwssi nádobu, wylila mast na hlawu jeho. Nelibě nesli toho někteří, wssak Pán sám ji proto pochwálil prorokuje, že učinila toho ku pohřebu jeho. Nedlouho po těch wěcech nastalo přehořké umučení Páně. Láska k swému Spasiteli dodala Magdaleně síly, že ho ani při utrpení ani při hodině smrti neopoussťela. Na znamení swé lásky zjewil se ji p. Ježiš nejprw, a ona přinesla prwní náwěsťi Apossťolum[1]).

---

[1]) O této Magdaleně podáwají rabinowé dosti obssirné popisy. Oni prawí, že zpletáwala ženským wlasy, wssak že prý se tyto w prstech jejich překwrhly w swůdné prowazy. Jinde zase stojí, že byla Magdalena manželkou jakéhosi Papusa neb Pafusa, poněwadž s ní welmi přísně byl nakládal, ji ze žárliwosti zawiraje. Swůdník její prý jmenowal se Pandera, muž, jehož jméno mnohomnožstwikráte w Talmudě najdeš, a i od nejstarssích církewních otcům se takto nazýwá. Byl prý wojín, nepochybně z posádky Magdalenské. Židé jmenuji ji jinak Satda aneb Stada t. j. newěrnou, poněwadž se proneměřila buď muži swému aneb židowstwí, a stawí ji co takowou do nejzadnějšího pekla, ztud prý jednou wywolána byla jako Samuelův duch.

Zlomyslně přenesseny byly wssecky tyto lži s Marie Magdaleny na Marii Nazarenskou (matku Páně) od Židů,

§. 24.

Pán Ježíš putuje z Naimu do Kafarnaumu.

(Luk. 8, 1—21).

Od této doby přidržely se p. Ježíše ženy. Tyto pak byly mimo Mari-Magdaleny Johanna, manželka Chusy, úředníka Herodesowa, Susanna a jiné. Wšecky následowaly ho z poddanosti a wděčnosti, a staraly se na cestách o potřebnou wýživu, a konaly jiné služby. Bywalť toho času obyčej, že paní jinak swým powolá-

---

proti čemuž bojowali Origenes, Epifanius a Jan Damascenský.

Dle prastaré powěsti křesťanské zůstáwala prý sw. Magdalena w Jerusalémě až do smrti sw. Štěpána, prwomučenika Páně. Při wšeobecném od Židů pronásledowání byla prý sw. Magdalena s Lazarem a Martho u od Židů wlnám mořským na loď bez wesla a plachet odewzdána. Wšak stalo prý se řízením božím, že loď ta šťastně a bez úrazu w ústí řeky Rhodanu we Francouzsku wplouwala, nedaleko Arelatu a Massilie. Zde prý wystoupili na zemi, a jali se rozšiřowati slowo boží, jak slowy lásky, tak swatým životem, a Pán podporowal účinliwost jejich divy swými tak, že poznenáhla celou krajinu na wíru obrátili. Magdalena prý potom se odloučiwši, kdesi w hluboké jeskyni po 30 let nejtužší kázně jedině Wykupitelem, drahým swým mistrem se obírala. Sw. Maximin biskup nassel ji před smrti, ana se modli očima zarosenýma. Podal ji welebnou swátost, aible tu ihned opustila duše její smrtelnou rouššu těla, a odebrala se k tomu, jehož tak welice milowala. Její swaté tělo odpočíwá blíz Massilie, awšak i na jiných místech se její ostatky nacházejí a k uctění ukazují.

nim méně wázané, ustáleného již stáří, obzwlásstě wdowy, s rabiny chodily, na cestách jich prowázejíce, aby mohly účastenstwí bráti w učení, při čemž wsselijakou jim prokazujíce službu, jich také, byly-li zámožné, jměním swým podporujíce.

Wodily rozličné cesty p. Ježísse po wlasti swé, wssak hlawní cesta a prawé diwadlo Ježíssowa spasitelného pusobení byla roweň Esdrelonská. Na ní leželo město Mageddo, kdy's sídelním městem kananitského krále, jenž byl porażen udatným wůdcem Israelitu (Još. 12, 21). Při dělení země připadlo město toto pokolení Manasssesowu (Još. 17, 11). Šalomon měl tuto jednoho z dwanácti duchodních (3. Král. 9, 15). U tohoto města pozbyli dwa židowští králowé život: Ochoziáš, jenž od Jehu (4. Král. 9, 27), a Josiáš, jenž od egyptského krále Necha porażen a zawražděn byl.

Když dorazil p. Ježíš do Kafarnaumu (Mar. 3, 20), ihned welké množství lidu obklopilo ho, aby jej slyssel a nemocné jemu přiwáděli, tak že ani pojísti nemohl. Přibuzní pak jeho jali a odwedli ho, a prawili, že se smyslem pominul, a to aby tomu ustawičnému nařážení lidu a jeho přílissnému namáhání přitrž učinili.

Tentokráte to bylo, kde posedlého člowěka zlého ducha sprostil, nawrátiw mu zrak a řeč, jenž prwé slepý a němý byl. Toto uzdrawení zbudilo takowého udiwení w lidu, že wywolawali: „Není liž tento syn Dawidůw?“ Farizeowé wssak nečinili tak, nébrž wykládali, že p. Ježíš Belzebubem, knížetem zlých duchůw, ďáble wymítá. Když pak p. Ježíš takowé řeči byl zaslechnul, upozornil

swých na smèssnost takowého smýssleni, jakże totiž možná, aby dábel proti dáblu stal; potom pak, na hřissnost takowého smýssleni poukázaw, řekl: „Amen, prawim wám, že wssickni hřichowé odpusstěni budou synům lidským, i rouhání, jimžby se rouhali, ale kdoby se rouhal proti Duchu swatému, nebude miti odpusstění na wěky, ale winen bude hřichem wěčným (Mar. 3, 22—30).“ Jakoby tim chtěl wyslowiti, že, kdož již byl widěl tolik diwů, jako farizeowé a zákonici widěli, a neuwěřil, tenť že se protiwí Duchu swatému, což mu nikdy odpusstino býti nemá.

Na to požádali ho farizeowé o zázrak, jimžby swou důstojnost jako Messiáš oswědčil (Math. 12, 38—45). Wssak p. Ježíš wyznal se, že jim nebude žádný jiný zázrak dán, nežli proroka Jonásse, jenž w Niniwě pokání kázal, a hned jal se jich newèru kárati řka: „Muži Niniwitssti stanou na soudu s pokolením tímto, a odsoudí je, proto že pokání činili na kázaní Jonássowo, a aj wicek jest tuto, nežli Jonáš. Královna od poledne (ze Sáby, poledni krajiny, 3. Král. 10, 1) powstane na soudu s pokolením tímto, a odsoudí je, nebo přijela od končin země, aby slyssela moudrost Salomonowu, a aj wicek jest tuto, nežli Salomon.“ Zároweň také poukázal na to, že to s nimi hůře wypadati musí, že konečně w zatwrzelost upadnou.

Co tuto mluwil, přissla Maria matka Ježíssowa s některými příbuznými (Math. 12, 46—50, Mar. 3, 31—38). Když mu byli oznámili příchod jejich, wyznal se, ač swoje milowal, že wssechny lidi za swé příbuzné pokládá, zwlásstě pak

ty, jenž činí wůli otce jeho, jenž w nebesích jest, ten že jest bratr jeho i sestra i matka. Tedy ničímž na světě nedal se mýliti w plnění powolání swého.

Když potom přítomným zástupem tísněn byl, uhnuw, wstoupil na jezeře Genezaretském na lodičku, přednášel z ní mnohá důležitá podobenství (Mat. 13, 1—52, Mark. 4, 1—34).

§. 25.

Pán Ježíš se ubírá z Kafarnaumu do Jerusaléma na slawnost welikonoční.

(Jan 5, 1—16).

Opět se nawrátily swátky welikonoční druhé, co pán Ježíš weřejně wyučowal, protož i on sebera se kráčel do Jerusaléma, aby tam spolu konal tu slawnost. Cestu mohl konati podél Jordánu údolím jordánským po prawém břehu, které tehda úrodností a příjemností se wyznačilo, za dnů nassich wšak na některých toliko místech se zelená, jinde ponejwice wyschlou jsouc pousti.

Wšak pouchylme se wice k západu od Jordánu, bychom některé posud nepodotknuté krajiny a města blížeji seznali, kterýchž buď osobně nawštíwil Spasitel světa, aneb kde aspoň sláwa jeho se rozcházela.

Část pohoří Efraimského w powětu pokolení Manasseſowa, nedaleko západního břehu Jordánského, nesla jméno po wladaři domu krále Achaba Abdiásse, poněwadž on w ten čas, když králowna Jesabel proroky pronásledowala, sto tako-

wých swatých mužůw w jeskynich toho pohoří ukrýwal a častowal (3. Král. 18, 4). Za času Christa Pána zdržowali se tu loupežnici, jenž od krále Herodesa byli wypuzeni.

Níže leželo město Abel-Mehula, rodiště proroka Elisea (3. Král. 19, 16). Až k tomuto městu pronásledowal Gideon Medianity poražené (Soud. 7, 22). Zde měl také král Salomon jednoho z dwanácti duchodních (3. Kral. 4, 12).

Na blízku leželo město Thersa, ondy králowské město starého Kanaanu (Jos. 12. 24). Při rozdělení židowské říše byla Thersa sídlem králu israelských (3. Král. 15, 29). Když se potom král Zamri w Therse upáliti dal (3. Král. 16, 17, 18), wzdělal Amri město Samarii, a tamto se přeneslo králowské sídlo. Teď o Therse žádné zmínky více.

Pod Therson několik mil k jihu bylo město Silo, jenž se wykládá pokoj. Zde byla druhá zástawka Israelitů, když do Kanaan přitahowali, a zde ostawili po dobytí celé země archu úmluwy, poněwadž místo toto uprostřed země předjordánské leželo, w kraji pokolení Efraim. Zde rozdělil Josue celou zemi synům israelským (Jos. 18): Silo bylo ono místo, kde se weřejné služby boží konaly, a tím došlo město, zwlášť za času soudcu, sláwy. Zde byl Samuel pod dozorstwím nejwyššího kněze wychowán. Později byla archa Páně pro neprawosti synů Heli do Galgaly přenessena (1. Král. 10, 8), a od té doby také klesło Silo, jesto bylo bez mála 300 let od Josue až k Heli sídlem archy úmluwy a hlawním středistěm Židů. Za časů Christowých bylo již roz-

kotáno, a teď ſotwa jaké oſtatky ſpatříš. Hromada kamení, které prý na tom místě leží, drží ſe za rumy křeſtanſkého chrámu, který, jak ſe prawí, na tom místě, kde archa Páně ſtála, wybudowán byl. Nedaleko města jeſt hora ſtejného s městem jména, kde jſou wýborné paſtwiny.

Wſſak ſluſſí za Chriſtem do Jeruſaléma, kamž doputowal na ſlawnoſt welikonoční.

Byltě w Jeruſalémě rybník, jménem Bethesda t. j. místo dobrodiní, jehožto woda w nemocech užiwaná dobře účinkowala. Proteż tuto ſtálo patero ſtaweni, w nichžto byly ſtánky, kde ſe ukládali četní na dnu trpitelé, a jinak ſlíčení nedužiwci, a ſpouſſtiwali ſe aneb ſeſtupowali do rybníka, kdyż ſe pramenila woda, aby ponžili newywětralé ſíly wřídla. Obecná byla u lidu wíra, że takowé wody hnutí ſe anjelem božím dě-lo, čemuž ſwatý Jan, místo toto popiſuje, owſſem naſwědčuje. I rabínowé připiſují pohybowání wody anjelowi, jenž do ſtudně ſeſtupowal.

Tento rybník leżel w hořejſſím díle města na hoře Bezethě nedaleko chrámu. Podnes ho tam ukazují, awſſak nyní wody nemá. Na ſewerní ſtraně prýſſti ſe ſice woda, awſſak hned ſe w zemi trati. Turci toliko boſýma nohama ſem doſtupují, takowou uctiwoſt pro toto místo na jewo dáwajíce. Ze ſtarých budow toliko zříceniny zbyly.

Mezi ſlawnoſti welikonoční přiſſel p. Jeżíš k tomuto rybníku, bez pochyby beze ſwých učeníků. Zde naſſel nemocného, jenž 38 let již byl trpěl. Tomu poručil, aby wzal loże ſwé a ſſel domů, což on ihned zřela ozdrawěw učinil. Do-

mlouwali mu Židé proto, že lože nesl w den sobotní, on pak se odwolával na toho, jenž mu slowem úplného zdrawí byl wyjednal. To wzbudilo zwědawost, a každý chtěl znáti lékaře toho. Poněwadž ale uzdrawený sám jej neznal, nemohl také jistou odpowěd dáti. Nedlouho potom potkal ho p. Ježíš w chrámě, a dáwal mu wýstrahu před wýstupky, aby se mu něco horšího nepřihodilo. Tu teprw roznášel člowěk, že p. Ježíš to byl, jenž pouhým slowem zdrawí mu zjednal. Od té doby byli mnozí, zwlášťě farizeowé a zákonníci, welmi rozhořčeni proti p. Ježíssowi, proto že sobotu neswětil, a proto zamýšleli o bezžiwoti jeho, zwlášťě když jim také dokazowal, že Buh jeho Otcem jest, a tak s ním úzce spojen, zároweň s ním účinkuje. Wšak takowé wyswětlowání nic neprospělo, neb již se w mnohých srdcích ustálilo nepřátelské smýšlení proti němu, poněwadž nechtěl od prawé cesty odstoupiti, a dle pozemských poměrůw se zprawowati. Tatok byla také příčina, že se dlouho w Jerusalémě nezdržel.

Hlawa čtwrtá.

Putowání pána Ježíše w třetí době učitelského úřadu, ode druhé až k třetí slawnosti welikonoční.

§. 26.

Pán Ježíš ubírá se z Jerusaléma na jezero Genezaretské nazpět.

(Mat. 12, 1—21, Mar. 2, 23—28 a 3, 1—12, Luk. 6, 1—11).

Po skončené slawnosti opustil p. Ježíš Jerusalém, kde nebylo pro něho bezpečno wíce, poněwadž jej farizeowé a zákonníci již teď nepřátelsky sledowali, a nawrátil se na jezero Genezarethské. Učeníci jeho doprowázeli ho na této cestě, a jak se podobá, i farizeowé ssli ža ním, jenž ho w jednání pozorowali.

Když konal prwní sobotu po slawnosti welikonoční cestu obilním polem w Galilei, trhali učeníci jeho klasy, wytřeli zrní a jedli. Bylo zákonem Mojžíssowým dowoleno mimochodem z pole cizího klasy trhati (5. Mojž. 23, 25); proto z toho ohledu nemohli káráni býti učeníci, než jen proto, že den sobotní byl, a wytíraní zrní bylo prácí dle smyslu farizeu welikou [1]); tudyž žádali tito, aby proto pokáral p. Ježíš swých učeníků. Pán Ježíš ale se jich ujal a důkazowal, že w

---

[1]) Kdoby w den sobotní jen w . . zabil, hřessí, jakoby byl welbloudá zabil. Na trhání klasů byla pokuta kamenowání wysaděna.

čas potřeby takowého něco dowoleno jest, a že se tim sobotni slawnosť nikterak neruſſi. Uwodil příklad Dawida krále, jenž w čas Achimelecha (1. Král. 21), knižete kněžſkého, jedl chleby poſwátné, jichžto neſlusſelo jiſti, než kněžim, a dal i těm, kteří s nim byli. Také se odwoláwal na příklad kněží, kteří w sobotu práce konali, rozněcujice ohně a obětné howádka zabijice, aniž se proto dopuſtili hřichu. Konečně řekl p. Ježíš farizeum zřetedlně, že sobota pro člowěka učiněna jest, a nikoli člowěk pro sobotu, a že on, co Meſſiáš, Pánem jest také nad sobotou.

Podnes se ukazuje bliž Kány, 3 pul hodiny od města, to pole, kde učenici trhali klasy, jenž se teď neobdělává; a také se tu ukazuje terebinta na tom místě, kde p. Ježíš swé učeniky proti nářknutí farizeu zaſtáwal.

Jednoho dne sobotního ſſel p. Ježíš do ſſkoly, bez pochyby w Kafarnaum. Zde byl člowěk s uſchlou rukou, jenž hledal pomoci. Farizeowé, co den proti p. Ježiſſowi záwiſtiwějſſí, ſſetřili ho, co bude dělati; nebo myſlili sami u sebe, uzdrawi-li ho w den sobotni, že budou miti příčiny doſti, obžalowati jej w Jeruſalémě u wyſoké rady, aneb jej aſpoň před lidem šnižiti a zlehčiti. Pán pak, znamenaw smýſſlení jejich, zawolal mrzáka, a poſtawil ho uproſtřed. Potom tázal se swých protiwníku, zdali dowoleno, w den sobotni dobré neb zlé činiti, život zachowati, aneb zabiti. A pohleděw na ně z ostra, zarmoucen jsa nade slepotou srdce jejich, řekl člowěku: „Wztáhni ruku swou!“ I wztáhl a učiněna jest ruka jeho zdrawá.

Den sobotní byl owſſem zákonem Mojži-

ssowým k weliké swatosti powznessen, a kdož jej swéwolně zneswětil, na ten den obyčejné konaje práce bez potřeby, měl smrti pokutowán býti. Sedmý den byl určen k odpočíwání (2. Mojž. 20, 10, 11, 23, 12), poněwadž se prawilo, že Buh při stwoření swěta sedmý den odpočinul, a přestal nowých wěcí stwořowati. Wssickni Židé museli w tento den obyčejné práce zanechati, aniž směli swé otroky a otrokyně k jaké práci na ten den přidržowati, ani domácí dobytek swůj, ano i cizinci mezi nimi obýwajíci museli w ten den odpočíwati. Nižádný čas nebyl wyjmut, neboť i w čas žní tak dobře zákon platil, jako jindy. W ten den nesmělo se dříwí nositi, aneb sstípati, oheň rozněcowati k waření pokrmu, žádný obchod wésti, nic těžkého nésti, ni mrtwých pochowáwati atd. Toliko u kněží wýminka byla, neboť tito tak dobře w sobotu jako jindy oběti přinásseli, poswátné chleby zaměňowali. Brzo potom počali přísnost zákona i na ty nejmenssí drobnosti, ano i na wěci potřebné, potahowati, zwlásstě farizeowé. Za času Makkabeu dáwali se Židé pokojně wražditi, poněwadž se nechtěli w den sobotní brániti (1. Mak. 2, 31—41, 2. Mak. 6, 11), protož poručil Matathiáš na budoucno také i w den sobotní zbraně užíwati, kdykoli toho potřeba kázala. W den sobotní neutrhnul sobě Žid jakého owoce se stromu, aniž dwě písmeny napsal, aniž ssaty očisstil. Každé silné pohybowání těla, každá cesta w den sobotní wykonaná byla Židowi prowiněním. Bylo sice dowoleno se procházeti, wssak toliko w okraji toho místa, kde kdo bydlel. Wyjíti se mohlo až do wzdálí 2000 loktu od příbytku, což se nazýwalo wzdálí dne sobotního.

Za to wydáwali se Židé w den sobotní tělesnému pohodlí odwoláwajíce se na 5. Mojž. 16, 11. Třikráte w den sobotní zasedáwali za stůl, a donášeli naň, co dobrého měli. Příprawa k tomu owšem w pátek již se děla, jenž se proto dnem připrawním nazýwal. Swáteční den začínal se západem slunce, a nastáwání jeho oznamowalo se troubením na rohy. W pátek o třech hodinách se ponejprw troubilo, a tu wšecko s pole domů se ubíralo, a chystáno bylo na sobotu. W hodinu čtwrtou zawzněly trouby po druhé, a tu se zawíraly kupecké krámy, Židé se počali mýti, a w sváteční oblek strojiti. Málo před slunce západem bylo po třetí troubeno, načež se odstawilo nádobí s pokrmy od ohně, založilo se do horkého popele, a dwě světla se rozžala. Počátkem wečera posadili se za stůl k obědu, kde hospodář modlitbu předříkáwal. Na to šlo se na odpočinek. Ráno dne sobotního nawštěwowali Jerusalémští Židé chrám, konali oběti, modlili se tam, a pak se šlo do školy. Kdož nemohl do školy přijíti, byl zawázán, se doma dwě hodiny modliti. O poledních w dwanáctou hodinu obědwalo se. Odpoledne šli zase do školy. Západem slunce skončil se den sobotní, což se zase troubením oznamowalo, a teď stolowali Židé po třetí.

Uzdrawením uschlé ruky zahanbení farizeowé mnohem wíce se proti božskému mistrowi zapálili, že již o usmrcení jeho pomýšleli. Pán Ježíš wšak wzdálil se na moře Genezaretské doprowázen množstwím welikým lidu, ze wšech končin za ním putujícím. Tu wstoupil na lodičku, bez pochyby na blízku města Tiberias řečeného.

Tiberias, od něhož i jezero Genezaretské

ſluje Tiberiatſké, bylo mèſto w kraji pokolení Sebulon na západním břehu, wyſtawěné od tetrarchy galilejſkého Herodeſa Antipy, a tak nazwané po římſkém cíſaři Tiberiowi. Leželo na úzké rowině, ſewřené k západu přikrou horou tak, že protahowalo ſe na dél na tiſíc, do ſířky pak na 200 kroku. Okolí jeho bylo jedno z nejúrodnějſſích a nejkráſnějſſích w Galilei. Herodes Antipas zalidnil mèſto na díle obywately galilejſkými, z nichžto nèkteří byli nuceni, zde ſe uſaditi, na díle cizinci, jimžto welké přednoſti a ſwobody dal, ano i polnoſti a domy byl darowal. Židé ſe zde nerádi ubytowali proto, poněwadž prý při ſtawení mèſta mnohé hroby zotwírány býti muſíly, a tudyž ſe jim mèſto widělo býti poſſkwrněné. Tiberias byl na čas hlawním mèſtem w Galilei a ſídelním mèſtem krále Herodeſa Antipy, který zde palác měl. Byltě ozdoben obrazy zwířat, z čehož ſi Židé brali welké pokuſſení, a w čas zbourení jej ſpálili.

P. Jeżiš nebyl ſnad nikdy w Tiberiadě, poněwadž ewangeliſté nic o tom newyprawují, wſſak w okolí bywal často; bez pochyby ſtítil ſe dworu králowſkého, a nemaje naději ziſkati koho tam, odkud wyſſel rozkaz k ſtětí předchudce jeho, Jana.

W poſlední wálce židowſké s Římany podal ſe Tiberius dobrowolně, a po wywrácení mèſta Jeruſaléma byl hlawním mèſtem židowſké wrchnoſti. Odtud wyſſla Miſnah, talmudická kniha (jako druhý židowſký zákon). Za času Konſtantina Welikého założila ſe tu obec křeſťanſká. Roku 451 podepſal ſe zdejſſí biſkup na ſněmu Chalcedonſkém,

a jiný se připomíná na druhém sněmu Konstantinopolském r. 553. Roku pak 636 byli za času Kalifa Omara jak křesťané tak židé ztad wyhnáni. W jedenáctém wěku za času křižáckého tažení bylo biskupství zase obnoweno.

Teď se toto město nazývá Tabaria, a jest o něco menší. Ze starého města nacházejí se znamenité pozůstatky, které posud wydávají swědectwí o někdejší slávě jeho. Nynější Tabaria jest na třech stranách zdí čedicowou obehnaná, na čtwrté straně leží moře. Zde se nachází posud zachowalý křesťanský chrám swatému Petru wěnowaný, wybudowaný prý na tom místě, kde swatý Petr sít rozestřel k lowení ryb. Na slawnost sw. Petra a Pawla slouživají francouzští misionáři z Nazarethu zde mši swatou.

Náboženní Židé ze wšech končin světa přicházejí a bydlejí zde pospolu. W knihowně nacházejí se knihy hebrejské a rabinské, tištěné w Němcích, w Amsterodamě, w Lisaboně, Carihradě a jinde.

§. 27.

Pán Ježíš prochází krajiny Galilejské a wysílá učeníky své.

(Mat. 10, 5—42, 11, 1, Mar. 6, 6—13, Luk. 9, 1—6).

Té doby uznal p. Ježíš za dobré, i své učeníky rozeslati po krajinách, aby wyučowali lid, a w tělesných neduhách pomáhali jim; po dwou rozesílaje jich, chtěje jich snad již nawykati na budoucí rozeslání do wesškerého světa, aneb také tím zamý-

ſſleje ponèkud zameziti náramné lidu za ſebou ſe ſbihání. Přikázal jim, aby neziſſtni byli, a aby ſe drželi toliko mezi Zidy, k Samaritánum a pohanům aby nezacházeli, dílem ſnad proto, že jich chtěl miti na blízku, a ſnad také, aby ſebe u prawých Židů do podezření nepřiwádèli, jiſtě wſſak proto, poněwadž nejprw k wywolenému lidu jiti měli, předpowídaje jim ihned, že u hlásání ſw. ewangelium mnohému nebezpečenſtwí a pronáſledowání wyſtaweni budou, napomínaje jich, aby při wſſí upřímnoſti a prawdiwoſti wèzdy obezřetnými bywali, awſſak také, aby ſe nedali poſtrachy lidſkými mýliti, aniž aby neſli mnoho ſtaroſti o to, jakby před wrchnoſtmi, kamžby mohli k ſwému oſprawedlnění pohnáni býti, mluwili, že jim dáno bude w té době, co a jak by promlouwali; konečně aby wſſecko trápení trpělíwě ſnáſſeli, wèzdy hotowi jſouce pro prawdu a dobrou wèc žiwot ſwůj za obèt položiti. Po takowémto naučení a napomenuti rozeſſli ſe w okoli, a zwěſtowali wſſudy, že blízko jeſt králowſtwí božſ, wyzýwali k naprawení ſmýſſlení a žiwota, uzdrawowali nemocné a nedužiwé. Pán Ježíš ſám nelenil, nébrž také putowal po Galilei od míſta k míſtu, učil a uzdrawowal.

Na cestách ſwých mohl také p. Ježíš nawſſtíwiti mezi jinými měſty galilejſkými i ſtaré měſto Seforis. Leží na pahorku, jenž ſe na rowině zwedá, a jeſt prý rodiſſtě Joachima a Anny, rodičů blahoſlawené panny Marie, matky pána Ježíſſe. Nežli ſe wyſtawěl Tiberias, bylo toto měſto hlawní w krajině té. Herodes Antipas mnohý náklad wedl na upewnění a okráſſlení jeho, a lichotě cíſaři

Tiberiowi pojmenowal ho Diocesaria, jako by's řekl město božského císaře. W čas císaře Nerona bylo opět hlawním městem prowincie galilejské. Když Wespasián do země wtrhl, ssli mu zdejssí obywatelé až do Ptolomaisu w ústrety, aby wůdce toho ubezpečili o swé oddanosti. 7000 mužuw, kterých jim poslal Wespasián k ochraně, nebyli jim k prospěchu, nébrž zpustossili jejich zemi. Když potom r. 353 p. Ch. se Židé zbraně chopili a římskou posádku porubali, poslal Gallus wojsko tam, kteréž strassně we městě řádilo, že ponejwice obywately pohubilo, aniž dětí w kolébkách neussetřiwssi, až celé město popelem lehlo.

Teď jest někdějssí Seforis toliko welikou wsí, Safuri zwanou. Jsou zde dílny na bawlněné zboží, a w okolí winice, a oliwowé zahrady. Nacházejí se tu posud mnohé zbytky staré sláwy, žulowé sloupy a kusy mramorowé, zde onde poházené. Také rozwaliny welkého a pěkného chrámu tu posud máš, který císařowna Helena wystawěti dala, zaswěcený sw. Joachimu a Anně, na tom místě, kde ondy dům jejich stál. Zde předce aspoň jednou w roce sloužíwají Frantisskáni z Nazarethu mssi swatou.

Roweň, Sebulon zwaná, kde Seforis stál, protahuje se na hodinu cesty k jihu, a jest asi tři čtwrtě hodiny ssiroká a welmi úrodná, podneš jsou tu pastwiny w celé Palestině nejlepssí. Obdiwují se tu lilie a tulipány zdejssí.

Mezi Seforis a Sebulon jest městečko, jejž Arabowé Sesambre jmenují, z něhož prý pocházelo sedm synů, kterých i s matkou Antioch Epifanes mučiti a odprawiti kázal, poněwadž nechtěli se zá-

konu Mojžissowu pronewěřiti (2. Makk. 7). Na tom místě, kde jejich dům stál, dala císařowna Helena chrám wystawěti, jejž Turci w messitu obrátili.

Zabulon neb Sebulon (t. j. přibytek), město pewné, bylo od Římanu rozházeno. Bylo také sídlem biskupským, teď jest nepatrnou wsí.

§. 28.

Pán Ježíš prochází Galileu a ubírá se do Kafarnaumu.

(Mat. 11, 1.)

Bez pochyby zwolil p. Ježíš pro swé učeníky Kafarnaum za středisstě, kam se wssickni časem scházíwali. Na swých cestách mohl p. Ježíš jesstě tato města nawsstíwiti:

Bethuliu, město tím proslulé, poněwadž zde hrdinská Judith assyrského wůdce Holoferna zawraždila. Sutiny města jewí, že býwalo pewné a pěkné. Teď toliko wes tuto w příjemné a úrodné krajině, kde jsou znamenité winice.

Také zde leželo Dothaim (wodojem), opewněné město na půdě úzkého údolí. Zde přebýwal prorok Elisens. As hodinu od Dothaim ukazuje se cisterna, kamž prý synowé Jakobowi uwrhli bratra Josefa (1. Mojž. 37, 17). Leží as patnácte kroků od silnice z Damassku přes Gazu do Egypta wedoucí, a wypíná se nad ní na čtyrech sloupech stojící báně. Býwá tu welmi čerstwá a chutná woda, awssak w ten čas, když spousstěli tam Josefa, byla prázdná, jak se podnes w létě přihází.

§. 29.

Pán Ježíš ubírá se do Bethsaidy Julianiny.

(Mat. 14, 1–21, Mar. 6, 14—44, Luk. 9, 7—12, Jan 6, 1—14).

Brzo potom nawrátili se apoſſtolé z miſſii, a ſhromáždili ſe kolem miſtra ſwého, jemužto účinnoſti ſwé podáwali zpráwy. Když pak ſe s nimi na západním břehu jezera Genezaretſkého byl procházel, doſſla ho zpráwa, že jej tetrarcha Herodes Antipas blíže poznati ſi přeje. Wſſak takowému pozwání wyhnul ſe p. Ježíš, obáwaje ſe rowného oſudu ſe ſwatým Janem Křeſtitelem.

Swatý Jan, ſſlechetný bojowník pro prawdu a práwo, padl we wězení za obět mſtiwé ženy proti ſobě rozdrážděné. Jakáſi tajná úcta před uſſlechtilou důſtojnoſtí Janowou bránila, že ſe tetrarcha nad ním rozhodnouti nikdy nedowolil, než zloſtná Herodias již dáwno bezžiwotí jeho zamýſſlila, a chopila ſe příhodné doby, aby ſwou mſtiwoſt naſytila. Její dceruſſka muſila býti k wywedení černého zámyſlu náſtrojem, kterou také při weřejném pleſu dowedla zapuditi wſſeliké pochybnoſti tetrarchowi, že ſe domníwal zawázán býti k tomu, aby neſprawedliwou žádoſt její naplnil. Krwácel tedy ſw. Jan Křeſtitel po třiměſíčném wězení co obět horliwoſti ſwé, a hlawa jeho padla co kořiſt oſſemetné mſtiwoſti. Na míſe byla přineſena do ſálu, a když prý ſhlídla krwo-

zizniwá litice Herodias skalou hlawu Janowu, ihned prý, jakož načerpali sw. Jeronym a Nicefor z podání ústního, jala se propichati jehlami jazyk ten, jehož se wýhružek jakoby posud byla strachowala. Dost možná, nebo k příkladu měla na krwožizniwé Fulwii, manželce Marka Antonina, kteráž ukatou hlawu powěstného římského řečníka Cicerona na svém klíně jehlami probodala. Mrtwolu pochowali w tichosti učenici jeho.

Což mohl pán Ježíš od takowého muže, jenž newinného na smrt wydal, také pro sebe očekáwati? Život swůj newolil jessitě wydati, a protož wyhýbal wsselikému nebezpečenstwí. Přeplawil se tedy na druhou stranu a přessel do krajiny tetrachy Filippa. Zdržowal se zde na blízku Bethsaidy Julininy, kteréž město leželo na sewerním břehu jezera Genezaretského, nedaleko místa, kde wpadá do něho Jordán. Bylo nejprw toliko dědinou rybářskou, což i název wypowídá; tetrarcha Filipp je zwětssil, okrássil a městem učinil, jež ke cti dcery císaře Augusta Julie pojmenował; čímž se lissilo od Bethsaidy Galilejské, na západním břehu jezera ležící. Bezpochyby že Filipp sám zde bytował. Teď jen jest bídná wes na tom místě.

W těch končinách ležely také malé město Chorazain (Mat. 11, 21, Luk. 10, 13), kde se p. Ježíš začasto zdržowáwal, ale a skutky prowozuje, pro které toto město i s Bethsaidou přísně káral.

Az sem putowali za ním lidé. Ač mnozí z čistých úmyslůw nepřicházeli, předce se hnulo útrpnosti srdce jeho, widouc weliké množstwí kolem

sebe shromážděných, jenž nemèli, coby jedli. Když jich byl poučil, potèssil a powzbudil k činění dobrého, a k wečeru se již klonilo, nesl o to starost, jakby jich také na té pousti nasytil. Odpowèdèl mu Filipp, že za dwè stè penèz nestačí, aby jeden každý něco málo wzal, a Ondřej prawil, že jest tu pacholik, jenž má pět ječných chlebu a dwě ryby, awšak co že jest to pro tak mnohé. Wšak pán Ježíš rozkázal lidu se posaditi, nebot bylo mnoho trávy na tom místě. Posadili se w počtu as 5000 lidí. Na to wzal p. Ježíš pět chlebu a dwè ryby, požehnal je a podával swým apoštolum k rozdáwání. Wšickni jedli a nasyceni jsou tak, že pozustalo po těch, kteříž jedli, dwanácte košu (jakých s sebou Židé na cestách nosiwali) drobtu. Tato patrnè zázračná událost naplnila wšechen lid udiwením, i mèli hned za to, že ten, který jich tuto diwotwornè byl nasytil, slíbený Messiáš býti musí.

§. 30.

Pán Ježíš se ubírá z Bethsaidy Julianiny do Kafarnaumu.

(Mat. 14, 22—36, Mar. 6, 45—56, Jan 6, 15—71).

Lid, diwotworným nasycením rozněcen pro p. Ježíše, chtèl jej králem swým míti. Tomu wšak áby wyhnul, poručil swým apoštolum, aby zatím wstoupili w lod a přeplawili se přes moře. Sám pak ussel na horu. Plawení se učenikům nedařilo, nebot byl odporný wítr, a moře se zdwihalo dutím jeho. Tu wšak pojednou spatřili Ježíše,

an jde po moři, a báli se, mnice widěti nějakou obludu mořskou. To bylo při čtwrtém bdění nočním, aneb dle nassich hodin k ránu w hodinu třetí. Neboť za času p. Christa dělili Židé podlé Římanů noc w čtwero bdění, prwní od ssesté do dewáté, druhé od 9—12, třetí od 12—3 a čtwrté od 3—6. hodiny. Pán zwolal na ně, aby se nebáli: „Doufejte, já jsem, nebojte se!“ I odpowěděl Petr: „Pane, jsi-li ty to, rozkaž mi k sobě přijiti po wodě.“ A on řekl: „Pojď!“ A wystoupiw Petr z lodičky, ssel po wodě, aby přissel k Ježíssowi, ale wida wítr tuhý, bál se a počaw tonouti křičel, řka: „Pane, zachowej mne!“ A ihned wztáhl Ježíš ruku, uchopil jej a řekl jemu: „Málowěrný, proč jsi pochybowal?“ A jakž wstoupili na lodičku, přestal wítr. Ti pak, kteříž na lodičce byli, přistoupiwsse klaněli se jemu, řkouce: „Jistě Syn Boží jsi ty,“ a přeplawiwsse se přissli do země Genezarethské.

Ledwa dorazili, a již se snásseli opět nemocní se wssech stran, a uzdrawowal jich; lid pak, nenalezna druhého dne p. Ježísse u Bethsaidy Julianiny, na loděch přeplawili se opět za ním do Kafarnaumu, kdež welikého diwotworce we sskole nalezli. Tu jim wssak božský mistr beze wsseho obalu wyřknul, že jej nehledají leč z pozemských ohledů, a napomínal jich, aby pracowali o pokrm, ne o ten, kterýž hyne, ale který zůstáwá k žiwotu wěčnému, neboť toho zpečetil Bůh Otec.

Zde započal p. Ježíš s nimi dílo nejtěžssího wyučowání o swátosti Těla a Krwe swé. Oprawdu žádné tajemstwí nemá pro lidskou dussi tolik těžkosti, jako ta wečeře Páně. Jiné tajem-

stwí přewýssuje toliko nasse lidské ponětí, k tajemstwí těla a krwe Páně netoliko umlknouti musí náš lidský rozum, a dusse nassí obraznost, než nám zde nutno, i swědectwí smyslu nassich zhola odpírati. Tu zajisté nám nejwíce jest třeba, čehož radil p. Ježíš swým posluchačům: „Totoť jest dílo boží, abyste wěřili w toho, kteréhož on poslal.“ Neboť, wěříme-li pewně, že jest Ježíš Christus Syn Boží, tělem učiněné slowo, a sám Bůh, potom bude on nám moci říci, co chce, my zajisté uwěříme beze wssí obtížnosti a pochybnosti. Nasse smysly, nasse obraznost a náš rozum budou potom u přirownání s jeho slowem a s učením drahé choti jeho Církwe swaté dokonce ničím. Proto ač dosti wyswětlowal p. Ježíš smyslným lidem tajemstwí toto, nicméně reptali oni proto, že řekl: „Já jsem chleb žiwota. Otcowé wassi jedli na poussti manu a zemřeli. Bude-li kdo jísti z chleba toho, žiw bude na wěky; chleb, kterýž já dám, tělo mé jest za žiwot swěta.“ Ano potom hádali se Židé wespolek řkouce: „Kterak nám může dáti tělo swé k jedění?“ Protož řekl jim Ježíš: „Amen, amen, prawím wám: Nebudete-li jísti těla syna člowěka, a píti jeho krwe, nebudete míti w sobě žiwota. Kdo jí mé tělo, a pije mou krew, má žiwot wěčný, a já ho wzkřísím w den nejposlednějssí.“

Tak mluwil p. Ježíš uče we sskole w Kafarnaumu. I mnozí z učeníku jeho, slyssewsse toto, řekli: „Twrdá jest tato řeč, a kdož ji může slysseti?“ Ano odessli mnozí z učeníku jeho zpět, a již s ním nechodili wíce. Tedy řekl p. Ježíš k dwanácti: „Zdaliž i wy chcete odejíti?“ I

odpowěděl jemu Šimon Petr: „Pane, ke komu půjdeme? tyť máš slowa žiwota wěčného? A my jsme uwěřili a poznali, že jsi ty Christus, Syn Boží.

Tak měli wšickni odpowídati, widěwše diwy, které neustále konal. Wšak tak i my odpowídejme na námitky rozumu lidského i podnes se zpěčujícího, snášejíce sladké jho wiry božské.

§. 31.

Pán Ježíš uběrá se z Kafarnaumu do končin Tyrských.

(Mat. 15, 21, Mar. 7, 24).

Po uplynutí několika dnůw opustil pán Ježíš Kafarnaum a obrátil se s učeníky swými do Syrofenicie, snad aby tuto po některý čas se uprázdniti a wyučowání učeníku se zcela oddati mohl, a snad také, aby jim poskytnul příležitosti s pohany se poněkud seznámiti.

Syro-fenicie nazýwala se za časů Christowých stará Fenicie (t. j. palmowá země), poněwadž od syrských králu dobyta, a k jejich říši přiwtělena byla, a poněwadž pod římskou wládou k Syrii náležela. Zaujímala úzký pobřežní pruh země, počínajíc nad řekou Eleutherem, protahowala se podél Libanu a Galilee až do krajiny města Ptolomaidy, as 25 mil dlouhá, a tři mile široká. Od Židů nazýwala se obyčejně Sidon, dle starého hlawního města. Celá země jest hornatá, a má málo, a to jen úzkých rowin; zwlažowána jest četnými řekami a potoky. Památná

řeka od starowěkosti jest Adonis, která teď Nahr-Ibrahim (t. j. Abrahamowa řeka) sluje, tím prosluhlá, poněwadž časem rudou wodu nosí, protékajíc krajinu červené půdy.

Syrofenicie byla od počátku zemí úrodnou, což z dostatečné wlahy a mírného ponebí pochodí. Zima jest zde tak mírná, že pomoranč, dátlownik a jiné byliny na polích w tomto počasí rostou, kwětou a barwu swěží zachowáwají. Obili se wywáží; wšecko owoce jižního pásma se tu daří; a zdejší hory poskytují wýborné wíno. Hedbáwnictwí se tu znamenitě pěstuje. Za starodáwna těžila se w horách ruda, kácely se cedry na Libanu, a obchod kwetl wesele, přístawy byly wýborné a obywatelstwo četné, jenž se pilnosti a prumyslnosti zámožným stalo. Plawectwí zdejší bylo nejwýbornější w starém swětě. Dowážely se wýrobky ze wzdálených končin sem, a odtud zase do jiných. Proto powznesly se zde welké a krásné města, z nichžto teď owšem tolik některé stopu zbýwají. Welké bohatství uwrhlo obywatelstwo w hlubokou záhubu mrawní, což přísně káral prorok (Jes. 23).

Když se p. Ježíš do Syrofenicie byl dostal, možné, že také spatřil Ptolomaidu, wěhlasné město starého swěta, které posud dosti jest znamenité. Židé ho nazýwali Accho. Leží na zálitwu na třech stranách obraděného horami, z nichž jižní jest hora Karmel, a k západu má moře. Město toto bylo přikázáno pokolení Asser, wšak od pokolení nebylo dobyto (Soud. 1, 31). Jméno Ptolomais nese buď od egyptského krále Ptolomea Lagi, který snad nějak k jeho okrášlení přispěl; aneb

od Ptolomea Lathura, jenž ho okolo r. 106 př. Chr., bojuje s Makkabeem Janneem, po dlouhém obléhání dobyl.

W starých časích bylo od Feničanů k obchodu použito, později wšak od Syrského krále Demetria Sotera k Judstwu přiwtěleno (1. Makk. 5, 15). Tu nawštiwil Makkabejský Jonathas krále Demetria (1. Makk. 11, 24), zakusil ale newěrnost ukrutného Trifona (1. Mak. 12, 48). Císař Klaudius osadil zde Rimany a obdarował jich právem římským. Křesťanstwí zde brzo wruchod našlo, neb swatý Pawel doraziw sem, pobyl tu za jeden den (Skut. Ap. 21, 7). Bylo potom sídlem biskupským, jenž stálo pod patriarchou Antiochenským. Roku 636 po Chr. přišlo město zároweň s Palestinou w držení Mohamedánů. W čas křižáckého tažení nazýwalo se město Akra, a bylo důležité pro wojska křesťanská; proto také bojowali Křesťané se Saraceny o držení jeho. Roku 1104 bylo od Balduina I. po dwacitidenním obléhání dobyto, roku 1187 zase přešlo w ruce Sultána Saladina. Nedlouho potom dobyli je králowé Filipp druhý z Francie a Richard z Anglie. Joanniti a Maltešští rytířowé zwolíwše sw. Jana za patrona města, z čehož pošlo jméno St. Jean d'Acre, ubytowali se zde r. 1192. Tenkráte dostalo město biskupa, arcibiskupowi Tyrskému podřízeného. Když Saraceni w druhé polowici třináctého století znowu se zmohli, a Jerusalém zase dobyli, stáhli se křesťané s králem swým do St. Acru, ano jim město jediné zbylo. R. 1250 přišel sem sw. Ludwík po wyswobození ze zajetí, do něhož byl upadl při dobývání Damietty, a byl tu od křesťanů s welikou

radosti uwitán. On mnoho činil pro upewnění města; ponèwadž wšak posádka z lidí wšech národu ewropejských sestávala, trhala se jednota mezi křesťanským wojskem. Když potom wojsko, nebywší řádně wypláceno, okolní krajiny obtěžowati počalo, přitáhl Sultan El-Melik-el-Aššraf s 160000 muži, a dobyl město 4. května 1291 útokem, po čtyry neděle je obléhaw. Ze 60.000 křesťanů tu pohynulo, a město bylo z kořene wyvráceno. Bylo později zase sice wystawěno, než nikdy více nedostihlo lesku prwotního, o čemž posud pozastalé welké a krásné ruiny swědčí.

Nynější město St. Jean d'Acre jest wysokými zděmi a hlubokými příkopy obehnáno a silně opewněno zlopowěstným a ukrutným passetem Djessarem, jenž zde také jednu z nejkrásnějších mešit wystawěti dal; než w nitru města jsou zříceniny, mezi nimiž se palmy wypínají. Ulice jsou křiwé, úzké, tmawé a sšpinawé, domy sice z kamene, wšak nizké, neúhledné a newkusné. Má jako Jaffa toliko jedinou bránu, kde cestující čekati musí, aby dostali od passete dowolení wstoupiti do města. Nalezneš tam posud zbytky wěhlasného chrámu sw. Ondřeje na pahorku u moře. Uprostřed města stáwal palác welmistra Joannitu; také znamenati muzeš zbytky chrámu sw. Jana. W klášteře františkánském nacházejí Ewropané přátelského uwítání.

Ačkoly tak wýborný přístaw jest teď welmi porouchán, také zanesšen a rumem zasypán, což korábum nebezpečno a na překážce jest. Také není dost prostranný, proteč wětší koráby přistáti přinuceny jsou u Kaify. U wchodu jeho stojí

na břehu wysoká čtwerhranná wěž, co přístawní strážnice. K němu přilehá prastaré stawení, jenž se má za klášter swaté Kláry, jehožto panny byly při dobytí města skrze Saraceny hrozně prý mučeny. Má též swou světlárnu. Prede městem u wchodu přístawu widěti lze na skále zbytky modlitebnice, kde prý ondy Belzebub ctěn bywal.

Počet obywatelu nepřesahá prý 6000 křesťanů, Židů a Turků. Posud se wede znamenitý obchod w bawlně a w usních buwolowých, w obili, w seneſowém listí a w jiném zboží lewantském, čímž osadnici zbohatli. Okoli jest rowinka, osm hodin dlouhá a tři široká, dosti úrodná, wšak nedosti obdělaná.

Také za časů nowějších byl St. Jean d'Acre obléhán a pustoſſen, nebo Napoleon dobýwal město 60 plných dní r. 1799. Sidney Smith přinutil jej upustiti od dálšího dobýwání. Byltě to prwní Napoleonuw nepodařený podnik. Roku 1832 byl po šestiměsíčním obléhání Ibrahimem paſſetem, synem místokrále egyptského Mehmeda Ali-ho, dobyt, a r. 1840 zase od rakousko-anglického lodstwa.

Blížil-li se p. Ježíš k Tyru, nalezl as 500 kroků od moře studni Salomonowu, proto tak zwanou, poněwadž ji připomíná Salomon w pisni swé (4, 15). Plní prý se wodou podzemními prulinwy, s Libanu se tam stikajici. Jestit studnice tato proto památná, poněwadž, kdo chce wody čerpati, ne jako jinde dolu, nébrž wzhuru wstupowati přinucen jest. Jestit totiž wěže čtwerhranná, na jižní straně 30 stop wysoká; na wrchu jest ohromný kamenný wodojem (umywadlo)

osmihranný, 60 stop w prumèru majíci, jehož okraj má sedm neb osm stop ssířky tak, že se po nèm kolem wodojemu kráčeti dá. Celý jest z malých kamenu tak pewnè sestawen, že posud woda nikde neproniká, ač w té spůsobè, jak teď widíme, byla studnice již před 600 léty popsána.

Pramen wodu wydáwající jest tak hojný, že neustále celou prohlubeň až do wrchu naplňuje. Woda jest čistá, pruzračná a poskytuje občerstwující nápoj.

Níže welkého wodojemu jsou dwè studně menssí berouci wodu z welkého, pod nimiž znamenati lze pozustatky wodowodu, jímž býwal Tyrus opatřen wodou. Příčina, proč se weliká studnè tak wysoko wystawèla, wyswítá z toho, ponèwadž při wodowodu znamenitého pádu třeba byla. Obchází tam powèst, že p. Ježíš na swých cestách i tu se zastawil, hledaje občerstwení.

Mèsto Tyrus, jinak Zor aneb Tor (skála) zwané, jest w biblickém dějepisu rowněž tak wèhlasné, jako we wsseobecném, neboť jest jedno z nejstarssích mèst na swètè (Is. 23, 7), dle powèsti od Tyra, sedmého syna Jafetowa založené, wssak zdá se předc ponèkud mladssí býti, než Sidon, neb dle jiné powèsti založili ho obywatelé sidonssti, když za příčinou wzniklé domácí rozepře se z domowa wystèhowali, a proto prý mèsto dcerou sidonskou sloulo (Is. 23, 12). Již za času Josue bylo opewněné (Jos. 19, 29), a bylo k čeledi Ašser přiwtèleno, wssak od něho nikdy neobsadèno. Leželo na twrdé skále u samého moře, a mèlo za času Salomona swého krále, a zkwetlo potom tak, že zastínilo Sidon. Zde dostihl ob-

chod ſtarého ſwèta nejwyššího wrchu ſláwy, že Iſaiáš nazwal zdejšſí kupce knížaty, a kramáře ſlawnými w zemi (Iſ. 23, 8) a prorok Ezechiel podáwá ſkwělý popis o bohatſtwí jeho. Remeſla a umění wýtwárné kwětly, poněwadž Salomon teſaře a kamenníky zdejšſí k ſtaweni chrámu Jeruſalémſkého powolal. Naſſli ſe zde překrásné mramorowé ſloupy, jehlance a množſtwí pěkných budow, mezi nimiž chrám tyrſkého Herkula.

Záhy ſe wypnul na blízkém oſtrowě Nowý-Tyrus, rownež tak ſkwělý, jak ſtarý. Salmanaſar, dobyw Samarii a zmocniw ſe Starého Tyru, nowý nijak dobyti nemohl. Nabuchodonoſor obléhal Tyrus třináste let. W těchto bojich byl ſtarý Tyrus bez pochyby z kořene wywrácen, poněwadž od té doby nikdy ſe nedèje zmínka o něm. Král Alexander Welký, podrobiw ſobě Fenicii, obléhl také Tyrus 330 př. Chr., poněwadž ſe moci jeho zpěčowal, a kázal ujmu mořſkou mezi oſtrowem a pewninou rumem ſtarého Tyru zaſypati, aby město ſnadněji dobýti mohl; wſſak mocně ſe opirali obywatelé jeho odwážliwému podniku, i wětrowé i wlny wzdorowali jemu, až konečně po ſedmi měſicích město útokem wzato, 6000 bojowných obywatelů w boji pohynulo, a 30000 do zajetí odwedeno, město w plen a požeh dáno bylo. Wſſak brzo zaſe zmocniwſſi ſe kwetlo obchodem, nebo poloha jeho byla welmi pohodlná, anož na krásném pobřeží leželo, a bylo horami proti ſtudeným wětrům chráněno. Mělo také dwě welké hráze přiſtawní, rozpiaté jako dwě ramena do moře, čímž bouřem mořſkým bráněno, aby do přiſtawu doſtoupiti nemohly.

Blahobyt mèsta pojistilo wynalezení barwy náchowé, kterou se barwily sukna, jimiž daleký weden byl obchod. Za času Makkabeu a pána Ježíše bylo zde bohatství největší.

Pán Ježíš sotwa kdy do mèsta přišel, bez pochyby jen na jeho pomezí. Křesťanství ohlasowal zde sw. Pawel, kterýž se tu na swé cestě z Miletu do Jerusaléma byl zastawil, a po sedm dni tu potrwal, wšak již tu byl křesťany nassel (Skut. Ap. 21, 34). Později bylo zde také sídlo biskupské.

Za časa křižáckých bylo mèsto jesště znamenité obchodem, a poskytowalo obzwlášště sklo a cukr.

Roku 636 padlo mèsto do rukou Saracenů. Balduin I. zamýšlel ho z rukou jejich wytrhnouti, wšak nadarmo, teprw Balduin II. dobyl je r. 1124 křesťanskými wojíny, kteří se kráse, pewnotě a bohatství mèsta nemohli dosti nadiwiti. Když Saladin r. 1198 Jerusalém dobyl, ukázal se také na moři a na suchu přede Tyrem. Přiwlekna mezi mnohými křesťanskými zajatými i také otce hraběte Konráda z Montferatu, welitele syrského, slibowal, že propustí ho na swobodu, kdyby syn mèsto dobrowolně wzdal, jinak že usmrtí ho; a hle nedal se ani synowskou láskou zastrašiti. Saladin dobýwal mocí, wšak wše namáhání bylo darmo.

As o sto let později r. 1291 přišlo mèsto zase do rukou Mohamedánských; křesťané wytáhli z něho, ohrady byly rozmetány a od té doby klesło mèsto tak, že teď toliko nepatrným mèstem jest. Welký díl někdejšího mèsta jest hromada

kameni, pískem zaházeného, zde onde křowím prorostlého. Z někdejšího hlawního chrámu znamenati toliko některé zbytky, mezi nimiž dwa krásné, žulowé sloupy. Někdejší přístáw slawný jest dokonce pískem zasypaný, tak že jej snadno přebřísti mohou. Mezi rumem postawené domy jsou u přirownání s dřewnějšími palácemi toliko bídné chatrče. Počet obywatelů obnáší as 2000, mezi nimiž jsou také křesťané. Ewropejští kupci mají zde swého jednatele, jenž jim tu obilí skupuje, které se wywáží.

Od města k wýchodu nalezají se zříceniny chrámu, který prý na tom místě wýbudowán byl, kde Christus stál, když ona žena za něm wolala: „Blahoslawený život, který tebe nosil, a prsy, jež jsi požiwal (Luk. 11, 27). As 800 kroků dále k seweru ukazuje se hrobka, která dle swědectwí tamnějších křesťanů byla Origenesowa, učitele Alexandrinského, jenž r. 254 w Tyru zemřel.

§. 32.

P. Ježíš se ubírá do končin Sidonských.

(Mat. 15, 21—28, Mcr. 7, 24—38).

Jakmile p. Ježíš se přiblížil k Sidonu, ihned se rozneslá powěst w Syrofenicii o příchodu jeho, nebo žena přissla z toho kraje, který posud potomky chananejskými byl obýwán, protož také od ewangelisty Páně žena kananejská sluje, a prosila ho, aby se smilował nad dcerou její těžce nemocnou. Zprwu nedbal p. Ježíš na hlas její, žena pak neustáwala za ním wolati, až mu i učenící

přimlouwali, aby ji wyslyssel. Na to se wyslowil p. Jeźiš, že co Messiáš nejprw poslán jest k Židům, a nikoli k pohanum. I takowá wýpowěd neodstrassila ženy, nébrž ona prosila snažněji o pomoc. Na to odpowěděl p. Jeźiš zcela we smyslu Židů, kteří sebe samých drželi za wywolené, pohany za nic si powažujice: „Není dobré, wziti chleb synům a wrci psum.“ Nač odpowěděla žena: „Tak jest, Pane, ale i ssténátka jedí drobty, kteří padají se stolu pánu jejich.“ Na takowou odpowěd pluou pokory a zároweň silné důwěry k Jeźissowi pojisnil ji Pán uzdraweni dcery. Ona tedy ihned spěchala domu, a nalezla dceru swou klidně na loži ležeti, wssak zdrawou.

Pod Sidonem as tři hodiny cesty leželo město Sarepta, welmi staré, objemu znamenitého a s přistawem Zde rostlo wyhlássené wino w starém swětě, a na blizku byly hutě a wěhlasné sléwárny, z čehož také jméno jeho posslo. Teď tam o tom o wssem ani zminky. Byblicky znamenité jest toto město proto, ponéwadž prorok Eliáš (1. Král 17, 9—24) w čas hladu tu se zdržowal, a chudé wdowě a synu jejímu netoliko wýživu opatřil, nébrž také syna opět do života wymodlil. W dějepisu křižáckém přichází pod jménem Atsareb. Roku 1111 bylo dobyto od Tankreda po třiměsíčném obléhání a pak wice utwrděno. Měli také nejprw swého biskupa, později pak slussели biskupu Sidonskému. Kapla, kteráž na místě wystawěna byla, kde stál dům wdowy, Eliássowy hospodu dawssí, byla od Turků w mesitu obrácena.

As dwě hodiny od Sarepty k wýchodu uka-

zuje se kaplička na tom místě, kde žena chananejská p. Ježíše o pomoc pro dceru prosila.

Sidon, pět mil od Tyru k severu ležící, jest prastaré město, o němž se we svatém písmě často zmínka děje, a u Židu Zidon sluje. Zakladatelem byl nejstarší syn Chanaana (1. Mojž. 10, 15). W knize Josue nazývá se Sidon Veliký (Jos. 11, 8), buď pro svůj velký objem, aneb pro svou moc. Také byl Sidon přivtělen k pokolení Asser, wšak nikdy pod zprávu wzat (Jos. 19, 28, Soud. 1, 31). W dávnowěkosti měl svého krále (Jer. 27, 3) a Jezabel, manželka izraelského krále Achaba, byla dcera krále téhož města (3. Král. 16, 31). Sidon ležel na rowni ohražené syrským pohořím. W prwotních časích byl hlawním městem Fenicie, a proto také se Feničané nazývají Sidonští. Ztud wyšly osady, z nichž později wěhlasné státy se wywinuly, jako n. p. Karthago. Když pak potom Tyrus, též osada sidonská, se slawně powznesl, potratil Sidon mnoho na své welikosti, a konečně se závislým od Tyru stal až do jeho konečného úpadku.

Sidon byl také častěji dobýwán, a to sice snadněji, poněwadž méně twrdý byl. Assyrskému králi Salmanassarowi ihned wzdali se Sidonští. Nabuchodonosor, král babilonský, dostal Sidon i s Tyrem w swou moc. Cyrus, jenž zakládal perské králowství, odejmul ho Egyptanum Sidona se zmocniwším. Perští králowé dopustili sice Sidonským míti swých králů, wšak pomocná wojska jim stawiti a na lodích jim slouziti museli. Na wšeobecné powstání we Fenicii Achajem, jistým Perssanem, okolo r. 350 př. Chr., dorazil

sem král Artarerres Ochus, dobyw mèsto rozkotal trojité zdi jeho. Ač se brzo potom sebralo mèsto, přec byl prwotní kwět již podtrhnut a samostatnosť ta tam. Alexander Weliký wyhnal perského wladaře Stratona z mèsta, a ustanowil jiného, který sice pocházel z krwe králowské, wšak té doby zahradnictwím se živil, jménem Abdolonimus, pod jehož wládou mèsto opět zkwétati počalo.

Po smrti Alexandrowě padl Sidon pod wládu syrských králu; potom se ho zmocnili Egyptané, a r. 66 př. Chr. stali se Římané pány jeho. Za času Christa Pána již zaše jeho lesk zbledl, a welký díl obywatelstwa se potratil. W čas křižáckého tažení stříbawě upadáwal brzo do rukou křesťanských, brzo saracenských. Roku 1250 dobyl ho sw. Ludwík, a rozpadané mèsto opět opraviti hledèl. Na to obewzdal ho templářům, kteří je až do r. 1291 opanowali.

Sidonšti ctili bohyni Astartu, římanské Wenuši a Junoně podobnou. Obywatelé byli welmi prumyslní lidé, oni prý wynalezli sklo, čehož tajemnosti pro sebe podrželi, a tím bohatli[1]); také prý kment prwní hotowili a jiné práce ze dřewa, kamene a kowu.

Ač byl Sidon, co do lesku a wèhlasnosti, Tyrem pozdèji překonán, nicméně w lepším stawu

---

[1]) Plinius wykládá, že kupci zdejší wystoupili z moře na břeh, aby sobě pokrmu uwařili. Podložili kotel welkými dusičnikowými kameny. Wšak kameny tyto počaly pozwenáhlu se ohněm roztápěti, pomísily se křemencowým pískem a popelem, a když potom oheň wyhasl, ztwrdla tekutina w pěknou leskawou a průzračnou hmotu, a stalo se sklo.

se zachował, než Tyrus, a podnes jest městem značné velikosti, jakkoli poněkud menší, nežli starý byl. Leží na výšině protahující se do moře, na konci krásné rowiny, horami obklíčené. Ze starého Sidonu jsou zbytky swědectwí wydáwající o dřewnějšší jeho kráse.

Nynější město nazýwá se Saida, wystawné a na straně protizemní ohražené. Přístaw pak jest bohužel zanesen a zasypán, neb kníže Druzow, Fakhreddin, zničil je, jako mnoho jiných přístawu na pobřeží fenickém. Pewnustka, u wchodu přístawu na skále w moři wystawená, jak se prawí, od sw. Ludwíka, jest s městem pěkným mostem spojená. Okolí toto poskytuje čarowný přehled pěstujíc pomoranče, citrony, merunky a fiky w hojnosti. W městě posud dost živý obchod, a wywáží se plátno, hedbáwí, kartony, kuže, seneswé listí, brozinky, olej a soda. Město počítá prý teď as 8000 obywatelu, mezi nimiž křesťanu as 1400.

Křesťanská wira brzo byla w Sidonu zuřímá. Swatý Petr prý zde ewangelium kázal, a mnohých na wiru obrátil. Sw. Pawel byl tu na swé cestě do Italie přátelsky přijat (Skut. Ap. 27, 3), a od zdejších křesťanu ossetrowán. Později se zde usadilo biskupství. Mnoho také zde kaplí a kláštera. Mohamedáni mají zde čtrnáct mešit.

Na hoře, as půl hodiny od města, mají katolici kaplu, zaswěcenou proroku Eliášowi. Uprostřed stojí oltář, wšak nebesa jsou těch zdí klenbou. Tato kapla stojí prý na tom místě, kde odpočinul p. Ježíš přijda w tyto kraje.

As pět mil od Sidonu k seweru leželo prastaré město Berytus s přístawem, které za času císaře Augusta ke cti jeho dcery Felix Julia nazwáno bylo. W pozdějssích časech proslawilo se město sskolou. Teď nazýwá se Bairuth aneb Baruth, a lépe zkwétá, nežli Saida. Leží na okřidlí země, přístaw, bez toho malý, majíc zaplawený. Město má welký objem a basary značné, wssak úzké ulice a as 10000 obywatelu Maronitů, Řeku, Židů, Turků a Franků. Okolí města jest jedno z nejkrásnějssích a nejúrodnějssích; také se pilně obděláwá, poněwadž Drusowé, jichž wětssina jest, jsou pracowitějssí, nežli Turci. Rowina kolem Bairuthu jest welká zahrada, plná bílých morussí, mezi nimiž zde onde palmowé háje. Těží se zde wýborné hedbáwí, bawlna a také dobré wíno. Obchod zdejssí jest ze wssech pobřežních syrských měst nejskwělejssí, a prowozuje se s hedbáwím, bawlnou, wínem, reží, tabákem a káwou. Katolíci nacházejí w kapucínském klássteře přítulku.

Několik hodin od Bairuthu ukazuje se několik kaplí, z nichžto jedna na tom místě prý stojí, kde byl Jonáš z břicha ryby wywržen, jiná zaujímá to místo, kde sw. Jiří draka proklal.

Opět 5 mil k seweru leželo město Byblos, od Hebreů Gebal zwané, prastaré město fenické. Dle rozkazu měli Israelité zemi až po toto město zaujati, wssak nestalo se tak. Obywatelé zdejssí byli znameniti co stawitelé (Ezech. 27, 9). Počítá as 6000 obywatelu. Nejwyšssí místo zastupuje zámek podiwné stawby. Kostel křesťanský jest neúhledný, okolí příjemné majíc mnoho zahrad.

W těch končinách pokolení Asser leželo nepochybně město Kobul (Jos. 19, 27), od něhož celý pruh země nazwán byl, jenž dwacet měst obnáſſel, a prostiral se až k Ptolomaidě, který wſſak za mnoho neſtál, poněwadž král Hiram, dostaw jej od krále Salomona darem, neměl z něho welkou radost (3. Král. 9, 11—13). Teď o městě žádná zmínka wíce.

Pohoří na wýchod Syro-fenicie jest Libanon, wěhlasné w sw. písmě. Nosí swé jméno od wápence, z něhož ponejwíce pohoří sestáwá. Wrcholy jeho pokrýwá sněh, a na paty jeho naléhá nesnesitelné wedro. Objem celého pohoří obnáſſí as 100 hodin cesty. K wýchodu rozprostírá se do Mezopotamie a díl do Arabie, k jihu prostoupá zaſlíbenou zemi, k západu dosahuje až k střednímu moři, a k seweru do Armenie. Sestáwá wlastně ze dwou řetězuw hor, kteří se wodorownì podlé sebe jižním směrem spouſtějí a na konci se bezmála dotýkají. Západní řetěz nazýwá se wlastně Libanon, wýchodní pak, který zasahuje Damaſſek a Arabii, nazýwá se Antilibanon aneb Protilibanon. Tam, kde se na jihu sbližují, jsou toliko úzkým prusmykem Emathſkým rozdělenw. Na seweru rozcházejí se ramena wíce od sebe, wſſak údolí uprostřed ležící jest toliko dwě hodiny ſiroké, welmi příjemné a úrodné, poněwadž řekami a potoky swlažowané, jenž s hor sestupují. Nazýwá se Celesyrie aneb doupná čili dutá Syrie, poněwadž hezky hluboká a horami obklopena jest.

Pohoří Libanſké powznáſſí se w čtyrech oddílech. Nejnižſſí část nosí morušſe a réwu, také pomoranče, oliwy a jablone granátowé, jakož i

úrodné pole. Druhá wyššſí pozuſtáwá ponejwíce z holých drſnatých ſkalin a neladných ſtep plných ſluji, jimiž bystřiny do údoli pádí. Třetí wyššſí čáſť jeſt okráſſlena kwětinami a bylinkami, a ſtromy wždy zelené poſkytuji obćerſtwujicí ſtín, také tu neſcházi ladných potoku a ſtudánek, jenž po zwahu dolu crči, ſlowem, zde panuje wěčné jaro. Nejwyššſí čáſť, jak již podotknuto, wěčným ſněhem pokryta jeſt (Jer. 18, 14), a nemuže pro wěčný mráz obýwána býti. Na okraji čtwrté čáſti pnou ſe do oblak cedry, kde w zimě také ſněh padá, wſſak w létě roztaje. Pro tuto rozmanitoſt ponebí prawí báſnici Arabſſtí o Libanu, že zima odpočíwá na temenu, weſna na ramenách, a léto u jeho nohou. Wubec celé toto pohoří není přílis přikré, pročež doſtupnějſſí jeſt, než Alpy Swýcarſké. Z jeho rozličných míſt jeſt též rozmanitá wýhlídka, proto wyſtawěl král Salomon tuto rozličné letohrádky (3. Král. 9, 19).

W časích dřewních byl Libanon wěhlaſný ſwými cedry, jenžto jſou dřewa značné wýſſky a tlouſſky. Z nich ſobě ſtawěli králowé Dawid, Salomon a Nabuchodonoſor paláce; použiwaly ſe k ſkwoſtným budowám Perſepolſkým a Niniwitſkým, jakož, což nejznamenitějſſí jeſt, byl prwní i druhý chrám Jeruſalémſký z ceder Libanſkých wyſtawěn, též i chrám Dianin w Eſeſu a koráby Feničanů.

Z welkých a huſtých cedrowých leſuw, jenž býwaly druhdy okraſou a ſláwou tohoto pohoří, za dnů naſſich toliko nepatrné zbytky nalezáme. Cedrowý háj, obyčejně od cestujicích nawſſtěwowaný, leží as čtwrt hodiny od dědiny Bſſirrai na

západním zwahu Libanu. Burkhardt nalezl r. 1810 tussím 12 ceder neobyčejné tloussťky, 24 welmi welikých, 50 prostředních, a něco přes 300 malých, a nowějssí cestowatelé, k. p. Geramb, bezmála totéž doswědčují. Jsoutě ty nejsilnějssí takowé tloussťky, že ssest osob sotwa jednu přepažiti mohou, neboť 24 ba i 36 stop měří w objemu. Bodličí jejich wětwí podobá se jalowcowému; owoce pak jedlowým ssisskám; z jáder jeho kape pryskyřice, silnou, wssak příjemnou wuni wydáwající.

Na slawnost Proměnění Páně držíwají Maronité na hoře tak zwanou Cedrowou slawnost. Patriarcha sám přicházíwá s mnohými biskupy a řeholníky a zástupem lidu wěřícího na horu. Nejswětějssí oběť koná se na kamenných, pod nejtlustssími cedrami wystawěných oltářích.

K zachowání nejstarssích ceder činí patriarcha, co muže, i kletbou stíhati si umínil toho, kdožby bez wýslowného dowolení i tu nejmenssí wětěw uřízl, awssak předc nebýwal strach před takowou pokutou, powždy dostatečný wsselikou swéwoli zameziti, a jest to oprawdu pod zázrakem, že se až na náš wěk zachowaly [2]).

[2]) Pod cedrami potrwali jsme (pisse Geramb) as 4 hodiny. Dlouho jsem se procházel w nábožné temnotě, kterou mě zastínily. W duchu rozjímal jsem, což na jejich starou slawu upomínalo; potom jsem rozwažowal jejich dlouhé trwání, které mi blahým spůsobem krátkost lidského žiwota pocítiti dáwaly, a dusse má těssila se z té prudkosti, kterou dnowé nassi ubíhají, pomýsslením na ony wěčné časy, které jí w lepssím swětě přichystány jsou, a proti nim dlouhé trwání těchto stromů, kterým tuto jsem se obdiwowal, aniž jakým stínem jsou. Nemohl jsem jich opustiti,

Jiný wýborný plod Libanu jest wíno, již za času proroka Oseásse chwálené (Os. 14, 8). Réwy se tamto neuwazují o kolí, nébrž rozkládají se po zemi. Hrozny jsou ohromné jako i zrna. Wíno jest sladké, žluté a jeho oheň příjemně hřeje.

Pohoří libanské jest zhusta zalidněné, neboť na samé hoře počítá se 62, kolem ní 400 dědin, obydlených od Maronitu, Řeku, Židu a Drusů. Maronitu prý tu as 100000, a mohou prý postawiti wojska 8000 mužů. Jsou katolíci, kteří se r. 1450 pod papežem Kalixtem III. s římskou církwí spojili, mssi swatou wssak w syrském jazyku slouží. Patriarcha jejich nazýwá se patriarchou Antiochenským. On jest neobmezeným soudcem Maronitů, toliko časem skládá papeži účty. Sídlo swé má w klássteře Kanubině, který w drsné sluji pod cedrowým hájem leží, a má chrám Zwěstowání p. Marie. Patriarcha má osm biskupů podřízených sobě a mnoho kněží, kteří mohou ženati býti před swěcením, wssak po swěcení nesmějí se wíce ženiti, aniž po druhé jim dowoleno, se oženiti.

Maronité se žiwí orbou, wínohradstwím a hedbáwnictwím, chowají dobytek, a mají též železné a měděné hutě. Wydobýwají sobě pilnýma rukama chleb, a jsou welmi nábožní. Oděw jejich jest sukně dlouhá z kozí srsti, kolem hlawy nosí dlouhý bílý ssat, na spusob turbánu owázaný, aneb mají sspičaté čepice.

---

abych po dwacetkráte neobrátil zraky na ně, abych jich dwacetkráte nepowažowal, a dojímawé city samowolným wzdycháním neprojewowal.

Klášterů jest welké množstwí na Libanu; bez mála na každé skále strmi jeden, aneb aspoň sutiny jeho, ano i w nejhlubších slujích ukryté jsou, ponejwíce od Maronitů obydlené. Františkáni mají klášter, jménem Larysa, na cestě do Saidy.

Druzowé udáwají puwod swůj od křestanů, jenž w čas křižáckého tažení prý útočiště w Libanském pohoří nalezli, wšak bezdůwodně. Dle wyznání wíry nezdají se býti přesní křestané, neb toto zajisté jest slátaninou z křesťanských, mohamedánských, samaritánských a saducejských článkuw wíry a mrawních zásad. Nemají žádných kněží a kostelu, nébrž nawštěwují messity mohamedánské a i chrámy křesťanské. Modlitby jejich jsou toliko takowéto wýrazy: „Buh jest welký! Buď pán Buh pochwálen! Buh ochraň!“ Jsou bojowní, ale surowí, než pilní a statečtí, a wíce se jim dá swěřiti, nežli Arabum a Maurum, a swornè mezi sebou žijí. Počet jejich na Libanu obnáší as 120000. Již ode dawna hledíwali moc turecrou zlomiti, a obzwlášště mocně wystupowali na počátku 17. století pod swým knížetem Fakhreddinem. On swůj národ wojensky wychowáwal, zamýšlejíc se jimi státi pánem nad Palestinou. Wtrhl do Galilee, odejmul Fenicii, wybojowal města Bairuth a Saidu a jiné. Wládnul moudře nad podrobenými sobě národy a křesťanům přál ochranu swé, wšak konečně w moc ukrutného Sultána Amurata upadl, jenž ho r. 1661 w Carihradě zardousiti dal. Od té doby nedosáhli Druzowé dřewnější swé moci, wšak žijí dosti swobodně, dáwajíce ročně poplatek Turkům, držení

pod zpráwou Welkoemira, jenž w Gamaru sídlí. We swém žiwota spusobu a kroji podobají se Maronitum, a ruzní se od nich toliko ssatem černým neb čerweným, jímž si hlawy owinují: bohužel s nimi w prudkém nepřátelstwí žijí a proto onu krajinu welmi znepokojují.

W pustých slujích Libanských dřepí mnoho drawé zwěře, jako: medwědi, wlci, ssakali, diwoci kanci, panthérowé a jiné, což w nejstarssích časích tak býwalo, neb sw. písmo o tom zmínku činí (Pís. 4, 8).

§. 33.

Pán Ježíš se ubírá na jezero Genesarethské.

(Mat. 15, 29—38, Mar. 7, 30—37, 8, 1—8).

Když se byl p. Ježíš i w Syrofenicii oznámil dosti, zase se wracel snad zacházkou k jezeru Genesarethskému. Tu procházel krajinu desíti měst.

Krajina desíti měst, jinak Dekopolis, zahrnowala deset ruzličných měst, která ponejwíce na wýchodní straně jezera Genezarethského ležela. Tato města požíwala od Římanu zwlásstních wýsad. Obywatelé byli ponejwíce Řekowé a Syrssti, Židu bylo málo mezi nimi. Byla pak města tato: Gadara, Gerasa, Hyppos, Pella, Filadelfia a Skytopolis. Byla-li také: Damassek, Dion, Kanatha a Rafana, o tom zporowé jsou.

Ledwa byl dorazil p. Ježíš k jezeru Genesarethskému, již znowu o pomoc wolán. Přiwedli

mu totiž bluchonèmého, a prosili za nèho. Pán Ježiš uzdrawil ho. Rádby byl bywal tentokráte p. Ježiš, aby se o tom nikde nemluwilo, než diw ten roznášen byl ssiroko daleko.

Potom se utekl p. Ježiš na jistou horu sám. Sotwa pak wyslídili jej, ihned welké množstwí lidu shromáždilo se tam, a přinásseli mu nemocné a nebožiwé, aby se nad nimi ustrnul, a jim pomohl, což i učinil jim. Tři dnowé byli uplynuli, a zástup byl potrawu dojedl, a proto postaral se laskawý učitel také o potrawu tělesnou. I tentokráte projewili učenící pochybnosť w diwotwornou moc swého mistra, ponèwadž se jim zdálo málo býti sedm chlebu a nèkolik ryb, wssak zase rozkázal p. Ježiš lidu posaditi se, a co se poprwé bylo přihodilo, stalo se zase, že bylo sedm kossu drobtu sebráno po těch, co byli jedli.

Místo, kde se to bylo přihodilo, neudáwá se we sw. ewangelium určitě; prawdě wssak podobno, že na wýchodní straně jezera Genesarethského bylo leželo, možné, že tam, kde poprwé. Wssak dle powěsti bylo prý to na západní straně jezera w údolí, jenž se protahuje k Tiberiadě. Hora tamnějssí od křesťanů stul rozmnožení chlebu se nazýwá.

W této krajině ležela twrz Jotapa aneb Jotapata, kterou také někteří k desíti městům počítají, wssak bezdůwodně. Stála na strázné skále na třech stranách, obklopené slujemi tak hlubokými, že závrat a hrůza pojala mysl dolů hledícího. Na severní straně byla twrz přístupná, tu wssak hradby silné byly, že město nesnadno mohlo dobyto býti. Proslawila se tato twrz hrdinným

odporem, jejž proti Rimanum w posledním boji byla wykonala, když totiž Vespasián r. 62. s četným wojskem do Galilee wtrhl, wrhl se Josef s bojownými Židy, jichž wudcem byl, do tworze Jotapaty, a kladl opětowaným náwalum římanského wudce dlouho srdnatý odpor, až konečně zrádou jednoho Žida tworz od nepřátel dobyta byla. Při obléhání a dobytí Jotapaty padlo prý 40000 Židu a 1200 bylo zjímáno. Josef se ukryl jesstě se 40 bojowníky w cisterně, a uzawřeli wssickni, raději sebe wespolek powražditi, nežli w ruce Římanu upadnouti. O řád wraždění byly metány losy, a tak stalo se, že Josef sám se soudruhem naposled ostal. Tito oba wolili Rimanum se wydati; a ponèwadž Josef wudci Vespasiánowi předpowidal stolec cisařský w Římě, byl mu život darowán.

§. 34.

P. Ježíš se ubírá do Dalmanuty.

(Math. 15, 39 a 16, 1—6, Mark. 8, 10—12).

Nasytiw lid a rozpustiw ho, opustil p. Ježíš hned krajinu tu, wstoupiw w rybářský člun, plawil se s učeníky swými k jižnému břehu Genesarethskému, a tak přissli do krajiny někdejssího králowství Basanského, které za času Mojžíssowých od Rafeu, obrowských národu, obýwáno bylo, jimž tehda welel král Og, též muž neobyčejné wýssky telesné (5. Mojž. 5, 11). Počítáno w tomto králowství 60 pewných měst, a welký počet městysu (Jos. 13, 30). Za pohořím Gilead-

ſtým leží „Puſtá Arabie," kde krajina Uz neb Huz, kde bydlel Job, jehož hrob ſe podnes tam ukazuje.

Krajina Trachonitis jeſt plná jeſkyň a ſluji. Obywatelé byli Arabowé, Syrowé a Rekowé, kteří prý olupowánim karawan ſſpatné ſobě jméno ziſkali. Cíſař Auguſtus odewzdal krajinu tuto králi Herodeſowi Welikému, aby zemi wyčiſtil od loupežníku; wſſak nebyl s to, přetrhnouti zločinſtwi toto.

Iturejſſti byli prý wýborni lukoſtřelci, wſſak též loupežili, a tudyž w ſſpatné powěſti ſtáli.

W těchto krajinách měl p. Ježíš náwſſtěwu Farizeů a Saduceů, kteří jej wyzýwali k diwučinění. To wſſak nežádali proto, aby ſe přeſwědčili o božſtém jeho wyſláni, nébrž aby ſkoumali a zlehčili jej u lidu. Ježíš pak, ſeznaw úmyſl jejich, dal jim na ſrozumènou, že, kdyby znali časowé okolnoſti a prawé potřeby lidu, a pak celé jeho puſobeni a ſnažení tak poſouditi, jakož znají proměny nebeſké a powětrnoſti, že by ho i bez zázraku za ſlíbeného Meſſiáſſe poznati muſeli.

Ležely w těchto končinách město Pella, také jedno z deſíti měſt, a totiž to nejjižnějſſí. Toto město ſtalo ſe tím wěhlaſné, poněwadž zde křeſťané Jeruſalémſſtí před dobýwánim a wywrácením města útočiſſtě hledali, a zde ſe uſadili. Býwal tu později také biſkup.

Potok Jabok (modrý potok) padá do Jordánu. Tento překročil Jakob wraceje ſe z Mezopotamie do Kanaan, a zde to bylo, kde byl památným widěním potěſſen.

W Aſtoroth u bydleli Baſanſſtí králowé, jakož

i w Esdrai. Zde přišel Mojžíšowi basanský král Og w ústrety, když táhl do země zaslíbené, a swedl s Izraelity boj, kdež byl wšak poražen (4. Moj. 21, 32—35).

Jabes Galaad bylo město staré, které Izraelité obojowali, ponèwadž obywatelé zdejší k pomoci nepřišli, oč byli žádáni, a porubali wšeckeré obywatelstwo až na 400 děw, které s tolikými muži z pokolení Benjaminowa zasnoubili, aby toto pokolení dokonce newyhaslo (Soud. 21; 8—14).

Bosra také Bostra měla římskou posádku. Z rozwalin chrámu, diwadel a paláců poznati možno, že Bosra ondy pěkným městem byla.

Kenath bylo město prastaré, kde přemohl Gideon knižata Medionetská, kterých honě zjímal (Soud. 8, 10—12).

§. 35.

Pán Ježíš se ubírá z Dalmanuty do Bethsaidy.

(Mat. 16, 5—12, Mar. 8, 13—26).

Wyhýbaje oſidlum Farizeuw zase nazpět do Bethsaidy se obrátil p. Ježíš, bez pochyby do té, jenž ležela na západním břehu jezera Genezarethského; musil tedy jezero na dél přeplouti, od jihu až k seweru.

Pluje po moři mluwil pán Ježíš se swými učeníky o Farizeích a Saduceích, a napomínal swých doprowoditelů, aby se wystříhali jich učení, které porownáwal ku kwasu. Učenici nepochopili

ſwého miſtra tentokráte, a domniwali ſe, jakou's wýčitku znamenati w jeho řeči, protože doſtatek potrawy s ſebou newzali. Na to jich p. Ježiš ſkutečně pokáral, že toliko o pozemſké wěci dbají, ducha nikdy wýſſe nepowynáſſejice, co na tak dlouhé s nim obcowání již jednou mohli, an jim důkazu ſwého wyššſſího puſobení na wýſoſt byl poſkytnul.

Když byli dorazili do Bethſaidy, dowedli ſlepého a proſili ho, aby mu zraku nawrátil. Jihned ujaw ſlepého za ruku, wywedl jej wen z městečka, a pliwnuw na oči jeho a wložiw na něj ruce ſwé, otázal ſe ho, widěl-liby co? A on pohleděw řekl: „Widím lidi jako ſtromy chodící.“ Potom opět wložil ruce na oči jeho, i počal widěti, a uzdrawen jeſt tak, že jaſně widěl wſſecko. Propouſſtěje ho přikázal mu, aby žádnému neprawil, co a jak ſe s nim dělo.

§. 36.

Pán Ježiš ubírá ſe z Bethſaidy do krajiny Cěſarce Filippowy.

(Mat. 16, 13—38, Mar. 8, 27—38, 9, 1, Luk. 9, 18—27.)

Prowázen učeníky ſwými podnikl pán Ježiš ceſtu až ku pramenům Jordánſkým, nawſſtěwuje okolní dědiny a městečka. Na této ceſtě tázal ſe ſwých, co ſoudí o něm lidé, a za koho Jej mají? Wice wſſak kladl jim otázku takowou proto, aby jich přinutil wyjádřiti ſe o něm, nežli aby ſmýſſlení lidſké o ſobě wyſlýchal, bez toho ſobě dobře známé. Učenící odpowěděli, že zdáni lidu rozličné

jest, že by totiž někteří za znowu wzkříšeného Jana Křtitele, jiní zase za to mají, že Eliáš jest, jehož dle wýroku proroka Malachiášse (4, 5) před příštím Messiášsowým očekáwali, jiní zase domnímali se, že jest Jeremiáš, aneb jiný z proroku. Na to dí p. Ježíš: „Wy pak kým mne býti prawíte?“ Odpowídaje Simon Petr řekl: „Ty jsi Christus, Syn Boha živého!“ Takowá odpowěď potěšila božského mistra nad míru, že mu odpowěděl: „Blahoslawený jsi, Simone, synu Jonášsuw, nebo tělo a krew nezjewilo tobě, ale Otec můj, který w nebesích jest. A já prawím tobě, že ty jsi Petr, a na té skále zbudělám Církew swou, a brány pekelné nepřemohou ji. A tobě dám klíče králowství nebeského, a cožby'koli swázal na zemi, bude swázáno i na nebi, a cožby'koli rozwázal na zemi, bude rozwázáno i na nebi.“ Na to odporoučel jim božský mistr, aby o tím, že Messiáš jest, pomlčeli, aby nestalo se proto w lidu zbouření, a sami aby proto w nebezpečenstwí neuběhli.

Potom bližeji jich poučil o swém budoucím osudu, a sdělil jim, že do Jerusaléma pujde, a že tam starší lidu, zákonníci a kněží wšecko wynaloží na to, aby jej na smrť wydali; že jej zabiji, a že třetího dne z mrtwých wstane. Wšak učenící nepochopili řeči jeho a Petr zase přewzal slowo, a za jiné mluwil, pojaw swého božského učitele, počal mu přimlouwati řka: „Odstup to od tebe, Pane, nestane se tobě toho;“ jakoby byl wznešený učitel přeludům obrazností se oddal, a hleděl jej na jiné myšlénky přiwésti. P. Ježíš ale těžce toho nesl, že Petr odhodlanosť

jeho podwrátiti se snažil, a obrátiw se řekl jemu: „Jdiž za mnou protiwníku, ku pohoršení jsi mi, nebo nechápáš těch wěcí, kteréž jsou boží, ale těch, které jsou lidské.“

Když napotom mnozí za ním přišli, wyslowil se zřetedlně, že kdoby jej následowati a úřeji s ním sjednocen býti si přál, že nesmí na pozemské statky hlídati, nébrž že musí býti hotow, wšelikés úkory snášeti, nebo kdo toliko pozemských statků požíwání na mysli má, tenť zajisté ztratí wěčné blahoslawenství, kdo wšak w službě prawdy a práwa i život swůj zadati hotow, tenť šťastným se stane.

Aby se wšak dostal p. Ježíš do krajiny Cesarce Filippowy, mohl se bráti podél Jordánu. Na této cestě přišel as dwě hodiny nad jezerem Genesarethským k mostu synu Jakobowých, kudy podnes cesta z Damasku do Egypta wede.

As hodinu dále jest jezero Merom, kde činí Jordán wlastně welké bažiny, které toliko z jara co jezero se ukazují, w létě pak wyschají a blátiwou rowninu tworí, kudy uprostřed se Jordán úzkým pruhem wine, kde se zakalí a teprw dále pod jezerem se zase čistí, zustawiw bahno po kamenich, kudyž mu bylo skalinami páditi. Woda tohoto jezera má se za nezdrawou, wšak na ryby bohata jest. W létě se zdržuje w houštich a w rákosí jezera drawá zwěř, obzwlášště diwocí kanci, jenž se sem s Libanu kradou; také prý welcí hadowé se zde zdržují. Toliko na wýchodním břehu nacházejí se bydlitelé, anať puda úrodná jest, puda pak na jihozápadním břehu solní koru potáhnutá jest. Při dobývání Palestiny skrze Israe-

lity swedl Josua podlé tohoto jezera bitwu s králem Chazorským, Jabinem a se spojenci jeho, a také úplného dossel witězstwí (Jos. 11, 1—8).

As tři hodiny nade jezerem přichází se k zřídlum řeky Jordánu. Dle Jeronyma béře Jordán počátek ze dwou pramenu, z nichžto jeden Jor, druhý Dan se nazýwá, z čehož složené slowo Jordán bylo posslo. Burkhardt pak shledal, že jsou wlastně tři prameny. Nejsewernějssí u paty Hermonu; k jihowýchodu prwního wyprysknje druhý, a po krátkém běhu se pojí s třetím, který se prýsstí ze skalní jeskyně, jenž byla w čas pohanstwa lesnímu a pastýřskému bohu Panu zaswěcena, a podnes tam widěti stopy dřiwějssí modloslužby. Dwě hodiny k sewerowýchodu od Cesarce Filippowy nachází se na kopci malé okrouhlé jezírko, které Řekowé pro swou podobu Fiala t. j. misa jmenowali. Má prý bezmála 120 kroku w objemu, a wody nikdy neumenssuje aniž kdy přeliwá. Dle udání Josefowa dal prý tetrarcha Filipp plew doň naházeti, které se napotom w třetí studánce Jordána objewily, proto také někteří toto jezírko za prawý pramen Jordánu pokládali.

Cesarea Filippowa byla staré město w okresu čeledi Naftali, na úpatí Hermonu. Předkem sloula Panias aneb Panium, poněwadž celá krásná krajina, kde město leželo, Panowi byla zaswěcena, jenž tu ctěn býwal. Zprwu náleželo město k horní Galilei, za času Christa Pána patřilo k Perei a stálo pod wládou tetrarchy Filippa. On ozdobil a okrásslil již sesslé město Panias, a jmenowal je na čest císaře Augusta Cesarea t. j. císařské město, na rozdíl pak jiného téhož

jména, na ſtřednim moři leżiciho, přidáno bylo Filippowa. Pozdèji nazwal je Herodes Agrippa II., pochlebuje ciſaři Neronowi, Neronias, které jméno wſſak nebylo nikdy w obyčej weſſlo. Wůbec drżeli ſe obywatelé ſami ſtarého jména Panias.

Mèſto leżelo na blizku hlawniho zřídla Jordánu, a bylo hlawnim mèſtem Trachonitickým. Zde hned na prwnim počátku křeſtanſtwa powſtala obec křeſtanſká, a i biſkupa mèli. W křižáckých wálkách zakuſilo mèſto ſtejný oſud s jinými mèſty Paleſtinſkými, nebot i ono bylo ſtřídawè brzo od křeſtanů, brzo od Saracenu dobyto, až r. 1167 Mohamedánům za kořiſt padlo. Teď toliko zbytky z nèho jſou.

Do Ceſaree Filippowy neweſſel pán Jeżiš, nawſſtiwiw toliko krajinu tuto. Dle ſtaré powèſti pocházela żena, jenż krwotok 12 let trpèla, a dotknutim ſe podolku roucha Jeżiſſowa uzdrawena byla, z Ceſaree Filippowy, a Berenice prý ſe zwala [1]).

---

[1]) O ni wykládá Euſebius náſledujici powèſt: Z wděčnoſti k pánu Gbriſtu wyſtawěla prý před ſwým domem pomnik, na němż jeji wlaſtni přibèh ſe wyobrazowal, a ktery prý dlouho potom ſtál. Pomnik tento ſeſtáwal z dwou bronzowých ſoch, poſtawenych na wyſokém podſtawku. Mużſtá oſoba ſtála upřimo, plná welebnoſti, oděná w dlouhý ſſat, a podáwajic żenè ruku, která rukama ſepiatýma a na kolenou proſila. Mimo to byla na podſtawci wyobrazena bylina, která ſe podolku roucha mużſtého dotýkala. Euſebius doſwědčuje, że tam na ſwé oči ten pomnik widèl. Pozdějſſi ſpiſowatel Theofanes wyprawuje, że ciſař Julian, jenż wſſe podnikal, aby křeſtanſtwi wyhubil, kázal ſhoditi

K západu leželo mèsto Dan, a bylo pomezni mèsto Judſké na ſewernu, jakož Berſabe na jihu, protož ſe we ſwatém pìſmè užìwá ſlow „od Danu až k Berſabe“ (2. Chron. 30, 5). Mèsto toto leželo na úpatì Antilibanu w úrodném údoli. Zlopowèſtnym ſtalo ſe mèsto modloſlužbou, která ſe tuto konala, neboť Danité wyſtawěli hned na počátku ſwého zde ſe ubytowánì modlu, a král Jeroboam kázal tuto poſtawiti zlatého býka k weřejné úctè (3. Král. 12, 28—30), aby odwrátil Iſraelity od náwſtěwy chrámu Jeruſalémſkého. Sw. otec Jeronym widěl Dan, wſſak již toliko dědinou byl, teď wſſak neni Danu wice. Jſou tu na blìzku ſady oliwowých ſtromu, a w pahorku nachyleném jſou četné doly, které wydawaji klì w hojnoſti.

Na blìzku Danu leželo mèsto Nechob (Soud. 18, 28), kamž dorazili wyſlanci, kterýchž Mojžìš z Kades Barnei byl wyſlal (4. Mojž. 13, 22). Toto mèsto připadlo při dělenì zemè k čeledi Aſer (Joſ. 19, 28), nebylo wſſak nikdy oſadèno (Soud. 1, 31).

Na ſewerním pomezì Paleſtiny leželo mèsto Kades (Joſ. 20, 7), ondy ſìdlem Kananitſkého krále, pozdèji wſſak mèsto Lewitſké, a také jedno ze ſwobodných měſt, z nèhož poſſel ſoudce Barák (Soud. 4, 6), jenž ſe byl na bojiſſti wyznamenal. Až po teto mèsto honil Makkabejſſký Jona-

---

podobizny Ježìſſowu, a ſwoji tam poſtawil, wſſak brzo prý na to ſpadl s oblak bleſk, a ſrazil ſoſſe blawu a trupel na polo obſtèpil, pro památku dìl toliko oſtal. Odrazená blawa zaryla prý ſe hluboko do zemè.

thas wojſko Syrſkého krále Demetria a Nikatora, jež byl rozplaſſil. Wſſak teď o měſtě ani zmínky wice.

Na blízku Kadeſſe leželo město Chazor (4. Král. 15, 29). Dle Joſefa ležělo nad jezerem Meromſkým. W tomto městě ſídlil w nejſtarſſích časích Kananitſký král, jménem Jabin, kterýžto ſe zdál prowozowati jakouſi nadwládu nad okolními krály, ponèwadž jich ſwoláwal k boji proti Iſraelitum (Joſ. 11). Byl wſſak i ſe ſpojenci ſwými na hlawu porażen, město ſpáleno a obywatelé jeho nejwice powraždèni. Pozdèji wládnul zde zaſe kananitſký král Jabin, který ſobě Iſraelity podmanil, wſſak byl potom jeho woj pod wudcowſtwím Siſery a ſoudce Baráka a udatné Debory porażen (Sond. 4). Od toho èaſu náležel Chazor Iſraelitum, a král Salomon utwrdil jej (3. Král. 9, 15). Již ho také neni wice.

W horách ſewerního pomezí ležělo bez pochyby také město Thiſbe, kde ſe prorok Eliáš ubytowal, zaċež Thiſbitſký zwán (3. Král. 17, 1).

K wýchodu od Ceſarее Filippowy ležělo město Abila, co hlawní město čtwrti Abilinſké (Luk. 3, 1). Toto knížetſtwí zařídil kóſi Lyſaniás, jenž wládu ſwou bez mála přes celý Libanon rozſſiřil, a obzwláſſtě krajinu Trachonititſkou za wlaſtní držel, kde byla ſídelním městem Abila. Poſud tam widèti jeſt rumy ſtarého města a zámku jeho, také rozwaliny chrámowé na pahorku, a ſloupy ſe ſutinami, welké budowy w údolí. Tyto rumy jmenují ſe Nebi-Abel, a prawí ſe, že Kain zde ſwého bratra Abele zawraždil, také ſe ukazuje na blízku místo, kde prý ſe to přihodilo.

Dále k wýchodu leží Damaſſek, z nejſtarſſích měſt na ſwětě. Dle powěſti žiwil ſe Adam w této krajině w potu twáře, kde potom Damaſſek wznikl. Půl dne cesty k západu od Damaſſku ukazuje ſe hezky wysokú kopec ſtromowím wyſázený, a zde jeſkyně, kde prý Kain a Abel obětowali. Dle Joſefa pochodi Damaſſek od Uza, wnuka Semowa. Za času Abraháma ſtálo již měſto (1. Mojž. 14, 15), nebot Elieſer, ſluzebnik Abrahamúw, byl rodákem Damascenſkým. Jak ſe podobá, činil až do času Dawida krále Damaſſek neodwiſlý ſtát, který Dawid wybojowal Damaſſek obléhaje (2. Král. 8, 7). Na konec wlády Salomonowy zaſe ſe oſwobodil. Jeroboam II. wybojowal Damaſſek zaſe, než po jeho ſmrti dobyl ſobě znowu neodwiſloſti. Po pádu Aſſyrſkého králowſtwí přiſſel pod mocnoſt Babilonſkou; brzy potom ſluſſel Perſſanum, pod jejichžto panowánim mile zkwital. Po ſmrti Alexandra Welikého, jenž ſobě podmanil perſké mocnářſtwí, připadl Damaſſek k ſyrſkému králowſtwí, jemuž weleli Seleucidé. Pod nimi zbledla jeho ſláwa, poněwadž králowé, zanedbáwajice Damaſſek, města w hořejſſí části říſſe ſtawěli proti náwalum králu egyptſkých, Celeſyrie ſe zmoceniti uſilowawſſích. Okolo r. 64 př. Chr. podrobili ſobě Římané Damaſſek, později pak podobá ſe, že Arethas, král Arabſký, ſtal ſe pánem w Damaſſku, nebot měl tu wladaře, jenž na žádoſt Židuw ſw. Apoſtola Pawla jíti chtěl (2. Kor. 11, 32). Na to zaſe potom znamenati Damaſſek pod Římanſkou wládou, a pod cíſařem Dioklecianem doſſel wěhlaſnoſti, w nížto poſud trwá. Tento cíſař po-

chopil, že Damaſſek jeſt mèſto, jimž ſe nejwydatněji proti roſtoucí moci Saracenu odpor klásti dá; protož netoliko opatřil ho poſádkou a hojnými záſobami, nébrž založil tu dílny na zbraň, čímž mèſto až do naſſich času ſlávu ſwou zachowalo. Proto také wyhlídli ſobè kalifowé w 7. ſtoleti zde bydlo. Roku 1517 bylo mèſto od Sultana Selima dobyto, a od tèch dob wèzí pod rukou Tureckou, wſſak poſud kwete, ponèwadž hlawní ceſta karawan tudy do Mekky táhne.

Mèſto Damaſſek má polohu welmi příjemnou nebo ſe rozkládá na krásné a welké rowině, k jihu a wýchodu otewřené, k ſeweru pak horami zawřené. Rowinu zwlažuje řeka Barada, ſtarý Chryſorhoas, jenž ſe do mnoha prulinu wlévá a mnoho potoku a menſſich říček ze ſouſedních hor do ſebe wnímá, čímž zúrodňuje ſe krajina nad miru, a prokwétá; začež od Mohamedánu jedním ze čtyr ráju ſwèta ſe nazýwá. Wubec pokládá ſe Damaſſek za mèſto ſwaté, ponèwadž prý u něho Mohamed z dewátého nebe ſeſtoupil, do něhož byl w Jeruſalémè uneſſen, a w něm přijal Koran (knihu poſwátnou Mohamedánu, jakož u nás ſw. Ewangelium). Také má prý tuto podlé Mohamedánſké wíry jednou poſlední ſoud držán býti, a tady wèčné králowſtwí počátek wziti, jehož hlawním mèſtem býti má Damaſſek.

Dle Geramba počítá Damaſſek as 140000 obywatelů, mezi nimiž 15000 křeſtanu, jiní jſou Turci, Arabowé a Židé. Zewnèjſſek domu nemá do ſebe nic příjemného, wſſak uwnitř wſſe ſkwoſtně uſpořádáno. Wěrejné budowy jſou nádherné, mezi nimiž chrám kláſſtera ſw. Pawla na wíru

obráceni, jenž náleží Špandlum. Také znamenitá jest brána sw. Pawla, jíž Mohamedáné wýchodní bránou nazýwají. Na blízku nachází se stará wěže, w níž se ukazuje to okno, z něhož byl sw. Pawel spuštěn (Skut. Ap. 9, 25, 2. Kor. 11, 33), bez pochyby byla tato wěže tepruw w časích křižáckých wystawena. Také se ukazuje w Damasku w tak zwané přímé ulici onen dům, w němž se zdržowal sw. Pawel po obráceni, přijaw tu swatý křest. Na blízku byl dum Ananiášuw, a před nim studně, z níž se prý wážila woda na sw. křest Pawlůw. Chrám sw. Jana obrátili Mohamedáné w mečet.

Město obíhají na wice místech dwoje zdi, opatřené wěžmi kulatými, newkusnými a příkopem ponejwice suchým. Zahrady Damascenské wydáwají mnoho druhů zuslechtěného owoce. Slawné jsou zdejší sliwy (Damassinky), pomoranče, citrony a merunky. W cukru zaděláwaného owoce se odtud nejwice do Cařihradu za milion a wice zlatých ročně wywáží. Wýborné jsou též zdejší hrozny poskytující wýborné brozinky.

Na cestě z Damasku do Jerusaléma nalezáme as čtyry hodiny od města jeskyni tak nízkou, že w ni člowěk sotwa přímo státi muže. W této prý se ukrýwal sw. Pawel utikaje z Damasku. Tu také bylo to místo, kde Sawel, bera se do města, náhlým bleskem oslepnuw, zaslechl s nebe hlas: „Sawle, Sawle, proč se mi protiwíš?“ (Skut. 9, 3.) Na blízku jeskyně znamenati posud zříceniny kláštera.

§. 37.

Pán Ježíš se ubírá na horu Thabor.

(Mat. 17, 1—13, Mar. 9, 2—13, Luk. 9, 28—36)

S nejdůwěrnějšími učeníky, totiž s Petrem a dwěma synowe Zebedeowými, Jakobem a Janem, ubíral se pán Ježíš na horu wysokou, aby se tam modlil. Tu se promènil před nimi. Zajskwěla se totiž twář jeho jako slunce, a šat jeho zbělal jako sníh, jak bílého bělič na zemi učiniti nemuže. A hle ukázali se jim Mojžíš, nejwětší zákonodárce, a Eliáš, nejwětší z proroku, kteří wlastně přirozenou smrti z tohoto světa nebyli wykročili. Stáli tuto tedy pospolu zakládatel a obnowitel staré bohowlády, pak doplňowatel a wyšwětlowatel zákona a proroku, jakož i králowství Božího na zemi nejpředněji rozšiřowatelé. Když pak bylo rozmlouwáno o tom, které wěci se mají díti s Ježíšem w Jerusalémě, odpowídaje Petr řekl Ježíšowi: „Pane, dobře jest nám zde býti; chceš-li, udělejme tři stánky, tobě jeden, Mojžíšowi jeden a Eliášowi jeden.“ Petr zajisté ani nepowážil, co mluwil, nebot tak byli wšickni radosti a slasti a úžasem jako uneseni. A když byl ještě mluwil, zastínil jich oblak světlý a z něho ozwal se nad Ježíšem hlas, jak již na Jordánu bylo se přihodilo: „Tentot jest Syn muj milý, w němž se mi dobře zalibilo, toho poslouchejte.“ Byltě hlas Boha Otce, jako druhdy na Jordáně.

Widěwšše a zaslechnuwšše učenici, co se bylo

dálo, padli na twáře swé a báli se welmi. Přistoupiw p. Ježíš dotknul se jich řka: „Wstaňte a nebojte se!“ Pozdwihsse pak oči swých, žádného newidèli, než samého Ježísse. A když sstupowali s hory, přikazal jim Ježíš: „Žádnému neprawte widění, dokud Syn člowěka newstane z mrtwých.“ Tato slowa prý Apoštolowé při sobě tajně drželi, toliko prý sebe tázáwali, co znamená: „Dokud newstane z mrtwých,“ neboť to bylo poprwé, co s nimi o smrti swé promluwil: Oni tedy pomlčeli a nikomu neprawili, co byli slyšeli a widěli.

Swati ewangelistowé nepojmenowali tu horu jménem, wšak dle ústního podání jest hora Thabor (hora wywolení), jenž byla sewerní pomezní hora pokolení Isachar, půl dne cesty k jihu od Kafarnaumu. Cestující popisují horu Thabor jako z nejkrásnějších a z nejpřijemnějších hor na zemi. Ceřen její wystupuje nadě wšechny sousední kopce, a zdaleka jej pozorowati. Na úpatí má 3 hodiny cesty w objemu, a celou hodinu potřeba k dostoupení jejího wrcholu. Nachylené strany kryje dubowý a pistaciowý les, wrchol pak sám rowina wejčitá jest as hodinu w objemu mající, rozličným křowím a wlašťým kořem porostlá, odkud wyhlídka nejutěšenější do okolí; neboť přehlídne se ztad celá roweň Esdrelonská, a widěti lze jezero Genezarethské a Jordán, pak pohoří Gilboa a Efraim, až i Karmel a střední moře. Znamenati na wrcholu zbytky rozrouchané zdi okružní, z čehož lze souditi, že wrchol ten za twrz požiwán bywal, čemuž také naswědčuje dějepis. Soudce Barák shromáždil dle rady Debory 10000 Izraelitu na Thaboře, kde rozbili stánky, aby

byl bezpečen proti přemoci Siserowě, a aby jeho hnuti lépe pozorowati mohl. W poslední válce židowské s Rimany zatarasil se židowský wudce Josef na Thaboře; w čas křižáckého taženi drželi prý Templáři tuto twrz w moci swé. Takétu znamenati pozůstatky domuw, jednotliwým pánum náležitých. Cisařowna Helena wystawěla na památku promčnění Páně zde tři chrámy, Jezissowi jeden, Mojžissowi jeden a Eliássowi jeden. Křižáci nalezli z nich toliko bromady kameni. Tenkred znowu wystawěl jeden, wssak již zase rozmetán jest. Na jihowýchodní straně hory nalezají se rozwaliny křesťanského klášstera, který sultán Saladin dobyl a zničil, na jeho místě wystawěli Saraceni twrz, která teď také popelem lehla.

Podnes se hora Thabor od křesťanu za poswátnou horu drži. Katolici uprawili jednu jeskyni za kapličku, kde dwa mnissi z klášstera Frantissánského ročně na sw. Petra a Pawla mssi swatou slonžiwají. Nedaleko této kapličky mají řeči křesťané nizkou zeď okolo postawenou, a uprostřed oltář, kde na slawnost blahoslawené Panny služby boži konáwají. Sbiraji se zde zástupowé náboženských poutníkuw, kde také w stánkách nocowáwají.

W létě prý se hora ponejwice mlhou zahaluje, která prý teprwe o polednách se powyjasňuwá. We dne prý duje na wrchu silný wítr, a w noci padá rosa mnohem silnéji, nežli kde w okoli. Wesy, které horu pokrywaji, chowaji wsselijakou zwěř. Že tuto za dáwna čiháno bylo na ptáky, wyswítá z proroka Oseášse (5, 1).

— —

§. 38.

P. Jeźiš ceſtuje do Kafarnaumu nazpět.

(Mat. 17, 14—27, 18, 1 35, Mark. 9, 14 58, Luk. 9, 37 60).

Když pán Jeźiš ſe ſwými nejwèrnèjſſími opèt přiſſel mezi jiné učeníky, nalezli jich, an práwè howořili s nèkterými zákonníky. Ihned naſtalo w lidu welké hnuti, poněwadž jej touzebně očekáwali, ano bèželi mu w ústrety a pozdrawili ho. Práwè když ſe pán Jeźiš ſwých tázal, o čemže hádku měli ſe zákonníky, přiſtoupiw muž wrhl ſe k nohám jeho, proſe ho, aby ſe uſtrnul nad ſynem jeho, jenž trpí na padoucí nemoc, nebok jinak že námèſičník jeſt a zle ſe trápí; také přidal, že již proſil učeníku, aby uzdrawili ho, než že tito nebyli s to. Nelibè neſl takowou neduwèru k ſwým učenikum p. Jeźiš, a požádal člowèka, aby přiwedl ſem ſyna ſwého. Nemocný byl ale přítomnoſti p. Jeźiſſe tak dojat, že ho ihned nemoc popadla a jim lomcowala. Co ſe neſſaſtník tuto po zemi wálel, tázal ſe p. Jeźiš otce, jak dlouho ſyn na tu nemoc trpí? A odpowèdèl otec: „Od dětinſtwí, a často že jím wrhá duch na oheň i do wody, aby jej zahubil. Ale muźeš-li co, ſpomoz nám ſlitowaw ſe nad námi.“ I řekl jemu Jeźiš: „Muźeš-li wěřiti, wſſecko jeſt možné wěřícímu.“ A ihned zwolaw otec pacholíka, ſe ſlzami řekl: „Wěřím Pane, ſpomoz neduwěře mé.“ Na tuto žaloſtiwou proſbu obrátil ſe p. Jeźiš k nemocnému, a přikázal, aby duch zlý a němý wyſſel

z něho. Tím prudčeji w něm to pracowalo, až konečně nesſkastnik tento takořka mrtew na zemi ležeti ostal. Ale p. Ježíš, ujaw jej za ruku, pozdwihl ho, a on wstal, a odewzdal ho zdrawého otci k nejwětſſímu udiwení wſſeho lidu.

Toto prý dělo se w Dabrathu, w městě lewitſkém (Joſ. 21, 28), na patě Thaboru, na jehožto rumech teď dědina Dabury stojí. Křesťané tuto wystawěli welký chrám, jak se za to má, na místě toho domu, kam se pán Ježíš byl pouchýlil, uzdrawiw nemocného. Jſoutě poſud některé zbytky chrámu toho tam k ſpatření.

Také se ukazuje na blízku Thaboru u dědiny Daburu ſtudánka, jenž se nazýwá ſtudnici dewíti Apoſſtolů, poněwadž prý tu čekali na p. Ježíſſe meſſkajícího s třemi nejwzácnějſſími na hoře. Byla tuto také kdy's kapla.

Když pak potom učenící ſamotně s mistrem ſwým rozmlouwati počali, tázali se ho, proč že oni nemohli toho nemocného uzdrawiti? Na to jim odpowěděl p. Ježíš, poněwadž jim na prawé důwěře w Boha a w sebe ſcházelo, a poněwadž ani lidé jakou důwěru w ně neměli, neb kdo důwěru má prawou, tenť i na oko nemožné wěci prowede. Wſſak to že toliko modlitbou a postu dá se dostihnouti.

Na to opuſtil p. Ježíš místo toto, aby se nawrátil do Kafarnaumu. On cestował ſoukromí ſtrze Galilei, poněwadž ſnad wyhýbati chtěl zákonníkum naň čihajícím. Tenť byl také předmět, o němž s Apoſſtoly na cestě rozmlouwal, neb teď jim již zjewně byl prawil o swé ſmrti. Wſſak ani tentokráte nemohli učenící pochopiti ſlowa takowá.

Na blízku Kafarnaumu ſſel p. Jezíš s Petrem napřed, a tudyž oni dwa dříwe dorazili do měſta. Tu jich zaſtawiw wýběrčí daně na chrám Páně, tázal ſe Petra, zdali p. Jezíš daň platiwá? Podlé Mojžíſſowa nařízení muſil každý, jenž přežil rok dwacátý ſwého wěku, každoročně půl ſeklu t. j. aſi 8 groſſu ſtříbra platiti (2. Mojž. 30, 13—16), kterýžto peníz na zachowání a ozdobu chrámu byl určen. Pán Jezíš wyſwětlowal tuto, že co Meſſiáš a Syn Božj wyjmut býti muſí od daně pro chrám Otce ſwého, poněwadž i králowé tohoto ſwěta žádnou daň od ſwojat neberou, wſſak aby ſe nedala jaká příčina k mrzutoſtem, rozkázal Petrowi, aby udici wrhl do moře, a Petr upoſlechna wytáhl rybu, w níž leżel peníz, kterýmž zaplatil daň za ſebe a za ſwého Pána.

Zatím doſtawili ſe učenici k Jezíſſowi, jenž ſe po ceſtě mezi ſebou hádali o přední míſta w králowſtwí božím. Pán Jezíš, ač dobře wěděl, čímž byli čas mařili, ptal ſe jich, o čem howořili? Otázka takowá w nemalé rozpaky jich přiwedla, wſſak přec projewili žádoſt, dowěděti ſe, kdo w králowſtwí jeho nejprwnějſſím bude. Pán Jezíš ale, pokoru a zapírání ſebe za prwní požádawek ſwého králowſtwí pokládaje, řekl, že kdo žádá býti w králowſtwí tom prwním, že muſí poſledním býti, a wſſem že ſloużiti má. Aby wſſak prawdu tuto pochopitelnou jim učinil, zawolaw maličkého, poſtawil ho uproſtřed jich a řekl: „Amen, prawím wám, neobrátite-li ſe, a nebudete-li jako maličtí, newejdete do králowſtwí nebeſkého.“ Při tom dáwal jim na frozumenou, že ſe mají hlawně dítek

ujímati, neb kdo takowých přijímá, tenť že jemu samému welkou službu prokazuje, a na opak, že ten, kdo pohorſſuje maličkého, jenž w něj wěří, nejwětſſího trestu hoden jeſt.

Reč Jeżiſſowu přetrhl Jan oznámiw, že widěli jednoho, an we jménu jeho (Jeżiſſe) zlé duchy wymitá, kterýž není z učeníku, a že mu bránili. P. Jeżiš pak odpowěděl: „Nebraňtež mu, nebo není žádného, kterýhby diwy činil we jménu mém, aby mohl ſnadno zlé mluwiti o mně. Nebo kdo není proti wám, s wámi jeſt.“

Také k ſwornoſti napominal ſwých učeníkuw. Když pak Petr miſtra ſe otázal, kolikráte za den že má bratru odpouſſtěti, zdali ſedmkrát, odpowěděl mu božſký učitel, že w tom nižádné miry není, ano že wždy hotowi býti máme, bližnímu odpouſſtěti, ſice ſami že ſe odpuſſtění wlaſtních hříchu hodnými neſtaneme, což i zwláſſtním podobenſtwím powyſwětlowal, totižto o králi, který chtěl počet kláſti s ſlužebníky ſwými.

§. 39.

Pán Jeżiš ubírá ſe nejkratſſí cestou do Jeruſaléma.

(Luk. 9, 51—68).

Blížila ſe doba, kdy pán Jeżiš hořkou ſmrtí ukončiti měl dráhu wezdejſſího putowáni na dřewě kříže w Jeruſaléměˇ, protož, ſebera ſe, chwátal do města na jakouſi ſlawnoſt. Není poſud známo, na kterou, poněwadž ji ſw. ewangeliſta nepojmenowal, aniž jaké okolnoſti udal, z nichž by ſe da-

la určiti. Někteří domnjwagi se, že Letnice byly, než zdá se, že tyto již byly přessly. Slawnost stánku konala se později, totiž w měsici září, a jesstě později slawnost zaswěcení chrámu, totiž w prosinci, tudyž tyto byly bližssí jarní slawnosti welikonoční, kde se bylo dokončilo dílo wykoupení pokolení lidského.

Poněwadž o posledních dwou slawnostech nižeji se zminím, stuj zde nejprw o slawnosti Letnic.

Byly Letnice z tří úhlawních wýročních slawnosti jedna. Připadala padesátého dne po Welikonoci, jmenowitě ssestého měsice Siwina. Poněwadž mezi oběma swátkama sedm týdnů přessło, nazýwaly se Letnice swátky týdnu. W tyto swátky wzdáwali Židé díky za sskastně sklizené obilí, neboť hned po Welikonoci začaly se ječmenné, a druhým měsicem pssenične žně, tudyž ohledem žní nazýwaly se Swátky prwotin (2. Mojž. 23, 16). Také se slawiwaly na památku zákonodárstwí Mojžissowa, jenž se stalo padesátého dne po wyjití z Egypta na hoře Sinai.

Při wečeři každého dne počitáwali Židé dny, jenž byly uplynuly ode druhého dne Welikonočního. Sám hospodář přikládal k modlitbě, kterouž byl wykonal, tato slowa: „Dnes máme den třetí atd. po swátcích Welikonočních (3. Mojž. 23, 15 a 16).

Slawnost sama trwala toliko jeden den, na který wsseliká práce umlkla (4. Mojž. 28, 26). Bywalo powinnosti wssech mužuw israelských i w tuto slawnost se do chrámu Jerusalémského dostawiti, a tím to bylo, že w den sesláni Ducha

ſwatého na Apoſſtoly (Skut. Ap. 2, 9—11) Židé a proſelité ze wſſech koncin přitomni byli.

W den úprawni čiſtili ſe Židé, chyſtali potřebných wěci k ſlawnoſti, ſtrojili krmě. Také, jako w čas welikonoční bylo troubeno. O pul noci otwiraly ſe brány chrámowé, a s úſwitem byla chrámowá nádwoří napluněna ſlawnoſtně oděnými Iſraelity. Po obyčejných ſlawnoſtních obětech obětowali ſe chlebowé dwa z nowého ječmene; nebo k nemněli Židé z nowého obili požiwati dříwe, pokud ſe nebyli obětowali na ſwátky Letnic tito dwa chlebowé. Na to obětowali ſedm ročních beránku bez wody, a tele ze ſkotu jedno, a skopce dwa, w zápalnou obět s ſuchými a mokrými obětmi ſwými k wuli nejchutnějſſí Hoſpodinu. Obětowali i kozla za hřich a dwa beránky roční k oběti pokojné (3. Mojž. 23, 15—21). Mezi obětowáním zpiwaly ſe žalmy, a po wykonané oběti žehnal kněz, načež ſe přitomni modlili. Také w tuto ſlawnoſt ubirali ſe obětujici jako w čas welikonoční w řadách do nádwoří, kde ſe obětowalo.

Wyprawiw ſe na cestu do Jeruſaléma, poſlal p. Ježiš několik učeniku napřed do jiſtého městečka Samarſkého, aby mu tam zamluwili hoſpodu, než Samaritáné ſe zpěčowali jej přijíti pod střechu, poněwadž do Jeruſaléma putowal z příčin, jak zhora powědino. Takowouto nelaſkawoſt těžce neſli učenici Jakob a Jan, a prawili plni hněwu: „Pane, chceſli, ať dime, aby oheň ſtoupil s nebe a ſpálil je?“ P. Ježiš, neznaje mſty a toliko duchem láſky a miloſrdenſtwí oddýchaje, potreſtal prchliwoſt učeniku ſwých řka: „Newíte,

čího ducha jste, neb Syn člowěka nepřišel duši zatracowati, nébrž spasiti." Na to odebrali se do jiného městečka.

Na cestě ze Sichemu do Skytopole přišli do Thebez, městečka w pohoří pokolení Efraimského tím památného, ponèwadž zde Abimelech, obléhaje ho, život hanebně byl dokonal, poražen byw kusem mlýnského kamene, swrženého rukou ženskou. Aby wšak nečekalo se, žena že jej zawraždila, požádal Abimelech zbrojnoše, co by jej proklál mečem (Soud. 9, 50—54).

Když pak byl p. Ježíš dále pokročil, přibláželi se mnozí, a žádali býti učeníky jeho. Uslyšewše pak, že p. Ježíš od swých učeníku žádá dokonalé sebe zapírání, ba i wýhost dání wšem počasným wěcem, widělo se jim zajisté twrdé a a neznesitelné býti takowéto požádání, a proto odešli, jenž se wice k němu nenawrátili. Bez pochyby hledali tito lidé u p. Ježíše časného zaopatření, wšak takowou wýhlídku jim zastřel p. Ježíš tím, když wyprawowal, že on sám ničeho nemá, aniž jakého pohodli zná, že lišky doupata mají, a ptáci nebešti hnízda, ale Syn člowěka nemá, kdeby hlawu sklonil, a přidal, že žádný, kdo wztahuje ruku swou k pluhu, a ohlídá se nazpět, není způsobný ku králowství božímu. Tím wšak nijak neutrpělo králowství boží na zemi, neboť takowí lidé, jenž žádných obětí neznají, neslouží Christu, nébrž toliko sobě.

§. 40.

P. Ježíš přichází do Judska, a opět se wrací k jezeru Genesarethskému.

(Luk. 10, 1—42 a 11, 1—13.)

Nelaskawě byw přijat od Samaritánů obrátil se pán Ježíš bez pochyby na Jordán, a putowal po lewém břehu jeho do Judska. Na této cestě stalo se, že krom 12 apoſſtolu jeſſtě sobě wywolil 70 učeníků z těch, jenž ho následowali. Swatý ewangelista newyprawuje, kde ta wolba se děla. Někteří prawí, že ji pán Ježíš předsewzal na hoře osmera blahoslawenstwí, kde byl sobě wywolil 12 apoſſtolů, a která na cestě z Kafarnaumu do Jerusaléma ležela.

Jména sedmdesáti učeníku také se neudáwají od ewangelistů. Eusebius a Epifanius počítali mezi ně Matěje, jenž byl na místo zrádce Jidáſſe za Apoſſtola wywolen (Skut. 1, 23), potom Josefa Barsabáſſe, kterýž měl příjmí Sprawedliwý, Adaje neb Thadaie, jenž byl bratr Tomáſſůw, a krále Edesského Abgara prý uzdrawil a na wíru obrátil; také Sosthenesa Marka, Lukáſſe a Barnabáſſe, jenž byli průwodčí sw. Apoſſtola Pawla; dále sedm prwních almužníkůw: Štěpána, Filippa, Prochora, Nikanora, Timona, Parmena a Mikoláſſe, příchozího Antiochenského (Skut. 6, 5); též i Andronika a Junia, dwa pokrewence Pawlowy; Judy, také příjmím Barsabáſſe, Silu a Ananiáſſe, jenž pokřestil sw. Pawla, a mnoho jiných. Snad bral pán Ježíš u wolení

dwanácte apoſſtolů ohled na počet dwanáctera pokolení iſraelſkéhо, a u wolení 70 učeníků na počet 70 ſtarſſích, kterých zwolil Mojžíš (4. Mojž. 11, 16), a tudyž ſpolu na počet 70 ſpolunoudů wyſoké raddy w Jeruſalémě. Těchto 70 učeníkůw wyſílal p. Ježíš po dwou do měſt a dědin, kamž ſám přijíti zamýſſlel, aby chyſtali lid na příchod jeho, ſpolu také aby ſe ſami cwičili u wyučowání lidu a rozſſiřowání králowſtwí nebeſkéhо na zemi.

K tomuto důſtojnému úřadu wypěſtowal jich p. Ježíš rownèž jako dříwe ſwých apoſſtolu. On žádal od nich, aby za cílem ſwým odhodlaně chwátali a ničím ſe we ſwatém díle nedali mýliti. Protož jim radil, aby na ſwých cestách žádného nepozdrawowali, neboť wýchodané jſou až podnes we zpuſobech pozdrawowání welmi obſſirni, a nebýwá jim doſti, koho potkali, zkrátka a přátelſky pozdrawiti, nébrž oſoby nižſſího ſtawu na potkání wyšſſích ſtanou, a klani ſe tak dlouho, až byla oſoba wážnějſſí zaſſla, což owſſem na cestách welmi zamèſtknáwá, a u wykonání wyšſſích zámèru na welkou překážku býti muſí. Neradil jim, aby od domu k domu putujice tam toliko ſe uhoſtili, kde ſe jim dobré jídlo a pití předloží, nébrž aby tam potrwali, kde najdou lidí otewřenou duſſi pro prawdu majících, a aby u nich wzali za wděk, co ſe jim předloží. Ano i to jim dáno na ruku, jakby ſe chowati měli, kdyby jich nèkde nepřijali, aby totiž wyklepali prach s obuwi, a tim na jewo dali, že jim nejde o časný ziſk, nébrž že poſkytují lidem příležitoſti, duchownich darů ſe přiúčaſtniti; ſpolu přidal p. Ježíš, že takowá míſta, kdeby nelaſkawè byli přijati, těžké odpowídání na ſebe

mwali. Tižily ſamu duſſi božſkého miſtra takowé truchliwé upominky, ponèwadž w miſtech, kde ſe zadlouho byl zdržowal, učil a diwy činil, učení jeho nebylo přijato. Protož nad mèſty Chorozain, Bethſaidou a Kafarnaum hořké wýtky byl wynèſl (Mat. 11, 20—24). Propouſſtèje od ſebe 70 učenikuw wyſlowil zřetedlně, že tito miſto jeho zaſtupuji, že tedy wſſe, co ſe jim kde přihodí, pokládáno bude, jakoby ſe jemu ſamému bylo přihodilo.

Když ſe učenici p. Jeziſſowi od miſtra na miſſe po wlaſti byli rozeſſli, ubíral ſe on ſám do Judſka, a přiſſel do Bethanie, do mèſtečka, as pul hodiny k wýchodu od Jeruſaléma leżicího, na blízku hory Oliwetſké. Zde ſe p. Jeziš w poſledni dobè ſwého počaſného żiwota častèji byl zdržowal mezi dobrými lidmi. Ubohſtil ſe zde w domě Marthy. Byltè pak p. Jeziš přijat od Marthy nad miru laſkawè, neboť ona wſſelikau péči wynakládala na to, aby uctila ſwého drahého hoſta. Seſtra pak jeji Maria zaſedla ihned a poſlouchala pilně ſlowa božſkého miſtra, která ſobě nade wſſecko jiné wážila. Tu přiſtoupila Martha a řekla ſwému drahému hoſtu: „Paue, nemáš-li o to péče, że ſeſtra má nechala mně ſamé ſlużiti? Protož rci jí, ať mi pomuże.“ Na to jí odpowèdèl p. Jeziš: „Martho, Martho, pečliwá jſi, a rmoutiš ſe při mnohých wěcech. Ale jednoho jeſt potřebi. Maria nejlepſſí ſtránku wywolila, kteráżto nebude odjata od ní.“

Ponèwadž ſe p. Jeziš, jakož tuto pozorowati, s málem ſpokojil, a při wſſem nad miru přiwětiwým a miloſtným býwal, ano ſwým učením du-

cha a srdce poutáwal, musil býwati wežd y wítaným hostem u takowých dobromyslných, rozssafných lidí, jako byly Martha a Maria a bratr jejich Lazar, a tudyž nemohlo jinak býti, leč že tu pán Ježíš u nich rád pobyl.

Hory sobě p. Ježíš k modlení wyhledáwal, a protož tu z Bethanie na horu Oliwetskou odessel, aby se tam pomodlil. Na to ho prosil jeden z učeníků, aby jich také naučil se modliti, jakož učinil sw. Jan. Proto jal se jich učiti modlitbě jednoduché, wssak nade wssecko lidské pomysslení jádrné a důstojné. Wyučuje přidal také některá poučení o modlitbě. Tam, kde prý p. Ježíš učeníkům swým modlitbu „Otčenáš" předříkáwal, postawila se později kapla, z nížto dodnes toliko rumy zbýwají.

Té doby dorazil k p. Ježíssowi zákona učitel, otázaje se ho, coby jemu bylo činiti, aby dossel žiwota wěčného? P. Ježíš, prohlídnuw člowěkowu přetwářenost, odkázal jej na zákon Mojžíssůw, zdali wí, co tamto předepsáno? Když pak mu člowěk na jewo dal, že zákona znatel jest, odporoučel mu Pán, aby, co wí a zná, také skutkem naplniti dbal. Wssak zákonník nedaje se odbýti ptal se, kdože jeho bližní, a komuže lásku na jewo dáti má? Na to wyprawowal pán Ježíš krásné podobenstwí o Samaritánowi, čímž na otázku zákona učitele bylo jasně odpowědíno.

Když se potom zase p. Ježíš do Galilee, a snad do Kafarnaumu byl nawrátil, dostawowali se ponenáhlů k němu z missií učenici, wyprawujíce s utěssenýmu srdcem, co wsse byli wykonali, ano že jim bylo lze posedlé duchů nečistých zbawiti,

což za dílo nejtěžšſí pokládali. Načež jich ubezpečował božſký miſtr, že dobře mu powědomo, co dobrého byli wykonali, a že později mnohem wíce konati budou; awſſak že ſe pro příčinu, že jich zlí dochowé poſlouchají, nemají radowati, nébrž wíce proto, ponéwadž ſi jich Buh za dělníky ſwé byl wywolil, poznamenaje ſobě jména jejich do knihy žiwota. Sám božſký miſtr projewil radoſt ſwou z toho, že ſe dařilo dílo jeho, kteréž konal na učenících ſwých, začež také wroucné díky wzdáwal ſwému Otci nebeſkému, že wſſelikou práci, kterou s nimi měl, požehnati ráčil. Na to pak obrátil myſl učeníku na ſwou wlaſtní moc a důſtojnoſt, že mu totiž wſſecky wěci od Otce byly dány, a že žádný newí, kdoby byl Syn, jedině Otec, a kdoby byl Otec, jedině Syn, a komužby chtěl Syn zjewiti. A obrátiw ſe k učeníkum blahoſlawil jich proto, že jej, ſwého miſtra a Syna Božího, byli poznali, a učení ſlyſſeli, že po takowém ſtěſtí celou duſſí zatoužili mnozí proroci a králowé, aby widěli a ſlyſſeli toho, jehož widěti a poſlouchati oni uduſtojněni jſou.

§. 41.

Pán Ježíš ſe ubírá do Jeruſaléma k ſlawnoſti Stánků.

(Jan. 7, 10, 1—21.)

Přibližila ſe ſlawnoſt Stánkůw židowſkých. Tu přimlouwali mu někteří přátelé, aby ſſel do Jeruſaléma k dni ſwátečnímu tomuto, aby také tamto projewil ſkutky ſwoje, nebo ť prý kdo

chce welkých wěcí prowoditi, nemá se ukrýwati. Toto bezpochyby proto wyřkli, aby sami nabyli wětssí jistoty o jeho důstojnosti, poněwadž doufali, že w čas shromáždění wesskerého lidu israelského jasněji proswitne záře božského sesláni jeho, an posud nebyli s to, prawého přeswědčení o tom nabýti

Na takowou domluwu odpowěděl pán Ježíš přátelům swým: „Čas můj jesstě nepřissel, ale čas wáš wždycky jest tu. Wás nemůže swět nenáwiděti, ale mne nenáwidí, nebo já swědectwí wydáwam o něm, že skutkowé jeho zlí jsou.“ Také w skutku nessel s příbuznými do Jerusaléma, nébrž potrwal poněkud w Galilei, a snad mezi jiným také proto, aby wyčkal, až by se tam hojněji shromáždili zástupowé.

Slawnost Stánku byla jedna z tří úhlawních wýročních slawností, na nižto rowněž wssickni muži židowssti se dostawiti museli. Byla držána na podzim, když den a noc na rownowáze býwá, trwajíc po osm dní. W čas trwání této slawnosti museli Židé w stáncích bydleti na památku čtyrycetiletého pobytí na poussti, kdež jim stánkowé za obydlí sloužili (3. Mojž. 23, 34). Slawila se také na poděkowání za owoce a wínobraní. Byla přeslawně konána, pročež ji Josef nazýwá nejwětssí, nejswětějssí a nejskwostnějssí slawností.

W tuto slawnost opatřili se Židé wětwemi zelenými trojího druhu (3. Mojž. 23, 40). Každý Žid uwázal w snopek jednu wětěw palmowou, tři myrtowé a dwě wrbowé tak, že wětew palmowá z nich wyčíhala. Takowou kytku držel každý w prawé ruce, w lewé pak wětew s owocem,

aneb citron. Takowým ſwazečkem muſela ſe i pacholata opatřiti, neb kdo jej neměl, nesměl téhož dne obědwati. Odpoledne poſtawili takowé kytky do wody, aby po čas trwání ſlawnoſti čerſtwé oſtaly, a wýznam toho tento byl, že jich Hoſpodin z pouſtě do krajiny úrodné přiwedl.

Stánky bywaly ze zelených wětwí rozličných ſtromů pod ſſirým nebem ſtawěny, a neſměly býti přikryty neprozračným přikrywadlem, aby ſe horem patřilo na oblohu nebeſkou. W nich muſili Židé aſpoň prwních ſedm dní bydleti, ſpáti, jiſti a pracowati. Toliko nemocným, nemohoucím ſwobodného powětří ſnáſſeti, ſe přálo, w domích oſtáwati; také dowoleno bylo, při lijawcích pode krowem útočiſtě bráti. Oſtatek ſměly ſe ſtánky buď podlé ceſt, aneb na ploſkých ſtřechách domowých, neb w zahradách rozbijeti, nikoli wſſak pod ſtromy. Kněží a jáhnowé ſtawěli ſi ſtánky na nádwořích chrámowých. Také mimo Jeruſalém ſměli ſe ſtánkowé ſtawěti, wſſak toliko wzdáli cesty dne ſobotního.

I tato ſlawnoſt byla ſlawnoſti welikonoční poněkud podobná. W den připrawní kupowali ſe Židé, a oblačeli ſe w ſſat ſwáteční; nádwořní ſtěny byly pěknými koberci přikryty. Prwní den ſlawnoſtní bywal welmi ſlawně konán, a nebylo pracowáno. O půl noci otwirały ſe brány chrámowé, a na ſwítání byla nádwoří již naplněna Iſraelity ſwátečně oděnými, hlawy pomazané a nadřečenou kytku w rukou majícími.

Na to ſe počalo obětowati, kdežto mezi obětowáním ſe přineſlo wino a woda. Pro wodu ſſel kněz ſe zlatou konwou, načerpaw ji w ſtudni-

ci Siloe, nesl ji dworni bránou do wniterního nádwoří. Zde ji odewzdal jinému knězi, který wodu do wina nalitou na zápalním oltáři wylil. Co se ten obřad děl, zpiwal lid slowa proroka Isaiásse (Is. 12, 3): „Wážiti bude wody s radosti ze studnice Spasitele.“ Tak dělo se na každý den slawnosti této netoliko při rannim, nébrž i při wečernim obětowáni. Takowýto obyčej nebyl Mojžíssem naporučen, nébrž teprw prorokv Hageem a Zachariássem po návratu z Babilonského zajetí zaweden, a to sice na wyprossení od Boha milostiwého dessté k zdaru osení.

Po ranní oběti přinássely se oběti swáteční, kteréž nebyly na každý den jednaké. Na prwní den obětowalo se 13 mladých býkú, 2 berany a 14 ročních owec spolu i s patřičnou moučnou a nápojnou oběti, co obět zápalná, a kozel dáwal se co obět za hříchy. Na přísstí den až do dne sedmého obětowalo se wežd y o jednom býku méně tak sice, že na sedmý den toliko sedm býku bylo obětowáno, jiné pak oběti ostaly tytéž. Mezi obětowáním zněly trouby, a lid zpiwal žalmy, jakož se dělo na Welikonoc, také obcházeli Židé oltář zápalní, potřásajice palmowou kytkou. Toto se dálo w prwních dnech slawnostních denně jednou, dne pak sedmého sedmkráte obessli oltář. Obcházejice wolali Hosanna t. j. Spasiž nás!

Po té směli Židé swé zwlásstní oběti přinásseti, které z wděčnosti k Bohu, aneb k zahlazení osobních prowinění byli wěnowali, nebok swrchu jmenowané oběti byly we jménu wesskerého národa obětowány. Po ukončeném obětowání ubirali se do sskoly, kdežto w tyto swátky čtení zákona a

proroků bylo dokonáno. Na příšti sobotu počalo se znowu.

Po ukončené oběti wečerní nastala doba slawnostních radowánek. Israelité wykročili z wnitřního nádwoří do zewnějšího, kde stály welké zlaté swícny se switilnami rozžatými, které takowou jasnost od sebe wydáwaly, že bylo jimi celé město ozářeno. W tom swětle poskakowali nejwzácnější z kněží a lidu, rozžehnuté pochodně w rukou třímajíce a žalmy zpíwajíce. Na stupních stáli Lewité a hráli, lid pak se na to díwal. Takowé radowánky, při nichž se přewesele dělo, trwaly bezmála po celou noc, a každý wečer těchto swátečních dnůw bylo tak opětowáno.

Osmý den nazwaný „Welké Hosanna," byl dnem zwlášště zaswěceným, kde se nic nepracowalo. Obětowán bywal mladý býk, beran a sedm ročních owec na oběť zápalnou mimo moučné a nápojné oběti, a kozel na oběť za hříchy. We dnech mezi prwním a posledním swátkem, wyjma sobotu, smělo se pracowati.

Začala se již slawnost tato, a diwili se, že pána Ježíše tu nebylo. Rozličné o něm prosslýchaly se řeči. Někteří wyhlašowali ho za muže sprawedliwého, jiní zase, nepřátelé jeho, ponejwíce údowé wysoké raddy, nazýwali ho klamcem a swůdcem lidu. Jeho přátelé wšak a přiwrženci netroufali sobě zjewně a swobodně o něm promluwiti, ponéwadž se báli wysoké raddy, která jim kletbou wyhrožowala.

Když pak se byly mysle poněkud upokojily, as čtwrtý den, když se toho nikdo nenadál, přišel pán Ježíš (totiž w sobotu) do chrámu. Wystoupil

weřejně we ſſkole, kteráž ſtála w podloubi na wýchodní ſtraně chrámu, kde rabinowé s žáky ſwými hlawně o takowých místech zákona rozmlouwali, která rozličné wýklady připouſſtěla. Wykládal zde ſwaté píſmo, nikdy nebyw žákem rabinſkým, jimž to právem bylo náležeło. Proto diwili ſe Židé, a nemohli pochopiti, kde nabył wědomoſti ſwatých píſem, an ſſkol rabinſkých nenawſſtěwował.

P. Ježíš, použiw udiwení jejich, wyſwětlował jim, že učení jeho není jeho (co člowěka), nébrž že jeſt od Boha, jenž jej poſlal. Chtěl tím říci: „Toho učení jſem co člowěk newynalezl, aniž zdokonalil, ono není owoce pilnoſti mé, a dílo lidſkého rozumu. Já jſem ho nepřijal od krátkozrakých ſmrtedlníkůw, nébrž w lůně mého Otce jſem ſe jemu naučil, nic jſem z něho neujal. aniž přidal; já je wám tak přednáſſím, jak jſem ho přijal.“ — Tenť jeſt zdroj křeſtanſkého učení, zde ſe zakládá jeho wyſokoſt a prawda, totoť podnes prawí ſwatá Cirkew. Moudří ſwěta tohoto a welcí duchowé mohou ſouſtawy rozličné wynáſſeti, křeſtanſké katolické učení není žádná lidſká ſouſtawa, ono má Stwořitele ſwěta za průwodce, jenž w díle ſwého náboženſtwí rowněž tak newyzpytatelným jeſt, jako w díle ſwých tworů.

Prawil také pán Ježíš, že každý prawdiwoſt učení jeho tenkráte ſhledá, kdoby podlé něho žiti započal. Lichým mudrowáním, nač ſi mnozí wſſecko zakládají, nepoznáwá ſe učení naſſe; jeſtiť zajiſté jiſtějſſí a ſnadnějſſí proſtředek ten, ſrdce ſwé zpytowati, ſwým náružiwoſtem odpor ſtawěti, a tou ceſtou počátek učiniti k plnění zákona božího; tak ſe wytratí chmury z rozumu lidſkého, a prawda

čistá wzejde na swětlo. Zajisté ze srdce a nikoli z rozumu wycházi bezbožnost, ossemetnost, rozkolnictwí a kacířstwí.

Prawdiwost wýroku toho z toho wyswítá, prawí pán Ježíš dále, poněwadž nehledá marné sebe chwály, nébrž toliko Boha otce swého wším oslawowati zamýssli. Zajisté wěrný služebník ten jest, který prawí: „Já nenčím wás ničemu, než čemu Cirkew učí, a učení, které já wám přednássím, přednássela ona powždy bez proměny, jakož přijala od apossstolu, a tito od Ježísse Christa, a Ježíš Christus od Boha Otce swého.

Potom připomínal, co se bylo w minulé swátky Welikonoční přihodilo, a káral wysokou raddu, že jej usmrtiti hleděla, protože w sobotu nemocného uzdrawil. Někteří z posluchačn, snad ti, kteří newěděli, oč se tuto jedná, domnéwali se, že se p. Ježíš smyslem pominul; jini zase diwili se, že tak zjewně mluwí, a že to wysoká radda trpí, a řekli: „Zdaž práwě poznala knížata, že tento jest Christus?“ Jhned přidali jako pochybujice: „Ale o tomto wíme, odkud jest, o Christu pak, když přijde, newí žádný, odkudby byl?“ Někteří byli toho dumnění, že se Messiáš ukáže w oblacich nebeských, a že s nich dolu widitelně sestoupí. Na takowého něco odpowěděl p. Ježíš: „I mne znáte, i odkud jsem, wíte, awssak sám od sebe jsem newřissel, ale prawdiwý jest, kterýž mne poslal.“ Pro tuto odpowěd byliby ho rádi nepřátelé jali, než teď se ostýchali ruku naň položiti. Mnozí zase byli moci a neohroženosti řeči pohnuti, aby ho za Messiásse drželi řkouce: „Zdaliž Christus, když přijde, wice diwů činiti

bude, než které tento činí?" Dowěděwsse se toto farizeowé a knižata, wyslali služebníky, aby ho jali. Tito wšak byli slowy jeho dojati tak, že wyznali pánům swým: „Nikdy člowěk tak nemluwil jako člowěk tento."

W den poslední slawnostní, snad právě w tu dobu, když kněz w zlaté nádobě wody ze studnice Siloe donášsel, aby smíssenou s winem po oltáři rozlil, stoje Spasitel světa na nádwoří chrámu, wolal: „Zízní-li kdo, pojď ke mně, a napij se. Kdo wěří we mne, tomu, jakož dí písmo, poplynou z těla řeky wody živé." Tato slowa wykládá sw. Jan ewangelista Páně sám, že se wztahowala na mocnost Ducha swatého, jímž wěřící w něho naplněni býti maji. Takowýto odhodlaný wýstup přiměl zase mnohých, aby jej za Messiásse drželi. Někteří hned zase pochybowali, že Messiás z Galilee přijde. Při wšem ale množil se hněw w srdcích farizeů a knižat kněžských, obzwlášstě, když i ti, jichžto wyslali, aby ho jali, sami pro něho stáli. Protož wyslowili se, nepochybně w plné radě, že lid z hlouposti se ho drží. Tu wšak nemohl se sprawedlíwý Nikodem, jenž byl tajným přítelem Ježíssowým, zdržeti, aby jim na srdce nepoložil, že není podlé zákona (5. Mojž. 19, 15) člowěka newyslechnutého odsuzowati, než za to musíl tu wýčitku na swé uši zaslechnouti, že bezpochyby sám Galilejský jest, a přiwrženec jeho.

W noci neostal p. Ježíš w Jerusalémě, nébrž odebral se na horu Olíwetskou, nepochybně k přátelům swým do Bethanie, kdež byl před swými protiwníky bezpečen, a kde po denních putkách a

smutných zkussenostech si oddechnouti mohl. Na druhý den časně ráno w chrámě učil lid, jenž se kolem byl shromáždil. Když pak seděl, uče, přiwedli zákonnici a farizeowé ženu w cizoložstwí dopadenou. Snad náhodou padli na Ježisse wedouce cizoložnici k swému soudu, a použili té příležitosti, aby mu stawili zadrhlou otázku, w jejížto zodpowídání by wyhledali příčinu, jej za člowěka wyhlásiti, který sobě buď newáži zákona Mojžíssowa, aneb aspoň osobuje si právo k tomu, což mu neináleží. Snad zúmyslně se tak dělo, aby jej wyslechli, zdali zákon za platný uznáwá, aneb římskému wladaři nadržuje, který w tomto pádu ortel smrti nepotwrzowal, jakož welel zákon. Měl tudyž pán Ježiš, wynesa se tak neb jinak, na wssechen zpusob pokleknouti.

Cizoložstwí bylo u Židů, jako u mnoha jiných národu za welikou neprawost pokládáno, a tudyž podlé zákona bylo smrti pokutowáno (3. Mojž. 20, 10, 5. Mojž. 22, 22). Zákon pak neurčuje zpusob trestu smrti. Talmud wssak twrdí, že bylo ustanoweno pro cizoložníky zardoussení, wssak w některých pádech i kamenowání, zwlásstě pro osoby ženské zasnoubené, jenž ženichowi staly se newěrnými (5. Mojž. 22, 23, 24). Dcery kněžské byly upáleny.

Jak se podobá, zamýsslel pán Ježiš i to, aby žena propusstěna byla, a u wywedení samého sebe a ženy nesstastné cizoložnice z rukou nepřátel neméně posskwrněných, ossemetných farizeů, chowal se nanejwýš důstojně. Mlčením dal jim dosti na jewo, že se ho wěc netýká, a psaním do písku jewil hluboké rozjímání. Když pak nepřátelé ne-

přestáwali na odpowěd dotírati, řekl: „Kdož mezi wámi bez hříchu, wrz prwní kámen na ni.“

Byltě toho času obyčej ten, že žena stihaná pro cizoložství přiwáděna byla ku kněži. Tento napsal té neprawosti kletbu do knihy, pak sebera na ženském nádwoří prachu, nasypal jej do wody a podal tuto zlořečenou wodu ženě k pití, opakuje proklínání. Byla-li postižená oprawdu winna, zlořečino ji, aby ji rtowé ihned po pití zbledli, oči napuchly, život nabotnal, bedra jí uhnila, ano její spoluwinník zhynul, nechať se kdekoli nalezal. Wšak neočekáwal se takowý účinek wody zlořečené, pakli její manžel sám dopoušťěl se takowého hříchu, pro který ona trestána býti měla. Proto tedy p. Ježíš žalobníkum ženiným zcela pokojně na srozuměnou dal s wrchu uwedenou otázku, jak že mohou účinek soudu božího na ni očekáwati a smrti její žádostiwi býti, jsouce sami touž neprawosti pokaleni.

Za času Christa Pána se tá kalná woda k pití nepodáwala, jakž Talmud prawí, pro rozmáhající se cizoložství, ano brzo po Christu byl i zákon sám wymazán, a také lze jest w Talmudu strašných wěcí se dočísti, swědčících o úplné newázanosti mrawní w tomto ohledu.

Tento otázkou zamýšlel pán Ježíš na zlý úmysl upozorniti žalobníkuw. Nedbaje dále o ně, psal do písku. To nad míru prospíwalo, aby se obtížných stíhatelů zprostil. Božská slowa Spasitelowa byla pro zákonníky a farizey co hromowá rána, jíž se nenadáli. Každý pomýšlel na sebe. Jakkoli se zdálo jindy, že nowým mistrem pohrdají, a jakkoli dosti drzí bywali w jeho nepřito-

mnosti ho pomlouwali, předce strachowali se jeho dûmyslnosti, a báli se, kdyby dále s nim do řeči se dali, žeby snad zřetedlněji mluwil, a jejich tajné skutky zjewil, které by jim neslouzili ke cti. Co byli z nich nejstarssí, a jak se podobá, také nejhorssí, byli při této přiležitosti ti nejopatrnějssí, celé pak shromáždění umlklo. Pán Ježíš, na to na wssecko nic nedbaje, zdál se býti odhodlán k tomu, že se newyjádří. Tedy wzchopili se ti nejwzácnějssí, a w tichosti se ztráceli. A co činili ti nejprwnějssí, činili za nimi jini, a wssickni zmizeli, zanechawsse pána Ježísse samého a osobu hříssnou uprostřed shromáždění. Lid se nemálo podiwiti musil nade wssím, a milosrdný Pán náš propustil ženu, poněwadž žalobníkuw nebylo, aniž mu také přináleželo dle zákona s ní nakládati. Žena přissla tak na swobodu, a byla u wssi bezpečnosti, nebot soud nemohl se wice opětowati, poněwadž stála před soudcem, a žalobníci nedotrwali. Ostatek nemìli zákonnici a farizeowé ani chuti do pře jeji, ba raději by byli widěli, aby na wěky zapomenuta byla. Nemohli také p. Ježísse winiti z toho, jakoby nebyl dost přísně podlé zákona, nébrž welmi zlehka si počinal. On nečinil nic dále, než co sami farizeowé byli učinili, on o to jedině péči nesl, samou ženou oznámiti dáti, že ji nikdo neodsoudil, a jakož oni ji neodsoudili, že i on ji neodsuzuje. Tímto přewýbornym rozsudkem, z něhož Ježíssowa moudrost, swatost, známost srdcí, mirnost a milosrdenství prosswitají, wyhnul wssem osídlům od nepřátel sobě kladeným; zachowal před lidem wážnost, zahanbil nepřátely swé, nezlehčil zákon, zachowal trestu hodnou ženu, a dobyl sobě

znowu obdiwowání, wážnost a lásku u lidu. A když žena odcházela, rozesslo se celé shromáždění; wssak ta kající hříssnice nezapoměla zajisté po tak welikém nebezpečenstwí, po takowém milosrdenstwí na poslední napomenutí swého božského wyprostitele: „Nehřeš wíce!“

Na to učil p. Ježíš zástup, nazýwaje sebe swětlem swěta wsse oswěcujícím. Farizeowé namítali, že swědectwí o sobě neplatí. Pán Ježíš odpowěděl jim, že může sám o sobě nejjistějssí swědectwí wydati, poněwadž wí, kdo jest, lidé prý soudí toliko podlé zewnějssku. Potom přissel na poměr swůj k Bohu Otci, a na to swědectwí, jež Bůh Otec proň wydáwati ráčí, poněwadž skrze něho účinkuje. Poněwadž odpůrcowé žádali dowěděti se, kdo jest Otcem jeho, odpowěděl jim takto: „Kdybyste znali mne, znali byste i Otce mého.“

Toto mluwil pán Ježíš na nádwoří žen, kde stálo třinácte skříní, kam se ukládaly příspěwky, a jiné klenoty chrámowé. Bylo tedy místo weřejné, kamž přicházeli mnozí wkládajíce dary swé, a proto netroufali sobě nepřátelé, aby ho jali, neb jinak se na něm zapoměli.

Napotom promluwil pán Ježíš o swém blízkém loučení, a wyznáwal, že si ho budou Židé tenkráte přáti mezi sebou míti, wssak že již pozdě bude, neboť kde on jest, tam oni prý přijíti že nemohou; Židé, kteří jeho slowa nechápali, domníwali se úsměssně, že snad zamýssli sebe zawražditi. Pán Ježíš pak ukázal jim se wssí wážností na weliký rozdíl, jenž jest mezi ním a mezi nimi, poněwadž oni toliko synowé tohoto swěta jsou, kdežto

on s Bohem Otcem nejúžeji spojen, ba s nim jedno jest. Takowýto poměr k Bohu Otci světleji wyložil, a důrazně předkládal jim, že mnozi na to duchem k němu přilnuli, k nimž on ihned prawil: „Zůstanete-li wy w řeči mé, prawě učenici moji budete a poznáte prawdu, a prawda oswobodí wás.“ Tato poslední slowa urazila Židy, poněwadž jimi na jewo dáno bylo, jakoby posud semeno Abrahamowo swobodné nebylo. Že pán Ježíš o duchowní swobodě, totiž o swobodě od hříchů a o slepotě duchowní mluwil, toho owšem nechápali, pročež jim znowu wšeho toho smysl otwíral. Také pokáral jejich hrdou mysl, wykládaje, že se některak nechowají co prawé dítky a potomci Abrahamowi, nébrž co plemeno dábelské. Tím tak se rozjitřili, že pánu Ježíssowi nadáwali, Samaritánem a přemrsštěncem ho nazýwajíce. A když se pán Ježíš mírně proti tomu byl ozwal, a postawení swoje k Bohu a Abrahamowi jim powyswětlowal, drželi slowa jeho za rouhawá, chápali kamení, aby ho ubili, neboť ukamenowání bywalo pokutou za rouhání. Ježíš pak skryl se, a wyssel z chrámu.

Brzo na to potkal pán Ježíš na cestě žebráka, jenž byl od narození slepý. Poněwadž Židé každý tělesný neduh za pokutu pro hříchy spáchané pakládali, protož se tázali učenici mistra, zdali tento slepec pro swé wlastní, aneb pro hříchy swých rodičů trpí? Na to odpowěděl Pán, že ani tento newidomý, aniž jeho rodiči nezhřešili, nébrž že jej Bůh proto na swět slepého dal, aby na něm zjewena byla mocnost a milost boží skrze pána Ježíssе, a že jeho jest powolání, úmysl Bo-

ha Otce, dokud na swětě jest a příležitost má, konati. To powěděw pliwnul na zemi, udělal bláto a pomazal jim oči jeho, poručiw mu, aby w rybníku Siloe se umyl. I odessel a umyl se, a přissel wida.

Studnice Siloe ležela na jihowýchodní straně města Jerusaléma, u paty hory Sionské. Prýssti se ze skály wápencowé. Sestupuje se do ní po 15 ssirokých a 12 užssích schodech. Woda prý pobělawá awssak čistá, a welmi příjemné chuti jest; padá do rybníka, jenž se nalezá na úpatí hory Morie, newelkého, jenž ondy míwal loubí, z nichžto posud některé sloupy stojí. Nazýwal se také králowský (Nehem. 2, 14), poněwadž se z něho rozwáděly wody do zahrad králowských, ano posud se z něho wedou průliwem wody do zahrad Jerusalémských. Z hořejssího rybníka padá woda do wodojemu dolejssího (Is. 22, 9), a ztad do potoka Kedronu.

Studnice Siloe jewí jakýsi přítok a odtok zároweň s mořem, totiž ssest hodin přibýwá wody neustále, a tolikéž zase ubýwá. Také prý se studnicí Marianskou souwisí. Na protějssí straně skály k městu obrácené má studnice jiný odpad. Při obléhání Jerusaléma Sancheribem dal král Ezechiás před městem prameny ucpati, aby woda toliko do města odpadala (2. Par. 32, 3). Totéž rozkázal Emir Ifthiker-El-Daulah, když křižáci r. 1099 ponejprw k Jerusalému přilehli.

Několik kroků k západu od studánky Siloe byla wěže stejného jména, kteráž byla od krále Ezechiásse k ochraně studně na zdi městské wybudowána.

Až dodnes užiwají obywatelé Jerusalémští w neduhách očních této wody.

Jakmile se slepec náš uawrátil odtud do přibytku swého, ihned se roznesla powěst o této události po wšech čtyrech částích města, a spěchali k němu, aby se na swé oči o prawdiwosti její přeswědčili. Sousedé i ti, co ho osobně znali, řekli: „Není-liž to ten, kterýž sedáwal a žebral?“ Někteří prawili: „Ten jest to,“ jiní pak: „Nikoli, ale jest mu podoben.“ Takowý howor omrzel slepce, jenž byl prohlídnul. Nemoha takowou řeč snésti, kterou byl zlehčowán dobrodinec jeho, rozhorliw se, přeswědčowal newěřících řka: „Já jsem ten!“ Když pak se ho otazowali: „Kterak jsou otewřiny oči twé?“ wykládal ihned celý příběh zkrátka a tak, že již jeho upřímnost u wyprawowání přeswědčiti mohla každého. Člowěk tento udiwený a potěšený nepřál sobě nic jiného, než aby každému wyprawowati mohl, co se s ním bylo dálo, a mysliti se dá, že jej nanejwýš rmoutilo, poněwadž newěděl lidem sám powěditi, kde se nalezá dobrodinec jeho. Kdyby to byl widěl, zajisté hned by byl šel, aby, padna k nohám jeho, wroucně poděkował jemu.

Židum pak po wšem wyprawowání to jediné mátlo slabé mozky, zdali se p. Ježíš neprowinil proti písmenu a smyslu zákona o sobotě, poněwadž w den swáteční učinil z prachu a ze sliny bláto, a pak slepého člowěka do lázní Siloe byl poslal. Přiwedli tedy žebráka k farizeum, a tito otázali se ho, jakže byl zraku nabyl? Slepý, jenž teď widěl, těšše se z příležitosti, že může o swém dobrodinci weřejné před soudem wynášeti swědec-

twí, prawil zkrátka a neohroženě: „Bláto mi položil na oči, a umyl jsem se, a widím. Tato upřímá odpowěď způsobila dwojici mezi údy wesšteré raddy. Někteří prawili: „Není tento člowěk od Boha, kterýž neostříhá soboty.“ Jiní pak prawili: „Kterak může člowěk hříšnik ty diwy činiti?“

Wzdor takowému rozdwojení přewládalo dúmnění prwní, které puwodce patrného zázraku co russitele dne sobotního odsuzowalo. Poněwadž ale uwěrejnění a ustáleni takowého dumnění obtížnostem podléhalo, pokoušeli se soudcowé o to, aby nejprw získali pro swé dumnění účastníky w tomto zázraku. Oprawdu snížili se soudcowé na hanebný a nepochopitelný zpusob až tak, že se toho, jehož souditi měli, o smýšlení otázali. Jediné slowo z jeho úst proti p. Ježíssowi buď si jen dwousmyslné, byloby jim již postačowalo. Na to také se nemálo spolehali, že to snadno wynuti bázliwost a úslužnost člowěka nízko postaweného, ano žebráka weřejného, když se mu oznámi swých pánů smýšlení, a když se mu před očima rozwine welebnost soudné stolice. Zaslepenci, neznali toho, jenž prohlednul na těle i na duši.

Tedy opět řekli jemu: „Co ty prawiš o tom, kterýž otewřel oči twé?“ Než tento welkoduchý obrance swaté prawdy odpowěděl s obwyklou jistotou, aniž se rozmýšleje: „Jest prorok.“ Prawda swatá slawila tuto witězství nad politikou farizeů. Zdrawý soud wynesl na očích uzdrawený slepec o pánu Ježíssowi, že prorokem býti muší, a to projelo jako ohniwý blesk myšl wšeho přitomného lidu. Bylo teď soudcum obrátiti, aby

účinek zdrawého úsudku w srdcích posluchačů neli zmařili, aspoň zlehčili, a počali se opirati proti prawdiwosti uzdraweni slepého, a proto zawolali rodiče jeho, a wytahowali z nich, co si přáli, aby odpowídali.

Kdyby wýpowědi rodičů jen poněkud dwojsmyslné byly wypadly, byloby jim dosti bývalo, aby wěc za zcela křiwou wyhlásili; než celá těchto bídných soudcůw politika, wssecky otázky a wsseliké wyssetřowáni toliko k tomu wedlo, aby swatá prawda, kterou ossemetně před swětem ukrýti hledali, wítězoslawně wyssla jako olej nad wodu, a wssemu lidu do oči padala.

Rodiči slepcowi, ač o wssem jak náleží zpraweni byli, dali se předce slowy lichotiwými a dowahou swých pánů poněkud zastrassiti, nebok wssecko newypowěděli, což wěděli, wssak co řekli, postačowalo utwrditi prawdiwost učiněného zázraku. Že nejmenowali původce toho diwu jménem, nébrž zodpowídati synowi kázali, to nazýwáme bázliwosti; než tato nechwalitebná bázliwost před stolici soudnou w nepochybnost uwedla wýpowěd jejich zřejmou, že tento bývalý slepec oprawdu syn jejich jest, a že slepým se narodil.

Poněwadž farizeowé na rodičech jakýsi strach znamenali, mněli, že se také již zdělil synowu srdci, a že teď z něho přízniwějssí odpowěd dostanou; než srdce jeho nebylo bázně schopno. S nejwětssí newoli patřil na to, jak sobě soudcowé newěrně a stranně počínali. Nebyl s to déle snásseti lapawých otázek jejich, ano zde se mu zdáli býti wsseho opowržení hodni wěhlasní učitelé, o nichž začasto slýchawal, a kterých dnes poprwé

na swé oči byl spatřil. Když pak jej opět zawolali, a hlasem jakýmsi horliwým a pobožným jej oslowili, řkouce: „Wzdej chwálu Bohu! My wíme, že člowěk ten hříssník jest," tu se rozhněwal, neboť se těmi slowy hluboce byli dotkli cti jeho dobrodince, a wpadna jim do řeči, aniž očekáwaje, co se ho tázati chtí, řekl: „Jestli hříssník, newím, to jediné wím, že, byw slepý, nyní widím". Takto ossemetné zaslepence z oklik na přímou cestu pohnal.

Žiwou a zdrawou odpowědí žebrákowou byla hrdost farizeů na wýsost uražena, awssak nedali toho na sobě znáti, nébrž, klidně se k němu majíce, opakowali staré otázky: „Co tobě učinil? Kterak ti otewřel oči?" Ukrýwaná zlost a přísná a pobožná larwa, kterou se před lidem kuklili, byla zároweň opowrželiwá, jako směssná. Náš slepec odbyl také za to bídníky zhola a s opowržením řka: „Powěděl jsem wám již a slysseli jste, proč chcete opět slysseti? Zdali i wy chcete jeho učeníky býti?" Tu owssem nescházelo mnoho, a trpěliwost farizeů bylaby překypěla. Protož zlořečili mu, a duraz nejtwrdssího zlořečení kladli na slowa: „Ty buď jeho učeníkem, my pak jsme učeníci Mojžíssowi." Jakoby řekli: „Mojžíš jest náš mistr, jehož následujeme, nežádáme sobě jiného." Až tam dostoupla zaslepenost farizeu, že jmenowawsse Mojžísse, domníwali se, jakoby byli již wssecko učinili, wssak toho nepowážili, že samým Mojžíssem odsouzeni jsou, poněwadž on jich w knihách swých na přísstí Messiássowo odkazuje [1]).

---

[1]) Zajisté neoddáwá se člowěk bludům, aby se zároweň newychloubal mistrem, jehož následuje. „Já mám roz=

Aby potwrdili wýpowěd, na swou učenosť se odwolámali, řkouce: „My wime, že Mojžíšowi mluwil, ale o tomto newime, odkud jest.“ Na takowá slowa rozproudila se horliwosť člowěkowa tak, že mluwil, jakoby mu byla celá dusse na jazyku lpěla, wšak také welmi důkladně, řka: „Tot jest zajisté diwná wěc, že wy (učitelé naši) newíte, odkud jest (aniž se o to pokoušíte), a otewřel oči mé.“ Wíme pak, že Buh hřišníkú neslyší, ale jestli kdo ctitel boží, a wůli jeho činí, toho wyslyší. Od wěku není slýcháno, aby kdo otewřel oči slepého narozeného. Kdyby tento nebyl od Boha, nemohlby nic učiniti.

„Zde nám zajisté možno zřejmě poznati wyplnění welikého zaslíbení, kteréž dal p. Ježiš swým Apoštolum, že před soudci budou mluwiti, jakž jim Duch swatý dodá wymlouwati. Weškeré shromáždění musilo se zajisté podiwiti nad neohroženosti a zdrawým úsudkem člowěka, jenž pro slepotu ani písmenw zákona byl nepoznal. Wšak nikdy posud nebyli farizeowé tak hluboce pokořeni, že newěděli w tísni nabrati slow, kterými by swou newoli a zuřiwosť jak náleží wyprázdnili. „Wšecken jí se w hříších narodil“ t. j. kletba boží

---

um,“ prawí newěrec, wšak rozum toho obwolání nechwáli, poněwadž poznaw sebe lépe nahlíží, že wyššího světla mu třeba. „Já se přiznáwám k jedinému Bohu,“ prawí Deista, než Buh jej zawrhuje, poněwadž dosti zřejmě mluwil, aby na pokolení lidském wymohl, že uwěřiti má Synu Jeho. „Já mám ewangelium,“ prawí kacíř, já nepotřebuji žádných a nowých cirkewních wýpowědí, než sw. ewangelium jej zawrhuje, poněwadž zřetedlně na wýrok cirkewní obkazuje.

ſpočíwala na tobě; když jſi ſe narodil, nebyl's hoden denního ſwětla uzříti; ty's bídně žil, byw nejmenſſím mezi ſmrtedlníky „a ty nás chceš učiti?“ Klíd ſe a neukaž ſe tu wíce. „I wywrhli jej wen“ t. j. wyhláſili ho za wyloučeného z obce, jenž neměl wíce přístupu do chrámu, nebyl wíce přijímán w ſynagogách. Takowýto konec wzala celá pře, a ſhromáždění ſe rozeſlo.

Když pak pán Ježíš uſlyſſel, že ho wywrhli, chtěje jeho welkoduſſnou obranu odměniti, ſſel, aby ho wyhledal, ſám jej oſlowil, a řekl mu na znamení ſwé miloſti, co poſud nikomu: „Wěříš-li ty w Syna Božího?“ Slepý, jenž byl zraku nabyl, wyznal ſice weřejně Ježíſſe za proroka, zaſlechnuw wſſak welké jméno Syna Božího, newěděl, zdali ten, o němž p. Ježíš prawí, on ſám jeſt, aneb jiný. Srdce jeho prawilo mu ſice, že by byl, wſſak netroufal ſobě uwěřiti citům láſky a wděčnoſti. Poněwadž byl odhodlán Ježíſſi na ſlowo uwěřiti, aniž ſe obáwaje, že by ho ten, jenž mu byl zraku propůjčil, oklamati mohl, odpowěděl a řekl: „Kdo jeſt, Pane, abych w něho wěřil?“ Slepec nebyl ſklamán w naději ſwé, neb Ježíš řekl k němu: „I widěl jſi ho, a kterýž mluwí s tebou, ten jeſt.“ A kdož jeſt s to wypowěditi, jakou rozkoſſí rozplýwala duſſe jeho? — Radoſti a láſkou jako bez ſebe wywolal na wiru obrácený: „Wěřím, Pane!“ a padna klaněl ſe jemu. Jeſtiť tedy nás ſlepec prwní, jenž ſe weřejně Chriſtu Ježíſſi klaněl. Tolik přednoſti mělo tohoto ſlepce před naſſima očima zwýſſiti nade wſſecky jiné, abychom poznali, že ſe na něm wyplnila ſlowa, kteráž Ježíš ſwým Apoſſtolům o něm

byl proneſl, že ſe totiž byl narodil, aby na něm ſkutkowé božij zjeweni byli.

Co ſe toto dálo, ſhromáždilo ſe množſtwi lidi kolem Jeżiſſe, mezi nimiž také farizeowé byli. Rekl jim: „Na ſoud jſem já přiſſel na tento ſwět, aby ti, kteří newidi, widěli, a kteřiž widi, ſlepi byli.“ Ozwali ſe farizeowé ktouce: „Zdali jſme my ſlepi?“ Na to jim p. Jeżiš: „Kdyby jſte ſlepi byli, hřichu byſte neměli, ale nyni prawite, widime, hřich wáš zuſtáwá.“

Napotom porownáwal ſebe p. Jeżiš s jinými učitely, jací byli zákonnici a farizeowé, jimž ne tak blaho lidu, jako raději wlaſtni ziſk na ſrdci leżel. Předſtawowal ſebe w obraze prawého paſtýře, a ziſkuchtiwého neprawého učitele w obraze zloděje. We wýchodnich krajinách ſebrával paſtýř ſtádo ſwé pod wečer do miſta pod ſſirým nebem, jenž bylo kamennou zdi obehnáno. Ke dwéřim, kudy ſe wcházelo, poſtawil pacholka oděného, aby w noci bděl, a žádného zloděje dweřmi k owcim nepouſſtěl. Přiſſli-li zloději, nehledali dweři, nébrž přes zeď přelizali. Na ſwitáni přiſſel prawý paſtýř, a byl od ſtrážného pacholka k owcim připuſſtěn. On lákal berana za ſebou na paſtwu, za nimž celé ſtádo klidně náſledowalo.

Poněwadž Židé nechápali ſmyſlu tohož podobenſtwi, protož ſe p. Jeżiš přirownáwal k dwerim, jenž k owcim wedou, a wyřkl timto obrazem, že toliko ſkrze něho do králowſtwi božiho doſtati ſe lze. Konečně přirownáwá ſe k bedliwému a laſkawému paſtýři, který wſſe bez ziſku činí pro owce ſwé, jich w žádném nebezpečenſtwi neopouſſti, ba i żiwot ſwůj za ně położiti hotow jeſt.

Wſſak i takto nechápali řeč jeho, a mnozi prawili, že ſmyſlem ſe pominul, jiní zaſe na to řekli, že blázen tak mluwiti a takowé ſkutky konati nemúže, jakož pán Jeźíš činil.

§. 42.

Pán Jeźíš ſe béře z Jeruſaléma přes Jordán do Perei, do krajiny Bethabarſké.

(Mat. 19, 1–12, Mar. 10, 1–12.)

Wida pán Jeźíš, že nebude radno na dél w Jeruſalémě ſe zdržowati, ponèwadž kyſelosť farizeu a zákonníku co den roſtla, uhnul hned po ſkončených ſlawnoſtech wſſemu, a zamèřil do Perei, tam kde započal účinkowati. Množſtwí weliké hrnulo ſe za nim, wracejících ſe ze ſlawnoſti, a ponèwadž jim nechybělo na nemocných a nedužiwých, proto hledáno u nèho wſſelijaké pomoci.

Wſſak i tu ſtihali ho nepřátelé, nepřejíce mu ani oddechu. Nowou zadrhlou otázku předložili mu, a totiźto o prawoſti rozwodu manželſkého, u Židu welmi zhuſta prowozowaného. Wſſak p. Jeźíš ſe nedal ničím másti, a ſtaw manželſký za ſwatý a nezruſſitelný wyhlaſſowal, rozwodu ſe opiraje. Při tom neopomenul podotknouti, že Mojźíš takowý rozwod připouſſtěl pro twrdoſť ſrdce židowſkého, aby předeſſel wětſſímu zlému, jenž ſe ſnadno mohlo při nelaſkawém zacházeni manželſkém přihoditi.

Teď to bylo, kdeż zástupum kolem ſebe ſhromážděným některá podobenſtwí wykládal, kteráž

swati ewangelistowé nám zachowali, která způsobem jednoduchým nejduležitějssí a nejspasitelnějssí prawdy nám přednássejí a na srdce kladou.

Perea byla jižní část židowské země zajordánské, někdejssí Gilead, k moři mrtwému přilehající. Zahrnuje nejwětssí díl okresu pokolení Gadowa a celé pokolení Rubenowo, a nazywá se teď El-Belka. Na sewer mezowala s Batanei, oddělena jsouc potokem Jabokem, k wýchodu dorážela na Arabii pustou, aneb na starý okres Amonitu a Moabitu, k jihu pak dosahowala na řeku Arnon, jenž wzniká w pusté Arabii, a do Mrtwého moře padá, k západu dělilo ji Mrtwé moře a řeka Jordán od Judei a Samarie.

Josef wypisuje tuto krajinu jako dosti úrodnou, kde byli owocní stromowé, réwa a palmy, a kde pramenowé nikdy newysýchali. Podnes wyprawují Beduiné: „Nenajdeš žádnou zemi, jako Belku.“ Mají tu pěkné duby, a diwoké pistacie, a dobré pastwiny. Arabowé tu bydlící chowají wýborné krávy, owce a kozy. Za času pána Christa bylo tu mnoho měst, o nichž teď žádné zmínky.

Následující byly nejznamenitějssí:

Sokkoth bylo puwodně ono místo, kde Jakob, wraceje se z Mezopotamie, stany rozbil (1. Mojž. 33, 17), z čehož také possel název, neb znamená slowo jako: chatrče neb stany. Později bylo tuto město wystawěno, které staré jméno podrželo a při dělení k čeledi Gadowě připadlo (Jos. 13, 27). Leželo na blízku Jordánu, a někteří mají za to, že Israelité tu přessli Jordán. Ponèwadž se obywatelé tohoto města zpěčowali

Gideonowi, židowſkému wůdci, a jeho bojowníkům na wýpravě proti Medianitům potrawy poſkytnouti, kázal on po wydobytém wítězſtwí oba krály Zebea a Salmana a nejwzácnějſſí muže toho města pobiti (Soud. 8).

Nedaleko leželo město Sarthan. Až ſem prý wyſtoupila nadržená woda, když přecházel Iſrael Jordán (Joſ. 3, 16). Mezi Sokkothem a tímto městem ſlíval král Salomon měděné nádoby pro chrám Jeruſalémſký w jílowité zemi zdejſſí (3. Král. 7, 46).

Fanuel či Funel bylo ſtaré město na hořejſſím pomezí pokolení Gadowa, nedaleko lewého břehu Jordánu. Jméno znamená obličej boží, jež ta celá krajina nesla, jak ji nazwal Jakob, poněwadž zde Boha widěl, bojuje s ním, a od něhož raněn byw do žíly ſtehna (1. Mojž. 32, 30), pro kteroužto příčinu nejedí ſynowé iſraelſſtí žíly, kteráž uwadla we ſtehnu Jakobowu, až do dneſſního dne, protože ſe dotekl žíly ſtehna jeho a zmrtwěla (1. Mojž. 32, 32). Také i zdejſſí obywatelé protiwili ſe Gideonowi, protož rozkázal jejich brad ztroſkotati a mužſtwo města pobiti (Soud. 8). Jeroboam wyſtawěl Fanuel zaſe, a utwrdil ho (3. Král. 12, 25). Také prý zde palác poſtawil.

Manaim bylo též město ſtaré w krajině pokolení Gadowa, na hranici wýchodní části pokolení Manaſſeſowa (Joſ. 13, 26). Jméno toto znamená jako dwojitý tábor, poněwadž ſe zde s Jakobem potkali anjelé boží (1. Mojž. 32, 2). Bylo město lewitické (Joſ. 21, 39, 1. Par. 7, 80) a bylo později ſídlem Iſbooſetha, jenž po ſmrti ſwého otce Saula o královſkou korunu ſe

ucházel a tuto záteřnicky padl (2. Král. 2, 8). Dawid utikaje před synem Absolonem uhnul do Manaimu (2. Král. 17, 24, 27, 3. Král. 2, 8). Salomon král měl zde jednoho z dwanácti úředníkůw, kteří opatrowali krále i dům jeho (3. Král. 4, 7).

Atad, místo, kde Josef mrtwolu swého otce Jakoba uložil, a k jeho cti smuteční slawnost konal (1. Mojž. 50, 10—11). Podlé sw. Jeronyma ležel Atad na wýchodním břehu Jordánu k sewernímu konci Mrtwého moře, ač jiní město toto kladou na protějším břehu Jordánu.

Rogelim bylo rodiště Berfellaje Galaadského (2. Král. 17, 27), který králi Dawidowi, když se w Manaimu zdržowal, mnohou službu prokázal, začež jej také král Dawid, wraceje se do Jerusaléma, s sebou tam wzíti chtěl, což wšak Berfellai nepřijal (2. Král. 19, 31—37).

Ramoth bylo w krajině Galaadské město útočištné (5. Mojž. 4, 43, Jos. 20, 8), náleželo také k lewitickým městům. Jmenowalo se též Ramoth Mizpe, kde soudce Jefte bydlel, který obojowal Amonitských a jich poranil (Jos. 21, 38, 1. Par. 6, 80). Jakmile se města zmocnili Syrští, pokoušeli se králowé Achab a Josafat nadarmo o město, a Achab byl tu na smrt šípem raněn (3. Král. 22). Na místě jeho leží prý nynější Salt, jediné místo w Belce, které má obywately neodwislé. Leží na zwahu hory, na jehožto wrcholu stojí twrz, a jest kolem příkrými skálami obehnaná. Úboči hory té jsou wytarasowaná, kde réwa, oliwy a jiné stromowí rostou. Také údolí kolem pahorku má zahrady dwěma

prameny ſwlažowané, z nichžto jeden na blížku mèſta, druhý w ſaméme mèſtè wzniká, k nèmuž také z twrze podzemní chodba wede.

Raboth Amon (5. Mojž. 3, 11), hlawní mèſto Amonitu mèwſſich ſwého krále, kteréž teprw Dawid dobyl a k zemi židowſké přiwtèlil (2. Král. 12, 29). Pozdèji muſſilo ſe neodwiſlým od Iſraele státi, což z wýhrůžky proroka Jeremiáſſe (49, 1—6) proti nèmu wyſwitá. Bylo také nepochybnè po králi Ptolemeowi Filadelfowi Filadelfia zwáno. Pod tímto jménem počitají je mnozí k deſíti mèſtum. Na jižní ſtraně mèſta ſtojí podnes welká a krásná okroublice, kteráž počitá 40 řad ſedadel, a ſloupu přes 50. Jeſt tu widèti zříceniny krásných chrámu a palácu, a jednoho welkého chrámu s wèží. Bywalo tu ſídlo biſkupſké.

Beth-Haram bylo mèſto w krajinè pokoleni Gadowa (4. Mojž. 32, 36). Euſebius a Jeronym wyprawugi, že ho Herodes upewnil, a dal mu jméno Liwias ke cti manželce cíſaře Auguſta; naproti tomu zmiňuje Joſef, že Bethharam od krále Herodeſa Antipy Julias ſloulo podlé manželky cíſaře Tiberia. Leželo na blížku Jordánu, a bylo pozdèji ſídlem biſkupſtwím.

Meunith bylo mèſto Amonitſké. Jeſte zahnal Amonity až k tomu mèſtu (Soud. 11, 33). Okolí bylo nad míru úrodné na pſſenici, tak že ztud do Tyru ſe wywáželo (Ezech. 27, 17). Pozdèji bylo zde ſídlo biſkupſké.

Abel-Keramim, w jehož okolí mnoho a dobré wíno roſtlo.

Dibon, od řeky Arnonu as hodinu k ſeweru, mèſto, jejž Iſraelité Amonitům odňali, leželo na pěkné rowině.

Jaſer bylo wýchodní pomezní město (4. Mojž. 32, 35, Joſ. 13, 25). Bylo město lewitſké (Joſ. 21, 39).

Karnaim bylo též polohou twrdé město, nedaleko řeky Jarmuku, než také od Judy Makkabejſkého bylo dobyto a rozkotáno (1. Makk. 5, 26).

§. 43.

P. Ježíš ſe ubírá od Jordánu do Jeruſaléma k ſlawnoſti poſwěcení chrámu.

(Luk. 13—18, 1—14, Jan. 10, 22—39.)

Za dwa měſíce zdržel ſe pán Ježíš za Jordánem až do ſlawnoſti poſwěcení chrámu Páně, kteroužto w Jeruſalémě ſwětiti zamýſlel.

Nepochybně w ten čas ſtalo ſe, že Pilát, římſký wladař, některé muže Galilejſké w chrámě, když oběti konali, zawražditi dal, tak že krew jejich s krwí obětní ſe pomíſila. O této ſmutné události nám nic bližſího známo není, aniž s jiſtotou udati možno, byli-li zawraždění lidé z Galilee, aneb přiwrženci Judy, jenž Galilejſký ſtoul (Skut. Ap. 5, 37). Pán Ježíš ale z toho wzal příležitoſt, poſluchačů ſwých poučiti, že neſſtaſtné příhody ſe nemají wždy wykládati za pokutu od Boha uloženou, zároweň wſſak napomínal přiſtojících, aby polepſšení ſwoje brzo započali, chtějí-li ſe podobnému neſſtěſtí wyhnouti. Aby pak ſlowům ſwým wětší wáhy dodal, wyprawowal poſluchačům ſám jiný příběh neſſtaſtný, jenž potkal oſmnácte mužuw, kteří ſeſutím wěže

Siloe zabiti byli. Potom w podobenſtwi mluwil, ze Buh dlouho ſchowiwá s hřiſſniky, ano ze wſſelijakých proſtředku užiwá k jich napraweni, a teprw, když wſſe bylo marné, ze s kárawým bičem přichází, čimž zwlášſtě na ſwoje ſnahy Zidy upozorniti zamýſſlel.

Uče pak p. Jeżiš we ſſkole, zočil zenu, která oſmnácte let ſnáſſela těžký neduh, čimž tak ſchrómatěla, ze nebyla s to, upřímo ſe poſtawiti. Bídný ſtaw zeny wzbudil útrpnoſt w ſrdci bożſkého lidumila, proto powolal ſchrbenou k ſobě, a położiw na ni ruce řekl: „Zeno, ſproſſtěna jſi nemoci ſwé.“ Jhned ſe zdwihla a welebila Boha. Kniže ſſkoly hněwal ſe proto, ponéwadž w ſobotu uzdrawowal p. Jeżiš. On pak poukázaw na to, ze ſi każdý dowoluje w ſobotu odwázati wola od jeſli, a wodi jej k napajedlům, tim zahanbil protiwniky ſwé, a lid radowal ſe ze wſſech ſkutkuw, které ſlawně wykonáwal.

Pokračuje u wyučowáni porownáwal p. Jeżiš králowſtwi Bożi a ſwoje celé puſobeni w Cirkwi ſwé ſwaté k ſemenu horčičnému, kterézto ſemeno bywalo za obraz k wyznačeni wěci malých a nepatrných použito, chtěje tim dowoditi, ze puſobeni jeho ſice zdá ſe miti této doby malé účinky, ze Cirkew jeho, kterouž zarazil, nepatrná jeſt této doby w ſilách ſwých, ze wſſak po čaſe welkých neſlýchaných a newidaných wěci wywodi. Totéž naznačil w podobenſtwi o puſobeni kwaſu w jiſté miře mouky.

Kdy bylo pánu Jeżiſſowi jiti, wſſady wyučowal we měſtách a dědinách. Tu někde přiſtoupiw k němu muž, otázal ſe ho, zdali málo jeſt

těch, jenž spaseni budou? Nač mu odpowěděl p. Ježíš, že budou mnozí chtíti wjíti, ale nebudou moci, ponéwadž se nechápali prostředků a prawé příležitosti, která se jim Spasitelem swým poskytowala. Těmito slowy poukázal zwlášťě na Židy, kteří se na přísti Messiášsowo sice těší, a předce jej za takowého nemají, aniž jeho učení zachowáwají, a tudyž že nemohou býti účastnici králowství jeho, ano že i opowržení od Židů pohané místa jejich zaujímati budou.

Když p. Ježíš byl nawštíwil krajinu Herodesowu, radili mu farizeowé buď od něho k tomu wyzwaní, aneb z wlastního puzení, zajisté nečistého, aby se jinam octnul, neb že Herodes zamýšlí ho zabíti. Wšak p. Ježíš nedal se tím zastrašiti, nébrž odpowěděl zjewně: „Jděte, powězte té lišce: Ai, wymítám zlé duchy, a uzdrawuji dnes a zítra, a třetího dne wezmu konec. Ale wšak musím dnes a zítra i po zejtří choditi, neboť nelze proroku zahynouti kromě Jerusaléma.“ Wyznal jim tedy zřejmě, že dobře mu powědomo, jak o bezžiwotí jeho ukládá, wšak to že se nestane mimo Jerusalém. Při tom zarmoutilo se laskawé srdce jeho, že prawě obywatelé Jerusalémští před jinými wíce se budou k němu nepřátelsky chowati, a že wšecku snahu pro swé blaho w nic obrátí, za to ale že těžkou pokutu ponesou.

Brzo potom přijal p. Ježíš wečeři w sobotu u knížete Farizejského, neboť se nebál odpůrcům swým před oči se postawiti, ač wěděl, že ho jen proto k sobě wolají, coby nalezli w chowání jeho, z čehož by jej winiti mohli. Wšak pán Ježíš hleděl tentokráte wyhnouti se příčinám, neboť když

jej zde wodnatelný člowěk byl wyhledal, neuzdrawil ho božským dobrodějstwjm hned, jako jindy činiwal, nébrž otázal se Farizeů a zákonníků, slussí-li w sobotu uzdrawowati, a teprw, když wssickni umlkli, poskytnul nemocnému pomoci, o niž ho byl prosil.

Při této wečeři bylo obzwlásstě nápadné, jak se Farizeowé snažili o přední místa, a tudyž stalo se, že p. Ježiš napomínal k pokoře a skromnosti. Také radil hospodáři raději nuzných a bídných za stul powolati, nežli wzácných a bohatých, že sobě tím wětssích zásluh a wydatnějssí odplaty získá.

Mezi jiným připomenul kdosi z přítomných welké blaženosti, které se nám dostane w králowstwí nebeském. Wěda pán Ježiš, že wětssí počet přítomných, jako wubec Židů, si budouci blaženost welmi smyslně wykládají, jal se doličowati, že na mnoze Židé se nestanou účastníky králowstwí božího, ponèwadž nejwíce pod rozličnými wýmluwami swatým prawdám odpírají; ba že dříwe opowržení pohané dojdou slasti života wěčného.

Doprowázen zástupem wykknul těm, jenž chtěli býti učeníky jeho, požádawky swé, které swaté písmo takto wynássí: „Jdeli kdo ke mně, a nemá w nenáwisti otce swého, i mateře, i ženy, i synů, i bratří, i sester, a jesstě i života swého, nemůže býti mým učeníkem.“ W nenáwisti míti wssech tuto jmenowaných, dokonce newyrozumíwá se, jakobychom měli s nimi pohrdati, aneb jim zlé přáti a činiti, nébrž tato slowa poukazují nám na horliwost, na rozhodlanost, kterou jim odpírati dlužno, jestli nám w tom dobrém předsewzeti odporuji, jestli nám brání staw zwoliti, do nèhož nás Bůh wolá.

Dále prawi písmo: „A kdož neneše kříže svého a nejde za mnou, nemúže býti mým učenikem.“ Rozumí se takto, že musí býti člowěk hotow, dřiwe swuj žiwot, své pohodlí, své jmění obětowati, nežby wíru a milost boží stratil; to jest, musí každý svým náružiwostem, svým nejpřijemnějším náklonostem a nawykłostem mocně odpírati, své smysły w nejtužší wazbě držeti, musí wšecko, co duši láká a ji posskwrniti může, nenáwiděti, a před takowými lákadły s úžasem utíkati.

Přikládá též sw. písmo: „A kdož neneše kříže svého, a nejde za mnou, nemúže býti mým učenikem.“ Tato slowa obsahují w sobě dwoje wýminky, z nichžto prwní jest, „Nésti kříž swůj.“ Jak mnozí nesli kříž Páně, an přestáli nejukrutnější muky, aneb když své tělo tuhým postem wykárali, aneb hrdinskou trpělíwosti w dlouhých a bolestných nemocech, aneb snášejíce nejhanebnější osočowání a nejnesprawedliwější pronásledowání, nejukrutnější úkory a protiwenství. O, kdož powáží, jaké kříže snášeli sw. apostolowé a welký počet mučeníků prwních křesťanských století, tenť snad s ochotou swuj wlastní kříž na se wzíti může, aby jej pokojně až ku hrobu nesl. Prawý učenik Ježíssse Christa jen proto sobě tak naříká, že tak málo snášeti má, on se těssí se svým malým křížem jen proto, poněwadž nebyl udustojen wětšího kříže se účastným státi.

Druhá wýminka posledních slow sw. písma jest: „Jíti za Christem.“ To jest, jeho příkladu následowati, jeho ctnosti si oswojiti. Božský Spasitel náš nám ničeho neporouči, což by sám dřiwe nebyl konal, a proto jen tenkráte staneme se tě

cti, učeníky jeho býti, hodnými, jestli jeho sſlápěje následowati budeme, to jest, jestli ho w jeho čistotě, w jeho mirnosti, w jeho pokoře, w jeho horliwosti, w jeho mlčenliwosti, w jeho pobožnosti, w jeho odewzdání se do wůle boží následowati budeme. Pro tu wěc musíme často za ním na horu Kalwarii, až k jeho hrobu kráčeti, chceme-li jej do sláwy wěčné následowati.

Čtwero tedy wýminek zanechal nám Spasitel, pod kterými se mužeme státi učeníky jeho, t. j., přátely swé nenáwiděti, jako i duſſi swou, swůj kříž nésti a jej následowati, které nás wybízeti mají k častějſſímu rozjímání.

Na to wyučował zástupy w rozmanitých podobenstwích, jak se mu były nahodily.

Přijda potom pán Ježíš do městečka w Samarii, potkalo se s ním deset mužuw málomocných, kteří w pozdáli stanouce prosili ho, aby se nad nimi smilował. Pohlednuw na ně poručil jim, aby se ukázali kněžím, do jejichžto práwa se pán Ježíš nijak michati nechtěl. Na cestě ku kněžím očiſſtěni byli, wſſak nenawrátili se, aby swému dobrodinci poděkowali, wyjma jednoho, jenž byl Samaritán.

Staré Ginea, nynějſſí Dſſeuin, prý jest ono městečko, kde deset mužuw málomocných pána Ježíſſe o pomoc požádali. Bylo prý ondy znamenitým městem w západním kraji pokolení Manasſeſowa, a posud se tam ukazují zbytky starých zdí. Dſſenin leží na úpatí pahorku na cestě z Damaſſku do Jeruſaléma, as 4 hodiny k ſewerowýchodu od Samarie. Tam jest twrz a w ní welitel turecký. We wzdáli, coby doſtřelil, widěti

zbytky ſtaré twrze, kde prý p. Ježíš na ceſtě do Jeruſaléma byl hoſpodou.

Na ceſtě z Diſſenina do Jeruſaléma ležela prý w krajině pokolení Efraimowa wes, jménem Karioth, od níž, jak ſe za to má, zrádce Jidáš Iſſkariotſký ſloul. Wſſak nemáme bezpečného ſwědectwí pro to, a Jidáš pochodil bez pochyby z Karioth, města, w krajině Benjaminowě, k ſeweru od potoka Kedronu ležícího.

Když ſe byl pán Ježíš tu na ceſtách nalezal, otázali ſe ho farizeowé, když̌e ſwé králowſtwí zařídí? Těmto wyſwětlowal p. Ježíš, že toto králowſtwí tak dokonce ſe nezařídí, jako ſe jim zdá, nebo k wětſſina Židů domniwala ſe, že přijde Meſſiaš, aby národ ſwuj powýſſil nade wſſecky nepřátely jeho, a pomſtil ſe nad nimi, a jich pokořil a podmanil jejich moci, a že pod jeho wládou w pokoji, w ſláwě a w oplýwání wſſech pozemſkých darů žíti bude. Takowé počaſné králowſtwí zaříditi na zemi dokonce nezamýſſlel Syn Boží, nébrž králowſtwí jeho není z tohoto ſwěta, majíc za úkol wſſechny, jenž ſjou jednakou ſwatou wírou, jakéž on wyučowal, opáſani, jednakým ſwazkem čiſté láſky opoutáni a jednakou naději budoucí blaženoſti w nebeſích ſíleni.

Na to poſkytowal učeníkům rozmanitého, wſſe ſpaſitelného nawedení, nabízeje jich k neuſtálému bdění a k horliwoſti w dobrém. Takto uſſlechtile ſe bawě na ceſtě ubíral ſe božſký lidumil do Jeruſaléma k ſlawnoſti zaſwěcení chrámu Páně.

Slawnoſt poſwěcení chrámu Páně byla konána na památku zaſwěcowání jeho Judou Makkabejſkým (1. Mak. 4, 38–60). Poněwadž

chrám Jeruſalémſký králem Syrſkým, Antiochem Epifanem, modloſlužbou zorznèn byl, dal Judas Makkabejſký po dobytém nad Syrſkými wítèzſtwí chrám wyčiſtiti, poſſkwrnèný oltář ſtrhati, a nowý wyſtawèti. Slawnoſt tato počala 25. dne Kiſlewa (w polowici naſſeho proſince), tudyž padala do zimy. Nazýwala ſe ſlawnoſt nowého oltáře, jakož také ſlawnoſt ſwètel, ponèwadž ſe po celou ſlawnoſt każdého dne o jednu ſwici wice rozžíhalo. Każdý Žid muſil po celou noc aſpoň jednu ſwici hořeti nechati w přibytku ſwém; nebyl wſſak zawázán, do Jeruſaléma putowati. Odewzdáwali ſe Židé w tuto ſlawnoſt radowánkám. U ſw. Jana (10, 22) činí ſe ji zmínka.

Mezi touto ſlawnoſtí procházel ſe pán Ježíš w podloubí chrámowém na nádwoří pohanu, kteréž Salomonowa kopka ſlulo. Zde ſe ſhromážděli kolem něho Židé, a newrle takto jali ſe k němu mluwiti: „Dokudž duſſi naſſi držíš? Jſi-li ty Chriſtus, powèz nám zjewně.“ Odpowèděl jim Ježíš: „Mluwím wám a newěříte. Skutkowé, kteréž já činím we jménu Otce ſwého, ty wydáwají ſwèdectwí o mně. Ale wy newěříte, nebo nejſte z mých owcí. Owce mé ſlyſſí hlas můj, a já znám je, a následují mne, a já žiwot wěčný dáwám jim, a nezhynou na wěky, aniž je kdo wytrhne z ruky mé. Otec můj, což mi dal, wětſſí jeſt nade wſſecko, a žádný (jich) nemůže wytrhnouti z ruky Otce mého. Já a Otec jedno jſme.“

W těchto zřejmých wýpowèdích domniwali ſe Židé, že rouhání proti Bohu zaſlechli, a tím ſe rozhnèwali na Ježíſſe, a zchápali kamení, aby jej

kamenowali. Pán Ježíš hleděl jich ukrotiti, poukázaw na swé neobyčejné činy, jenž zřejmě swědčí o nejužšim jeho s Bohem, swým Otcem, spojení; než rozjitřeni Židé nedali se tim ukrotiti, a wyznáwali, že pro dobré skutky jej nekamenují, ale pro rouhání, že se dělá Bohem. Odpowěděl jim pán Ježíš, když we swatém písmě ti, k nimž řeč boží se stala, bohowé se nazywají (Žalm. 82, 6), že on, jehož poswětil jest Otec, a poslal na swět, se nerouhá, když prawi: „Syn Boží jsem. Nečinim-li skutků Otce swého, newěrte mi, pakli činim, a nechcete-li wěřiti mně, skutkum wěrte, abyste poznali a wěřili, že Otec we mně jest, a já w Otci. I tento wýklad nepokojil Židu, hledali ho jiti, ale uffel rukou jejich.

§. 44.

Pán Ježíš se ubírá z Jerusaléma do Bethabary na Jordán.

(Jan. 10, 40—42, Mat. 19, 13—30, Mar. 10, 13—31 Luk. 18, 15—30).

Nelaskawě byw přijat w Jerusalémě opustil pán Ježíš netoliko toto město, nébrž i krajinu Judskou, a zassel za Jordán do okolí města Bethabary, kde se sw. Jan kř. ponejwice zdržowáwal. Zde w Perei strámil p. Ježíš tu zimu, konaje nepřetržené dle powolání swého, uče a uzdrawuje. Mnozí užasli nad jeho skutky, že mezi sebou prawili: „Jan sice žádného znamení nečinil, ale wssecko, cokoli mluwil Jan o tomto, prawé bylo.“ Takto mnozí uwěřili w něho.

Proto také mnozí přiwáděli již děti k pánu Ježíssowi, majíce duwěru w něho. Učenici pak, bojíce se, žeby takowého něco mistra welmi obtěžowalo, odkazowali lidi, wssak p. Ježíš jich proto pokáral, a wyslowil se, že práwě dítky jsou nejschopnějssí wejíti do králowstwí nebeského, že tedy nemají od něho odwracowány býti, a proto také laskawě na ně wzkládal ruce žehnaje jich.

Ztad stěhowal se p. Ježíš na jiné místo za Jordánem. Na té cestě potkal se s ním wzácný a bohatý mladík, a radil se s ním, coby měl činiti, aby dosahl žiwota wěčného? Mladík tento, upřímně se tázaje, zalíbil se Pánu; wssak, ač se byl podlé zákona wežďy řádně chowal, nebyl Pán s tím spokojen, nébrž žádal od něho konání sslechetných skutkuw, a pak zapírání sebe; a za nejwyšssí stupeň wssí dokonalosti wyhlásil, aby wssecko prodal, co má, rozdal chudým a následowal ho. Takowéto požádání bylo pro člowěka mladého a bohatého owssem něco těžkého a trpkého, neboť srdce jeho lpělo na pozemských statcích, protož smuten odessel a newrátil se wíce.

Tato událost poskytla p. Ježíssowi příležitosti, že se wyjádřil zřetedlně, boháči že welmi těžko se budou účastniti w králowstwí jeho. Z toho i wlastní jeho učenici zarmoutili se, tázajíce se: „Kdože může spasen býti?“ Poněwadž jejich chowání a řeči zjewné dukazy dáwaly, že posud wězí w předsudcích zastaralých, pohlednuw na ně p. Ježíš, wyslowil se, že Bůh, jenž s to jest wsse uskutečniti, wywede, co se jim posud býti widí nepochopitelné.

Na to jal se Petr promluwiti, a tázal se

ſwého miſtra, co on ſám a ſpoluučenici jeho za to wezmou, ponèwadž wſſecko opuſtili a jej následugi? Laſkawý pěſoun apoſſtolů ſwých odpowèdèl takto: „Amen, prawim wám, že wy, kteřiž jſte následowali mne, w druhém narození (t. j. při budoucim wſſech wèci obnowení) když ſedèti bude Syn člowěka na ſtolici welebnoſti ſwé, budete i wy ſedèti na dwanácti ſtolicích, ſoudice dwanáctero pokolení Iſraelſké. A každý, kdož opuſtí dům, neb bratry, neb ſeſtry, neb otce, neb matku, neb manželku, neb ſyny, aneb pole, pro jméno mé ſtokrát wíce wezme a životem wěčným wládnouti bude.“ Konečně předložil pán Ježiš ſwým učenikům w podobenſtwí, na jakú zpuſob ſe Bůh tèm odmění, jenž w ſlužbě jeho wèrně wytrwají.

Newí ſe, která města a dědiny pán Ježiš, tuto dobu za Jordánem pobýwaje, nawſſtěwowal, béřeme příčinu z krajiny, kde ſe nalezal, zmíniti ſe o některých městech a krajinách pokolením Rubenowým obýwaných.

Krajina tato zaujala nejjižnějſſí díl Perei, jſouc doſti proſtraunná, neb pokolení Ruben ze wſſech nejčetnějſſí bylo. Na jižním a dílem na wýchodním pomezí této krajiny teče Arnon, řeka, jenž druhdy činila hranice mezi Amonity a Moabity (4. Mojž. 21, 13). Koryto její ſkalnaté, as 40 loket ſſiroké, probíhá úzkou a luěnatou pláň, obſtoupenou úteſnými ſkálami, ſkrýſſemi mnohých loupežníkuw. W létě wyſýchá, než w čas deſſtě nabíhá mohutně. Nalezají ſe tu oſtatky někdejſſích mlýnuw.

Bethſimoth, město, jenž znači jako dům pouſſtě, ležélo na řece Arnonu, na blizku Mrtwého

moře (Joſ. 12, 8), a bylo pozdèji od Moabitů dobyto (Ezech. 25, 9).

Boſor, lewitſké (Joſ. 20, 36) a útočiſtné město (5. Mojž. 4, 43, Joſ. 20, 8), jehož poloha nemuže wice s jiſtotou udána býti, toliko to ſe wi, že w diwé krajině pokolení Rubenowa leželo.

Kariathaim, prastaré město Emejſkých (1. Mojž. 14, 5), jimž bylo od Moabitů wzato (5. Mojž. 2, 9, 10). Leželo na oklice, kterou Arnon na jihowýchodním pomezí krajiny pokolení Rubenowa činí. Při dobývání země bylo od Iſraelitů bez pochyby zrujſeno, neb bylo napotom od Rubenſkých znowu wyſtawèno (4. Mojž. 32, 37). Po čaſe přiſlo opět w držení Moabitů, ponèwadž ſe od proroků mezi Moabſká mèſta klade (Jer. 48, 23, Ezech. 25, 9). W poſlední válce Židowſté s Rimany odebralo ſe množſtwí křeſťanů z Jeruſaléma do Kariathaimu, a ſw. Jeronym naſſel znamenitou obec křeſťanſkou tuto. Místo ſtarého Kariathaimu zaujímá teď El-Taim, kde ſe nachází welký, we ſkále wyteſaný wodojem.

Jaza (Joſ. 13, 18), nedaleko předeſſlého města, kde Sehon, král Amonitů, od Židů porażen byl, zamezowaw jim pruchod krajinou ſwou (4. Mojž. 21, 23, 5. Mojž. 2, 32). Pozdèji ſtalo ſe Jaza lewitſkým mèſtem (Joſ. 21, 36), přiſlo ale potom zaſe w držení Moabitů (Iſ. 15, 4, Jer. 42, 21).

Medaba (4. Mojž. 21, 30, Joſ 13, 16) Moabitum náležici, zaſe od nich Židum wzata jeſt w čas Babilonſkého zajetí (Iſ. 15, 2) Mezi zříceninami jeho wyznamenáwá ſe základ ſtarého

chrámu, pak dwa sloupy dorického slohu a wo= dojem.

Mefaath na Aronu, lewitské město (Jos. 21, 37), jenž bylo později od Moabitu wzato (Jer 48, 21). Za času sw. Jeronyma měli tu o Římané posádku.

Cedimoth bylo pohraniční město we krajině pokolení Rubenowa (Jos. 13, 18), nedaleko předešlého, poněwadž se obyčejně pospolu jmenuji Odewzdáno bylo Lewitum, a přiléhalo na pousť, kde se utáborili Israelité wkročiwše do Kanaan, a odkud Mojžíš posly na krále Hezbonského odeslal (5. Mojž. 2, 26. Později prý dostalo město jméno Jethson.

Datheman byla pewnosť, kde Israelité za času Makkabejských ochrany proti náwalu pohanů hledali (1. Makk. 5, 9).

Eleale, severní pomezní město w krajině pokolení Rubenowa, mající jméno, jenž wýšinu znamená, bylo od Israelitu Moabským odňato (4. Mojž. 32, 3), a poněwadž nepochybně při tom utrpělo, bylo od Rubenitu zase wystawěno (4. Mojž. 32, 37). Později muselo zase w držení Moabitu přijiti, poněwadž od proroku mezi jejich městy se nalezá (Is. 15, 4, 16, 9, Jer. 48, 34). Dle zřícenin bylo kdy's znamenité.

Ar, staré (4. Mojž. 21, 15, 5. Mojž, 2, 18) a hlawní město Moabitu, které wlastně Rabbath Moab, u Řeků wšak Areopolis slouli, pod kterýmžto jménem bylo sídlem biskupským. Sutiny posud tamto widěti na nízkém pahorku, ztud do okoliny pěkná wýhlídka. Na západní straně jsou pozůstatky chrámu. Jsou tu též dwa sloupy

korintského slohu. K západu od wodojemu stojí na rowni osamotělý oltář.

Hesbon bylo sídlem králů Amoritů (4. Mojž. 21, 26), bylo od Mojžíše dobyto, načež zase od Rubenitů wystawěno (4. Mojž. 32, 36). Později připadlo Lewitům (Jos. 21, 39). Leželo na wýšině, a mělo pěkné rybníky, wychwálené w písni Salomonowě (7, 4). Později se ho Moabité zmocnili (Is. 15, 4, Jer. 48, 2). W prwním století křesťanském bylo sídlem biskupa, a patřilo k petrejské Arabii. Za času sw. Jeronyma bylo znamenitým městem a slouło Ἔσβους. Teď nalezají se na pahorku zbytky welkého starého města k jihozápadu od El-Al, jenž se nazywají Hesban. Jsoutě tu mnohé w skále wytesané studně, a ještě také widěti tu welký wydlážděný wodojem. Okoli má pěkné pole, zahrady a winice.

Sittim, tolik co kapinicowé město, na bliz-ku Jordánu proti Jerichu. Zde se rozhostili Izraelité, nežli přecházeli Jordán (4. Mojž. 33, 48), a ztad poslal Jošua wyslance do Jericha (Jos. 2, 1). Také Sittim bylo město Moabské.

Kallirhoe, město, prwé Lesa zwané (1. Mojž. 10, 19), as dwě hodiny od Mrtwého moře, proslawené sirkowými zřídly. Tyto prameny byly od jakéhosi Any, hledajícího osly otce swého na pouští, nalezeny (1. Mojž. 36, 24). Prameni se ze skály mezi křowím palachowým a palmowým. Na jedné straně wychrluje se silný proud po úsečné skále, která od síry cele ožlutla; níže pak stáwá se přispěním několika jiných zřídel prudký potok, jenž se do Mrtwého moře wlewá. Josef nazywá tuto wodu pitelnou. Herodes Welký

hledal zde uzdraweni swého, wssak nadarmo. Podlé Eusebia a Jeronyma byl prý k sewernu od Kallirhoe potok Krith, w jehožto blizkosti Eliáš krkawci byl krmen (3. Král. 17, 3—7).

Někteří kladou do krajiny pokolení Rubenowa také město Abila, u něhož Mojžíš málo před swou smrti lid israelský kolem sebe shromáždil, ponaučení mu dáwaje, jakož stoji w knize páté.

Pohoří Abarim, jenž znací jako i přechod, má mnoho prusmyku k Jordánu wedoucch. Na jeho sewerní straně wynáss se kopec Nebo (5. Mojž. 32, 49), co nejwyšší celé krajiny tak, že ztud nejwětší část Palestiny přehlédnouti možno. Na úpatí hory leželo město Nebo, jenž jest jiné, nežli ono w krajině pokolení Benjaminowa, wzawssi bezpochyby jméno od chaldejské modly Nebo, která snad tuto chrám měla.

Na horu Nebo ussel Mojžíš blízek smrti, aby přehlídl zaslíbenou zemi, kamž neměl wjíti (4. Mojž. 27, 12, 5. Mojž. 32, 49, 34, 1). Na té hoře dokonal swuj nad míru činný a utrpení plný žiwot tento wěrný služebník Hospodinuw w stáří 120 let. I pochowal jej Hospodin, prawí písmo (5. Mojž. 34, 5), a nepoznal člowěk hrobu až do posledního dne[1]).

Také prý prorok Jeremiáš ukryl do jeskyně této hory archu umluwy, a oltář ku kadění u zbořeni Salomonowa chrámu, awssak tak, že Židé, wratiwsse se z Babilonského zajetí, poswátné nádobí nenalezli wice.

---

[1]) Turci se sice honosí tím, že nassli hrob Mojžíssuw, a ctěji na hoře Nebo místo hrobu jeho, wssak bezdůwodně.

Od toho času, co Saraceni a Turci tuto wládnou, jest pohoří Abarim útočiſtěm arabſkych loupežníkuw. Aby země proti wpádům a puſtoſſení chráněna byla, wyſtawěl král Balduin as pul hodiny od Mrtwého moře twrz, kterou potom Arabſtý kniže owládal.

Na blizku hory Nebo byla hora Fegor (4. Mojž. 23, 28) naproti pouſſti, z nižto ſe ona přehlídla. Nepochybně ſtála zde ſocha moabſké modly Baal-Fegora (4. Mojž. 25, 3, Hoſ. 9, 10).

§. 45.

Pán Ježíš ſe ubírá z Perei do Bethanie.

(Jan. 11, 1—53.)

Mezi tím, co ſe p. Ježíš w Perei zdržowal, roznemohl ſe těžko w Bethanii, městečku bliž Jeruſaléma, přitel jeho Lazar, k welikému zármutku Marthy a ſeſtry Marie. Na pána Ježiſſe wzkládaly tyto dwě ſeſtry wſſecku naději ſwou, a protož poſlem oznámily mu nebezpečnou nemoc přitele ſwého. Uſlyſſew takowou ſmutnou nowinu wyprawowal, že nemoc neni k ſmrti, nébrž k ſláwě božj a jeho. P. Ježíš milowal tuto rodinu a wzal ſi před ſebe, že zarmoucenym ſeſtrám útěchy přineſe. Wſſak neſſel prwního dne, neboť jej něco, co nám známo neni, bylo zadrželo dwa dni, zajiſté úmyſl jeho božſtý tuto na přičině byl. Teprw po dwou dnech oznámil ſwým učenikum, že ſ nimi zaſe do Judei ſe nawráti. Zrazowali mu toho učenici, pozorna jej učiniwſſe na

nebezpečenſtwí, jemuž ſe wydá, wſſak pán Ježíš wyſwětlowal, že wſſe má ſwuj čas, a přidal, že přítel jejich Lazar ſpí, a že ho jde probudit. Učenící, domnjwajíce ſe, že o přirozeném obyčejném ſpánku mluwí, řekli: „Pane, ſpí-li, zdráw bude.“ Na to jim řekl bez obalu, že Lazar umřel, přidal také, že ſe raduje, že tam nebyl. Oprawdu, kdyby byl p. Ježíš přitomen býwal, jakby ſe byl mohl ten welký zázrak ſtáti? Lazara před ſwýma očima umřiti nechati, byloby čelilo proti přátelſtwí a nežné láſce, w jaké weſpolek ſtáli, ano proti duſtojnoſti, aby před nim umřel, a zaſe wzkříſſen byl; a ſnad do podezření bylby celý zázrak tim uweden. Poněwadž přitomen nebyl, dálo ſe wſſe ceſtou přirozenou. Nábožní byli zarmouceni, wíra jejich zkouſſena, zázrak ſe ſtal, a wíra zwítězila.

Když potom pán Ježíš učeníky ſwé jeſſtě jednou wyzwal, aby ſ nim tu ceſtu do Bethanie wykonali, řekl Tomáš k druhým: „Pojďme i my, abychom zemřeli ſ nim!“ Tento apoſſtol netoliko ſám w ſobě na druhé wyzwání ſwého laſkawého mistra potlačil wſſelikou bázeň, nébrž i jiných jedenácte nabizel, a podněcowal, což zajiſté puſobilo na wſſechny, nebo hned nakročili ceſtu do Bethanie [1]).

Ewangeliſta Páně neoznamuje, kde ſe pán

---

[1]) Au tuto widíme, že Tomáš mezi wſſemi nejſſtatečnějſſim byl, nemůžeme jinak, leč připomenouti ſobě, že on týž apoſſtol jeſt, který ſ druhými při uktižowání Pána opuſtil, ba i tenthž, který mezi wſſemi jediný newěřil, že z mrtwých wſtal. O, jak ſlabé a neſtálé ſtwořeni jeſt člowěk!

Ježiš zdržowal, když mu nemoc swého přitele byla oznámena, wšak prawdě podobno jest, že byl na místě něco wzdáleněјšjm, než Bethabara, poněwadž při příchodu Lazar již čtwrtý den w hrobě ležel. Proto máme příčinu s některými místy se seznámiti, které tam ležely, kudy mohla jiti cesta jeho.

Ai, na hořejšjm pomezí krajiny pokolení Benjaminowa, bylo staré kananitské královské město, kde Abraham rozbil stánky přijda z Mezopotamie do Kanaan (1. Mojž. 12, 8, 13, 3). Leželo k jihowýchodu od Bethelu (Još. 8, 9) na wýšině, z čehož také jeho název. K severu od města rozewírá se údol (Još. 8, 11). Když Josua prwních 3000 mužuw poslal proti městu, byli tito poraženi, wšak Josua pomstil porážku prwní nowým útokem, kde se dokonce města zmocnil. Bylo bezprodleně zbořeno a 12000 obywatelu stratili tenkráte život (Još. 7 a 8). Brzo se zotawilo zase a nazýwalo se za času proroku Ajath (Iš. 10, 28). Po nawrácení-se Židu z Babilonského zajetí usadili se Benjaminité w Aji zase, a přichází město w ten čas pod jménem Aja (Nehem. 11, 31). Za času sw. Jeronyma bylo málo památek po tomto městě.

Cypres byla twrz, již wystawěl Herodes a dle matky své pojmenował. Podlé Josefa jest místem, kde krásné budowy stály, a bylo umělе upewněno.

Alexandrion byl pewný zámek mezi Ajem a Jerichem. Byl prý podlé některých od Alexandra Welikého, dle jiných od Alexandra Jannea, což prawdě podobnější jest, wystawěn.

Gabinius jej zbořil, Herodes Welký zase wystawěl. Mnoho knížat z rodu Janneowa bylo tuto pochowáno, a Herodes dal mrtwoly swých dwou synuw, Alexandra a Aristobula, kteří w Sebastě, či w Samarii, na jeho rozkaz odpraweni byli, též sem přiwésti a pochowati.

Galgala, k jihowýchodu od Jericha, bylo městem, kde se ponejprw před Jordánem utábořili Israelité u příchodu swém. Na blizku toho místa postawili Židé dwanácte kamenu, kterých s sebou wzali z Jordánu (Jos. 4, 20). Zde se wšeobecná obřizka konala na těch, jenžto na pousti se byli narodili a posud obřezáni nebyli. Také zde slawili Židé slawnost welikonoční. Jak dlouho se bawili Židé dobýwánim země Kananejské, což as šest neb sedm let trwalo, měli w Galgale hlawní tábor. Zde se nacházela po celý ten čas archa Páně, teprw později byla přenesena do Sila (Jos. 18, 1), kde též toliko na čas potrwala, nebot později musila zase w Galgale býti, ponéwadž se zde obětowalo (1. Král. 10, 8).

Někteří wykládají Galgala (Gilgal) jakoby swoboda, a prawí, že toto místo wzalo jméno proto, ponéwadž Židé po přejiti Jordánem teprw oprawdu swobodnými se stali, nejenom od utiskowání egyptského, nébrž od wšelikého pronásledowání a jiných strastí, jichžto na pousti byli zakusili. Jiní zase wykládají Galgala jako: „odejmouti," poukazujíce na místo (Jos. 5, 9), kde se prawí, že obřizkou sňal Buh pohanění egyptské s Israelitu.

U přibyti Israele byla Galgala toliko dědinou, později wšak byla rozšířena, a za času Sa-

muele již byla znamenitým městem, neboť sem pozwal tento soudce lid, aby Saula znowu za krále potwrditi dal (1. Král. 11, 14 a 15). Wubec se zdržowal Samuel začasto w Galgale, a držel každoročně zde soud (1. Král. 7, 16). Také proroci Eliáš a Eliseus zdržowali se častěji w Galgale (4. Král. 2, 1, 4, 38). Ostatně bylo toto město mnohdykráte sídlem modloslužby. Za časů soudců zmocnili se Moabsstí města a postawili zde modly (Soud. 3, 19); a prorok Ozeáš (4, 15) dáwá wýstrahu Židum, aby nechodil do Galgaly, žeby k modloslužbě mohli swedeni býti. Podobných wýstrah nacházíme u proroka Amosa (4, 4). Město Galgala bylo nepochybně záhy wywráceno, poněwadž se o něm dále žádné zmínky neděje. Dědinka, sestáwající as s třiceti nepatrných chatrčí, stojí na místě staré wěhlasné Galgaly. Tam widěti zříceniny a mezi nimi také z chrámu.

Když dossel p. Ježíš k Bethanii, přissla mu w ústřety Martha, dostawssi o jeho příchodu nawěsstí, a oznámila mu smrt bratra Lazara, přidala wssak ihned, žeby nebyl zemřel, kdyby byl pán Ježíš zde býwal, a jesstě k tomu řekla: „Ale i nyní wím, že, cožkoli požádáš od Boha, dá tobě Buh!“ Jaká to tichost, něžnost, wíra a uctiwost w pokorné prosbě její, oprawdu dokonalý wzor důwěry křesťanské. Na to také pán Ježíš hned odpowěděl: „Wstanek zase bratr twuj!“ Tok zajisté mnoho řekl, wssak Martha by se byla ráda přeswědčila, zdali o nynějssím z mrtwých wstání, aneb teprw o budoucím mluwí w nejposlednějssí den; protož odpowěděla: „Wím, že wstane při

wzkříšení w den nejposledněјší.“ Jakoby chtěla říci: Ta jest wíra moje a celého Izraele.

Sluší se pozdržeti maličko u hlawní a wšeobecné prawdy, kteroužto wšickni národowé přijali, a jenž jest základem mrawu lidských.

U Židu byla otázka o nesmrtedlnosti duše a wzkříšení těla tatáž. Proto často opakuje prawdu tuto sw. Pawel, pakli z mrtwých newstaneme, že marné jest náboženstwí naše. Bludy bezbožnúch tyto bylu mezi Židy, že z mrtwých wstáni upirali, což jedno bylo jako nesmrtelnost duše zamítati. Nazýwali se Saduceowé t. j. spraweдliwí, ponèwadž se tím honosili, že konají spraweдlnost z čisté lásky k ni. Wšak konání spraweдlnosti bez naděje jaké odměny, a bez trestu na přestoupení jeji jest pouhé lidské mysli přelud, čehož následek přewrácené a zkažené mrawy jsou.

U pohanu nedbáno o wzkříšení z mrtwých, wšak wíra o nesmrtelnosti duše podržena, ponèwadž tato prawda do srdci wštípená oprawdu základem lidských mrawuw a tudyž i swazkem celého náboženstwí a společnosti lidské se stáwá. Wšak w tomto ohledu mèlo pohanstwí rownèž jako prawé náboženstwí své bezbožníky, kteří na tom nepřestáwali opirati se proti bájkám básníku, do kterých obrazotworná jejich moc prawdy tyto obláčela, nébrž oni i nesmrtelnost duše a spraweдlnwost Boha jediného upirali, jenž neprawosti kára a ctnosti odměnuje. Jestli se wšak, zamitajíce toto učení, neprawostem oddáwali a w nich se kochali, wniterního pokliduu předce nenabýwali. „Skastný ten,“ píše jeden z jejich básníku, „jenž se může nade bázeň smrti a pekla powznésti.“ „Kdyby

Bůh," prawi druhý, „učinil, aby nasse dusse s tělem zahynuly!" Byli aspoň w tomto pádu upřimní, bylo jim na pouhém přání dosti, a zajisté dále to nedowede nižádný smrtelník. U nás křesťanu jest wzkříšení těla učení swětlé, jisté a utwrzené, jako nauka o nesmrtelnosti dusse a o budoucím žiwotě. Začež Christu Pánu děkowati dlužno, kdež on o té prawdě sšířeji se pronássi, jako k. p. tuto:

„Já jsem wzkříšení a žiwot," odpowídá Marthě, „kdo wěří we mne, neumře na wěky. Wěříš-li tomu?" Ježíš jest tedy wzkříšení a žiwot, jemu jsme powinnowáni tělem i dussí. Jeho wssemocnost wzkřísí mrtwé, jakož jeho milost těch, jenž w něj wěří, k blaženému a wěčnému žiwotu powzbudí. Jestli se děsí přirozenost člowěčí přechodem z časnosti do wěčnosti, ne diw tomu, nebof ona slepá jest, než wíra w Ježisse Christa dodáwá zmužilosti a dáwá podporu. Činili nás upamatowáni na nasse hříchy nepokojn ch, ne diw tomu, my toho zasluhujeme, wssak se odříkáme hříchů, majíce jich w osskliwosti, a wíra w Ježisse Christa, jeho neskončené zásluhy, její přislíbení, jeho swátosti a jeho milosrdenstwí podporuje a potěssuje nás. Wěřiti máme w něho, to jest, wssecko, co od nás žádá. Za náwodem swaté Marthy máme celým srdcem sí opakowati slowa její: „Owssem, Pane, já jsem uwěřila, že jsí tw Christus, Syn Boha žiwého, kterýž jsí na tento swět přissel."

Když pak to wyřkla, odessla a zawolala Marii sestru swou tisse řkouc: „Mistr jest zde a wolá tebe." Na tuto radostnou zprámu wstala ry-

chle a spěchala za swým božským mistrem a přítelem, padnouc k nohám jeho řekla: „Pane, kdyby's byl ty zde býwal, bratr muj nebylby umřel.“

Zatím dossli sem také Židé, jenž přissli potěssit zarmoucených sester, neboť když uzřeli Marii, že rychle wstala a wyssla, domníwali se, že jde k hrobu, aby tam plakala.

Jakmile ji spatřil pán Ježíš, že pláče i Židy, kteří byli sem přissli, ani pláčí, sám byl k slzám hnut, tak že si přítomní powídali wespolek: „Hle, kterak ho milowal?“ Někteří pak z nich řekli: „Nemohl-liž on, jenž otewřel oči slepého narozeného, učiniti, aby byl tento neumřel?“ Takowéto wýpowědi hnuly srdcem Ježíssowým tak, že se jich tázal, kam jej položili?

Byla we skále jeskyně a kámen byl swrchu položen na ni, a tenť byl hrob, kde odpočíwala mrtwola Lazarowa. Poručil pán Ježíš zdwihnouti kámen. Martha chtěla tomu zabrániti, poněwadž se domníwala, že musí hníti, a tudyž puch se sebe wydáwati nepříjemný, an již čtwrtý den w hrobě odpočíwal. Nucena sebe wida, slabé wíře Marthy odpomoci, prawil: „Zdaliž jsem tobě neřekl, že, budeš-li wěřiti, uzříš sláwu Boží?“ Tu panowala mezi přítomnými oprawdu hrobowá tichost, a očekáwali zázrak, který měl daleko přewýssiti wsse, co se posud slýchalo o diwech jeho. Hrob se otewřel a pán Ježíš obrátil se wroucí modlitbou k nebesům k swému Otci řka: „Otče, děkuji tobě, že jsi mne wyslyssel! Já jsem wěděl, že mne wždycky slyssíš, ale pro zástup, který okolo stojí, jsem to řekl, aby uwěřili, že's ty mne po-

ſtal.“ Účel páně Ježíſſuw při konáni toho a wſſech druhých diwu jeſt čeſt božſ a odmena ſilné wiry, a také ſpolu dukaz, že nám chce propujčiti wiru, ktereuž w něho, co Syna Božího a Meſſiáſſe ſwěta, miti máme, tak ſice, že po wſſelike přípraweˇ, aby ſe tento zázrak před očima jiných ſtal, jako oprawdu ſe ſtal, my jſme w tom ſhledali potwrzeni wſſech druhých zázraku, a obzwláſſtni dukaz o božſtwi jeho, a pečet wſſech prawd, kterým nás wyučował.

Pak zwolal pán Ježíš hlaſem welikým: „Lazare, pojď wen!“ — Na to wolání wydala ſmrt a hrob kořiſt ſwou, a Lazar wyſſel ſkutečně k nejwětſſimu úžaſu wſſech přitomných, zaobalen do plachet a ſſatu, jimiž ſe wrtwoly zawinowaly. Pán Ježíš kázal ho rozwázati a propuſtiti, i ubiral ſe do přibytku ſwého. Tato událoſt uſkutečnila welikou duwěru u mnohých; jini zaſe ſpěchali k farizeum, aby jim wſſe oznámili. A proč tito učinili tak, aby jich ſnad na jeho wiru přiměli? To ale dobře wěděli, že farizeowé, pro čeſt Chriſta Pána plni záwiſti a jiných wáſſni, jej raději ze ſwěta ſprowoditi zamýſſleji, nežli by w něj uwěřili. Aneb proto ſeſſli ſe tam u nich, aby při wſſeobecné poradě ſhledali na ſaměm tom zázraku něco, pročby jej zlehčili aneb dokonce zničili. Wſſak jak to měli započiti? Tu nemohli říci, že ruſſil den ſwáteční, jako u málomocného, jenž u rybníku čekal na hnuti wody, aneb u ſlepého od narození. Také žádných lapawých otázek a wýhružek nebylo jim možno, proti němu wynéſti, jakož dělali ſlepému a rodičum jeho. Také nemohli říci, že zázrak ſe ſtal we jménu Belzebuba, kuížete ďábelſkého, poněwadž mrtwé nekřiſi.

Konečně se ten weřejný zázrak nedal zapříti, neboť byloby býwalo jedno jako sebe směssným učiniti. Bohužel! co tito farizeowé nemohli, to konají nynějssí bezbožníci tak, jakoby za dnů nassich dosti příčin měli, událost popírati ústně a w spisech swých, kterou nepřátelé úhlawní Christowi za prawdiwou přijali, a kterou Církew swatá přes osmnácte set let za prawdu drží. A proč se opírají proti prawdiwosti zázraků? Proto že se nemohou s farizei proti osobě Christa Pána opírati. Ti si wylili swou žluč na jeho swaté osobě. Kdyby nessťastníci powážili, že, když pán Ježíš není w rukou jejich, om za to w jeho owssem sprawedliwých rukou se nacházejí.

Podnes ukazuje se as 50 kroků od Bethanie hrob Lazarůw, kterýž uprostřed obyčejné nízké jeskyně we skále se nalezá, kamž po 21 úzkých wydrobených stupnich se chodí, která jest as osmnácte stop dlouhá, a pět stop ssiroká, a kde malý ledajaký oltář stojí. Tento oltář jest wytesán z toho kamene, jenž tenkráte jeskyni neb hrobowý wchod zawíral. Kámen jest ssest stop dlouhý, a čtyry ssiroký, a na dlaň tlustý. Ročně se na tom oltáři, totiž na swátek sw. Maří-Magdaleny, msse swatá sloužíwá. U této jeskyně stál ondy klásster, který dle powěsti králowna Melisenda, dcera Balduina II. a choť krále Fulkona z Jerusaléma, wystawěti dala. Pozorowati lze posud některé zbytky z něho, obzwlásstě z chrámu, z něhož se přecházelo po schodech do hrobu.

Poněwadž si Turci z chrámu messitů ustrojili, a tím přístup křesťanům zamezili, prolámali sobě tito průchod do hrobu horou.

As půl čtwrt hodiny k ſewerw od hrobu ukazuje ſe w ſſirém poli kulatý kámen, na němž prý poſeděl p. Jeźiš, když mu Martha w ústrety weſſla a zprámu o bratrowě ſmrti přineſla, a kde jej také Maria nalezla.

Zpráwa o wzkříſſení Lazara přiwedla nepřátely božſkého miſtra do nejwětſſího zármutku. Ihned ſe ſeſſla radda, aby porokowali, coby činiti měli, nebo prý, jak ſe ſami wyjádřili, tento člowěk diwy činí. Wſſickni, nakwaſſeni jſouce záwiſti a hněwem, mněli, že ſe mu nemá dáti ſwobody, jako poſud užiwal, že z toho muže ſnadno pojiti zbouření lidu, a pak žeby potom Římané wětſſí ránu wlaſti zaſaditi mohli, jak ſe poſud ſtalo, takto řkouce: „Nechámeli ho tak, wſſickni nwěří w něho, i přijdou Římané, a odejmou naſſe město i lid.“ Což mohlo býti wíce proti zdrawému rozumu nad takowéto zdání? Čehož ſe báti pod wůdcowſtwím krále, jemuž celá přiroda k ſlužbě ſtála, třeba i bd ſwětowládných Římanů? O, jak zaſlepená jeſt politika, která wáſſní o radu brává!

Poněwadž ſe wſſak úděwé wyſoké raddy nemohli ſjednotiti ohledem na proſtředky, jimiž by ſe puſobení jeho zameziti dalo, přewzal Kaifáš ſlowo, jenž byl toho léta nejwyššſim kněžem.

Byltě Kaifáš zajiſté člowěk mladý a hrdý, powahy prudké a pánowité. On ſchwalowal politické příčiny, kterých wyſoká radda proneſla, wſſak znamenal, že ſe wáhawě k cíli kráčí, a že ſe oſtýchají konečný wýrok ſmrti wynéſti. Co ſe jeho týkalo, wyjádřil ſe bez okolku, a to ſice pánowitým tónem, jemuž ſe ledajakých ráden neſſlechetná

myſl wolně podáwi: „Wy nic newíte, aniž (na to) myſlíte, že užitečné jeſt nám, aby jeden člowěk umřel za lid, a ne aby wſſechen národ zahynul.“ Tedy uſmrcení Chriſtowo rozhodnuto jeſt co wěc, kterou wymáhá obecné blaho národa; newianý muſí obětowán býti záſſti, kterou hříſſníci w ſrdcích ſwých proti prawdě chowali. Kaifáš newykonal při wſſem nic jiného, než že potwrdil, co ſe bylo wyřkło před nim. Rozum jeho byl zaſlepen a předpojaté ſrdce jeho, než Buh ſám řídil każdé ſlowo jeho, že ſe ſtalo zřejmým proroctwim netoliko o ſmrti Jeziſowě, nébrž i o příčině, pro kterouž Syn člowěka umřiti chtěl. Tak činí Bůh s moudroſti lidſkou, jenž ſe ſwětlu jeho protiwi. I její zloſt prowodí jeho wěčné úmyſly, a Pán použiwá moudrých toho ſwěta, aby ſwé úmyſly oznámil.

„Protož od toho dne myſlili, aby jej zabili,“ prawí píſmo. Rabíni maji ůſtní podání, které ſe w Talmudu obſahuje, že Chriſtus Pán byl 400 troubami, t. j. od 400 kněží do klatby dán, a že bylo 40 dní před ſmrtí ohlášſeno, že jeſt co kouzelník a ſwůdce lidu ſmrti hoden. To prý dělo ſe prawě na den, když Židé ſmrt Mojžíſſowu oplakáwali.

Nebylo také od toho dne mluweno, pod jakou záminkou ſe pán Jeziš k ſmrti odſouditi, nébrž jakými proſtředky ſe uſmrtiti má, a tim ſe obirali nejwyšſſí kněží, nižſſí kněžſtwo, zákona učitelé a farizeowé. Na nic jiného nepomýſſleli, leč na proſtředky nejſilnějſſí a nejrychlejſſí, aby ſprawedliwého, ſwatého poſla božího uſmrtili, člowěka,

jehož celé prowinění w tom záleželo, že welmi mnoho zázraku činil. Jaké to zaneprázdnění pro knižata národu swého!

§. 46.

P. Ježíš se ubírá z Bethanie do Efrému.

(Jan. 11, 54—57.)

Když sp. Ježíš dowěděl o wýroku wysoké raddy, a hodina jeho jesstě nebyla wyprssela, newystupowal weřejně, aby se newydal před časem stíhání farisseu, nébrž opustiw Bethanii uhnul do města Efrému, jenž o samotě leželo. Tam se pozdržel až do slawnosti welikonoční.

Ponèwadž Bethania k wýchodu od Jerusaléma a k jihu od Efrému ležela, nemusel pán Ježíš na cestè na Jerusalém, nébrž držel se zrowna k seweru na Anathot, bliz Ramy.

W této krajinè, sewernè od Jericha, stál pewný zámek Doch, kde w èas Makkabeu ležel Syrský welitel Ptolemeus, jenž swého tchána, knižete a nejwyssího kněze Simona, a jeho oba syny, Judu a Matathiu s nèkolika slouzicími ossemetnè a zrádnè zawražditi kázal (1. Makk. 16, 11—17).

Dwè mile k seweru od Jerusaléma, nedaleko Bethel, ležel Efrém, malé mèsto w krajinè pokolení Efraimowa, na pomezi Benjaminském. Bezpochyby jest Efraim totéž místo.

Na pomezi okruhu Efraimského ležela mèsto Efra, odkad soudce Gideon possel jest (Soud. 6, 11), jenž obojowal Medianity, a kde syn jeho Abimelech bratři zawraždil, 70 muzuw na jednom kameni (Soud. 9, 5).

Co se p. Ježíš w krajině města Efrému byl zdržowal, dostawili se již někteří Židé do Jerusaléma, málo před počátkem slawnosti welikonoční, aby se poswětili [1]) a wůbec příprawy pro slawnost konali. Tito mluwili o Ježíssowi, a diwili se, že posud není w Jerusalémě. Wysoká radda činila zatím příprawy k jeho jatí, a protož wydala rozkaz, jestliže by kdo zwěděl, kdeby byl, aby to oznámil.

§. 47.

P. Ježíš se ubírá z Efrému do Jericha.

(Mat. 20, 17—28, Mar. 10, 32—46, Luk. 18, 31—43, 19, 1—10.)

Když se již slawnosti byli přiblížily, a Židé se wssech stran do Jerusaléma táhli, opustil pán Ježíš krajinu Efrémskou, a přibružil se k poutníkům do Jerusaléma putujícím. Ti, jenž ho znali

---

[1]) W nečistotě nesměl nižádný Izraelita slawnost tuto konati, nébrž dříwe musil sebe poswětiti. Proto se sbromážďowali Židé ročně w ten čas u rybníka Siloe, aneb u studnice Bethesdy. Když se k. p. zawázal slibem, aneb při nejmenšim na 30 dni se stal Nazirem, sjezdil na ten čas bradu a ostříhal wlasy. Když se dotknutím mrtwého byl znečistil, musil očišťowací wodou, do niž nasypáno popelu z krávy červené, po sedm dni se kropiti. Když prach země pohanské na obuwi donesl, aneb z wyhnanství se nawrátil, když do kletby byw dán, prominuti dossel atd., každý takowý musil zwláštní poswěcení wykonati. Ostříhání wlasů a wypírání šatstwa od jednoho každého muselo se státi, aby slawnost slušně a w čistotě mohla se konati.

a wěděli, jakých nepřátel w Jerusalémě má, diwili se nemálo, že se tam ubírá, kde ho nebezpečenstwí čeká. Pán Ježíš ssel zmužile a odhodlaně swým nepřátelum do tenat, a tak uspořádanou mysli, že na cestě poklidně se swými howořil o tom, co naň w Jerusalémě čekalo. Wšak i tentokráte nechápali učenici řeči jeho, tak křečowitě lpěli s druhými Židy na myssléncе o počasném králowstwí na swětě. Téhož zdání byla také matka synů Zebedeowých, Jakuba a Jana [1]) nebo k přissla k Ježíssowi, a prosila ho snažně, aby syny její, až uskuteční králowstwí swé, k wysokým dustojnostem powýssiti ráčil. A když sami synowé takowou prosbu byli podporowali, obrátě se k nim p. Ježíš řekl: „Newíte, oč prosíte.“ Tázal se jich, ihned zdali hotowi jsou pro dobrou wěc wsseliké úkory a nátisky snásseti? A když ho ujissťowali, wyznal jim, že sice wsseliké trápení snásseti budou, wšak kterého stupně odměny w jeho králowstwí dosáhnouti mají, to že záwisí od Boha Otce.

Druzí učenici měli jim toho za zlé, že Jakub a Jan nad ně se chtěli powýssiti, a proto, aby mezi nimi nepowstaly hádky, wysswětlowal jim Pán, že toliko mezi panowníky swětskými o panowání řeč býti může, že w jeho králowstwí ten toliko dobude sobě nejwyššího důstojenstwí, kdo byl jiným nejwětssí služby konal; že i proto on sám přissel na swět, ne aby se jemu slonžilo,

[1]) Jmenowala se tato matka Salome, a byla stálou průwodkyní Ježíssowou. Co příbuzná Marie Panny, Matky Boží, domnímala se wětssí právo k tomu miti.

nébrž, aby jiným sloužil, a pro jejich blaho život položil.

Čím dále putovali, zrušťal více počet cestujících. Na blízku Jericha seděl slepý žebrák podlé cesty, a když se byl dověděl, že množství lidí se valí k Jerusalému, otázal se, co by to bylo? Sotva že zaslechl, že Ježíš Nazarethský okolo jde, vzvolal: „Ježíši, Synu Davidův, smiluj se nade mnou!“ neb bezpochyby již dříve slýchal o skutcích Christových. Předcházející přimlouvali mu, aby mlčel, než on, na to nic nedbaje, volal mnohem více o pomoc, tak, že jej konečně i p. Ježíš uslyšel; ihned stanul a jej k sobě přivésti kázal. A když přišel, řekl jemu: „Co chceš, ať tobě učiním?“ Řekl slepý: „Pane, ať vidím!“ Tedy di jemu Ježíš: „Jdi, víra tvá tě uzdravila!“ On hned prohlédl, a šel za ním cestou, díky čině. I také lid, toto vida, chválil Boha z té předivné události.

Když vcházel pán Ježíš do Jericha, běžel mu v ústrety s jinými také Zacheus, vrchní nad celnými a bohač, aby poznal Ježíše, o němž tak mnoho byl slýchal. Tato žádost byla s hůry, a tudyž jako začátek svaté víry, kteráž k spasení vede. Poněvadž byl postavy krátké a návalu lidu byl nesmírný, předběhna zástup vstoupil na strom planého fíku, jenž stál podlé cesty, kudy bylo pánu Ježíšovi jíti.

Plané fíkové stromy, které v Palestině zvlášťě na rovni u Středního moře (3. Král. 10, 27) zhusta se nalezají, patří k nejsilnějším a nejvyšším stromům a vypouštějí větve jenž se daleko rozkládají, však oděnku jsou nízkého, tudyž

snadno na ně wylézti. Listí toto podobá se smokwewému, owoce rowná se fikám, sedí w hroznech a wyráží ze starého dřewa, wssak příjemnosti fiku w něm není, a ponejwíce slouží chudobným za pokrm. Dřewo jest přepewné a trwanliwé, a tudyž k stawbu a rozličnému nářadí užitečné.

K čemu wssemu se byl wystawil Zacheus sedě na stromě! Jeho staw a dustojenstwí wznesené mohly mu brániti, aby se nedáwal do úst lidských. Wssak touha, kteréž Buh sám původcem jest, nedbá na soudy lidské.

Zacheus sedě na stromě každého okamžiku použil. On patřil na Spasitelowu twář a tahy obličeje jeho, na celou welebnou postawu a krok jeho, aby si ho celého do dusse wtisknouti mohl. Nic ho nermoutilo wíc, než že mu brzo z očí zmizí. Přijda pak pán Ježíš k stromu stanul, pozwedna oči na strom, patřil na toho, jenž ho tak bedliwě pozorowal, zawolaw na něho jménem řekl: „Zachee, sstup spěšně dolu, nebo dnes w domě twém musím zůstati.“ O, Boże! jak se zalekl a podiwil publikán, když jméno swoje z úst pána Ježisse zaslechnul, a že má tu čest miti, toho w domě swém uwitati, jehož toliko na krátko pozorowati si přál. O, jaká musila býti radost jeho srdce, a jaká pokora, když powážil, že král Israelský u něho se dnes ubytowati chce! Messiáš, Spasitel swěta, ten, jenž jedinkým slowíčkem slepému nawrátil zraku, ten že chce w jeho domě býti? Zdaliž mu nemusilo býti tak, jakoby se mu wsse zdálo pouhým snem, a jakoby nebyl dobře slyssel? A přece bylo tomu tak. Jihned sestoupil, jak mu bylo Spasitelem weleno, spěšně, neboť ra-

dost dodáwá horliwosti a zapuzuje wsselikou wáhawost a lenost. Tak má nás na ten den, když k stolu Páně přistupujeme, swatá radostiwost spěssnými učiniti. Nechať tedy rychleji z lužka na ten den wstáwáme, a rychleji na modlitbu a do chrámu Páně spěchámé.

Židé pak, kteří celných w osskliwosti měli, pokládali to pánu Jezíssowi za zlé, že u něho jako u hřissnika se ubytował. Zacheus ale náwsstěwou touto dokonce obrátil a wyznal se, že polowici jmění swého dá chudým, a komu ukřiwdil, že mu čtwernásobně nahradí. To také potěssilo pána Jezísse nad miru, že se wyjádřil: „Dnes spasení se stalo domu tomuto, proto že i on jest syn Abrahamuw; nebot přissel syn člowěka, aby hledal a spasil, což bylo zahynulo.“

Bezpochyby, že co slíbil, také splnil, zajisté že potom swůj úřad wěrně a nezisstně byl konal Zacheus, a že s chudými útrpnost miwal. Dle staré powěsti stal se později žákem swatého Petra a napotomním biskupem w Cesarii Palestinské.

Jericho bylo prastaré králowské město Kananitské (Jos. 12, 9). Jméno toto překládají mnozi jako měsic, poněwadž na způsob půlměsíce bylo stawěno, a poněwadž prý tuto za dáwna měsic byl božsky ctěn. Prawdě podobněji znaší jméno jako: příjemná wůně, nebot w tomto okoli byl balsámowý keř zhusta pěstowán. Na to také naráží arabské jméno Richa. Nazwáno bylo také městem palm (5. Mojž. 34, 3, Soud. 3, 13), kterézto jmnéno ztad posslo, poněwadž město obkliceno bylo palmowim, obzwlásst datlowni-

kem [2]). Leželo w w okruhu pokolení Benjaminowa, as osm hodin k ſewerowýchodu od Jeruſaléma, a dwè hodiny od Jordánu. Toto mèſto bylo prwní, jenž Iſraelité před Jordánem byli dobyli. Aby polohu mèſta bedliwè wyzpytowal, wyſlal Joſua wyzwèdače, kterých w mèſtè žena Rahab do domu ſwého přijala a ukryla (Joſ. 2) [3]).

Bylo Jericho znamenitého objemu, majíci značný počet obywatelſtwa, bylo ſilnè opewnèno a ſídlem králowſkým, tudyž neſnadné jeho dobýwáni. S archou Páně obcházeli Iſraelité na rozkaz Joſuuw mèſto toto po ſſeſt dni, ſedmého dne pak ſedmkráte troubice a zbrojný lid ſſel před nimi, oſtatní pak lid ſſel za archou, a troubil na trouby. Když tedy wſſecken lid křičel a troubilo ſe w trouby, když w uſſich množſtwí zawznèl hlas a zwuk, hned zdi padly a Iſraelité wzali mèſto (Joſ. 6). Joſue wyhrožowal tomu, kdožby znowu wyſtawěti mèſto zamýſſlel, kletbou. Nicméně ubytowali ſe tu brzo mnozí, jmenowitè ſynowé Cinea, přibuzného Mojžíſſowa (Soud. 1, 16), mezi zříceninami zbořeného mèſta. Brzo po ſmrti Joſue zmocnili ſe Moabſſti Jericha (Soud. 3, 13) a mèli toto mèſto po nějaký čas w držení. Pod Dawidem zdá ſe, že opět w držení Iſraelitu bylo, nebok on poſlal, jenž

---

[2]) Na mincích nacházime Paleſtinu w poſtawě ženſké, anaž ſedí pod palmou, což tam ſmèkuje, že tato země na palmy bohatá byla.

[3]) Rahab prowdala ſe napotom za Žida Salmona, jenž ſnad z oněch wyſlancuw byl. Tímto ſňatkem přiſſlo jí té cti, že w rodopiſu Páně naſſeho Jeſu Chriſta umiſtěno jméno jeji takto: „Salmon pak zplodil Boaza z Rahab (Mat. 1, 5)."

od Ammonitů pohaněni byli, sem, a tak dlouho jim tu prodlévati kázal, dokudž jim neobrostou brady (2. Král. 10, 5). Bezpochyby ostalo Jericho od podwrácení swého w sutinách, toliko malý počet wzali tuto příbytek swůj, a na úplné wystawěni města nepomyslil nikdo. Teprw za času krále Achaba podnikl toho jakýsi Hiel z Bethel. Poněwadž mu pak, an tuto stawěl, děti odumiraly, přičítáno bylo kletbě, kterouž byl Josue proti stawitelům Jericha wynesl (3. Král. 16, 34). Wšak od toho času dosslo Jericho zase znamenité wěhlasnosti; prorokowé Eliáš a Elizeus často se zde zdržowali a byly tuto sskoly prorocké, w nichžto mládež w starém zákoně wynčowána byla (4. Král. 2, 4—7).

Po zajetí Babilonském kwětlo Jericho zase, když se 345 někdejssích obywatelů zase do swého města nawrátili. Za času Makkabejských bylo od Bachida, polního wůdce Syrského krále Demetria, dobyto a silně opewněno (1. Makk. 9, 30). Posledni králowé židowssti mnoho činili k okrase toho města, zwlásstě Herodes Welký. On si zde skwostný palác wystawěti dal, kde ponejwice bydlel a i zde dokonal žiwot swůj. Jemu také zdejssí záwodisstě a okrouhlice děkují původ swůj. Wůbec bylo Jericho po Jerusalémě za nejpředněssí město w zemi pokládáno. Objem jeho měřil půl druhé hodiny, a obchod zdejssí byl welmi hlučný, neboť wedla městem netoliko hlawní cesta z Galilee do Jerusaléma, nébrž i z Arabie do Fenicie, pročež zde sedělo na úřadě wice celných.

Město leží na pěkné pláni, půl čtwrté hodiny dlouhé a hodinu ssiroké, kteráž se po západním břehu Jordánu od Mrtwého moře k seweru pro-

tahuje a kolkolem nahými horami obstoupena jest. Tato roweň wyznačila se sličnosti a úrodnosti, jsouc mnohými potoky a prúlivy, jenž z Jordánu wycházely, zwlažowána; nesla sady oliwowé a réwowé, pak palmowé háje, ano i celý palmowý les a zahrady, kde nejwýbornějšší balsámowý keř pěstěn byl. Také byly zde nejkrásnějšší ruže (Sir. 24, 18) [4]). Pro množstwí kwětnatých bylin bylo údolí toto welmi příznivé wčelařstwí. Na tomto poli byl král Sedechias od Chaldejských, před nimiž utikal, dohnán a postižen (4. Král. 25, 22).

W čas poslední wálky židowské s Rimany, zwlášťtě w čas oblehání Jerusaléma, bylo Jericho z kořene wywráceno, a leželo až do času císaře Hadrána w sutinách. Tento rozkázal město po třetí wystawěti, tak že sw. Jeronym, přijda k němu, nassel jej býti značné welikosti. Wšak i tentokráte neodolal dlouhým wěkum, nebok w čas křižáckého tažení bylo opět podwráceno, jakoby požehnání boží na něm nespočiwalo.

Na tom místě leží bídná wesnice, jménem Richa, sestáwajici as z padesáte chatrčí, wybudowaných z truplu a z rákosí a suchým wřesem (erica vulgaris) pokrytých. Mezi nimi se nalezá

---

[4]) Bylina ta, jíž nazýwají „Růže z Jericha," není jako prawá růže, nébrž podobá se w úplném kwětu květu černého bezu, a pro poceni se béře. Jest keř neobyčejný, mnohowětwý, wšak málolistý, kwětuplný, který zprwu červený, potom pak bílý jest. Po kwětu opadá listi, a zbydou malé tobolky se semenem na wětwich. Na to se wětwe na slunci swinou do klubka, a w té podobě dostala bylina jméno růže, a wytrwá mimo zemi mnoha léta. Dáli se do wody, rozloží wětwe své, jakmile uschne, zawine zase wětwičky jak prwé. W pusté Arabii jest wlastně domowem, u Jericha se toliko zřídka nalezá.

stará čtwerhranná wěž, wystawěna prý na tom místě, kde dům Zacheůw stál, w jejíž dolním oddělení kostel býwal. Mezi zříceninami wyznamenáwají se obzwlásstě ostatky chrámowé budowy. Druhdy se tu ukazowal planý fík, na němž stál Zacheus, aby poznal pána Ježisse. W bídných chatrčích přebýwá as 200 obywatelů, díl Arabů, díl Mauru; také leží zde 50 wojínů, kteří chrání krajinu tuto před zbojníky, jenž ji znepokojují. Pláň samá jest té doby ponejwíce pustá, a poskytuje toliko, co se samo sebou plodí. Na blízku Mrtwého moře nalezneš mnohé palmy pokácené a solí okoralé na swědectwí onehdejssího bohatstwí na tento druh stromů.

§. 48.

P. Ježíš se ubírá z Jericha do Bethanie.

(Mat. 20, 29—34, Mark. 10, 46—52, Luk. 19, 11—28, Jan. 12, 1—11.)

Když se pán Ježíš již zase k Jerusalému byl obrátil, a poměry wssecky tak se k sobě rownaly, že se z nich dalo na rozhodnou dobu poněkud uzawříti, přissli mnozí na tu myssléuku, že nebude již dluho prodléwati se swým nowým králowstwím, kterého zaraziti na swět byl přissel. Poněwadž pozemské králowstwí se očekáwalo, a on sám dobře wěda dle wssewědoucnosti swé o slawném wjezdu do chrámu Jerusalémského, hleděl opět podobenstwím takowému mylnému zdání napomoci, aby swým wěrným dokázal, že králowstwí jeho pouze duchowní jest. Zaroweň dal učeníkům swým

na srozuměnou, že po jeho odejití se wssi silou o dálssí utwrzení a rozssiřowání králowstwí toho pracowati maji.

Po té opustil Jericho a welký počet lidu doprowázel jej do Jerusaléma. Nedaleko za Jerichem nalezl dwa slepce, kteří jej o pomoc žádali, z nichžto jeden nazýwal se Bartimeus (syn Timea). Průwodčí pána Ježisse zakřikowali jich, aby mlčeli, než slepci jinak se nedali zastrassiti, a wolali hlasitěji o smilowání. Pán Ježis pak stanuw udělil jim z útrpnosti a laskawosti, čehož sí přáli; za to pak oba přidružili se k těm, jenž jej doprowodili.

Když se přejde roweň Jerichská, wede cesta na přikrou stráň, a tu počíná poussť, jenž slowe Kwarantania (Porow. zhora o Kwarantanii), jíž se kráčí dwě neb tři hodiny. Pozustáwá z holých kamenných kopcu a neúrodných údolí, kde nikde oku stromowní zeleň nezawitá, aniž jaká chatrč pod nimi se ukrýwá. Ta jest ona krajina, kteroužto p. Ježíš w podobenstwí použil, když mluwil o milosrdném Samaritánu (Luk. 10, 30). Čtyry hodiny od Jericha nalezá se ono nejdiwočejssí místo, které (Jos. 15, 7) Adommim, t. j. wýchod krwawých, aneb krwawá cesta slowlo, poněwadž se zde loupežníky mnoho wražd bylo zpáchalo. Jsoutě tu strmé, rozssťépené skály s hlubokou, zadumčiwou, hrůzyplnou prohlubinou, která podnes bývá pelessí lotrowskou.

Nedaleko toho zlopowěstného místa znamenati lze rozwaliny hospody, jenž se nazývá hospodou samaritánskou, poněwadž se za to má, že na tom místě stála, kamž onen milosrdný Samaritán do-

wezl swého nepřitele Žida od lotru zraněného. Tato budowa stawěna byla z tesaného kamene, a neposkytowala cestujicim nic wice, nežli krow k přenocowáni, nebok musili na zemi odpočiwati a tim se nakrmiti, co s sebou byli z domowa wzali. Na blizku ležela zadáwna wes, též Adommim zwaná, z niżto sw. Jeronym některé ostatky zhlidl: Tu wybudowali Rimané twrz, kteráž měla k bezpečnému cestowáni tuto sloužiti. Teď tam roliko zříceniny na wýssině pozorowati pod jménem: Samaritánowa twrz.

Šest dni před swátky welikonočnimi přibyl pán Ježiš do Bethanie, kde jej, jak se dá mysliti, uwitali nejsrdečněji, a péči o něho měli, neboť Lazar a sestry jeho nic nedbali na kletbu od farizeů, kněži a zákonniku nad Ježissem wynesenou, nébrž oddali se wděčnosti a přátelstwí, jakž jim dobré srdce welelo. W domě Simona málomocného (Mat. 26, 6—11, Mar. 14, 3—9) wystrojila se ke cti p. Ježisse wečeře, kde byl přitomen z mrtwých powstalý Lazar, a kde Martha co hospodině strojila. Mezi wečeři přissla Maria, druhá sestra Lazarowa, a přinesla s sebou w nádobě alabastrowé libru masti drahé z klasu nardowého, w ceně nassich peněz as 30 dolarů. Touto masti umyslila Maria sslechetnému příteli službu prokázati, jakowou wzácni a bohati na wýchodě swým drahým hostům byli prokazowali, aby tomu, jenž ji wzkříssením bratra a wyučowáním nejwětssi službu přátelskou byl prokázal, také swou wděčnou oddanost a lásku na jewo dala.

Rozbiwssi nádobu tuto wylila mast na hlawu a nohy jeho, wytirala je dlouhými wlasy swými.

Čin tento nenalezl mezi učeniky Páně prawého uznání, obzwlásstě nechwálně wyjádřil se Jidáš Isskariotský a řekl, žeby bylo lépe, aby mast, kterou wycenil na 300 grossů, byla prodána, a stížený za ni peníz aby dán byl chudým. Dle mínění sw. ewangelisty Jana newysslo pohaněni welikého skutku Mariinina z oprawdiwé starosti o chudé, nébrž ze zisstnosti a lakomstwí Jidássowa. Onť nosíwal měssec, kamž se ukládaly příspěwky Christa Pána, a z této pokladnice, podobá se, že Jidáš něco odcizil k swému wlastnímu prospěchu, protož od Jana zlodějem byl nazwán. Snad byl tenkráte měssec již wyprázdněn, poněwadž se pán Ježíš poslední čas ponejwíce w Perei byl zdržowal, kde méně sobě oddaných přízniwců se míti zdál, a poněwadž již zadlouho nepřissel do Galilee, kde mnozí z učeníku wlastní jmění měli. Při wyprázdněném měssci mohl Jidáš méně pro sebe odražeti, a tudyž zamýsslel opět stíženým penízem za drahou mast měssec naplniti.

Jak se podobá, byli mnozí s tímto welikým nákladem nespokojeni, wssak předc nikdo nerussil blažený poklid společnosti celé, jenom náružiwá mysl zdržeti se nedá, awssak nemůže přec mluwiti, jak smýssli, ona musí proti wuli ctnostná slowa pronásseti. Drzé lakomstwí Jidássowo osměluje se weřejně si stěžowati, že se mast pro Ježisse upotřebuje, a to sice weřejně w domě častowatelů laskawých u přítomnosti Ježíssowa! Pokrytstwí mluwíwá o chudých, a málo se o ně w stutku stará. Newděk nadužíwá důwěry swého mistra, aby chudých i jeho okrádal. Zatwrzelé srdce po tolika diwech mní, že Spasitel farizejskou zakale-

nost neprohlídne, zlost a jed w srdci od počátku chowaný že nepozná? Kterak mohl náš laskawý Ježíš takowou nestwůru i do kruhu swých nejwěrnějssích, sobě celým srdcem oddaných přátel, za stůl wzíti, a jej déle za něm podržeti?

„Zatím pak pán Ježíš w obwyklé mírnosti obrací se ke wssem a prawí, aby opustili od wsselikého posuzowání, že ona činí, aniž sama wí proč, řka: „Dobrý zajisté skutek učinila nade mnou, nebo chudé wždycky máte s sebou, ale mne newždycky máte. Wyliwssi tato zajisté mast tu na tělo mé, ku pohřebu mému to učinila. Amen, prawím wám, kdežkoli kázáno bude toto ewangelium po wssem swětě o tom, co ona učinila, bude na památku její praweno."

Když se roznesla powěst o přissti pána Ježisse do Bethanie, připutowalo tam mnoho Židu netoliko, aby Ježísse, nébrž aby také z mrtwých powstalého Lazara widěli. Uslyssewsse pak kněží a oudowé wysoké raddy o tom, co se w Bethanii děje, uzawřeli i Lazara zawražditi, aby žiwot jeho newydáwal swědectwí o nadobyčejném pusobení p. Ježíssowa, poněwadž pro Lazarowo wzkříssení mnozí w pána Ježissi uwěřili.

§. 49.

Páně Ježíssůw slawný wjezd do Jerusaléma.

(Mat. 21, 1—16, Mar. 11, 1—11, Luk. 19, 29—48, Jan. 12, 12—50.)

Na přissti den po sobotě, tedy w neděli před hodami Welikonočními, opustil pan Ježíš Betha-

nii doprowázen Židy, jenž tam za nim a za Lazarem byli připutowali. Zaměřil na Bethfage, jinou dědinu, která na jižním zwahu hory Oliwetské a to sice na lewé ruce od silnice ležela. Wykládá se slowce Bethfage jako fikowý dum nebo místo, ponèwadž se w zdejším okolí mnoho fikowých stromu pěstowalo, zwlásstě chutné owoce wydáwajících. Bethfage neleželo ani zcela pul hodiny od Jerusaléma a náležélo k obwodu pokolení Benjaminowa. Na blizku, zdá se, ležel dwore, kde se chowala howádka, kterež k obětem určena byla. Také prý sem kněžstwo, co w chrámě služby konalo, wýletu miwalo. Teď tam hromadu kameni uhlídáš, a nižádnou wes wice.

Přisséd p. Ježíš k dědině poslal dwa z učenikù swých, bezpochyby Petra a Jana, do Bethfage, aby ztad přiwedli oslici a oslátko s ní. Jdouce pak učenici učinili tak, jakož jim přikázal pán Ježíš. Přiwedsse oslici s oslátkem a wloživsse na ně roucha swá, posadili pána Ježísse na ně, totiž na oslátko.

W Palestině užíwáno obyčejně oslu k jizdě, ponèwadž oslowé jistějssí krok mají, nežli koně. Také se tamto wyznačují welikosti a spusobilosti swou. Dle starého podání potřebowala se k slawným a poswátným zámèrum wždy posud od lidí nepotřebowaná howádka, a proto sí pán Ježíš wzal oslátko, a na něm sedě konal cestu slawnou do Jerusaléma.

Z Bethfage wedla cesta až k hoře chrámowé přes potok Kedron, dlážděná aneb powýssena dle zpusobu, jako u Rimanù bylo. Na tom místě, kde se pán Ježíš na oslátko byl posadil, wysta-

wěli později křesťané chrám, z něhož teď ani stopy více.

Zatím se rozneslá powěst po celém Jerusalémě, že se p. Ježíš blíží, protož z města mu přišli mnozí naproti, snad w té naději, že se snad teď za Mesiášse dle smyslu lidu wyhlásí. Protož mu také wzdali takowou čest, jaká se wýchodním králům a witězum u příchodu wzdáwala (1. Makk. 13, 51, 2. Makk. 10, 7). Olamowali palmy a jiného druhu stromy, a stlali wětwe na cestu, ano i wrchní sšaty swé rozprostírali; také nesli před nim, jako na slawnost stánků, wětwe w rukou, zpíwali písně, jichžto w slawnost užíwano, wesele pokřikujíce: „Hosanna na wýsostech!“ (Žalm. 118, 25 a 26). P. Ježíš nijak lidu nebránil, ba tak tomu tentokráte sám chtěl.

Když pak byli dostoupili wrch hory Oliwetské, a cesta se klonila k městu, počali učenici zpíwati chwálozpěwy z radosti nad neobyčejnými činy, jež božský mistr před jejich očima byl konal, tak sice, že teď napřed i wzadu a po wssech stranách se rozléhaly chwálozpěwy. Jenom farizeowé, kterých tuto zajisté nechybělo, aby lapali komáry a jich zwelicili, nezpíwali a newrle toho nesli, ba i s newoli přistoupili k tomu, jehož nenáwideli, a žádali ho, aby swým učenikum přikázal, coby umlkli. Wšak pán Ježíš wyznal se jim, že kdyby také jeho prowodci umlkli, že musí zjewno býti, že on to jest, jenž přichází we jménu Páně. Plesání a wolání nebralo konce, a farizeowé wyznáwali s hněwem mezi sebou: „Teď nemožno jest něco pořiditi, neb wssechno k němu lne.“

Jak se podobá, byloby zajisté witěznému

wjezdu Jeżiſſowu něco ſcházelo, kdyby k němu také jeho nepřátelé nebyli přibyli. Jaký to muſil býti ſtraſſliwý pohled na ty žárliwé lidi, kteři ſi již na ſmýſſleni, které lidu wnucowali, byli zakládali, an ſe tuto najednou ſklamáni widěli. Tu jejich pojednou ſkleſlá myſl a upřimné mezi ſebou wyznáni, že teď wſſe darmo jeſt proti němu powſtáwati. O, kéžby byli takowé wyznáni za prawidlo ſwého jednáni proti Jeżiſſowi přijali a po celý žiwot drželi! Zajiſté, že tim zamýſſlel dobrotiwý a laſkawý ſwěta Wykupitel i jich naprawiti. Nepoznali wſſak času nawſſtiweni ſwého.

Zatim doſtoupil pán Jeżiš to miſto, ztad ſe celé město přehlédnouti dalo. Pohledem na ně doſtawil ſe černý oſud města před duſſi jeho co pokuta za těžké jeho prowiněni, a proto ſlze wywolal řka: „Kdyby poznalo i ty, a zaziſté w tento den twůj, které wěci k pokoji tobě jſou, ale nyni ſkryté jſou před očima twýma!“ Hned od počátku jeho ſwatého úřadowáni odpiralo toto město twrdoſſijně ſwětlu a pokoji božímu, jež pán Jeżiš ſwětu poſkytowal. Mnohá města weſſkeré země Židowſké i w Samaři nabyla přeſwědčeni, že Jeżiš prawý Meſſiáš jeſt, a hotowa byla jej weřejně wyznati a přijiti, kdyby ſe hlawni město bylo wyjádřilo. Mnozi obywatelé tohoto města uwěřili Chriſtu Pánu, než oſoby hlawní a pak luza, kteráž ſe uplatiti dáwá, odpadla od něho, a protiwila ſe jemu. Awſſak miloſrdný Wykupitel ſwěta prawil, kdyby jen již na den jeho witězoſlawného wjezdu ſe k němu přidali, žeby doſti bylo k nabytí wěčného ſpaſeni duſſem ſwým. Wſſak ſkromný počet průwodců byl z města Jeruſaléma,

ponejwíce byli lidé z wenkowa. Oprawdu, jak prawil božský učitel, byly skryté wšecky wěci před očima jejich.

Na to wyprawowal pán Ježíš o obléhánĕ a podwrácení města, jakož se bylo as 40 let po smrti jeho naplnilo. Když totiž Římané co nástroj w rukou spravedlivého Boha Jerusalém dobyli, a z kořene wywrátili. Tato podiwuhodná událost, kteráž od Christa Pána byla předpowĕdína a od ewangelistů sepsána, swĕdčí o božství Ježíssowĕ, a mĕla k tomu sloužiti, aby pohany obrátila, jakož na pokárání Židů sloužila. Jestiť pak zároweň obrazem wšeho toho, co se díti ma s dušší, která wirou pohrdá, hříssným zwykloštem se oddáwá, swaté Církwi se protiwí, a Christa swého ší nic newšímá. Jaký bude osud zkažené a zbloudilé dušše, až se octne u pekelné moci Satanowĕ, a s rowným sobĕ w propasť pekelnou uwržena bude. Awšak nechť kdo chce, jak chce, zkaženým a newĕčícím mluwí a wyhrožuje, oni se jako newĕrecký Jerusalém ani strastmi wezdejšího, ani wĕčného života nezastrassí a nepohnou, oni zawrou oči, zacpají uši, nechtice ni widati, ni slýchati.

Slzy pána Ježíše byly zajisté také částkou obĕti swaté, kterouž on swým zjewením mezi sými lidskými byl dokonal. Nechal tedy tekou slzy útrpnosti a lásky nad nešťĕstím zkažených lidí, newĕreckých měst, přewrácených národů w. Když Bohumír z Bouillonu s řadami křižáků ponejprw Jerusalém a swatý hrob spatřili, tu wešker toto wojsko dalo se do hlasitého pláče. Na místĕ, kde pán Ježíš slzy ronil nad příšstím smutným osu-

dem města Jerusaléma, wystawěli potom křesťané kapličku, o níž teď nic wíce známo.

Překročiw most, jenž wede přes Kedron, držel, jak se za to má, zlatou bránou wjezd do Jerusaléma. Celé město bylo wzhůru prowoláwáním a zpěwem. Kdo jej posud neznali, tázali se: „Kdo jest on?“ A odpowídalo se jim: „Tenť jest Ježíš, prorok z Nazaretha Galilejského!“ W čemž zajisté politika ukryta; proč neříkalo se: „Tenť posel boží, syn Dawiduw, král Israelský, Messiáš!“

Průwod se pohybowal k chrámu a nikoli k palácu králowskému, aby zjewno bylo, jaké jeho králowstwí jest. Tudyž po druhé prowodil horliwost pro čest domu božího, jako tenkráte, když ponejprw s čtyrmi učeníky swými chrám ten byl nawsstiwil, ihned wyčistiw nádwoří chrámowé od prodáwajících a kupujících. Potom jal se rozdáwati jako nowý král dary a dustojenstwí, které mocnost wssech počasných mocnářů přewýssují; on totiž činil, aby slepí widěli, hlussí slysseli, málomocní se čistili a němí mluwili, a aby chudým duchem sw. ewangelium se dostalo, neb stojí takkto, že do chrámu za ním přissli slepí a chromí, a že on je tam uzdrawowal. Prowolání přítomného lidu wyzwalo také pacholata k následowání. Slowa pacholat těchto zajisté ze srdce plného žiwé wíry, prostého wsseliké wássniwosti, a newinného, wycházela a rozléhala se po wssech nádwořích chrámowých: „Hosanna Synu Dawidowu t. j. Sláwa Synu Dawidowu!“

Slyssewsse takowé zpěwy knížata kněžská a zákonníci prawili s úsměwem, pod nímž ukrýwali

žárliwoſt a hněw ſwůj: „Slyſſíš-li, co tito prawí?“ On pak řekl jim: „I owſſem. Nikdy-li ſte nečtli (Zalm. 8, 3): Z uſt nemluwňátek a těch, jenž prſy požiwají, dokonal ſi chwálu?“ O jak důrazně, awſſak předce při tom mírně a tiſſe, obhýwá Spaſitel oſſemetných pokrytců w době nejwyšſſí ſláwy a moci ſwé nade wſſím lidem! Ježiš nečiní ſwým záwiſtníkům ani doſt malé předházky, kteroužto jim činiti mohl; on nepoužíwá wýhod, kterých mohl ſnadně použíti, nébrž jemu doſti jeſt uwoditi místo ze ſwatého písma, a z tertu celého jen tolik, co třeba, aby ſe oſprawedlnil a ukázal, že předpowídání ſtarozákonní o něm ſe doplnilo, aniž přidal ſlowa, kteráž přec w prwotním tertu následují: „Pro nepřátely ſwé, abys zkazil nepřátely a mſtitely.“

Mezi jinými k ſlawnoſti příbylými byli také pohané. Tito lidé použili známoſti, kterou ſe Židy měli, aby také Boha poznali, a protož přicházeli do Jeruſaléma, aby ſe tam prawému Bohu klaněli, a ſkrze ruce kněžſké oběti přinášſeli. Takto ſtará ſe prozřetelnoſt božſká o wſſecky, a žádného neopouſſtí, ona wſſude probuzuje ctitelů ſwých a wolíwá z proſtředku nejwětſſí zkaženoſti, bezbožnoſti a drzoſti rozſſafné ſluhy a upřímné plnitely ſwých ſwatých zákonuw; a my, jenžto uproſtřed ſwětla a ſwátoſti žijeme, máme ſnad ſlabou wíru, a wedeme treſtuhodný žiwot!

A co pak žádali tito pohané? Oni chtěli Ježiſſe widěti, to jeſt: bližeji ho poznati. Nábožné přání! Swatá žádoſt! Jak as přiſſli pohané na tu myſſlénku? Bezpochyby ſlyſſeli o diwech wyprawowati, které činil pán Ježiš. Wy-

prawowáni některých swědectwí o jeho moci, jeho dobrotě a moudrosti naplnilo jich udiwením, a přáli sobě toho sstěsti dosíci, aby twáři w twář pánu Jezíssowi hleděti mohli. Co se knížata lidu židowského o to radili, aby se zprostili božského učitele, staraji se wssemožně pohané, aby ho widěli, bližeji poznali, a se jemu weřejně co božskému diwotworci poklonili. Lid židowský hotuje se pro newěru Messiásse ukřižowati, a Bůh počíná hotowiti pohany, aby ho poznali, až jej oni no ukřižují. Pán Ježíš měl tuto prwotiny pohanu před očima. On wěděl, že se později sádně k němu přidají, aby byla náhrada za newěru židowskou. Takto se stáwá začasto w tajných radách božích, že newěra jedné dusse aneb jednoho národu bohatstwím druhého bywá.

Tito cizinci pohanssti, kteří snad byli od Židů, jenž pána Ježísse wítězoslawně doprowázeli, nejak odstrčeni, nemohli se pro množstwí lidu až k němu dostati, a tudyž té radosti dosíci, aby pána Ježísse widěli. Wssak w takowé tísni posstěstilo se jim jednoho z jeho učeníků shlidnouti, a tenk byl Filipp. Toho prosili, aby jim dopomohl k nabytí toho welikého sstěsti. Filipp, jejich wroucném přáním hnut, dal náwěsstí Ondřejowi, a oba se přimlouwali u božského mistra za pohany. P. Ježíš naplnil bezpochyby wroucné přání náboženských pohanu, a tak se postawil, že mohl od nich widín a slyssán býti, a držel u přítomnosti jich, swých učeníku a Židu řeč, w nížto oni se nejwíce účastnili, ale kteron teprw jak náleží, když se byla slowa naplnila, pochopiti mohli: „Přisslat hodina, aby oslawen byl Syn člowěka. Amen, amen,

prawim wám: Zrno pſſeničné, padſſi w zem, neumře-li, ſamotné zůſtane; pakli umře, mnoho užitku přineſe." Čeſt pána Ježiſſe co Spaſitele ſwěta byla, umřiti a ſwou ſmrtí čeſt boží zachrániti, která hřichem ſprzněna byla, a pak hřichem ztracené člowěčenſtwo zaſe oblažiti.

Wſſak oſlawen bude Ježiš, až ſe mu weſſkeré člowěčenſtwo obětowati bude, neboť prawil dále: „Kdo miluje žiwot ſwůj, ztratí ho, a kdo nenáwidí žiwota ſwého na tomto ſwětě, k žiwotu wěčnému oſtřihá ho." Obětowání ſebe Chriſtu Pánu naſſemu požaduje, bychom ſamých ſebe nenáwiděli; bychom poklady tohoto ſwěta, radowánky a wyznamenání jeho, a wſſecko, címž ſe otrawuje ſrdce, a od prawé láſky boží odlučuje, a na tuto čaſnoſt jedině ſpoléhá, za nic měli, ba i tím pohrdli; bychom wlaſtní tělo nenáwiděli, wždy hotowi, raději je na ſmrt wydati, než abychom pro ně Chriſtu Spaſiteli ſe proněwěřili. Na ten ſpůſob ſwého žiwota nenáwiděti, jeſt, k wěčnému ho žiwotu oſtřihati, jakož ukázali na ſobě mnozí ſwatí mučeníci a jiní ſwatí wyznáwači, kteří celým žiwotem Chriſta byli oſlawili.

Pánu Ježiſſowi k nejwětſſí ſláwě ſloužiti muſí wyzwání ſwých wěrných těmito ſlowy: „Slouží-li mi kdo, náſledujž mne, a kdež jſem já, tuť i můj ſlužebník bude. Budeli mi kdo ſloužiti, poctí ho Otec můj."

Awſſak i o ſwém boji a utrpení nezamlčel Spaſitel, takto řka: „Nyní duſſe má zkormoucena jeſt. A co dím?" Byltě zajiſté tento nepokoj dobrowolný a nijak wynucený. Pán Ježiš wydal ſamochtě duſſi ſwou w ten nepokoj, myſle na

ukrutnou smrt swou, aniž při tom zlehčil úplné odewzdání sebe do wůle Otce swého. Tento nepokoj prostoupil útrobu srdce jeho, až takořka newěděl, čehož se chopiti w tísni té; než modlitbou hleděl sobě (nám na příklad) odlehčiti takto: „Otče, wyswoboď mne z té hodiny," t. j. wyswoboď mne z trápení, které w málo duech podstoupím. „Ale proto jsem přišel k hodině té," t. j. proto jsem žil, a proto ussel osidlům nepřátel, a proto jsem se uchowal až do této doby. „Otče, oslawiž jméno swé!" Tot zajisté wzor prawé modlitby w trápeních tohoto swěta, nebo ť smíme prositi, aby nás minula trápení, wšak wždy odewzdáwajíce sebe do wůle boží; máme se powzbuzowati k plnění powinnosti swého stawu, wždy na to pamatujíce, že nás nebeský Pán sám do toho stawu powolal, bychom w něm snášeli také wšeliká utrpení a prawě i takowá, která té hodiny se nám býti widí nesnesitelná; máme dokonce wšecku wůli boží zustawiti, a nic wíce sobě přáti, jako nanejwýš pro čest boží horliti plněním jeho nejswětějšší wůle, poněwadž nás Spasitel ujistil, že w tom se zakládá wlastní nasse čest a i nasse budoucí blahoslawenstwí.

Nepokoj náramný w srdci pána Ježíše utišil hlas s nebe, nebo ť stojí dále psáno: „Tedy přišel hlas s nebe: I oslawil jsem, a jesště oslawím." Zajisté se ozwala swatá prawda s nebe, nebo ť již oslawila jméno jeho, poslawšší Syna swého na swět, jímž wšickni národowé země prawého Boha oslawowati mají. Až po tuto dobu oslawowal jej nebeský Otec zázraky, kteréž činil, a té doby jej dále mínil oslawowati mocí, utrpením

a smrti jeho, wítězným z mrtwých wstánim, nanebewstoupenim, poslánim Ducha swatého, a někdy jej oslawí, když přijde we swé welebnosti a sláwě k wečejnému soudu nad živými a mrtwými.

Rozličná byla o tom mezi lidem zdáni, neboť stoji napsáno: „Tedy zástup, kterýž (tu) stál a to slyssel, prawil, že zahřmělo, jini prawili: Anjel k němu mluwil.“ Podobá se, že toliko malý počet jich zřetelně slyssel, co hlas prawil, a že jini sice slowa slyssel, než smysl nechápali, a že zase jini toliko zmatený hlahol zaslechli, který wšak dosti silný býti musil, ponèwadž jim při tom napadlo, že zahřmělo. Takto se ozývá hlas boži začasto, a lidé pochopuji dle swého wniterného uspořádání a dle pozorliwosti a dbalosti o swaté prawdy, a tak jedenkaždý soudiwá dle swých náhledu a odjinud nabytých pojmů. Toliko u Christa a w niterném s nim sjednocení lze hlasu tomu, jak náleží, porozuměti, a toliko dle wýkladu a dle zásad swaté jeho Církwe dá se o tom, co se slyssélo, souditi právě.

O příčině, proč se ten hlas byl ozwal, wyslowil se ihned sám pán Ježíš řka: „Ne pro mne přissel ten hlas, ale pro wás.“ Ano, hlas ten zajisté ozwal se, aby pohanům ducha dodal, kteří tuto nesměle stáli, aby wůbec bázliwých upewnil, farizeu pokořil a také zahanbil, aby potwrdil slawný wjezd pána Ježisse do chrámu Jerusalémského, aby wssemu, co tyto dny měl nebeský mistr w chrámě wykonati, a čemuž měl učiti, dowahu a prawý důraz poskytnul, aby pohorssení kříže poněkud zamezil, a srdce wssech připrawil, aby jeho z mrtwých wstání wíry přiložili. Také se ozwal

hlas i proto, aby nás wſſech w trápenich a protiwenſtwich potěſſil a ujiſtil, že, jakmile my ſwou wuli wili boží dokonale jſme byli podrobili, ihned jeho hlas ſe ozwe w ſrdci naſſem, a doſtawi ſe mír a poklid nebeſký, jehož ſwět dáti nemuže.

K tomu oznamowal pán Ježíš owoce ſwé ſmrti, totiž ſoud ſwěta řka: „Rozličný ſmyſl dá ſe podloženi ſlowům těmto, buď že ſwět ſoud wyneſe nad nim, a tim rozſudkem, jemuž ſe podrobiti Spaſitel na ſwět přiſſel, bude zaſe ſám ſwět ſouzen; aneb že bude poučen ſwět, a jeho učením oſwicen, že bude zjewno wſſem, co ſe má ſouditi o záſadách, dle nichž ſe ſwět zprawuje, a budou zawrženi, jakoby wſſickni, jenžby ſe později dle nich zprawowati chtěli. Ano i kníže tohoto ſwěta t. j. ďábel wywržen bude, ten jenž wſſemožně o uſmrcení pána Ježiſſe byl pracowal, jenž ſe ſrdce Jidáſſowa zmocnil, jenž popudil učitely a lid zbouřil, jenž římſkému wladaři ſtrachu nahnal, bude po uſmrcení Chriſta Pána ze ſwěta wyloučen, jeho moc bude obmezena, odpowědnice jeho oněmi, modly, oltáře a chrámy ſe zruſſi. Přidal pak pán Ježíš ke wſſemu tomu i tato wážná ſlowa prorocká: „A já, když budu powýſſen od země, wſſecko potáhnu k ſobě.“ Oprawdu, komuž mohlo napadnouti, že, jakož za dnů naſſich před očima máme, patero dílů ſwěta, obydleného od rozmanitých národů, ſwých domácích bohuw a powěr ſe odřekuou, aby ſe klaněli člowěku w Jeruſalémě ukřižowanému. Kteroužpřece moci mohl pán Ježíš tolik národů za ſebou potáhnouti tim, že ſe na kříž přibiti dal? Jak ſe mohlo ſtáti, že již před ukřižowáním pána Ježiſſe hanebný a

opowržený kříž zwolen byl za korouhew krále nebeského, za znamení wítězství jeho, a na postrach zlých duchu? Jak se wyswětliti dá, že se toto straſſné znamení stalo žádostí apoſſtolů, cti mučeniků, silou mdlých, útěchou zarmoucených, rozkoſſí čistotných duſſí? Kterak se mohlo toto hrozné znamení zwoliti za okrasu korunowaných hlaw, a za předmět, jemuž se weſſkerý okrſſlek klaní aneb klaněti bude?

Na takowé daleko zasáhající wýroky učinili mu někteří námitku takowou: „My jsme slyſſeli ze zákona, že Chriſtus zůſtáwá na wěky, a kterakž ty prawíš: „Musí powýſſen býti syn člowěka?“ Byla tedy mezi Židy prawda utwrzená, že Chriſtus čili Meſſiáš na wěky potrwá, bylo ústní podání, jenž spoléhalo na zákoně tohoto lidu; rownež tak byla prawda utwrzena w písmě, že Meſſiáš musí umříti. Jak se tyto prawdy obě měly w myslech sloučiti? Tenkráte nebylo na čase, což nám teď nijakou nečiní obtížnost. Nežli wſſak během času se wěci tak byly rozwinuly, jakož my jich před očima máme, měla rozſſafná srdce na dukazech míti dosti, které o swém wyslání podáwal pán Ježiš, a měla w prostotě své wiry rozwijení proroctwí daného tiſſe očekáwati, a proto jich také Pán na to, co se před jejich očima dělo, odkazowal: „Jeſſtě na malý čas jest mezi wámi swětlo. Chodte, dokud máte swětlo, ať wás nezachwáti tma, neb kdo chodí we tmě, newí kam jde.“ Bylo zajisté se strachowati, že Židé, jenž za živobytí swému Spaſiteli neuwěřili, po smrti jeho tím méně uwěří. Proto dále mluwil: „Dokud swětlo máte, wěřte w swětlo, abyſte byli sy-

nowé swětla.“ Bylo zajisté tak, neb Židé, kteří byli uwěřili Christu, pokud mezi nimi žil, byli sice w čas jeho usmrcení zarmoucení, awšak hned při prwním náwěsti o jeho z mrtwých wstáni, pak seslánim Ducha swatého, kázanim a zázraky apoštolůzase brzo uspokojeni, an zatim druzí ponejwice se zatwrdili.

Když pak toto powěděl pán Ježiš, odessel a skryl se před nimi.

Hlawa pátá.

Putowáni Pána Ježisse w čas utrpení jeho.

§. 50.

Pán Ježiš se ubirá z Jerusaléma do Bethanie.

(Mat. 21, 17, Mar. 11, 11).

Potrwaw pán Ježiš až do wečera w chrámě, tedy bez mála po celý den, s dwanácti swými apoštoly, neopustil ho, jak swatý ewangelista napsal, až když již byla wečerní hodina. Tak dlouho se tam bawil, zajisté proto, aby nám nebywala dlouhá chwile w chrámich nassich na služebách božich, nebok on dobře wěděl, že mnohým budou bywati hry, hostiny, procházky, wyražení, diwadla welmi krátké, naopak zase w chrámě božim modlitby, rozjimáni, oběti, wyučowáni, misse swatá, požehnáni welmi dlouhé. On předzwidal, že budou křesťané, jimž nejkratssí misse swatá bude

se zdáti blouhou, ano že mnozí přicházeti budou pozdě na ni, a že snad před pozhnánim z chrámu wycházeti budou, ba že i takowých newděčníku swatá Cirkew se dočká, kteří buď pro pohodlí aneb toho swěta zbožj a radowánky na chrám a na modlitbu zapominati budou. Owssem trestu hodná jest u mnohých křesťanu newděčnost a lhostejnost u wěcech spasenj wlastního se týkajících.

Opustil pán Jezjš četně shromážděný lid, a byli jedni plni radosti a útěchy, awšak spolu i zármutku, že jich opoustj, jakož i naděje a touhy, zase ho brzo uhlidati a dále ho poslauchati; jini za to byli plni hněwu, že za nim přišli a že ho kdy poslauchali, a že ho zadržeti a jiti nemohou. Pán Jezjš wyssel netoliko z chrámu, nébrž i z města wen, a téhož wečera ubiral se s dwanácti apostoly do Bethanie, a tam zůstal tu noc, aby uhnul nepřátelum swým.

Poněwadž Spasitel náš posledni čas swého mezi apostoly obcowáni w Jerusalémě a w okolí jeho strawil, použjwáme té příležitosti poněkud se w okolí Jerusalémském ohlidnouti.

Putujíce z Jerusaléma do Bethanie přijdeme do údoli Josafatowa, které se táhne od seweru k jihu podle wýchodní strany města a dělí horu Morii od hory Oliwetské. Celé údolí obnáší as hodinu s dělí a s sířj 200 kroků. Podwrácením města a chrámu zasypala se poněkud sewerní část jeho, ne tak k jihu, kdež podnes widěti winice a stromowi. Údolí Josafatowo sluje w písmě swatém údolím dobrořečení (2. Par. 20, 26), poněwadž zde Josafat po witězstwí nad Moabity wssechen swůj lid shromáždil, aby dobrořečili

Hospodinu zástupůw; nazýwá se také údolím widění (Is. 22, 1), proto že u hory Morie (widění) leželo. Podle zdání židowského má w tomto údolí poslední soud držán býti, k čemuž snad jméno Josafat zawdalo příčinu, jenž znamená jako: Bůh soudí. I Mohamedáné za to mají, že Mohamed bude w tomto údolí, na sloupu sedě, poslední soud držeti. Awssak místnost soudu posledního, jakož i čas jeho, tajemstwím jest i anjelům nebeským.

Údolím Josafatowým wine se potok Kedron čili Cedron, jenž jméno swé odwozuje od ceder, jenž prý za casu Jebusitů na jeho břehách stály; prawdě pak podobněji zdědil jméno od ssera, což také jméno Kedar znamená, poněwadž žlab jeho hluboký stromowím zhusta zastíněn jest. Wzniká na sewerní straně Jerusaléma, wysýchá w létě dokonce, w čas desstiwého počasí zase nabíhá bystřinami s okolních hor do něho pádícími tak, že na mnoha místech se musely mosty k přecházení nadělati. Do tohoto potoka splachowala se krew obětních howádek w chrámě porážených, a také se sem wsseliké směti z města průliwy městskými odnássely. Po mnohých oklikách wpadá pod klássterem sw. Saby do Mrtwého moře.

Na straně proti budowě chrámowé naleznete hrobku krále Josafata, od nížto posslo jméno tohoto údolí. Jiná hrobka tuto jest Zachariássowa, také w skále wytesaná, newí se wssak posud, kterého Zachariásse. Znamenitějssí nad předesslé jest hrobka Absolonowa. Dle staré powěsti jest prý tato budowa onen pomník, který Absolon sám w údolí tomto wybudowal (2. Sam.

18, 18). Cestowatelé ubezpečují nás, že wrhají podnes Židé i křesťané, ba i Mohamedáné kamenem do pustého wýklenku, najewo dáwajíce tím swou newoli proti nezdárnému synu Dawidowu.

Mezi hrobkou Zachariášsowou a Absolonowou naleznete hrobku apoštola sw. Jakoba Menšího, též w skále wytesanou. Zde prý podle starého wyprawowání ukryl se swatý tento apoštol w jakési jeskyni, učiniw slib, že ode poslední wečeře neokusí pokrmu, dokudžby Pán newstal z mrtwých. Dle sw. Jeronyma se mu také skutečně pán Ježíš zjewil, kdež ho tam podle lámání chleba byl poznal. Jest wíce podobno, že w té samé jeskyni pochowán byl, když ho potom Židé se zdi chrámu Jerusalémského byli swrhli, neboť Eusebius i Jeronym wyprawují, že leží pochowán nedaleko místa, kde swůj žiwot dokonal, totiž proti chrámu. Byl hrob jeho w pozdějších časích w malý chrámek přetwořen, wšak teď již zpuštl.

Údolí Josafatowo slouželo Židům ode dáwna za pohřebiště, nalezají se tam hrobky ze starých a nowějších časůw. Podnes prý odebírají se nábožní Židé w sešlém wěku do Jerusaléma, a zakupují sobě w údolí Josafatowě místa, kdeby mezi otci odpočiwali.

Jižní část, na wýchodu hory Sionské, nazýwá se údolí Siloe od studně soujmenné, která se pode hradbami temení. Tam jest také Marianská studánka aneb studnice swaté Panny. Před jeskyní její jest kamenné koryto k napájení dobytka, k samé pak studánce wede dwoje oddělení

schodů, nejprw 16, a pak máte mramorowou přestawku, a pak jesstě 11 a teprw se octnete u wody průzračné a čerstwé, pod skálu se tratící. „Když jsem prwnikrát studánku tuto nawsstiwiti chtěl," píssе ruský poutník Norow, „musil jsem dlouho u wchodu do jeskyně čekati, proto že se tam několik arabských žen mylo, nebo Mohamedáné chowají welikou důwěru w léčiwou wlastnost této wody. Jest pak ta studánka we wssem podobná studánce Siloamské, pročež je obě rájskými nazýwají. Klenuti w jeskyni jest welmi malebné."

Když zajdete od potoka k západu pod horu Sionskou, najdete tam hrob Isaiásse proroka, kdež byl k rozkazu krále Manassa pilou rozpolčen. Dále na západ nachází se studnice Nehemiássowa, welmi prawidelně do skály wtesaná, kde hojnost wody máte. Nazýwá se také studnici Jobowou, ponèwadž se twrdí, že Job, touž wodou se umyw, od očního neduhu wyléčen byl. Od Židů nazýwá se obyčejně ohniwá studně, a to pro tuto příčinu: Když Nabuchodonosor Jerusalém dobyl, a Židy do zajeti Babilonského odwezl, tu wzali kněží na radu proroka Jeremiásse (2. Mak. 1, 19 a 2, 1) poswátný oheň z chrámu, kteréhož bylo bedliwě hned od toho času sstěrino, když na pousšti bleskem s nebe prwní oběť w stánku úmluwy byl strawil (3. Mojž. 9, 24), a uložili jej do studně Nehemiássowy, kteráž w ten čas byla wyschla. Když se pak Židé opět do wlasti nawrátili, nenassli wice poswátný oheň w ní, nébrž wodu zhustlou. Rozkázal kněz Nehemiás ji nawážiti a přinésti, a pokropiti ton wodou oběti, dřiwi, i wsse, což bylo na ně wloženo, i zňal se

oheň welký tak, že se diwili wſſickni, a Nehemiáš kráſnou k tomu diwu wyřikal modlitbu, jakož máme w knize 2. Makkabejſké.

Wice k západu od ſtudnice Nehemiáſſowy proti poledni ſtraně hory Sionſké widite horu Zlé rady, proto tak zwanou, poněwadž prý zde ſhromážděni kněží a farizeowé uzawřeli uſmrcení Chriſtowo. Poſud tu widěti rozwaliny ſtarého čtwerhranného ſtawení, jenž ſe pokládá za miſto, kde ſe nepřátelé ſhromáždili. Na ſewerním zwahu hory, prawě proti Sionu, nalezá ſe množſtwí jeſkyň, mnohou pilnoſtí a umělоſti do ſkály wyteſaných, které kdy's bezpochyby za hrobky ſlouživaly, majice wchod úzký, že jedwa prolézti možno, a tak uſpořádaný, že mohou welkým kamenem zawřiny býti. Wniterné ſtěny jejich mají wýklenky, kde ſe ukládáwaly mrtwoly. Někde widite nade wchodem porouchané nápiſy w rozličných jazycích. W jedné z těchto jeſkyň, která dwě komory má, ukryli ſe Apoſtolé té noci, když byl pán Ježiš jat. Jedna z těchto komůrek měla kaplu malbami okráſſlenou.

Na temenu hory Hinnonſké nalezá ſe pole hrnčířowo aneb krwawé, wlaſtně čerwené pole (Hakeldama), jméno neſoucé od hlíny čerwené tamnějſſí, kterou hrnčíři zděláwají, a které nejwyšſſí kněží za 30 ſtříbrných koupili, za něž Jidáš ſwého miſtra hanebně byl prodal, a pak zaſe nawrátil (Mat. 27, 3—8). Cíſařowna ſw. Helena nawrátila pole krwe zaſe půwodnímu jeho účelu, ohradiwſſi je zdí a opatřiwſſi krowem, w němž bylo nechána ſſeſt otworů, kudy ſe ſpouſtěly mrtwoly poutníků do Jeruſaléma připutowawſſích

a tuto pozemskou pouť dokonawšich. Teď nalezněte toliko zbytky zdí a celého klenutí, wšak i podnes se w Pánu zesnulí poutnici na tomto hřbitově pochowáwají. O zemi tohoto poswátného pole panowalo druhdy podiwné důmnění, že každé lidské tělo zde pochowané za 24 hodin zprách nivěje, wšak bezdiwodně. Za času sw. Heleny bylo několik korábů zdejší prsti do Říma posláno, což se později opětowalo, to wše proto, aby do té wzácné půdy se dali pochowati náboženští křesťané we wlasti swé.

Na blizku toho pole ukazuje se to místo, kde strom stál, na němž se Jidáš samochtě života zbawil.

Údolí, jenž se na jižní straně hory Sionské od wýchodu na západ protahuje, tudyž horu tuto od Hinnonu dělí, nazýwá se Hinnonské, zlopowěstné hroznou službou Molochowou, jakou tuto král Manasses a mnozí z jeho následowníkuw prowozowali (Jer. 7, 31, 32).

Moloch byla modla Amonitská, které se obětowaly děti a sice z nejpřednějších rodin. Byla kowowá podobizna člowěčí; rozpiatá majíc ramena, klonila se ku předu. Na oběť donesené děti kladly se jí w náruči, odkad spadly do jámy, kde oheň plápolal, a tam bídně zahynuly. Mezi tím, an se děty obětowaly, znělá hřmotná hudba, aby se zahlušilo kwílení strašlivě umírajících mladátek. Po wyhnanství Babilonském zošklíwili sobě Židé to místo šeredné modloslužby tak, že je zhola Gehennat. j. peklem nazýwali (Mat. 5, 22, Mar. 9, 43, Luk. 12, 5). Král Josiáš zapudil ohawnou modloslužbu (4. Král. 23, 10),

znečistiw místo, bezpochyby tím, že tam mrchy odwážeti kázal. Swatý Jeronym wyprawuje, že údolí Hinnonské bylo jinak welmi přijemné, majíci mnoho křowin a mnoho cypresowého a jiného stromowí, z čehož za dnů nassich málo naleznete; aspoň jest jižní zwah hory Sionské pustý a neúrodný, a bledožlutě wypadá.

Cestujete-li údolím Hinnonským dále k západu, a zatočíte-li se od jižní strany hory Sionské na západní stranu, přijdete do údolí, Gihon zwaného, jenž wstupuje od jihuk seweru, a město dělí od hory Gihonské. W tomto údolí kázal král Dawid swého syna Šalomona za krále prowolati a ztad se slawně do Jerusaléma ubíral (3. Král. 1, 33).

Putujíce údolím wýsse, přijdete k hoře Kalwarii neb Golgotě. Na blízku ukazuje se na městské zdi žalář sw. aposstola Petra, jenž jest wěž stará, rozpadaná, u níž ondy chrám stál ke cti tohoto aposstola Páně. Žalář jest tmawá díra, kde připewněn byl řetěz, jimž swatý Aposstol přikowán byl, než přissel anjel, aby ho z rukou nepřátel w noci wywedl.

Obrátíte-li se ztad k sewerozápadu, uzříte na blízku několik winic, pak tak zwané Hrobky soudcůw israelských. Jsoutě kolmo otesané skalní stěny, a w nich jeskyně o dwou patrách. Některé jsou objemu znamenitého, také předsíně majíce weliké, kde stopy starých okras shlídnouti můžete. W jistý čas se sem scházíwají Židé, wssak potají, jakož pak se skutečně místo toto u nich we welké uctiwosti chowá. Množstwí hebrejských nápisu činí tyto stěny až strakaté.

Znamenitějſſí wſſak předeſſlých jſou Hrobky králowſké, jenž wice k wýchodu leží. Králowé Iſraelſſtí ſtarſſí pochowáwali ſe owſſem na Sionu, neb jinde w Jeruſalémě. Tyto pak bezpochyby náležely poſlednim králům Židowſkým, Herodianům. Wſſím právem ſe mají za wýtečná díla ſtawitelſká. Přijdete předně do dworu, jenž obnáſſí 48 padeſáte kroku do čtwerhranu, a wyteſán jeſt w mramorowé ſkále, která jej co ſtěna patnáctiſtopowá obklopuje. Na ſtraně poledni toho dworu widěti lze portál, umělé we ſkále wyteſaný. Wejdouce pod ploſký ſtrop do jeſkyně uzříte po lewém boku bezmála již zaſypaný otwor, kudy ſe muſí čtwermo dále, a wejdete do komnaty prawidelné, a z ní do ſedmi jiných komnat, kdež ſpatříte w každé ſtěně wýklenky, jenž druhdy ſloužiwaly za hrobky králowſké.

As 100 kroků dále k wýchodu nalezají ſe ohromné Jeſkyně proroka Jeremiáſſe, jenž prý bywaly kdy's kamenný lom, kde dle podání prorok tento w hlubokém zármutku prolékwal ſlzy nad ſbořením chrámu Jeruſalémſkého. W té jeſkyni a ſice na protějſſím konci nacházejí ſe we ſkále krypty, kdežto možno pozorowati značné umělectwí a nákladná díla. Záleží ze dwou proſtranných ſkrýſſí o dwojím patru. Otwor ſice neprawidelný tam wede, wſſak nitro překwapuje wýſtawnoſtí a ozdobou. Wſſechna tíže ohromného klenutí ſpočiwá na jediném, ſměle uproſtřed ſe wypínajícím ſloupu, z něhož ſe ruzní oblouková po klenutí rozcházejí; celá pak podlaha jeſkyně jeſt pod wodou, a ſlouží teď za nádrž, do niž ſe deſſťowka ſchytáwá. Podobá ſe, že tato jeſkyně druhdy za žalář ſloužiwala, a že týž žalář jeſt, kamž byl uwržen

Jeremiáš (Jer. 38, 6) pro swé straſſliwé proroctwi o zkáze mèſta Jeruſaléma, kdež w bahně ſtáti muſil [1]). U wchodu dala cíſařowna ſw. Helena wyſtawěti chrám, jehož základowé ſe poſud znamenají.

Dále k ſeweru na ceſtě do Damaſſku nalezuete na poli nádrž, o níž ſe twrdí, že bywala druhdy hrobkou Adiabenſké králowny Heleny, která ſe ſynem ſwým Iſatem židowſké náboženſtwí přijala. Podlé Joſefa přijela do Jeruſaléma, když tuto panował welký hlad okolo roku 44 po Chriſtu, dala prý obili z Egypta dowážeti a mezi chudé rozdati. Po ſmrti její a po ſynowě ſmrti byly koſti obou do Jeruſaléma doweženy, a tu ſe uložily do krypty od ní wyſtawěné. Za čaſu Euſebia a Jeronyma ſtála krypta jeſſtě, teď o ní ani ſtopy.

Obrátíte-li ſe od jeſkyně Jeremiáſſowy k wýchodu, přijdete zaſe k potoku Kedronu. Jdete-li po potoku k jihu až ku bráně Štěpánſké, nalezuete as 120 kroků od brány k wýchodu bělawou hladkou ſkálu, která ſe od křeſťanů proto u wážnoſti chowá, že byla krwí ſw. Štěpána ſkropena. Nedaleko ukazují přikopu, kam prý uwrhli mrtwolu tohoto prwomučeníka Páně [2]). Cíſařowna Eu-

---

[1]) Dle powěſti umřel prorok Jeremiáš w Egyptě, a to ſice, jak ſe prawí, byl ukamenowán. Dále udáwá powěſť, že Alexander Welký oſtatky prorokowy do Alexandrie přinéſti, a tam w krásné hrobce uložiti dal, kteroužto cíſařowna ſwatá Helena později okráſſlila.

[2]) Dle podání byla mrtwola ſw. Štěpána od jeho učitele Gamaliele z přikopu wzata a na miſto odwezena, kteréž náležélo Gamalielowi, as ſedm hodin od mèſta wzdá-

doria postawila prý chrám na místě, kde sw. Štěpán ukamenowán byl; awšak nenajde oko wasse nic wice z něho.

Nížeji mezi potokem Kedronem a horou Oliwetskou nalezá se hrobka přeswaté bohorodičky panny Marie. Očisťčna jest od rumu, jimž byla zasypána, a leží w prohlubni, do nížto sestupuje se po desíti neb dwanácti stupních. Poswátná jeskyně okrásslena jest gotickým pručelím a dwojitým oblonkem nade dwermi. „Když se před námi dwéře od jeskyně rozewřely, tok já," píše ruský cestowatel Norow, „neočekáwanou malebnosti swatyně této jako omráčený státi zůstal, i bezděky zwolal jsem: Otewři nám blahoslawená Bohorodičko dwéře milosrdenstwi!"

Pod klenutím sširokého sloupořadí po wice než padesáti stupních přijde se do tajemné temnoty podzemní, kamž padá denní swětlo otworem, kudy wystupuje kouř wonného dýmu z kadidla, a mísí se s mihajícím swětlem četných switilen.

Asi na schodě patnáctém w prawo wideti w jednom wýklenku dwě hrobky, w nichž prý odpočiwají ostatky Joachima a Anny, rodičů přeswaté Panny. Na protějssí straně w podobném též wýklenku nalezají prý se kosti pečliwého pěstouna pána Jezisse a wěrného manžela nejčistssí

---

lené. Tam se nassly kosti jeho r. 415 a byly přenesseny do chrámu na hoře Sionské w Jerusalémě, kteréžto přenásseni bylo oslaweno mnohými zázraky. Odtud jich odwezli za času Theodosia mladssího do Cařihradu a potom dadaly se do Říma, kdežto s ostatky sw. Wawřince w jednom hrobě odpočiwají.

Panny, swatého Josefa [3]) a starého Simeona; wssechny čtyry oltáře jsou z mramoru.

Jak se mile sejde se schodu, tu se rozwine před očima chrám podzemní, jehož klenbou litá skála jest, postranní stěny ale obkládané jsou tesaným kamenem mramorowým. Měří tento chrám 40 kroků s dělí a 12 s síří. Kolem do kola hoří welký počet zlatých a stříbrných lamp. Uprostřed sloupořadí stojí osamotnělá jeskyně as 6 stop čtwerečních majíci, wýssky pak přes osm stop, a stěny její bílým mramorem wykládány jsou. Tato malá kaple jest wlastně onen předrahý hrob Matky Boží, jenž jest oltář, na němž neustále wice než 20 lamp hoří, a kde se slouživají msse swaté. Druhdy náležela celá jeskyně katolikům latinského obřadu, teď wssak náleží Rekům a Armenium; ostatek i Mohamedáni mají hrob panny Marie w uctiwosti, jakož i wlastní kaplu mají. Jest tu wlastně jakýsi wýklenek, kam se obracují, modlice se; nežli pak do jeskyně k hrobu panny Marie wstupuji, sezují obuw, nohy sobě čistě umywajíce.

Chrám tento wystawěla císařowna sw. Helena. Perský král Chosroes rozbořil jej, a ležel prý zbořený až do času Bohumíra z Buillonu, prwního křesťanského krále Jerusalémského.

Nedaleko hrobu Rodičky Boží, blíž dědiny

---

[3]) Powěst wykládá, že Josef w Jerusalémě skonal, kde se tam byl k slawnosti byl dostawil. Panna Maria a pán Ježíš obstarali pohřeb jeho, kdež prý i učenici Ježíssowi spolu byli přitomni. W Perugii w Italii nachází se prý snubný prsten Josefův.

Gethſemani, ukazuje ſe to miſto, kde králowna anjelſká při ſwém nanebewzetí pás ſwůj dolů na zemi puſtila [4]).

Hned za tím widěti malou ſkálu, kde prý ſe nalezala Maria panna w ten den, když ſwatý Štěpán byl kamenowán. Konečně ukazuje ſe poněkud ſewerněji u poražené ſochy to miſto, kde Marii ſe zjewil anjel, aby ji naſtáwající ſmrt zwěſtowal, kdež prý ji také ratoleſt palmowou od jejího nejmilejſſího ſyna poſlal.

§. 51.

P. Jeżiš ſe ubírá z Bethanie do Jeruſaléma a zaſe ſe wrací do Bethanie.

(Mat. 21, 18, Mark. 11, 12).

Toliko přes noc pobyl pán Jeżiš w Bethanii u ſwých přátel, na uſwitě druhého dne ubíral ſe zaſe do Jeruſaléma. „Ráno pak, wracuje ſe do měſta, lačněl.“ Z toho poznáwáme, že pán

---

[4]) Dle powěſti prowázela panenka Maria ſw. Jana do Efeſu, a tam prý také dokonala přeſwatý żiwot ſwůj. Mrtwola její přečiſtá byla podiwným způſobem do Jeruſaléma přenesena.

Niceforus popſal podlé podání pohřeb přeſwaté děwky Páně, jakož i ſlawné přenáſſení oſtatků s hory Sionſké do Gethſemani. Na ſwé oči prý apoſtolé widěli, jak kůrowé anjelſſtí ten pohřební průwod doprowázeli. Ano i dálſſí podrobnoſti umiſtil též Nicefor w knize ſwé, k. p. że Żidé pohřebu překážky činili, że jiſtý ſtaroſta jejich ſe oſmělil dotknouti ſe ſwatého hrobu, wſſak ihned uſchly mu obě ruce, a welký počet odwážliwých Żidů ſlepotou raněni jſou. Wſſak dotčený Żid činil pokání a byl od ſw. Petra na wíru o-

Ježiš lačný do chrámu chodiwal, a až do wečera bez jídla wytrwal, zajisté pro příklad swým wěrným.

Na cestě spatřil strom fikowý, jenž měl listí pěkné, wssak žádného owoce. Strom fikowý roste w Palestině na poli a bywá stromem znamenitým. Třikráte do roka donássí owoce. Jsou totiž raunć fiky, které w měsíci březnu wyrážejí a w červnu dozrawají, také někdy dříwe; jsou letní, jenž nasedají w červnu a w srpnu dozrawají, a jsou podzimní, jenž počinají w srpnu a teprw dozrawají, když již strom byl list sronil. Tyto poslední bywají nad jiné wětší a ostáwají w lewně zimě až do jara na stromě. Tyto stromy se sadiwají na wýchodu podlé cest také proto, poněwadž se za to má, že prach wýwozní dozrání owoce napomáhá.

W každém tedy počasí mohlo se owoce na

---

brácen a uzdraven Swatý apoštol Pawel prý jemu také doručil palmowou ratolest, jíž i druhým nešťastníkům opět zrak nawrácen byl, kteří w Christa, Spasitele světa, uwěřili. Wyprawuje se, že na památku této události postawen jest na stráni Sionské hory sloup se znamením sw. kříže, který prý ještě za jeho času stál.

Z podání Nicefora a Juwenála, Jerusalémského biskupa, jakož z místního podání lidu až dodnes wyprawowaného, známo jest, že apoštol Tomáš ani při skonání ani při pohřebu přeswaté Bohorodičky nebyl, dokwapiw do Jerusaléma o tři dni později. Přál si ještě jednou spatřiti nepoškwrněné tělo nejswětější Panny, a proto otewřen byl hrob; aihle hrobka byla prázdná. Ústní podání k tomu připojuje, že, když se wracel smutně ode hrobu sw. Tomáš, nejčistější Panna prý jemu ze swého roucha pás na zemi spustila.

stromě hledati. Wšak pán Jezíš dokonce nenalezl na stromě nic. Protož zlořečil mu Pán takto: „Nikdy neroď se z tebe owoce na wěky.“ I uschl hned fik ten. Tento strom wypodobňowal Jerusalém a národ židowský, zwlášťě pak učitelstwo jeho, které si sice z toho čest dělalo, zákon boží na oko před lidmi zachowáwati, t. j. wšecky obřady jeho swědomitě wykonáwati, které se jako ten fikowý strom krásným listím stwěle, wšak prawého owoce zákona božího newydáwalo. Tudyž přišlo na wšecky zlořečení, poněwadž Pán, lačně po jeho spasení, častěji, ale wždy nadarmo owoce swých snah na něm pohledáwal. Co wšak tuto na synagogě widíme, totéž stalo se, jak dějepis naswědčuje, křesťanským státům, jenž wiru stratili aneb zlehčili, a opětuje se každodenně na osobách jednotlivých, které nepřinášejí owoce ctnosti, jak Bůh sám od nich požaduje.

Na to dorazili do Jerusaléma, a to sice do chrámu. Když pak znamenal Spasitel náš, že dům Otce jeho posud se posškwrňuje, tu dal poněkud wybleskouti přirozenou nejwyšší majestatnost swou; wzaw na sebe podobu welkého panownika, wyhnal kupce a prodáwače, zpřewracel stoly penězoměnců, a wše sháděl pod nohy těm, jenž tuto prodáwali a jinak místo zlehčowali, a wše umlklo, třáslo se a uposlechlo.

Zajisté něco podiwného, a jak prawí swatý Jeronym, opravdu musil božský blesk z obličeje jeho wycházeti, který ty prodáwače a kupce tak zděsil, že před ním ustupowali. Sw. Augustin ale k tomu přikládá: „Jestliže Pán ty, kteří potřebné a slušné wěci w chrámě prodáwali, wyhnal,

coby pak byl učinil, kdyby tam byl nalezl takowé lidi, kteří něco nesslechetného činili? "Owssem prawda jest, že se w nassich chrámowých sinicích takowého něco nepřihází, než najdeme snad nepořádky jiné, a snad we swých následcich mnohem horssi. Tu nestačí posteſknouti sobě, nébrž tu jest powinnosti, kdož prawomocnost má, aby se tomu opiral. Zwlásstní mocnost jest to otcuw a matek nad swými ditkami, a každého jestiť powinnosti, swým příkladem, swým úsudkem příležitostně, aneb při daném pohorssení pohledem swým původce nesslussného se chowání pokárati.

Nepořádky w chrámích rády se opakuji, ano jako w obyčej přicházíwají. Pán Ježíš měl s těmi lidmi již na den swého slawného wjezdu co činiti, neboť jich božskou mocí byl rozehnal, a hned druhý den to samé opakuji. Mužowé apoſstolſstí nemají nikdy ustáti w plnění swatých powinnosti, mají pro čest a slávu swých katolických chrámu horliti, poněwadž tito pro stálé Christa Pána w nich we spůsobách chleba přebýwání mnohem swětější jsou, nežli sám chrám Jerusalémský byl.

Horliwost Páně Ježíssowa až tam dostoupila, jak nám napsal swatý ewangelista, že nedopustil, aby kdo nádobu nesl skrze chrám. Ach! co se děje w chrámech nassich, zwlásstě we hlawních městech! Nedopoussťěl toho tenkráte pán Ježíš a nechwálu toho podnes, neboť i učil hned přitomný zástup: „Zdaliž není psáno: „Dům můj, dům modlitby slouti bude wssem národům? Wy pak jste jej učinili peleſsí lotrů!" Owssem weliké pohanění jest, učiniti z domu božího peleš lotrowskou, aneb učinit z něho místo, kde se bez ostýchání howoříwá, aneb

w diwadlo jej přetwořiti, kam se ubirají, aby se widěli a byli widíni, ano kde náružiwost swému bůžku oběti přinássiwá; a kde nečistota neslussným a pohorssliwým způsobem podněcowána býwá.

Widěwsse pak nejwyšssí kněží a zákonníci, jak si božský zákona horlitel počíná, počali pomýssleti o prostředcích, jakby se zprostili člowěka, který co den smělejssím se stáwal, proto se shromáždili, aby se doradili. Zuřiwosti jejich překážela bázeň před lidem, kterýž k němu celou dussí lnul. Wolili tedy wyčkati přízniwějssí doby. We dne se dokonce neosmělili do něho, a když se bylo smrkalo, wyssel pán Ježíš z města, aniž wěděli, kam; nebok dobře wěděl, co se kuje, a protož uhnul buď do Bethanie aneb do Gethsemani, kde w kruhu dobrých přátel po celodenní namahawé práci si odpočinul.

Zajisté má lid swé dobré wlastnosti, jichž následowati máme; srdce totiž upřímné a rozssafné, které poznáwá wěci, jaké w skutku jsou, patříc na ně nezkaleným okem. W tom pádu stáwá se lid w rukou božích zásstitou a obranou sprawedliwého proti útokům nepřátelským; lid se w rozhodných dobách stáwá hradbou proti náwalum spiklých mocností zlých, owssem zase jen w rukou nejwyšssího wssech wěcí spráwce a záležitostí pokolení lidského obstaratele, wssak sám o sobě lid slab jest, aniž má jaké moci a důstojnosti do sebe.

Lid má také sspatné wlastnosti, jich se jest co báti.p Onk se stáwá twrdossijným a zarputilým; rád oslouchá slowa a řeči nadssených kazatelů, obdiwuje se a chwálí jich, wssak jen s tíží se naprawuje; rád se wydáwá těm, jenž mu pochlebují, a wěří bez rozwahy wssemu tomu, co se mu o těch

wykládá, jimž wýstupky trestati powinnosti jest. Lid jest nestálý, a u něho možno, w okamženi z nejwětší lásky do nejwětší nenáwisti upadnouti. Ano uhlídáme toho na lidu israelském na způsob nejpatrnějši; uslyšíme, že w málo dnech smrt toho žádati budou, a to zúřiwosti nejlítějši, jehož učeni se wčera a dnes obdiwowali. Ježiš, jemuž plným hrdlem sláwu wolali, musí jim za obět padnouti, wšak wykoupeni swěta bude toho wšeho drahocenné owoce, a zawržení národu židowského zasloužená pokuta, a na ten způsob podiwuhodné a přeswaté úmysly Nejwyššího, a proroctwi proroku se do slowa wyplní.

Pokročme jen dále za p. Ježíšem.

§. 52.

Pán Ježiš se opět ubírá z Bethanie do Jerusaléma a zase nazpět.

(Mat. 21, 20—46, 22, 26, Mar. 11, 20—33, 12—14 Luk. 20—22, 1—4.)

Spasitel náš ubiral se w pondělí na wečer do Bethanie, a sw. Ewangelisté nám nenaznamenali, jaké učeni tento den byl w chrámě Jerusalémském přednášel, wšak učeni úterní nám zachowali. Ráno tedy zase chwátal do chrámu s učeniky swými. Na cestě pozorowali tito swadlý fikowý strom jemuž wčera bylo zlořečeno, an uschl od kořene. Sw. Petr nejprw to znamenal, a proto řekl: „Mistře, ai fik, kterému jsi zlořečil, usechl.“

Spasitel náš tenkráte newyjasnil jim toho

ſtromu podobenſtwí, že totižto mají před očima židowſké ſſkoly prawý obraz, poněwadž ona byla ta, jíž wlaſtně zlořečil Syn Božj; neb nčenici nebyli posud ſchopni, tuto welkou prawdu chápati, toliko z obdiwowání uſchlého ſtromu wzal příležitoſt, aby jich na některé důležité prawdy přewedl, které jim ſice mnohdy přednáſſel, dnes pak znowu opakowal, poněwadž ſe o nich má často howořiwati w ſchůzkách prawých učenikuw Páně: „Amen, prawím wám, budete-li miti wiru, a nebudete-li pochybowati, netoliko to, co ſe ſtalo fikowému ſtromu, učiníte, ale kdybyſte i této hoře řekli: Zdwihni ſe a wrz ſebou do moře, ſtanek ſe.“ To zajiſté prawda jeſt, že neſtáloſt žiwota křeſťanſkého má píſečný základ wiry, a prawé důwěry w Boha.

Tuto pak wiru a ſtálou důwěru w Boha lze jeſt doſáhnouti pluěním toho wſſeho, co prawí dále: „A wſſecko, začkoli byſte proſili na modlitbě, wěříce, wezmete.“ Wſſak abychom modlitbou doſáhli, oč proſíme, muſíme i o to dbáti, aby ſrdce bylo uſpořádáno, jak býti má. Co platná wſſechna modlitba, je-li ſrdce naſſe hněwu plné proti bližnímu? Proto napomínal nebeſký učitel takto „A když ſe poſtawíte k modlení (ſtaří modlili ſe wíce ſtoje), odpouſtějte, máteli co proti komu, aby i Otec wáš, který jeſt w nebeſích, odpuſtil wám hřichy waſſe. Pakli wy neodpuſtíte, ani Otec wáš, který w nebeſích jeſt, neodpuſtí wám hřichů waſſich.“ Proto nepobádá-li wůle božj k tomu, učiňme toho aſpoň pro wlaſtní proſpěch.

Připutowaw pán Jeſíš ſe ſwými do Jeruſaléma, rownou ceſtou kráčel do chrámu. Bylo pak

nepochybně té noci od nepřátel ujednáno, aby byl weřejně otázán, čí mocí to činí, co činil po dwa předesslé dni w chrámě? Bylo uzawřino, že wssickni pospolu půjdou, a že se ho slawně otáží. Tim ho zamýssleli donutiti, aby odpowěděl, a když jim odpowí, že potom jednohlasný učiní pokřik, a tim že se lid pobouří. Poněwadž wssecka stráž chrámowá s wůdci swými pod welitelem nejwyššim knězem stála, mněli, že w tom hluku a zmatku snadno bude pána Ježisse jati, a lid že se zastrassí, a odejde, a snad se bude domnìwati, že přec nějakým prawem odkliděn býti musil.

Awssak jaká to lichá otázka! Pána Ježisse se tázati, kdo mu dal moc, aby učil, aby činil, co činí! Toho, jenž Lazara, an w hrobě již čtwrtý den ležel a páchl, z mrtwých wzkřísil; který w chrámě před očima nepřátel chromé a slepé uzdrawowal; toho, který w Jerusalémě, w Judei a Galilei nesčíslné zázraky činil! Ležela-li pak w takowé otázce jen jiskra jaké rozssafnosti a upřimnosti lidské dusse? Bůh sám slíbil lidu swému, že jim possle proroky, a konečně samého Messiásse. Brali-li pak proroci dowolení ku wyučowání a ku konání jiných skutků we sskolách rabinských aneb jinde? Takto wystupowali proroci, aniž se koho tázice; tak wystoupil sw. Jan kř., aniž sskoly co's proti tomu měly. Pán Ježiš wystoupil jakož ten, jehož sám sw Jan za Messiásse a Spasitele israelského prohlásil a wyznačil. On sám sebe za takowého wydáwal; on se také dustojně po celý čas jim býti oswědčowal; dobrodiní neslýchaná a nadpřirozená, která prokazowal wssem bidným, dosti dala na jewo, že jest Syn Boži, Spasitel isra-

elský, láskyplný a mocný Wykupitel, jehož Bůh sám swému lidu byl poslal. A když tento božský mistr z chrámu wyhání wssech, jenž ho zneuctili, když tam lid wyučuje a diwy činí, jakým práwem osmělují se zaslepení učitelé se ho tázati, čí mocí činí, co činí?

Z rána přissel pán Ježíš do chrámu s učeníky, a jak znamenati ze swatého písma, přissel do chrámu před jinými, neboť procházel se na nádwoří po nějakou chwíli, než se dostawili. Wssak brzo byl obklopen welikým zástupem, jenž ho s udiwením poslouchali, an tu najednou se blížili oba nejwyšssí kněží s nižssím kněžstwem, potom zákona učitelé a starssí lidu, aneb radní a jiné úřadní osoby, slowem celá slawná synagoga aneb wesskeré přednostenstwo židowské. Ihned oslowili Messiásse, Spasitele, Boha nasseho, na způsob slawný, jak bylo umluweno. Bezpochyby byl řečníkem nejwyšssí kněz Kaifáš, jehož žiwou letoru prozrazují slowa, jimiž ho oslowil: „Jakou mocí to činíš? A kdo tobě dal tu moc, aby's tyto wěci činil?“ t. j. abys wyháněl z chrámu prodáwající a kupující?

Odpowěď páně Ježíssowa zněla takto: „Otážiť se i já wás na jednu wěc, odpowězte mi, a powím wám, jakou mocí to činím. Křest Janůw s nebe-li byl čili z lidí? Odpowězte mi!“ Otázka, kterou pán Ježíš nejwyšssímu kněži stawil, byla oprawdu nejjasnějssí odpowědí na tu, kterou oni kladli, a byliby snadno pochopili, kdyby jim bylo upřímně o prawdu sslo. Pán Ježíš poukázal na poslední článek onoho dlouhého řetězu, který nepřetrženě až k onomu božímu zaslíbení wede,

které Bůh prwním rodičům dal, slibuje jim a potomkům Wykupitele. Bylť to zajisté řetěz od smrtelníků nezáwislý a wšj wážnosti a wiry hodný, poněwadž Bohem samým wázaný a zachowaný, řetěz swatých patriarchu a proroku, jichžto řadu sw. Jan zawřel. Pán Ježíš jest onen božský kruh, w němž se nejenom stýkají wšecky Bohem wolené články starozákonní, ale kde se počíná nowý, mnohem podiwnější, hystočlánkowitý, nepřetržený řetěz, jenž od apoštolů až na naše časy řadou papežů a biskupů se táhne. Tuto již není zwláštního wyslání s nebe potřebí, jako w starém zákoně bylo, neboť tu jest a platí wyslání Christowo, jenž se Cirkwí katolickou děje, a až do skonání swěta diti bude.

Otázka tato byla také nanejwýš moudrá, neboť pán Ježíš zamezil jí wšeliké dálší s protiwníky se potýkání, a měli oni teď s lidem co činiti. Neodpowidaje, nébrž sám se tázaje zachował dustojnost swého wyššího wyslání; a odpowěditi slibuje, odstranil podezření, jakoby se bál aneb si netroufal odpowěditi.

Že do nemalých rozpaků přiwedl protiwníky, z toho patrně wyswitá, poněwadž mladý nejwyšší kněz té otázky se nenadál. Jakž prudký a powahy hrdé byl, přec se zdržel, powážiw, že těžko odpowídati, a proto pomlčel. Tuto měl příležitost, kde se mohl přeswědčiti o zprawách, které se mu začasto od upřímných donášíwaly, že nikdy člowěk tak nemluwil, jako tento mluwí.

Nejopatrnější mezi nimi smýšleli zároweň s nejwyšším knězem: „Díme-li s nebe, řekne: Proč jste mu tedy newěřili? Pakli díme z lidí, bojíme

se lidu, ukamenuji nás, neb za jisto drži, že Jan jest prorok." Prawda jistá, kdyby zlomyslní a kacířowé wssecky následky swých přewrácených zásad před lidem odkryli, byliby od lidu nenáwiděni. Když se na dwili odstranili, aby se radili, a stejnou odpowěd dali, usnesli se na tom říci: „Newime." Hříssná newědomost! Proč pak o to nedbali co učitelé a wudcowé wywoleného národu božího? Hanebná newědomost! Jak? Při wssi učenosti, při wssech jiných wybrousseních náhledech, při wssech titulech, kterých swým jmenum přikládali a přikládati trpěli, newěděli, co sprostý lid wěděl? Hrdopyssná newědomost! Kdyby raději byli řekli: „Co se týče pokání, ujímání sobě, ukřižowání swého těla, čistoty srdce, swatosti života, na to my nic nedržíme, a nechceme držeti, jenom na to, co nás podkuřuje, co nepořádnému životu nadržuje, co nám poskytuje úplnou swobodu bez bázně, a můželi to býti bez swědomí a hryzení jeho, smysliti, mluwiti a jednati." Ano, až tam se ocitnuje newědomost mohútných duchu wssech času, že jim hrdé zdání o sobě, a zkažené srdce wesskeré wěci činí pochybné, nejisté a lhostejné.

Na to pak odpowidaje Ježiš řekl jim: „Aniž já wám powim, jakou mocí to činím." Umlknuti božího hlasu jest jedna z nejstrassliwějších pokut. Buh neodpowidá, když se ho táži ti, jenž skutky jeho pozorují, písmo čitají, slowo poslouchají, náboženstwí skoumají, wssak toliko z pýchy to konajíce, aby byli widini, aneb aby jen swaté prawdy posuzowali, haněli, aby tam příčiny wyhledáwali, proč newěří. Buh neodpowidá těm, kteří swéwolně srdce potutelné před uznanou prawdou zawi-

raji, kteří toliko nastrojené slowa a lži mluwí, a kteří swědectwí, jež prawdě dáti mají, wždy ohledně buď na osoby aneb na swůj časný prospěch wydáwají.

Když na takowýto trefný způsob pán Ježíš drzost nejwyššího přednostenstwa lidu swého zaraził, které, an bylo ussi před prawdou jeho učení, a oči před bleskem jeho zázraku zúmyslně zawřelo, jesstě se osmělilo, se ho otázati, proč káže: tu teprw počal w podobenstwích stáw bídný jejich dussi líčiti, tak, že sebe w tom zřetedlně poznati mohli. Jestliže pak neponžili učení jeho k swému naprawení, nebylo zdarma pronássseno, neb jest k nassemu poučení a utěssení zachowáno. Nejprw přiměl jich pán Ježíš způsobem, jakým přednássel, že proti wůli poslauchati musili, počaw takto:

„Ale co se wám zdá? Člowěk jeden měl dwa syny, a přistoupiw k prwnímu řekl: Synu, jdi dnes, dělej na winici mé. A on odpowěděw řekl: Nechci! Potom pak, hnut jsa litosti, ssel. I přistoupiw k druhému, řekl též. A on odpowěděw řekl: Půjdu, pane! a nessel." A když to powěděl, wyzwal odpůrce k odpowědi řka: „Kterýž z těch dwou učinil wuli otcowu?" Odpowěď nebyla těžká. Učitelé zákona zaradowali se bezpochyby, a domnímali se, že tu cti dojdou u lidu, když ihned odpowí. Snad jim napadlo, že pán Ježíš wyučuje proto jako oni, aby se wyznamenal před lidem a chwálen byl, a swé protiwníky zahanbil, že jeho podobenstwí jsou hříčkou wtipu jeho, aby se skonssela ostrowtipnost posluchačů jeho. Wssak u pána Ježíssе se wsse jinak dělo, a nepoznali, že odpowědí sami nad sebou rozhodnuli,

takto řkouce: „Prwní.“ Dí jim Ježíš: „Amen, prawím wám, že publikáni a newěstky předejdou wás do králowstwí božího.“ To se také do slowa wyplnilo, neb kající hříssníci, ano i pohané shrnuli se do Církwe Christowy před těmi hrdými učitely. Na onom swětě též tak se díti bude, wejdou do králowstwí božího naprawení hříssníci, licoměrní wssak učitelé, byť i jeho poswěcení měli, kteří, jako druhý z dwou synů, říkali, že zachowáwají zákon, kdežto jej neustále přestupowali, uwrženi budou do muk pekelných.

K tomu přidal p. Ježíš, aby přitížil na wáze důrazná slowa swá: „Neboť přissel k wám Jan cestou sprawedlnosti, a neuwěřili jste mu,, ale publikáni a newěstky uwěřili jemu; wy pak widěwsse to, aniž potom jste lítosti neměli, abyste mu byli uwěřili,“ t. j. wy jste z kázaní jeho nic newyzískali, ani jste následowali těch, kteří z něho užitek měli. Tím se owssem ruzníte od prwního syna w podobenstwí, wssak rowněž tak twrdossíjni a trestu hodni jste, jako onen druhý. Zdaliž pak se nás také netýká přísná slowa božského kazatele w chrámě Jerusalémském? Jak mnoho kazatelů horliwých jsme my sami poslouchali po čas žiwota nasseho, a jaký z toho wyssel prospěch pro dussi nassi? Snad jsme mluwili s pochwalou o řečnících wýborných, a dojímawých slowech jejich, a to bylo wsse, co jsme wykonali; o naprawení ani zmínky, aniž o jakém následowání těch, jenž na slowo boží co dali, jejich příklad nepohnul nás, příklady zlých mocně působily na nás, tudyž jinak se nám wésti nemůže na onom swětě.

Nejwyšssí kněží a učitelé lidu neměli, jako

ſnadno pochopiti, nižádné příčiny ſe ſpokojiti ſe wſſim, jak ſe wedlo. Rádi by zajiſté byli ſe wykradli z očí wſſeho lidu, než pán Ježiš jeſtě wſſecko nepowěděl, ano zadržel jich, wolaje na ně: „Jiné podobenſtwí ſlyſſte: Byl člowěk hoſpodář, kterýž wzdělal winici, a opletl ji plotem, a wykopal w ni pres, a uſtawěl wěž, a pronajal ji winařům, a odeſſel pryč přes pole.“ Smyſl toho podobenſtwí nikoho z nás tajný býti nemůže. W něm zajiſté zrcadlí ſe wychowání lidu iſraelſkého Bohem ſamým, dar wíry a prawého náboženſtwí, zákon, jejž lid přijal, zaſlíbení a proroctwí, jež byl chowal, chrám, jenž w hlawním městě ſtál ſe wſſemi wýznamnými obřady. Škaſtný lid ten, kdyby byl znal použiti předností takowých. Ano, jaké owoce wýborných ctnoſtí mohla tato winice Páně přinášeti, kdyby winaři t. j. kněží, učitelé a wůdcowé lidu, kterým náleží nejprw winici obděláwati, k Pánu ſwému, který jim winici byl ſwěřil, powinnowanou uctiwoſt, wěrnoſt a wděčnoſt po wſſechen čas byli zachowáwali. Awſſak obrakme zřetel na winici nowou, drahou, krwí Chriſta Pána, Syna Božího, wykoupenou, na ſwatou Cirkew naſſi. My máme piſmo a ůſtní podání (tradici), zákon, ſwaté ewangelium, ſwaté ſwátoſti, živé ſlowo, newiditelné miloſti, neomylné učení cirkewní, lodičku Petrowu, jenž jeſt ſtřed prawdy, jenž jeſt prápor, kolem něho ſe w čas nebezpečenſtwí ſhromážďujeme, a wěže nedobytná od nepřátel wíry naſſi. O, jak ſſaſtni jſme my, že nás Pán udůſtojniti ráčil, takowou winici obděláwati, a zde pěſtowati owoce, kteréž od ni nebeſký hoſpodář wyhledáwá, jenž jeſt radoſti jeho a blahoſlawenſtwím naſſim.

Wſſak dlužno wyprawowati celé podobenſtwí „A když ſe přiblížil čas (ſbírání) owoce, poſlal ſlužebníky ſwé k winařům, aby wzali užitky její. Winaři pak zjimawſſe ſlužebníky jeho, jednoho zmrſkali, druhého zabili, a jiného ukamenowali. Opět poſlal jiných ſlužebníku, wice nežli prwé, i učinili jim též.“ Tak bylo oprawdu nakládáno s těmi, které jim Hoſpodin časem ſwým poſilal za proroky. „Napoſledy pak poſlal k nim ſyna ſwého, řka: Uſtydí ſe ſyna mého. Winaři pak, uzřewſſe ſyna, řekli mezi ſebou: Tentoť jeſt dědic; pojďtež, zabijme jej, a budeme miti dědictwí jeho. I uchytiwſſe jej, wywrhli wen z winice, a zabili.“ Ano, toť prowinění, jehož ſe okrſſlek zemſký oſſkliwí a do ſkonání ſwěta oſſkliwiti bude. Neſſkaſtný narode židowſký! Na koho čekáš? Přes oſmnácte ſet let nadarmo čekáš nowých proroku. Ty jſi dowrſſil ſhowiwawoſt miloſrdného Boha ſwého, a zneužíwal's poſlední miloſti, ukřižowaw jednorozeného Syna jeho. Nahlednuwſſe do dějin národu, kteří wiry byli potratili, znamenati muzeme, že wira u nich na rowný zpuſob počátek béře, jakož uhaſiná; totiž prolitim krwe těch, jenž ji zwěſtowali, a těch, jenž ji byli hájili. Wina národu, který ſwé prwní apoſtoly wraždi, naději má, že horliwoſti téhož národu bude ſhlazena; wſſak počneli ji národ nadužíwati, aneb zneužíwati, a zlehčowati, pohrdne-li zdrojem miloſti božích, přewráceným zásadám wiry přikládaje, počneli těch, jenž o poſluſſnoſti mluwí, ſi newážiti, nenáwiděti a pronáſledowati jich, zajiſté obrowſkým krokem chwátá takowý národ w zahynutí ſwé. Přijde-li to ko-

nečně tam, že wztáhne ruce na dělníky winice boží, jich wražde a z wlasti wyháněje, brzo také weřejným a wšeobecným odpadnutim i Syna Božího wyžene a zawraždí. Tomu na swědectwí strašliwého poblouzení stojí w dějinách národ francouzský na konci minulého století. Co se děje národům, zajisté i na jednotlivých osobách se opětuje, a smutně se shledáwá. Wšak Bůh nebývá posmíwán, on činí, jako w podobenstwí wypowěděl dále:

„Protož, když přijde pán winice, co učiní winařům těm? Řekli jemu: Zlé zle zatratí, a winici swou pronajme jiným winařum, kteřížby mu dáwali užitek časy swými.“ Ano přišel již na Jerusalém ten Pán w osobě římského wudce Wespasiána as za 40 let potom, a přilétl k němu, a použil jej, co nástroj w rukou sprawedliwého Boha, aby potrestal Židy za wraždu spáchanou na swém Synu. Kolik národu, kolik welkých měst zakusilo od té doby metlu Boha sprawedliwého, ano kolik osob toho na sobě shledalo! Nepřislušší sice smrtelníkowi, abu zpytowal tajné úmysly boží, které bez zwláštního zjewení božího aniž možno wyskoumati, wšak wubec smíme wynésti takowý úsudek, že trápení, která nawštěwuji pokolení lidské, aneb rodiny jisté, jakož i osoby jednotlivé, bywají často pokutou za neprawosti jejich.

On prý zlé zle zatratí. Zdaliž nejsou na národu židowském w Jerusalémě pobubeném tak, že jeho zbytky po wesškerém světě nalezáme, toho wýroku patrná swědectwí?

On prý winici swou pronajme jiným wina-

řum. Winice Páně jest prawé náboženstwí a prawá wíra. Tato winice nemůže býti zrussena, a potrwá až do skonání swěta. Nikdo ale nemá tobo práwa žádati, aby jemu swěřena byla tato winice k opatrowáni. Židům byla s milosti boží swěřena, wssak byla jim zase za pokutu pro posledni zločin wzata a jiným dána. Hrozná to pokuta, poněwadž od nikud pomoc možná. Pokuta proto hroznějssi, poněwadž ti, co ji nesou, ani neciti nesstěsti, ano se proto i radují a wssemožně překážejí wsselikému smíření se s Bohem, aby jim winice nebyla nawrácena.

Smysl takowého podobenstwí bez wýkladu ležel na jewě tak, že se musili nejwyssí národa pohlawárowé strachowati, aby pán Ježiš jeho wýklad na ně obrátil. Protož aby takowého něco zamezili, odpowěděli mu: „Odstup to!“ A on pohleděw na ně řekl: „Co jest pak to, co napsáno jest: Kámen, kterýž zawrhli stawitelé, ten učiněn jest w hlawu uhelni?“ Ode Pána stalo se to, a jest diwné před očima nassima.

Tato prorocká slowa wssecka tajemstwí Ježisse Christa w sobe zawirá. Ona zwěstují pohanění jeho počasného života, neb ouk byl zawržen, potupen, pomlouwán, pronásledowán, zatracowán a ukřižowán. Takto se poněkud wssem diti má, z nichž se státi mají kameny do budowy wěčného Jerusaléma. Ona pak zároweň zwěstují čest a sláwu jeho nesmrtelného života. Ouk se stal swou smrti hlawou wssech wywolených a uhelnim kamenem, na němž celé stawení spočiwá, po jedné straně od Ježisse Christa až na prwního člowěka, a po druhé straně od Ježisse Christa až na po-

ſledního ſprawedliwého, jenž na tom ſwětě žiti bude. W něm ſe ſjednotí Židé a pohané, Rekowé a Římané, Scytowé a barbarowé, a wſſechny národy země a wſſechny wěky. Šťastný zajiſté ten, kdo na tomto kameni ſtojí!

Tato prorocká ſlowa zwěſtugí, že náboženſtwí jeho božſké jeſt, podiwné dílo, které wſſechny pomyſly lidſké daleko přeſáhá, a neni možné, na ně pomyſliti, leč s welikým udiwenim a s hlubokou wážnoſti. Člowěk, který u ſwého národu w nenáwiſti žil, nijaké moci tam neužiwaje, který od předních ſwého národa na ſmrt nejohawnějſſí byl odſouzen, rukou katowou ze ſwěta odprawen, tento člowěk dowedl to až tam, že byl přijat za Boha, a za jediného Boha wſſech národů, a to až po ſwé ohawné ſmrti, proſtřednictwim dwanácti rybářů toho ſamého národa; ten, jenž w Cirkew ſwou a učeni jeji uložil tajemſtwí, rozumem lidſkým nepoſtižitelné; ten, jenž byl mrawů přiſných, čehož také od ſwých přiwrženců požadowal, tenť byl přijat wzdor předpojatému dúmnění národů, wzdor odporu ſe ſtrany kněží, kteří bohy, jenž ſe poſud ctiwali, zachowati uſilowali, wzdor řečim filoſofů, rozkazům cíſařů a nálezům ſmrti tyranů. Tot před očima majíce nemáme-li wolati: „Totě dílo boží!“ Kdož to widi a řekne nám, že w tom nic podiwného: tenť lhář jeſt, aneb newidí, co widí, aneb zakrývá udiweni w ſrdci ſwém.

Aby pak ſpolu i lid ſmyſl podobenſtwí o winařich pojal, přidal k tomu pán Ježíš: „Protož prawím wám, že bude odjato od wás králowſtwí boží, a bude dáno lidu přinášſejícímu užitky jeho.“ Jakoby jim řekl: Wy nezůſtanete wice národem

božím, nébrž pohádkou národů, jenž přijmou ewangelium, které jste wy zawrhli. Dále prawil: „Kdožby padl na ten kámen, rozrazi se.“ Padá se naň, když o něj zawadí: když se stává kamenem urážky a pohoršení, t j. když se s Židy horšíme nad Ježíšowou chudobou, nad jeho tichostí a pokorou, nad požádawky jeho mrawoučení, nad čistotou a swatostí, kterou od nás požaduje, nad přísností, kterou neprawosti kárá; když se s bezbožnými nad jeho hlubokým se k nám snížením, nad jeho tajemstwími, nad trpkými wýhružkami horšíme, aniž se nás tkou welká jeho přislíbení; když se s kacíři a s rozkolníky horšíme nad duchownim stawem, jejž Pán sám k zachowání wiry a mrawů, jednoty církewní kázně zawésti ráčil. Tak a jinak bychom se zajisté rozrazili padnouce naň, poněwadž on pewný, nehnutelný a wěčný jest, a sám odolá, a poněwadž snahy odporné nic wíce nedowedou, leč že úmyslum božím, cti Ježíšse Christa, a upewnění, rozšíření a poswěcení swaté jeho Církwi napomáhají, těch pak, z nichž posly, do stawu nejžalostnějšího a nejhroznějšího uwrhují. Proto widíme Žida bez prawých služeb božích, bez chrámu, bez oběti, bez proroků a Messiáše, bezbožníka, jenž newí, co má říci, jak si pomoci, a co má doufati; kacíře, jenž nemá zásad, nemá prawidla, nemá dowahy, nemá jednoty, nemá jistoty; a hříšníka wůbec, jenž jest neustále zmítán, nemaje pokoje ani stání.

Ano, ten kámen také se pohne, a sám padne na člowěka, jak Christus dále dí: „Na koho upadne, toho setře.“ To se může toliko tím státi, poněwadž powýšen jest nad námi. A tok se bylo

již přihodilo, an pán Ježiš na nebesa wstoupil a sedí na prawici Boha Otce. On již w tomto životě padl na bezbožníky, hroznými a nemilosrdnými pokutami jich stihaje. Takto padl w čas dobývání města Jeruzaléma na židowský národ, a tak podnes padá dolů na národy, státy, města a osoby, které nawždy drtiwá. Tento kámen padne na každého hříšníka po smrti, a na wšecky w nejposlednějšší den, kde jich jako křehké sklo swou náramnou tíží, swým wysokým pádem a rychlým letem, t. j. tíží swého božství, své majestatnosti, swatosti, spraweďlnosti, wšemocnosti, nesmírnosti, a své wěčnosti přikwačí a zničí. — Nepohnou-li nás tato od samého Christa tři dni před smrtí pronášená podobenství, pak weta po nás, neb jsme twrdší, nežli sami Židé byli.

Nejwyšší kněží a farizeowé poznali dobře, že tato podobenství o dwou synech, o winařích, o kamenu uhelním na ně bijí, a tím stali se trestu hodnějšími, že si z toho nic k wlastnímu užitku newybrali, ano chladně odpowěděli: „Odstup to!“ Ničemná slowa a neužitečná, jestli k skutkům se neprohlíží, a na naprawení se nepomýšlí, jakož toho dokázali, nebo hledali ho jíti, báli se zástupu, neb ho měli za proroka. Namísto, coby byli měli wděční býti tomu, jenž jich tak laskawě a šetrně káral, pomýšlejí o prostředcích, jimiž by se ho zmocnili, aby naplnili obsah podobenství; namísto, co se měli Boha báti, boji se lidí.

Nežli pak se pohlawárowé židowští z chrámu odkliditi mohli, byli uceni, ještě jiné podobenství wyslechnouti, kteréž rownež tak poučliwé bylo, jako předešlé. Pán Ježiš porownáwá w něm krá-

lowſtwí nebeſké, to jeſt, ſw. ewangelium, křeſťanſtwo, křeſťanſkou wiru s wečeří welikou, kteroužto král u příležitoſti ſwatby ſwého ſyna byl wyſtrojil, a k níž mnohých pozwal. Tento král nepozwal toliko, nébrž on také, když bylo wſſe připraweno, dal pozwaných zawolati, a oni nechtěli přijíti. Král pak ſnáſſel takowé pohanění ſwého domu a dobroty ſwé trpělíwoſti, kteroužto jenom božſkou nazýwati můžeme. On wyſlal jiných ſlužebníkuw ſwých, kteří měli přikázáno, aby pozwaným wykládali o přípraweách a ſkwoſtnotě wečeře, coby jeu přiſſli. Awſſak ti na to nic nedbali, a rozeſſli ſe, jiní do ſwého dworu, a jiní za jiným powolánim, a jiní, o té ukrutnoſti neſlýchané, zmocnili ſe ſlužebníku králowſkých, pohaněli a powražďili jich. Když pak toto uſlyſſel král, welice ſe rozhněwaw, wyſlal wojſka, zhubil wražedlníky, a města jejich zapálil. Powolaw ſlužebníky ſwé řekl jim: "Swatba zajiſté hotowa jeſt, ale kteří pozwáni byli, nebyli hodni. Protož jděte na rozcesti, a kteréžkoli naleznete, pozwěte na ſwatbu." Tak učinili, a wečeřadlo bylo naplněno hodowníky.

Poněwadž Hoſpodin po dlouhá léta lid iſraelſký mnohými miloſtmi říkaje obſypáwal, domniwalk ſe neſſkaſtný národ tento, že Bůh jim ſlouziti powinnen jeſt, a že druzí národowé od miloſrdenſtwí jeho odloučeni jſou. Wſſak měli by již blud ten pochopiti, poněwadž widí, že ſmyſl dauého podobenſtwí ſe na wlas byl wyplnil. Apoſſtolé Páně opuſtili zaſlíbenou zemi a zwěſtowali Jeziſſe Chriſta celému ſwětu bez rozdílu národů, ſtawu a mrawů. Surowí národowé, jako mrawní, chu-

di a otroci jako boháči; newědomi jako učeni; nepořádni, jako ti, co pořádně žili, wssickni byli k jednéwiře powoláni, a swatá Církew byla w krátké době co do údů početnějssi, nežli sám národ židowský. Tak se ohlassowalo náboženstwí Ježisse Christa, a tak bude se rozhlassowati až do skonání swěta. O, jak podiwný, láskyplný, a tudyž wssi poklony hodný jest Bůh we wssech skutcích swých.

„Tedy wssed král, aby pohleděl na hodowníky, uzřel tam člowěka neoděného rouchem swatebním. I řekl jemu: Příteli, kterak's sem přissel, nemaje roucha swatebního? On pak oněměl. Tedy řekl služebníkům: „Swížíce ruce jeho a nohy jeho, uwrzte jej do temnosti zewnitřní, tamť bude pláč a skřípení zubů. Nebo mnoho jest powolaných a málo wywolených.“

Co pak znamená náwsstěwa tato? Božský soud. Není na tom dosti, aby křesťan toliko wíru měl, nébrž i ssat swatební míti musí, a tenť jest: Láska, poswěcující milost, žiwot dle wíry, aneb lástou ožiwená wíra. Když tyto wlastnosti nejsou, tamť nemůže býti milosrdenstwí Boží. Proto zajisté málo wywolených. Mezi Židy bylo jich u porownání s pohany welmi málo a mnohem méně mezi wyšssími a spráwci lidu.

Poněwadž podobenstwí o hodownících odpowědi žádné nepotřebowalo, proto odessli s nepořízenou odpůrcowé Christowi; na očích jim to ale bylo čísti, že se styděli, a wnitřní hněw ukrýwali. Wssak kéžby se dali blahoplodným učením pohnouti, aby na to pomýssleli, jakby se takowému nesstěstí, kterým jim Pán wyhrožowal, pokáním uhnuli. Nečinili nic jinak, než že se pořád wíce

zatwrzowali, a se snažili, miru hřichů doplniti. Sessli se zase, aby se radili, jakby měli věci nastrojiti, aby pána Ježisse předce w řeči polapili. I poslali k němu učeníky swé (farizeje) s Herodiány, kteřížby se sprawedliwými dělali, aby ho polapili w řeči, a aby jej wydali wrchnosti a moci wladařowě."

Herodes, král w Galilei, byl té doby w Jerusalemě na swátcích welikonočních. Nazareth, kde pán Ježiš byl wychowán, bylo město w jeho prawomocnosti. Herodes byl cisaři celou dussí oddán, dáwaje toho dukazy zjewné. To přimělo farizeje, aby si wyžádali některé z jeho dwořanuw k tomu wyslanstwí; ze swých pak wybrali těch, jenž byli nejzpusobilejssí k tomu, aby se hodně pobožně a bohabojně twářili. Blížili se tedy k němu wydáwajice welké znamení uctiwosti pro osobu p. Ježissowu, a takto jej oslowili:

„Mistře, wime, že prawdomluwný jsi, a cestě boži w prawdě učiš, a nedbáš na žádného, nebo nepatříš na osobu lidskou." Takowý byl zajisté ráz p. Ježissuw; farizeowé toho sami zakusili a každý takto o něm smýssel. Proč jej tedy co takowého učitele nechtěli poslauchati? Proč jej nechtěli milowati? Jak ho mohli nenáwiděti a pronásledowati? Protož není co wěřiti chwálořečem lidi tohoto swěta; jsoutě ponejwice tenata, a snad wežby nebezpečná pokussení. Na takowý pochlebný začátek pokračuji dále: „Protož powěz nám, co se tobě zdá, slussí-li dáwati daň cisaři, čili ne?" Byla to zajisté zadrhlá otázka. Kdyby byl pán Ježiš ji zodpowidal pro cisaře, coby si byl o něm pomyslyl lid, který nerád tuto daň platil, poně-

wadž se domnìwal, že prawem jest Hospodin jeho králem, jemuž také daň na chrám platil. Kdyby wšak byl rozhodnul ke škodě cisaře, byłby zajisté stracen, což farizeowé si přáli, nebo stáli tu Herodiáni co swědkowé takowé wýpowědi. Tak se łukli a tak osemetně jednají lidé, kteří ke wšemu mlní, že co činí, pro náboženstwí činí. Wšak wše było nadarmo, že si nepřátelé tolik práce wzali. Pán Ježíš nemuže postižen býti, a moudrost jeho zahanbuje nepřátel swých a wywázne tenatům s wětší bezbožnosti jak chytrosti sobě kladeným, jako tuto, když jim takto odpowídá:

„Poznaw pak Ježíš zlost jejich řekl: Co mne pokoušíte pokrytci?“ Tak odpowídá pán Ježíš na jejich chwálořeč, a tak máme i my w mnohých okamženích odpowidati, když newíme, proč nás lidé chwálí. Spasitel nás dal jim na jewo, že mu srdce jejich známo jest. K wyswětlowání wšeho a dokazowání, že tomu tak sám Hospodin chtěl, aby cizí moci poslušni byli, že to jsou pokuty za předešlá prowinění a neprawosti, było by dlouhé řeči potřeby było, nežby to był lid pochopil, a nebylaby zajisté w těchto okolnostech řeč dlouhá lidu po chuti šła, ano farizeowé a Herodiáni byliby ji zlomyslnými wýklady jen mátli a kazili, protož wolil p. Ježíš cestu kratší a důrazněji, která žádného wyšetřowání nepotřebowala: „Ukažte mi penìz daně.“ A oni podali mu penize. I řekl jim Ježíš: „Čí jest tento obraz a nápis?“ Řkou jemu: „Cisařův.“ Takto odpowidajice nepozorowali, že tenata, kteráž jemu kladli, sami roztrhli, neb jejich odpowěd odstranila wšecku obtižnost a klestila cestu k wýroku, jenž nic protiwného do se-

be nemèl. Ponèwadž cisař mohl raziti mince se swým obrazem a nápisem, a lid se nezpěčowal takowý peniz přijmouti, proto také právem mohl od lidu žádati, aby také daň jemu zplácel. Tenť byl wšeho přirozený následek, a člowěk nejsprostějšší mohl jej pochopiti. Protož mohla božská moudrost směle říci: „Dáwejte tedy, co jest cisařowo, cisaři, a co jest božího, Bohu. A uslyšewše diwili se, a nechawše ho odešli. Co mohli také proti Ježíšowi na takowou moudrou odpowěd miti? Před kterou stolici soudnou mohli ho pohnati? Cisaři zadost učinil, Boha oslawil, lid poučil. Nepřátelé jeho mlčí, a to není dost, oni se mu obdiwují, a udiwením jsou jako uneseni. Nemohou pochopiti, jakž mohl otázku, tolika obtižnostem podléhající, dwěma slowy rozluštiti, že wšecko se tim upokojilo.

Zatim pak newrle očekáwala radda wyslance swé nazpět. Co ale řeknou tito wyslani farizeowé? Co přinesou Herodiani ku dworu swému za zprámu? Že nikdy člowěk nemluwil, jako tento; že daleko nade wšecku chwálu powýšen, a wšeho obdiwení hoden jest? To wšecko prawda jest, wšak proč se ale pomlčelo o něm, proč se nezwelebuje weřejně? Proč odcházejí, proč se ho nedrží? Proč se nepodrobují nejwyšší moudrosti, která z jeho řeči wyswítá, a nejwyšší moci, která se w skutcích jeho jewí? O, té zaslepenosti, a nepochopitelné twrdosijnosti! —

Ani potom nemèl pán Ježíš pokoje od nepřátel swých, nebot předstoupili zase Saduceowé, aby ho zkousseli, položiwše mu, jak se jim zdálo, otázku zadrhlou, totižto o budoucím z mrt-

wých wstání. Saduceowé byli lidé, kteří wěřili w jediného Boha, wšak w takowého, jenž se o nás nestará, upirali také nasse z mrtwých wstání, a tudyž nesmrtelnost dusse a žiwot wěčný. Zapirali také anjely, a jiné wyšší duchy, a wšelikou duchowní bytost. Oni twrdili, že dusse lidská jest hmotného co's, jako tělo, a když tedy tělo zhyne, zhyne wšecko. Proto ale přec nezanedbáwali služeb božích, nawštěwujice chrám a oběti konajice, aby nedali pohoršení a nestali se rozkolníky, z čeho by nebyli cti došli. Nazýwali se Saduceowé podlé mistra swého Zadoka, jenž žil 300 let před Christem.

Takowí lidé přednesli otázku takowou: „Mistře, Mojžíš powěděl: Umřelby kdo, nemaje syna, aby bratr jeho pojal ženu jeho, a wzbudil sjmě bratru swému. I bylo u nás sedm bratrů, a prwní, pojaw ženu, umřel, a nemaje semena, zůstawil ženu swou bratru swému. Podobně i druhý, i třetí až do sedmého. Nejpossléze pak po wšech umřela žena. Protož při wzkříšení kterého z těch sedmi bude manželkou? nebo wšickni ji měli." Z toho, že ona nemohla býti po smrti ani jednoho, ani wšech sedmi manželkou, uzawírali tito falešní filosofowé, že nemuže býti dusse nasse nesmrtelná.

Pán Ježíš jim dal nejprw powšechnou odpowěď, takto řka: „Bloudíte, neznáte písem, ani moci boží," t. j. hned za nemožné to držíte, čehož pochopiti nemůžete, jestto u Boha jest wšecko možné. Tak jest zajisté studnice wšech bludů, wší bezbožnosti a wšeho kacířstwí! Těmito dwěma slowy může sobě každý zaplašiti wšelikě pochyb-

nosti proti náboženstwí swému. Katolik wěří, čemu jej učí swatá Cirkew, a nemuže zblouditi. Sw. písmo jest sice zdroj pro Cirkew, a nemuže ji odpirati. Kdož sw. písmo jinak wykládá, nezná písem. Na námitku, že nemožné jest to neb ono zjewené tajemstwí, odpowídá: neznáte moci boží. Co přesahá náš rozum, nepřesahá boží moc. Na to teprw odpowídal p. Ježíš dále: „Při wzkříšeni zajisté ani se nebudou ženiti, ani wdáwati, ale budou jako anjelé boží w nebi.“ Hned potom dáwá dowody k mwěření wšemu tomu, takto řka: „O wzkříšení pak z mrtwých, zdaliž jste nečtli, co jest powědíno od Boha, kterýž di k wám: Já jsem Buh Abrahamuw, a Buh Isakuw, a Buh Jakobuw? Není Buh mrtwých, ale živých. Slyšíce to zástupowé, diwili se učení jeho. Farizeowé pak uslyšewsse, že byl k mlčení přiwedl Sadducejské, sešli se w jedno, a odpowěděwsse někteří ze zákonniku, řekli jemu: „Mistře, dobře jsi powěděl.“ Tenk byl wýsledek celého namáhání Christowa: Saduceowé umlkli, lid se mu obdiwowal, farizeowé ho pochwálili, wšak newíme nic, jestli se jeden byl naprawil. Hned na to zachtělo se jinému pokoušeti ho otázkou: „Které jest nejwětší přikázaní w zákoně?“ Tenk byl zákona učitel. Řekl mu Ježíš: „Milowati budeš Pána Boha swého z celého srdce swého, z celé duše své, a ze wší mysli swé. Tok jest to nejwětší a prwní přikázaní. Druhé pak jest podobné tomu: Milowati budeš bližního swého jako sebe samého. Na těch dwou přikázaních wšecken zákon záleží a proroci.“

Zákona učitelé, jak se podobá, byli toho dů-

mnění, že pán Ježíš o více bohů zamýšlí, poněvadž sebe za Syna Božího vyhlašoval, proto divil se tento zákona učitel slyšíce pána Ježíše o jednom toliko Bohu mluviti, a tudyž přichválil mu: „Mistře, dobře jsi w pravdě pověděl, nebo jeden jest Bůh, a není jiného kromě něho. A aby milován byl z celého srdce, a ze wšeho rozumu, a ze wší duše, i ze wší síly; a milovati bližního jako sebe samého, větší jest nade wšecky zápalné a jiné oběti. A wida pán Ježíš, že byl moudře odpowěděl, řekl jemu: „Nejsi daleko od králowství božího.“ Oprawdu, což mu scházelo k tomu, aby uwěřil w Christa, a w swaté jeho ewangelium. On měl powolným srdcem jestě několik kroků dále pokročiti, a bylby se stal učenikem Spasitelowým. Co ho zdržowalo? To, co nás často zdržuje: Stud před lidmi, zlá společnost, netečnost, slabost, lenost.

Když pak i toho odbyl, poznamenal wítězství jeho nad nepřátely sw. ewangelista těmito slowy: „Žádný pak již neosmělil se jeho tázati. Pán Ježíš nikdy před tím se nezdál býti tak welikým a slawným učitelem, až w ten den, jenž byl úterý sw. týdně welikonočního. Od rána obrácel úklady školy židowské w niwec, podobenstwími jich porážeje, jichž smysl sobě tajiti nemohli. Na to napadaly na něho rozličné osoby s lapawými otázkami; tu farizeowé a Herodiáni o politice, tu Saduceowé o wíře, tu zákona učitelé o mrawních zásadách, a on na wšecko mnohou moudrostí a důstojností odpowídal, tak že tito odpůrcowé, kteří spolu jeho úhlawní nepřátelé byli, jemu přichváliti musili. Wšech přiwedl k mlčení!

Nikdo se více netroufal ho tázati, poněwadž wšeliký spor k jeho cti a sláwě se končíwal, a lid wždy živějším podiwením naplňowal.

Takowé porážky swých protiwníků hleděl pán Ježíš použiti, aby mysl poslucháčů pro wyšší prawdu, totiž o swém božství získal, co jest také základem křesťanství. On tomu chtěl, aby odpůrcowé jeho tuto prawdu sami w knihách nalezli, aneb kdyby ji nalezti nemohli, aby o poučení prosili; a kdyby toho neučinili, aby konečně pro swou newědomost, twrdošíjnost a hrdost na wždy zahanbeni byli, a aby Církew w tomto posledním wyučowání božského ženicha swého měla základ swé wíry a nepřemožitelnou zbraň proti nepřátelům. Proto směle wyzwal jich touto otázkou: „Co se wám zdá o Christu? čí jest syn? Řkou mu: Dawidův.“ Ohledem na tuto prawdu neměli, čímby odpírali odpůrcowé. Wšak teď přišla ta obtížnost. „Kterakž pak ho Dawid w duchu nazývá Pánem řka: Řekl Pán Pánu mému: Seď na prawici mé, až položím nepřátely twé za podnoží noh twých. Poněwadž tedy Dawid Pánem ho nazývá, kterakž jest jeho synem?“ Zajímawá byla zajisté tato otázka, a zástup s radostí poslouchal. „A žádný nemohl jemu odpowědíti, aniž se kdo více od toho dne osmělil jeho se tázati.“ Tedy zahanbeni odešli, a pewně u sebe uzawřeli, že ho otázkami více stíhati nebudou, aniž že ho nepůjdou poslouchati. Běda těm, jenž světlu wyhýbají, a zpěčují se dáti sebe oswítiti.

Když takto zákona učitelé a farizeowé chrám opustili, aniž více oči své světlu swaté prawdy otewříti chtěli, tu myslil pán Ježíš, že přišla do-

ba, kdeby těmto pokrytcům larwu sňal, aby nekladli překážky lidu u přijímání swaté wíry. P. Ježíš jich již w Galilei počal líčiti, ale teď dokonal dílo swé, aby wšem wěkům výstrahu dal před pokrytci. Poněwadž teď pán Ježíš jenom lid a učeníky před sebou měl, proto se obrátil na ně, z čehož i lid poučení bral. Líčil pak božský mistr farizeů přílišnou přísnost: „Na stolici Mojžíšowě posadili se zákonnici a farizeowé. Protož wšecko, cožbykoli wám řekli, zachowáwejte a čiňte, ale podlé skutků jejich nečiňte, neboť prawí a nečiní. Swazují zajisté břemena těžká a nesnesitelná, a wzkládají na ramena lidská, ale prstem swým nechtějí jimi pohnouti.“ Líčil dále jejich směšnou pýchu a marnost takto: „A wšecky swé skutky činí, aby byli widini od lidí, rozšiřují zajisté nápisy swé (to byly pergamenowé či bělpuchowé lístky, na nichž přikázaní boží napsána byla, zawěšujíce je chlubně na čelo a uwazujíce na ruku), a zwětčují podolky swé (lemowáni a třapce u plášťu k stálému pamatowáni na přikázaní boží, a kteréž farizeowé wětší nosili, jakoby zákona božího dbalejší byli), a milují přední místa při wečeřích, a prwní stolice we školách; a pozdraweni na trhu, a aby byli nazýwáni od lidí rabbi“ (mistře, což byl čestný titul učených a učitelůw). Napomínal swých učeníkůw dále takto: „Ale wy nechtějte býti nazýwáni rabbi (t. j. tak abyste se jeden nad druhého wlastním učením wywýšowali), neboť jeden jest mistr wáš, wy pak wšickni jste bratří. A otce nenazýwejte sobě na zemi (w témž smyslu nějakého nad jiné se wywyšowání), neboť jeden jest Otec wáš, kterýž jest w nebesích. Aniž

ſe nazýwejte miſtři (wůdcowé a jako náčelníci a hlawy nějaké ſſkoły či ſekty), nebo jeden jeſt miſtr wáš, Chriſtus. Kdo z wás wětſſí jeſt, bude waſſim ſlužebníkem. Kdož pak ſe powýſſí, bude ponižen, a kdo ſe poniží, bude powýſſen."

Na to poſtawil ſe pán Ježíš w Jeruſalémſkém chrámu jakoby na ſoudné ſtolici, a bědowal zákonníkům a farizeům z oſmera příčin. Pro jejich zloſt, kterou od králowſtwí božího jiných zdržowali, pro jejich pokrytſtwí, aby od wdow peněz wynutili, pro jejich horliwoſt, počet ſwých přiwržencu rozmnožiti, pro jejich drzoſt, pro kterou, ſſouce ſlepí, přede wſſe poſuzuji; pro zanedbáwání wěcí hlawních, kdežto drobných a malicherných ſe přidržují; pro nedbaloſt o ſrdce čiſtotu, auto čiſtoty wěcí zewnějſſích nad míru pečliwi byli; pro bažiwoſt po zewnějſſim bleſku, auto uwnitř byli nečiſti hrobowé; pro náſilnictwí w pronáſledowání. Jakým to dúrazem líčil farizeje, přeſwědčiti ſe může ten, kdoby četl ſlowa tato u ſw. Mat. 23, 13—32). Ano dá ſe poněkud poznati ze ſlow, jak jich na konec pojmenowal, totiž: „Hadowé, plémě jeſſtěrčí, kterak utečete před ſoudem pekelného ohně?" Tedy když pán Ježíš prawý Meſſiáš, Spaſitel ſwěta, we dnech pokoje a blízek ſmrti tak přiſně s nimi nakládal, jak teprw s nimi bude nakládati až w nejpoſlednějſſí den? Jaký as ſoud nad nimi wyneſe? Ano, k jakým pokutám odſoudí Buh wſſecky, jenž základy wiry podkopali, a byli příčinou, že od pokolení do pokolení tolik duſſí w záhubu wěčnou zabihali? Ano, co ſi máme myſliti o těch, co nás od poſluſſnoſti k Církwi odlučují? O, jak ſe ſtracho-

wati máme, účastníky se státi jejího jména, jejich smýšlení, zatracení a pekelných muk! —

O takowé přísnosti zřejmě mluwí pán Ježíš dále: „Aby přišla na wás wšeliká krew spravedlivá, která jest wylitá na zemi, od krwe Abele spravedlivého až do krwe Zachariášse, syna Barachiášsowa, kteréhož jste zabili mezi chrámem a oltářem. Amen, prawím wám, přijdou wšecky tu wěci na pokolení toto.“ Prodlévání spravedlivého Boha mělo Židy k wděčnosti powzbuzowati, než Jerusalém žil w pokoji a bezpečnosti, aniž se dával wýhružkami mýliti w hříšných zwycích swých. Tenkrátní lid, který zwykl o wýhružkách božích slýchati, aniž jich wyplnění zkusil, newěřil, že jeden z těch, co wýhružky Spasitelowy slyšeli, jejich wyplnění zakusí; a přede těmě za čtyřiceti let nebylo Jerusaléma wíce. A protož, co nás uchrání před božím hněwem, jehož jsme tolikými hříchy hněwali? Snad to pomyšlení, že nás tak dlouho šetřil? Čím déle nás snášel, tím bližší jest doba wyplnění toho, čímž wyhrožuje. Chceme-li tedy čekati, až se dostawí?

Spasitel wěčitá Jerusalému newděčnému zřetedlnými slowy showíwawost swou: „Jerusaléme, Jerusaléme, který zabíjíš proroky, a kamenuješ ty, kteříž k tobě posláni jsou, kolikrát jsem chtěl shromážditi syny twé, jako slepice shromážduje pod křídla kuřátka swá, a nechtěl jsi. Ali, zanechá se wám dum wás pustý. Neboť prawím wám, neuzříte mne od této chwíle, až i díte: Požehnaný, jenž se béře we jménu Páně.“ Tato doba nebyla daleká. Pán Ježíš zamýšlel z chrámu wyjíti, a nikdy wíce se do něho newrátiti. Po třech

dnech měl umříti, a čtyřiceti dnů potom na nebesa wstoupiti, aby s něho nepřišel dříwe až na konec světa. Protož tuto dobu ſi muſíme wážiti, a dle wůle milosrdného Boha zužitkowati.

Pán Ježíš propustil na to lid, který ho téměř zas po celý den poslouchal. Nežli se pak pod wečer, jak obyčejně, do Bethanie ubíral, posadil se blíž pokladnice, kam se ukládaly dárky na chrám, a služebnictwo jeho. I tuto neodpočíwal, nébrž naučení dáwal swým učenníkům. Pozoruje ty dary, které se tam skládaly od lidi wſelijakých. Přišli bohatí, kteří mnoho obětowali, a přišla také chudobná wdowa, která dwa penize nejdrobnějſſí wložila. Lidé pozorují a cení toliko jednání a ſkutky do oči bijící. Pán Ježíš dobře znal mohowitost bohátců, kteří mnoho dali, on ale také dobře wěděl, jak nuzná byla wdowa, která tak málo dala. On pak také prohlíží i pohnutky naſſeho jednání, zdali jeſt k. p. marnoſt, bázeň před lidmi, sobectwí, ziſſtnoſt, ctižádoſt, pokrytſtwí, aneb na opak křeſtanská láſka, horliwoſt, žádoſt, jemu se zalíbiti, jeho zákon wyplniti, a sebe poſwětiti. On také na to patří, jak ſilná každá s wrchu jmenowaných pohnútek jeſt, aneb jak se slučují a jak se čiſtí. Oprawdu Buh na to hledí, jak při každém ſkutku sebe pozorujeme, zdali pro dobré činy něco wíce sami ze sebe činiwáme, zdali na to s marnou oblibou zpomínáme, zdali rádi o tom s jinými rozmlouwáme, zdali swoje práce, snahy a obtížnoſti zwelíčujeme; zdali swoje zdárné podnikání wychwalujeme, a na pochwalách od jiných nám wzdáwaných spokojenoſt jewíme. Tato wdowa položiwſſí dárek swůj do pokladnice neobírala

se nižádnou myšlénkou buď pýchy aneb sobectwí, protož wyslowil se o ni Spasitel takto: „W prawdě prawím wám, že tato chudá wdowa wice nwrhla, nežli wšickni; nebo wšickni tito z toho, což jim zbywalo, dali dary Bohu, tato pak z nedostatku swého wšecku živnost swou, kterouž měla, nwrhla. Tedy k tomu ke wšemu, že čistý byl úmysl její, nwrhla ona i wšechen statek swůj do pokladnice chrámowé k oslawení jména božího a náboženstwí swého a wyčastowání služebníků Hospodina Boha swého.

Na wečer opustil pán Ježíš chrám, aby šel do Bethanie, učenící pak jeho upozornili ho na wýstawnost a krásu chrámu Jerusalémského, než p. Ježíš jim tu duchem prorockým předpowídal, že bude celá ta nádherná budowa w hromadu kamení obrácena. Přijdouce pak na horu Oliwetskou, posadili se tam, odkud se celý chrám přehlídnul. Pamětliwi jsouce strašlíwé wýpowědi mistra swého o zkáze toho krásného domu božího, otázali se apostolé Petr, Jakob, Jan a Ondřej, kdy to zbořeni jeho a ten celý přewrat nynějších poměrů se diti má? Na to jich pán Ježíš obeznámil se znamenimi, které předcházeti budou dopuštění boží, líčil blízké wywráceni Jerusaléma, a pak welký přewrat tenkrátních poměrů lidu swého wubec, z čehož že Církew jeho wítězoslawně wyjde, a na wěčné wěky utwrzena bude. Při wšem napomínal učeníky k ostražitosti, aby sami nebyli wirem nastáwajících bouřek zachwáceni; radí jim, aby w čas z Jerusaléma odešli, wýstrahu jim dáwaje před lidmi, jenž se budou wydáwati křiwě za slibeného Messiáše, a pozorny jich

činil na mnohá nebezpečenství, která w nowém úřadě u zwěstowání swaté jeho wiry na ně přijdou, než také připomíná odměny, jenž se dostane wěrným jeho.

Wálka židowská.

Co pán Ježíš wzhledem na osud chrámu a města Jerusaléma předpowídal, wyplnilo se brzo na způsob nejstrašlivější. Římští wladařowé popuzowali zištností a ukrutností swou Židy proti sobě pořád wice; k tomu zabředli Židé do nepraworsti tak hluboko, čimž wěci dříwe dozrály. Jerusalém a okolí jeho plnilo se wozenáhla odbojníky a buřiči; také wyskytowali se někteří podwodnici, za proroky se wydáwajíce, ano i za samého Mesiáše sebe rozhlašujíce, kteří rozkwašené proti Římanům mysle na wýsost rozněcowali. Wypukly tedy mnohdykráte mezi Židy zpoury, které sice brzo zase se udusily, wšak již s welkou ztrátou pro Židy, neb jich powždy mnoho o život přicházelo, a země jejich byla pustošena. K tomu ke wšemu přišlo zemětřesení, a nastal hlad, wšak wšemi těmi a podobnými nehodami nezmoudřili Židé. Když potom r. 66 pro znectění školy židowské w Cesarii [1]) u tenkrátního římského wladaře Cestia Flora spravedlnosti nedošli, způsobili w Jerusalémě nowou zpouru, která se co den wzmáhala, až potom Florus 3600 Židů usmrtiti kázal. Zuřiwé roty zmocnili se twrze Antonie, a

[1]) Židům na potupu obětowal pohan ptáky na prahu židowské školy, z čehož pošlo bouření a konečné wyhnání Židů z města.

porubali tamnèjſſi poſádku rímſkou. Na to obrátili ſe na králowſkou twrz na hoře Sionſké a powraždili též, co tu jich nalezli z wojſka rímſkého, ač jim zprwu zachowáni života bylo ſlibowáno. Na to ſe wyřítili buřičowé do okolí, a loupili a puſtoſſili mèſta a dèdiny. Za to pak také Římané, kdež jen mohli, prowodili krwawou mſtu na Židech, a pobili jich jen we Scytopoli 30000 hlaw.

Rozſápaným Židům, kolem ſebe hrůzu pouſſtějícím, poſtawil ſe wladař Ceſtius Florus, jenž w Antiochii bydlel, četným wojem do pole, pleně a hubě w Galilei, kudy ſe bral, ohněm a mečem. Židé ſe mu ſice opirali wſſi moci, než až do Jeruſaléma tiſkl jich mocně.

Když ſe pak počaly tyto wěci díti, wyſtěhowali ſe křeſťané, co w mèſtě a w okolině bydleli, pamětliwi ſlow Páně, za Jordán, díl na hory, díl pak do mèſtečka Pely, aby ſe wyhnuli hlomozu wálečnému.

Již ſe ſtal Ceſtius Gallus na konec r. 66 po Chriſtu Pánu pánem dolního mèſta, awſſak muſil zaſe brzo uſtoupiti přemoci židowſkému lidu, jakož i zrádou we wlaſtním wojſku. Utíkaje z mèſta zuſtawil nejwětſſí díl zbraně a válečného nábytku w rukou Židů, kteří takowou kořiſti nemalé nabyli poſíly.

Cíſař Nero rozhněwaný powolaw Galla nazpět, wyſlal Weſpaſiána za welitele wojſka do Paleſtiny r. 67. Přitáhl tedy Weſpaſián ſe ſynem Titem do Galilee, maje 60000 mužuw, a dobýwal twrz za twrzí na pochodu k Jeruſaléму, kde ſe židowſký wudce Flawius Joſefus nejudatněji

bránil, a welkou Římanům ztrátu byl způsobil, ač wojsko čím dále tím hrozněji zuřilo a pomstou proti nenáwiděným Židům jenjen plálo.

W samém Jerusalémě panowal mezi Židy rozbroj nejwětší, neboť díl jich přál Římanům, díl zase nechtěli ani slyšeti o nich, zwlášťě strana tak zwaných Horliwců, k niž náležela surowá luza. Obě strany stály proti sobě, a tudyž wznikl uwnitř boj, w němž dwa nejwyšší kněží a 12000 wzácnějších Židů o život přišli. Horliwci usadili se w chrámě a opewnili jej silně a wypadali zřad ponejwíce w noci, aby loupili, drancowali a wraždili. Strana pak druhá, aby strašlíwému řádění učinila konec, pustila nowé roty zbojnické do města, wšak tím se věci pohoršily, neboť teď zuřily tři strany proti sobě.

Roku 69. dostaw se Wespasián do prowincie Judské, dobyl Hebronu, spálil jej a obywately jeho pohubil, wšak postupuje k Jerusalému zwolen byl za císaře. Proto opustiw Palestinu ubíral se do Říma, wojsko zanechal Titowi, synu swému, jenž r. 70. Jerusalém oblehl, položiw se s třemi legiemi na severní straně města, čtwrtá pak legie rozložila se po Oliwetské hoře, tedy k wýchodu. Dobývání přepewného města bylo owšem přenesnadné. Nejprw dobrotiwě si počínal Titus se Židy, wstoupiw s nimi u wyjednáwání, než wšecko snažení jeho přišlo w zmar. Strany wšecky spojily se proti Římanům w jedno, awšak netrwalo dlouho, již zase roztrhly se; tudyž usnadnily Římanům města dobývání tak, že se jim za první ohrady na severní straně dařili, a Nowé město osadili, jež také ihned popelem lehlo. Zřad

se dobývali Římané na Židy za druhou ohradou, což se Titowi teprw čtwrtého dne podařilo po několikrátnim wojska swého odražení. Na to se pokousseli Římané o twrz Antonii, w sedmnácti dnech čtwero proti ni nadělawsse náspů.

Při slawnosti welikonoční bylo nesčíslné množstwi lidstwa w Jerusalémě, kteří se teď w horním městě na Sionu a na hoře Morii, kde stál chrám, stěsnati musili, čimž hrozný hlad a pak zuřiwý mor wznikly. Strany rozličné tahaly se teď o zásoby potrawní, při čemž také množstwí lidu bylo pobito. Město bylo w krátké době plno mrtwol tak sice, že se nemohly nikam pochowati. Wšecky hroby, příkopy a prázdné domy byly mrtwolami naplněny, tim se nakazil wzduch, a strassné postawení Židů bylo tim bidnějssí. Tedy pokousseli se mnozí, aby z města prchli, a wolili raději upadnouti w ruce nepřátelské, nežli by byli potrwali w tom stawu nejbidnějssim. Wšak tim nijak neussli smrti, neboť wojini římssti zacházeli s nessťastniky přeukrutně. Ti, jenž byli od nich polapeni, přede městem ponejwíce ukřižowáni jsou. Zatim pak rozmáhal se hlad pořád wice, jessto mnohým sloužily za pokrm wěci nejicné, jako: kůže, seno, krawěnce, a co se jen žwýkati dalo, ano o takowé wěci bylo až na smrt bojowáno, aniž bylo při tom dbáno na swazky pokrewenstwa a a přátelstwa; ano žena wzácná swé wlastní dítě upekla, aby na čas strassnému hladu ussla.

Aby nikdo z města neuprchl, aniž se jaké posily z wenku městu dostalo, obehnal Titus Jerusalém welikým a 39 římských stadií (jedno stadium obnásselo 125 kroků) dlouhým náspem. Brzo

potom wzali Římané útokem twrz Antonii, a strhli ji, kudy se jim otewřela cesta od seweročápadu na horu chrámowou. Horliwci wstoupiwsse do chrámu ztud se bránili. Titus pak znowu wyjednáwal, wyzýwaje jich, aby se wzdali, než i teď wzdorowali, a proto zakročil přísněji. Brzo zmocnil se nádwoří pohanského a přinutil Židy k couwnutí do nádwoří wniterních, kde se wztekle bránili. Wšak wehnali jich Římané až do místa nejswětějšího, a postawili se pohanští wojinowé tam kolem swatyně, kamž swětským Židům nebýwalo přáno dostoupiti. Rádby byl Titus chrám zachowal, wydaw i proto přísný rozkaz, než darmo bylo wšecko. Římský wojín, nedbaje aneb neznaje rozkazu toho, wmetal hořici hlaweň tam, kde se ihned zžalo. Teď nastal zmatek nejstrašlíwější. Římané porubali wše, co jim pod meč padlo, druzí pak probrali a wrhli se do posledního útočiště swého, totiž na horu Sionskou, aneb do horního města.

Titus pak sám wešel do swatyně, kudy mu posud nebránil plamen, a dal wynésti zlatý wícen, obětní stul a oltář kadění, které byly wše zlaté a také zákonní knihu, než wlastní chrámowá budowa nemohla wíce zachowána býti, a tak byl celý chrám 10. srpna r. 70 po Christu Pánu na wěky rozmetán, jakož byl předpowěděl Spasitel swěta.

Horliwci pak, jenž uššli krwawé seči Římanů, a do Horního města se wrhli, powražděwsse tuto 8000 sowěrců, přiwlastnili sobě majetnosti jejich. Římané owšem nemeškali i tuto jich tiskuonti, a stálo jich to namáhání po celý měsíc,

než se byli dokonce zmocnili Horního města, totiž to 11. září r. 70 po Christu Pánu. Bylo tuto bez milosrdenství vražděno, ano celé město w plamení stálo. Židé se wrhli do královského zámku, jiní zase do podzemních sklepů a chodeb, a když již se wšecko kolem bořilo, tu teprw pozbyli naději jakého wítězství.

Titus zachował z celého města toliko tři twrze, co swědkyně wykonaných pokut showíwawým Bohem pokaraného nenaprawitelného města, a pak západní zeď jeho. Jsoutě pak jména těchto zbylých twrzí: Hyppikus, Fasaelis a Mariamne. Wsse jiné bylo rozmetáno, aby nezbylo ani stopy lidských obydlí, a starý Jerusalém zmizel z listin dějepisu toho swěta.

W čas celého obléhání města zahynulo zde přes 1,000.000 Židu, ženy, děti a kmety, kterých hlad, oheň a jiné nehody zahladili, ani počítáno. Přes 200.000 jich wzali w okolí Jerusalémském za swé, a 97.000 bylo jich od Římanů jato a díl k těžkým pracem, aneb k potýkání s drawou zwěří odsouzeno, díl za otroky prodáno. Tento poslední osud potkal mladý lid, kteří nedosáhli 17. rok swého wěku, a ženy bezbranné.

Poněwadž Jerusalém netoliko polohou, nébrž i umělostí přepewnů byl, proto diwili se Římané sami nad swým wítězstwim, a Titus wyznal, že toliko pomocí židowského Boha lze mu bylo Jerusaléma dobýti. — Za krátkou dobu podlehly také jiné twrze přemoci Římanu, a podobala se celá Palestina strašné pousti, neb města byla rozmetána, a pole zpustošeno, a mrtwolami poseto.

Po skončené válce židowské welel cisař, že žádné ze zbořených měst wystawěno býti nemá, polnosti se prodaly, a Židé, co jich posud zbylo, dosáhli toliko pod welkými platy dowolení, se scházeti, aby se potěšili slzinem někdejších slawných služeb božích, w chrámě Jerusalémském konaných.

Židowský národ, milowaný od Boha, národ, jenž se také we zwláštním smyslu národem božím nazýwal, jediný národ, který prawého Boha, Stwořitele světa, poznal a jemu se klaněl, tento národ, který diwem powstal a diwy zachowán byl, jenž uprostřed jiných národů, které ho nenáwiděli, sám stálým diwem a zázrakem se stal, musil od Boha, který jej národem učinil a opatrowal, pro jediný zločin, čehož příkladu na světě nestáwá, zničen a rozptýlen býti!

My ale wíme, jaký to byl zločin; wražda totiž spáchaná na osobě Messiášsowě, na Ježíši Christu, Synu Božím.

Ač byl chrám Jerusalémský pro trwanliwost, welikost a krásu wšech swých budow a pro wšelikou ozdobu swou diwem a zázrakem světa, a pro tu wěc, že byl jediným na světě, kde Bůh weřejnou službou a slawnými obětmi ctíwán, nade wšechny wzácnější a drahocennější, tento chrám, jenž byl na počátku na wýslownou žádost boží od krále nejbohatšího a nejmoudřejšího na zemi wystawen, potom za času proroku mnohými zázraky znowu wybudowán, pak zwětšen, a patrným znamením welebnosti božské poctěn, i od pohanů ctíwán a obdarowáwán, tento chrám nemohl zrušen a nawždy z okršku zemského wyhlazen býti, než toliko pro tu příčinu, aby dokonalejším službám

božím a mnohem wzneſſenějſſím ſwatyním místo poſtoupil. My tyto ſwatyně známe, jſou totižto ty naſſe, které Jeżiſſe Chriſta, prawého Boha, w ſobě zawíraji. Jakou tedy uctiwoſti a wděčnoſti máme do nich ſe ubirati? —

Kdyż byl zruſſen chrám a lid żidowſký rozptýlen, padl také zákon jeho ſám ſebou. Jakż pak mohl tento boží zákon, jenż byl tolikou připrawou dán a rukou boží na kamenné tabulky napſán, ten jediný, jenż ſe mohl honoſiti tim, że zákonem božím jeſt, na ten zpuſob ſe zlehčiti, że ſe plnění jeho dokonce a nawżdy ſtalo nemożné, pakli ſe to neſtalo pro tu wěc, aby na jeho místo čiſtějſſí a dokonalejſſí ſe poſtawil zákon, zákon totiż miloſti a láſky, jenż byl dán od jednorozeného Syna Božího lidem, a jenż ſe wpiſuje Duchem ſwatým w ſrdce wywolených božích?

Dokonaný tedy a úplný přechod ze ſtarého zákona do nowého jeſt čas zbořeni jediného chrámu prawého Boha, čas rozptýleni jediného národu, jenż prawého Boha ctiwal, čas zlehčeni jediného od Boha daného zákona. Zdali jeſt mezdle na zemi doba, jenżby ſwětleji do oči bila, ſilněji myſli lidſkou hýbala, wětſſí pozornoſti zaſluhowala nad tuto jmenowanou? Sám pán Jeżiš obracuje pozornoſt naſſi z předmětu, jejż apoſſtolé před očima měli, na diwadlo jim zahalené, jehoż doplnění my ſpatřujeme. Awſſak můżeme-li ſe tomu wſſemu obdiwowati, abychom ſpolu nechwálili Boha pro jeho neſmirné miloſrdenſtwí a pro naſſi blaženoſt w Jeżiſſi Chriſtu, Panu naſſem? Naſſe radoſt teprw tim ſe zdokona-

luje, poněwadž wssecky tyto události, jak od proroků, tak od samého puwodce nowého zákona předpowěděny byly.

Wssak sluší se ohlednouti po rozptýleném národu nesšťastném dále. Od ukončené wálky žili nesšťastníci pod těžkými břemeny až do času císaře Nerwy. Tento jim poněkud nadržowal, a pod jeho wládou sjednotili se zwlášťtě w Tiberiadě, a zřídili sobě tuto šťkoly. Císař Trajan zase měl se k nim přísněji, proto zbouřili se zase roku 115 po Christu, kde se hrozně mstili nad utiskowately swými, wssak podlehli zase brzo. Ještě twrdšší byl na ně císař Hadrian, proto nowá zpoura wypukla r. 134 pod náčelnictwím Bar-Kochby, jenž se wydáwal za Messiáše, a jehožto zámìr byl, wssecky Žídy z Palestiny wypuditi. Byltě tento odwážlivý muž od wěhlasného Akiby podporowán, jenž mu zlatou korunu postawil na hlawu, a dal raziti peníze na jméno tohoto swůdce. Takto se walný počet Židů kolem Kochby shledal, s nímiž on netoliko proti Římanům, nébrž proti Židum, jenž se zpěčowali s ním w swazek wejíti a proti křesťanům zuřil. Na počátku bojowal šťastně proti Římanům, wssak když římský wůdce Julius Sewerus se s ním potkal, byl přemožen a za hradby swého sídelního města Bithery (jenž prý jest starý Bethoron) zahnán, kde se po tři léta statečně držel, awšak tuto zahynul tento lživý Messiáš lidu swého, do wětší bídy uwrhnuw krajiny své. Zahynulo totiž přes 500000 Židu, nepočítaje těch, jenž hladem a nehodami jinými byli pohynuli; a mnozí z těch, co jich tam zbylo, byli za otroky prodáni, města pak jejich a dědiny znowu byly pustošseny.

Cisař Hadrian wystawěl znowu Jerusalém, wssak zapowěděl pod strátou hrdla, aby se nižádný Žid do Jeruſaléma přijiti neosmělil.

Cisař Julian měl Židy k wystawění chrámu Jerusalémského a to z pouhé zásti proti křesťanům; než stawba nepowedla se, nebot zemětřesení a oheň, jenž ze země wyssléhnul a dělníky pohubil, zastrassily dálssí o tu wěc se pokoussení.

Po tom se stal Jerusalém hlawním městem křesťanstwa. Zástupowé poutníku walili se z křesťanských zemí do Jeruſaléma. Mnozí nábožení mužowé a ženy usadili se we městě, aneb na blizku jeho, kostely, kaply a jiné pomníky množily se.

Na místě, kde pán Ježíš s učeníky stál, předpowidaje zboření města Jeruſaléma, wystawěl se chrám, z něhož teď nikde ani stopy. Nedaleko toho jsou hrobky proroků, totiž dwě neb tři hluboké jeskyně we skále wytesané.

Blíže těch hrobů, wssak poněkud sewerněji, nalezá se jeskyně, kde prý se posledně shromáždili apoſtolé, nežli se byli rozessli kázat sw. ewangelium, kde prý sněsení apoſtolské wynesli [1]). Ta-

---

[1]) Připisuje se sněsení Apoſtolské sw. Apoſtolům Páně w takowémto pořádku (ok. S. Aug. serm. 115 de temp.) Sw. Ap. Petru prwní článek wiry: „Wěřím w Boha.“ Sw. Ondřejowi druhý: „I w Jesu Christa atd.“ Sw. Jakobowi třetí: „Jenž se počal atd.“ Sw. Janowi: „Trpěl pod atd.“ Sw. Tomášsi: „Sstoupil do pekel.“ Sw. Jakobowi mladšímu: „Wstoupil na atd.“ Sw. Filippowi: „Odtad přijde atd.“ Sw. Bartoloměji: „Wěřím w Ducha sw.“ Sw. Matoušsi: „Sw. Církew obecnou

to jeſkyně jeſt as 20 krokú dlouhá, a ſtrop jeji podepírá ſe o 12 oblonkowých pilířú. Má ſe za to, že kdy's zaſwěcena byla ſw. Marku.

Nad touto jeſkyní as 20 krokú od cesty hledáme mezi mnohými rozwalinami praſtaré ſtawení z teſaného kamene, kteréž zahrnuje jeſkyni, jenž druhdy Pelagii, bohaté a wěhlaſné herkyni Antiochenſké, za obydli ſlouzila. Wyprawuje ſe totiž, že tato Pelagia po ſwém obráceni na wiru křeſtanſkou u ſebe uzawřela, w oděwu jako jeptiſſka žiwot ſamotný tráwiti, a že w této jeſkyni welmi přiſná na ſebe bywala. Mnozí twrdí, že ſe pán Ježíš ſám do této jeſkyně utekl, aby zde odpočinul.

Sluſſi pak po té rozhlídce na Jeruſalém, chrám jeho a oſud lidu tohoto zaſe za Chriſtem, an ſe ubírá ſe ſwými do Bethanie, na které ceſtě rozmlouwal s nimi o blízkoſti welikonočních hodu, o ſwé ſmrti, jenž přijiti má w tento čas.

W týž wečer ſeſſli ſe údowé wyſoké raddy w domě nejwyššího kněze Kaifáſſe, aby ſe uradili, jakby Ježiſſe nejjiſtěji lapiti a uſmrtiti mohli. Bylo pak uzawřino w této ſchůzce, p. Ježiſſe nenadále přepadnouti, jmouti a uſmrtiti. To wſſak nebylo poprwé, co tak uzawřino bylo, teď o to ſe jednalo, aby ſe to ſtalo jeſſtě před Welikonoci, poněwadž ſe obáwali, že jim pán Ježíš po ſlawnoſti zaſe do Galilee aneb jinam uhne. Nebylo to wſſak tak ſnadno k wywedeni, co ſe uzawřelo, neb

---

atd." Sw. Šimonowi: „Odpuſſtění hříchů." Sw. Tadeáſſowi: „Těla wzkříſſení." Sw. Matějowi: „A žiwot wěčný."

bylo se co bati powstáni lidu, w němž se wysoká radda mohla sama obèti státi. Wšak druhá obtižnost pro ně byla ta, kterou téhož wečera nepředzwídali, že se pán Ježíš ani we stredu, ani we čtwrtek w chrámě neukázal, kde ho jiti zamýšleli. Nebyliby zajisté prowedli hříšný úmysl, kdyby se nebylo nahodilo, co bylo na wlas předpowědíno ústy nejswětějšími. Jidáš Iskariotský, jehož nezřízená lakota po penězích bez ustání pohánèla z neprawosti do neprawosti, přišel sám do raddy, neboť, jak písmo prawí, ďábel sám wjel do srdce jeho, tento jeden z dwanácti přišel k nejwyšším kněžím, aby jim pána Ježíše, swého laskawého mistra, wydal, a také se radil s důstojníky stráže chrámowé, na jaký způsob jim ho wydati míní. Jak se podobá, byl Jidáš w raddě židowské dobře znám. Hned, myslím, po wečeři u Simona malomocného použil té noci, aby se podíwal ku Kaifášowi, kde byla radda pospolu. Dussi, které nechutná ctnost, nechutná také společnost ctnostných lidí; ona wyhledáwá společnost hříšných. Člowěk proto miwá ze spolku hříšníků, nepřátel Božích, Církwe a náboženstwí potěšení, ponèwadž již sám takowým jest. „Co mi chcete dáti, a já wám ho zradím?“ jsou ta hrozná slowa, která ze srdce ďábelského wyšla. Hrozná, prawíme, zdali není tomu tak? Kdo jest ten já? Jeden z těch, kterých z welkého počtu učeníků si Pán zwolil, aby byli blíže něho a účastenstwí měli w zwlášstních milostech s ním důwěrněji obcowati, aby wíce diwů, kteréž činil, świdkowé byli, aby také w čas potřeby sami diwy činili, slowem jeden z těch, kterých on swými dobrodiní-

mi obſypáwal. A koho zamýſſlel zraditi? Jeſſe, Meſſiáſſe, Syna Božího, krále Iſraelſkého, Spaſitele ſwěta, člowěka nejjemnějſſího, nejlaſkawějſſího, toho, jehož ſwatoſt žiwota weſſkeren lid we wážnoſti má, jehož ſlowo poſlouchá a jehož zázrakům ſe obdiwuje. A komu ho wydati chce? Nepřátelum, bezbožníkum, zlosynum, kteří ho pronáſledují, a ho z pouhé bezbožnoſti a žárliwoſti nenáwidí. A k čemu? Aby s ním po chuti nakládali, jemu ſe poſmiwali, jej hanèli, bili, a w mukách uſmrtili. Což může hroznějſſího býti? Hanebný kup byl uzawřen. Slibeno mu 30 ſtříbrných. Newí ſe teď s jiſtotou udati, mnoho-li bylo podlé naſſich peněz, awſſak to jiſto, že tak byla buď celá aneb toliko polowiční cena za otroka. Ježiš tedy za welmi lewnou cenu ſe prodal, jeho miloſt, duch a láſka ſe necenily; ſſetřilo ſe wſſi opatrnoſti, aby ſe nikdo nedowěděl, co ſe we tmách kulo.

Na ráno dostawil ſe Jidáš k swému místru, jakoby nic, a troufal ſi poſtawiti ſe před něho, aniž ſe ſtrachuje zraku jeho, ani wſſewědoucnoſti jeho, tak ſobě počínal, jakoby mu ſwědomí té nejmenſſí nečinilo předházky, neohroženě, jakoby za hřích nižádné nebylo k obáwání pokuty. Ach! přijdeli to s hříſſníkem až tam, že již ſe duſſe uſtlala w neprawoſtech, potom owſſem není léku. Jidáš ſtojí uprostřed druhých apoſſtolů, jakoby žádné jiné myſſlénky, žádoſti a zámyſly neměl, než oni. On následuje Ježiſſe, jako oni; on poſlouchá jeho učení, jako oni; on také na oko bedliwě plní rozkazy jeho, jako oni; w jeho twáři neznamenat žádné změny, aniž w řeči jeho jaké nejiſtoty. O, tmo Jidáſſowa ſrdce, jak hluboká

jſi ty byla! — O, kdyby nebylo takowých na ſwětě, a předc bohužel až podnes i mezi křeſťany jſou. Pomocí Jidáſſowy huſté tmy miſi ſe až podnes pokrytſtwí mezi pobožnoſt, a newěrnoſt mezi newinnoſt. Táž duſſe, která ſe we tmách hřichu oddala, objewuje ſe ráno na ſwětle we ſpolečnoſti wěřících weſelou twáří, což owſſem dowrſſuje miru neprawoſti, a nejedné duſſi i ceſtu kajicnoſti na wždy zawírává. W témž chrámu, při též ceběti a ſlawnoſti, také ſnad, čehož Buh zawarug, i při témže ſwatém ſtolu a oltáři na jeden zpuſob pobožným bývá ſprawedlivý a hřiſſnik, apoſſtol a Jidáš, přítel a zradce. Lidé ſe pomíſi, neprawoſt ſe z toho raduje, wſſak Buh rozdil činí, a ctnoſt wítězí.

U wſſech činech bawí ſe Jidáš w ſrdci toliko s náružiwoſtí ſwou, neb ſtojí o něm pſano: „A od té chwíle hledal příhodného času, aby ho zradil.“ Peníze již w rukou miti, které mu ſlibili, příhodnou dobu k polapení ſwého miſtra wyhlidnouti, owſſem bez hluku, aby ſe lid o tom nedowěděl, tok jediné bawilo duſſi jeho. Právě tak až podnes činí každá duſſe náružiwoſti plná. Na ſwou náružiwoſt pamatuje, a na proſtředky, kterými by ji ukojila, a na nic jiného. Ona na to pamatuje, jeli na ceſtě, aneb již w chrámu Páně, při poklidu a při práci, w ſpolečnoſti a při modlitbě. Ona ſe toliko s ſebou zaměſtkáwá. Jiné myſſlénky nemá, aniž jiného přání, jinaké záměry; ona ſobě nepřipomíná minuloſti, a nemá ohledem na budoucnoſt jiné úmyſly, než ty, jenž ſe wztahují na náružiwoſt, kterou ſkrz na ſkrz projata jeſt.

§. 53.

P. Ježíš se ubírá do Jeruſaléma, aby jedl beránka welikonočnihо.

(Mat. 26, 17—29, Mar. 15, 12—25, Luk. 22, 7—30, Jan. 13, 1—30).

Když ſe byl přiblížil den, kdežto beránek welikonoční ſe požíwal, otázali ſe učenici ſwého mistra, kdeže bude s nimi jísti beránka welekonočnihо. Dle zákona muſil ſe beránek w Jeruſalémě toliko jídati, kde byl také každý hoſpodář zawázán, komnaty, kterých pro ſebe nepotřebowal, wenkowanům k jedění beránka připuſtiti. Této zas muſili ſe záhy o ně poſtarati, což možná doſt i ſám p. Ježíš již byl učinil, wſſak tajno u ſebe podržel; k nalezení toho domu ale ponžil ſwého božſkéhо předzwídawého ducha, dáwaje dwěma učenikům Petrowi a Janowi, kterých na připrawu welikonoční wečeře byl wyſlal, znamení to, že uhlídají člowěka, an wodu we džbáně do domu ponese. To wſſecko proto ſnad, aby ſe nikdo nedowěděl, kde ſe ubytuje; nebo zajiſté muſilo na tom domácímu hoſpodáři záležeti, aby wſſe tajno oſtalo, poněwadž wyſoká radda přiwržencům p. Ježíſſowým kletbou wyhrožowala. Kdyby učenici ſe byli teprw poptáwali po přibytku jeho, mohlo celé tajemſtwí prozrazeno býti. Učenici prowedli, jakž jim bylo nařízeno.

(O jedění beránka wiz ſlawnoſt welikonoční.)

Pod wečer dorazil pán Ježíš s druhými apoſtoly do Jeruſaléma, a ubíral ſe do domu, kde

Petr a Jan beránka welikonočního uchystali. Snad tu to bylo, kde se strhla mezi nimi hádka o přední místa. Pán Ježíš hleděl jich upokojiti, jakož již několikráte byl učinil, ponèwadž si přál mezi nimi swornost miti. On domlouwal jim, že mezi nimi nemá býti jaké přednosti, což toliko u světských místa miwá. U nich že toliko ten bude přednost miti, jenž jiným nejwíce služby byl prokázal. Pán Ježíš jim také ihned skutkem byl dokázal, jakby jeden k druhému chowati se měli.

Zasedna za stůl wylil nejprw swoje lásky plné srdce řka: „S touženosti žádal jsem tohoto beránka jísti s wámi, prwé nežbych trpěl.“ Bylatě zajisté poslední wečeře, kteron s učeníky swými w tomto životě konal, bylo to poslední loučení se s nimi. „Nebo prawím wám, že od této doby nebudu ho jísti, až se naplní w králowství božím.“ Beránek židowský měl brzy ustanoweným beránkem křesťanským doplnění swého dosici, wssak zase beránek křesťanský, ač posud ukrytý, nenajde wyplnění swého dříwe, až w králowství božím, kde Bohem se nasytíme, jehož bez roussky pozorowati budeme, což nejwětší blaženosti bude pro nás.

Na to pak wstal pán Ježíš, a složil roucho swé, a wzaw sstat přepásal se. Potom nalil wody do měděnice, a počal umýwati nohy swým učeníkům, a utíral sstatem, kterým byl opásán. Což pak tu zapoměl pán Ježíš, kým jest, a co lidé před nim jsou? že jest nejwyššší soudce, a že my wssickni jednou před jeho stolici soudnou se octneme, a že jeho Otec od té doby wssecky lidi jemu podrobil, že mu dal nejwyššší a neobmezenou moc nade wším, co na nebi a na zemi jest? Což pak

zapomèl, že z Boha wyssel, z Boha se narodil, od wěčnosti od Boha zrozen byl, samému Bohu rowen, týž Bůh, jako Otec? Zapomèl, že jeho swaté člowěčenstwi brzo se promění, a že Bohočlowěk na prawici seděti bude? Ne, na to nezapomèl, aniž mohl, a přede se ponížil tak hluboce, že nohy myl aposstolům swým. Musili zajisté učeníci jeho, když se k tomu chystal, s podiwením na něho patřiti; proto, když začal u Simona Petra, jako ustrnulý wywolal tento: „Pane, ty mi nohy myješ?“ neboť on se toho nenadál, žeby mistr jemu nohy myl. Owssem totě něco nepochopitelného, a proto také odpowěděl p. Ježíš: „Co já činím, ty newíš nyní, ale zwíš potom.“ Jakoby chtěl říci: „Ty nechápeš nyní tajemstwí mého sníženi, aniž božský pokrm, který pro wás hned ustanowim, a k jehož přijímáni wás připrawuji, wssak to jednou pochopíš.“ Nicméně Petr stál na swém, odpowídaje takto: „Nebudeš mi noh mýti na wěky.“ Owssem rázná powaha, welká wira a hluboká pokora Petrowa, wssak dle toho, jak mu Pán domlouwal, byl Petrův odpor přílissný. Swatý Jan křestitel neodpíral tak urputně, ač se z počátku zpouzel Spasitele swěta pokřestiti. Prawda jest, že wssickni pochopiti máme, že nejsme hodni, k pánu Ježissowi se blížiti a ho přijíti, wssak když nám to sám naporučil, urazili bychom ho zajisté, wzdorujíce jemu. Pokora, která odmrssťuje jeho milosti, když jich poskytuje, nezasluhuje toho jména, přewrhuje se w hrdost a drzost. Proto se ozwala po druhé swatá ústa Spasitelowa, dáwajíc Petrowi strassliwou wýstrahu: „Neumyji-li tebe, nebudeš miti dílu se mnou.“

Toho bylo potřebí k překonání odporu pokorného a horlivého apoštola Páně. Polekaný učenik odpowídá: „Pane, netoliko nohy mé, ale i ruce i hlawu.“ Tuto znamenati úslužnost a milowáni hodnou rázność Petrowu, jenž plný horliwosti pro swého mistra s tělem a s duši jemu oddán jest. Podobá se, že sw. Jan si to za čest pokládal, tuto Petrowu ctnost nám zwlášť wyličiti. Prawá pokora, wykročuje-li také někdy z mezí, přec se twrdošijnou nestáwá, drží se w jisté míře, a konečně powoluje. Podáwaje se Petr w jiný zase pokleseк padá, který ihned laskawý mistr naprawuje slowy: „Kdo jest umyt, nepotřebuje, než aby nohy umyl, ale jest čist wšecken.“ Ihned počal pán Ježiš umýwati.

Dělo pak se u wýchodčanů umýwáni také proto, poněwadž oni podešwe s řemeny, aneb jinak sandalie nosili, čimž se začasto přihodilo, že sobě nohou zaprášili. Aby tedy nepošpinili podušky na pohowkách, umýwali se jim nohy k tomu určenými otroky neb otrokyněmi (3 Král. 25, 49); wšak hostům wzácnějším, a těm, jenž se měli nad obyčej uctiti, konal tuto službu hospodář sám. Také sobě umýwali Židé před jidlem ruce a nohy, ku kterému konci se nanošilo wody do wečeřadla.

Po půtce, již wedl pán Ježiš s Petrem o umýwáni, nezpouzeli se druzí apoštolé wíce. Pozorowali pokoru páně Ježišowu s úžasem, a přijali od něho službu, kterou jim konal, owšem hanbice se sami před sebou za to. Jidáš jediný, wida Ježíše u nohou swých, nepohnul se; tolik lásky, něžnosti a pokory bylo mu ničim. Bylo-li kdy

na ſwětě ſrdce ſurowějſſí, diwnějſſi a zatwrzelejſſi nad Jidáſſowo?

Teď mu laſkawý miſtr jeho dáwá patrnými ſlowy na ſrozuměnou, že o wſſem wí, a Jidáš nic ſe neboji, nic nepředwídá, chwátaje w úſtřety dobrowolné záhubě, a nemyſle na nic jiného, jen jakby ohawný úmyſl ſwůj w ſkutek uwedl. Takto podnes nezachwěje ſe zaſlepený a drzý hřiſſník, jenž pokaleným ſwědomím k ſtolu Páně ſe bliží, aniž před oſſkliwým hřichem, jejž páſſe, aniž před hroznou pokutou, do nižto ſe wrhá.

Když pak byl umyl wſſem apoſſtolům nohy, wzaw zaſe na ſebe ſwrchní roucho, poſadil ſe za ſtul, řka jim: „Wíte-liž, co jſem učinil wám?“ Chtěl tím říci: Chápete-li tajemſtwí toto? Tuſſíte-li úmyſl wſſeho? — My owſſem můžeme na to odpowídati, že chápeme již. Kdybychom podnes nechápali, byloby jen wlaſtní winou. My dobře wíme, co Ježíš Chriſtus pro nás učinil. Tiſícerá hlaſy nám to ohlaſſowali, tudyž wýmluwy nemáme. Jinak bylo tenkráte u apoſſtolů, proto jim toho laſkawý miſtr wyſwětlowal takto: „Wy mne nazýwáte miſtrem a Pánem, a dobře prawíte, jſemť zajiſté. Poněwadž tedy já, Pán a miſtr, umyl jſem nohy waſſe, i wy máte jeden druhého nohy umýwati,“ t. j. on jeſt miſtr, aby nás učil, a Pán, aby nám poručel. Onť jeſt i we ſwém ſnížení, we ſwých mukách, a w ſmrti ſwé miſtrem a Pánem naſſim. Onť jeſt miſtr a Pán, ač již ze ſwěta poodeſſel. Onť jeſt miſtr a Pán we ſwátoſti ſwého těla a krwe. On také miſtrem a Pánem těch jeſt, kteří ho nepoznáwají, jim pohrdají a jemu zlořečí. „Příklad zajiſté dal jſem

wám, abyſte, jakož jſem já učinil wám, tak i wy činili" atd.

Mezi wečeři připomíná apoſſtolům blaženoſt jejich, a také i to, že ſe jeden z nich proti němu zpouzi, již jej prodaw a zradiw, a přidal: „Již nyní wám (o tom prawím), prwé než ſe ſtane, abyſte, když ſe ſtane, uwěřili, že já jſem" Mají-li pak zráda Jidáſſowa a wyličení muk Ježiſſowých, mohou-li okolnoſti jeho ſmrti, jakž jich naznačili proroci, a konečně Spaſitel ſám, pro nás nejiſté a pochybné býti? Kdož jiný, než Bůh ſám, mohl wſſechny připadnoſti tak ſpojiti, lidu zwěſtowati, a do knih naznamenati, jenž té doby byly po celém ſwětě rozneſſeny? A kdož muže býti ten, jenž takowé předpowědi na ſebe potahuje, a které ſe také na něm na wlas wyplnily, nežli zač ſebe ſám wydáwá, totiž wyſlanec boží, Syn boží, Spaſitel ſwěta a nejwyſſí ſoudce lidí?

O jak krásná jeſt wira naſſe, a jak utwrzená, jak božſká! Proto wſſim právem mohl dále říci Pán a miſtr náš, a weſſkerého ſwěta, zapřiſahaje ſe: „Amen, amen, prawím wám: Kdož přijímá toho, kohož byl poſlal, mne přijímá, a kdo mne přijímá, přijímá toho, kterýž mne poſlal." Tedy s jakou ochotou a láſkou máme každého z učenikú Ježiſſowých přijímati, který od něho a ſwaté Cirkwe jeho ſe nám poſílá, který pracuje o wěčném blahu duſſí lidſtých, a na zachowání a rozſſíření králowſtwí božího. Jej přijíti, jeſt, jako Ježiſſe Chriſta uwítati, jako Boha přijíti. Jej odbýti a zawrhnouti, jej pronáſledowati, jeſt tolik, jako Chriſtu Ježiſſi ſe protiwiti, a tomu, jenž ho na ſwět poſlal.

Záleželo pánu Ježíssowi nemálo na tom, aby se swětu nezdálo, že byl zrazen, aniž se čeho nadèje; aneb že o tom mlnwil, nemaje prawé jistoty. Apoſstolé wečeřeli wesele dále, an jim pojednou mistr a Pán jejich řekl, že jeden z nich ho zradí. Jhned zarmoutili se wſſickni, a děſili se té myſſlénky. Wſſak zrádce nezwyzradil se jeſſtě, ale dwořil se, jakoby nic. Jeden po druhém otazowali se mistra: „Pane, zdali já jſem?“ neboť sami sobě neduwěřowali, a ſtrachowali se o sebe. Tak u wětſſí rozpaky přiwedl Pán w tomto obledu newinné učeníky, an pojnd ſſetřil hlubokého mlčeni, nechtèje winníka na swětlo wynésti, aniž druhých wſſech za newinné prohlášiti, toliko odpowidaje řekl: „Kdo se mnou omáčí rukou w miſe, to jeſt, kdo se mnou z jedné miſy ji, ten mne zradí.“ Jhned ohlaſſuje ſmrt ſwou ſlowy: „Syn zajiſté člowěka jde,“ jakož pſáno jeſt o něm, a pak wyhrožuje člowěku zrádci: „Ale běda člowěku tomu, ſkrze něhož syn člowěka zrazen bude; dobré by bylo jemu, by se byl nenarodil člowěk ten.“

Kdožby nezachwěl se nad takowou wýhrůžkou; awſſak Jidáš odpowidá chladně: „Zdali já jſem?“ Což pak pohnulo Jidáſſe takto se otázati mistra swého? Snad ta přísná wýhruzka? Wſſak takowí hříſſnici nelekají se wěčnosti! Možné, že zamýſſlel tim odſtraniti podezřeni u druhých ſpolunapoſſtolů, neboť hříſſnici, kteří se nebojí Boha, začaſto lidí se báwají. Možné, že se ſpoléhal na dobrotiwoſt swého mistra, neboť hříſſnici se ſtáwají ſmělejſſími tenkráte, když se domniwají, že se mohou bezpečiti láſkou a dobrotou těch, proti nimž

stoji. Jsoutě bohužel hříšníci začasto tak zaslepeni, že se i u zpráwě boží stawí jako newinní, ač jim swědomí dosti hrubé wýčitky dělawá, a přistupují s oprawdowě pobožnými k stolu Páně, jakoby nic. O kéžby powážili, co odpowěděl pán Ježíš na drzou otázku Jidášowu! Druhým apoštolům, kteří tutéž otázku jemu stawili, nedal odpowědi, než jemu odpowídá zřetedlně: „Ty jsi řekl!“

Co měl teď činiti Jidáš, an ho Spasitel pojmenowal, že jest zrádcem jeho? On měl odejíti a oplakati, co zlého byl obmýšlel proti welkému dobrodinci swému, aneb měl ihned w skutek uwésti, co si umínil, a k čemu se nepřátelům byl zawázal. Proč také hanobil swoji přítomnosti společnost sprawedlniwých? Neboť místo, kde se nacházel, bylo swaté, kde se w krátké době měla božská tajemství konati a rozdáwati, a které, pakli přijme, na wěčné zatracení jísti a píti bude. Co ho tu posud zdržowalo, an již slyssel, že pán Ježíš o wssem jistou wědomost má? Wšak z toho si hříšníci, jaký on byl, mnoho nedělají. On se jesště spoléhal na to, že laskawý Pán o jeho černém úmyslu druhým apoštolum nepowí. Kdyby Christus patrným zázrakem před lidmi ohlasowal nehodnost wssech k stolu jeho přistupujících, zajisté bez dokonalé přípraway nikdo by nepřistoupil [1]), že

[1]) Sami swati Otcowé nám toho strassliwé příklady we swých knihách zanechali, z nich swatý Cyprian, arcibiskup Kartaginský, podáwá některé. Takto wyprawuje mezi jinými tento swatý Otec, že jistá paní, když nejprw byla pojedla krmi modlám obětowanou, přistoupila hned potem k stolu Páně. Awšak nebyl tento pokrm nebeský pro ni potrawou

pak lastawý smirce náš showiwá a diwy zhusta nečiní, směle a beze strachu přistupují mnozí, aniž dbají o roucho swatební. — Také se snad obáwal, že by se tím wyzradil, kdyby ihned odessel. Úmysl jeho byl, swou newěrnost ukrýwati, a dříwe neodcházeti, až zarowen s druhými.

Wssak teď přikročíme k skutku, kterýž učinil p. Ježíš, tak wznessenému a přediwnému, že po wtělení Syna Božího zajisté nejwětssí a nejpodiwnějssí jest, jejž wssemohoucí ruka Páně kdy na nebi a zemi wypůsobila, aneb wypůsobiti mohla. Tento skutek jest:

Ustanowení nejsw. swátosti oltářní.

Swatý ewangelista nám wypisuje o tom takto: „A když oni wečeřeli, wzal Ježíš chleb, a dobrořečil, i lámal a dáwal učeníkům swým a řekl: Wezměte a jezte, totoť jest tělo mé. A wzaw kalich, díky činil a dal jim, řka: Pijte z toho wssickni, neb toť jest krew má nowého zákona, která za mnohé wylita bude na odpusstění hříchů.“

Nejinak než při stwoření swěta počínal si w té nejwznessenějssí době celého žiwota swého. Tam jedinké slowo pronesl, a stálo před ním nebe a země. Rowněž zde promluwil Spasitel náš laskawý a wssemocný slowa, a ihned se proměnil chleb

---

pro ducha, nébrž jedem, prawí tento Swatý, neboť zardousila se a mrtwá padla na zem. Něco tomu podobného přihodilo se roku 1312 w Iwančicích na Morawě, což jesstě k tomu dwěma jinými zázraky božskou wůlí doprowoděno bylo, jakž nám té doby nejhodnowěrnějssí spisowatel a očitý swědek Petr, opat Zbraslawský w Čechách, w knize swé zachowal.

w tělo jeho živé, a wino w krew jeho živou. Můžeme-li pak w Ježíše Christa uwěřiti, a zároweň o skutečnosti těla a krwe w této svátosti pochybowati? Slowa jeho jsou světlá, a byloby zajisté newěrnosti tou nejwětší, zde pochybowati. Nepochopujeme-li tohoto tajemstwí, nezapomínejme, že to jest wlastnost wšech tajemstwí wiry naší a wšech svátosti našich. Proto také hned z počátku večeře této připomíná nám sw. Jan wšemohoucnost Pána našeho Ježíše Christa slowy: „Wěda Ježíš, že wšecky wěci dal jemu Otec w ruce.“ Swati Otcowé naší napominají nás, bychom newěřili wlastním smyslům, nébrž slowům toho, jenž prawil: „Budiž světlo!“ Proto se opírala svatá Církew Berengarowi, kacíři jedenáctého století, což po něm potom Kalwin w šestnáctém wěku opakowal, kteří, an jim toto tajemstwí wysoko nad rozum šlo, podobu na místo skutečnosti, a swoje wlastní myšlénky na místo božského účinku pokládati usilowali. Proto také wywrhla sw. Církew z towarystwa svého ty, jenž takowé kacířstwí obnowowali aneb slowa svého božského chotě na ledajaký způsob překrucowali. Ano každý věrný katolík w pochybnostech takto sobě namlouwej: „Já wěřím, aniž se rozmýšlejme! Já to wěřím twoji svaté Církwi; já to wěřím, poněwadž jsi to sám wyřknouti ráčil, neb ty máš slowa života, a poněwadž twá mocnost neskončená jest. Já wěřím, že pod způsobami chleba a wína twé nejsvětější tělo a drahocená krew twá přítomná jest. Jaká to přednost, tebe na takowý způsob mezi sebou miti. Budiž tedy tato božská svátost ukryta w našich oltářích, aneb na nich

uložena, aneb po ulicích nessena, já wssudy za tebou půjdu a tebe na každém místě uctiti hodlám; já wssudy twé přítomnosti užiti a ujistěn býti wolím, že u tebe se nacházím, bych tebe na své oči newiděl. Já se hanbím, otázati se rozumu svého, jak to možno? maje zřejmý wýrok twůj, twých apostolů, swatých Otcůw a Církwe swaté před sebou; aniž bych uwěřil celým sborům lidských rozumů jinak wykládajících. Proč bych pochybował, an i sám ďábel wěřil, že si můžeš z kamene chleba udělati?

Wšak pán Ježiš neustanowil tuto swátost toliko k úctě své, nébrž také proto, aby krmil duše naše, aby jim swůj život poskytował, nebo sám nás k tomu nabizí slowy: „Jezte, pijte.“ Tento zajisté jest onen pokrm a nápoj, jehož se Kafarnaumští tak náramně stitili. Měli-li wšak oni osklliwost z pokrmu, jehož tajemství tenkráte netušili, nebudu snad já nic podobného w srdci chowati, maje wícu silnou w podstatnou přítomnost Christowu w této nejswětějši swátosti. Ano on sám to poručí a wyhrožuje mi, kdybych nepožíwal pokrmu toho. Pakli hodně požíwati budu, slibuje mi život wěčný. Pane, uposlechnouti wolím.

Jestit pak tato swátost také prawá obět za hříchy swěta. Touto obětí jest Ježiš Christus sám, jenž se nalezá w podobě smrti, poněwadž tělo jeho pod způsobou chleba rozděleno jest od krwe pod způsobou wína, aby se nám wyobrazila oprawdiwá smrt, kterou na kříži dokonal. Obět Melchisedecha, krále Salemského, jenž byla pouhý chleb a pouhé wíno, byla této naší obětí obrazem;

naſſe jeſt dopluněním onoho obrazu, jeſſto ſe tu Ježiš Chriſtus ſám pod způſobami těmi Bohu Otci obětuje. Takowouto obětí oſwědčuje ſe Chriſtus w prawdě kněžem dle řádu Melchiſedechowa, který co král a kněz chleb a wino obětowal. Byltě pán Ježiš již také dle rodu ſwého jako člowěk z kmene králowſkého (Judowa) poſſlý, a co Buh owſſem králem wěčným. Poněwadž tedy kněžſtwí jeho wěčné jeſt, tudyž i obět jeho powěká. Proto uſtanowil p. Ježiš podřízené kněžſtwo, aby zaſtupowalo místo jeho a we jménu jeho jednalo, a aby jejich widitelným konáním táž obět, jejížto newiditelným kněžem on ſám jeſt, na zemi až do ſkonání ſwěta přinášſina byla, jako on ji započal. Prwní kněží druhého řádu byli apoſſtolé, kterým důſtojenſtwí toto odewzdal ſlowy: „To čiňte na mou památku!“

Jeſtiť obět jediná, jenž uſtanowena jeſt na místo wſſech ſtarých obětí. Oběti modloſluženíkú přinášſely ſe ďáblům, tato pak wſſechny zničila. Obětí přirozeného a Mojžíſſowa zákona byly toliko předobrazné oběti, tato naſſe jich dopluněni jeſt.

Onať jeſt jediná a táž s obětí na kříži dokonanou, nebok obět a obětný kněz týž jeſt, tytéž zásluhy a tentýž účel, toliko we způſobě rozdíl panuje. Na kříži konala ſe obět způſobem opraw-dowé, ukrutné a hanebné ſmrti, zde pak jeſt ſmrt tajemná a nekrwawá, jenž ſmrt kříže napodobňuje, a ſtálou jeji upomínkou jeſt, wſſak bez bolesti a jakého pohaněni, ano opak doprowázena jſouc úctou, poklonou, wděčnoſtí a láſkou wſſeké Cirkwe, která ſe w ni s newiditelnou hlawou ſwou Chri-

ſtem ſjednocuje, a duchownim způſobem také ſe obětuje. W tomto ſmyſlu prawil také Spaſitel k apoſſtolům ſwým: „To čiňte na mou památku,“ t. j. na památku mého narozeni, mého ſe podrobeni zákonům lidſkým, mého wyučowáni, mého poſtu, zwláſſtě mého utrpeni, mé ſmrti, mého z mrtwých wſtáni, nanebewſtoupeni, mé wěčnoſti, a wſſech tajemſtwí mých, a miloſti, kterých wſſem wěřicím uděluji buď pod znamenimi widitelnými aneb bez nich, a udělowati budu až do ſkonáni ſwěta. Jeſtiť tedy Chriſtus na oltáři nejhojnějſſi a newywážitelná ſtudnice nejhlubſſi pobožnoſti, wſſak, aby ji býti mohla, muſí ten, jenž ſe za nás obětowal, s duſſí i s tělem ſwým zde přitomen býti.

Dnaſ jeſt jediná pro wſſecka miſta, a pro wſſecky časy. Co konal pán Ježiš při poſledni wečeři, koná ſe podnes, a bude ſe konati až do ſkonáni ſwěta. Tedy o této oběti prorokował Duch ſwatý ſkrze úſta Malachiáſſe proroka: „Nebo od wýchodu ſlunce až na západ, weliké jeſt jméno mé mezi národy, a na každém miſtě kadi ſe a obětowána bývá jménu mému obět čiſtá.“ Pán Ježiš jeſt touto oběti, wežby ji zuſtáwá, a totiž oběti čiſtou, ano i w rukou nečiſtých, oběti, která ſe koná na wſſech miſtech, kdež ſe mſſe ſwatá ſlouživá. O, zajiſté podiwné jeſt toto dilo božſi! Ano, mělobý nás takowé pomyſſleni wzbuzowati k hlubokému jejímu uctěni, k pobožnoſti a láſce. Byltě pán Ježiš božſky uctěn od mudrcu, an co dítě w jeſlech odpočíwal, od apoſſtolů na korábě, od málomocných a ſlepých na weřejných uſtách, nemůli bychom my Pána nebeſ a země pod způſobami chleba a wína jako Boha na ko-

kenou ctiti, před nimž se i wssechna kolena ohýbají na nebi, na zemi a pod zemí? Abychom se sw. Augustinem smýssleli, prawíme: „Netoliko nehřessíme, když se mu klaníme, nébrž hřessili bychom, kdyby jsme se neklaněli."

Onak jest oběť potřebná. Náboženstwí bez oběti nezasluhuje toho jména, a nehodí se pro lidi. Prawé náboženstwí již od Adama mělo swé oběti, které se pod zákonem množily. I náboženstwí liché mělo oběti, ač bezbožné byly, jenž se ďáblum přinássely. Proč by tedy mělo náboženstwí křesťanské, jenž jest doplnění zákona a prawda ryzá, jenž zastoupilo místo obrazů, bez oběti jíti? Což tedy jest náboženstwí kacířů, poněwadž oběti nepoznáwá, a také žádných nekoná? Oni prawí, že mají oběť kříže a denně ji sobě připomínají. Krwawá oběť kříže toliko jednou se wykonala, a duchowní upomínka na ni není obětí. My máme také oběť kříže, wssak my máme ji tak, že se nám každodenně před očima na oltáři objewuje. Na kříži dokonal pán Ježíš welký a neskončený poklad swých božských milostí, wssak tento poklad postawil za obecné jmění wssech lidí, aniž patří jednomu wýhradně. Jednotliwý křesťan musí se k tomu pokladu dobrowolně blížiti, a musí se jím obohatiti, on se musí k tomu milostiwému moři blížiti, a musí z něho, owssem podporowán boží mocí, čerpati wírou, kajícností, nadějí a láskou. Nesmírný tento poklad nalezá katolík we mssi swaté, tu mu přichází pán Ježíš w ústřety, nesa w rukou poklad swého utrpení, a každému jej podáwá, aby okusil z něho pro žiwot wěčný. Jako woda, jenž se wyprýsstila z bohaté studánky, w potůčkách se

rozwádi, aby zwlažowala zahrady a lučiny, a sama w potúčkách wodou ſtudánkowou býti nepřeſtáwá, rownèž tak řine ſe miloſt, již pán Ježiš na kříži byl dokonal, tiſiceryhmi obětmi mſſi ſwaté na miliony katolických duſſí, a miloſti mſſi ſwatých ſjou miloſti kříže. Aneb jakož ſe wyjádřil ſwatý ſněm Tridentſký (Conc. Trid. sess. 22, c. 2): „Kříž jeſt ſtrom žiwota, kdež nebeſké owoce roſte, mſſe ſwatá jeſt ale zlatá mísa, w níž ſe nám toto owoce poſkytuje.“

Naſſe obět jeſt k prawému uctění Boha potřebná, nebot ona odpowídá welikoſti Boha, nejwyššího Pána na nebi a na zemi, neb sám Buh, jenž ſe ſtal člowěkem, jeſt, jehož my obětujeme, ano toliko ohledem na tuto obět přijímáwal Buh ſtarozákonní oběti.

Naſſe obět jeſt nám potřebná. Touto obětí ſjme udúſtojněni, Bohu teprw opláceti, co mu dlužni ſjme. Mſſí ſwatou wykonáwáme nejwyššſí ſlužbu, kterou nejwyššſí moc Boha naſſeho a neſkončená majeſtatnoſt od nás požaduje. Mſſí ſwatou děkujeme jemu za wſſecko dobré, které nám kdy prokázal, ano i za tu obět, kterouž nám ſám připrawiti ráčil. Mſſí ſwatou proſíme za ſebe a za jiné o wſſechny dary a wſſechnu podporu, již potřebujeme, a tato proſba nemuže oſlyſſena býti. Touto obětí zplácíme Bohu wíc, než dlužni ſjme, poněwadž tato obět ſmirliwá jeſt neobſáhlé ceny. My ji přinášſíme netoliko za žiwé, nébrž i za zemřelé, jenž w očiſtci ſjou, kde za hříchy ſe kají, a to wſſím právem, nebot když pán Ježiš na kříži ſkonal, přiúčaſtnili ſe těch zásluh také mrtwi, poněwadž ſe země třáſla a hroby ſe otwíraly,

mnohá těla swatých wstala a ukázala se we městě. Když Christus we mssi swaté smrt swou obnowuje, wniká z ní také k dussím w očistci ta milost, která jim muky zkracuje, aneb ulewuje, posskwrny očisťuje, že takto dříwe dospějí k wěčnému pokoji.

Hříchy nasse jsou zajisté, jenž nás začasto welmi znepokojují, a také znepokojowati mají, awssak na té nassi přeswaté oběti nacházíme, čím se potěssiti a potřebám duchowním odpomoci můžeme. A proto přidal pán Ježíš ihned po wykonané prwní oběti slowa: „Na odpusstění hříchů."

Tato welebná swátost byla na konec zákonité wečeře welikonočního beránka ustanowena, kdežto někteří již také nejedli, jiní pak jesstě něco požíwali po wečeři. Spasitel náš byl jeden z těch, co již nic wíce nejedli, jakož toho doswědčuje sw. Lukáš a sw. Pawel. Jidáš pak s některými jedl potom jesstě, jako wyswitá ze sw. Jana (Kap. 13, 26).

Wssak po ustanowené přeswaté oběti nowozákonní, a po prwním požíwání Těla Páně od aposstolů, přessel zase pán Ježíš na zlý úmysl jednoho z nich, podáwaje o činu jeho ďábelském zřetedlnějssí známky. Ano, když poprwé se zmínil o něm, dáwal na jewo znamení obwyklé mírnosti a showíwawosti, teď pak, jak písse sw. Jan, skormoutil se w duchu, a doswědčil řka: „Amen, amen, prawím wám: Jeden z wás mne zradí." Ach, Ježíš se sám kormoutí a hrozí hrozného zločinu zatwrzelého učeníka swého, jakož i nesstastného osudu jeho. „Ale hle, ruka zradce mého se mnou jest při stole." Jakoby chtěl říci: Ano,

za ſtolem mého těla a mé krwe ſedí. Já jej znám a trpím ho. On wí o tom, že ho znám, a on ſi tak počíná. Nepokojen byl Spaſitel, a já obklopen a zahrabán jſa hříchy ſnad pokojný a necitelný jſem jako Jidáš! —

Wſſak pán Ježíš počíná mu hroziti takto řka: „Awſſak Syn člowěka jde, tak jakž uloženo jeſt, ale běda člowěku tomu, ſkrze něhož zrazen bude.“ Jidáš ſe neleká, jakoby nic ſi počíná, než apoſſtolé druzí lekají, nepokojnji ſe.

„Byl pak jeden z učeníku jeho, kterýž ležel w klíně Ježíſſowě, jehož milowal Ježíš.“ Kdož pak byl tento miláček Páně? Byltě ſw. Jan ewangeliſta, týž učeník, jenž o tom ſám nám napſal a z pouhé ſkromnoſti ſe nejmenowal, awſſak přidal ſobě ſám ten titul: „Jehož milowal Ježíš.“ Oprawdu co jeſt wſſe na ſwětě u porownáni s láſkou Chriſta Pána? Na znameni láſky bylo i to, že hned podlé ſwého božſkého miſtra ležel w klíně jeho na způſob, jak jſme ze zhora popiſowali. Newíme, w jakém pořádku druzí ſe ukládali.

Awſſak dowoleno nám ſe otázati, proč pán Ježíš obzwláſſtě ſw. Jana milowal? Swatý Jan byl nejmladſſí z apoſſtolu. Byltě mládenec cudný, zwláſſtni čiſtotou na těle a duſſi wynikajici. Byl nad míru wlídný a powolný, a na wſſecky řeči a ſkutky ſwého miſtra zwláſſtě pozorliwý. Onť byl apoſſtolem láſky. Na ſwatých prſou a w božſkém klíně poznal také ſw. Jan božſká tajemſtwí, wzneſſené wědomoſti o božſtwí pána Ježíſſe, božſké učení o láſce boži a bližního, co we ſwém ewangelium, we ſwých liſtech a we zjewení ſwém za-

nechal, a pro které prawdy bojowal a trpěl, že musil proto kalich Páně píti. Prospěšné jest zajisté přátelstwi takowé a wssi wážnosti hodné, které wede k poznání swatého náboženstwí a swých powinnosti, které nás pokleskù oprostuje a k horliwosti, k utrpení a kajicnosti wzbuzuje, a lásku k Bohu a bližnímu rozněcuje. Prosme miláčka Páně, aby nám zwlásstě w tuladém wěku nassem přimluwcu swou do takowýchto společnosti dopomoci ráčil.

Nebyl sw. Petr s to, dále poslouchati nářeku mistra swého, že ho jeden z nich zraditi má, že již po druhé to opakuje, a teď hluboce w srdci swém pohnut jest. Co by dělal, kdyby byl winika poznal? Petr pak znamenal, že pán Ježiš, jehožto nemile dojalo, přec jesstě zrádcowo jméno newyzrazuje. Zdrželiwost swého mistra činila i jej zdrželiwým. Opatrnost jest podstatnou wlastnosti prawé horliwosti, wssak nemá ji wázati a jako u wazbě držeti. Prawá horliwost nalezá prostředky. Horliwý, ale také zdrželiwý apoštol Petr wzal útočisstě k sw. Janowi. Newí se, na kterém místě za stolem se uhostil Petr, možné že hned podlé Jana seděl, aneb w jeho klíně. „Tomu (Janowi) tedy pokynul Simon Petr a řekl jemu: Kdo jest, o němž prawí? Sw. Jan dobře pochopil pokynuti Petrowo, neb dwě srdce, touž horliwosti pojaté, rozuměji sobě snadno. Kde takowá jednota u sluhu sw. Ewangelium panuje, tu nemále žádného pokrytstwi. Neprawost nenalezá žádného koutu, kdeby se ukryla, musi ustoupiti a sama sebe niči.

Otázka dwou těchto zarmoucených a mistra

swého srdečně milujicích učenikŭ byla ústama miláčka proneſſena, jenž spolehna na prsy takto řekl: „Pane, kdo jest?“ Tato otázka plná sjednocenosti bratrské, opatrnosti a důwěry, jakoby byla přewážila úmysl Spasitelŭw, aby toho zrádce newyzradil, ano jakoby byla ho donutila k tomu, aby se wyjádřil zjewně. Odpowěděl Ježiš: „Ten jest, komuž já podám omočeného chleba.“. A omočiw chleb podal Jidáſſowi, Simona Iſſkariothſkého. Sw. Petr, jenž na wſſe, co se dálo, bedliwě pozor dáwal, poznal snadno tajemstwí podané skywy chleba. Jak se myslím podiwili ti dwa apoſtolowé, poznawſſe zlosyna toho! Co by byli s ním učinili, kdyby se nebyli báli, že tim mistra urazi, který hříſſnika posud ſſetřil, čas k pokání mu poskytuje. Postawil-li nás Bůh nad jiné, učme se z toho na modlitbách prositi, abychom přiſſli záhy na stopu zlomyslných sluhŭw aneb podřízených naſſich, ale také proſme o lásku, již bychom zlé naprawiti hleděli.

Že pán Ježiš Jidáſſowi podal skywu chleba; kterou sám omočil, bylo zajisté znameni náchylnosti a jakési přednosti. Dewět druhých apoſtolu, kteří o tajemstwí nic netuſſili, takto sobě zjew wykládati musili, a ten byl spolu úmysl páně Jeziſſŭw, ač při tom také jiný měl. Jidáš také jinak nemuſil mysliti, a kdyby byl toliko jiskerku citu w těle chowal, bylby timto oswědčenim Jeziſſowy lásky a náklonosti zahanben bywal. Wſſak ani tajné wýčitky, ani zřejmé známky náklonosti nehýbaji srdcem jeho přewrhlým. On se zatwrzuje, čim dále, wice, a utwrzuje se w hanebném předsewzeti, a odewzdáwá se ďáblu, který se ho zmocnil, neb

stoji psáno: „A po té skýwě wessel do něho ďábel.“ Tak se děje každému hříssníkowi, jenž zneužíwal dlouho dobrotu a lásku Boha swého; on jej zajisté wíce uráží, čím wíce dobrodiní od něho dosahuje, který zdrawí a síly, od Boha propůjčené, statky, sstěstí a zámožnost, do níž ho dobrotiwý Pán postawil, k hříchům wynakládá, který w hříchách se zatwrzuje, na dobrodince laskawého zapomíná, až mu w srdci wýhost dá, satanowi je odewzdaje.

I řekl Jidássowi Ježíš: „Co činíš, učiň spěssně.“ Není-li pak toho jednaký smysl, co prawí w zjewení anjel we jménu Boha hříssníkum: „Kdo posskwrněn jest, posskwrniž se wíce.“ Jdi Jidássi, jděte hříssníci, poněwadž twrdossíjnost wassi zlomiti nelze; jděte, prowozujte dále newěrnosti, nesprawedlnosti, nesslechetnosti a rouhání, proweďte zlé předsewzetí swé, naplňte míru hříchů a zpečeťte zatracení swé. Spěchejte, neb čas krátek jest, brzo ukrátí smrt zločinstwí wasse, a wěčný trest a muky nastanou. Ach! hříssníci nenahlížejí tajemstwí zawržení swého, jakož Jidáš netussil jeho. On sice dobře wěděl o tom, co si před sebe wzal, a že slowa Spasitelowa na to narážejí, wssak nepojal wýznamu tajemného, aniž předzwídal truchliwé následky wsseho. „Ale žádný z přísedících newěděl, k čemuby mu to řekl. Nebo někteří se domníwali, poněwadž měl Jidáš měssec, žeby mu řekl Ježíš: Nakup těch wěcí, kterýchž jest nám potřebí ke dni swátečnímu; anebo, aby dal něco chudým.“ Takto se odwracuje křiwé podezření od bližního, aby se o něm, pokud není úplného přeswědčení, dobře smýsslelo. Co se pak týče sw.

Petra a Jana, kteří byli o wšem lépe zpraweni, tito arci nemohli přizniwě o Jidášowi souditi. Tudyž nejednou stáwá se, že prostý lid wychwaluje zdánliwou blaženost těch, jimž we swětě štěsti kwete, wšak duchownĕ smýšlejíci hledáwají w tom často jen to, čehož se lekají a hrozí.

„Když tedy on wzal skýwu, hned wyšel. I byla noc.“ Jidáš byl nepokojný, wšak jen proto, že se blížila noc, a napadalo mu, že se mu nepowede, co si byl uminil; wšak odcházeje zamýšlel wšelikě podezření se sebe stříšti. Z druhé strany chtěl také božský mistr se zbawiti newěrného apoštola, aby před wěrnými srdce swé laskawě wyliti mohl. Pán Ježiš mu poskytnul záminku, kterou hledal, a newěrník uchopil se jí dychtiwě. Znamení náklonosti, kterým byl wyznamenán, odstranilo wšelikě podezření; slowa Ježíšowa, kterým on se domníwal, že toliko sám rozumí, ubezpečila ho, namísto, což jej měla zastrašiti. Ach, což platno, klamati lidi, když při tom sebe samých nejwíce klameme. Jidáš, jenž bywal wždy newěrným člowěkem, wždy pokrytcem, při tom při wšem ale s sebou spokojen bywal, a z příležitosti, která se mu nahodila, se radowal, a proto odešel, jakoby nic.

Když byl z wečeřadla wyšel Jidáš, počal pán Ježíš s druhými howořiti na způsob nejtkliwějšší, nejdůwěrnějšší a nejpoučliwějšší, jakož otec, jenž milowané dítky swé opuštiti hodlá, takto počínaje: „Nyní oslawen jest Syn člowěka, a Bůh oslawen jest w něm.“ P. Ježíš upewnil opravdu, během minulých tří let swého wyučowání, swou slávu životem swatým, učením wznešeným,

mnohými a welkými diwy, a doſlownym naplněnim proroctwi ſwého tak, že ſwět dle miry wědomoſti ſwých, jež byl nabyl, w něj uwěřiti muſil, a bylatě zajiſtě twrdoſſijnoſt zaſlepené bezbožnoſti u člowěka toho, kdož jej nepřijal za prawého Syna Božího, za učitele, Saſtele a ſoudce wſſech lidí. „A když Buh oſlawen bude w něm, i Buh oſlawi jej ſám w ſobě, a hned oſlawí jej.“ Buh byl zajiſtě oſlawen učenim Syna ſwého, zwláſſtě pak utrpenim a ſmrti jeho. Buh zaſe oſlawil ſwého Syna činy, které konati jej ſám byl zplnomocnil. on tate chtěl jej zázraky oſlawiti, které ſe mely diti při a po ſmrti jeho. Mimo pak ſlawu tuto na zemi chtěl jej owěnčiti ſlawou na nebeſich, brzkym jeho z mrtwých wſtánim, přeſlawnym nanebewſtoupenim, a také tim, že jej poſadil na prawici ſwé. Dwoji tuto čeſt a ſlawu chyſtá Buh ſwym wěrnym ſluhům, w tomto žiwotě wážnoſt pobožných a rozſſafných, a na onom ſwětě wěčnou ſlawu. Takowou dwojitou ſlawou počíná pán Ježíš howor ſwuj, a z takowého ſtanowiſka měli patřiti jeho apoſtolowé na poníženoſt, w jakou ſe w malé době wydati hodlal, aby takowá upomínka jich u zkouſſce, do které jich jeho muky přiwedou, zaſe powznáſſela. Jaká to dobrota! jaká moudroſt! jaké tajemſtwi! Na to pokračował p. Ježíš:

„Synáčkowé, jeſſtě maličko jſem s wámi. Hledati mne budete, a jakož jſem řekl Židum: Kam já jdu, wy nemůžete přijiti, tak i já wám nyni prawím.“ Nežná ſlowa, a jaká ſſetrnoſt u wyjádření ſe! Pán Ježíš nemluwí s nimi, jako prwé o kříži, o utrpení, o pohanění ſwém; nébrž

wyſlowuje ohawnou ſmrt ſwou toliko takto: „Hledati mne budete,“ t. j. nebudu wíc u wás, nébrž budu wám odejmut, tak oſlawím, jak náleží, Otce mého, nawrátě ſe do lůna jeho.

Přidal také i památná přikázaní ſlowy těmito:

„Přikázaní nowé dáwám wám, abyſte ſe milowali weſpolek, jakož (já) jſem milowal wás, (tak) abyſte i wy ſe milowali.“ Chtěl řici: Až poſud milowali jſte ſe jako lidé ſwazkem člowěčenſtwí ſpojeni, aneb co tworowé jednoho Boha, aneb co děti Abrahamowy, obecného wám Otce, aneb co učenící iſraelſkého zákona; teď ale poroučím já, abyſte ſe milowali co učenící Syna Božího, co děti Církwe choti mé, co ondowé jednoho těla, jehož hlawou já jſem, konečně co poddaní nowého zákona, jehož ſlužebníci jſte.

Powzbuzuje ſwých dále k plnění nejhlawnějſſího přikázaní takto: „Po tomť wſſickni poznají, že jſte moji učenící, budete-li miti láſku jedni k druhým.“ Oprawdu byl způſob, jakým apoſſtolé a prwní křeſťané na jewo dáwati počali ſwou láſku, pro ſwět něco dokonce nowého. Byli totiž jedno ſrdce a jedna duſſe, a obecné byly jim wſſecky ſtatky. Oni wytrpěli nejhroznějſſí trýzně a muky, aby ſi ſpolečně pomáhali, aby wězně pro Chriſta nawſſtěwowali, aby jich we wazbě krmili, a napájeli a těla jejich pochowáwali. Kterak pak ſtalo ſe, že od takowého chwalitebného zpuſobu upuſtil ſwět? Jak řídcí jſou toho podnes příkladowé? Wſſak při wſſem nedoſtatku přec podnes ukazuje ſw. Církew příklady láſky Chriſtowy zjewné. Pomijejíce mnohé wýjewy na jednolivých oſobách

ſtatečné láſky křeſťanſké, nacházíme w Cirkwi nepočetná towaryšſtwa obého pohlawí, která chudobným, morowou ránou nawſſtiwenym, jinak nemocným a uwěznĕnym zdarma ſlouživaji, která ſe obětuji wychowání mládeže, kázani ſw. ewangelium, miſſiim na obráceni hřiſſniků, zbloudilých a modloſlužebniků, a wſſem potřebám bližního, která ſe wýhradně tim bawí, jakby ſſťaſtných a blažených učinili bratři ſwých, a která, aby bližnimu ſloužiti a blahu jeho napomáhati mohla, ſe odřikaji wlaſtnich majetnoſti a dědictwí, a wſſeliké nadĕje, kdy na ſwětě čeho wlaſtniho miti. My jſme na to již nawykli, očima na to patřiti, aniž nás dojímá; nicméně jeſtiť takowého něco přec wýjew hrdinné láſky křeſťanſké w katolické Cirkwi, kde ſe neuſtále plodí, a nikde jinde ſe nedaří, jako w ní [2]).

Takowéto učení božſkého miſtra poſlouchal ſw. Petr s rozkoſſi, wſſak nemohl ſnéſti myſſlénku o jakémſi ſe loučení, proto ſmĕle otázal ſe ho: „Pane, kam jdeš?“ wpadna mu do řeči. Jaká to láſka, jaká touha a jaká bázeň, Ježiſſe ſtratiti! Tak ſe ſtrachuje každá duſſe, která oprawdu Chriſta miluje, aby ho nepozbyla. Odpowĕděl Ježiš: „Kam já jdu, nemůžeš nyní za mnou jiti, ale půjdeš potom.“ Di jemu Petr: „Proč nemohu nyní za tebou jiti? Život swůj za tebe položim.“ Welkoduchý, upřimný a hrdinný úmyſl byl by ſe ſnad uſkutečnil w tom okamžení, wſſak zkou-

[2]) Komuž tuto nenapadaji ihned miloſrdné ſeſtry a celý život ſwatého Vincencia de Paul, ſepſaný od Wáclawa Štulce w Praze 1844.

ſſka byla dokonce jinaká, než ſi ji apoſſtol byl předſtawil, a proto pokleſnul, přiliš ſe ſpolehaje na ſwou ſílu. Tak jeſt welká wada naſſich předſewzetí. Obrácený hřiſſník, jenž ſe oſſkliwí hřichu, jejž nedáwno byl páchal, domniwá ſe, že nikdy do takowého hřichu neupadne. Horliwoſti, kterou jeſt nadſſen, mni, že odolá ſamému peklu, hotow jſa i žiwot hned položiti, a položilby jej ſkutečně, kdyby ſe od něho ihned požádalo, buď Boha uraziti, aneb umřiti. Kdožby ſe neſpolehal na takowý upřímný úmyſl? Wſſak není žádný ſpoleh naň; neb každodenní ſkutečnoſt naſwědčuje tomu. Úmyſl kající, jenž při wſſí oſſkliwoſti hřichu, a předſewzetí, do něho wíce neklesati, zaroweň také nahlíží a chápe ſwou ſlaboſt a křehkoſt, tudyž ſám ſebe ſe ſtrachuje, aniž důwěřuje opatrnoſti ſwé, toliko ſe ſpoléhá na pomoc boží, jíž neuſtále wzýwá, a ſe ní wſſem náwalům hřiſſným odpírá. Takowýto úmyſl nadějný jeſt, a takowý i náš býti má.

Proto odpowídal pán Ježíš odwážliwým ſlowům horliwého apoſſtola: „Žiwot ſwůj za mne položíš? Amen, amen, prawím tobě: Nezazpíwá kohout, až třikrát mne zapřeš.“ Jenom ſám Bůh mohl předzwídati děj, který ſe zdál málo prawdě podobný, ano pomyſſlení toho, od něhož záwiſel, daleký, ba wuli jeho dokona protiwný. Ach, Pane, což jſme my bez tebe!

Wſſak potěſſuje laſkawý Pán řka: „Nermoutiž ſe ſrdce waſſe. Wěřite w Boha, i we mne wěrte,“ t. j. wěřite w Boha, hned od mladoſti wyznáwali jſte ho, teď wſſak není na tom doſti, wy muſíte teď wyznáwati, že i we mne wěříte.

Oprawdu, kdo wěří w Boha a w Ježisse Chrisťa, nalezá we swé wiře bezpečné útočisstě proti wssem přihodnostem života, proti wssem pohorssenim swěta, ano i dabla. Jeden Bůh jest, jehož prozřetelnost wssecko sprawuje, a wsse ke cti swé wywodi, jeden Spasitel, který wsse předpowěděl, který sám wssecky zkoussky života wezdejssiho byl prossel, který mezi námi jest, a nás we wssech okolničnostech, w nichžto se nalezáme, swou milosti podporuje, kterou k nassi cti, k nassemu prospěchu, k nassemu poswěcení poskytuje; tudyž co může srdce nasse kormoutiti? Běda těm, jenž takowou wiru nemají, aneb kde tato wira slaba jest, a kteří w čas nawsstiwení nemohou se k ní utikati, neb w úzkostech nemohou se oprawdowě potěssiti a powzbuditi.

Přidal pán Ježiš i sliby swé: „W domě Otce mého jsou mnozi přibytkowé. Kdyby nebylo tak, bylbych powěděl wám; neboť jdu, abych wám připrawil místo.“ Králowstwi nebeské stwořil Bůh od počátku swěta, a připrawil ho pro pokolení lidské; než hřich zawřel člowěku dweře do něho, a zbawil ho práwa, jež požiwal pro dobrotu Stwořitelowu. Co chce učiniti pán Ježiš? On je zamýssli zase otewříti, on chce je w jménu swém a nassem zasednouti, sedě na prawici Boha Otce. „Ale když odejdu a připrawim wám místo, zase přijdu, a wezmu wás k sobě samému, abyste, kde jsem já, i wy byli.“ Jaká to láska, a jaká zaslibeni! Po mé smrti, jestli jsem byl, jaký dle wůle boží býti mám, přijde Ježiš, abymne pojal, a uwedl do blaženého obydli, které sám obýwá. Na konec swěta zase přijde pan

Ježíš na swět, wssechny sprawedliwé s sebou pojme, a wítězoslawně jich tam zawede, kde s ním wládnouti budou na wěky. Což nám tu činiti? Místo jest uchystáno, slib se stal, slowo dáno, nezbýwá tudyž nic jiného, než abych se chystal. Jaké bylo by nesstěstí, kdybych se wlastní winou zbawil owoce wykoupení mého? Dán jest mi celý žiwot muj k přípravě, moji powinnosti jest, každého okamžení se uchopiti, abych se stal takowého zaslíbení účastným, abych se pokáním, dobrými skutky a wěrným plněním powinnosti, prawou pobožnosti, modlitbou a spojením se s Bohem wždy wíce poswěcowal. Toť budiž budoucně pomocí swatých milostí twých moje jediné zaneprázdnění.

Přiložil pak pán Ježíš k předesslým slowům těssícím takto: „A kam já jdu, wíte, i cestu wíte.“ Pán Ježíš jim začasto říkáwal, že bude pohanům wydán a ukřižowán, že umře a zase wstane, a tím ukazowal tu cestu, kterou jíti měl. O tom wěděli aposstolowé, a přec di jemu Tomáš: „Pane, newíme, kam jdeš, a kterak můžeme cestu wěděti?“ Aposstolowé předstawowali sobě cestu takowou, na kteréž doprowázeli swého mistra, jako sobě wssecky wýpowědi Páně toliko smyslně wykládali, zapomenuwsse na wssecko wyswětlowání. Takto i my zapomínáme w jistých příhodách na wssecky wědomosti dobré a swaté, kterých jsme buď we sskole aneb w chrámu Páně nabyli. Při zdrawí zapomínáme na zákon pokání, w nemoci na blahost kříže, w bohatstwí na powinnost, almužen dáwati, a w chudobě na zásluhu trpěliwosti, ano we wssech okolnostech žiwota zapomínáme na účel jeho, za nímž jíti, a na cestu, po níž kráčeti máme.

Newědomosť naſſe pochází z toho, poněwadž nepřemýſſlíme o prawdách, jenž nám jinak známé jſou, jich neſkoumajíce, jich na ſebe nepotahujíce. Nedbalosť naſſe o ſwaté prawdy bywá někdy tak takowá, že ſe ji i kořeny ſwaté wiry kazi a hynou. Projaly-li duſſi naſſi pozemſké wěci ſkrz na ſkrz, kť diw, že zapomínáme nebeſkých? Tam až to s námi přichází, že říkáme: My newíme, co ſe na onom ſwětě s námi díti bude, která cesta k wěčnému žiwotu aneb k zahynutí wede, a nikdo nepřichází odtamtud, jenž by nás poučil. Takowými pochybnoſtmi ſe mnohdykráte zawěſtí dáwáme. Nadýmawá newědomosť pochlebuje náruživoſtem, nadržuje lenoſti, a wrhá nás w propaſť záhuby wěčné. Rozjímání a modlitba jſou nejjiſtějſſí proti ni proſtředkowé.

Na odpowěď Tomáſſowu wyſlowil ſe Pán zřetedlně takto: „Já jſem cesta a prawda, a žiwot. Žádný nepřichází k Otci, než ſkrze mne.“ Pán Ježíš jeſt cesta ſwými záſlubami, ſwými zákony, ſwým ſlowem a příkladem, ſwými ſwátoſtmi. Onť jeſt cesta každému otewřená, cesta rowná, ſwatá, jiſtá, wſſak úzká, přec ale ſnadná a příjemná; jediná, kromě které bludiny jſou. Toliko ránem Ježíſſem k ſláwě wěčné přijíti možno. Onť nám jeſt prawdou we ſwých tajemſtwích, we ſwém učení, we ſwém celém ewangelium, a we ſwaté Církwi ſwé, božſkou, wěčnou a neomylnou prawdou, které uwěřiti a pro kteroužto umříti máme; prawdou, krom ní nám ukazuje ſwět toliko kacířſtwí, náruživoſti, pouhou tělesnoſť, ſamé bludy a lži. Pán Ježíš jeſt žiwot wěčný, podſtatný žiwot, žiwot w nás, ſwou miloſti, ſwým duchem, ſwou

láskou, život, kterýmž duſſe w Bohu pokoje nalezá, a tělo k neſmrtedlnoſti powſtane; život božſký, čiſtý, přijemný, kterýž ſe nehrozi ſmrti, a jejž nám nikdo odníti nemuže; život, kromě něho jeſt jen ſlabota, bída, muky, a který ſe končiwá záhubou.

Dále prawil pán Ježiš takto:

„Kdybyſte mne znali, zajiſté byſte i Otce mého poznali, a od této chwile poznáte jej.“ Kdyby byli apoſtolowé Syna Božího, jak náleží, poznali, byliby zajiſté také Otce poznali, poněwadž Syn a Otec w nejužſſim ſwazku k ſobě ſtoji, an Syn též jeſt přirozenoſti a bytoſti co Otec, a poněwadž jeden toliko Bůh býti muže, Syn týž Bůh co Otec jeſt, ač od něho rozdilný oſobou. Z toho jde, že Syn, jenž ſpolu člowěkem učiněn jeſt, dwoji jeſt přirozenoſti, božſké totiž, pro kteroužto Otci rowen jeſt, a lidſké, pro niž ſe nám rownýmſtal. Apoſtolowé tak hluboko nerozmýſſleli, aby byli až na to přiſſli. Takowému tajemſtwí muſil jich duch ſwatý přiučiti, co ſe brzo potom ſtalo. Zatím pak widěli Otce, poněwadž ſwaté člowěčenſtwí Synowo na ſwé oči widali, w němž byl Otec, jakož Syn w Otci byl. My nemáme toho ſtěſtí, Jeziſſe w lidſké podſtatě ſpatřowati, wſſak o to má wíra naſſe wětſſí zásluhu. Děkujme za to Bohu, a utwrzujme ſe wice u wíře, a odměnu za to w pokoji očekáwejme, která w tom pozůſtáwati bude, že toho na wěky twáři w twář widati budeme, w němž jſme celým ſrdcem wěřili.

Sw. Filipp ſe ſice neoſmělil, jako dříwe ſw. Tomáš, Spaſiteli odpírati, wſſak doſti dal ſwými ſlowy: „Pane, ukaž nám Otce, a doſti jeſt nám“

na jewo, že řeči Spasitelowy, jako on, také jen podlé těla pojal. Mnoho namahání zajisté stojí člověka, nežli se u věcech svaté víry wymkne z náruči svých smyslů a obrazotworné moci ducha svého. Člověk by rád widěl, pojal a světle si předstawowal. On se domnjwá, žeby byl upokojen, kdyby tu neb onu prawdu, to neb jiné tajemství dokonale pochopil. Wšak, ač takowá touha jako závdawek jest, že jednou poznáme prawdy, jaké jsou, tady na tomto světě toliko věřiti máme. Bohu svému věřme, tak powinnosť naše. Budeme-li na ten způsob věřiti, jak nás svatá Církew učí, není se nám báti bludu a podwodu. Opomineme-li ale pod jakoukoli záminkou ji uvěřiti, odpíráme Bohu, a zapíráme Ježíše Christa.

Na žádosť Filippowu odpowěděl pán Ježíš takto:

„Jak dlouhý čas s wámi jsem, a nepoznali jste mne? Filippe, kdo widí mne, widí i Otce, kterakž ty prawíš: Ukaž nám Otce? Newěříteliž, že já w Otci a Otec we mně jest? Slowa, kteráž já mluwím wám, sám od sebe nemluwím, ale Otec we mně zůstáwaje činí skutky. Což newěříte, že já w Otci a Otec we mně jest?"

Toto tajemství začasto opakowal Spasitel, rozmlouwaje se Židy u přítomnosti swých učeníkuw, aneb rozmlouwaje s učenými samotnými. To se owšem pochopiti nedalo, než toliko věřiti, že jsou totiž tři božské osoby, a že w Ježíši Christu jedna osoba a dwojí přirozenosť jest. Awšak jak dlouho jsme my již we škole Christowě, aniž to jak náleží wíme! Ustáma toliko věříme, opakujíce to, čemuž jsme w dětinství byli se naučili,

wssak srdce nasse není těmi hlubokými tajemstwími projato, a posud se před touto nejwyšssí welebnosti málo pokořilo; ono sobě z toho wsseho malé naučení bráwá, aby se w klanění, w poslussnosti, w lásce a w důwěře zachowalo, jakož se slussí Bohu a Synu jeho, Ježíssi Christu, nassemu Spasiteli a budoucímu soudci.

Swědectwí, které pán Ježíš sám o sobě wydal, a žiwotem neúhonným potwrdil, mělo by dostatečné býti, abychom zcela uwěřili jemu. Oprawdu, máme-li srdce w těle jen poněkud poctiwé, nebudeme žiwot Christa Pána čítati, jeho wznessené řeči, jeho moudré odpowědi, jeho čistotné a něžné mrawoučení rozjímati, abychom nesoudili o něm takto: Není tento pouhý člowěk, jenž k nám mluwí, nébrž Syn Boží jest. Připomínáme-li sobě množstwí diwu, kteréž činil, a proroctwí, která se naplnila na osobě jeho, kterak potom možno, aby se jesstě wíra nasse wiklati mohla? Protož prawil Pán: „Aspoň pro samy skutky wěřte."

Wssak pán Ježíš netoliko sám ty diwy činil, nébrž takowou mocí opatřil i učeníky swé, jakož jim takto slíbil: „Amen, amen, prawím wám, kdo wěří we mne, skutky, kteréž já činím, i on činiti bude, a wětssí nad ty činiti bude, neb já jdu k Otci."

Učenici konali diwy po smrti pána Ježísse we jménu jeho, a také wětssí činili, než on, co do rozsáhlosti účinku jejich. Pán Ježíš činil diwy toliko w Palestině, a i tam měl málo přiwrženců, učenici jeho ale činili diwy po wesskerém swětě a celé národy k jeho wíře naklonili. Také ohledem na způsob činili wětssí zázraky. P. Ježíš

uzdrawil podolkem roucha swého, a swatý Petr pouhým ſtínem těla swého. Wětſſí diwy wykonali učenici ohledem na obtižnoſti. Pán Ježiš wzkřiſil mrtwého, jenž byl čtwrtý den w hrobě, někteří pak swati wzkřiſili takowé, kteří mnohá léta již w hrobich odpočiwali. Také ohledem nowoſti wětſſí. Sw. Řehoř diwotworec k. p. pohnul horou z miſta.

Příčina, pro kterou swým učenikum takowou moc dáwá pán Ježiš, jeſt mnohem diwnějſſí nade wſſecky diwy, které činili, neboť prawí: „Já jdu k Otci.“ Aneb jinak, já umru. Co to tedy za ſmrt, která tolik a wětſſích diwu načiniti má? Toť zajiſté ſmrt Boha naſſeho, a nikoho jiného. Ano ſmrti swou dokonáwá pán Ježiš dílo wykoupení naſſeho, a doſahuje wſſelikou moc na nebi a na zemi. Swým zmrtwýchwſtáním, nanebewſtoupením a náwratem k swému Otci teprw zaujal swé králowſtwí, aby na zemi přirozeným a nadpřirozeným zpuſobem neobmezenou moc a ſláwu prowodil. O to nic, chápeme-li takowá tajemſtwí, čili nechápeme. Skutky ſamy mluwí a nuti nás uwěřiti. Nejſoutě toliko ſwaté knihy, které nám takowé události wyprawují, nébrž celý na wiru obrácený ſwět nám o tom ſwědčí. Celý ſwět uſtoupiti muſil patrné a neodwratné jiſtotě božſkých zázraku, a ſtal ſe křeſťanſkým ſwětem, a takowé ſwětem býwající události nám zaſe s touž jiſtotou podal. Jeſtit tedy ſkálopewně utwrzena wira naſſe, a nepodwráti ji jakékoli ubijení náruživoſti lidſtých a pokuſſení ďábelſtých.

Že také we jménu Páně ſe modliti máme, následujíci ſlowa prawí: „A začkoli proſiti budete

Otce we jménu mém, to učiním, aby oslawen byl Otec w Synu.“ Takowou modlitbou wymohli apoſſtolowé ty zázraky, které obrátily swět, a takowou modlitbou doſáhneme, cokoli potřebujeme k ſpaſení a poſwěcení swému. Awſſak při modlitbách přijde také na to, máme-li i úmyſl, jaký měl pán Ježíš, totižto aby byl oslawen Otec w Synu, ano přijde na to, na koho zařídíme proſbu naſſi. Můžeme totiž zařiditi modlitbu swou na Boha Otce, jakož i na Boha Syna, jako dálſſí ſlowa prawí: „Budete-li zač proſiti mne we jménu mém, to učiním.“ Můžeme také zařiditi proſby na Ducha ſwatého, který s Otcem a Synem týž Bůh jeſt, nebot jako o ſwém Otci, tak i o Duchu ſwatém wyučowal učeníky ſwé pán Ježíš, jakož widno z náſledujících ſlow: „Milujete-li mne, přikázaní má zachowáwejte. A já proſiti budu Otce, a jiného utěſſitele dá wám, aby s wámi zůſtáwal na wěky.“

Příprawa k přijetí Ducha ſwatého záleží w tom, abychom Ježiſſe Chriſta účinliwou láſkou milowali, která nás uſpůſobuje k wěrnému plnění jeho ſwatých přikázaní, wſſak i ta příprawa přichází od Ducha ſwatého, a máme o ni proſiti, nebot ſrdce zlému oddané nemůže přijíti Ducha ſwatého. Duch ſwatý bývá nám poſílán, aby nás pro nepřítomnoſt Spaſitelowu těſſil, jehož jſme nikdy newiděli, a jehož teprw po ſmrti uwiděti můžeme, a aby nás wůbec w trampotách wezdejſſího žiwota těſſiwal. Swět, peklo, a žádné jiné ſtwoření není s to, jeho útěchy nás zbawiti, aniž ſama ſmrt toho nedowede, aby nás útěchy Ducha ſwatého zbawila, ba práwě w hodině ſmrti

zakoussíme útěchy jeho více, než kdy jindy, an se blížíme k věčnému cíli swému a k blaženosti, kterou dosáhnouti doufáme. Tenk zajisté sstasten jest, kdož, prázden útěchy tohoto swěta, toliko Duchu swatému utěssiteli se oddává.

Nazywá pán Ježíš Ducha swatého, jak dále stoji: „Ducha prawdy, jehož swět nemůže přijíti, nebo newidí ho, aniž ho zná, ale wy jej poznáte, neb u wás zůstane, a we wás bude.“

Ducha prawdy dosáhli aposstolowé a nástupníci jejich, aby učili prawdě, wěřící pak přijímají ho, aby plnili swaté prawdy wěrně. Swět pak, jenž toliko smyslům se wydává, newidí ducha a znamená w učení swaté Církwe toliko cosi lidského. Swět, jenž hrdý jest na swé důmysly, nezná ducha prawdy, který požaduje podrobenost srdce a rozumu. Jedenkaždý chce prawdu sám w sobě a we slabých snahách rozumu swého naleznouti. Hledá-li prawdu w písmě, o to se pokoussí, aby slowo boží podlé swého rozumu, dle swých náhledů a důmnění wykládal. Proto tolikero wýtworů jalowých lidského ducha; tolikero soustaw naukowých sobě odporujících a sebe ničících, neblahé owoce ducha pýchy, bludu a lži, jichž swět raději následuje, nežli by se duchu prawdy oddal, jenž byl dán aposstolům a aposstolské Církwi, a kde wěčně přebýwati bude.

Dále mluwil pán Ježíš: „Nenechám wás sirotků, přijdu (zase) k wám. Jesstě maličko, a swět mne neuzří, ale wy mne uzříte, nebo já jsem živ, i wy živi budete.“ Čas jeho byl oprawdu již ukrácen, poněwadž pán Ježíš méně než w 24 hodinách skonati měl. Pán Ježíš ukazuje jim

swou smrt zdaleka, aby s nimi o swém zmrtwýchwstání mluwiti mohl, a aby w nich wzbudil myšlénku potěšitelnou. „W ten den wy poznáte, že já jsem w Otci swém, a wy we mně, a já we wás.“ Newědomí a tělesní apoštolowé pochopili w jeden den, ba w okamženi wšecky prawdy, které jim p. Ježíš přednášel, přijawše Ducha swatého, a to sice tak, že jich také přednášeti mohli celému swětu, který jich od nich přijímal. Potom wyslowil se w howoru swém při poslední wečeři pán Ježíš: „Kdo má přikázaní má, a zachowáwá je, ten jest, kterýž mne miluje. A kdo miluje mne, milowán bude od Otce mého; i já k budu jej milowati, a zjewím jemu samého sebe.“ Tu se také ozwal jiný apoštol, Judas totiž, ne wšak onen Iškariotský: „Pane, co se stalo, že zjewíš samého sebe nám, a ne swětu?“ Pozorně sice poslouchali apoštoli, wšak nechápali, co jim prawil. Kolikrátkoli jemu do řeči wpadli, dali na jewo, že potřebí měli přijíti Ducha swatého. Judas, přijmím Thadeus aneb Lebeus, bratr swatého Jakoba menšího, představowal sobě králowstwí Messiášsowo toliko co počasné a pozemské, a w takowéto předpojatosti nemohl pochopiti, proč Ježíš, jenž byl králem a Messiášsem, se swětu zjewiti nezamýšlel, aniž jaká by to byla důstojnost králowská, kterou neměl swět ani widati.“ Odpowěděl Ježíš, a řekl jemu: „Miluje-li kdo mne, řeč mou zachowáwati bude, a Otec můj bude jej milowati, a k němu přijdeme, a příbytek u něho učiníme.“ Totě zajisté králowstwí Ježisse Christa, od Boha milowánu býti. Boha míti, s ním jedno býti,

totě něco, což nelze jazykem lidským wypowěděti, a čehož bywáme účastni pluněním přikázaní Christowých. Wšak zase, jak prawi pán Ježíš dále: „Kdo mne nemiluje, řeči mých nezachowáwá, a řeč, kteroužto jste slyšeli, není má, ale toho, kterýž mne poslal, Otce.“ Nebylo pak pánu Ježíšowi na tom dosti, že nás wyučil, on také slíbil, že we jménu jeho přijde někdo jiný: „Toto mluwil jsem wám, u wás přebýwaje. Utěšitel pak Duch swatý, kteréhož pošle Otec we jménu mém, ten wás naučí wšem wěcem, a připomene wám wšecko, cožkoli jsem mluwil wám.“ Ti jsou dwa učitelé, které nám Bůh Otec poslati ráčil. Jeden z nich jest widitelným učitelem, kterýž co člowěk mezi námi obcowal, který mluwil řeč lidskou, a touto řečí, pokud možné bylo, zjewil nám tajemství boží; který we způsobě co člowěk nám příklad pozůstawil, trpěl a dosti za nás učinil, a ten jest Syn Boží, Spasitel náš, druhá osoba w Trojici božské.

Druhý učitel jest Duch swatý, třeti osoba w Trojici božské, wniterní a newiditelný učitel, jeho řeč rozum oswěcuje, činí, bychom to pochopili, co k pochopení jest, a ono se ozývá w srdcích našich. Tímto Duchem poznáwali apoštolowé wše, čemu jich pán Ježíš učil, a co činil. Mocí a světlem tohoto Ducha zahanbili školy židowské, obráceli na wiru pohany, a sw. Církew wykládá skrze něho až podnes sw. písmo; rozeznáwá jim knihy a učení, které se tam obsahují; zawrhuje kacířstwí, bludy a nowá učení. Tento Duch sw. dodáwal apoštolům, coby učili, swatým spisowatelům, coby psali; mučenikům, coby odpowídali,

a podnes w naſſich ſrdcich mluwi s námi; on zdržuje nás od zlého, a nabízi nám dobré, bychom je činili. Běda nám, jeſtli raději ponoukání zlého ducha, nežli wnuknutí ſw. Ducha poſloucháme. Bůh Otec nám ho poſílá we jménu Jeżiſſe Chriſta, ponèwadž nám ho toliko pro jeho zásluhy připowěděl, a proto jen s nebe poſílá, abychom poznali prawdy od Chriſta pronáſſené, w nich ſi oblíbili, a jich plnili. Tím pečují tři božſké oſoby ſpolečně a ſworně o naſſe blaho, tudyž také poſwěcení naſſe jich dílo jeſt.

Na to dáwal pán Jeżiš učenikům ſwůj pokoj, jaký ſwět dáti nemůże, a wyzýwá jich, aby ſe z jeho odchodu radowali. Pak přikládá ſlowa tato: „A nyni powěděl jſem wám, prwé, nežli by ſe ſtalo, abyſte, kdyż ſe ſtane, uwěřili.“ Kreſťanſké náboženſtwi ſpočiwá na důkazich rozličného způſobu, a tyto důkazy jſou pádné, że ſrdci nelze při wſſech tajemſtwich naſſi wiry, než uwěřiti. Toliko oči otewřiti ſmí, aby ſe přeſwědčilo, co ſe ſtalo, a co předpowidáno bylo. Měli apoſſtoli dle toho, co při ſeſlání Ducha ſwatého widěli, a na ſobě zakuſili, newěřiti? Měli prwni kreſťané dle toho, co apoſſtoly konati widěli, newěřiti? Máme my newěřiti, an widíme, że ſe ſwět pokreſťanil? an w dějepiſu takowé změny, a jakými proſtředky ſe wſſe dálo, čítáme; jak ſe wira zawáděla, jak ſe zachowala, a jak ſe až na naſſe časy udržela? Nepředpowěděl náš Spaſitel wſſecko, neſtalo ſe wſſecko, a nenalezá ſe wſſecko tak, jak on to předpowěděl?

Předpowidal o moci ďábelſké řka: „Již nebudu s wámi mnoho mluwiti, neb přichází kniże

tohoto světa, a na mně nemá ničehož.“ Pak ukázaw odhodlanosť swou zwolal: „Wstaňte, pojďme odtud.“

Po večeři

mluwil pán Ježíš dále k swým drahým učeníkům, přirownáwaje se k winému kmenu, ukazuje, co Bůh činí na révě winého kmene, na révě totiž neplodné, jenž jest člowěk, jako byl Jidáš, že z winice wywržen bude; a na révě plodné, jenž jest člowěk wiry plný a dobrých skutků wydáwající, že ho milosti swou očisti, aby tím více zdárného owoce přinásseti mohl. Mluwě dále o potřebě, že jako ta réwa při kmenu má ostati, tak že i oni s ním, se swou hlawou jedno býti mají, že toliko w takowém spojení dobrého owoce budou moci wydáwati, pak o osudu réwy odřiznuté, a té, která pewně stojí na kmenu swém.

Potom přednášel o lásce, kterou k nám we srdci chowá, která takowá jest, jakou sám milován jest od Otce, wyzýwá k stálosti w lásce, a o jejím užitku wykládá; přechází na lásku bratrskou, jaká býti má, a účinky wyswětluje, jakož i odměnu slibuje. Zmiňuje se také o důstojnosti křesťana takto řka: „Již wás nebudu nazýwati služebníky, neb služebník newí, co činí Pán jeho, ale nazwal jsem wás přátely; nebo wssecko, což jsem koli slyssel od Otce swého, oznámil jsem wám.“ Zjewením božím stali jsme se tedy ne služebníky, ale přátely Christowými. Zjewení, které Bůh prwním lidem, a pak skrze proroky Židům dával, bylo jen slabá záře a počátek switání. Na to zjewil se sw. Jan křestitel co zoře, která zwěsto-

wala wýchod ſlunce; než zjeweni, které wzeſſlo w Cirkwi naſſi, jeſt co jaſný den, kdežto wſſecka tajemſtwi božſké přirozenoſti, wſſecky úmyſły boži, wſſechny cesty pro čas a wěčnoſt; wſſecka tajemſtwi Boha, Syna a Ducha ſwatého, ſlowem wſſecko, což k ſpaſeni potřebujeme, ſwětle očim wiry naſſi ſe objewilo. Pán Ježíš tedy obcuje mezi námi co přítel, ano můžeme, pakli upřímně chceme, s ním nejdůwěrněji obcowati, rozjímajíce o tajemſtwich, jež nám ráčil zjewiti, a na ſebe účinky jejich potahujíce. Přidal pán Ježíš dálſſími ſlowy, proč nás přátely ſwými nazýwati chce: „Ne wy jſte mne wywolili, ale já jſem wywolil wás, a poſtawil jſem wás, abyſte ſſli, a užitek přineſli, a užitek wáš aby zůſtal; začkoli byſte proſili Otce we jménu mém, dák wám.“ P. Ježíš wywolil ſobě apoſſtoły, a wſſickni až na Jidáſſe doſtáli powinnoſtem ſwým. Wyſſli dle ſwého powolání, aby proceſtowali ſwět, a aby přineſli owoce, a rozſſiřili Cirkew, která poſud trwá a trwati bude do ſkonání ſwěta. Začkoli proſili Boha we jménu Ježíſſe, wſſecko jim bylo popřáno až na ty nejwětſſi diwy a zázraky. Po nich byli zwoleni jini, aby jejich dílo rozſſiřowali, a tak ſe děje podnes, a owoce wywoleni božího potrwá we witězné Cirkwi jeho po wěky. Za třetí nás přátely ſwými nazwal pro lásku, kterou k ſobě weſpolek miti máme. Dal nám Spaſitel náš pohnůtky nowé k plnění jeho zákona, totiž zjeweni ſwých tajemſtwí, jimiž nás obdařil, a pak že nás wywolil k takowému zjeweni. Jeli možné, abychom ſebe weſpolek nemilowali, jenž jſme od božſkého miſtra k tomu wywoleni, tytéž prawdy

poznáwati, touž wíru wyznáwati, tytéž swátosti užíwati, pod jednou hlawou žíti, a k tomu určeni, wěčně spolem w jeho králowstwí wládnouti? Čím wzácnějssí nasse wywolení, a čím užssí nasse spojení, tím wětssí a wroucnějssí nasse swornost.

Připomínal také p. Ježíš sprawedliwým nenáwist od swěta, která jich jemu podobnými činí, že jest záwdawek lásky jeho, že jich w pokoře křesťanské zachowá. Tato nenáwist že jest také pro swět příčinou k zawržení jeho, poněwadž na jewo dáwá, že swět Boha ani náboženstwí nezná. Tato nenáwist, prawí pán Ježíš dále, stáwá se příčinou wítězosláwy pro Církew jeho, a to pro swědectwí, jež wydáwá Duch swatý, pro swědectwí aposstolů, pro swědectwí wssech časů a wěků. Ano, projděme wssechny časy a wěky, a uhlídáme, že tato Církew Ježísse Christa, tato katolická, aposstolská a římská Církew nenáwisti swěta wystawěna byla, že byla ustawičně pronásledowána, potupena a týrána, že ale také powždy wítězila, poněwadž byla od ducha prawdy, swatosti, moci a síly, kteréhož jí Ježíš Christus poslal, podporowána. Po wssecky časy měla ona swé aposstoly, učitele, obrance, mučeníky, swaté a diwotworné, a bude jich powždy míti. Tyrani zahynuli, kacířstwa se rozprchla, a Církew stojí. Nalezáme-li podnes některé kacířské rozkolníky na zemi, dosti nám na tom wěděti, kdy powstali, aniž potřebí o jejich budoucnosti prorokowati, aniž prohlížeti, co za známky církewní na sobě nesou. Welmi mnoho schází jim, aby dosáhli swědectwí wssech časů a wěků, aby až k půwodu a počátku nasseho náboženstwí se rozssířili, a těm směli ruky bez zardění podati,

kteří od počátku s Ježíssem byli. Bezbožnosť rownež jako kacířstwí nemůže až ku zdroji nasseho náboženstwí se nawrátiti, aby sama sobě neodpírala. Nebo ti, jenž na počátku křesťanstwí obojowali, wykládali příběhy biblické a zázraky tak, že se nowějssí bezbožnici styděti musejí, neb tito přinuceny sebe widi podlé swých přewrácených zásad mnohé biblické události zhola popirati, kterých nejstarssí protiwnici církewní swědkowé byli, a kterých upirati nikdy nepomyssleli.

Dále potom dodáwal pán Ježíš swým apossstolům mysli, předpowidaje jim, co budou musiti snássesti pro něho; těssě jich pro nastáwající se jeho s tímto swětem rozloučeni, slibuje jim přissti Ducha swatého, wykládaje jim, jaké bude pusobeni jeho, že totiž přeswědčí swět o hřichu, který tím spáchal, že nechtěl uwěřiti, že Ježíš jest Syn Boží; že přeswědčí swět o newinnosti Christowě, a o wěci jeho sprawedliwé, že přeswědčí swět o sprawedlnosti rozsudku zawržení, kteréž přijde na swět a dábla, jenž jej swedl a opanował. Mluwil dále o Duchu swatém, že on, Bůh totiž, třetí božská osoba a nejwyssší učitel jest, jenž wssem prawdám učí, že wychází ze Syna a jeho božstwí oswědčuje, že wychází z Otce a Syna, a že zjewuje nám uewyprawitelné tajemstwí jediného Boha we třech osobách. Dále mluwil o smrti a z mrtwých wstání swém; mluwil sice u wýrazích temných, kterých wssak čas powyswětlil. Apossstolé neporozuměli tomu; mluwil o zármutku křesťanů a o radosti synů tohoto swěta, porownáwal zármutek jich se zármutkem roditelky, a radosti křesťanů s radosti ženy, jenž porodila Syna na swět.

Na konec rozmluwy pána Ježíſſe po wečeři mluwil také o modlitbě, to jeſt nejprw, co ji ſlibuje, a pak přikazuje modlitbu, mluwil o ſwětle a jiných wýhodách, které wroucná modlitba poſkytuje, o přiſlíbení, které dáwá, a podáwal přičinu, proč ſe modliti máme. Dále howořil o základním článku naſſí wíry, to jeſt, že od Otce wyſſel, a přiſſel na ſwět, a zaſe jde k Otci. Není diwu, že Spaſitel nás začaſto na tuto prawdu přicházel w howoru ſwém, že i proto ſwé učeníky pochwálil. Tenť jeſt zajiſté základní kámen wíry naſſí, že Ježíš, Syn Marie, nebyl toliko člowěk, jenž jako druzí lidé na ſwět přiſſel, že byl dřiw, než ſe ſtal člowěkem, w Bohu, ſlowo boží, a Bůh jako Otec, že, an chtěl, z lůna ſwého Otce ſſtoupil, aby ſe ſtal člowěkem, že tento Bůh a člowěk, dokonaw na ſwětě wůli ſwého Otce, k němu ſe zaſe nawrátil, jakož byl přiſſel, t. j. co neobmezený Pán ſwěta, který naň ſe podiwaw zaſe odcházi. Wěřímeli tomu, nebude nám nic těžkého uwěřiti jiným článkům wíry. Tajemſtwí nejſwětějſſí Trojice, wečeře Páně neb mſſí ſwaté, odpuſſtění hříchů, wykoupení lidſké, neomylnoſt a neuſtálé trwání Církwe, ano ani jeden jediný článek wíry naſſí nebude pro nás jakou obtížnoſt míti, uwěříme-li, že Bůhčlowěk ſám ráčil mluwiti. Při nepokojích a pokuſſeních u wíře powždy nawracujme ſe k takowému pomýſſlení: Ježíš Chriſtus tak mluwil, a Ježíš Chriſtus jeſt Bůh! Církew Ježíſſe Chriſta mne tomu učila, a Ježíš Chriſtus jeſt Bůh. — Wíce o wíře přednáſſel, že máme w ní růſti, ſpolu také o neſtáloſti we wíře, jakož nabizel, zaſe ſe nawrátiti k wíře, a konečně o wítězſtwí ſwaté wíry naſſí.

Pán Ježíš se modlí!

„To powěděw Ježíš, pozdwihl oči k nebi," t. j. uchystal se k modlení. Padněme proto i my, an Ježíš, smirce náš, oči k nebi pozdwihuje, pokorně na kolena, a poslouchejme s nejhlubší netiwostí modlitbu jeho, ano spojmež i modlitbu naší s modlitbou jeho. On takto počal:

„Otče, přišlať jest hodina, oslawiž Syna swého, aby Syn twůj oslawil tebe, jakož jsi dal jemu moc nade wšim tělem, aby wšechněm, kteréž jsi dal jemu, dal život wěčný." Prosil tedy pán Ježíš swého nebeského Otce nejprw za sebe, totiž o oslawení swé w hodině, která se přiblížila, t. j. w hodině nejhlubšího snížení swého pro nás, šereného pohanění, utrpení a smrti. Tím wším hledá swoje oslawení a moci nade wšemi lidmi tobě wyzískati. W snížení swém hledá slávu swou a spásu pro nás.

„Tentok jest pak život wěčný, aby poznali tebe samého prawého Boha, a kteréhož jsi poslal Ježíše Christa." Nejwyšší učení a nade wšecko jiné jest zajisté toto. Wšak není na tom dosti, toliko wěřiti, čemu wíra naše učí. Tato wíra žádá také známost powinností k Bohu a Ježíši Christu, Spasiteli našemu, zawírá do sebe tu powinnost, jeho přikázaní poslouchati, jeho příklady následowati, a jemu se blížiti. Zanedbámeli toho, wědomost pouhá wšecka marná jest. Boha poznati, praví sw. Jan, jest, jeho přikázaní zpluniti. O takowéto poznání máme dbáti, a w něm denně prospíwati. Modlitbou, rozjímáním, konáním swých powinností prospíwáme w něm. W

tom pozůstáwá život wěčný, a poznáme ho z útěchy wnitřní, která bywá podílem těm, jenž se swědomitě o to pokoušejí; co zatím lidské wědomosti, nemají-li takowého směru, srdce s prázdnům obdywají, aneb je hořkosti plni, ponecháwají w smrti, aneb uwrhuji w ni.

„Já sem tě oslawil na zemi; dokonal jsem dilo, které jsi mi dal, abych činil.“ W tom budiž p. Ježiš příkladem nassim, abychom, jako on, k sláwě boží žili.

„A nyni oslawiž mne, ty Otče, u sebe samého slawou, kterouž jsem měl u tebe, prwé, nežli byl swět.“ Spasitel nás žádá jako člowěk w nebi na prawici Otce slawu miti, kterou si úplnou poslussnosti zasloužil. On pak tuto žádost těmi slowy přednássi, z kterých poznati lze, že takowá sláwa, kterou si zasloužil, jemu také podlé důstojenstwí, co Synu Božímu, náleži. Spasitel nás nežádá toliko požiwati takowou slawu, nébrž také aby tato sláwa, kterou požiwá, lidem na zemi zjewena byla, aby tak od nich byl co Buh a jediný Syn Boži a Spasitel ctěn.

Dále modli se pán Ježiš za swé apossstoly. Awssak nežli zač prosil, přednássi důwody, kterými by byl Buh jako pohnut, aby se k nim naklonil, a dwáli příčiny, které mohou je učiniti Bohu milými. O, jak mussila tato neskončená dobrota nasseho Spasitele apossstoly posilniti a potěssiti, protož slyssme slowa jeho dále:

„Oslawil jsem jméno twé lidem, které jsi mi dal ze swěta. Twojit byli, a mně jsi je dal, a řeč twou zachowali.“ Apossstolowé náleže i Bohu již před swým powolánim, ponéwadž jich stwořil.

Náleželi jemu také pro swé powolání k wíře Abrahamowě, k obřízce a zákonu Mojžíssowu. Bůh jich dal Synu swému, když sí jich Spasitel podlé wůle Otce swého za apoſstoly zwolil, když powolání uposlechnuwſſe wěrnými jeho se stali. Oni zachowali slowo boží pod zákonem neúhonným swým; oni zachowáwali je dokonaleji a dle swého powolání, když byli se apoſstoly stali. Awſſak sami na sebe obrakme modlitbu tuto. My jsme náleželi Bohu od prwního okamžení života. Bůh nás dal dle powolání ku křeſtanſtwu swému Synu. Křeſt swatý nás ze swěta wyloučil, a učinil z nás oudy Ježíſſe Christa, syny božími a Církwe swaté. Awſſak čím wíce jsme od něho podoſáhli, nebudeme-li Bohu wěrni, jako apoſstoli byli, zajiſté budeme wíce treſtáni. Ano, čím jsme wíce doſáhli od něho, zajiſté wíce litowati budeme, že jsme jemu newěrni byli. Čím wíce jsme ale od něho doſáhli, tím wětſſí můžeme míti důwěry w jeho miloſrdenſtwí, a tím wíce jako k tomu oprá-wněni jsme we jménu a pro modlitbu Spasitelowu, jemuž nás odewzdal Otec. Dále se modlil za apoſstoly takto:

„Nyní poznali, že wſſecky wěci, kteréž jſi mi dal, dal jsem jim; a oni přijali a poznali právě, že jsem od tebe wyſſel, a uwěřili, že's ty mne poslal.“ Totě onen druhý důwod, pro nějž pán Ježíš za swé apoſstoly prosil. Připomínáme-li sobě wyučowání, jehož jsme doſáhli, buď od rodičů swých aneb příbuzných skrze duchownì naſſe, aneb skrze náboženské knihy, w rozmluwách s jinými aneb wnitřním světlem Ducha swatého? A jaký byl užitek, jejž jsme z toho wzali? Připomeňme sobě,

že kdybychom byli bywali pozorliwějssí a posluš-
nějssí, o jak swětlějssí, jistějssí a záznějssí náhledy
w poklad swatého učeni byli bychom sobě dobyli?
Wssak my známe tajemstwí wiry nassí, známe jmé-
no Otce nebeského, wime, že má Syna sobě row-
ného, jenž se stal člowěkem, jako jsme my; wime,
že tento Syn náš Spasitel Ježiš Christus jest,
že slowa, kteráž k nám mluwil, přikázaní, kteráž
nám dal, wýstrahy a sliby, které nám činil, slowo
boži jsou. Wěříme, že od Boha wyssel, a že jej
Otec wyslal. W této wiře se utwrditi miníme,
a chceme konati skutky jeho, a jestli on w nás
žiw jest, zajisté wssecky obtižnosti překonáme. Dá-
me-li se ale při této wiře jesstě od dábla, swěta
a těla přemoci, tenkráte zajisté wira nasse mrtwá
jest, která nás před Bohem zatratí, a nijak Bohu
neodporuči. Jesstě dále prosi za apossstoly:

„Já za ně prosim, ne za swět, ale za ty,
které jsi mi dal, nebo twoji jsou.“ Tuto dlužno
wyhnouti se křiwému slow těchto smyslu. Kdyby-
chom chtěli z toho místa souditi, že pán Ježiš to-
liko o blaho swých wywolených prosil, a cenu smrti
swé obětowal, byloby kacířstwim od Cirkwe za-
wrženým. Nebot Spasitel náš na jiném místě
zřetedlně wypowěděl, že nepřissel, aby soudil swět,
nébrž aby jej spasil; neni-liž on podlé slow swa-
tého Jana křestitele Beránek boži, jenž snímá hři-
chy swěta, tedy prawý Spasitel swěta? Nepisse-
li sw. apossstol Pawel, že Bůh, Spasitel náš chce,
aby wssickni lidé spaseni byli, a k poznání praw-
dy přissli? Nedáwejme jtedy na wýklady odtržen-
cú nic, a oddejme se wýkladu sw. Cirkwe matky
nassí, jenž nás oklamati nemůže. W modlitbě,

kterou u přitomnosti samých apoſstolů Spaſitel náš pronáſſel, není diwu, když řekl, aby jich na wſſe wice upozornil, a ſwou zwláſſtni náklonoſt na jewo dal, já (teď) za ně proſim, ne za ſwět, z čehož následuje, jakoby jindy za ſwět také neproſil. Brzo jej uſlyſſime, že za wſſecky wěřici proſi, a potom na křiži, že ſe za wſſecky modli, kteří w jeho uſmrcenj účaſt brali. Též také wykládaji wykladatelé: „Náš Spaſitel nemodlil ſe jako za ſwět, aby jej w hřiſſich potwrdil, a ubezpečil, a aby jej od ſprawedliwé pokuty za hřichy oſwobodil, jeſtli až do konce we zlém wytrwá, ou ale za ſwět ſe modlil, aby přeſtal býti ſwětem, to jeſt, zkaženým a nepřitelem božim. On ſe za wſſecky lidi modlil, jenž jſou ze ſwěta, aby přeſtali býti ze ſwěta, za wſſecky hřiſſniky, jenž ſe dle ſwěta zpráwuji, aby přeſtali následowati ſwět. Jeſtli wſſak wzdor wſſem pozwánim a miloſtem, které jim ſwou modlitbou a obětí ſwého žiwota ziſkal, až do ſkonání wytrwaji, dle zákonů a nárauživoſti ſwěta ſe zprawowati, zajiſté nic jiného očekáwati nemohou, než pokutu tim twrdſſi, čim wice miloſti, ſwětla a dobrodiní byli zneužiwali. Takowý wýklad potwrzuji běhy, které Spaſitel nade ſwětem wyneſl, a maji nás mocně pobádati, bychom přewráceného a zawrženého ſwěta ſe odřikali, jakož jſme na křeſtu ſw. započali.

Jeſſtě jiné dúwody dáwá Spaſitel pro apoſstoly ſwé, totiž oſlaweni, které mu přiſſlo ſtrze apoſstoly. „A wſſecky wěci jſou twé, a twé jſou mé, a já jſem oſlawen w nich.“ Spaſitel náš připomíná začaſto ſwou rownoſt s Bohem Otcem, čehož apoſstolowé w naſtáwajici kruſſné době za-

potřebi měli. Jak ale byl Spasitel náš w apoſtolich oſlawen? Bezpochyby wirou jejich, poſluſſnoſti, horliwoſti, oddanoſti, newinnoſti, neziſtnoſti a jejich řádným a přikladným žiwotem. Prawda ještě jistá, že takowými cnoſtmi w nás oſlawen bywá.

Přidal pak pán Ježiš i jinou příčinu, pro kteroužto ſe modli za apoſtoly, totiž: „A již nejſem we świětě, ale oni jſou na świětě, a já jdu k tobě.“ Dále modli ſe za ně, aby byli milownici jednoty, řka: „Otče ſwatý, zachowej je, kteréž jſi mi dal, we jménu mém, aby byli jedno, jako i my.“ Aby tedy jednota byla mezi oudy církewními, jeſt přední proſba, kteroužto pán Ježiš k swému Otci konal. Tato jednota zahrnuje jednotu smýſlenj wirou, jednotu ſrdcí láſkou, a jednotu w zewnějſſích ſlužbách božich jedněmi obřady a jednakou kázní. Tato jednota má ze wſſech wěřicích jen jedno ſrdce a jednu duſſi, a jedno tělo uſtrojiti, jehož hlawou jeſt Ježiš Chriſtus. Wſſe má jedno býti. Tato jednota má jednotu mezi třemi božſkými oſobami za wzor. O, jak wzneſſené jeſt křeſťanſké náboženſtwí z toho jediného duwodu! Ruſſíme ale tuto jednotu kacířſtwím, rozkolnictwím a nelaſkawoſti. O, jak neſſťaſtni jſou ti, jenž w jedno neb druhé upadají! —

Awſſak i pohnutky k této proſbě o jednotu mezi apoſtoly udal pán Ježiš, jakož ſtojí: „Když jſem byl s nimi, já jſem je zachowáwal we jménu twém. Kteréž jſi mi dal, zachowal jſem, a žádný z nich nezahynul, než ſyn zatracení, aby ſe naplnilo píſmo.“ Jidáš tedy, jenž Ježiſſi Chriſtu byl jako druzí apoſtolé od Boha Otce dán,

roztrhl jednotu, odloučil se od nich, aby se spojil s bezbožnými, a proto zahynul. Awšak on proto nezhynul, poněwadž písmo o něm swědčilo, nébrž jeho ztráta byla předpowědina, poněwadž Bůh, n něhož budoucnosť přítomnosti jest, widěl, že Jidáš, jenž zneužíwal swé swobody, náružiwostem se podá, a wšem milostem, jenž mu w tom brániti chtěly, odporowati bude. Předpowědění stalo se, aby se zamezilo pohoršeni tohoto smutného pádu, a aby také, co wyplnění prorocké, Ježíši Christu ke cti slouźilo.

I příčinu udal laskawý Spasitel, pro kterou celou tuto modlitbu hlasitě wyřikal. Tato jest: „Ale nyni jdu k tobě, a toto mluwim na swětě, aby měli radosť mou naplněnou w sobě.“ Zajisté dobrota swrchowaná! Pán Ježiš se bliźi hodině smrti, a mluwi se swými učeniky o radosti. Co ale jest to za radosť, jejížto plnosť měli w sobě miti? Tak není radosť tohoto swěta, neb ta nezná plnosti, nébrž strassnou práznotu. Ona toliko wnějšši jest, dotýkaje se jen powrchu, a z wenku se ukazuje, newnikà až do srdce, a nemáme ji w sobě. Pán Ježiš mluwi o swé radosti, která dokonce nebeská, božská a newyslowitelná jest, kterou swět nezná. Apoštolé okusili ji, jako p. Ježiš sám i uprostřed pohaněni a usmrcowáni. Mučeníci zakusili ji uprostřed muk, a w hodině smrti, panny účastny ji se staly na útěku ze swěta a w cudnotě swé; wyznáwači Christowi w prácích a namáhání swém, a kajicníci w postech a w tuhé kázni. A kdybychom chtěli, zajisté i my bychom účastenstwi měli w radosti Ježiše Christa, Páua nasseho.

Pán Jezíš prosí dále w modlitbě swé Boha Otce, aby apostoly swé we swětě ode zlého chránil, těmito slowy: „Já jsem jim dal řeč twou, a swět je měl w nenáwisti, neb nejsou ze swěta, jakož ani já nejsem ze swěta. Neprosím, abys je wzal ze swěta, ale abys je zachowal od zlého.“ Nechať jsme, kde jsme, wssady jsme we swětě. Bykbychom na pousti někde w jeskyni byli, i tam dowede dábel nadýchati do nás morowou nákazu swěta. Toto zlé jest rozmanitého zpusobu, a jewí se na wsselijaký zpusob, a swedlo po wsse časy mnoho osob, tak žeby zajisté slepým musil jmin býti ten, kdoby neznal swět a zpusoby jeho. K tomu ke wssemu klade zlý duch, jenž se jinak knížetem tohoto swěta w písmě swatém nazývá, wssude s newýslownou bezbožnosti a lsti nesčíslné léčky, že nemožné jest bez zwlásstní milosti boží se jim wyhnouti. Protož dlužno každého dne, a za dne mnohokráte si připominati modlitbu Spasitelowu, a ji také opakowati.

Spasitel, co diwno, jesstě jednou wyznáwá se o apostolich takto: „Nejsou ze swěta, aniž já nejsem ze swěta.“ Bezpochyby proto tak učinil, aby nás upozornil, že newyhnutelná jest potřeba, abychom nebyli ze swěta, chceme-li zlého, které we swětě wládne, zbawení býti. Ono pak wládne tajně a zjewně. Tajně w myssleních, zásadách, náklonostech, náruživostech, w přáních a žádostech. Zjewně w řečích, w chowání, w společnostech, we hrách, hodowáních, w sperku a strojení-se, we zwycích a obyčejích tohoto swěta. W obojích těchto zpusobách, w kterých se dussi nassi zamlouwá swět, budiž nám pán Jezíš příkladem. Co se týče tajného swěta, on jemu we wssem odpíral a prokli-

nal ho. Co se týče zjewného swěta, u wěcech potřebných a lhostejných se rownal jemu, co se týče nadužíwání, wýstupků a pohorssení, to nechwálil, nébrž zamítal. Podlé wzoru, jaký nám pán Ježíš wystawil, wězme, že kdy's budeme souzeni.

Na to prosil pán Ježíš Otce swého, aby apossstoly w prawdě poswětil, takto řka: „Poswětiž jich w prawdě. Řeč twá jest prawda. Jakož jsi ty mne poslal na swět, i já jsem je poslal na swět. A já poswěcuji (či obětuji) sebe samého za ně, aby i oni poswěceni byli w prawdě."

Tomuto poswěcowání w prawdě odpírají tři wěci, totiž lži bohaprázdného kacířstwí, blud falessného swědomí, a twáření se ossemetného pokrytstwí. Nadarmo nám ukazuje kacířstwí zewnějssí swou horliwost. Poswěcení, má-li se Bohu zalíbiti, musí prawou wíru za základ položiti. Tenk zajisté nezná slowo boží, kdo prawý wýklad z úst Církwe swaté nepřijímá. Mimo Církew toliko liché se díti muže poswěcowání, toliko w Církwi poswěcujeme se w prawdě. — Nadarmo sobě namlouwáme, že swatě a řádně žijeme, jestliže si ponecháwáme w srdcích swých některé koutečky tmawé, a jich oswítiti sobě nechceme, jestliže některé sladké dojmy aneb některé zlé kořínky, které wytrhnouti se zpěčujeme, w srdci chowáme. Beřme poradu se swatou ewangelickou prawdou, a toto slowo prawdy otewře nám oči a dá nám poznati, že nasse domnělé poswěcení není poswěcení w prawdě. — Také pozorujeme, že některé osoby pilny jsou weřejného, slussného a wzděláwajícího sebe poswěcowání. Jeli pak tento zewnějssek, toto na oko se chowání, toto pilné chrámu Páně nawsstě-

wowání, toto časté přistupowání k welebným swátostem toliko rousskou, jíž se wniterní chatrnost aneb ničemnost ukrýwá, tu owssem není žádného poswěcení w prawdě, nébrž pokrytstwí jest, jež proklíná písmo swaté, a hanebnost jeho bude jednou před celým swětem odhalena. Pečujme tedy, bychom se poswětili w prawdě, jenž jest w prawé Církwi, w prawdě bedliwého a útlého swědomí, w prawdě rozssafného a upřímného srdce, jenž o duwodech osobních ani newí. Takowéto poswěcení w prawdě není toliko pro nás, nébrž i pro jiné welmi potřebné. Kdybychom wssickni takowého poswěcení dossli, jaká změna stala by se w Církwi boží? Děti bylyby swými otci a matkami, čeládka swými pány a paními, žáci swými učitely, příbuzní příbuznými, přátelé přátely, sousedé a měssťané swými spolusousedy a spoluměssťany poswěceni. Děkujme Spasiteli nassemu, že se za nás poswětil aneb obětowal, a že aposstolům sílu popřál, také se obětowati na důkaz prawdy, a že swětlo swatého ewangelium až na nasse časy dochowal. Šťastní jsou mučeníci Páně, kteří w chwalitebné jejich sslápěje wkročili. Nenaskytuje-li se nám, žiwot swůj pro prawdu swatou obětowati, aspoň hotowi buďme, to učiniti, kdyby nám Bůh k tomu příležitosti poskytnul; ano také chtějme pokáním a zapíráním sebe se obětowati. Kdykoli mssi swaté přítomni jsme, nezapomínejme, že tu náš Spasitel prawí: „A já poswěcuji (obětuji) sebe samého za ně, aby i oni poswěceni byli w prawdě.“

Skončil pak pán Ježíš swou krásnou modlitbu také prosbou za wssecky wěřící řka: „Nepro-

sim pak toliko za ně, ale i za ty, kteřiž skrze slowo jejich uwěří we mne." Tato prosba newztahuje se na ty, jenž mimo Cirkew wěří, nébrž na ty, kteří tu wíru wyznáwají, kteráž hned od aposstolu byla kázána, a která z ruky do ruky, z úst do úst až na konec swěta prohlassowána bude. Tak jest wíra katolické, aposstolské a římské Cirkwe. Jaké to tedy sstěstí, této Cirkwe oudem býti!

Prosba pak, kterouž we swé modlitbě za nás konal pán Ježíš, jest tatéž, kterou před tím konal za swé aposstoly, on ji tuto jako s wětssím durazem pronássí a dále ji rozssiřuje, což zwlásstního powssimnutí požaduje. Nebo prawí takto: „Aby wssickni jedno byli, jako ty Otče we mně, a já w tobě, aby i oni w nás jedno byli, aby uwěřil swět, že jsi ty mne poslal." Kacířstwí, bohaprázdnost a ssibalstwí se také jednotíwají, wssak to jest jednota, která není w Bohu, která není podlé wzoru wssí jednoty, poswěcení a lásky boží; ďábelská jest to jednota, spolek hrdosti, nenáwisti, zássti, neprawosti, nesprawedlnosti, zlolajstwí, utrhání, a začasto nestřídmosti a nepočestnosti. Nasse jednota má k wzdělání nassemu, a ke cti Boha a Syna jeho Jesu Christa sloužiti. Swazek této nassí jednoty jest swatý křest a nejswětějssí swátost oltářní. Prostředník, jehož nám Bůh poslal, jest Syn jeho, jeho slowo, jenž tělem učiněno jest, a tudyž člowěkem jako my, náš Spasitel Ježíš Christus, prawý Buh a prawý člowěk. On jest od přirozenosti Syn Boží, a my jsme w něm děti boží, poněwadž si nás za takowé wyhlídl, s tím práwem, které on sám požíwá, a s powoláním k tomu dědictwí, k jakému on powolán jest. A ať jest

milost, již na křestu swatém dosahujeme. — Tělo jeho jest s božstwím w jedné osobě sloučeno, a toto božské tělo dáwá nám k požíwání, neb s tělem dáwá nám swé člowěčenstwí a božstwí, swou osobu, a celého Boha, neb totok wsse jedno jest a nerozlučno. Tak jest milost nejswětějssí swátosti oltářní. — Jaká to tajemstwí w znameních! Jaká jest tedy welikost w tomto křehkém těle! Já se nediwím wíce, wida, jak některé osoby po přijímání welebné swátosti jako ustrnuly, a jako se w Bohu ponořily. Ony okousseji owoce božských tajemstwí, jichž se staly účastnými.

O takowém spojení s námi nebylo pánu Ježíssi dosti na dotčených slowích, jesstě přidal wíce, jakž následuje: „A já sláwu, kterouž jsi mi dal, dal jsem jim; aby byli jedno, jakož i my jsme jedno. Já w nich, a ty we mně, aby dokonáni byli w jedno, a aby poznal swět, že jsi ty mne poslal, a že's milowal je, jakož's i mne milowal.“ Slowa: „dokonáni byli w jedno“ jsou oprawdu přetajná a přeweliká slowa, wssak slussí zde podotknouti, že byli někteří křesťané, jenž pro tato slowa až za meze Církwe swaté zakročili, twrdíce, že se w swatých Páně lidská přirozenost zhola w božskou měniwá, což owssem sw. Církew zawrhla. Tomu wssickni wěřiti máme, že nasse spojení s Bohem tak úzké býti má, že nelze mu wyměřiti mezi, aniž wyswětliti jeho způsob. Buh nás miluje touž láskou, jako Syna swého milowal; on nás we swém Synu a pro Syna swého miluje, jakož my s nassí strany zase Boha a Syna jeho, a samých sebe w Jesu Christu a pro Boha milowati máme, aby w jednotě Boha nasseho wsse

dokonáno a zdokonaleno bylo. Kéžby swět tyto diwy lásky božj poznal a odřekl se maruých a neužitečnýchy wěcj, jenž bránj, w lásce božj účast bráti! Jednou uhlídá swět sláwu a jednotu synů božích, a jaká bude zoufalosť jeho, když uzřj, že swou winou na wěky wyloučen býti má.

I to wyswětluje pán Ježiš, w čem blaženosť naſſe záležeti má, řka: „Otče, chci, aby, kde jsem já, i oni, které jsi mi dal, se mnou byli; aby widěli sláwu twou, kterou jsi mi dal, neb jsi mne miloval před ustanowením swěta.“ Tam budeme sláwu Ježisse Christa ne we wíře toliko widěti, my tam nebudem myslí rozstržitou na ni toliko myšliti, my se tam nebudem we smrtelném těle s ní obírati, nébrž bude to tam, kde Ježiš sám přebýwá, w lůně Otce swého, tam w tom moři radosti a rozkoši, tam w přibytku nesmrtelnosti. Tam spatříme Ježisse a jeho božskou a lidskou sláwu, kterouž dal Otec Synu swému. Budeme ji widěti, budeme ji požiwati, budeme ji míti a jí budeme obklopeni. Spatříme studnici sláwy we wěčné a neskončené lásce boží k swému Synu a k nám. Abychom wšak do té sláwy přišli, poznání Boha před jiným potřebi jest, kterýž poznání owšem we swětě nalezti nelze, jakož modlitba p. Ježisse sama prawi:

„Otče spraweďlnýj, swět tebe nepoznal, ale já jsem tebe poznal, i tito poznali, že's ty mne poslal.“ Spasitel náš stawí se takořka uprostřed mezi lidi tohoto swěta a mezi wěřící, abychom poznali rozdíl mezi nimi, a aby nám spraweďlnosť boží, prowinění swěta, a blaženosť wěřících ukázal. Pán Ježiš jest uprostřed jako onen ohnitý sloup

mezi egyptſkými a iſraelſkými. Oněm byl tmou, a těmto wylěwal příjemné ſwětlo, aby widěli, kamby kročili. Swět nezná Boha. O, jak neſſkaſtný jeſt! A co pak zná? On zná tělo, aby jim prowodil chlipnoſt, a jiné wýſtupky, jenž mu k zahanbeni ſlonží, a jej ničí. On zná zemi, aby na hrudě jeji lpěl, an zatim ſmrt od ni odtrhne a jinému připuſtí. On zná moře, aby roznáſſel ſtatky a jiných přináſſel, které často tam ſe z rukou wyrwou a w hlubokoſti jeho ſe ponoří. Což pak znají mudrcowé ſwěta? Přirodu, w niž tajemſtwi zpytuji a hledaji, kterých nenalezaji, a které jich lepſſimi neučini. Oni znaji nebeſa t. j. oblohu widitelnou, a pozoruji zjewy jeji a těles nebeſkých pohybowáni, wſſak na wyšſſi nebe co ſidlo ſlawy boži ſwět nepomýſſli, a Boha prwniho původce ſwého, a poſledni cil ſwuj nezná, aniž chce na něho pomyſliti, a jeſtliže na něho pomyſli, ihned ſobě zakali pojem o něm, aneb podřidi jej ſwémyſlnoſti, aneb uzpůſobi ſobě jej dle náružiwoſti ſwých. — Toto poznáni ſtáwá ſe toliko w Jeſu Criſtu dokonalým poznánim. Slowo, jenž tělem učiněno jeſt, mluwilo ſe ſwětem, než ſwět nepoſlouchal ho. Jeho ewangelium naleza ſe w rukou ſwěta, wſſak nečitá ſe, aniž ſe rozjimá. Zatim pak můžeme Chriſtem Pánem Boha jedině poznati. On jediný jeſt, jenž ho zná, jak náleži, ponewadž jeſt obraz bytoſti jeho a odblesk ſlawy jeho. On jediný ukázal nám cestu boží s jiſtotou, on jediný mohl nám oznámiti, co od nás očekáwá, a co my od něho očekáwati můžeme. On jediný oznámil nám zákon boži, jeho wýhrůžky a odměny beze tmy a dwouſmyſlnoſti;

on nám mohl nejlépe o jeho dobrotě, prozřetelnosti a milosrdenství, o jeho soudech a pomstách wykládati. Bůh tedy ponechává svět právem w newědomosti a slepotě, poněwadž nechtěl slyšeti učitele, jehož mu poslal. — Toto poznání jest u wěřících pravé a dostatečné poznání. Nemůžeme na tomto světě úplného poznání Boha dostihnouti, neboť on jest příliš welikÿ pro duši a my jsme proti němu příliš mali. Takowé poznání požiwal nás Spasitel. My toliko wěděti máme, že ho Bůh na svět poslal, a to dostatečno jest, poněwadž nám tato wědomost wšecky jiné wědomosti doručuje, které potřebujeme, Bohu slouziti a k němu se dostati. Chtějmež tedy na tom ši dáti záležeti, proč Spasitel nás tak silně na ně naráželi. Jsme-li o této prawdě přeswědčeni, pak poslouchejme učitele swého, plňme přikázaní jeho, důwěřujme w slowa jeho, a zajisté budeme wšecko to wěděti, čeho nám třeba, abychom nejwyšší blaženosti dosáhli, kteráž w tom pozůstáwá, Boha, jaký sám w sobě jest, spatřowati. Toto poznání Boha roste a zmahá se častějšími, živějšími, jistějšími a různějšími důmysly, které poskytuje Spasitel těm, jenž ho modlitbou a pobožnosti snaží se poznati, neboť takto zawřel modlitbu swou:

„A známo jsem jim učinil jméno twé, a známo učiním, aby milowáni, kterýmž jsi mne milował, bylo w nich, a já w nich.“

Po dojímawých posledních slowích, která pán Ježiš před swými apoštoly držel, a po wznešené modlitbě, kteroužto za ně a za nás wykonal, počali wšickni společně chwálozpěwy zpiwati, jakýž

obyčej po stole u Židů býwal. A chwálu wzdawsse wyssli na horu Oliwetskou. Na to hotowili se z domu odejiti, aby se ubirali na horu Oliwetskou. Někteři twrdí, že co teď w swatých písmech následuje, jesstě we wečeřadle se dálo, jiní pak, že na cestě se konalo.

Nezůstal pán Ježíš w propůjčeném wečeřadle, nechtěje snad do nebezpečenstwí uwésti hospodáře. Posud se ukazuje budowa w horním městě Jerusalémském, kde pán Ježíš poslední wečeři se swými aposstoly konal. Jest totiž dům dwoupatrowý, mající při zemi dwě komnaty, z nichž jedna 24 kroků dlouhá a ssestnáct kroku ssiroká jest. Klenutí spočíwá na dwou pilířích. W této komnatě prý pán Ježíš umýwal swým učeníkům nohy. Také prý se tu po wzkříssení swým učeníkum zjewil. Druhá komnata při zemi jest 22 kroku dlouhá a 14 ssiroká, též klenutá o dwou pilířích. Zde prý se nalezal hrob Dawida krále, neb se mělo za to, že tato budowa na místě někdejssího králowského paláce wystawěna byla, protož se komnata tato ctíwá od Turků také, kamž přistoupiti každému nedowolují. Hořejssí patro má též dwě komnaty stejné s dolejssími. W jednom z těch prý pán Ježíš poslední wečeři slawil, a prwní nejswětějssí oběť za hříchy pokolení lidského nekrwawě konal, ustanowiw welebou swátost oltářní, a w druhé prý byli učenici pospolu, když na ně Duch swatý sstoupil. Přede dweřmi tohoto stawení kázal sw. Petr nejprw sw. ewangelium. Císařowna sw. Helena dala, jak powěst podáwá, tuto krásný chrám wystawěti, do jehožto obwodu zahrnula prý i tento dům památný. Ona

prý tu také na tento chrám přidělati dala mramorowý sloup, který druhdy před domem wladaře Piláta stál, a k němuž připiat byl pán Ježíš, když ho bičowali. Sw. Jeronym wykládá, že tento sloup podepiral předsíni chrámowou. Turci, co majitelé domu, přetwořili sobě z chrámu mešitu.

Ale 200 kroků od této budowy ukazují se zbytky domu, kde prý panna Maria přebywala od toho času, co ji nejmilejší Syn byl opustil, neboť prý dům nálezel sw. Janu, miláčku Páně.

§. 54.

Pán Ježíš se ubírá z města na horu Olivetskou.

(Mat. 26, 36—56, Mar. 14, 26—52, Luk. 22, 31—53, Jan. 13, 31—33, 14—18, 1—11).

Utrpení, jimž se pán Ježíš podwolil, jsou wprawdu tak šmižující, že jich křesťané, pokud se w bežství jeho, jak náleží, nepřeswědčili, ani čtíti by neměli, poněwadž by se snadno přihoditi mohlo, žeby duch u wíře slabý z toho pohoršení wzal, wida Ježíše tak šmíženého, slabého a nesmocného, an jej před my křesťané i w stawu jeho šmížení za bežíšku moudrost powažowati máme. K temu tedy připrawuje rozmluwa, kterouž pán Ježíš se swými držel, nežli prwní jewiště bolestného utrpení a hlubokého šmížení jeho se před jejich očima objewilo. „A řekl Ježíš: Wšichni se pohoršíte nade mnou této noci“ t. j. wás wšech přepadne strach, nedůwěra a newěra; wy nebudete wěděti, co ši o mně myšliti máte, a wšechno,

co jsem wám o mém Otci, o mém králowstwí, o příbytcích pro wás připrawených wyprawowal, wypadne wám z paměti, ulekntím nade stawem, w jakém mne spatříte. Apoſtolowé wſſak mněli, žeby daleci byli jaké newěry; Ježíš ale wyprawowal s takowou jistotou, jakoby se to před očima již bylo dělo, a jeſſtě k tomu ke wſſemu použil slow proroka Zachariáſſe: „Bíti bude pastýře, a rozprchnou se owce.“

Awſſak osladil jim pán Ježíš hořkoſt swého proroctwí ujiſſťowánim swého z mrtwých wstání: „Ale když z mrtwých wstanu, předejdu wás do Galilee.“ Tot bylo zajisté památné slowo, kteréž mělo jich bez ustání pamatowati a těſſiti. Galileá byla jejich wlast. Zde jich pán Ježíš swolal, a pak odtad jich do Jeruſaléma wedl, kam ho nerádi následowali, poněwadž se tu uſmrcení obáwali. Jak jim muſſilo při tom býti, když uzřeli mistra swého jatého a k smrti odſouzeného? Bezpochyby se již za ztracené měli a tratili naději, že kdy wywáznou z Judſka, aby spatřili swou milenou wlast. A toto sladké jméno Galilea jest, jehož p. Ježíš použil, aby pamětliwi byli přislibení swých. Jaká to ſſetrnoſt, staroſtliwoſt, dobrota a smilowání; awſſak jaká i welikoſt a moc Spaſitele naſſeho!

Po té obrátiw se pán Ježíš na Šimona Petra, takto ho oſlowil: „Šimone, Šimone, ai ſatan žádal o wás, aby wás třibil jako pſſenici: ale já jsem proſil za tebe, aby nezhynula wira twá, a ty někdy obratě se potwrzuj bratří swých.“ Tak kdy's požádal ſatan náboženého muže od Boha, jménem Jeba, kteréžto muž swatý we swých

utrpenich a w potomni blazenosti swé byl obrazem ztýraného, usmrceného a wzkřissenéhо Ježisse. Jobowi wssak známo nebylo, mnoho-li satanowi proti němu powoleno bylo; Synu Božímu byl každý krok tohoto ducha temnosti dobře znám, jakož i to, mnoholi mu bylo powoleno; on wěděl, až kam se wztahuje moc jeho proti pastýři, a proti owcím jeho, a to náwěssti, které tuto pán Ježiš Petrowi činí, zjewně ukazuje, že mu ničeho ani na nebi, ani na zemi, ani w propasti pekelné, ani w srdcích lidských, ani anjelských, ani ďábelských, ni w času minulém, ni přítomném, ni budoucím neznámo není. Poznali-li jsme tuto prawdu, a wzdali-li jsme proto božskému Spasiteli za to powinnowanou čest, musíme zároweň tomu se obdiwowati, kterak satan, nepřítel náš, sám ze sebe nic nemůže proti služebníkům božím, že, chtěl-li by on někdy nadobyčejný pokus učiniti, dříwe wýslowné dowolení k tomu míti musí, a že mu toto dowolení nikdy úplně, nébrž wežd y obmezeně uděleno býwá, a že mu Buh takowé ohrady klade, jakowé jeho úmyslům a nassemu poswěcení prospěssné jsou. Nebo ač satan proti pánu Ježissowi swou zuřiwost tak až prowoditi směl, že ho usmrtil, nessla jemu proti aposstolům powolená moc dále, nežli aby jich strassil, rozptýlil, a jako pssenici na řessetu tříbil. Také dlužno toho zde sobě připomenouti, že wssechny snahy satanowy jiné nemají moci, než té, kterouž na řessetu pozorujeme, jenž pssenici od plew odlučuje a očistuje, když se totiž křesťan proti nim modlitbou ozbrojí.

Že Petr pollesna nepadl a nezahynul, kdož jest, jenž ho udržel? Modlitba samého Spasitele

za něho, jednorozeného Syna, žiwého Boha, zpráwce srdcí, a wladaře w Církwi powěkého. Proto také nikdy neklesala wíra hlawy Církwe. Stolice Petrowa bude státi až do skonání swěta, a powždy bude býwati, jakož býwala, odpowědnicí prawdy a středisstěm jednoty. Ten, jenž na ní sedí, bude míti mocí slow Christowých powždy přednost a nadwládu nade wssemi soudními stolicemi, a práwomocnost nad okrsskem zemským. Jemu wždy musí přináležeti, celé stádo pásti, aby byla zachowána jednota wíry, čistota mrawoučení, a jednakost kázně církewní. Na wlastní oči to spatřujeme, a sám Spasitel učí nás, komu za to powinowáni jsme.

Wssak slussí tu pozorowati Šimona Petra. Pán Ježíš mu oznámil blízký jeho pád, a též ho ihned ujistil o obrácení jeho, a o tom, že přednosti swé nijak nepotratí. Měl se tím dáti Petr spokojiti, než on pln horliwosti a srdnatosti držel za nemožné, žeby kdy poklesnul. On se odwážil domníwati se, že nad jiné lepssím jest, a proto stalo se, že hloub nad druhé padl. Pán Ježíš mu odpowídá: „Amen, prawím tobě, že této noci, prwé než kohout dwakrát zazpíwá (t. j. prwé než bude switati), třikráte mne zapřeš.“ Wíme, že na wlas se wyplnilo předpowědění toto, a nemůžeme jinak, než celou dussí se tomu obdiwowati. Tu stojí před námi Petr, který se wssí upřímností nezměnnou úslužnost k pánu Ježíssowi oswědčuje, a tam stojí pán Ježíš, který ho ujisstuje, nežli zajde nastáwající noc, že ho třikrát zapře. Nikdy pod sluncem nebyla tak blízká, tak prawdě nepodobná, a tolikým počtem zwlásstních nepatrných okolností

propletená událost s takowou jistotou, s tak zřetelnými slowy předowědina, jako tato: a jen božský zrak byl s to, by předwidal ji.

Petr ale pokračowal smèle w slowích a w zapřisahání se: „Bychť pak měl s tebou umříti, nezapřim tebe.“ Podobně i wssickni učenici prawili. Petr tedy a druzí wssickni zawazugi se k tomu, k čemu nebyli požádáni. Hrubě dybili ohledem toho, což w tom pádu bylo powinnosti jejich. O to teď nesslo, aby s Jeziffem do wězeni přissli, jej zastáwali a s nim umřeli. Pán Ježíš sám byl onym beránkem, onou obèti, která se měla božské sprawedlnosti kláfti ku spasení wssech lidi. Pán Ježíš jim často říkáwal, že bude ukřižowán, a že třetiho dne z mrtwých wstane. Apossolé neporozuměli slowům těmto, aniž o wýklad mistra žádali. Kdyby byli tomu porozuměli, byliby se ho tázali, jak se maji w čas jeho usmrcení chowati, aneb bylibu z okolnosti pozorowali, co powinnost káže, totiž w zahradě Gethsemanské s nim býti a se modliti, a ihned se odstraniti, když jim Ježíš, jenž se dobrowolně nepřátelům wydal, to přikázal; uprostřed bouře měli živou wiru a jistou nadèji zachowati, že jej třetiho dne zase spatří živého, a nemèli jeho smrt pokládati za zhoubu jeho králowství a swých nadějí, nébrž za dokonání swého díla a úplné prowedení swých záminslů.

Maria byla apossolům wzorem, dle něhož se zprawowati měli. Maria matka Páně mnohem lépe ho pochopila. Ona nezapomèla na žádné z těch slow, které ji přissło z úst swého Syna aneb od Boha skrze anjela, aneb skrze lidi, jenž Bohem

oswiceni byli. Ona rozwažowala wýroky božské w srdci swém, porownáwala jich, a tím nabyla wědomostí, které žiwot její řídily. Widěti ji bylo na Golgotě pode křížem, kalich jeho utrpení se Synem sdíleti; newiděli jsme, žeby pro jeho wyswobození nepokojná aneb účinliwá byla, také nechystala drahých mastí, ani nessla třetího dne, aby toho mezi mrtwými hledala, který prawil, že toho dne bude mezi žiwými. Aposstolowé nebrali slowa, jako Maria, tak, jak se ozwala z úst Páně, aniž s pozornosti a učeliwostí, jako Maria, jich nepřijímali. Oni swoje zdání pomísili se slowy jeho, a dle swých předsudků jich sobě wykládali, a tak se nejednou chowali, jak w tomto okamžení jich widíme.

Aposstolowé i to zanedbáwali, co jim Spasitel důrazně namlouwal, pokoj, wíru a naději w dussích swých. To jim Pán předpowídal, že se budou na něm horssiti. Tok bylo, nač si stěžowal, předhazuje jim, že ho wssickni opustí, netoliko dle těla, proti čemuž nic neměl, ale dle mysli swé, že totiž w málomyslnost, zaraženost, nejistotu, ano i w diwé zděsení upadnou, že proto na wssecko zapomenou, co jim po čas wychowání a i této noci byl powěděl.

Na tu horliwost, kterou se oswědčowali aposstolowé, dal jim pán Ježíš podiwnou otázku takto řka: „Když jsem wás poslal bez měssce a bez mossny a bez obuwi, zdaliž jste w čem nedostatek měli? A oni řekli: w ničemž.“ Pán Ježíš spatřil w tomto okamžení aposstolů wěrnost, wssak widěl také již jejich budoucí newěrnost a blízkou nestálost. On chtěl, aby po účinku, pamětliwí

slow jeho, poznali, že wssecko předzwídal; že powždy zůstal mocí božskou, a odbleskem sláwy Otce swého, i tentokráte, když jej pozorowali w slabosti a uníženi, a jakož mohl učiniti, že jim ničeho nescházelo, když jich bez potrawy wysiláwal, že přec i tenkráte, kdyby byl wssi pomoci, ano i žiwota zbawen, Synem Božím ostáwá, touž mocí opatřen jako Otec, a posud s to, wssecka zaslíbeni, kteráž jim dal, wyplniti.

Takowé přeswědčení máme i my o něm míti, a je s oka nespousstěti, pozorujíce a rozjímajíce umučení Pána nasseho Ježísse Christa.

Slowa, která pronesl p. Ježíš před učeníky swými, dále obsahují předpowídání úplné malomyslnosti aposstolů w čas utrpení jeho. Jsoutě pak slowa tato: „Ale nyní kdo má měssec, wezmi (jej), a též i mossnu, a kdo nemá, prodej sukni swou, a kup meč. Neboť prawím wám, že jesstě to, co jest psáno, musí se naplniti na mně: A s neprawými počten jest. Nebo ty wěci, kteréž jsou o mně, konec mají.“ Snad takto se slowa tato, jak pro aposstoly, tak i poněkud pro nás zatmělá, dají wykládati: Pokud jsem mezi wámi býwal, a wy jste důwěru we mne skládáwali, řekl jsem wám: Jděte bez měssce a bez mossny, a wy jste uposlechli, a přiznati se mi musíte, že jste také wsseho zbawení pod zásstitou mou nikdy nouzi nemíwali. Kdybych pak ale w postawení, do něhož brzo přijdete, k wám mluwiti měl, musil bych zajisté wzdor zapřisahání wassemu dokonce jinak mluwiti. Neboť staw ducha wasseho, jakož poměry mé jinaké jsou; protož prawím wám, kdo má měssec, wezmi jej, a kdo nemá, prodej oděw, a kup meč. Tě-

mito ſlowy chci dáti na rozum, že mi dobře powědomo, jak daleko ſkleſnete na mysli swé, a účinek nám to dokáže, že jſem příliš mnoho nemluwil. Až mne ſpatříte podlé wýpowědi prorockých uprostřed mezi dwěma wrahy na kříži, tenkráte wám bude napadati, že již po wſſem weta, přepadne wás ſtrach, že w záhubu uběhnete ſe mnou.

Jako obyčejně pochopili apoſſtolé ſlowa Chriſtowa právě na opak, jakož ihned zaſe z odpowědi wyſwítá: „Tedy oni řekli: Pane, hle, zde dwa meče.“ Oni nepomýſſleli na to, co předpowídal, aniž na proroctwí, kteréž uwodil; na nic jiného nemyſlili, než na meč, o němž mluwil. Poněwadž nepychopili, co obrazem meče říci minil, proto ſe domniwali, že poroučí, aby ſe opatřili zbraní k jeho obraně. Nebylo wſſak pánu Ježíſſowi nic tak proti myſli, a hrubě by ſe mýlil, kdoby ſe tu domníwal, že Spaſitel ſwěta ſwým učenikům ocelowý meč k obhájení ſwých wěci do rukou podal. Že jim pán Ježíš dále neſnímal bělma s očí, ale řekl: doſti jeſt, a ukončil wyučowání ſwé, ſtalo ſe proto, poněwadž již ſe doſtawila doba k dokonání díla jeho.

„To když powěděl Ježíš, wyſſel s učeníky ſwými přes potok Cedron, kdež byla zahrada, do kteréžto weſſel on, i učenici jeho — A přiſſli na popluží (či do dworu), kteréž ſlowe Gethſemany. I řekl učenikům ſwým: „Sedtež tuto, až ſe pomodlím — Modlete ſe, abyſte neweſſli w pokuſſení. Prwotní hřích byl ſpáchán w zahradě, w zahradě přinesl Adam na potomſtwo ſwé záhubu, proto také chtěl pán Ježíš w zahradě dílo wykoupení lidſkého započíti. Kde nemoc a ſmrt počátek

wzaly, tam wzaly uzdraweni a žiwot počátek swůj. Pán Ježíš wyslowil se nejednou, že žiwot a smrt w jeho rukou jest, že má moc, žiwot swůj položiti a také wziti, jak mu libo. Co proneſl pán Ježíš o swé smrti, rozumi se o celém utrpeni a o wſſech případnoſtech jeho. Tuto prawdu máme wždy na zřeteli miti, a proto při jednotliwém utrpeni, kteréž potkalo Spaſitele naſſeho, muſime ſobě připominati, že je p. Ježíš podſtoupil proto, že ſám chtěl. Touto prawdou ozbrojme myſl swou hned na prahu utrpeni jeho. Wyſwitá ze wſſech ſlow jeho, že se zármutek nezmocnil duſſe jeho dřiwe, až když tomu ſám powolil. Jaká to tichoſt we wſſech ſlowich, která pronáſſel při a po wečeři poſledni, neb každé ſlowo wléwalo w ſrdce útěchu, důwěru a ſrdnatoſt. Jakým se objewil we wečeřadle, takowým se opět objewuje w zahradě Oliwetſké. On tu mluwi dle miry swé lásky a wlidnoſti, a když potom w zármutek upadá, ſtáwá se jen proto, že ſám chce, a on chce pro nás.

Wolnoſt, kterou pán Ježíš wſſe podniká, poznati lze z toho, co činí: „Pojal s ſebou Petra, a Jakoba a Jana. Tou wolnoſti, jakou mluwil, též i wſſe pořádal. Oſm učeníků ponechal u wchodu zahrady, a tři pojal s ſebou dále do zahrady, aby jedini byli ſwědkowé jeho prwního utrpeni. Šťaſtní učenici, jimž tolik před jinými bylo přáno!

Wolnoſt páně Ježiſſowa wyſwitá z toho, co wi: „Wěděl pak i Jidáš, kterýž ho zrazowal, o tom miſtě, neb se tam Ježíš často ſcházíwal s učeníky ſwými. Jidáš wěděl o tom miſtě, a Ježíš

také wěděl, že té wědomosti použije, aby ho w ruce nepřátel wydal, a přec tam se ubírá pán Ježíš, neb chce se wydati. Zráda Jidássowa a wssech jeho přiwrženců bude příčinou zármutku Ježíssowa, nicméně ubírá se pán Ježíš tam, kde se zráda dokonati má, proto že wolně na se wzal, aby zrazen byl, a aby zármutek pocítil, kterýž zráda wypůsobí.

Až posud chowal se pán Ježíš s nejwětssí ducha a srdce urownalosti, awssak jedwa byl opustil těch osm u wchodu zahrady s třemi nejwěrnějssími aposstoly, přepadly ho náhle strach, zármutek, nepokojnost, a málomyslnost. Ten, jenž před malou chwíli jiným mysli dodáwal, byl teď pojednou sám pouhá slabota. Náramná byla opusstěnost, a wsse hnutí, kteréž pocítil, bylo prudké, že žiwot jeho w nebezpečenstwí ubíhal, neb prawil k důwěrníkům swým: „Smutná jest dusse má až k smrti. Pozůstaňtež tuto a bděte se mnou.“ Zmužile trpěti, welkodussně umírati, jsou wlastnosti reku, jenž k obdiwowání uchwacují; než třásti se, před obličejem smrti srdce tratiti, zaraženým a trudnomyslným se státi, jsou zajisté známky slaboty a wsseho toho, co člowěka snižuje. Jak dobré bylo, že Pán swé učeníky předkem na tu dobu chystal, aby se nad ním nehorssili; jaké pohorssení by byli brali již z prwního kroku utrpení jeho, kdyby se byli stali toho swědkowé; wssak ti, kterých sobě wyblídl, aby byli tajní swědkowé žalostného opusstění, jsou práwě ti tři, kteří byli důwěrní swědkowé jeho moci u wzkříssení dcery Jairowy, a proměnění jeho na hoře Tháboře. Z té náhlé změny práwě wyswitá neobmezená moc,

kterou měl nad sebou, nad swým tělem, nad swým životem, nad swou duſſí a hnutím jejím. Z toho rozbouřeného zmitání, jemuž se wydal, právě možno poznati lidskou powahu, již na sebe wzal, wyjma hřích, wſſecky slaboſti člowěka, jak tělesné, tak duchowní. Z toho pak ſtraſſliwého náwalu wnitřního bouření, jemuž se samochtě wydal, což jiného znamenati, nežli nadměrn lásku k nám bídným tworům? O jak welectihodným ſtawí se tu pán Ježiš před duſſí každého z nás, poněwadž wolil, slabým, jako my, se státi, a útěchou slabých, jenž potřebují w zápasu ſmrti swé nejwyššího kněze, jenž sám úzkoſti její zakuſil, a proto i z této ſtrany útrpným se státi může.

P. Ježiš se modlí w zahradě.

„A poodeſſed maličko, padl na twář swou, modle se řka: „Otče můj, jeſtli možné, af odejde ode mně kalich tento, ale wſſak ne, jak já chci, ale jakž ty.“ Aby se tedy bez roztržitoſti modliti mohl, hledal míſto pokojné, a tu ho widíme, kterak před Bohem swým na kolena padá, ba před neſmírnou welebnoſti jeho i twář swou na zemi se proſtírá, a takto dle wýkladu se modlí: Otče můj, jeſtli možné, a dcerši, jeſtli jſou jiné proſtředky, úmyſly twoje wykonati, af odejde ode mne ſtraſſliwý kalich hanebné a ukrutné ſmrti, wſſak nedbej na proſbu mou nic, jeſtli neſrownává se s wůlí twou. Wiz mou ſrdečnou odewzdanoſt, a zawrhni, jeſtli třeba, proſbu, kterou na tebe wzkládá zarmoucená a chwějící se lidská powaha má.

Jakž horliwá a důležitá byla modlitba páua

Ježisse, přec nezapoměl na tři aposstoly, které s sebou wzal. Totě prawá láska, která, ač sama zápasí s bídou, na swé nezapomíná. „I přissel k učenikům swým, a nalezl je, ani spí, i řekl Petrowi: Takliž jste nemohli jedné hodiny bdíti se mnou? Bdětež, a modlete se, abyste newessli w pokussení. Duch zajisté hotow jest, ale tělo nemocno.“ Takowou wýčitku zasluhujeme snad začasto, neb se swětem rádi bdíwáme, než s pánem Ježíssem málo, aneb nikdy. Takowý rozkaz my též potřebujeme. Srdce swé máme opatrowati, a to před prwním pokussením, a tu jest snadné wítězstwí. Upadáme-li proto, že nebdíme, a se nemodlíme w pokussení, wždy hloub do nesstěstí zabíháme. Takowé prawidlo my též potřebujeme, neb spoléháme se na předsewzetí swá, a držíme se za silné, a nehnutelné, a neprozřetelně se wydáwáme w nebezpečenstwí, a pak pozdě shledáme, že křehké jest tělo nasse, a že duch tělem zachwácen byl. Takowý příklad mírnosti my též od sebe dáwati máme. Pán Ježíš byl plu strachu a trudnomyslnosti, on přikázal aposstolům, aby w tom účastenstwí měli; ano jim zřetedlně poručil, aby s ním aspoň bděli a se modlili: a hle nalezá jich w hlubokém spánku, tak že na jeho úzkost a na jeho rozkazy docela zapoměli. Wizte jej, jak tisse a mírně si počíná, jakož snad my sobě nepočínáme, nébrž naopak welmi mrzutě, a bouřliwě při dost malém prowinění nám podřízených, buď dětí, neb čeledínů, neb žáků, neb jiných bližních nassich!

„Opět podruhé odssel, a modlil se řka: „Otče můj, nemůže-li tento kalich minouti mne, než

abych jej pil, ſtaň ſe wůle twá.“ Jewí ſe tuto zajiſté w modlení weliká horliwoſt. Prawda jeſt, že i my každodenně odříkáwáme modlitbu jeho, které učil apoſtoly ſe modliti, awſſak zdali také wroucně jako Spaſitel, a jeſtli jeden den, druhý den již zaſe ſtydneme w horliwoſti, a u nás není nic ſtálého, leč roztržitoſt a nepozornoſt. Wſſak pán Ježiš opětował tuto ſwou odewzdanoſt do wule boží, a to jeſt, čehož i nám třeba každodenně opakowati, naſſi poſluſſnoſt, podřízenoſt wule naſſi wuli boží.

„A přiſſel opět, a nalezl je, ani ſpí, nebo były oči jejich obtížený.“ Pán Ježiš jim tentokráte nic neřekl, maje útrpnoſt ſe ſlaboſtí jejich. Doſti mu bylo, že jich přítomnoſti a ſwým bděním zahanbil. Od wečeře nepohowěli ſobě, a duch jejich poſlouchánim ſlowa božího ſe namáhal, aby pochopili hluboké prawdy Spaſitelowy, ſrdce jejich bylo ſewřeno tím, co jim był předpowídal, ano nic než o zrádě, opuſſtění, zapření a o horſſení ſe nad nim ſlýchalo. Ký diw, že do noci hluboké jim oči ſpánkem tuhým obtížené zapadły. Čím wſſak tuto apoſtoły wymlouwáme, nemůžeme říci o křeſťanech ſamých. P. Ježiſſe mírnoſti nad míru ſe obdiwujíce, prawíme, že ſrdce naſſe nerádo wymlouwá, aneb odpouſſti, jeſtli kdo z naſſich podruhé do ſtarého hříchu upadl.

A nechaw jich, odſſel opět a modlil ſe potřeti, touž řeč říkaje.“ W této třikrátní modlitbě také trojím wěcem učil nás Spaſitel nás. Nejprw tomu, že wſſechen čas k modlení wynaložil, který mu po ſkončené řeči při poſledni wečeři až k přiſſti ſwého zrádce był přán, přeſtáwku učiniw

jen tenkráte, když ospalých apoſſtolůw probuzowal, a napomínal, aby ho náſledowali. Ach, jak ſſpatně dbali na jeho příklad a napomenutí! Jak málo dbáme i my! — Pak nacházíme w modlitbách Spaſitelowých málo ſlow, wſſak tím wíce pokory, zapření ſebe, poklony, a ſebe do wůle boží odewzdání. Za to ale w naſſich modlitbách býwá mnoho ſlow, a málo pobožnoſti, málo citu, málo ſrdečnoſti, což ale duſſí křeſťanſkých modliteb býti má. — Konečně nalezáme u Pána opakowání též modlitby. Není také oprawdu třeba, kdo chce s Bohem ſwým obcowati každý den a každou hodinu, aby teprw dlouho rozmýſſlel a ſe ſháněl po ſlowích, jakými by pronáſſel žádoſti, díky, aneb tužby ſwé. Jedno tkliwé ſlowo, jenž poddanoſt, důwěru a láſku naſſi naznačuje, ſtačí, a můžeme ho Bohu neuſtále opětowati. Mnozí lidé by ſe tím owſſem urazili, než Stwořitel náš ſe tím byl uctil, — jakož ſe také po modlitbě jednoduché, než mnohowýznamné, kterouž konal Spaſitel náš, bylo w ſkutku dokázalo, nebo:

„Ukázal ſe jemu anjel s nebe poſiluje ho.“ Že ſe doſtawil anjel, to owſſem nic diwného, neb pán Ježíš jeſt Pán anjelů, kterýchžto powinnoſti jeſt, jemu ſloužiti, než to diwno, že tento anjel přiſſel, aby ho poſilowal. Což pak není pán Ježíš ſám božſká mocnoſt, která wſſecko drží a zachowáwá? Neposiluje on lidí a anjelů? Owſſem, než tuhle ſtalo ſe to z pokory a láſky k nám. Jakož w dětinſtwí přijal pán Ježíš ſlužbu od lidí, od Marie a Joſefa, tak teď w ſlabotě ſwé duſſe přijal pomoc od anjelu, kterouž také lidé očekáwati mohou. To wſſak wſſecko jſou účinky křehkoſti

nassich, kterým se dobrowolně wydal, stana se nám tím mnoho milejssím a wzácnějssím. To wssak tajemstwím jest, jež nikdo wíce nám neodhalí, w čem as anjel pána Ježísse posilowal? To bude bezpochyby něco, co daleko myssleni lidská přesahuje. My pak při tom toliko se klaněti, obdiwowati a pomlčeti máme, jakož činili swatí nassi otcowé [1]). W Ježissi Christu od anjelu obsluhowaném pozorujeme Pána; w Ježissi Christu, an od anjelu posilowán byl, spatřujeme nasseho Spasitele, a hlawu nassi, a máme tedy co údowé jeho práwo, rowněž pomoci od anjelu očekáwati. K tomu také anjelé ustanoweni jsou za služebníky jeho dobroty a smilowáni i pro nás lidi. — Awssak na to zde pomněme, že modlitba jest welká úlewa w utrpeních nassich. Učme se také, že Bůh wyslyssí wroucnou modlitbu, wssak ne wždy tak, aby odejmul trápení, než přece často tak, že nám dáwá síly, abychom w utrpeních nepodléhali.

„A postawen jsa w úzkosti, déle se modlil.“ Nedá se popsati welikost muk w dussi páně Ježissowě, bezpochyby by byl bez diwu podléhnouti musil. W takowé hrozné tísni modlil se Spasitel náš bez ustání, aby wůle Boha Otce swého se naplnila. Mějme útrpnost se sklíčenosti pána Je-

[1]) Takto rozjímal sw. Bernard: „Widím na nejwětssím reku bázliwé chwění, znamenám hlas nemocného na lékaři, pozoruji, že slepice z lásky ke kuřatům onemocněla. Beru si k srdci lásku, obdiwuji se milosrdenstwí, chwěji se nad sníženosti jeho. Jako nás smrt twá, Pane, ožiwowati má, rowněž také mělo by nás twoje chwění učiniti silnými, twůj zármutek weselými, twoje omrzení radostnými, twůj nepokoj pokojnými, twoje neutěssitelnost utěssenými.

žisse, aniž zapomínejme, že ten, jenž tak trpěl, Bůh jest, a že, ač Bohem byl, to jinak newadilo, že trpěl. Awšak jaká mohla býti příčina takového trápení? Nastáwající smrt hrozná nebyla jedinou toho příčinou, nébrž hříchowé naši byli spolu příčinou opuštěnosti jeho. Pán Ježíš předwídal wšecky muky podrobně, které naň čekají, on také předwídal jasně wšecky nasse hříchy, které na se wzal, aby pro ně dost učinil; on předwídal také, že toto jeho přemilostné smíření přec mnohých hříšníku neprawosti jen zweličí, a tudyž že pro mnohé dokonce nadarmo se wykoná. Ach, kolik hříchu spatřil jsi Spasiteli můj i na mně! Mnoho-li jsem tudyž i já k úzkostem smrti sám přitížil! — Z jakého úmyslu pak wšse toto podstoupil pán Ježíš? On chtěl wšse wytrpěti, co jsme my wytrpěti měli. On tomu chtěl, aby smrt jeho byla wzorem, útěchou a podporou w posledním boji nassem. Nesluššelo takowého něco na kříži ukázati, kdež měl wice, než lidskou moc jewiti, a kdež poslední jeho slest důkazem jeho božstwí býti měl. Proto wytrpěl úzkosti smrtedlné před tím, aby nás w době pro spasení nasse tak důležité bez útěchy neostawil. Jakou pak wděčností odměníme se Spasiteli nassemu za takowá dobrodiní? —

Uzkosti přibýwá tak, že jak napsal ewangelista sw. Lukáš: „Učiněn jest pot jeho jako krupěje krwe tekouci na zemi.“ Z takowého nadobyčejného potu dá se souditi na náramnost bolu w útrobách pána Ježíssе. Když Bůh zemi zlořečil, zatratil člowěka k tomu, aby potem twáře zawlažowal pudu její. Pán Ježíš ale, aby ji očistil a zlořečení s ní snal, pokropil ji potem, jejž láska

wymutila. Ach, jak dokonale wyhlazeny byly hrdosť, nepodalosť a hříšná úslužnosť prwniho člowěka hlubokým sníženim Syna člowěka na hoře Oliwetské, a jeho poslušnosti až do smrti. Totě wýjew spravedlnosti a milosrdenstwí Boha nasseho!

„A když wstal od modlitby, a přišel k učenikům swým, nalezl je, ani spí pro zármutek. I řekl jim: Co spíte? Wstaňte, modlete se, abyste neweszli w pokušeni. — A potřeti přišel, a řekl: Spěte ž a odpočiwejte, ai přiblížila se hodina, a Syn člowěka wydán bude w ruce hříšnych. Wstaňte ž, pojďme, hle bliži se, který mne zradi."

Jaké tuto opět příklady newýslowné mirnosti pána Ježisse! Již mohl snad jinak na nedbalosť dokročiti, snad takto: Wy nedbalci, již potřeti wás teď budím atd. Ach co slýchati od lidi w tomto pádu. Tu owssem se stáwaji mnohých pánů a paní ústa studnicí newywážitelnou potupných jmen a útržek na nepodalou čeládku swou. Jinak Pán wssech pánů, on samá mirnosť a trpělíwosť w nejhlubssim zármutku swém, až konečně wolá plu zmužilosti proti nepřátelům swým po wykonané modlitbě, a již se blížil zrádce jeho Jidáš.

Když Jidáš opustil wečeřadlo, aby zradil laskawého mistra swého, wěděl dobře pán Ježiš o wssech připrawách, které se činily, aby ho jali, on také dobře wěděl, mnoho-li času potřebuji nejwyšši kněži k swolání roty, aby ji dali rozkazy a k wykonáni skutku ji wyslali. Pán Ježiš jich sledowal w každém hnuti, a podlé té wědomosti, jakou owssem měl, také swoji družinu řídil. On si wyměřil dobu we wečeřadle, aby se rozloučil s apo-

sstoly swými, a aby jim některá dobrá naučeni poskytnul. Také si wyměřil w zahradě dobu, kterou držel za nejpohodlnějssí k modleni. Na to pojal tři nejwěrnějssí své, a s nimi ubiral se k druhým, jež u wchodu zahrady ponechal, tu jim s jistotou wyprawuje, že se bliží Jidáš s rotou swou. Tolik péče wynakládal na to, aby wiru nassi opatřil zbraní proti pohorsseni, které mohla miti z jeho hlubokého uniženi w zahradě Gethsemanské, abychom nezapominali, že, co trpěl, wssecko předwidal a samochtě trpěl.

Polibeni Jidássowo.

„A když on jesstě mluwil, ai Jidáš, jeden z dwanácti, přissel, a s nim zástup mnohý s meči a kyjmi, poslání jsouce od knižat kněžských a starssích lidu. Ten pak, který jej zradil, dal jim znameni, řka: Kteréhožkoli políbím, onť jest, držte jej.“

Powažme tuto maličko Jidássowu horliwost, wytrwalost u wykonáni zámyslu swého hříssného. Činí-li mnohý člowěk pro swou powinnost, aneb pro wssecobecné dobro jen málo aneb nic, aneb jen ledajak, činiwá mnohdykráte wssecko pro ukojeni své náružiwosti. Jesstě na cestě k nejwyssím kněžím mohl jiti do sebe Jidáš, jesstě na patě hory Oliwetské mohlo mu prowinění přetěžké na srdce padnouti, že má teď swého mistra zraditi, i w tom posledním okamžení mohlo jemu těžko býti, aby předessel rotu, a wywedl, jak si umínil. Jaká to zaslepenost u člowěka, jenž widal diwy a zázraky, jestli se domníwal, že rota ozbrojená, kterou wedl, bude moci mistra diwotwrce proti jeho

wůli lapiti, jíti a do města dodati. Jaká to ďábelská licoměrnost, použiti znamení pokoje a přátelstwí k tomu, aby wydán byl Pán, od něhož nekonečné dobrodiní požíwal, w ruce úhlawních, krwožízniwých nepřátel jeho! Jaká to zásst a zůřiwost, znamení jim dáwati, aby ho opatrně drželi, aby jim neussel, boje se snad o mzdu, za kterou ho byl prodal. Jidáš jest tuto zajisté hlawou, wzorem a obrazem wssech odpadlíkuw Církwe swaté, kteří potratiwsse wíru, Církew a blaženost srdce swého, jenjen sopti zássti, násilím a zrádou. Onť jest hlawou pokrytců a ssibalu, kteří do obličeje lísají, aby úskočně zradili, a do tenat swé ziskuchtiwosti zadrhli. Onť jest oprawdu wzorem podlých dussí, které pro nějaký zisk aneb ze ctižádosti, aneb aby k nějakému wyznamenání dossli, s nesslechetníky drží, a w službu jakékoli náružiwosti jejich se wydáwají, aniž nerozmýsslejíce. Onť jest obrazem srdcí newěřících a zkažených, které w stawu powýsseném, k dokonalejssímu žiwotu powoláni bywsse, popudům tajné náružiwosti se podáwají, ji neustále kojí a sílí, až jí konečně wsse obětowali, co jesstě nedáwno za swaté si pokládali. O kéžby každá dusse se zachwěla powažujíc strassliwý pád aposstola Páně, jenž powolán byw státi se úhlawním pilířem Církwe nassí, a spasení nasseho, stal se wůdcem těch, jenž Ježísse ze swěta zprowoditi uzawřeli.

Jidáš ostawil rotu poněkud za sebou, a blížil se w newýslowné drzosti k swému laskawému mistru, jakoby zrádu swou před ním ukrýwaje a druhým aposstolům ukazuje, že posud jedním z nich jest, a že s tlupou, kterou za sebou wedl, ne-

má co činiti. „Ihned přistoupiw k Ježíssowi řekl: Zdráw buď mistře! a políbil jej.“

Ai! pán Ježíš neodwrátil swatého obličeje swého od nečistých rtuw Jidássowých! On dal se mu políbiti! Co swět světem, nikdy takowi dwa nerowní nepadli sobě w náruči! Jidáš, tato nestwůra weššerého pokolení lidského, tento hrozitán černého newděku, osměluje se laskawé a milostné srdce swého božského mistra k swému ohawnému srdci tisknouti. Ani možno pochopiti, odkud se wzalo tolik jedu w srdci Jidássowu proti swému dobrodinci nejwětšímu, a odkud mu na druhé straně tolik laskawosti, trpěliwosti, a upřímnosti w srdci pána Ježíše. Miru bezbožnosti Jidássowy přewyšuje toliko laskawost, trpěliwost a upřímnost Ježissowa. Pán Ježíš miluje newěrného učeníka posud, ač tobo wšeho dokonce nehoden jest. On mu ještě odpouští, jakož později odpouštěl swým wrahum. On ho zwe posud k pokání, wolaje na něho krásným slowem: „Příteli! nač jsi přišel?“ A w těchto slowich Ježíssowých jest zajisté tolik upřímnosti a lásky, co w slowích Jidássowých šalby a neukojitelné zášti. Jidáš wrhá se rychlým spěchem w zahynutí wěčné, což dojímá laskawé srdce mistra swého nanejwýš, neboť on chowá w něm úplnou jistotu o záhubě jeho. Nešťastný apoštol, kam až jej zawedla nenasytná lakota jeho! K jakým wýstupkum pohání wášeň člowěka, o kterou hned z počátku nedbal, ji lichotil, ji podněcowal, a nikdy dokonce potlačowati nesílowal. Kolikerých milostí obdržel Jidáš! On wšak se sám dobrowolně slepil, on se protiwil, on se zatwrzowal, wšemu odpíral, a tak se sám do záhuby při-

wedl. Jidáš nesmí, jako wšickni zátraceni, zawržení swé jinému, jen sobě samému připisowati.

Aby wšak Spasitel Jidášowi na jewo dal, že o wšem dobrou wědomosť má, a že jej posud nezawrhl, odkryl mu welikosť záhuby, jakož i šeredność celého jeho chowáni na srdce mu položiti chtěl těmito slowy: „Jidáši, polibením zrazuješ Syna člowěka?“ Které srdce by se nebylo podalo laskawým těmto slowum? Srdce pak Jidášowo nebylo již s to!

„Protož pojaw Jidáš stráž a služebniky od nejwyššich kněží a farizeu, přišel tam s lucernami, s pochodněmi a se zbrani.“

K čemu medle tolik lidí a takowá příprawa k jati jednoho člowěka, a k rozehnáni tlupy dwanácti mužuw slabo ozbrojených? Nechať přikročí wojáci, znamení již Jidášem dáno. Awšak zde jest pán-Ježiš Pánem, a tak dlouho jim ostane, jak bude dlouho chtíti. Jeho moc newiditelná wšecky wáže, aniž se kdo odwažuje, se ho dotknouti. A protož klaním se tobě, božská moci Pána mého Jesu Christa, a poznáwám, budeš-li ty sám chtíti, jen tenkráte zmocní se tebe nepřátelé twoji.

„Ježiš pak wěda wšecko, co na něj přijiti mělo, šel proti nim, a řekl jim: Koho hledáte?“ Na obou stranách panuje hluboké ticho. Tím pak zamýšlel pán Ježiš jak nepřátelům, tak apoštolům dokázati, že on nepodléhá žádné moci swětské, jen dobrowolně; a že, byť i celé wojsko římské před ním tu stálo, stane jako wryté, aniž se ho tkne bez wule wlastní.

„Odpowěděli jemu: Ježiše Nazarethského. Řekl jim Ježiš: Já jsem! Stál pak s nimi i

Jidáš, kterýž ho zrazoval.“ Jakmile tedy Jidáš polibením dal znamení rotě své k jatí pána Ježíše, couvnul nazpět mezi stráž a družinu svou, aby vhnul útoku, jenž se měl hnáti na hromádku apoštolu. Ai hle! útok se hnal na tu hromadu, kde se on w bezpečnosti býti domníval, a zachvátil ho spolu, neboť stoji psáno: „A jakž jim řekl: Já jsem! postoupili zpět, a padli na zem.“

Na slowa: „Já jsem“ stal se welký diw a zázrak w zahradě Gethsemanské na tom místě snad, kde se Spasitel nás laskawý krwi potil. Dwssem mocná jsou tato slowa, totiž: Já Ježíš Nazarethský, jenž mocí Ducha swatého w životě nejčistší Panny jsem se počal, jenž jsem tělem učiněné slowo boží, člowěkem učiněný Bůh, Syn Boží, we jménu jehož každé koleno chtěj nechtěj klekati musí duchů nebeských, zemských a pekelných. Na takowé „Já jsem,“ před tímto strassliwým jménem padli na zemi wojáci s wudci swými, představení a poddaní, páni a služebníci, Jidáš a jeho soud ruhowé. Swatý Bože, swatý silný, swatý a nesmrtelný, jenž jsi pro nás trpěl hříssné, ach smiluj se nad námi! —

Toto poražení roty w zahradě Gethsemanské jest slabý obraz poražení wssech model, které se na ozwání mocného „Já jsem“ na okršku zemském dělo, ano jest také slabý obraz poražení hříssníků při posledním soudu, až se ukáže w moci a welebnosti swé Pán, a ozwe se hříssníkům: „Já jsem!“ jehož jste wy uráželi, potupili, pohaněli a pronásledowali. Běda těm, kteří zapřeli Christa, swůj stawy, své powolání, své powinnosti a stranu sprawedliwých, a přidali se ku straně hříssníku. O,

jak se musil polekati a diwiti Jidáš, když sebe na jedno slowo, kteréž wyssło z úst mistra, na zemi i se wssemi soudruhy widěl. Jaká zase musila býti radost na straně apoštolu, když widěli, jak nepřátelé před nimi na zemi poléhli.

Takowým způsobem položil Spasitel swěta nepřátelum swým kámen w cestu, aby se rozpomenuli, že těžko proti jeho moci přestlné se zpěčowati. Ano, co také mohli začíti, kdyby nebyl se nad nimi smilowal ten, jenž jich slowem porazil? „I otázal se jich opět: Koho hledáte? Oni řekli: Ježíše Nazarethského.“ Tedy týž úmysl, táž zášť, tatéž zuřiwost! Jak často widati pyšné, jenž byli pokoření, bohaté, jenž schudli, ctižádostiwé, jenž se w naději sklamali, chlipné bolestmi a nemocí sklíčené; o! jak málo těch, jenž se takowým nawštíwenim byli naprawili. Kdyby také jednou w některé schůzce náboženských několik slow o ctnosti byli pronesli, jinak bývá, když jich pán Bůh zase do stawu prwního postawil, ihned do kališť starých neprawostí zalézají. O, jak mnoho na to přijde, aby kdo hned na počátku swého mladého života každé náruživosti odpíral.

„Odpowěděl pán Ježiš: Powěděl jsem wám, že já jsem; jestliže tedy mne hledáte, nechtěj těchto, ať odejdou; aby se naplnila řeč, kterouž byl powěděl: z těch, kteréž jsi mi dal, neztratil jsem žádného.“

Není-liž to wěc nejpodiwnější, že tito poražení wšickni zase jakoby nic se země powstali, a dále swuj úmysl prowodili, aniž proto o této nadobyčejné události rozmýšlejíce. Tito zaslepenci budou se domniwati wzdor tomu wšemu, že ho

swou moc přemohli a swou zbraní nad nim zwítězili, a budou ho držeti za slabého w rukách swých, a za jatého w řetězích swých. Powažujíce tuto zaslepenost na nepřátelích Christowých, wždy pomněme na to, že nám pán Bůh nikdy neslíbil, že nás diwem a zázrakem ze zaslepenosti naší wytrhne, w nížto twrdošíjně trwáme. Oprawdu bláznowstwím jest, na mocnost milosti se spoléhati, an milostem, kterých každodenně dosahujeme, odpíráme. Rouháním jest, winnu swé nekajícnosti na Boha metati, aneb na nedostatečnost swého rozumu si stěžowati, jestto prawá winna toliko w twrdošíjnosti naší wězí, kterou se milosti boží odporuje. Pán Ježíš jest rownež tak prawdiwý we swých wýhrůžkách, jako we swých přislíbeních, w oněchno hrozný, w těchto pak plný milosti jest, obého užiwaje toliko k tomu, aby si získal lásku naší." Tedy oni wztáhli naň ruce a jali ho. Tedy widouce ti, kteří při něm byli, co se mělo diti, řekli jemu: Pane, mámeliž biti mečem?

Zde jest se čemu obdiwowati, totiž té oddanosti apostolů k swému Pánu, té pozorliwosti, kterouž sstřili nepřátely jeho, a té srdnatosti, kterouž ho brániti chtěli, té důwěře w jeho mocnost, pro kterou dokonce nepochybowali, že dwěma meči se proti welikému zástupu ozbrojencu postawiti mohou, a také té učeliwosti, pro kterou se nejprw Pána o radu tázali, a na jeho slowo čekali, nežby začali seč. Prawda, že se mýlili, poněwadž přec jesstě tomu nerozuměli, co jim pán Ježíš na wečer předuássel a opakowal; wssak tento omyl byl jim w tomto pádu k prominuti, a slouží nám

k poučení, že chyb apoſſtolůw nám dlužno wyſtříhati ſe, jejich pak ctnoſti následowati.

Nezdržela ſe ſama hlawa apoſſtolſká, ſwatý Petr, neb ſtoji pſáno: „Tedy Šimon Petr, maje meč wytrhl jej, a uderil ſlužebníka nejwyššího kněze, a uťal ucho jeho prawé. Bylo pak jméno toho ſlužebníka Malchus.“ Tento Malchus, domáci ſlužebník nejwyššího kněze Kaifáſſe, chtěje ſobě zajiſtě záſluhu dobýti u ſwého Pána, dokročil nejprw k pánu Ježíſſowi, aby ho jal. Šimon ale wytaſil meč, zakal, aniž čekaje odpowědi ſwého Pána, do hlawy odwážliwcowy, awſſak toliko ucho zaſáhnul. Tu owſſem zaſe znamenati nejwyššího z apoſſtolů, jenž pro ſwého Pána do nebezpečenſtwí ſe wydáwá.

„Ježíš pak odpowěděw řekl: Nechtež až potud, a když ſe dotekl ucha jeho, uzdrawil jej.“ Na ſlowo Páně w pokoji chowají ſe jak apoſſtolowé, tak nepřátelſká rota. Byltě zajiſtě prwní ranou, kteráž wyſſla ze ſtrany apoſſtolu, oheň roznícen mezi oběma ſtranama, a hle opět na jedinké ſlowo z úſt Spaſitelowých ihned uhaſnul. Kdo jeſt onen, že ho wětrowé a moře poſlouchají, ptali ſe ondy lidé, awſſak tu wětſſí zázrak. Ježíš tuto uprostřed mezi ſtranama tak ſi počíná, že ſi před nepřátely wážnoſti dobyl, jich přinutil, pokojnými ſlowy wſſeho toho býti, co teď činiti a mluwiti zamýſſlel. S touž důſtojnoſti, jakož druhdy na rowni Galilejſké, koná w jejich přítomnoſti diw. S touž mírnoſti, jako tam we wečeřadle, poučuje ſwé učeníky, a s touž ſwobodou, jako tam w chrámě, kde ho náklonnoſt lidu brániti ſe zdála, s nimi rozmlouwá. Nikdy ſe ſnad nezdál wětſſím

býti, jako prawě w zahradě Olywetſké, prawě na tom miſtě, kde ſe pro nás dal jati a wázati. Wſſechno tedy poſlouchá Pána, a jenom já bych nechtěl, když u bouřce, hněwu, záſſti, miſtě aneb jiné náruživoſti ſe Pán w útrobách mých ozwe ſlowem: „Nechtěj aż poſud!“

Ten pak, který wztáhl ruku ſwou na Jeżiſſe, ztrpěl potom pokojně, když pán Jeżiš na něho ruku ſwou położil. On pak wztáhl ruku ſwou na Jeżiſſe, aby jej co złočince jal, a pán Jeżiš położil ruku na něho jako dobrodinec jeho a Spaſitel, aby ho uzdrawil. Jaká to dobrota, jaká mirnoſt a jaká láſka! Byl-li pak Malchus, jenż toto dobrodiní přijal a ſoudruhowé jeho, jenż toho wſſeho ſwědkowé byli, tim hnuti a obráceni? Diwochowé byli by ſe byli obrátili, ale bezbożníci nemohli ſe wice. Tento diw nebyl nic nowého pro ně, nic nápádného. Oni dobře wěděli, że to byla Jeżiſſowa wlaſtnoſt, diwy činiti, a již od nékterého času zatwrdili ſe proti takowým důkazům jeho bożſtwí. Wſſe, nač u ſwé ſlepotě dbali, bylo to, aby dle wýſtrahy Jidáſſowy s Jeżiſſem opatrněji zacházeli, než s jiným člowěkem. Jeli możné, aż tak zaſlepeným a wſſeho prázdným ſe státi? S tiží by ſe uwěřilo, kdyby newěrci wſſech wěků patrných toho důkazů nedáwali.

Awſſak ſlowa, kteraż w té důležité době mluwil pán Jeżiš k Petrowi, jſou pro nás welmi wážná.

„Tedy di jemu Jeżiš: Obrat meč ſwůj w miſto jeho; nebo wſſickni, kteříż berou meč, od meče zahynou.“ Pán Jeżiš dowoluje nám k obraně naſſi toliko té zbraně, které nepřátelé naſſi

proti nám nejsou s to použiti, a tato zbraň jest: mírnost, trpělivost, láska, mlčení a modlitba. Této zbraní přislibuje vítězství a korunu. Toliko touto zbraní uchowala se Církew jeho, a až do skonání světa se zachowá. Vítězství, kterého sobě svatá Církew použitím této zbraně wydobyla, jest její jedinou ctí, dělí ji od jiných towarystew, a jest patrným důkazem jejího božství. Jsme-li pak ale my učenící tohoto božského učitele, a děti této svaté Církwe, když se na swou obranu jiné zbraně chápeme, a když se strojime, moc moci odrážeti? Chceme-li zwítěziti, obrafme meč w místo jeho, to jest: Držme jazyk na uzdě, potlačme žádosti naſſe, a uhaſme přilíſſnou citliwost naſſi. Jestliže ale meč náš již koho w náhlosti byl potanil, naprawme to podáním se, službami lásky, a tím abychom učinènou ſſkodu zase nahradili. Proti násilí, pohrdání a potupení opatřme se trpělivostí, a vítězství bude naſſe. — Dále promluwil pán Ježíš k Petrowi: „Zdaliž mniš, žebych nemohl prositi Otce swého, a dalby mi nyní wíce, nežli 12 pluku anjelů.“

Nechtěl tedy pán Ježíš moci swé proti nepřátelům swolatí, aby důkaz dal, že se samoděk w smrt wydává. On prawí, žeby mu Otec nebeský dal wíce než dwanácte pluků anjelů, t. j. přes 72.000 služebníkuw nebeských, kteří by mohli se wſſí moci zemskou a pekelnou zápasiti.

Jeſſtě něco přidala wážná ústa Páně, takto řkouce:

„Ale kterak se naplní písmo, že tak musí býti?“ Slowo tělem učinèné prowodilo plán w písmě swatém wyměřený, a to jest, co newěru

poráží bezohledně, wſſecka mračna pochybnoſi zaplaſſuje, a Meſiáſſe, prawého Syna Božího s takowou jiſtotou ukazuje, že nelze jinak, leč poſſetile odpirati. Konečně prawil Pán: „Což nemám piti kalich, kterýž mi dal Otec?“ Slowa dokonce přiměřená uctiwoſti, poſluſſnoſti a láſce Syna Božího k ſwému Otci, powzbuzujice nás, wſſe protiwné ſtawu a powolání naſſeho s ochotou na ſe wziti.

Wſſak i k záſtupu nepřátel ſwých promluwil ſlowa:

„I řekl těm, kteříž byli přiſſli k němu, kněžatům knèzſkým a předſtaweným chrámu, a ſtarſſím: Jako na lotra wyſſli jſte s meči a s kyjmi. Když jſem na každý den bywal s wámi w chrámě, newztáhli jſte ruku na mne; ale tatak jeſt hodina waſſe a moc temnoſti.“

Po těchto ſlowich plných důſtojnoſti, majeſtatnoſti a božſtwí zdwihnul newiditelnou přihradu, která bránila nepřátelům přiſtoupiti dále, a ihned citili ſe tito wolnými, a jali ſe přepadnouti nepochopitelnou zuřiwoſtí a zaſlepenoſtí pána Ježiſſe, a ani diwy jeho moci, mirnoſti a lásky, čehož ſwědkowé byli, nebyli s to, jich udrzeti. „Tato jeſt hodina waſſe,“ t. j. ona neblahá hodina, kterou Bůh jim a wſſem hřiſſníkům popouſſti, aby hřeſſiti mohli, jak jim libo. „A moc temnoſti.“ Straſſná moc, kterou hřiſſnici použiwají, aby Boha uráželi, newinnoſt potlačili, a úmyſlům pekla nadržowali. Hrůzyplná temnota, kteráž zakrýwá zločinſtwi zloſynů, jejich hanby na okamženi ukrýwá, aby newiděli propaſti, kam ſe wrhnou, a po níž budou jim wěčná tma a muky pekelné.

Ach, kdy nás slowa božského Spasitele úzasem naplnila tak, aby nás od hrichu a od wěčné propasti uchránila.

„Tedy učenici jeho opustiwsse jej wssickni utekli.“ Zajisté proto utikali, že měli wiru nejistou a kolisawou, namisto, co měli spoléhati na prawdiwost wýroku a pomoc jeho, toliko sami na sebe spoléhali. Oni měli na slowo swého Pána odejiti, přeswědčeni, že se mu ničeho nepřihodí bez wůle jeho, a že po třech dnech jej zase uzří; než toho dokonce nemohli pochopiti, co o tajemstwí swé smrti přednássel.

Co se toto dálo, přiblížil se k shonu tomu člowěk mladý, bezpochyby z blizkého dworce, toliko w nočním oděwu, jenž bylo plátno, w něž byl zahalen. Wssak za zwědawost bylby bezmála zle pochodil, neboť jej honili měwsse ho nepochybně za Ježissowa přítele. On pak zanechaw jim w rukou plátno nah wywázl jim.

Zahrada Gethsemanská, w níž byl pán Ježiš jat, a která tenkráte mnoho oliwowých stromů chowala, w jejichžto stinu se procházíwalo a odpočíwalo, podnes se poutníkům ukazuje, wssak nepodobá se zahradě, wssech wssudy toliko osm oliwowých stromů tu počítajíc. Střehou jich Františkáni z blízkého kláštera swého wojáky tureckými, aby se jich nikdo nedotýkal aneb z nich nelámal, protože jsou pro památku těch, pod nimiž Spasitel počal wykoupení lidské.[1]). Česané se stromů oli-

[1]) Píše Rus Norow: „Třesouci se rukou ulomil jsem jednu ratolest, chtě ji s sebou přiwésti domů do daleké wlasti, aby w rodině naší zároweň s podobizuou otcowou od dítek mých, jakožto památník mé k městu Božímu wykonané pouti, chowána byla.“

wy také zawařují, a z pecek dělají růžence, kterežto wěci do dalekých končin katolického swěta rozesilají. W zahradě ukazuje se počerwenalá skála s jeskyní dwa střewice wysokou, a dosti širokou. Tu prý to místo, kde tři mučeníci Petr, Jakob a Jan odpočiwali, an se pán Ježíš opodál modlil. Ass 60 stop dále nalezá se jiná jeskyně twaru neprawidelného, kam se po dwanácti stupních sestupuje. Wchodem a jesstě jiným otworem padá do ní denní swětlo. Za času swatého Jeronyma stál tu chrám, z něhož wssak dodnes ničeho nezbylo. Tato jeskyně se od křesťanů wysoce cti. Na oltáři slauziwají se msse swaté. Nad oltářem wyobrazen jest Spasitel klečící a modlící se, an přijímá z ruky anjela kalich. Zde nápis tento: „Zde byl pot jeho jako krupěje krwe, které ronily se na zem.“ Tu prý jest to místo, kde se Pán Christus potřikráte modlil, aby sprosstěn byl kalicha utrpení swého. Také se ukazuje stézka, po niž se blížil Jidáš, oby zradil mistra swého. Jest 20 kroků dlouhá a 2 sširoká, a zawřena nizkou zdí, jako půda proklatá.

Konečně wědomo, že ratolesti oliwowé, k židowským hodům newyhnutelně potřebné, brávaly se s hory Oliwetské (Nehem. 8, 15). Někteří spisowatelé mají za to, že Gethsemane kněžím a lewitům druhdy přináleželo, a že stáda k obětím určená se tu pásawala, jež také ztud brawní bránou do chrámu honiwali. Diwná shoda! odtud wedli též Beránka Božího, jenž snímá hříchy swěta, na poprawisstě (Jan 1, 29).

§. 55.

Pána Ježíſſe wedou do Jeruſaléma před wyſokou raddu.

(Mat. 26, 57—75, 27, 1, Mark. 14, 53—72, 15—1, Luk. 22, 54—71, Jan. 18, 12—27).

Swati ewangeliſtowé newypiſují nám ſice tu ceſtu, kudy pána Ježíſſe opatrně ſwázaného do Jeruſaléma wedli, než podání ſe o tom zachowala rozličná. Dle jednoho newedli prý pána Ježíſſe po moſtě, nébrž poněwadž byl zástup weliký, wedli ho zrowna přes potok. Tu prý ponejprw upadl na zem, kolena a ruce wytiſkly prý ſe na břehu w kameni, a poutnici celují až do uynějſſka ſtopu jeho křižowé cesty.

Potom prý ho wodní bránou wedli na horu Sionſkou k přibytku nejwyššího kněze Anáſſe. Anáš byl od římſkého wladaře Kwirina za nejwyššího kněze wywolen, wſſak byl zaſe po pětiletém zaſtáwání ſwého úřadu od wladaře Valeria Grata ſwržen. Dle zákona Mojžíſſowa měl toliko jeden býti nejwyššim kněžem, a měl w důſtojnoſti ſwé potrwati až do hrobu. Té doby, co Římané nadwládu nad Židy prowoditi počali, ſeſazowali nejwyššſí kněze dle libosti; tudyž ſtalo ſe, že začaſté žili mnozí zároweň, jenž noſili titul nejwyššího kněze. Takto ſwrhli Římané w době čtyr let tři nejwyššſí kněze po Anáſſowi. Kaifáš ale, jenž byl zetěm Anáſſowým, udržel ſe po deſet let za wladařeni Poncia Piláta. Co Kaifáš úřadowal, měl Anáš nemalý wplyw w záležito-

ſti obecni. Možná, že byl tenkráte předſedou wyſoké raddy, aneb jinak knížetem Synedria.

Předſtawenim jatého Ježiſſe zamýſſleli ſnad uctiti ſtarého Anáſſe, a zároweň jej přeſwědčiti, že plán Synedria s ním proweden, poněwadž ſe již w rukou jejich nalezá, a že teď čas jeſt, aby do raddy přiſſel, kde nechtěl ſe dáti wynajiti, ažby lapen byl, poněwadž ſnad ſám pochybowal, zdali ſe dá lapiti člowěk, který již tolikráte oſidlům wywáznul, a jenž mocný w proſtředcích a w diwech jeſt.

Dum Anáſſůw ſtál na Sionu, jak ſe za to má, blíže Dawidowy brány. Na jeho dwoře ukazuje ſe praſtará oliwa, již ctěji křeſťané proto, poněwadž ſe wyprawuje, že byl k ní pán Ježiš přiwázán, nežli ho nejwyšſſímu knězi Anáſſowi předſtawiti mohli. Jeſt ohrazena zdi, a z pecek owoce jejího robí ſe růžence; dum pak ſám přeſtawěl ſe w chrám, ſwatým anjelům zaſwěcený. Armenowé jſou teď w držení jeho. Na blízku jeſt jejich kláſſter, kde wdowy duchowních nuzné armenſké poutníky přijímají a čaſtují.

Od Anáſſe byl pán Ježiš do domu Kaifáſſowa přiweden, který ſtál mimo zdi Sionſké, bezpochyby na hoře Akře. Řekowé wyſtawěli na tom míſtě kláſſter, kdež pěkný chrámek mají.

Paláce wzácných měſſťanů byly budowy čtwerhranné, mající uproſtřed otewřenou proſtoru dlážděnou, jenž byl dwůr, čaſto u wzneſſených wýchodčanů za ſál pro welké a ſlawné ſchůzky užíwaný. Wchod do něho wedl předſíní, kteráž byla přikryta, a dweřmi zawřena, kdež u zámožných ſtáwali wrátní neb wrátné, aby příchozím hoſtům otwí-

rali. Na obou stranách dworu byly rozličné komnaty.

Aňáš brzo přišel za Ježíšem do domu Kaifášowa. Druzi soudcowé, zde shromáždění, byli kněží, zákona učitelé, starší lidu, nejwice fariseowé, také někteří Sadduceowé. Wšickni tito u Kaifáše w domě shromáždění, což w nadobyčejných případnostech dowoleno bylo, jinak ale w chrámě se konalo, byli úhlawní nepřátelé Ježíšowi, které w rozmluwách na stokráte zahanbil, a jejich sškudství a pokrytství odhalil. Wětší počet jich předkem již, jako i sám nejwyšší kněz, wynesli ortel smrti nad Ježíšem, a druzi nebyli wuli nejwyššího kněze odporni. Tak byla ona bezbožná radda, před níž se Messiáš, Syn Boží, wěčný soudce živých a mrtwých, we způsobě jako zločinec dostawiti wolil.

Otázal se nejwyšší kněz nejprw pána Ježíše na učeníky a učení jeho. Neslýcháno, aby kdo byl pohnán k soudu, a soudcowé a spoluzalobnici jeho teprw z něho wylákati hodlali, z čeho by ho winiti měli. Na to odpowídá Christus Pán takto: „Já zjewně mluwil jsem světu; já wždycky učiwal we škole a w chrámě, kdežto se wšickni Židé scházeli, a tajně jsem nic nemluwil; co se mne ptáš? Ptej se těch, kteří slýchali, co jsem jim mluwil; ai ti wědí, co jsem já mluwil.“ Moudrost božská nedá se řetězy wázati. Shledána tu zajisté na Pánu Christu táž mirnost, a týž důraz řeči, kterými wlastnostmi w udiwení uwáděl, a ty k mlčení přiwedl, kteří teď soudcowé jeho jsou, a při wšem posud newědí, jakby odpowídali jemu.

Namíſto odpowědi dal mu ſproſtý ſluha políček, takto řka: „Takliž odpowidáš nejwyššímu kněži?“ Proč pak w tom okamžení nezmrtwěla ruka ta? Proč ſe nepropadl dům Kaifáſſuw, kdež takto dowoluji ſobě u ſoudu nizcí domáci ſluhowé! Proč ſe nepropadl celý Jeruſalém, kterýž tuto we ſwých předſtawených ſhromážděný dowolí člowěku nepatrnému, aby ruku wztáhl na Meſſiáſſe ſwého? O majeſtatnoſti božſká, jíž ſe w prachu kořím, proč ſnášſiš takowéto mrzké s ſebou nakládání? Ano, ty ſnášſiš, Ježiſſi můj, aby's ſe kál za hrdoſt mou, a aby's pokoře učil mne, aby's nářeky a ſtezky mé zarazil. Zajiſté by byl Chriſtus Pán wſſe mlčením pominul, kdyby takowéto zlehčení nebyl ſproſtý ſluha jakou's wýcitkou doprowodil. Proto odpowidá Pán takto:

„Mluwil-li jſem zlé, wydej ſwědectwí o zlém; pakli dobře, proč mne tepeš?“ Pán Ježiš muſil takto odpowídati k ſwému oſprawedlnění. Nemělo podezření, jakoby byl nemoudře, neopatrně, a nepozorně promluwil, tkwiti ani w myſlech ſwých ſoudcuw, aniž w dějepiſu žiwota jeho. Celým během jeho utrpení měly proſwitati newinnoſt, trpělliwoſt a moudroſt tak, jako neſprawedlnoſt, žhawoſt a nášilí jeho nepřatel.

Protož také, jakož dále ſtojí pſáno:

„Knížata kněžſká a wſſecka radda hledali faleſſného ſwědectwí proti Ježiſſowi, aby jej na ſmrt wydali, a nenalezli, ačkoli bylo mnoho faleſſných ſwědku přiſtoupilo.“

Kdyby nejwyšším a raddě židowſké nebylo o nic jiného ſſlo, leč o uſmrcení Ježiſſowo, byli by zajiſté bez okolků učinili, jakož později prowedli

se Štěpánem, a byli by se spokojili se swědky jakýmikoli. Wssak zásst proti pánu Ježíssowi, a usilowání, na wěky jej wssí cti zbawiti před swětem, poháněly jich, aby weřejným soudním nálezem smrti kříže hodným prohlássen byl. W Jerusalémě wssak nesměl nikdo, jedině Pilát, takowý ortel smrti wynésti. Musily se tedy wěci tak pořádati, aby se k tomu Pilát naklonil; oni musili přede wssím řádné žaloby a swědectwí míti. Co tito swědkowé wynesli, bylo před Pilátem wsse plané. To jich až k zoufání přiwádělo. Nestydatcům těmto nesslo o prawdu, nébrž aby lži učinili příjemné a dostatečné k wywedení černých zámyslůw swých. Jací to lidé? Totě wýbor a wýkwět lidu Bohem po mnohá století wypěstowaného!

„Naposledy pak přissli dwa falessní swědkowé a řekli: Tento řekl: Mohu zbořiti chrám Boží, a we třech dnech jej zase wystawil.“ Swědkowé tito byli křiwí swědkowé, neboť oni překroutili slowa Christowa, kterýž neprawil: „Mohu zbořiti chrám,“ nébrž řekl: Zboře chrám tento! Což rozuměl pán Ježíš o chrámu swého těla.

Na to křiwé swědectwí pomlčel pán Ježíš. „A powstawssi kníže kněžské řeklo jemu: Nic neodpowídáš k těm wěcem, kteréž tito proti tobě swědčí? Ale Ježíš mlčel.“

Pán Ježíš neodpowídá falessným swědkům nic, a nejwyšssímu knězi také nic. Proč pak umlkla wěčná moudrost, která před malou chwílí takowou mírností a důrazností odpowídala sluhowi, proč umlkla před swědky, a když již sám nejwyšssí kněz zapomíná na wysokou důstojnost swou,

powstana ze swého sedadla, a jako ssilený přiskočí, a sám se ho táže na příčinu nenadálého umlknutí? Wssak přesnadná jest odpowěď nasse, wědoucím o proroctwi, že totiž umlkne jako beránek před těmi, jenž ho střihají. Moudrost Christowa září tak jasně ze zamknutých úst jako z otewřených. Nač by byl mluwil Spasitel, když žalobníci se neshodují, a to, co přednesli, samo sebou křiwé a titěrné jest, a když soudcowé nessetří tolik opatrnosti, aby ukrýwali zássť, zuřiwost a nesprawedlnost swou.

Stawil pak nejwyšssí kněz otázku jinou, a to sice:

„Zaklínám tě skrze Boha žiwého, aby's nám powěděl, jsili ty Christus Syn Boží?"

Sama s sebou jest otázka dobrá, awssak zde zajisté neupřímná, a jen na oko. Beztoho se Christus oswědčil slowy a skutky, že jím jest. Nebylo ji ani zapotřebí, a mělo se při wssem wíce ssetřiti osoby pána Ježisse, a neměli ho tuto před sebou we wazbě a řetězích ponechati. Byla ale také tato otázka dokonce farizejská. Pokrytec totiž začasto béře na se plássť náboženstwí a pobožnosti, awssak wysmíwá se w srdci oběma. Jméno Boží použíwá k tomu, aby swuj hněw zakryl, a aby sprawedliwého, jenž se stal předmětěm zássti swé, tím jistěji w záhubu uwedl. Jestiť pak tato otázka dokonce zlomyslná. Poněwadž nemohli ze swědectwí křiwých swědků nic důležitého nalézti, proč by jej u Piláta obžalowali, wyhledáwají toho z úst jeho wlastních. Tato otázka jest síť, kterou ho lapiti obmýssleji. Domníwají-li se, že ho tou otázkou lapili, tu teprw shledají, že se

sami w ní lapili, neboť wyznání, které pán Ježíš učiní, a které wynesou za příčinu jeho usmrcení, bude po wssecka století důkazem jeho božstwí, a jich za wrahy Boha swého po wěčné wěky wyhlásí. Proto zněla odpowěď Ježíssowa: „Ty jsi řekl. Ale wssak prawím wám, od toho času uzříte Syna člowěka sedícího na prawici moci Boží, a přicházejícího w oblacích nebeských.“

Tak se patří odpowídati, kde se o wíru jedná. Kdo se newyjádří zřetelně, tázán jsa na wíru swou, zrádce jest. Pán Ježíš dobře wěděl, k čemu ho přiwede swobodné wyznání prawdy té, nicméně učil nás tu, že máme wíru swou i nebezpečenstwím žiwota brániti. Také úplná jest odpowěď Spasitelowa. On ukazuje jim na swé osobě celého Christa. Jestiť zajisté tolik, jakoby řekl: Wy znáte Christa toliko po sláwě jeho, w kterou dle proroků přijíti má, awssak we skutcích dobrotiwosti a milosrdenstwí zpěčujete se ho přijímati, a kdyby byli skutkowé tito sebe diwnějssí. Tím méně chcete jej poznati w uníženosti a w utrpení jeho, které wssak od proroků rowněž předpowědíno bylo. Wy se ustawičně poptáwáte po sláwě mého králowstwí, a poněwadž ji newidíte, zpíráte se uwěřiti we mne. Wssak ač teď wězím w řetězích a wazbách, a wy w newěře, přec prawím wám, že až mne zapřete, potupíte a usmrtíte, uhlídáte mne w odblesku sláwy mé, která ale nic neponese na sobě z pozemské sláwy, kterou wy jedině ctíte, a jí se obdiwujete. Bylatě také odpowěď tato krátká a slussná, bez předházky, bez wýhružky jaké pronessena. On mohl k ní přidati: Wy mne teď soudíte, poněwadž já tomu sám chci,

ale přijde doba, kde já budu wás souditi, nechaf jste potom chtěli aneb nechtěli. Wy mne odsuzujete, ač mne newinného shledáte, já pak ale zatratím wás, oznámiw napřed celému swětu wssecky hříchy a neprawosti, jichž jste se winnými stali. Wy mne odsoudíte na smrt časnou, z které se á zase wyprostím, ale já wás k wěčné smrti odsoudím, z nížto wás nikdo newyprostí wice.

Jak mnoho sslechetného a božského leží w těchto krátkých a jednoduchých slowích, který mi Spasitel nás tak welike wěci wyjádřil! Židé nenáwiděli swětla, a hledali ho jen proto, aby ho shasli, a tudyž nehodni byli, aby se jim ukázalo. Wssak jméno Boží nejswětějssí, kterým ho zaklinal nejwyssí kněz, ač tím ossemetník tento zlomyslnost swou ukrýwal, přimělo Syna Božího k tomu, aby přetrhl mlčení swé. Neb on sám jediný zná živého Boha, on sám muže jemu slussnou čest a chwálu wzdáti, a toliko skrze něho přijímá živý Buh chwálu a díky od swých tworů. Jméno Ježíš a jeho božství wyznáwati, a život swuj pro tuto prawdu položiti, tok nejwyssí jest, co se na tomto swětě mysliti dá, a Ježíš Christus sám nechtěl této cti zbawen býti. On chtěl býti wudcem mučeníků, chtěje jim a nám příklad zustawiti, bychom nikdy nepomítali příležitosti, pro dobrou wěc jeho trpěti i umírati.

Jaké pak mělo následky swobodné sebe wyznání za Syna Božího pro pána Ježísse? „Tedy kníže kněžské roztrhlo roucho swé.“ Toto jedinání od nejwyssího kněze w plné raddě bylo zajisté nesslussné, a swědčí o náruživosti, o prudkosti jeho, bylo bouřliwé, a směřowalo k to-

mu, aby wssem druhým soudcům a swědkům podobná zůřiwost sdělěna byla. Bylo také pokrytecké, neboť pod rousskou náboženské roznícenosti kuklila se wniterní radost, w odpowědi Ježissowě míti záminku k usmrcení jeho. Bylo pak zároweň chowání jeho tajemné a prorocké, neboť ukrýwalo se tu něco, čemuž nejwyšssí kněz sám nerozuměl. Trhej roucho swé nehodný nejwyšssí knězi! nežli zajde den jeden, roztrhne se i opona chrámowá, obé nám na znamení, že kněžstwo Aronowo a oběti starozákonní konec wzaly, aby ustoupily králowskému a wěčnému kněžstwu prawého Melchisedecha a neposskwrněné oběti, kterou teď zabíti hodláš, a která se potom Bohu ne w jednom jediném chrámu, nébrž we wssech končinách země až do skonání swěta obětowati bude.

Druhý účinek byl wýrok nejwyšssího kněze: „Rouhal se! což jesstě potřebujem swědku?“ W čem pak leží rouhání? Otázka byla: „Jsi-li ty Christus, Syn Boží?“ A on odpowídá, že jest. Měl snad prawý Messiáš říci: „Já nejsem!“ Třetí pak účinek byl, že se wssechno sjednotilo na wýroku smrti. „Ai, nyní jste slysseli rouhání; co se wám zdá? A onii odpowídajíce řekli: Hodenť jest smrti.“ Zajisté nepořádné bylo takowéto powssechné hlasů sbírání. Měl se nejwyšssí soudce každého zwlássť o jeho zdání otázati. Slussní soudcowé byliby se proti takowému neřádu prohlásili. Awssak ti, co měli cti w těle a zachowalé swědomí, jako Nikodem a jiní, již zadlouho nenawsstěwowali rádnici; a co přissli, byli sami člowíčkowé úslužní a rowněž tak zkažení, jako Kaifáš sám. W tom pádu se nejednalo o to,

zdali rouhawec hoden smrti, to bylo jisto; ale o to se jednalo, zdali Christus se rouhal?

Když pak celá radda výrok wynesla, že Christus hoden smrti, odessli soudcowé, aby se na odpočinutí dali, a ustanowili, že na úswitě opět se shledají. Christus byl wssek nezbedě stráže swé odewzdán, wojsku totiž a sluhum newážným. Nejprw, co tito činili s nim, bylo: „Tehdy pliwali na twář jeho.“ To zajisté způsob nejhanebnější, s člowěkem tak zacházeti, a jestiť znamenitý nejwětssí potupy. Stáwá se sice někdy, že tak jeden druhého w náhlosti a zuřiwosti sečtí, wssak nikdy nebylo snad widati člowěka, sebe wětssí ohawu, který by býwal obklopen tlupou lidí, kteří jako o záwod w obličej jeho pliwali. Jen na krále wssech ctnosti čekala takowá potupa. To wssak předpowěděl prorok Jsaiáš, a Christus sám toho podotknul, mluwě o utrpení swém.

„Dáwali mu zássijky, jiní pak ho políčkowali.“ Právem jsme užasli nad prwním políčkem, který poprwé Christus w plné raddě obdržel; co pak teď k tomu řekneme, widouce ho w rukou lidí mrzkých a opowržených, jenž si z toho dělají čest tu nejwětssí, jej týrati, pohaněti, zássijky a políčky mu dáwati? Otlonkal se se wssech stran na těle, na hlawě a w obličeji. Sem tam s ním smýkají, wysmiwajíce se mu a potupná jména mu dáwajíce; a takowýmnezbednostem nepřekáží ani wojenssti welitelé, ani pánowé sluhů těch. Wssecko se spiklo proti Pánu Christu. Trpělliwost jeho dráždi tu diwou zwěř, a mlčení jeho rozpaluje jejich krew k wětssí zuřiwosti, biti

se opakuje, a hanobení se obnowuje, a nelidské diwadlo toto teprw s úswitem se končí.

Stáwá se také, že se zločincowi někdy zastirají oči, a to z útrpnosti, aby newiděl nástroje swého mučení; wssak z pouhé nezbednosti a k pohanění mu toho činiti, aby se stal předmětem smějsnějssím, a tim aby s wětssí chutí a menssí zdrželiwosti se s ním nakládati mohlo, takowá ukrutnost jedině pro toho určena byla, jenž byl nejswětějssím na zemi, a chtěl zadost činiti za wssecky wýstupky, jimiž jsme se proběssili proti božské majestatnosti. Nebok obwázadlo, kterýmž obwázali lotrikowé oči Spasitele a nejwyššího soudce lidského, jest zajisté obraz bezbožnosti modloslužebnické, která namisto živého a widoucího Boha bohu si nadělala, kteří oči mají a newidí. Jest obraz bezbožnosti neznabohu a swobodowěrců, kteří žádného Boha neztrpí, kteří toliko slepého aneb takowého Boha připoussteji, který, ač widí, ohledem hříssniku tak se chowá, jakoby jich newiděl. Jest zajisté obrazem bezbožnosti kacířů, kteří za to mají, že Církew newidí, nerozeznáwá prawdy, přednássí blud a prokliná prawdu. Také jest to obwázadlo obrazem slepoty hříssnika, který zúmyslně zapomíná, že ho Buh widí, a tak se chowá, jakoby ho Buh newiděl, a jakoby mu hříssník byl oči zawázal, aby ho mohl drzeji a bez trestu urážeti. Konečně jest páska Christowa obrazem neprozřetelnosti dusse roztržité, která se od přítomnosti Boha odwracuje, aby wydala rozum swuj těkawým a marným myssléнkám a srdce své titěrným kratochwílím; aneb, jestli ne dokonce trestuhodným, aspoň nebezpečným a od Boha odlučujícim citliwůstkám. Awssak jak

zaſlepeni jſme! Zajiſté nezaſtřeme neſmírné a živé ſwětlo w očích Boha naſſeho, kterýmž on wſſechny naſſe kroky oſwěcuje, a útroby naſſe proniká. Ne Boži, nébrž ſwé wlaſtni oči zaclonime, oſlepime a zatwrdime ſebe, a ztad ona nepochopitelná twrdoſſijnoſt, kterou ſe ſtáwá, že ſe welmi zřídka hříſſnici, wlažné duſſe, kaciři, chlipnici a Židé nacházejí, kteří by ſe naprawili, byťby ſe jim ſwětlo poſkytowalo, a dowody k obráceni na ſrdce kladli.

Když pánu Ježiſſowi zaſtřeli ſwatý obličej a oči mu zawázali, zdwojnáſobilo ſe hanobeni, a přewrhlo ſe w zuřiwoſt a nezbednoſt. Jeden po druhém přiſtupowali, aby ho bili, a conwnouce nazpět říkali: „Hádej nám Chriſte, kdo jeſt, kterýž tebe uderil?“ Jiní zaſe dle wýpowědi prorockých trhali mu bradu, a wlaſy s hlawy, podobně říkajice. Swatý Lukáš dáwá na ſrozumènou, že ewangeliſté wſſe neudali, co ſe té doby dělo a mluwilo, přikládaje: „I mnoho jiného rouhajíce ſe mluwili proti němu.“ Snadno ſe myſliti dá, co ſe wſſe mohlo diti; wſſak co nám ſwati ewangeliſtowé udáwají, doſtatečné jeſt, bychom uwěřili, kam až doſtoupila drzoſt a hanobeni, a jak tiſſe toto wſſe pán Ježiš ſnáſſel, aniž ſe zpěčuje, aniž ſi ſtěžuje. — Chriſtus, prawí swatý Jeronym, wolil uplwán býti, aby nás umyl, zaſtřen býti, aby s naſſich ſrdcí ſňal winu a newědomoſt, nechal ſe na hlawu biti, aby naſſi hlawu, Adama totiž, zaſe uzdrawil, nechal ſe poličkowati a poſmiwati, abychom rtoma a rukama, ſlutky a ſlowy jemu pochwalu tleſkali.

Petruw pád a pokánj.

Modlitba a puſt jſou zajiſté předni prostředkowé před pádem. Duſſe odwážliwé málo na takowé prostředky dbají, jako jſme ſhledali na ſw. Petrowi. On w ſebe až příliš doufal. P. Ježíš jej ſlowem a příkladem nejednou napominal, aby od ſwé odwážliwoſti upuſtil. On ſwou modlitbu dwakráte w zahradě Gethſemanſké přetrhnul, aby Petra napomenul, coby ſe s nim modlil. Petr zajiſté odwážliwoſt ſwou tím dowrſſil, že ſe druhých apoſſtolu lepſſím býti domniwal, a že nic nechtěl z toho uwěřiti, co mu předpowídal laſkawý miſtr jeho, ano že božſká tato napomínánj ani nepoſlouchal. Tát jeſt zajiſté prwní přičina pádu každého člowěka, když kdo modlitbu a rozjímání zanedbáwá.

Když ſe dali apoſſtolé po jatí Chriſta Pána na hoře Oliwetſké do útěku, pádili někteří do města, někteří zaſe do Bethanie, mezi nimiž také, jak ſe podobá, i Petr byl. Wſſak když ſe byl z prwního úlekn wydýchal, wrátil ſe zaſe do města, hledaje ſwého Pána jenom zdaleka, aby nebyl pozorowán od ſtráže. Nedá ſe proto Petr pochwáliti, ba ſhledáme w takowém ſi počínání i hanu. Což pak již zapomněl Petr, jak mu bylo naporučino, že teď nemúže následowati ſwého miſtra, až pozdě? Prawda jeſt, že mu odpowěděl, že hotow jeſt, za ſwého miſtra położiti žiwot, s nim do žaláře a na ſmrt jíti; wſſak nedá ſe zapříti, že Petrowi od tenkrátního ohně, když tak ſlibowal, této doby mnoho uhaſlo, a to proto, poněwadž teď nebezpečenſtwí naſtalo. Celé jeho poſtaweni a ten

způsob, jak ho následuje, neprojewuje muže, jenž hotow jest, život swůj položiti. Jistá to prawda, že ten dlouho za Christem nekráčí, kdo jen zdaleka se blíží. Zdá se ze wšeho toho, že Petr chtěl jen něco wice dokázati, nežli druzí apoštolé, než jenom ku swé hanbě se dělil od druhých. Kdyby každý odwážliwec jen chtěl pozorowati sebe samého, jak ſi počíná, již by z toho poznal, že w jistou záhubu chwátá.

Bývá také u odwážliwců příčina nejsmělejšího ſi počínání jakáſi zwědawosti, kterážto i u Petra byla. Petr zajisté nenásledowal pána Ježíše, aby s ním umřel, s mučenictwím sobě již nepochlebuje; wice proto, aby widěl, jaký konec to wše s ním wezme. A což již Petr zapomněl, co mu prawil mistr jeho, že bude ukřižowán a třetího dne z mrtwých wstane, že se k swému Otci nawrátí, ztud Ducha swatého pošle, a na konec swěta že zase přijde živé i mrtwé soudit? Co jeſtě wice chtěl Petr zwěděti? O neblahá zwědawosť, která k zapomenutí přiwádí prawdy, které jsou nanejwýš důležité, a od Boha zjewené. Mladý člowěk žádá ſi wšecko widěti, wšecko čísti, wšecko wěděti, a rádby dowěděl se, jak to stojí se wšemi radowánkami na swětě. Awšak to newí, aneb zapomíná, co učí swaté písmo, že swět jest nepřítelem Božím, jeho zboží klamné, jeho radosti lichě a někdy trestuhodné, kde samá nároživosť, nepokoj, mrzutosť, hrýzení swědomí, zoufání, a obyčejně kde se wšecko končiwá w stálou nekajicnosť, již w zápětí kráčí wěčná pokuta.

Jestiť také odwážliwým jakáſi twrdošijnosť wlastní. Když přišel Petr do města, natrefil ji-

ného učeníka, jenž byl znám nejvyššímu kněži [1]). Tento jiný učeník wešel hned s Ježíšem do domu Kaifášowa, Petra wšak nepustila wrátná do domu, jako člowěka neznámého. Kdyby se teď byl Petr nawrátil, bylby newinnost swou zachowal, a ještě k tomu ke wšemu byl by tu sláwu nesl, že wice učinil pro mistra swého, než mnozí jiní z apoštolu. Petr ale twrdošíjný jest, a sedí u dwéří a nehne se. Jiný pak učeník, který poznal, že není w takowých okolíčnostech příteli Ježíšowu radno déle w tomto domě pobýti, wyšel wen, aby dokonce odešel. Teď mohl s nim odejíti Petr. Příklad a zkušenost toho nejmenowaného učeníka mohly býti pro Petra poučením a pohnutkou, aby také odešel. On by byl měl na tom učeníku swědka, jak zmužile následował mistra swého, a že mu bylo nemožné, Ježíše dále sledowati. Než odwážlíwost činí člowěka twrdošíjným, a pomítá wšemi prostředky, které božská prozřetedlnost moudře poskytuje. Petr, který sebe pokládal za srdnatějšího nade wšecky druhé apoštoly, domníwá se také statečnějším býti toho, který teď z domu wyšel. Dáwal mu na rozum, jakby rád wešel, a snad ho i prosíl, aby mu tu radost wyžádal. Učeník ten, který w posuzowání jiných tak

[1]) Tento jiný učeník, jak se obyčejně za to má, byl sw. Jan, poněwadž se on we swém ewangelium nikdy nejmenuje. Wšak mohl také jiný tajný učeník pána Ježíše býti. Staří se domníwají, že sw. Jan s Kaifášem se seznámil tím, že mu dům swůj w Galilei popustil, aneb za dům w Jerusalémě wyměnil. Sw. Jeroným drží sw. Jana za příbuzného nejwyššího kněze Kaifáše, a proto prawí o Janowi, že ze wzácného rodu pošel.

pokorný jako pro sebe opatrný byl, mluwil s wrátnou, a Petr byl wpusstěn. — Tak jsme snad i my slepí k swému zahynutí! Swět o nás nedbá, a my za ním běháme, příležitost před námi prchá, a my se za ní sháníme. Ani wýstrahy Boží, ani swěta opowrhowání, ani příklad sprawedliwých, a nesstěstí hřissníků nic není s to, odwážliwosti nassí hráze položiti, my w twrdossijnosti zanikáme.

Když byl Petr do domu wessel, spatřil uprostřed wniterního dworu oheň a kolem něho wojsko a služebnictwo, kteří se tuto hřáli [2]). Petr ale brzo se posadil, brzo stál, a zase ihned sám se ohřiwal. Za učeníka Christowa nechtěl w tomto domě držán býti, to se mu zdálo zločinstwím. Mistra swého zapříti také nechtěl, to se mu zdálo newěrou. W takowých okolnostech zdálo se mu nejlépe dělati, jakoby nic, mezi nimi zustati, to dělati, co oni dělají, wssak mlčeti, kdyžby o mistru něco zlého mluwili, a w rouhání jejich dokonce žádného účastenstwí nemíti. Takowý byl plán Petrůw na dwoře paláce Kaifássowa, kdež byl Spasitel swěta na soudu.

Takowých plánu činí mnozí snad denně, a hynou, poněwadž jich až do skonání neprowedou.

---

[2]) Jakož se podnes k. p. w Římě komnaty wytápějí, tak se dělo druhdy w Jerusalémě. Poněwadž tam zima nebýwá krutá, topíwá se toliko uhlím. Aby pak ale dým we swětnici neobtěžowal, potřebuje se tam uhlí poněkud již setlelé, které se již jinde jako wypálilo. Proto se někde wenku rozdoutná uhlí, kolem něho se leckdo hřeje, a až uhlí poněkud setlelo, a dým těžký wydáwati přestalo, odnássí se do komnat, zatím ale chystají služebníci dále nowé uhlí na podotknutý způsob.

Wssak dokonce odporné jest takowé se chowání duchu Christowu, proto se také sw. Petr neudržel; a tudyž jakž kdo jiný by se mohl udržeti při takowých zásadách, anto přec mezi Petrem a lidmi podobných zásad welmi weliký rozdíl jest. Jako bylo liché a nepowážliwé chowání jeho, byla přec láska k swému mistru základním kamenem w srdci jeho, a prwní wsseho popud, co zatím u lidí podobných plánů žádné jiné pohnůtky není, než láska k swětu, ku zboží a radowánkám jeho.

Když pak se tu zahříwal Petr, přistoupila děwečka, ta wrátná, a pohlednouc na něho řekla: „Tento byl také s ním!“ A obrátiwssi se k Petrowi prawila: „Nejsi ty také jeden z učeníku jeho? I tys byl s Ježíssem Nazarethským.“ Kdyby byla tato děwečka hned u wrat takto k němu promluwila, byloby bylo pro Petra welikým sstěstím. Jenom krok nazpět, a wsse bylo dobře. To wssak stalo se, když seděl mezi chasou w záři od ohně. Tak i nás nepotká někdy hned z počátku nějaké pokussení, nébrž když jsme již byli swěta dlouho užíwali. Wrátná měla w podezření neznámého, kteréhož do domu pustila, a jehož u wrat nemohla jak náleží pozorowati, buď pro tmu noční, aneb z wážnosti k oné osobě, jenž byla známa nejwyšssímu knězi, a od níž ji odporučen byl. Když pak zase wrata zawřela, chtěla zwěděti, kdoby ten cizinec byl. Zassla si tedy do dworu, kde se sluhowé zhříwali, a we swětle od uhlí bylo snadno pozorowati, koho hledá. Když se tu jak patří naň podíwala, otázala se aposstola samého: „Nejsi ty také jeden z učeníku jeho?“ Konečně když s ním dále mluwila, přidala k to-

mu: „I ty's byl s Ježíssem Nazarethským!“ Dá se mysliti, že w tom okamženi, když tato osoba s Petrem mluwila, wssech oči na něho obrácený byly. Poněwadž Petr nad wýrokem, jehož se dokona byl nenadál, se zalekl, proto neměl času, aby rozmýssel, aneb k sobě přissel, a tudyž nenahodilo se mu prostředku jiného, jako newěra a lež. Snažil se, aby ukryl zmatenost swou. On zapíral přede wssemi řka: „Aniž wim, ani rozumim, co prawiš.“ Tyto byly účinky krásných slibů odwážliwého apoštola! —

Tak se děje nám, jestli nás Bůh za trest pro odwážliwosti nasse wlastni slabotě ponechal. Kdo z nás troufá si po tak smutném pádu Petrowu sám na sebe se spolehati? Co jsme my u přirownáni k sw. Petrowi? A přec se stal tento ohnimý a wýborný učenik newěrným a odpadlým, a to ne snad wida soudnou stolici, muky a smrt, nébrž slysse řeči ženy, služky, před lidmi, kteří nepoziwali nijaké weřejné wážnosti, kteří mu ani nehrozi, kterých tu bez odpowědi mohl nechati, a odejiti, jako po druhé učinil. Poněwadž ho nenadálé pokussení přepadlo, zmocnil se strach srdce jeho tak, že ani nebyl při sobě. Když jakákoli náruživost, jako k. p. strach, tělesná láska, ctižádost aneb hněw w srdci zawládne, a člowěk se jeji zuřiwosti nepowážliwě wydá, zaplassi ona potom wssechny rozumné myšlénky z dusse, zweličuje wěci, přetwořuje jich tak, že člowěk potom užasne, když jasný rozum znowu wládu byl nastoupil, a milost boži mu oči otewřela.

Petrowu srdci byla newěrnost coši dokonce nepřirozeného, proto musilo w něm přenáhlené za-

pírání swého mistra weliký nepokoj způsobiti, aniž mohl jej dlouho tajiti. Odessel tedy z wniterního dworu do předního, a tu zazpíwal kohout poprwé, na znamení, že pulnoc jest. Hlas kohouta byl pro Petra, kdyby byl naň dbal, wýstrahou, aby ussel nebezpečenstwí dalssímu. Hned potom spatřila ho jiná děwka, a řekla k těm, jenž tuto stáli: „Tentok byl také s Ježíssem Nazarethským.“ Pro její slowa nawrátil se zase do wniterního dworu, naděje se, že nawrácení toto zamezí wsseliké zniklé podezření, a že nebude znepokojowán dále, a že, když již pochybil, nepochybí wíce. Nebýwá wssak nic klamawějssího, jako takowé myssleni a předsewzetí, takowý strach a takowá naděje! Takto satan držíwá dussi w okowách, anaž swému nesstěstí wymknouti se snaží, a uwrhuje ji z hříchů do hříchů wždy těžssích.

Když se Simon Petr zase k chase nawrátil, a tu se ohříwal, řekli ti, jenž slowa prwní děwky byli zaslechli: „Nejsi-li ty jeden z učeníků jeho?“ Jeden pak z hromady, patře na něho, jakýmsi hlasem určowacím prawil: „Ty jsi jeden z nich.“ Tu zapíral Petr podruhé, a jakož znamenati, byl Petr po druhém pádu pokojnějssím, nežli po prwním, a prowinění jeho, ač těžssí bylo, dělalo mu méně strachu a nepokoje, aspoň nepozorowali Petra, žeby byl z místa na místo přecházel. Neblahý účinek opětného pádu! Petr ostal na místě, a těssil se pořád, že se nikdo dále tázati nebude. Wssak třetí pád neostal dlouho w zápětí, a byl mnohem horssí předesslého.

As po hodině řekl jeden z přítomných Petrowi, že Galilejský jest. Na to sjednotili se wssi-

ckni, co kolem stáli, na té myssléncе, že Galilejský jest, a řekli mu, že jest, a že jej mluwa prozrazuje. Až posud se říkalo o Petrowi, že učeník Ježíssůw jest, teď se wynássejí i důwody, čímž byl Petr pořád wíce stíhán, až konečně wywstal služebník nejwyšssího kněze, jenž byl příbuzný Malcha, jemuž Petr ucho ukal, a tento prawil k Petrowi: „Zdaliž jsem já tebe newiděl s ním w zahradě?“ Tento tedy byl očitým swědkem, a jmenowal místo, kde byl Petra widěl, jmenuje zahradu. Nescházelo, než aby ho byl wrahem swého příbuzného nazwal. Kdož si tu může představiti, jak náramným strachem byl Petra překonán! Bylo předwídati newyhnutelný pád jeho, že totiž Pána swého potřetí zapře; než komu bylo by napadlo, že to učiní na způsob hroznějssí a trestuhodnějssí, jako po druhé: „On pak se začal proklínati a přisahati: Neznám člowěka toho, o němž prawíte, a hned kohout opět zazpíwal.“

Jaký to rychlý pokrok na cestě neprawosti! Takto tedy wyplnilo se slowo Páně na wlas, a tak se sliby člowěka w niwec obrátily! Takto se skácel nejsilnějssí sloup aposstolského úřadu, a přelomil se! Ohlas pádu jeho rozlehl se po wesskeré Církwi, a rozléhati se bude až do skonání swěta, aby wssechny lidi poučil, jak slabí jsou, a jak jim božské pomoci třeba. Tak tedy skála, na které Církew měla postawena býti, zde leží zlomená, rozdrcená a w prach obrácená, a kdož ze smrtelníků jest s to, postawiti ji, neučiní-li toho ten, jenž hrozný pád tento předpowěděti ráčil.

Petr jesstě mluwil, a pořád hloub do propasti padal, až se Ježíš, jehož do předsíně wedli na swého newěrného aposstola ohlédl, a w tom

okamžení, co Petr pohledem zwědawosti po něm patřil, odměnil se mu pán Ježíš pohledem milosrdenství. Zrakowé obou potkali se, a co zhlédl Petr w očích mistra swého? On widěl w nich mirnost, útrpnost a lásku k newěrnému, jenž jiného nezasloužil, než zášti, hněw a trest. W tu dobu rozmitil plamen milosti srdce to, kteréž se právě hotowilo, aby se na wěky zatwrdilo, a oswitil rozum ten, který wšeho poznání a wšeho swětla zbawen býti se zdál.

„I rozpomenul se Petr na slowo, kteréž byl řekl jemu Ježíš: Prwe než kohout dwakrát zazpiwá, třikrát mne zapřeš.“ Hořká upomínka, kteráž wšak stala se základem blahého pohanění. Slowo Páně bylo teď na wlas wyplněno, a Petr toho bolestně zakusil. Protož člowěče hříssný pomni wezdy na to, že slowo Ježíssowo prawdiwé jest. On nám swým prorokem prawil, že w srdcích bezbožných není pokoje, a ty's toho snad již zakusil? On nám prawil, že spravedliwí wejdou do života wěčného, a slowo jeho se wyplní. On nám také řekl, že hříssníci wejdou do zatracení wěčného, a slowo jeho se také naplní.

Ihned wyssel Petr wen, a toho bylo přede wšim zapotřebí, aby se wyhnul příležitosti k hříchu, útěkem spasení hledaje. Ač byl již srdcem obrácen, přec nenapadlo mu, aby se wrhnul k nohoum swého mistra, a ho odprosil, aby swoje zaklínání před služebníky ihned odwolal, dané pohoršení naprawil, swou newěrnost welkodušným wyznáním zahanbil, a šířednost swého zapírání, kdyby toho potřeba bylo, aby obětowáním swého života wykáral. Marné pomyšlení k samolibému

ſobě lichocení, a k ničemu jinému ſe nehodící. Počátek obráceni hříſſnika útěkem ſe děje, a to jiné ſam čas přináſſí. Petr nedal ſe klamati, prvě odcházeje. Protož i my odcházejme, chceme-li obráceni a pokání ſwého jiſti býti. Odcházeti přichází tomu zatěžko, kdož není jak náleží obrácen. Petr hned po prwním pádu na to pomýſſlel, ano také ſe o to pokouſſel, wſſak zaſe ſe nawrátil, padl znowu, a prowinění bylo pořád wětſſí. Odcházeni ſnadné jeſt pro toho, kdož dokonce naprawen jeſt. Petr chtěl po prwním pádu utikati, začal a nedokonal. Po druhém pádu ani nepomýſſlel na útěk, a bez milosrdného pohledu Spaſitele ſwého nebylby potřeti zajiſté na to pamatował. Wſſak teď jeſt mu prchání ſnadné, ano newyhnutelné, a on jedná rychle bez obtižnoſti a překážky jaké. Jeſtli hříſſnik jak náleží obrácen, není třeba, jej nabizeti, aby ſe wyhnul příležitoſti, on utíká ſám před ni a oſſkliwí ſi ji. Neſſtaſtný dome, do něhož jſem přiſſel, a ſpolečnoſti, jíž jſem nawſſtěwował, odříkám ſe wás na wěky.

Petr, jenž byl projat nejtkliwějſſím bolem, dychtil jen již pryč z domu Kaifáſſowa býti, aby ſlzám wolný prochod udělati mohl, a wyjda wen počal plakati.

Petrowy ſlzy byly horké ſlzy, poněwadž měly za předmět Boha, a těžkou winu urážky nejſwětějſſího jména jeho. Začaſto oplakáwá ſe hanba, a jiný účinek pádu, než pád ſám a urážení Boha neželi ſe. Ano ty ſlzy, které ronil Petr před domem Kaifáſſowým, byly toliko počátek těch, které po čas žiwota prolékal. Wykládá ſe o něm, že kdykoli potom zaſlechl zpěw kohouta, wezdy poto-

ky ſlzi roniwal. A jakż mohl také Petr přeſtat plakati, kdyż ſi zpominal na ſlowa božſkého miſtra ſwého a na jeho mirnoſt, kdežto ſám drze wſſi wýſtrahou powrhal, a oſſemetně jej zapiral, a zláſſtě jakou laſkawoſti naň patřil té doby, kdyż ku ſwé newěře i zaklináni a zapřiſahání přikládal.

Welké miloſti zjewil pán Jeżiš ſwětu w oſobě ſw. Petra. Petr jeſt w Cirkwi nejwyššſi mezi hřiſſniky a kajicniky, ale při tom nejwyššſi mezi apoſſtoly a paſtýři, ano wladař Jeżiſſe Chriſta na zemi. Petr, jenż na ſlowo wrátné miſtra ſwého zapřel, byl od Pána za wratného nebeſkého králowſtwi, a za wladaře nad jeho poklady uſtanowen. On pak ale wyznačil ſe tak, że celý obor powoláni ſwého jak náleži naplnil. Hřich, který ſpáchal na ſwém miſtru, newadil mu, aby ſprawowal Cirkew, a aby ji byl základnim kamenem, a konečně ji ſwou krwí oſlawil. Z koho tedy jiného, než z Ducha ſwatého mohl ſilu a wytrwáni bráti ten, jenż před děwkou nejwyššſiho kněze Pána ſwého zradil, kdyż Pán jeho na żiwě byl, ano před nim ſtál, ten který po ſmrti ſwého Pána před nejwyššſim knězem a jeho raddou nejpochwalněјſſi ſwědectwi o něm wydal. O prozřeteluoſti božſká, wſſi hlubokě poklony a láſky hodná! O Jeſu, zde jaſně poznáwám, że ty nechceš ſmrt hřiſſnika, nébrž aby ſe polepſſil a żiw byl. Hřiſſnici, radujte ſe! Petr hřeſſil, těżce zhřeſſil, často zhřeſſil, a doſáhl úplné přátelſtwi ſwého Pána; než on ſe nawrátil k powoláni ſwému, a wěrně konal wyſoké powinnoſti ſwé.

Druhá radda židowská.

Na úſwitě obeſlali Kaifáš a Anáš raddu židowſkou po druhé, a doſtawili ſe wſſickni nejwyšſſi kněži, aneb jinak pohlawárowé kněžſkých čeledi, wſſickni ſtarſſí lidu, t. j. radni, a wſſickni zákona učitelé, ſlowem wſſickni, jenž při weřejných ſoudech zaſedáwali. Snad nikdy před tím nebyli w takowém počtu, jako tenkráte. Podobá ſe, že w předeſſlé hromadě noční mnozí přitomni nebyli; díl, poněwadž noc byla, aneb poněwadž pochybowali, že ſe dá jiti ten, který jim tolikráte z tenat již wywáznul. Když pak ale zráno byli Kaifáſſem obeſláni, a ujiſſkowáno jim, že Jeſſiſſe maji, a že již w prwní hromadě byl odſouzen, poſpíchali wſſickni, jako ti, co již poprwé byli, taktéž druzí, co nebyli. Mimo počet mělo toto ſhromáždění, co do zralejſſího uwáženi, co do mirnoſti a moudroſti, přednoſt před prwním; což z toho wyſwítá, poněwadž ſe tu nepřehánělo, a obžalowanému přálo, aby ſe wyjádřil, a poněwadž ſe odſuzowal jen proto, že u ſwém domnělém rouhání ſetrwal. Jak ſe teď neměl lehkomyſlný a wrtkawý lid dáti ſwésti tak wážnou dowahou, jaká byla pro ně ſhoda wſſech pohlawárů a wſſech ſtawů; lid, jemuž bez toho čiſté zásady mrawní p. Jeſſiſſowy jak náleží nechutnaly.

Dříwe než byl pán Jeſſiš přiweden, počalo ſe rokowati, a uſneſli ſe na tom, že ſe pán Jeſſiš králem nazýwal, nebo tolik leželo u wýznamu ſlowa Chriſtus: Meſſiáš měl býti ſynem Dawidowým a králem Iſraelſkým. Kaifáš otázal ſe Jeſſiſſe, zdali jeſt Chriſtus Syn Boha živého?

Zde pak netáže se Kaifáš, nébrž radda, a bezpochyby jen ti, kteří poprwé nebyli přitomni. Na to, co se týče božského synowstwi, se nedbá, ponèwadž by byl Pilát na to nic nedal; jim teď bèží toliko o slowo Christus, co jest jako pomazaný neb král. O jak účinná a dumyslná jest bezbožnost jejich; než Pán přec wi moudrost bezbožníkuw a opatrnost chytrákuw tohoto swèta zahanbiti.

Židé nechtèli o Ježissowu božstwi mluwiti, on jich pak moudrostí swých odpowědi k tomu přinutil, a složil o božském synowstwi swém, o božstwi osoby swé druhé swědectwi, kteréž bylo určitèjssi a swětlejssi prwního.

Ježiš nepotratil utrpenim swým nic ze swé wytrwalosti, on mluwil před druhou raddou s rownou dustojnosti, jako před prwní, a s rownou swobodou, jako by to w chrámu bylo. Tázali se ho: „Jsi-li ty Christus? powèz nám.“ Na tuto otázku nechtèl pán Ježiš dříwe odpowèditi, až kdyby se slowem Christus také spojili poněti Syn Božj; dal jim tedy neurčitou odpowèd, která jich mohla naprawiti, kdyby byli méně zatwrzeli byli, a ukázal jim w odpowèdi swé:

Nejprw jejich skrytou newèrn: „Powímli wám, neuwěříte mi,“ t. j., wy žádáte, abych wám powèděl, zdali jsem Christus; já jsem to powědèl w chrámě, a wy jste mne chtèli kamenowati, moje zázraky wám to prawily, a wy jste se jim rouhali; wyplnění proroctwí wám to též prawí, a wy nechcete widèti, teď ustawičně wyplňujete jich, a wy to newíte.

Potom jim ukázal jejich twrdossijnou zlomyslnost: „Pakli se wás otáži, neodpowitemi, aniž

propuſtite;“ t. j. Před třemi dny ſtawil jſem wám otázku w domě božim ſtranu křeſtu Janowa, ſtranu Syna Dawidowa, a ſtranu uhelniho kamene, jehož zawrhli ſtawitelé, a wy jſte mi nechtěli ani odpowídati, ani hněw ſwůj proti mně ſodložiti. Kdybych ſe wás otázal na to, co proroci wyneſli o ſnížení, utrpení a ſmrti, a o pohřebu Meſſiáſſowu, přec byſte w zloſti ſwé pomlčeli; wy byſte ze ſtrachu, abyſte ſami ſebe nezatracowali, žádné odpowědi nedáwali, ano ze ſtrachu, abh wám neuſſla příležitoſt, ſe na mne pomſtiti, nedali byſte mi ſwobody. Wy jſte jednou uzawřeli mne zkaziti, a také ſi pokoje nedáte, až ten zlořečený umyſl wykonáte. — Tak zajiſté ſtraſſný ſtaw ſrdce zatwrzelého, které nechce ani widáti, ani ſlýchati, ani rozmýſſleti, které dokonce nechce odpowídati, nechť ſe mu jak chce mluwí a předſtawuje, které raději wſſecko zawrhne, než aby ſwé chyby poznalo, cesty neſprawedlnoſti opuſtilo, a náruživoſti wýhoſt dalo.

Na to jim předpowidal treſt wěčný řka: „Od této pak chwíle bude Syn člowěka ſeděti na prawici moci Božj.“ Tato ſlowa měla bezbožníky brůzou naplniti, aby newražděli toho, jehož neſprawedliwá ſmrt nejhroznějſſí treſty na wěčnoſti jim wyjedná.

Což pak na tuto wýhružku odpowídali krwožižniwci tito? „I řekli wſſickni: Ty jſi tedy Syn Boží?“ Na takowou otázku nawodil jich Spaſitel ſám odpowědí ſwou, aby ta wlaſtnoſt, Synem Božím býti, wejdy s poněkud o Meſſiáſſowi ſpojena zůſtala, jakož oprawdu nerozlučná jeſt. Odpowěděl jim pak pán Ježiš: „Wy prawite, já jſem!“

Wyznal se tedy pán Ježíš zde zřetedlně, že jest Synem Božím w prawém smyslu toho slowa. Také tomu tak rozumìli nepřátelé jeho a prawili: „Což jesstě potřebujeme swědectwí? Wssak jsme sami slysseli z úst jeho.“ Byloby zajisté neslýchané rouhání proti Bohu, kdyby kdo jiný se byl Synem Božím nazwal. Bylo-li pak to rouhání, když pán Ježíš se takowým býti prawil, an to dřiwe skutky swými byl dokázal? Židé nepotřebowali dukazu, a my též wice nepotřebujem. Slysseli jsme to z jeho úst, a dosti jest nám. Když nám apossstol a miláček jeho tak prawí: „Buh byl slowo, a slowo tělem učiněno jest.“ Když nám jeho apossstol, wywolená nádoba, prawí: „On jest Buh nade wssecko welebeu na wěky;“ když ho jeho apossstol newěřici mezi wssemi takto oslowuje: „Pán muj a Bůh muj!“ když jeho chof, w Nicei shromážděná Cirkew, ty co kaciře wylučuje, kteří ho nedrží za prawého Boha: toj se wssecka tato od Ducha swatého wnukuutá swědectwí w jeho wlastnim swědectwí obsahují. „Wssak jsme sami slysseli z úst jeho.“

§. 56.

Pán Ježíš doweden před Piláta, římského wladaře.

(Mat. 27, 2—14, Mar. 16, 1—5, Luk. 23, 1—5, Jan 18, 28—38.)

Jakmile byla wysoká radda nález smrti nad Ježissem wynesla, byltè laskawý Spasitel nás zrána k římskému wladaři wlečen, doprowázen jsa

strážnými a vojáky, těmi všemi, kteří v noci nemilosrdně s ním nakládali. Pán Ježíš šel mezi nimi ve vazbách a okovách, mnohému pohanění na té cestě vystaven. Doprovázen byl raddou veškerou. Jaká to hanba, viděti soudce, kteří spolu i žalobníci jsou, množství veliké kněží, pak zákona učitelů, a úředních osob, a ti všickni následují, aby nové žaloby na něho vynesli! Jaký hněv v srdci jejich, jaká zuřivost v očích jejich, jaké pokrytství v chování jejich, a jaká ukrytá radost, že se ho konečně zmocnili, a že naději mají, muže strašlivého, jehož mocnost nemohli snésti, žádným právem odpraviti! Muže, pravím, jehožto vlastnosti, učení a zázraky stálou výčitkou byly jejich bezbožnosti a bezprávi. Doprovázen byl také lidem. V noci nevěděl lid o ničem, když ale ráno se dověděl, že jest pán Ježíš jat, a teď k vladaři vlečen, dá se myšliti, jaký to musil býti shon ze všech čtvrtí města. Ach tu není více ten Ježíš, který učí, zákon vykládá, ďábly vymítá, nemocné uzdravuje, mrtvé zkřísí; tu jest ponížený, opovržený a odsouzený Ježíš, jest Ježíš, bez slova, bez skutků a bez obrany. Není ale také více ten lid, který lační po slovu Božím, Boha chválí, a udivením umíssen bývá; jest lid, jehož zvědavost vede, dowaha unáší, a zdání klame; jest lid, který v Ježíši místo proroka r o u h a č e, místo svatého pokrytce, a místo Syna Božího člověka vidí o p u š t ě n é h o a z a v r ž e n é h o. Byli-li uprostřed lidu tohoto někteří srdce rozšafného, a myšli rozvážlivé, poznávali tito v Ježíši člověka sice spravedlivého, však nešťastného, slabého, malomocného, jenž podlehl zuřivosti nepřátel svých,

a nebyl s to, aby se udržel. Wesskeren Israel nezná swého Messiásse, swého krále, swého Spasitele w hluboké sníženosti, w jakéž se nalezá. Apossto-lé sami nepoznáwají ho, oni sice posud milují jej, wssak naději newzkládají w něho. O swatá Panno, Matko Ježisse, i ty jsi na to patřila, widěla jsi swého Syna jako zločince, jehož k smrti odsouditi zamýsslejí, ulicemi Jerusalémskými wláčeti! Ach, jaká to bolest pro srdce twoje! Wssak wíra twá neklesala, ty's jediná rozuměla tajemstwí, jenž se práwě plnilo; a w tobě jedině, dowoleno-li tak se wyjádřiti, byla wíra starého i nowého zákona zawřena.

Wladař Palestinský bydlel řádně w Cesarei. Tam by byli Židé odsouzeného Ježisse zajisté odwedli, jako později welkého apossstola národu, aby jej očím lidu odstranili, wssak k jejich nemalé mrzutosti byl již wladař w Jerusalémě, jako wežd we swátky, poněwadž tuto bylo jeho přítomnosti zapotřebí, aby swou osobností a sesílenou na ten čas posádkou wýtržnostem bránil. Toho času byl římský rytíř Pontský Pilát wladařem Palestinským, který w 13. roce panowání císaře Tiberia úřad swůj nastoupil, a jej bez mála 10 let zastáwal. On bylčlowěk hrdý, swéhlawý, twrdý, náhlý a s tíží krotitelný, wssak také i úplatků milowník a loupeží páchatel, trýzně lid newinný a konaje mnohé ohawnosti, při wssem ale welmi se strachuje nemilosti císařské. K němu wedli pána Ježisse. Palác jeho stál prý na Nowém městě, tak že pán Ježiš musil od jednoho konce města na druhý as 1200 kroků cesty konati. Wydali pána Ježisse wladaři, aby ukojili hněw swůj. Nejtwrdssí trest u Římanu bylo u-

křižowání, nejdelssí, nejkrutějssí a nejhanebnějssí ze wssech, jimiž zločinci se odprawowali. Na tento způsob zamýssleli Židé, aby pán Ježíš odprawen byl; každý jiný způsob usmrcowání byl jim mírný a wlídný. Již jej odewzdali, a teď o to dbáno, aby on jej také na smrt odsoudil. Aby se to ale stalo, nebylo ssetříno ani lži, ani křiwých wýkladu, ani osočowání a wýhrůžek, a zaklínání.

Neblahá smrt Jidássowa.

Když pak Jidáš, ossemetný zrádce, znamenal, že swého božského mistra do rukou Římanů byli odewzdali, a že on nic nečině k wyswobození swému ohawnou smrtí umříti musí, tu teprw rozmohli se náhnětky w ohawném srdci jeho. Jakási naděje, že wěci s ním tak daleko nepřijdou, aneb že jeho mistr, jehož mocnost on znal, nějaký diw k swému oswobození učiní, to jej jaksi jistilo, a takowáto temná myssleni ukrýwala očím jeho účinky, jaké zločin jeho míti mohl. Ale když tyto účinky na jewo wyssly, a wssecka hrůza z nich na něho jako na puwodce wsseho padala, tu teprw želel ohawné zrády swé.

„Tedy wida Jidáš, kterýž jej zradil, žeby odsouzen byl, želeje toho, nawrátil zase třiceti stříbrných knížatům kněžským a starssím řka: Zhřessil jsem, zradiw krew sprawedliwou. Ale i oni řekli: Co nám do toho? ty wiz. A powrh stříbrné w chrámě, odessel, a odessed osidlem se oběsil.“ Byloby zajisté potěssitelné takowé wyznání, kdyby následky zlé nebyly na jewo daly, že newysslo ze srdce rozníceného a před Bohem pokořeného, nébrž z ducha hrdého, jenž sám nad sebou se hněwal,

že takowé neprawosti se dopustil, který proti swým sowinníkům se rozhněwal, kteří ho k tomu podněcowali, aby takowé neprawosti se dopustil. Jidáš nemluwil tak, aby na sebe žalował, nébrž aby nejwyšším kněžím a jiným wysokým osobám předhazował, že když on trestu hoden jest, i oni též o mnohem wíce hodni jsou. Wšak nešťastník ten měl nechati wšecky wýtky, a měl se obrátiti k Bohu a měl poznati swou winu, a neměl na žádného žalowati, leč na sebe. Takowá by byla prawá zpowěď, jinak byla jako každá, w níž se na jiné žaluje, jen zpowěď Jidášowská. Jidáš nawrátil, jak se podobá, té doby, když se radda hotowila k Pilátowi, těch třiceti stříbrných. Poněwadž se wšak tito zpěčowali peníze wzíti, odebral se Jidáš do chrámu, a wrhl jimi o zem před očima kněží, kteří tam služby konali. Chwalitebné chowání, awšak dwousmyslné. Prawé pokání musí člowěka od hříšného předmětu odwrátiti, wšak jak se jednou srdce od předmětu odlou čilo, musí ihned k Bohu se obrátiti, sice přestáwá wšecko pokání. Ach, jak mnozí drží sebe i podnes za to, že se naprawili, a zatím pak jen hříchem se již přesytili, a tudyž hřích sám se jim znechutil. Peníze, jež hledal a toužebně si míti přál Jidáš, a pro které toliko neprawosti spáchal, tolikým nahnětkům swědomí swého odpíral, a tolikerými wýstrahami swého laskawého mistra pohrdal, peníze, které se mu býti zdály, než jich měl, značnou sumou, teď, když jich má, zdají se mu býti nepatrné a wšeho opowržení hodné. On se tomu obdiwuje, jak že se mohly státi wábidlem k tomu, aby mistra, swou čest, swou duši, své swědomí,

swou dustojnost apoſſtolſkou za tak ſſpatnou cenu prodal. On oſſkliwí ſobě proklatý předmět náruživoſti ſwé, a déle ho snáſſeti nemuže. On jim pohrdá, a od ſebe metá.

Jidáš ſe pohnul w útrobách swých nad ſſerednosti zrády ſwé, a tak ſám ſi byl neſnesitelným, že samotu hledal, aby ſe černým myſſlénkám swým dokonce wydal. Satan, jemuž dobrowolně popřál přiſtup do ſrdce swého, welikost neprawosti, dokud jich páchal, tajil; než když jich byl plnou miru napáchal, potom živými barwami líčil mu jejich ſſerednost, že nebyl s to, jen pouhé pomyſſlení na ně snésti. Jidáš posuzuje Boha podlé ſebe a dobrotu jeho podlé dobroty swé, nedomníwal ſe, že možno, jakého prominuti dosíci. Pomyſſlení na Boha rozhněwaného a neukrotitelného nebylo by ho pohnulo k tomu, aby ſe života zbawil, aſpoň widati, že takowé pomyſſlení řádným zpuſobem na hřiſſníky jiný wplyw nemíwá, leč takowý, že ſe hřiſſníci wice w nekajicnosti zatwrdí. Wſſak přeſwědčení jeho, že od nynějſſka ſe ſtane powrhelem u wſſech lidí, pohánělo ho až do nejwyššího wrchu zoufání. On prawil jako Kain po ſpáchané wraždě newinného Abela: Můj hřich wětſſí jeſt, než aby mi mohl prominut býti, a přidal k tomu, jako onen, zawraždí mne, kdo mne najde. Kam ſe mám po takowém ſſerednem činu octnouti? Jakýma očima budou ſe po mně díwati? Kde ſe budu moci ukázati? Co ſe bude ſe mnou díti? – Ach, jak těžkým břemenem ſtáwá ſe hanba a potupa, wečřejná nenáwiſt a opowržení ſwěta, wſſak jen pro duſſi pyſſnou! Jidáš nepoznáwal žádného wyſwobození, než ſmrt, a on wolil, raději nežíti, než o

powržené žiti. Ach, mohl přec přežiti žiwot, awšak w prawé kajicnosti, a hanba by se była cti jeho stala. Buh by mu byl odpustil, swatá Cirkew byla by jej oslawowala, a nebe by ho bylo wěčnou slávou wěnčilo.

Kněží pak widěwše Židáše, an tak jedná a mluwí, prawili: „Co nám do toho, ty wíš? Owšem podiwné, že jim nic do toho, zdaliž krew sprawedliwou, neb nesprawedliwou prolévají, nepowážili, že bozskou krew, kteroužto prolili, i se wšší krwi sprawedliwou, která byla prolitá od Abele sprawedliwého, jednou pomsta Boží od nich wyhledáwati bude.

„Knižata pak knězská, wzawše stříbrné, řekli: Neslussí jich wložiti do pokladnice, nebo mzda krwe jest.“ Tu poznati, že bylo toto knězstwo prawě takowé, jakž ho wylíčil Spasitel sám. Zákon zakazowal, Pánu, aneb co jedno bylo, do matice chrámowé penize obětowati, jenž byly mzdou za chlipnosť, a prodejem nečistého howádka zjskány; podlé swého ustanowení wztahowali zákon i na tento přitomný pád. Z toho si dělali swědomí, tyto penize do matice chrámowé wložiti, kdežto si z toho nic nedělali, ztad wzíti, a uplatiti zrádu, a koupiti sprawedliwého, který ničeho nespáchal, leč že swými welikými diwy a skutky jejich žárliwosť a zášť proti sobě popudil. Odložili tedy prozatím penize na stranu, až se mohlo w raddě usouditi, co se má s nimi státi. Uradili se pak, aby se kus pole, jenž hrnčířowi náleželo, koupilo, které by se určilo ku pohřbu cizincu, jenž by w Jerusalémě umřeli. Toto pole dostalo potom jméno Haceldama, aneb pole krwe. Tim stal se

Jidáš majitelem pole w Jerusalémě, to jest, on podal penize, mzdu neprawosti swé, aby se koupilo pole. Knězím zajisté na tom záleželo, odwoláni Jidássowo, co možné, tajně držeti, že totižto nespravedliwě jednal, zradiw krew spravedliwou, wssak čest Páně požadowala toho, aby toto odwolání jak náleží rozhlášseno bylo. Toto od kněží koupené pole jest wěčným pomnikem newinnosti pána Ježisse. Jméno, které lid tomu poli dal, jewí zřetelně, že lid dobře wěděl, z kterých peněz se to pole koupilo, a proč se nawrátily. Toto jméno, kteréž z úst do úst přecházelo, zwěčnilo nepodezřiwé swědectwi Jidássowo, kteréž wydal o swatosti swého mistra, spolu též i hanebnosť kněží, kteří krew tuto prolili. Kdyby toto pole k jinému účelu se bylo prodalo, bylo by se brzo zapomělo, kdy se bylo koupilo, takto ale obě strany upomínalo; Židy, mezi nimiž leželo, a cizince, pro něž určeno bylo; a kolikrátkoli cizinec zde pochowán býwal, nemohlo jinak býti, leč že se obnowila památka toho, co se s nim dělo. Totě zajisté moudrosť božská podiwuhodná!

Diwná při wssem newědomosť u kněží w proroctwich, která i w okolnostech nejpodrobnějších se naplnila: „Tedy naplnilo se, což powědino jest skrze Jeremiásse proroka řkouciho: A wzali třiceti stříbrných, mzdu ceněného, kterýž cenen byl od synů israelských; a dali je za pole hrnčířowo, jakož mi ustanowil Pán.“ Proroctwi toto jest zajisté tak znamenité, že mohlo upřímného srdce Israelitu ihned obrátiti, musí pak ale srdce křesťana aspoň nadiwením a útěchou naplniti.

Jidáš pak jako ssilený pádil z města, nema-

je pokoje, ba hrůzou pekelnou na swědomí hryzen, a tam, jak se za to má, w údoli Hinnonském se oběsil. Wiſe na dřewě rozpukl se na dwé, a wykydla se wſſecka střewa jeho.

Wýſlech Pilátůw.

„Bylo pak ráno, a oni neweſſli do raduího domu, aby se nepoſſkwrnili, ale aby jedli welikonočního beránka.“ Tuto zajiſté zůſtawili po sobě wzor faleſſné pobožnoſti, která wejitím do domu pohanſkého poſſkwrniti se obáwá, awſſak tim se neobáwá znečiſtiti se, že hledá smrti ſprawedliwého a newinného.

Pilát pak, ač náboženſtwim židowſkým pohrdal, přec ſſetřil powěry jejich, a wyſſel k nim wen. Předſtawiti ſi můžeme, že ſtál na pawlanu, a že ztad s Židy mluwil, kteří před jeho palácem ſhromážděni byli, takto jich oſlowiw: „Jakou žalobu wedete proti člowěku tomuto? Odpowěděli a řekli jemu: Kdyby tento nebyl zločinec, newydali bychom ho tobě.“ Jednoduchá a ſluſſná byla otázka Pilátowa, jakož hrdá a plná hořkoſti odpowěď Židů. Pilát, nejwyššſi ſoudce zemſký, měl toliko na jejich wýpowěď dáti beze wſſech důkazů. Když takto nemohl ſouditi, prawil jim: „Wezměte wy jej, a podlé zákona swého ſuďte jej.“ I řekli mu Židé: „Nám neſluſſi zabiti žádného, aby ſe naplnila řeč Ježiſſowa, kterouž řekl, znamenaje, kterouby ſmrti měl umříti.“

Poznali tedy Židé, že bez určité obžaloby nic neprowedou, a počali winiti Ježiſſe z welezrády, že bouří lid hlásaje mu, že není powinnen

daň dáti cisaři, a že samého sebe za krále má. Tímto křiwým udánim nabyla wěc pro wladaře wětssí důležitosti, a byl tudyž nucen, wsse bedliwěji proskoumati. Wessel proto Pilát do paláce, a powolaw před sebe Ježísse tázal se ho: „Ty-li jsi král Židowský?“ Tázal se Pilát tak, jakoby zamýsslel s nim se do dálssího howoru pustiti. Snadno pochopiti, proč se ho tak tázal, wssak ne tak snadno chápati, proč pán Ježiš mu takto odpowěděl: „Sámli od sebe to prawíš, čili jini tobě powěděli o mně?“

Dobře zajisté wěděl pán Ježiš, co namluwili Pilátowi, on pak ale chtěl, aby se Pilát zřejmě wyslowil, z jakého úmyslu se ho táže, žeby mu, kdyby jen z pouhé zwědawosti se ho ptal, neodpowidal. Králowstwí Ježíssowo, kteréž s důstojnosti Messiásse spojeno bylo, bylo tajemstwí, jenž toliko Israelitům mělo zjeweno býti, ažby Messiáš wssecka tajemstwí wykoupení lidského na zemi dokonal. Tím tedy zachowáwal náš Spasitel sám, což poroučel učenikům swým, aby nechodili ani k pohanům, ani k Samaritánům. Tím také zatratil bezbožnost Židů před soudnou stolicí pohana, který se toliko modlám klaněl.

Odpowěděl Pilát: „Zdaliž jsem já Žid? Národ twůj a nejwyšssí kněži wydali mi tebe; co jsi učinil?“ Prwní slowa Pilátowa dáwají na jewo, že tenkráte již Římané pohrdali s Židy, a potwrzují zároweň posseteliost židowskou, že w těchto záležitostech k Římanům se utikali. Slowa druhá wyswědčují, že se Pilát táže co soudce, a to sice co takowý, jehož národ a nejwyšssí kněži za to wywolili. Na tato slowa podrobil se pán

Ježíš rozkazům prozřetelnosti božské, a nezpěčoval se o svém království slušnou odpověď dáti takto: „Království mé není z toho světa. Kdyby z tohoto světa bylo království mé, služebníci moji zajisté bránili by, abych nebyl vydán Židům; ale nyní království mé není z tohoto světa.“

Nepochopil-li Pilát z té odpovědi, jak to stojí s královstvím Pána Christa, zajisté poznal, že se toho není co báti, neb pán Ježíš dokázal, co mluvil. Staw, w kterém se nacházel, a způsob, jak s sebou nakládati dal, nebyli pro krále tohoto světa. Wšak přec mu řekl Pilát: „Tedy král jsi ty?“ Odpověděl Ježíš: „Ty prawíš, já jsem král. Já jsem se k tomu narodil, a proto jsem na svět přišel, abych svědectwí wydal prawdě; každý, kdo jest z prawdy, slyší hlas muj.“ Di jemu Pilat: „Co jest prawda?“ Jak se podobá, nesšlo Pilátowi s touto otázkou o prawdu. On ji nestawil, aby se poučiti dal, nébrž z opowrženliwé hrdosti a newěry wyšla, aneb chceme-li tomu, z útrpnosti. On chtěl wlastně říci: Prawda nic není, planá smýšlenka a wrtochy jsou, které moudrý swůj pokoj a život nebude obětowati. Takowéto smýšlení Pilátowo za dnů našich není nic nowého. Wůbec lidé wysoko postawení, boháči, lakomí a smilnici také tak smýšlejí, neli mluwí. Oni prawí: Co jest život wěčný? Co jest duše? Co jest prawda? aby se člowěk o ni staral? Než prawdě, Ježíši Christu samému, králi wěčnému, a životu wěčnému máme jmění, radosti, pokoj, čest, ano i život časný obětowati, ješ zapíráme Christa, a dobudem sobě wěčné smrti.

„A když to (Pilát) řekl, wyšel opět k Ži-

dům, a di jim: „Já žádné winy na něm nenalezám.“ Takowý wýrok byl zajisté Židům jako hromowá rána, jenž jich mohla k zemi poraziti, než oni stoji pewně. Byl zajisté swědectwím o Pilátowu zdrawém úsudku, awssak on nebyl stálý. Takto byl pán Ježíš ode wssech opusstěn, a jeho proroctwí wyplnilo se. Prozřetelnost božská zamýsslela toliko čest newinnosti jeho zachrániti, aby, jako jej prwní zrádce, kterýž ho nepřátelům wydal, za sprawedliwého wyhlásil, také jeho poslední soudce za newinného ho prohlásil.

Když se tak pro Ježísse prohlásil Pilát, obnowili Židé žalobu, a přidali wěci, které rowněž se nedaly dokázati. Pán Ježíš k tomu ke wssemu pomlčel. „Tehdy di mu Pilát: Neslyssíš-li, jak weliké wěci proti tobě swědčí? A on neodpowěděl jemu k žádnému slowu, tak že se wladař welmi diwil.“ Podiwné zajisté jest, že náš Spasitel pro nic jiného neodpowídal, leč pro swé wyslanectwí, pro swůj úřad co Messiáš, co král a Syn Boží, o cemž přissel, aby poučil nás. Zdá se oprawdu na Syna Božího a nejwyšssího soudce swěta neslussno, aby se před lidmi z obwinění neprawostí, kteréž mu drze přiřkli, osprawedlňowal. Bez toho byla obwiňowání nowá, jako prwní bez základu a duwodu. Pilát, který se již byl wyřknul pro newinnost Ježíssowu, měl cělému nowému powyku rázně konec učiniti, měl na swém státi a obžalowaného řádně očistiti a propustiti, wssak tento ničemný soudce počal pro nezbedu židowskou sám o sebe pečowati. On by byl rád newinnost chránil, než nepřátelům jejím chtěl se také zachowati. On by to byl rád widěl, kdyby pán

Ježiš ráznou obranou swou byl napomáhal; on si to přál, aby pán Ježiš nepřátely swé k mlčeni byl přiwedl, než to wsse bylo marné přáni slabého a netečného úřadowáni. Jiná pak příčina, proč mlčel Spasitel náš, byla také, že chtěl se káti za hřichy nasse slowy spáchanými, za nasse prázdné wýmluwy, a křiwé osprawedlňowáni, za nasse netrpělliwé reptáni, za nasse prchliwosti, kdykoli od jinych obwiněni bywáme, že chtěl pokáni činiti za hřichy, které jsme spáchali křiwým a prawdiwým obzolowáním, čim jsme bližního swého hněwali, a jeho dobrému jménu posskodili. Také i proto pomlčel, aby nám dobrý příklad dal, jejž následowati máme. Wssecky zkoussky podstoupil Pán, aby nám wssem byl wzorem a příkladem.

Že pak také i Pilát se obdiwowal mlčeni páně Ježissowu, dá se wykládati. Bylo totiž toto mlčeni plno dustojnosti, mirnosti a jemnosti. Nebylo w něm nic podlézawého a bázliwého, které začasto se jewí ze swědomí nepokojného, aneb z bázně před ukrutným trestem smrti. Nebylo w tom mlčeni nic zádumčiwého aneb diwého, jako tam bywá, kde hněw a msta se objewila. Nebylo w něm nic zdorného a urážliwého, jakož se jewiwá hrdosť, rozsápanosť a opowržliwosť. Pilát nebyl mlčeni uražen, nébrž nemohl se mu dosti nadiwiti. Srdce Ježissowo zachowáwalo také podiwuhodné myssleni, ono se spokojilo w rozkazich swého Otce, a mělo w nich zalibeni; nelekalo se muk, nébrž touzilo po nich, aby nás zachowalo; milowalo nepřátely swé, a litowalo jejich welké prowinění, aniž se na ně hněwalo, aneb jim zlo-

řečilo. Takowé jest ono mlčení, jež k následowáni nám zůstaweno. Totě zajisté není následowati, kdykoli jen tak se mlči, že se náružiwost wice koji, a zřejmèji se jewí, než slowy se státi může.

Druhá příčina, pro kterou se Pilát pánu Ježíssowi obdiwowal, byla, poněwadž se s Ježíssem o žiwot neb smrt, a to o smrt na kříži jednalo. Soudce byl na jeho straně, a žádal od něho, aby jen odpowědèl, což welmi snadno bylo, aby osočowáni odmrsstil, on žádal totiko, aby nepřiwolowal, on sám ho nutil, aby mluwil a slowo proneſl, wssak pán Ježíš wydržel u swém pomlčení s takowou stálosti, odhodlanosti a majestatnosti, jíž se i pohanský soudce nemohl dosti nadiwiti. Pojem, který sobě mudrcowé řečtí a latinssti o swém mudrci, který by podlé jejího zdáni králem swèta býti měl, utwořili, ale nikdy w jedné osobě ukázati nemohli, neměl nikterak tolik welikosti a sslechetnosti do sebe, jakož tuto Pilát před sebou pozorowal. Musil by zajisté někdo nade wsseko powýsseným a něčím wyssším než člowèkem býti, kdožby w takowých okolnostech dowedl pomlčeti.

Třetí příčina obdiwowání, že Ježíssowo mlčení se náramně lissilo od křiku a hlomozu nepřátel jeho. Mnoho-li tichosti, něžnosti a ussslechtilosti na obžalowaném pozorowati bylo, tolik ossemetnosti, zuřiwosti a wássniwosti bylo na žalobnících. Byli sice nejwzácnèjssí z národu židowského tuto, a tyto bylo slyssèti tak dobře křičeti, jako tu luzu nejnižssí, kteří množí žaloby na žaloby beze wsseho řádu, a beze wsseho důwodu, a takowou zuřiwosti, která jedině dostatečná byla, falesˇ jejich na jewo

dáti. Na druhé pak straně zdál se pán Ježiš, jakoby byl we wazbách poklidu nejhlubšího požíwal, zachowáwaje pokorné a welebné mlčení právě tak, jakž jej byl prorok wyznačil, a tak sí počínal, jakoby nic neslyšsel a nic nemèl, čehožby k obraně swé pronášsel. Wladař, jenž se horšsil nad žalobami Židů, nemohl se ani nasytiti pozorugje toho, jehož mu nespraweblíwě wydali, udiwení jeho pořád rostlo. Mnoho-li as Pilatowi napowídalo mlčení Ježišsowo! Ach mnoho-li as mi každodenně napowěditi má!

§. 57.

Pána Ježišse wedou k Herodesowi, a zase nazpět k Pilátowi.

(Mat. 27, 15—30, Mar. 15, 6—19, Luk. 23, 6—25, Jan. 18, 39, 19, 1—16).

Prwní úskok sočiwosti nepřátel Christowých byl, že pozdwihli hlasy. Poněwadž Židé znamenali, že se jich Pilát bojí, ale že se také stálosti páně Ježišsowě obdiwuje, ano že o jeho newině dokona přesswědčen jest, tím wice napnuli síly, aby soudci wice strachu nahnali. Dèlajíce hlučnèjšsí powyk, staré wšsak klewety obnowowali, nadèlawšse wice slow místo důkazu, jichž se nedostáwalo. Druhý úskok ten byl, že se dotkli učení jeho, nemohšse se čistého jeho chowání dotýkati. Ou teď již nebouří lid, nébrž jeho učení. Což pak nowého obsahowalo se w učení jeho, což bylo s to, lid pobouřiti? A jak to přišslo, že pán Ježíš po tři léta učil, a po wšsechen čas bylo od nepřátel u-

čeni sſetřino, a nikdy se neukázalo, že by se lid popuzował. Třeti pak úskok ten był, że se to zlé ihned za obecné a wſſudy rozſſířené prohlaſſuje z Galilee až do Jeruſaléma. Nikde nebylo takowého něco znamenáno, wſſudy bylo pokojno w městách a dědinách, kde kázal p. Ježíš, jak w Galilei, tak w Judei, ano w celé židowſké zemi. Takowými přehnanými wýrazy zaſtraſſuji se podnes ſlabi ſoudcowé, předſtaweni, a i lid se mámiwá a podněcuje. Nechtěl se také Pilát se Židy rozdwojiti, aby ſnad tito newedli na něho ſtížnoſt u cíſaře Tiberia, který naſilnické wydřiduchy, jakowým se Pilát nejednou oſwědčil, treſtáwal. Uchopil se tedy tento s ſebou nejiſtý wladař nahodilé příležitoſti, aby promrzelou wěc s Ježíſſem a Židy se ſebe ſhodil. Zaſlechnuw totiž, že pán Ježíš podaný Galilejſký jeſt, uzawřel rozhodnuti konečné ponechati tetrarchowi Galilejſkému, s nímž ſice w přátelſtwi nežil, poněwadž wládychtiwý Herodes Antipas rád by był i w Judſtwu rozkazował, jako zaſe Pilát i w Galilei. Prawda jeſt, že se mnozí ſháněji po wyſokých úřadech a důſtojenſtwich, wſſak obtížnoſti rádi se ſebe ſkládaji. Mnozí jſou wětſſí milownici pochwaly lidſké, nežli cnoſti. Takowým ſmýſſlením owſſem se ſtáwá člowěk nehodným úřadu ſwého.

Herodes přijal pána Ježíſſe s radoſti dětinſkou. Jakož radoſt mohl ſurowý, chlipný kníže, jenž odwedl bratru wlaſtnímu manželku, a Jana křeſtitele ſtíti dal, z přítomnoſti pána Ježíſſe míti? Nemohl tedy jinou radoſt míti, leč tu, že ukojil ſwou zwědawoſt, jiný z toho nemaje užitek pro ſebe, ani chtěje jaký z toho pro ſpaſení ſwé duſſe

miti. Dokonce jinaká byla radoſt Zacheowa, když on pána Jeżiſſe w přibytku ſwém uwítal. Již ode dáwna přál ſi widěti bożſtého učitele, a kdoż mu w tom bránil? Dyť to bylo w Galilei w jeho zemi, kde Chriſtus kázal a ty welké zázraky činil, o nichž bylo za ſtolem u Herodeſa denně wyprawowáno. Każdý wěděl, kde ſe pán Jeżiš nalezá, aż i od koncin tyrſkých a ſidonſkých přicházeli za nim. Učinil-li pak Herodes jediný krok, aby ho widěl? Nepochybně ſe obáwal, że by něco zadal ze ſwé králowſké majeſtatnoſti, a z wyſoké moudroſti, na niż ſi, kdo wi co, zakládal, kdyby byl projewil, że zároweň s lidem ſmýſſli. On ſe domníwal, że mu nějaké znameni učiní. A proč? Pro jeho zwědawoſt o marnoſt, a proto aby jeho majeſtatnoſt ráčila takowý zázrak poſouditi a trochu protřepati? Seſtry Lazarowy doufaly od Pána, wſſak dokonce jinak ſmýſſlejice, také nějaké znameni ſpatřiti. Widěly welikỳ a pro ně předuležitỳ zázrak. Herodes ale neſpatřil ničeho. Nemělobỳ ſmýſſleni Herodeſowo nám k poučeni ſłużiti? Neni-liż pak i radoſt, kterou z cirkewních ſlawnoſti miwáme, také jen pouze dětinſká, a proto neſwatá? Neni-li pak naſſe żádoſt po ſpaſeni a pokáni toliko planá? Zdaliż pak jeſt wira naſſe tak ſilná, aby zázraku nedbala?

Herodes ſe tázal na wſſelico, owſſem z pouhé zwědawoſti. Podáwal mu wſſelijaké otázky k rozluſſtěni, terty k porownáni, kuſy ze zákona k wyſwětleni. Otázal ſe ho o wlaſtni oſobě jeho, o wyſláni, učeni a zázracich, o kterých ſe howořiwalo. Toto wſſe předkládal mu, aby ho poznal, aby mohl o něm úſudek wynéſti, jenżby wyſokým

kněžím, zákona učitelům a lidu za prawidlo, co o něm souditi mají, jeho pak učenosti, jeho zralému duwtipu a hluboké moudrosti ke cti slouží. Domnělá jeho moudrost byla ale zahanbena. Chytrá liška, jak jej sám Spasitel pojmenował, mohl se kroutiti a wrtěti, jak chtěl, nestalo se mu po wůli, a tudyž daleké mu ostalo poznání smýšlení Ježíšowa, že nepochopil zewnějšího Christa Pána pomlčení, a božskou moudrost za bláznowství držel.

Pán Ježíš neodpowídal mu ani na jedinou otázku jeho, ano ani mu nepowěděl, proč mlčí. On mu neřekl, že zlé smýšlení činí ho nehodna nějakého diwu, aneb nějaké odpowědi; aniž mu powěděl, že zwědawost, marnost, pýcha, hrdost, a prázdnota wšší wiry, která začasto bohatá jest na otázky, příčinou jsou jeho umlknutí. Aniž mu předhazował jeho neprawosti, jeho cizoložství, jeho na Janowi spáchanou wraždu. Pán Ježíš zachowáwal wšeobecné a bezwýmínečné mlčení, a Herodes se mohl sebe lstiwěji dwořiti a twářiti, neobdržel přec odpowědi od božského mistra.

„Knižata pak kněžská a zákonnici stáli, ustawičně žalujíce na něho. Ježíš ale na to ani slowem neodpowídal.“ Herodes se neobdiwował mlčení tomuto, jako Pilát učinil, neb on sebe pokládal co Žid za oswícenějšího nad Piláta, byl wšak zaslepenější, než ten. Pilát držel to mlčení za účinek nadpřirozené ctnosti, ale Herodes pohrdal tím, jakoby widěl w tom účinek blbosti. Mnozí upadají w slepotu takowou. Když jim duch Páně při prwním spáchaném hříchu chlipnosti wyčitky činil na swědomí, měli jesstě wážnost před nábo-

ženstwim, wssak jakmile sobě množeným hřichem wyjednali pokoje wnitřního, shlížejí s potupou na náboženstwí své. Člowěk se stáwá marnějssím, a drží se za oswicenějssího, čim hlaub do temnosti zapadáwá.

„Herodes pak se swým wojskem pohrdl jim, a oblekl jej w roucho bílé, posmíwal se jemu, a odeslal (ho) zase k Pilátowi.“

Herodes tedy, pokládaje sebe sám za moudrého, za blázna měl pána Ježisse. Welcí jeho Králowstwí, co jej doprowodili do Jerusaléma, neopomněli souhlasiti s pánem swým, ano pochlebně si to za powinnost pokládali, s ním se moudrosti Boží posmíwati, která wždy bywala hrdé mysli neznámá. Litowali newědomosť lidu, který tohoto člowěka za proroka, aneb dokonce za Messiásse držel. Co se tuto namluwilo daremných wěcí! Jaké útržky, jaké bezbožnosti, zaroweň mnoholi hrdosti, slepoty a pošetilosti shledáno na tomto knížeti, a na úřednictwu jeho! Nebylo na tom dosti, pohrdati s Ježíssem, oni také chtěli úsudek swůj, který celý dwůr o něm proneslo, widitelně na jewo dáti, a odili ho, aby wssemu světu směssným se stal, w sat směssný. Božská moudrosť přijala takowý oblek, aby moudrosť a wážnosť tohoto swěta nawždy zatratila, a nás poučila, mnoho-li si na ní zakládati máme. W tom stawu poslal Herodes pána Ježisse nazpět k Pilátowi, a tím se oba tito žárliwci zase spřátelili, což před tím tak nebylo. Takto se spojili oba proti Bohu a jeho Christu, jak prorok prawí, ale oba byli spolem za zločin tento pokutowáni. Císař pozdějí oba do wyhnanství do Galilee poslal,

Piláta totiž do Wienny, a Herodesa do Lionu. Pán Ježíš ale zamýšlel, swou smrtí swětějšší spojení mezi Židy a pohany uskutečniti, aby oba národy byly jeden owčinec, a jednoho měli pastýře.

Nejwyšší kněží a zákona učitelé nebyli zprwu s Herodesem spokojeni, poněwadž jejich žaloby, w nichžto ukryté příčiny a faleš lépe poznal, než Pilát, žádného powšimnutí hodny nedržel, wšak potěšilo se jejich náružiwé srdce, když Ježíše oděného rouchem wší potupy a opowržení z paláce wycházeti spatřili. Dá se mysliti, že na té zpáteční cestě od paláce Herodesowa až k Pilátowu pán Ježíš šetřín nebyl. Co se potupného a opowrženého jen pomysliti dá, to se proti němu pronášelo, a on byl zase pokřikem, wysmíwáním, předházkami, rouháním a wšemi zlými obyčeji, jakých záwist, zášť a zuřiwost wynalézti mohou, doprowázen.

Tento nad míru pána Ježíše pokořující wýjew byl také pro lid welkým pokušením. Wysoká důstojnost weliký dojem činí na lid,, co wšak ale do očí bije, a co lid na swé oči pozoruje, to mnohem wíce účinkuje. Král pohrdá s Ježíšem. Není sice welký král; jest tetrarcha (čtwrtník), jenž čtwrtý díl králowstwí užíwá. Není ani ten nejswětější král; jeho wýstupky prostopášné jsou rowněž známy, jaky jeho úwazky s nepřátely náboženstwí. Národ, jehož on sprawuje, není sice wažený w Jerusalémě, on jest ale přec králem, a důstojnost jeho dojímá přec lid i ten, jemuž neweli. To wšak, co zdání lidu Jerusalémského dokonce přewrátilo, byl onen nad míru zlehčující

způsob, w němž Pán Ježiš se objewil. Lid se nemohl na potupný oděw podiwati, aby poněkud nepohrdl tim, jenž ho nosil. Teď se pán Ježiš nezdál w očich lidu prorokem, králem, synem Dawidowým, jakož jej nedáwno s opětným pokřikowánim byl přijal, nebyl wice mužem mocným w slowich a skutcich, který jedným slowem málomocné uzdrawowal, slepým zrak a žiwot dáwal; teď byl ničemným, sspatným, opowrženým člowěkem, a tak počal lid jako wudcowé jeho smýssleti, zuřiwosť jejich podporowal, až spolu bohowraždy winným se stal.

Nejsme sice w takowých okolnostech, jako byli Židé, wssak w mnohých wěcech sledujeme sslápěje jejich. Odkud medle pochází malá uctiwosť, nerkuli newssimawosť Pána Christa w nejswětějssi swátosti oltářni, než od toho nepatrného zpusobu, w němž se tuto objewuje, a od zlého příkladu, který welci tohoto swěta lidu začasto dáwají? Owssem bychom jemu právě w tomto způsobu, kamž jej toliko láska dowedla, nejwětssi čest prokazowati měli, abychom jemu nahradili potupení a opowržení, které snássel od Židů pro nás, a čemuž se znowu w nejswětějssi swátosti wystawil, a což kacířstwi za posstetilosť wykládá, a co na smysly nemnohý činí dojem; awssak wiře tu ponecháno, aby nás úctou a láskou naplnila.

Pilát hledí p. Ježisse wyswoboditi.

Náwratem Christowým od Herodesa nastala pro Piláta trapná doba zase. „Proto swolaw knižata kněžská a předstawené a lid, řekl k nim: Dali jste mi tohoto člowěka, jakoby odwrácel lid,

a hle, já před wámi wyptáwaje se, žádné winy jsem nenalezl na tomto člowěku, z toho, co na něj žalujete. Awšak ani Herodes, neb jsem wás k němu poslal, a hle, nic hodného smrti nestalo se jemu." Až posud byl úsudek tento zdrawý. Pilát wěděl dobře, co se dělo w Judei, a Herodes zase, co w Galilei. Poněwadž ani jeden, ani druhý nic newěděl o jakém powstání, byla tedy wšecka žaloba planá, a tedy nic jiného, než pouhé osočowání. Oba tedy soudcowé osprawedlnili Ježíše, a uznali jeho newinu, aniž se o to spolu smlouwali, ani pán Ježíš sám, aniž kdo jiný pro to slowem se přičinil. Bylo tudyž swatou powinností, aby Pilát, jenž za newinného prohlásil pána Ježíše, také tedy moci úřadu swého potrestal nepřátel Christowých co hnusných pletichářů a osočowatelů a utrhačů cti a dobrého jména toho, na něhož přišli, aby žalowali. Awšak bohužel! právě opak děje se. Osočowatelé se durdí, lid mlčí, a soudce ochabuje. Bůh tomu tak sám chtěl, aby přišla newinnost Jeho Syna na zjew, než obět musila wykonána býti, k čemuž wšecky ty rozličné úraženiwosti částky swé přinášeti musily. „Protož potrestám ho a propustím, prawil Pilát." Proč pak potrestati toho, kterého sám za newinného wyhlásil? Snad proto, že se mu ctnosti jeho záwidějí, že tolik nepřátel má, kteří se zbrojí wšelikou zuřiwostí proti němu? Co, tak mluwí Říman, úředník, opatřený plnomocností císařskou? Co tak mluwí člowěk? Pán Ježíš to dopouští, neb mluwá takowému lichému úsudku, zajisté na příklad a útěchu pro učeníky swé. Pilát, slaboch, zamýšlel pána Ježíše propustiti, wšak u

nepřátel jeho přízně neztratiti. On se domníval, že snad přestanou na bičování jeho, a že on si uspoří zločin, že nevinného zavraždil. Pilát dokonce neznal sílu a rostení náruživostí ukonejšených slabotou těch, kteří jim měli odpírati, a kam až dostoupí žárlivost, kterou jsme nepotlačovali. Hned na počátku měla se zastrašiti nespravedlnost, aniž jaká měla jí dána býti naděje, a obrana spravedlivého měla se důrazně vésti. Kolikerým powykům a bouřkám bylo by se wyhnulo! Kolikerých nepokojů a nespravedlností byl by sobě Pilát sám ušpořil.

První prostředek, jakým se chtěl obžalovaného zprostiti, nebyl přijat. Widěl se tedy nucena, od něho upustiti, a chopil se jiného, jenž se právě také nahodil. „Musíwal pak propoustěti jim na den slawný jednoho wězně.“ Tento obyčej byl u Židů zákonem, kterýž od císařů dosáhli. Měli Židé po wšecky časy obyčej, že na památku swého z Egypta wyswobození takowé wězně z wazby propoustěli.

„I byl jeden, kterýž slouł Barabás, jenž byl we wězení s buřiči, a byl w rozbroji wraždu spáchal.“ Ne bez prozřetelnosti božské přihodilo se, že právě tento buřič, wražedlník a loupežník we wězení seděl, a že tudyž takowý ohawník byl porownán s Ježíssem, ano jemu byla přednost dána, a on pro smrt Ježíssowu oswobozen. Tento zlopowěstný hříssník představuje wšechny hříssníky, a i mne. Nejsem-li rownež i já buřičem, jenž se proti Bohu a jeho přikázaní zpírá? Já jsem, jako on, wražedlníkem swé wlastní a cizích duší, které jsem příkladem špatným pohoršil; a přec chce

Bůh mi, ač obtížen hřichami jsem, přednoſt dáti před Synem swým, mne wyſwoboditi, ale Syna swého swé ſprawedlnoſti obětowati, aby mi mohl miloſt dáti. Tento Syn s radoſti newýſlownou přeje mi přednoſt, wydáwá ſe pro mne na hrozné muky a nejkrutějſſi ſmrt. Ach, mohu-li pak tomu wěřiti a láſkou k Spaſiteli swému nezahořeti?

„A když přiſtoupil zástup, počal proſiti za to, jakž jim wždycky činiwal.“ Tak byla přihodná doba pro Piláta, aby za Jeſſe proſil. „Protož, když ſe ſeſſli, řekl Pilát: Kteréhož chcete, abych wám propuſtil: Barabáſſe-li, čili Jeſſe, jenž ſlowe Chriſtus?“ Pilát tedy připomínal lidu, že Jeſſ ſe nazywá Chriſtus, a že ſe za Meſſiáſſe drží, aby naklonil wáhu k jeho proſpěchu.

„A když ſeděl na ſoudné ſtolici, poſlala k němu žena jeho, řkouc: Nic neměj s tímto ſpraweldliwým; nebo jſem mnoho trpěla dnes we ſnách pro něho.“

Pilát zaſedl na ſoudnou ſtolici, aby proſby lidu přijímal, a z toho místa činil jim náwrhy, když jej poſel manželčin wytrhl. Tato paní byla z těch, kterou obcowání ſe Židy od modloſlužby odwrátilo, a která ſe prawému Bohu klaněla. Nebylo jí neznámo, co za naději Iſrael w lůně ſwého náboženſtwí chowal, a ſlyſſela začaſto o Jeſſowi jako o králi očekáwaném howořiti. Její manžel téhož dne záhy lůžko opuſtil, aby wyſlechl žádoſt nejwyššších kněží. Měla té noci přetěžký ſen, jehož obſah zwěſtuje swému manželowi. Takowýto ſen nebyl leč od Boha, zwěſtuje jí bez pochyby neſſtěſti, jimž bylo Pilátowi wyhrožowáno, a které ho také ſkutečně potkalo, neb wypo-

wězen do Wienny w Galilei w zoufalosti sám se zbawil žiwota. Tento sen byl také na příčině, že přijala náboženstwí Christowo, a že potom, jako mnozí swatí otcowé za to mají, blahoslawenou smrtí w Pánu zesnula. Toto náwěssti manželčino přisslo w prawou dobu, kdež mohlo Pilátem použito býti; než Pilát newěděl toho použiti.

„Ale knížata kněžská a starssí lidu nawedli lid, aby prosili za Barrabásse, Ježísse pak aby zahubili.“ Důležité slowo „nawedli“ nejenom k wyswobození Barrabásse, ale také k zahubení Ježísse. Lid zajisté nedospělý a nesamostatný jest, jak w smýsslení, tak w jednání. Takowou nedospělost použili pokrytci. Ossemetný nepřítel ten jest, jenž spícího wraždí. Ossemetný předstawený, jenž nedospělost podaných k soběckým účelům swým nadužíwá.

Když Pilát posla odbyl, zajisté s dobrou nadějí pro manželku, jal se dále wyjednáwati s lidem stranu Ježísse. „Odpowěděw pak wladař, řekl jim: Kterého chcete ze dwou, aby wám byl propusstěn? A oni řekli: Barrabásse — Tedy zwolal spolu wesskeren zástup řka: Wezmiž toho, a propusť nám Barrabásse.“ Dostal tedy přednost buřič, wražedlník a loupežník před půwodcem žiwota, před nejswětějssím a nejsprawedliwějssím. Wssechno se sjednotilo a wssechno wolalo jedným hlasem.

„Dí jim Pilát: Což tedy učiním s Ježíssem, jenž slowe Christus?“ Z těchto dwou slow widěti nepokoj, do něhož odpowědí lidu uweden byl Pilát. On znamená, že wsseliká snaha daremná jest, a naděje, wyswoboditi newinného, zmařena.

Newí ubohý slaboch, kam se obrátiti a kde pomoci hledati. On u těch hledá poradu, kteří se jeho wůli podrobiti měli. On wyslýchá zdání žalobníků a podkládá se zákonům těch, jenž od něho měli zákony přijímati. On si cti jméno Ježiš Christus, než swou slabotou postawí jméno nejswětějssí tak, že je lid může a smí jak chce znectiti a zlehčiti. Ach, Piláte, ty newíš, co si s Ježíssem počíti máš? Dej mi ho, já wím, co si s ním počnu! Wssak není toho třeba, aby's ty ho mi dal; Otec jeho nebeský mi ho dal, a on sám se mi dal. Já sobě učiním z Ježísse obět smíření, které Bohu denně za hříchy mé obětowati budu. Já jsi učiním z něho prostředníka, jenž mne s Bohem smíří. Skrze něho chci Bohu za wssecka dobrodiní děkowati, jež jsem již byl dosáhl we jménu jeho, chci o wssecky milosti prositi, jichžto potřebuji. Já jej chci míti pro rozkoš mého srdce, za pokrm, za nápoj, za útěchu w bídách, za podporu žiwota mého, za mistra chowání a jednání mého. Já si jej učiním za lásku, za naději, za spasení, za Spasitele, za Boha a za wssecko. A čím tomuto králi powinnowán jsem? W tom nepotřebuji žádné rady, než mou powinnost, zde mi nemají co raditi, ani wůle lidu, ani obyčeje swěta. Já mu chci w hluboké úctě holdowati, a dáti jemu chci wládu nade smysly mými, a nade wssemi mohutnostmi duše mé. Jak chci jemu, co na mne přijde, dáti wládu nade wssemi, kteří jsou pod rukou mou, chci rozšířiti, jak mi jen možno, králowství jeho. On slowe Christus, a já křesťan. Já jsem tedy jeho, nechať jakékoli jméno nosím, jej chci následowati, nikdy se ho ne-

spustiti, až mne sluhu swého do přibytku sláwy swé přesadí.

Na otázku, kterouž stawil, řkou wssickni: „Ukřižowán buď!“ Totě tedy slowo sladké, jehož si přáli starssi lidu a nejwyšssí kněží, kteréž wěčný Bůh před wěky předpowěděl, a proroci prorokowali, a Ježíš Christus sám hned na počátku swého úřadowání oznámil, a zjewně předpowídal jda do Jerusaléma, kdež staw wěcí tenkráte se před očima smrtelníku nerozwinul, že aposstolé nic z toho nechápali. Totě slowo, které národ pod wudcowstwím swých nejwyšssích pastýřu s welikým křikem wynássí, a dle něhož Ježíš, Messiáš a král má ukřižowán býti. Kdo by si byl pomyslil, že to tak daleko s ním přijde. Přisslo k tomu, a zajisté se uskuteční, nechať se Pilát dwoří, jak chce; slowo již wyřknuto, a také wyplní se, a Christus bude ukřižowán. Kdož tedy chce za Christem, musí ukřižowán býti, aby rowen byl mistru swému.

„Řekl jim wladař: I co zlého učinil? Oni pak wíce křičeli řkouce: Ukřižowán buď!“ Nesmyslné wolání zaslepeného a zuřiwého lidu! Moudrost Boží ale wywodí z něho wssecko ke cti a sláwě Ježísse Christa, a k nassemu spasení, a namísto pokřiku diwokého bude se rozléhati wolání sláwy a požehnání božího, kteréž zanotí wítězná Církew w nebesích, a bojowná na zemi. Brzo se statisíce Israelitů znamenaných znamením swatého kříže a nesčíslný počet ze wssech národu sjednotí s anjely, aby opěwali po wěky sláwu Boží, a beránka ukřižowaného.

„I wida Pilát, žeby nic neprospěl, ale žeby

wětſſi rozbroj byl, wzaw wodu, umyl ruce před lidem, řka: Newinnenk jſem já krwi ſprawedliwého tohoto; wy wite.“

Toto umýwáni rukou oſprawedlňuje pána Jeżiſſe, wſſak nikterak Piláta. Tím wyjádřil ſe o dokonalé newinnè pána Jeżiſſe. On tu neoznamuje, że nenalezá żádné přičiny k jeho uſmrcení na něm, ani że na něm winy nenalezá, nébrž on mu tu wzdáwá bez wýminky čeſt nazwaw jej ſprawedliwého. Tímto jménem oznámiti mu ho dala poſlem manżelka Pilátowa, a Pilát ſám nemohl jinak z toho, co na něm ſhledal, leč takowé ſwědectwi mu dáti. On to ſwědectwi wydáwa přede wſſim lidem, a užiwá při wſſem takowý obřad, jenż mocen byl, na wſſecky dojemně puſobiti. Tímto činem zamýſſlel Pilát na jewo dáti, że na zločinu, proliti krew newinnou, winy żádné nemá, wſſak náramně ſe tu mýlil. Ten pouhý obřad, který konal, nemohl tolik znamenati, poněwadż konaje obřad neżelel předeſſlého činu ſwého, aniż pomýſſlel, jakby ho naprawil, ano brzo zaſe po obřadu wykonaném dále pokračowal, ba jeſſtè hůře ſi počinal, poněwadż i rozkazy wydal k proliti krwe ſprawedliwého. Jak ſe mohl Pilát za newinného držeti? O, jak mnozi hřiſſnici oſlepuji ſami ſebe. Pomněme toliko na ſw. zpowěd, a na wodu, kterou ſe wcházejice do chrámu kropíwáme. Tím wſſim ſe owſſem dáwá ſwědectwi o bożſtwi, ſwatoſti, a o poſwátnoſti domu Božího. Jak pak očiſſtuji wſſickni we zpowědnici oprawdu hřichy ſwoje, a nabýwaji wſſickni newinnoſti? Neſwědči wěc, kterou užiwaji, prawě proti nim?

„A odpowědĕw wſſechen lid řekl: Krew jeho na nás i na naſſe ſyny!“ Těmito ſlowy wydali Židé ſebe a celé potomſtwo ſwé zlořečeni a nejpřiſnějſſi pomſtě Božj. Jenom aby pán Jeziš již ukřižowán byl, následky toho wſſeho že potom na ſebe i za ſoudce bázliwého wezmou. Jaká to zuřiwoſt, ba i ſſilenoſt! Pohanſky ſoudce chwěje ſe, maje Jeziſſe odſouditi, a obáwá ſe, pomſtu Boha ſwého na ſebe uwaliti, a Židé, ctitelé pra wého Boha, zdorujj wſſemu nebezpečenſtwi, zadáwaji ſebe, ſwé děti a potomky na wěčné časy, aby jen neſprawedliwý ortel ſmrti wyneſli. Co domniwajj ſe tito bezbožnjci, že neni Boha na nebi, jenž jich potreſtati může? Wſſak již oſmnácte ſet let widá ſwět s úžaſem, jak tento národ, roztrouſſený po weſſkerém ſwětě, znameni ſwého zawrženi na ſobě noſi, a wſſudy zwěſtuje, že proto do takého ſmutného ſtawu přiſſel, poněwadž původce žiwota, Meſſiáſſe a Syna Božího na ſmrt wydal. Židé jſou tedy nezwratným důkazem pro prawdu křeſťanſkého náboženſtwi. Mohou ſwobodowěrcům, jakých bohužel za dnu naſſich nemálo nalezáme, za přiklad ſloužiti. Nebot nynějſſi ſwobodowěrci jſou také mohútni duchowé, jenž drzoſti, již ſe Jeziſſi Chriſtu rouhajj, wſſem wýſtrahám wzdorujj, a wſſem následkům zlehčené krwe Chriſtowy ſe wydáwajj, ano wſſelikým nebezpečenſtwim pro duſſe ſwé na wěčnoſti ſe oddáwajj. Kéžby patřili na Židy, jenž kdy's také byli duchowé mohútni. Kéž by ale, widouce potomſtwo jejich, poznali, žeBůh nebýwá poſmiwán.

„Tedy chtěl Pilát lidu doſti učiniti — i přiſoudil, aby ſe naplnila žádoſt jejich, propuſtil jim

toho, kterýž pro wraždu a pro zbouření wsazen byl do žaláře, za něhož prosili; ale Ježíſſe wydal wůli jejich.“

Jak se změnil Pilát pojednou! A proč? Poněwadž se domníwal, že s to jest, by dwě sobě odporné wůle wykonal. Znamenati byla na Pilátowi wůle, Ježíſſe propuſtiti. Tato wůle jeho byla upřímná, oprawdiwá a wýkonná, byla sprawedlíwá a nic jiného, než powinnosti jeho? On to cítil, a což bylo snadněji, jako naplniti ji. Od něho wſſe záwiſelo, on byl sám pán. Ano kdyby Pilát hned z počátku byl swé předsewzetí mužně prowedl, bylby zajiſté lid neopomenul, jej za to pochwáliti. Proč tak neučinil? Poněwadž mimo wůli, aby činil powinnoſt swou, jeſtě jinou wůli měl, protiwnou wůli swé, kterou ale se swou spojiti zamýſſlel, a tok bylo neſtěſtí jeho. Nejprw chtěl Pilát nejwyſſím kněžím po wůli býti, načež tito zawedli lid, a nyní domníwal se Pilát, že teď lidu muſí po chuti jednati. On sobě sám pochlebowal tou myſſlénkou, že opatrnoſti a dwornoſti to tam přiwede, aby porownal Ježíſſe s nepřátely swými, newinnoſt s oſſemetnoſtí, powinnoſt s úſlužnoſtí. Jaká to poſſetilost? Co učinil wſſe pro to? K jakým ničemnoſtem bráti muſil útočiſſtě? Jaké násilí činil swé hrdé, wzdorowité a nezlomné powaze? Jak mnohdykráte zapoměl sám na sebe a důſtojnoſt římſké říſſe? Než čím méně stálým se jewil ſoudce, tím drzeji wyſtupowal lid, čím wíce popouſſtěl jim uzdy, tím zuřiwěji pokřikowal on. Takto se widěl nucena, Ježíſſe wůli lidu konečně ponechati, totiž bičowání a ukřižowání; sám pak sebe proti wůli swé

lepſſi, proti wýſtraze manželky ſwé a proti ſwědomí ſwému, byl nucen, neprawoſtem a tyranſtwí w té miře oddati, před čímž zprwu ſám ſe zhrozil, a čehož ſchopna ſe nemèl.

Pilát ſe později pokouſſel o to, aby hnul ſrdcem ukrutným lidu, wſſak, jako zprwu, wſſe darmo.

W tom příkladu pozorowati možno každého člowèka, který w boji pro prawdu, prawo a cnoſt rázně newyſtupuje a bezohledně nepokračuje.

Pán Ježíš byl bičowán a trnim korunowán.

„Wzav Pilát Ježíſſe, dal jej bičowati.“

Zákon židowſký zapowidal wíce než čtyrycet ran ukládati, a dáwalo ſe toliko třiceti dewět. Wſſak u Rimanů nebyl počet určitý. U Židů ſe muſil kárauec na zemi položiti, aneb ſe ohnouti; u Rimanů muſil státi při nizkém ſloupu, jejž objal oběma rukama, které na druhé ſtraně řemeny byly ſwázány, nohy pak byly podlé ſebe dole na ſloupu upewněny. Zoldnéři čtyři, kteří prowinilce ukřižowati muſili, wykonáwali také bičowání. Bičowání dělo ſe na obnaženém těle, buď metlami, neb řemeny, neb i prowazy. Na řemenech byly na koncích upraweny koſtky neb moſazné knoſliky a kuličky, jimiž neſſkaſtnící až do žil rozedráni bywali. Bičowání toto bylo Rimanum tak obwyklé, že toliko cizinci a otroci takowým pokutám podléhali. Užiwáno začaſto tohoto způſobu mučení k wymahání prawdy na oſobách lživých, aneb jinak prawdu tajících. Mnozí umirali pod

ranami krutých trýznitelů. Sw. Bernard potahuje slowa 128. žalmu: „Na hřbetě mém kowali hříssníci, prodloužili neprawost swou," na bičowání Christowo a písse takto: „Jako tedy kowář na kowadlině se wssi swé síly bussí, rowněž doráželi mučitelé na newinného Ježísse, tak že jeho nejswětějssí krew w potokách tekla a wysoko stříkala [1])."

Poněwadž měl tělo panenské a něžné, bylotě na prwní rány ihned celé rozedráno; bičík odrážel celé kusy masa, a byl pán Ježíš celý ihned sám krew, a celé tělo jedna rána. A w těchto bolestech neotewřel ústa swá. Nebylo slysseti z úst jeho ani žaloby, ani stesky. Zdálo se, jakoby byl ani necítil ran, které mu rozrýwaly tělo. Wssak takowéto práwě božské mlčení nehnulo těmi krutými srdcemi, ba zůřiwost jejich se rozněcowati zdálo. Nepřestáwali, až sami nemohli a se obáwali, aby jim pod rukami nezahynula krwawá oběť za hříchy swěta.

„Tehdy žoldnéři wladařowi wzawsse Ježísse do radního domu shromáždili k němu celou rotu; a swleksse ho přiodili jej plásstěm ssarlatowým.

---

[1]) Tento sloup, k němuž byl pán Ježíš přiwázán, a u něhož ho bičowali, byl druhdy na Sionu w Jurusalémě s jinými drahotinami chowán, jakož písse Gregor Nazianzenský (orat. I. in Julian.) a jiní otcowé doswědčují. Teď pak se nalezá w Římě w malé kaple chrámu sw. Praxeda za železnými mřížemi. Dle nápisu na té kaple dostal se sem roku 1222 přičiněním kardinála Jana Kolonny, jenž byl za papeže Honoria III. wyslancem stolice swaté na wýchodě. Sestáwá z mramoru ssedého na půl druhého lokte wysokého. Widěti na něm železný kroužek, kam se připínali káranci.

Když přetrpěl pán Ježíš hrozné to bičowání, a se oblekl w oděw swůj, napadlo žoldnéřům, kteří ho bičowali, aby s nim sobě a wssem druhým žoldnéřům ustrojili radowánky, myssléuky k tomu zawdal domnělý jeho zločin, že se za krále wydáwá. Wedli tedy pána Ježisse z místa, kde ho bičowali, do wniterního dworu radnice, kde se zdržowali wojáci, a swolali celou rotu. Wssickni přikwapili rychle. Prwní znamení králowské důstojnosti, které pánu Ježíssi přinesli, byl obnossený ssarlatowý plássť, jímž přiodili ho jak plásstěm králowským. Toto pohanění doprowázeli hrozné muky, neb jakmile strhli s něho wlastní oděw, obnowili wssechny rány, na kterých ssat lpěl, a krew crčela znowu. Spasitel náš neotewřel ústa swá, aniž posteskl sobě dosti maličko, podáwaje se mučitelům wolně a bez odporu. On se dal wésti, swlékati a oblékati, jak jim libo. Tím činil za choulostiwosti nasseho těla, a za chlipnosti, a ssperkowání jeho, a za zniklou z toho marnost a hrdost dost. On wyzískal nám milost, pokání a mrtwení těla, a tu milost, swětem a wssí jeho sláwou, a bleskem pohrdati.

„A spletsse korunu z trní, wstawili na hlawu jeho."

Wojáci pokračowali w rozweře swé. Swázali swazek trní s bodláky dlouhými a ostrými, a spletsse z toho korunu, posadili mu ji na hlawu, přitlačili ji, až pewně seděla [2]). Krew crčela po

---

[2]) Tertulian pisse takto (lib. de corona milit. c. 7): Bohowé pohanů býwali korunami wěnčeni. Jedni byli wěnčeni zlatem, jiní wawřínem aneb kwítím, listím a wětwemi

wſſech ſtranách, a co ſamo ſebou k útrpnoſti wzbuzuje, ano což ſe jinak, byť i na zwířeti ſe dálo, jen s oſſklwoſti pozornje, to těmto ſurowým holomkům bylo kratochwili, wynucowalo neřádný úſmìch a hrozné wyſmiwáni. Spaſitel ſnáſſel tuto korunu na hlawě ſwé, aby tak učinil za hřiſſnou ctižádoſt prwních rodičů, s nichž přichází na potomſtwo jejich, a která u welkých a korunowaných hlaw mnoho krwoproliti púſobila. On kál ſe za žádoſti naſſe po wládě, která, w každém ſrdci wice méně ukrytá, na ujmu ſprawedlnoſti, prawdy, láſky a wiry ſe nad druhé wypinati neuſtále ponouká. On pokáni činil za wſſecky neprawoſti, které ſe rodi z naſſich hlaw, z naſſich paměti, z naſſi obrazné moci, z naſſeho duwtipu. On wykáral modloſlužebné ſtaroſtliwoſti, kterými mnohé marné oſoby tohoto ſwěta hřiſſnou ſwou hlawu ſtroji, na odiw neſou, a u pochlebníku marné chwály hledají [3]). On nám wydobil miloſt pokory, mír-

---

ſe ſtromů. Přede wſſemi byl Saturnus wěnčen; Jupiter po porážce Titanů. Juno byla wěnčena réwou, Apollo dojáhl po wítězſtwí nad delſkým drakem wawřínowý wěnec, a Bacchus noſil kolem ſſtráně co hlawní ozdobu břečtan. Náš Bůh a král Chriſtus newywolil ſobě žádnou z těchto korun, ni ze zlata, ni wawřínu, ni z kwítí, ni z liſtí ſtromowého; korunu jeho ſeſtáwala z trní, a tuto nám wſſem podáwá. Ten, jenž nám w čas ſtraſti kříž a trní podáwá, dá nám w čas radoſti korunu ſláwy, a diadém (korunkowý wínek) okraſy on nám dá, jak Iſaiáš prawí, korunu za popel, olej radoſti za ſmutek, pláſſť chwály za ducha truchloſti.

[3]) Hippolitus Galeatinus, náboženský muž we Florencii, dal ſi wymalowati nejſwětějſſí trním korunowanou hlawu Chriſtowu. Před ten hlawou ſtáwal denně a rozjímal o ne-

nosti, trpěliwosti a opomitání sláwou a pochwalou tohoto swěta.

„A dali třtinu w prawou ruku jeho.“

Místo žezla dali mu do prawé ruky zmáčknutou třtinu. Pán Ježíš si dal wsse líbiti, wzal ji, držel ji w ruce, jak chtěli. W tom stawu stál před rotou rozsápaných wojínů oprawdu co směssný předmět. Kdyby byli měli sebe méně citu w srdci, musil jim pán Ježíš se státi také předmětem plným útrpnosti. Wssak kdož naň pomní srdcem wíry plným, tomu musí býti předmětem wssí poklony, lásky a wděčnosti hodným. S třtinou rozdrtěnou w rukou upomíná zajisté na pomijejicnost

---

smírné lásce Christowé k nám bídným lidem. Naproti bydlela hrdá a marná ženská, která widěwssi ho začasto před tou hlawou státi se domníwala, že se w zrcadle zhlíží. Wyžádala si jednou zwědawá žensstina widěti to památné zrcadlo. Nábožný kněz byl ihned hotow, a sám ten obraz hlawy Ježísse Christa trním korunowané donesl k ní. Když pak ona spatřila podobiznu Spasitelowy hlawy trním korunowané, oči jeho plné slzí, rty zamodralé, obličej opuchlý, zsínalý, uplwaný, tak že w tom stawu jedwa lidské twáři se podobal, zalekla se a hluboce se zkormoutila. Na to řekl kněz: „Hle, zde máte to zrcadlo, w něm by se měli wssickni denně zhlížeti. Kdyby tento obraz wás nedojímal, a srdce k naprawení nezbuzowal, potom owssem weta po wás. Rozjímejte z tohoto obličeje, mnoholi wáš Spasitel pro wassi hrdost a pýchu trpěti musil. Wizte na swé wlastní oči toho, před nímž w den soudu nejpřísnějssí počet wydáwati budete ze wssech dussí, které jste pohorssila a zawedla. Takowá přísně kárawá domluwa projala hluboce srdce její, že počala hořce pro swé hříchy plakati, a wrhla se ihned jako druhá Maří-Magdalena k nohoum nábožného kněze, a prosila za odpusstění jich. Brzo potom opustila swět, wstoupila do řádu, a wedla žiwot kající.

wſſech počaſných wěcí, a na práznotu wſſi lidſké powýſſenoſti. On činí tim zadoſt za hřichy, kterých ſe dopouſſtiwá nadužiwánim moc ſwětſká. On poſwěcuje žezlo králu a dobýwá jim miloſt, aby ujíti mohli nebezpečenſtwim, jimiž nejwyſſí moc začaſto obſtawena jeſt. Mocnářowé a wſſickni, kteří wládnou, mají ſwé žezlo ſe žezlem Chriſtowým, jakož i trápení ſwé s trápením jeho ſjednotiti. Wſſickni lidé maji ſwou důwěru w Ježiſſowo žezlo wzkládati, ſebe za ſlabou třtinu pokládati, která žádné ſtáloſti nemá, než když ſe byla uložila w ruku Ježiſſowu, a tato wſſemocná ruka ji neſí a drží.

„A klekajíce před nim poſmiwali ſe jemu řkouc: Zdráw buď králi Židowſký. A pliwajíce na něho brali třtinu a bili hlawu jeho.“

Tak ſe jemu již poſmiwali u Kaifáſſe, aby zlehčili důſtojnoſt jeho co Meſſiáſſe a proroka, wſſak jeho duſtojnoſt králowſká ſtojí ho teď mnohem wíce. Wzali také i to žezlo a přitloukali trnowou korunu na hlawu jeho. Jaká to ukrutnoſt! O jeden jediný oſten, když ſe oň prſtem zawadí, jaká to boleſt, ale tu byla hlawa Ježiſſowa celá trnim zbodaná, ona ſe tlačí, mačká, a oſtny ſe náſilně otloukánim hloub wtlačují. Jaké to muky! a jak dlouho trwal tento bídný ſtaw? Kolik as ran doſtal pán Ježiš? Bez pochyby žádný z těch wojáku nezanedbal, na takowý ukrutný zpuſob Pánu Ježiſſowi holdowati. O Spaſiteli, a králi náš, draze jſi nás wykoupil, mnoho zajiſté tě ſtála duſſe naſſe!

Zpuſob, jakým pán Ježiš toto trpěl, byl wíce než lidſký, nebo k tenkráte mu wojáci nezaſtřeli

oči, jako u Kaifásse. On na swé oči patřil na to wssechno hanebné holdowání. On widěl, když rána padala, a on neuhýbal ji. Kdykoli brali mu z rukou třtinu, wolně podáwal ji, a když mu ji zase nawracowali, zase ji wzal klidně, hlubokou mlčeliwosti trpě jako necitelný. Kdyby sobě byli ti wojáci oddechu dali, aby rozjímali o takowé neslýchané a newidané trpěliwosti, byliby w tom tajemstwí nějaké tussili, a byli by se obáwali, dále we swé nelidskosti pokračowati. Poněwadž dokonce jako opili aneb ospali nic nemysleli aneb nerozwažowali, rostla drzost jejich, a potwrzowala jich w zběsnělosti. Ale jak se zaleknou a užasnou, neli w zoufání upadnou, až uhlídají, že ten, jehož trýznili, w nejposlednějssí den stane se jich soudcem. Showiwání Boží činí hříssníky na swětě smělejssími, měli by ale před soudem Božím se třásti.

Toto pak snássel pán Ježíš, aby činil sprawedlnosti božské dosti za modloslužbu, kterou se holdowalo ďáblum namísto Bohu samému prawému. On činil dosti za služby toliko zewnitřní, kterými se domníwali Židé, že dosti Bohu slouží, opomítajíce wssím duchem zákona jeho a duchem proroků a konečně Spasitele swého. On se kál za licoměrné chowání se mnohých křesťanů dle jména. Dle skutků prawých to pohanů, kteří se tím honosí, že sw. ewangelium wěří, a přec Církwi swaté neposlussni jsou, kteří w ústech wíry mají, w skutcích ji pak hanobí.

Zde w domě Pilátowě odíwal ho nebeský Otec důstojností králowskou králowstwí toho, které rozdílné jest ode wssech wesskerého swěta. Zde se

stal pán Ježiš králem mučeníků, chtě s nimi kalich utrpení píti, neb oni brali účast w bolestech, bičowáni a w kříži, wšak koruna, šarlat a žezlo náležely toliko jemu. Z toho brala wšecka jiná umučení zásluhu, blesk a slávu. Z toho wycházela na mučeníky síla, odhodlanost a wytrwalowost. Nejsme sice wšickni powoláni ke cti a slávě mučenické, wšickni pak touziti máme po slávě wywolených božích, a tu jest král náš. Zewnějšek jeho nechať neodstraší nás. On jest král wšech cností, a toliko těmi jeho cnostmi pokory, dobročinnosti a jinými obtižnostmi lze do slávy věčné wejíti. Naskytati se nám bude jiný král, jenž se skwíti bude slávou a skwostnotou tohoto swěta, a zlaté žezlo bude w ruce jeho, awšak nenásledujme ho, blesk jeho toliko šálení jest, jeho sliby jsou wýhružky, a cíl, kam zaměřuje, je strašná propast a věčné muky. — On se stal králem wšeho stworení. Přátelé a nepřátelé, wěřící a newěřící, wšickni musí před jeho soudnou stolici se dostawiti, aby uslyšeli z úst jeho neodwolatelný wýrok swého věčného osudu.

P. Ježíš se ukazuje lidu.

Když zpozorował Pilát bídný stáw, w němž nelidskost wojáku uwedla pána Ježíše, domníwal se, že pohled na strápeného a pohaněného srdce židowské obměkčí, a kázal jej wywésti wen a řekl: „Hle, wedu wám jej wen, abyste poznali, že na něm žádné winy nenalézám.“ Wšak tím nečinil Pilát nic wíce, než že swůj úřad poříád wíce zneužíwal, a tak sám sebe zlehčował, neboť slib, že Christa po bičowání propustí, nesplnil. Namísto

propusstění odewzdal jej swéwoli nepřátel, a pořad si jesstě na prostředníka hrál, kdežto měl co soudce wystoupiti a rozhodnouti. A tak podnes páchají se hříchy w zastáwání sprawedliwých, chudobných, wdow a sirotkůw.

„Tedy wyssel Ježíš nesa trnowou korunu a roucho ssarlatowé. I dí jim Pilát: Ej hle člowěk!“ Ach, w jak bídném stawu nalezal se tu: „Widěli jsme ho pohrdaného a nejposlednějssího z mužu, muže bolesti, a znajícího nemoc, a jako skrytý byl obličej jeho, a potupený, pročež jsme ho sobě ani newážili. W práwdě neduhy nasse on nesl, bolesti nasse on snássel, a my počtli jsme ho jako málomocného, a ubitého od Boha a sníženého (Is. 53, 3, 4).

„A jakž jej uzřeli nejwyšssí kněží a služebníci, zwolali řkouce: Ukřižuj, ukřižuj ho!“ Tedy newolal lid, neboť pohled na strápeného wzbudil snad útrpnost w srdcích jejich, to snad pozorowali nejwyšssí kněží, a protož předessli wssemu wolajíce: „Ukřižuj ho!“ a lid neodpíral. Pro ukrutné a záwistiwé srdce nebylo dosti, nepřáti pánu Ježíssi ani zbytky zbídněného žiwota, a neustáwati, ažby jej na kříži dokonal.

Pilát rozhněwaw se nad krwožízniwostí, kterou se wolalo na ukřižowání jeho, prawil k nim:

„Wezměte wy jej, a ukřižujte, neb já na něm winy nenalezám. Odpowěděli jemu Židé: My zákon máme, a podlé zákona má umříti, nebo Synem Božím se činil.“

Nebylo takowého zákona. Zákon, dle něhož umříti měl, nebyl žádný jiný, nežli se strany Židu

náruživosť a se strany Ježíše láska. Byl zákon, který rouhače a falešné proroky k smrti odsuzoval, a takových bylo dosti mezi Židy, však věc bezpříkladná byla, aby se kdo mezi nimi byl vydával za Syna Božího. Sám jediný byl pán Ježíš. On to shromážděnému lidu v chrámě veřejně přednesl, a jestě zřejměji před veškerou raddou; před druhou raddou také prawdu tuto neodwolal; on potwrdil swědectwí své prolitím krwe, a ztrátou života. On se tedy oprawdu vydával za Syna Božího, ale on to také nesčíslnými zázraky dokázal, že jím jest. On to také dokázal způsobem, jakým trpěl, a shodou wšech proroctwí, jenž se byly wyplnily na něm.

„Tedy když uslyšel Pilát tuto řeč, wice se obával. I wšel zase do radního domu, a řekl Ježíšowi: Odkud jsi ty? Ale Ježíš mu nedal odpowědi."

Pilát se neptal na wlast, z které pochází, neboť wěděl, že z Galilee z Nazaretha jest, nébrž on se tázal na jeho původ, na jeho rod, aby se dowěděl, co sám o sobě soudí, a zdali prawda, že nebeského původu jest, aneb Syn Boží. Příčina pomlčení pána Ježíše jest ta, jaká byla u wýslechu Herodesowa, jaká bývá podnes u newěrců a welmožů tohoto světa. Byla sice nejprw pouhá zwědawost. Pilát, jehož mysl pokalena byla bájkami o bozích pohanských a o hrdinách, kteří jimi zplozeni byli, byltby rád se dowěděl, jak u národu, kterýž wyznával jediného Boha, Ježíš za Syna Božího se mohl wydávati? Wšak čistota tajemství wtělení Syna člowěka, a početí Panny neměla s těmi nečistými bájkami pomíchá-

na býti, kterými ďábel narození prawého Syna Božího předessel, aby jeho slávu zatemnil. Až posud nehanbí se mnohý nowomodní newěrec z této jedem napuſſtěné ſtudánky podobenſtwí čerpati, aby swé rouhání omluwil, aneb ſnad i zwelebil. — Také se domniwal Pilát, že jakéſi práwo má na takowou otázku, a že pán Ježíš powinen jeſt, jemu odpowěditi. Wſſak takowéto hluboké tajemſtwí známo jeſt Otci, a těm, jimž oznámiti chce; ti pak ale jſou maličtí a ſrdce pokojného, nikoli wyſokomyſlní. — Pilát chtěl toliko poſouditi, co pán Ježíš odpowí, wſſak při tom powždy trwal na swém, a hleděl swého, nijak se naprawiti nehledaje. Takowé myſli neodpowídá pán Ježíš, nébrž jen té, kde panuje upřímnoſt, pokora, čiſtota ſrdce a wýhoſt dáni swětſkým úmyſlům.

Že pán Ježíš mu neodpowídal, ſtěžowal ſi Pilát takto: „Se mnou nemluwíš? Newíšliž, že mám moc tebe ukřižowati, a mám moc tebe propuſtiti?“

Těmito ſlowy zajiſté dokázal Pilát, že o swé moci neprawé zdání má, jakož začaſto bývá u oſob wládnoucích. Domniwají ſe totiž býti neodwiſlými a toliko dle ſvé chuti, swého proſpěchu aneb dle swých wrtochů že rozkazowati ſmějí. Ukřižowati aneb propuſtiti to že w moci jejich leží, to že jim wſſecko jedno. Wſſak ſprawedlnoſt, láſka, zákony, uznaloſt, to má býti ničím? Což není nejwyššího ſoudce nad námi, jenž nás jednou wſſechny ſouditi bude, a jemuž i králowé počet jednou wydáwati budou? — O, s jakým ſtrachem by ſe přijímali úřadowé, a jak pokorně a

bázliwě počínali by sobě ti, jenž je zastáwají, kdyby pomněli na odpowídání, které Bohu ze wšech swých soudních wýroku činiti budou.

Pán Ježíš mu odpowěděl takto: „Nemělby's žádné moci proti mně, kdyby nebylo tobě dáno s hůry, protož kdo mne tobě wydal, wětší hřích má.“

Zajisté byla takowáto odpowěd Syna Božího důstojná. On tím se tajně oswědčuje Synem Božím, a odpírá hrdosti této úřední osoby, že z Boha moc má; učí nás zároweň poslouchati wrchnost od Boha zřízenou i tenkráte, kdyby nadužiwala moc swou. On předhazuje Pilátowi jeho prowinění, wšak jen pod rouškou, a s welikou mirnosti. On se oswědčil nejwyššího býti soudcem, rozhoduje, že hřích Kaifášůw wětší jest, poněwadž on ze záští jednal. Pilát ze slaboští, bázliwosti a jako proti swé wůli; slowem Kajfáš wšim pohybowal, nejwyšší kněze a jinou raddu swou dowahou za sebou strhl, a lid ošacowáním a tajnými pikly zawedl. Dle takowého prawidla bude pán Ježíš také při posledním soudu naše neprawosti souditi. Což pak welikost této odpowědi mnohem zweličuje, jest to, že pán Ježíš tak mluwil, rozsekán jsa ranami po celém těle, a trnowou na hlawě nesa korunu. Tato byla poslední slowa, která pán Ježíš před Pilátem a před soudem proneśl, a hluboce dojala srdce Pilátowo. On se hned potom zdál, jakoby pykal předešlého prowinění swého, a jako hotow jsa, wše budoucně naprawiti, Ježíše propustiti, a zase se nawrátiti na cestu spraweḋlnosti; z nižto byl zbloudil. Awšak jak dlouhá jest mezera mezi hříšnikem po-

hnutým a dokonce napraweným. Hříſſnik ſám ſebe začaſto klame, než jeho ſtutky odkryji ukrytý ſtaw ſrdce jeho.

Co pak činí Pilát, aby zaſe naprawil, co byl pokazil? On hledá proſtředky, Jeżiſſe propuſtiti, on hledá jich oprawdowou wuli, a pewným předſewzetím, aby ſe jich uchopil, kdyby jakých naſſel. Jaká to ale zaſlepenoſt! Proč pak hledá, co w rukou má? Což pak není Pánem, aby ho nemohl ihned propuſtiti? Což pak nedáwno neprawil, że moc má, jej propuſtiti? Což pak ſe k tomu, daw jej bičowati, ſám nenabídnul? Což pak to lidu nepředpowěděl? Co hledá jeſſtě? On chce powinnoſt s náruživoſtí ſwou ſpřáteliti. To hned z počátku hledal, a nemohl to naleznouti, a nenalezne na wěky. Hříſſnik ſe chce obrátiti, nedbalá duſſe chce ſe horliwoſti oddati, tok její pewné předſewzetí, jež uſkutečniti hodlá. Hledá k tomu proſtředky, buď příhodný čas, aneb pohodlnou příležitoſt, až k. p. bude zbawena jiſtých ſtaroſtí, až nebude žádných překážek k wykonání ſwého úmyſlu. Jaký to blud, jaký to klam! jakoby ctnoſt bez překážek býti mohla, a jakoby prwní účinek prawého obrácení nebyl ten, nade wſſecky překážky ſe powýſſiti. Čas přitomný uchází a očekáwá ſe ten, který nikdy nepřijde. Zatim ſe množí hřichowé, winy přibýwá, a člowěk w tom odumírá.

Pilát, plný dobrých předſewzetí, ukázal ſe před lidem. Židé pak znamenawſſe takowou změnu, nedali mu ani promluwiti, než wolali křičíce: „Propuſtiš-li toho, nejſi přítel cíſařůw, neb každý, kdo ſe činí králem, protiwí ſe cíſaři.“

Pilát dobře již se přeswědčil o pánu Ježíssowi, že jeho králowstwí není z tohoto swěta, ano dobře wěděl, že ani Herodes na takowé řeči nic nedbal, a že titulem takowým nic neutrpí majestatnost císařská. On mu sám proti wůli Židuw titul krále přirknul, a nad hlawu jeho nadepsati dal na kříži. Kdyby byl Pilát jen poněkud rozhodně se projewil, bylby zajisté opomitnul prázným křikem, a wýhružkami židowskými. Wšak člowěk, jenž neznal jiného Boha nad swé štěstí, a odhodlán jest, jemu wšecko za obět přinásseti, snadno se zastrassiti dává. Zaslechnuw jméno „císař," klesal ihned, a wypadly mu ihned wšecky přípravy z rukou k wyprosstění pána Ježísse, a on přessel s úmyslu, jej propustiti, ihned k úmyslu, Židum jej wydati.

Nikdy nebyl na swětě tak důležitý a slawný výrok wynesšen, jakož tento nad pánem Ježíssem! Swaté ewangelium wšecky okolnosti poznamenalo.

Výrok smrti nad p. Ježíssem.

„Tedy uslyssew Pilát tyto řeči, wywedl Ježísse wen, a posadil se na soudné stolici na místě, kteréž slowe Lithostrotos, a židowsky Gabbatha. Byl pak pátek před Welikonoci, okolo hodiny sseste."

Powažme osoby přitomné. Tyto pak jsou: Syn Boží jako zločinec, wywolený národ Boží, jenž žádá usmrcení jeho, a pak pohan co soudce. Místo jest soudní stolice římské řísse uprostřed swatého města postawená. Swatý ewangelista jmenuje to místo w třech jazycích, totiž latinsky, řecky a he-

brejský, jakoby nám byl chtěl napowěditi, že wssichni národowé země účastenstwí w tom wýroku měli míti, který se s této stolice ohlásil, poněwadž wíce Boží, nežli lidská stolice jest. Den byl pátek welikonoční, připrawní den před nejwětssím dnem sobotním w roce. Hodina jest ta nejskwělejssí we dne, neb se blížila podle nassich dwanáctá o polednách. Celé město bylo od rána na nohách. Tři mocnosti prohlížely záležitosti, totiž wysoká radda celého národa, král Galilejský, a římský wladař, k němu se dostawili nejwyšssí kněží, kněží, zákona učitelé, soudcowé a starssí lidu, aby žalowali na Ježisse. Po té přissli také wyslancowé dwanáctera pokolení, aby žádali propusstění jednoho wězně. Welikonoc přitáhla weliké množstwí cizinců do Jerusaléma. Tito wenkowané, jako měsskané Jerusalémsstí, dostawili se, aby se dočkali rozhodnutí záležitosti, která tolik hluku nadělala. W chléwě o pul noci a bez swědků narodil se Christus Pán, awssak na smrt wolí wydán býti o polednách, a před obličejem wssech národů. O klaňme se, a obdiwujme, awssak i pozorujme pilně na to, co následuje.

Nikdy, co swět swětem stál a státi bude, nebyl a nebude ortel smrti tak patrně wynucen, a prowinile wymožen, jako tento nad Spasitelem swěta. Pilát sedě na soudné stolici prawil k Židům: „Ei hle, král wáš! Ale oni křičeli: Wezmi, wezmi, ukřižuj ho!“ Tok bylo po třetí, co se po městě rozlehal křik krwožízniwý, a to naposled. Pilát jesstě jednou se ozwal, čině námitky: „Krále wasseho ukřižuji?“ Tak musil domlouwati pohan lidu Božímu, a on ho newyslyssel! Ach,

kolikráte nám domlouwá hlas swědomí nasseho, a my oslyssíme ho! —

Odpowěděli nejwyšssí kněží: „Nemámek krále, než císaře.“ Z toho zřejme wyswítá, že tito ossemetníci byli lidé bez náboženstwí, neb zde se ukazují, co jsou. Oni nezamítají Ježísse toliko, nébrž wůbec Messiásse, nechať on kdokoli. Očekáwání Messiásse, krále z pokolení Dawidowa, jenž wykoupiti má Israel, jest jim předsudek, který lidu ponecháwají, wssak tajně se mu wysmímají, a proti němu se zde weřejně pronássejí. Může-li pak lid takowéto rouhání pokojně poslouchati? Nesmyslný lid dá se ke wssemu nahnouti, a přijímá smýsslení swých wůdcůw bez rozdílu, on mluwí jejich ústama, on se odříká zaslíbení a wíry otcůw swých, nechce míti jiného krále, jen císaře. Podiwné řízení Boží! stalo se mu, jak si toho žádal; neb nemá teď ani krále, ani králowstwí, ani republiku, ani jakkoli zwaný stát. On se podrobuje teď císařům wesskeré země, weda nejistý a měniwý žiwot, stana se hanbou swěta a potupou wssech národůw. On teď widí, že císař, pod nímž žije, toho za krále swého přijímá, ano se mu klaní, jehož on zawrhl. Totě snad patrný důkaz božstwí toho, jehož ukřížowali.

Také se zajisté nikdy tak neobyčejný a nepochopitelný ortel newynesl. „Tedy wydal jim ho (Pilát), aby byl ukřížowán.“ Na tolikeré wyssetřowání Pilátowo, na tolikeré swědectwí o newinně Pána Ježísse, a na tolikeré snahy jej wyswoboditi, ukončí se, aneb přetne se celá pře tak, že má býti usmrcen. Na který pak způsob byl jim wydán? Snad řádným soudním nálezem aneb

wýrokem? Není takowého něco, a jak se mohlo takowého něco státi na to, co mluwil, a co dělal? Aneb snad jim Pilát toliko dowolil, aby ho usmrtili? To již po dwakráte jim učinil, a nebyli s tím spokojeni. Ukřižowal ho Pilát? On se zpěčowal, a čteme, že Ježíše Židům wydal k ukřižowání? Jsoutě Židé, jenž ho ukřižují? Oni se již wyjádřili, že to nesmějí. Newíme tedy, jaký to soudní nález jest. Jen to nám známo, že řád, rozum, mírnost, zákon, způsob zewnějssí u wynássení soudního nálezu nebyl ssetřín, ale že wsse horem pádem se dělo. „Wydal jim ho," to jest wssecko, co ewangelium prawí, a to nejdiwnějssí při tom, že wssickni čtyři ewangelistowé na týž způsob wyslowují, což zjewným důkazem, že wýrok ten dokonce neřádný byl. Wssak ale byl pán Ježíš tak řádně ukřižowán, jakoby se byl nad ním sprawedliwý a řádný nález smrti wynesl. Jaké to nesprawedlnosti! jaké to hanebnosti! Nechtějme tedy, sledujíce w utrpení Christa Pána nasseho, nikdy sobě stěžowati nad neřádnostmi podobnými. Pán Ježíš byl na rozkaz Pilátůw, a na žádost Židů ukřižowán, tím wssak nasse spasení uskutečněno a úmysl Boží wyplněn [2]).

---

[2]) Na stěnách jedné komnaty Pilátowa domu byl wyobrazen soud Pilátůw nad Ježíssem, pocházející nepochybně z času sw. Heleny, wssak prý pohané a Židé zahladili tuto pro ně hroznou upomínku. Tu byly též dwa welmi starodáwné nápisy latinské, obsahující w sobě, jakož se mnozí domníwají, známý ortel Pilátůw: Ježíše Nazarethského, podwodníka národu, zákona Mojžíssowa russitele, od knížat kněžských i od kněží obwiněného wyslečte, swažte, a pruty mrskejte. — Ježíše Nazaretského, muže odbojného, a zamí-

§. 58.

Pána Ježiſſe wedou na ukřižowání.

(Mat. 27, 31—66, Mar. 15, 20—47, Luk. 23, 26—56, Jan 19, 16—42.)

„Když ſe mu napoſmíwali, ſwlekli s něho plaſſť a oblekli jej w roucho jeho, a wedli ho, aby jej ukřižowali. — A neſa ſobě kříž wyſſel na to míſto, které ſlowe poprawné, a židowſky Golgotha.“

Neſl pán Ježiš pláſſť, jak dlouho trwalo ukrutné korunowání jeho, a pokud Pilát měl s ním co činiti, aby ho předſtawil lidu a s nimi wyjednáwal o wyſwobození jeho, pak mu jej náſilně ſtrhli, obnowiwſſe mu wſſecky rány, které zajiſté boleſtnějſſí a wětſſí byly, čím déle pláſſť na nich ležel. Korunu mu ponechali, kterou až k hrobu na hlawě neſl, a kteráž mu uſtawičné boleſti půſobila, i při doſt malém těla pohybowání. Dlouhý a těžký kříž byl na zedrané plece jemu položen, aby ho neſl na poprawné míſto na Golgothu.

Ukřižowání dělo ſe wojíny římſkými, proto opět upadl pán Ježiš w ruce ſurowých wojenſkých drábů, a ti ho wedli s dwěma zločinci na Golgothu. Wſſickni čtyři ewangeliſtowé jmenují to

---

tatele cíſaře, jakožto dokázáno jeſt ſtarſſími z národu jeho, uproſtřed dwou loupežníků na obyčejné poprawní míſto wywedte a na poſměch jeho králowſké důſtojnoſti mezi dwěma lotry ukřižujte.

místo i jménem hebrejským, což wice znamená, než latinské jméno, a zdá se, jakoby náráželo na to ústní podání, že náš prwní otec Adam, hlawa wšech lidí, na tomto místě pochowán leží, a že toto místo proto nosí to jméno Golgotha, což se wykládá hlawa. Ústní toto podání, swatými otci wyprawowané, anoť nic do sebe nemá, coby prawdiwosti se přičilo, za prawdu držice obdiwowati se musíme zajisté prozřetelnosti božské, kteráž ustanowila, aby se smrt na témž místě přemohla, kde nás w osobě praotce nasseho w prach obrátila, a že ortel smrti, jenž byl nad námi wynessen, Spasitelem na témž místě zničen býti měl, kde na prwním hřišníku byl wykonán. Ano hora Sion, Moria a Golgotha nejsou nic jiného, nežli částky téhož pohoří. Prwní dwě ležely w městě, a třetí mimo města. Melchisedech obětowal chleb a wino na Sionu. Ják byl obětowán na Morii. Chrám, kde se obětowalo, též stál na Morii, a Ježíš Christus se obětuje, aneb přinášší tu oběť, jíž staré oběti toliko obrazem byly, mimo města na Golgothě. Není se tomu diwiti, že křesťané po wšechny časy tolik pobožnosti a horliwosti na jewo dáwali, aby tato swatá místa nawšťtiwili. Nejdražší bywala jim a podnes jest cesta, kterouž kráčel pán Ježíš od soudnice na Golgothu, as 1000 kroků dlouhá, jíž nazýwáme křižowou aneb bolestnou, kterouž my také w duchu pobožném nastupme.

Křižowá cesta.

Bezpochyby zwolili hned prwní křesťané tuto cestu za předmět pobožných rozjímání, ano podlé

náboženského podání prý sama Matka Boží první křížovou cestu na bílou sobotu konala, když svaté tělo Syna jejího w hrobě odpočívalo. W čas 300letého pronásledování byli křesťané od nawštěwowání křížové cesty zdržováni. Císař Hadrián jich dokonce zastrašil, wystawěw na Golgotě pohanský chrám. Teprw witězstwim Konstantina Welikého, přičiněním matky jeho sw. Heleny otewřela se křesťanum i tato přehojná studnice svaté pobožnosti.

Poněwadž svatá země později zase do rukou nepřátel kříže Christowa přišla, a tudyž málo poutníkuw i také w čas pokoje tam putowati mohlo, přenesli proto římští papežowé odpustky, udělené pro nawštěwu křížové cesty Jerusalémské, také na nawštěwy jiných křížových cest, které pobožný řád sw. Františka po wšech Cirkwi zařizowal. Inocenc XI. byl první, jenž získání takowých odpustků r. 1686 oznámil. Benedikt XIII. obmezil získání odpustků r. 1726 wýslownè na křížowé cesty Františkánských chrámů. Klemens XII. ustanowil r. 1731, že mohou odpustky na každé křížowé cestě získány býti, která kdekoli přiwolením biskupským skrze Františkány zařízena a poswěcena byla.

W Římě stála za času pohanské wlády podlouhlá diwadelní budowa, koliseum zwaná, kde se mohlo směstnati až i 100.000 diwáku. To bylo také to místo, kde w čas 300letého pronásledowání wyznáwači křesťanské wiry k obweselení pohanu s drawou zwěří zápasiti musili, a kde od jejich zubů a pazoury nesčíslní mučenici roztrháni byli. Po mnohá století činiwalo se toto obrowské stawení pro potoky krwe křesťanské tamto prolité.

Swatý otec Benedikt XIV., jenž roku 1740 na římskou stolici dosedl, ohradil prostoru tu železným zábradlím, a wystawěl tam kaply, jichž ozdobil obrazy žalostné umučení Páně představujícími. Udělil také wssem, jenž toto místo nawsstiwili, aby zde pobožně umučení Páně rozjímali, plnomocné odpustky. Týž swatý otec wyzýwal r. 1742 wssechny duchowní spráwce wesskeré Církwe, aby we swých chrámích pobožnost křížowé cesty zawedli, a wěřící pro ni zbuzowali a nawáděli.

Wssak nakročme již puwodní cestu křížowou.

Tato bolestná cesta dělila se půwodně na dwanáctero zastawení, s přidáním pak složení těla Ježíssowa s kříže a s uložením jeho do hrobu jest jich podnes 14. Prwní zastawení jest na tom místě, kde byl pán Ježíš na smrt odsouzen. To se nalezá za dnů nassich mezi byty tureckého wladaře, kde druhdy twrz Akra a palác Pilátůw stál, a jest pro turecké stráže místo nepřístupné. Byltě před palácem Pilátowým jako tarásek aneb wýstupek, spočíwající na kamenných pilířích (Lithostroton), kamž se dostoupilo po kamenných schodech [1]), kamž postawili ubohého Spasitele s rukama swázanýma, skrwawěného, a s korunou trnowou na hlawě. Zde to bylo, kde podlehla sprawedlnost nesprawedlnosti, newinnost hříssnosti, a newinný beránek litým sselmám. Zde byl ten nej-

[1]) Tyto kamenné schody přenesly se do Říma, kde se ctějí pod jménem „Swaté schody." Nalezají se we zwlásstním domě na blízku chrámu sw. Jana Lateránského; jest jich 28, z bílého mramoru, a jsou deskami pobité, a toliko po kolenou po nich poutníci se plazí.

ſwětějſſí odſouzen na ſmrt nejohawnějſſí, nejboleſtnějſſí, na ſmrt děſného kříže.

Druhé zaſtaweni jeſt, kde zbidněnému Spaſiteli ſwěta kříž na plece k neſſeni položen byl, neboť podlé obyčeje tehdejſſiho ukrutného muſil prowinilec ſám dřewo, na němž powěſſen býti měl, až na poprawni miſto néſti [2]). Na této boleſtné ceſtě wolá k nám: „Kdo chce za mnou přijíti, wezmi kříž ſwůj, a následuj mne!“

Třeti zaſtaweni tam jeſt, kde Spaſitel náš pod břemenem kříže pokleſnul, an jej ſíla dokonce opuſtila. Tu ležel celý ubýchaný, jako beránek, jehož krwožízniwí wlci pod ſebe doſtali. Pomoc žádná, ba miſto pomoci jen kleni a biti. A protož, křeſťane, ſem popatř, když ſe ti bude kříž twůj těžkým zdáti. Zwaž kříž ſwůj a Spaſitele ſwého, a uhlídáš, který z nich těžſſí jeſt.

Čtwrté zaſtaweni tam jeſt, kde před časy ſtál chrám ke cti Matky ſedmibolestné. Swatý Ján, miláček Páně, přinesl prý Matičce Boží ſám tu přeſmutnou nowinu, že božſký její Syn na ſmrt odſouzen jeſt, a prawě k ukřižowáni weden. Tu prý ſe wybala Panna Maria s Janem a s některými náboženými ženami za nim, aby ho jeſſtě ſpatřila. Nejprw prý byla od ſtráže odmrſſtěna, až ſe koncčně doſtala k Synu ſwému bi-

---

[2]) Někteří wykládači prawí, že byl kříž ze dřewa dubowého, poněwadž toto jeſt w zemi ſwaté to nejſprostějſſí. Také ſe za to wůbec má, že byl patnácte ſtřewiců dlouhý, s příčkou oſmiſtřewiční. Tudyž jaká to tíže! — Dle ſtarobylého podáni byl kříž, na němž Spaſitel ſmrt podſtoupil, tešán z odnoži ſtromu, jejžto Seth na hrob Adama byl zaſadil.

dnè zohawenému. Spatřic pak Ježíſſe pod břemenem kříže kleſajiciho, padla do mdlob, aniž mohla ſlowíčka proněſti. Pán Ježíš prý ji takto oſlowil: „Zdráwa buď matko!“ — Před tři a třiceti léty ubirala ſe panenſká matka s božſkým dětátkem na rukou ulicemi Jeruſalémſkými do chrámu. Tenk byl jeji prwni a nejſladſſi pruwod. O jak za přeſſaſtnou pokládala ſebe požehnaná mezi ženami. Wſſak již při náwratu rozjimala ſlowa ſtarého Simeona: „Twou wlaſtní duſſi proníkne meč.“ Teď po tři a třiceti na radoſti a žaloſti bohatých létech ubirá ſe táž matka ulicemi téhož mèſta, aby ſe Synem ſwým poſledni a nejtèžſſi prùwod wykonala. O jak hluboce zaſáhnul meč do útrob čiſtotné duſſe jeji. Tim ale ſtala ſe matkou wſſech opuſſtěných a trpicich.

Páté zaſtaweni jeſt již na patè hory Golgothy, kde pán Ježíš opèt pod břemenem kříže kleſnul. Na ſmrt zemdlený trpitel nemohl dále, a ceſta počala ponèkud do wýſſky. Snad již ſe ozwaly hlaſy: „On nám ſkoná dřiw, než doſtoupíme horu.“ Wſſak k pomoci nikdo ſe neměl, a wzdalowali ſe omdléwajiciho křižonoſiče. Jedni z bázně, aby za učeniky nebyli držáni, druzi zaſe z oſſkliwoſti, kterou měli z kříže, nebo k pouhým dotknutim ſe mnèli poſſkwrněny, a tudyž by nemohli ſlawnoſt naſtáwajici konati. Tu ſe nahodil ſproſtý člowèk z wenkowa, Šimon Cyrenejſſký jménem, ponèwadž pocházel z Cyreny, z mèſta horní Libie, který obyčejně w tento čas do Jeruſaléma docházel. Tohoto přinutili, aby pánu Ježiſſowi kříž néſti pomohl. On nechtěl zprwu, wſſak muſil. Potom pak wida zbidněného člowèka neſl

až na horu, za kterou laskawou službu se jemu také pán Ježíš hojně odměniti ráčil, nebok osvítil paprskem své milosti duši jeho, uvěřil w Krista, stana se učenikem jeho, jakož i dwa synowé jeho, Alexander a Rufus, jichž swaté písmo čestně připomíná. Křižonošičů jest na tomto světě dosti, wšak wětší díl z nich jsou nucení nosičowé; rádi by kříž swůj se sebe shodili, awšak nelze jinak. Jaký mají z toho prospěch, že w křížích netrpělíwi jsou? Nebok ne každý křižonošič líbí se Bohu, nébrž jen ten, co jej w tichosti na se béře, a Krista jako Šimon Cyrenejský následuje.

Šesté zastawení jest na tom místě, kde stál dům sw. Weroniky. Má se wubec za to, že ona byla již ctitelkyně Kristowa, dříwe o newinnosti a božství jeho wyslání přeswědčená, proto také utrpení jeho ji hluboce k srdci sšlo. Ona tedy neohrožene wystoupila z domu swého, jakmile pán Ježíš až sem byl dossel. Měla ssat kolem hlawy, jenž ji přes plece wisel [3]). Widouc pána Ježísse pracně wzhůru postupowati, an jej síla opoušsti a slunecní wedro pořád wíce naléhá na nepřikrytou, rozcuchanou a trním rozbodanou hlawu, pot a krew we welkých krůpějích roní z čela a obličeje dolů, láskou a útrpností jako unesená prodírá se Weronika řadou žoldnéřů, strhne ssat s hlawy, a podáwá jej klečíc swému Spasitelowi. Pán jej přijímá s útěchou, přitlačí jej na swůj

---

[3]) Takowé ssátky z jemné wlny, as trikráte delssí než ssirssí, nosily tenkráte paní na hlawách a kolem ssíje, a jiné na plecích. Byl také obyčej, zarmouceným, plačícím, aneb unaweným jimi slzy neb pot utirati.

ſtrýzněný obličej, a odewzdáwá ho zaſe s pohledem nejnèžnějſſí wděčnoſti Weronice nazpět. Ona pak nic nedbajíc na kleni a útrżky tyranſkých mučitelůw, ſwine ſſat, a wrací ſe do domu ſwého. Jak ale užaſla úſlužná ctitelkyně bożſkého miſtra, kdyż ſſat rozwinula a ſpatřila krwawý obličej pána Jeżiſſe na něm wyobrazený. Jaký to drahocenný dar pro ni! Tento zázračný ſſat odewzdala prý ſw. Weronika w ruce ſw. Klementa, pozdějſſího papeże, třetího náſtupce ſw. Petra, a řada papeżů dáwá w pozdějſſích časích ſwědectwí o prawdiwoſti do ſſatu wtlačeného obličeje Spaſitelowa, a o půwodnoſti potního ſſatu. Již papeż Jan VII. dal na počátku oſmého ſtoletí w chrámě ſwatého Petra oltář pro poſwátný ten ſſat wyſtawěti. Papeż Inocenc III. držel prwní ſlawný průwod k tomuto drahocennému oſtatku Páně, a pozdějſſí papeżowé nařídili, aby ſwatý potní ſſat każdý pátek lidu k uctění wyſtawěn byl. Papeż Pius II. kázal jej r. 1470 k wymahání witězſtwí nad Turky w ſlawném průwodu, který ſám bos wedl, ulicemi města nésti, a Pawel V. uložil jej po ſkwoſtném průwodu w nowě wyſtaweném chrámu ſw. Petra, kde ſe aż dodnes chowá.

Sedmé zaſtaweni jeſt u ſoudné brány, kde prý utrmácený a po ubytí tolik krwe wyſílený Spaſitel náš ſkleſnul znowu.

Zaſtaweni oſmé jeſt as 30 kroků odtud, kde ſe potkal pán Jeżíš ſe żenami plačicimi. Jakkoli Jeruſalém zkażen byl, přec neſmí ſe za to miti, że wſſickni ti, jenż Spaſitele doprowáżeli, nepřátelé jeho byli. Byli také mezi nimi, jenż doprowáżejíce ho, ſlzeli nad oſudem ſprawedliwého, kte-

rý zároweň jejich wážnosti a útrpnosti hoden byl. W tom množstwí horliwých Israelitů lkaly nábožné ženy, wydáwajíce tím důkazy nežné a uctiwé náklonosti k jeho nejswětějšší osobě. Násili tyranů wymůže mnoho, wšak není s to, aby slzy zastawilo.

„Obrátiw se k nim Ježíš řekl: Dcery Jerusalémské! neplačtež nade mnou, ale samy nad sebou plačte, a nad swými syny.“ Slzy wyšly z útrpného srdce, a přec byly nedokonalé. Tyto ženy oplakáwaly Ježíše co utlačeného, spraweďliwého, jehož nepřátelé přemohli. Awšak pán Ježíš i w tom bídném stawu řídí a zprawuje wšecky záležitosti. Jako se pán Ježíš w ten slawný den, když se jemu ke cti ten wítězoslawný průwod do Jerusaléma konal, jakoby pro to citu nemaje, obejewil, poněwadž se duch jeho s nešťastím na Jerusalém přijíti mającím obíral, rownež se zde w utrpení swém přehrozném jako necitelným jewí, poněwadž se nešťastím bawil, kteréž nastáwalo těm, co nad ním plakali, jestli neuwěří w něho a w swaté jeho ewangelium. Jest wíře podobno, že tyto nábožné ženy po swátcích swatodušních smysl dobré jeho rady pochopily, a k swému prospěchu obrátily. Co se pak nás dotýče, poznati můžeme, že pán Ježíš sobě ostáwá wežby wěren, wežby welkým, wežby Spasitelem, wežby dobrotiwým, wežby lásky hodným, wežby o dobro nasse pečliwým, a nás proto napominajícím, byť bychom sami o ně nedbali.

Přidal pak pán Ježíš dále strasslíwé swědectwí, takto řka: „Neb ai přijdou dnowé, w nichž řeknou: Blahoslawené neplodné, a žiwoty, kteréž

nerodily, a prsy, kteréž nekojily. Tedy počnou říkati horám: Padněte na nás, a pahorkům: Přikrejte nás!" Plodnost stawu manželského jest zajisté požehnání boží w rodinách nábožných, w kterých dítky w prawém náboženstwí, we wíře, pobožnosti a bázni boží wychowány býwají; jinak ale se stáwá rozmnožení pokolení lidského rozmnožením duchů zatracených. Který pak ze zatracenců nebude, až uzří oheň wěčného zatracení, si přáti, aby raději na wěčné wěky zahuben byl? Bohužel! potom owssem pozdě bude. Teď jest na čase, k Otci wsseho milosrdenstwí wolati, obětujíce mu krew Syna Božího, kterou za nás wycedil; teď se máme s neličenou kajicností k jeho kříži winouti, jej na se wzíti, a klidně s ním na dráze žiwota wzhůru kráčeti. Jaká to hanba bude tenkráte, když se wssecky okolnosti žiwota člowěku odkryjí, a wssecky hříchy we swé sserednosti objewí? Kam se octneme? Kde najdeme propasť dosti hlubokou, kdebychom se před přísnou twáří soudcowou ukryli, jakož i před očima celého swěta? Chceme-li se takowému nesstěstí wyhnouti, jest nám nutno, místo útočisstné pro dussi hledati, jenž jest swaté pokání. U nohou kněží musíme swé hříchy zakopati, a tam jich na wždy ukrýti, wyznáwajíce se ze wssech a wssí možnou upřímností. Tam se zničí a krwí beránkowou zmyjí, a do wěčné nepaměti uwrženy budou. Nebo prawil strápený náš Spasitel dále:

„Poněwadž na zeleném dřewě toto činí, což bude na suchém?"

Těmito slowy nás pán Ježíš wyzýwá, abychom nejprw powážili, kdo on jest, a kdo jsme

my. P. Ježíš jest strom zelený, plodný, jenž nosí kwět a owoce; my ale jsme stromowé sussi, mrtwi, neplodni a nicemni. Pán Ježíš jest spravedliwý Bůh, nejswětějssí, jehož činy toliko cnosti a wýjewy neskalené lásky jsou; my opak jsme hřissnici, kteří ku swé náklonosti k zlému nesčíslné hříssné zwyky jsme připojili. Pán Ježíš jest Syn Boži, slowo tělem učiněné, druhá božská osoba, jenž s Otcem a Duchem swatým týž Bůh jest; my pak ale jsme tworowé nicemni, červowé zemšti a tak nepatrní, že rozdil mezi námi a Bohem neskončený jest. Ježíš jest obtižen neprawostmi nassimi, a on jich přewzal z poslussnosti k swému Otci, a z lásky k nám; my za to jsme wlastními hříchy obtiženi, které jsme páchali, neposlouchajíce Boha swého, a jemu se protiwice. Když pak tudyž tento jediný Syn Boži, který toliko podobu hříchu na sobě nosil, a tuto podobu toliko z wroucné lásky k nám na sebe wzal, rukou spravedliwého Boha, swého Otce rozdrcen byl, jak pak se powede nám? —

Zastawení dewáté jest něco wýsse w hoře, kde sklesnul zawadiw prý o kámen, jenž na cestě ležel, an jej wssecka síla opousstěla, a již to bylo na hoře Kalwarii [4]).

---

[4]) Hora Kalwarie neb Golgotha nečiní wysokou a příkrou stálu, nébrž jest dálssí wýstupek řady pahorků, které křížem obtížený Spasitel prossel. Jméno Kalwaria (místo lebek) dle obwyklého smýssleni possło od lebek, které tuto rozmetány ležely. Wětssina starých církewních djepisců twrdi, že jméno Kalwaria pochodi od lebky Adamowy, který prý tuto pochowán byl. Podlé podání wzal prý Noe kosti Adamowy s sebou do archy, a pozdějí jimi podělil syny

Tři poslední zastaweni zahrnuje chrám sw. hrobu.

Když totiž wysíleného beránka božího s diwou ukrutnosti na nohy postawili, a as 18 kroků dále wlekli, stanuli na místě, kde se nejohawnějssí odprawowání wykonalo. — Nade tímto pro nás křesťany přeposswátným místem pne se teď kapla přes 12 kročeju dlauhá, a přes 10 ssiroká. Tato kapla jest uwnitř silným pilířem čtwerhranným na dwě strany rozdělena jako we dwě kapličky, z nichžto w každé oltář stojí. W kaple w prawo jest to místo, kdež beránek boží byl na kříž přibijen. Puda jest barewným mramorem wykládaná, kde barwa krwawá přewládá. Tato kapla náleží

---

swé. Lebka praotce pokolení lidského připadla prý podilem Semowi, nejstarssímu ze synů jeho. Tento prý pochowal ji z wnukuuti wyssího na místě, které bylo určeno za odpočinek posswátného těla druhého Adama Ježíssse Christa. Swatý Augustin o tom prawí takto: „Také Adam, první člowěk, byl na tom místě pochowán, kde později byl postawen kříž, a z toho dostalo místo jméno Kalwaria, poněwadž zde hlawa pokolení lidského pochowána byla. Také se prawdě podobá, aby tam, kde ležel nemocný, se postawil lékař. Také se zcela shoduje, aby, kam padla lidská pýcha, až tam milosrdenstwí božské se snižilo, aby ona drahocenná krew, jenž dolů kapala, prach starého hříssnika také stutečně swlažila a jej wykoupila. Hora Kalwaria byla částka řady pahorků, která se druhdy Moria zwala, a sw. Jeronym a sw. Augustin mají za to, že právě na tento pahrbek Marie Isak, obraz Ježíssův, obětni dříwí na plecech wynesl, jakož 2000 let později Christus kříž wzhůru wlekl. Zde wydal nebeský Otec oprawdu swého nejwýš milowaného Syna na obět krwawou, jakož Abrahamowi toliko na zkoussku a na wyobrazeni budoucího obětowáni Syna Božího bylo naporučeno.

katolíkům, a osvětlena jest množstwim svitilen. Druhá kapla zahrnuje to místo, kde kříž Páně byl powýssen, na němž Spasitel byl dokonal, a náleží Řekům. Šest a dwacet hořicích lamp upomíná dnem i nocí na welebné tajemství celého světa. Půda této kaplý jest též mramorem wykládaná, a způsob welkého kříže w ní upomíná ohawnou smrt kříže Jesu Christa Pána nasseho. Nade žlabem we skále wytesaným, kam se zasadil kříž nesoucí Spasitele, stojí oltář. Kdo chce žlab widěti, musí se ohnouti pod něj. Tato předraha, krwí Božího Syna napojená prohlubeň má otwor as co dlaň welký, a plotnou stříbrnou přikrytý. Dwa kroky odtud za stříbrnými mřížemi widěti lze pukliny we skále, o nichž swatý ewangelista Matouš (28, 51) píše, a na něž Cyrill, biskup Jerusalémský zpomíná těmito slowy: „Podnes ukazuje Golgotha skálu, která pro Christa se rozstěpila.“

Ukřižowání Pána nasseho Ježisse Christa.

Ukřižowání bylo mezi wssemi způsoby usmrcowání způsob nejohawnějssí a nejbolestnějssí. Již zákonem Mojžissowým byl proklat, jenž na dřewě kříže wisel. Římané odprawowali na smrt kříže swoje zločinné otroky, lotry, wražedlníky a buřiče, k nimž nepřátelé Christa přičetli, a proto jako zběsilí wolali: „Ukřižuj ho!“ — Teď přisslo na ty nelidské, a co do ohawnosti, wsseliké pomýssleni přenássející muky [1]).

[1]) Wěhlasný řečník swětowládných Římanů, Cicero,

Ale 12 kroků od místa, kde se zločincowé swlékali, položilo se dřewo kříže na zemi, které až po horu Spasitel nesl, a které teď jej nésti má. Na to swlékli pána Ježíše, neboť odsouzenci bywali nazi ukřižowáni. Saty ostaly pod křížem, a žoldnéři měli se o nimi děliti. Swrchní ssat jeho, jenž sestáwal z welkého čtwerečného kusu sukna, mohl snadno na čtyry díly rozdělen býti, než se spodním ssatem nebylo tak, neb tento sestáwal u rabínů a kněží židowských ze sukně nesessiwané, z celistwé tkaniny [2]). Proto musilo losem rozhodnuto býti, komuby připadnouti měl, aby se doslownĕ naplnilo písmo řkoucí: Rozdělili sobě roucho mé, a o můj oděw metali los. (Žalm. 21, 19.)

Obnažený Spasitel wessckerého pokoleni lidského musil se na rozsswihaná záda na twrdém dřewě bez jaké podussky položiti. Serhowé chopi se ho, roztáhnou mu ruku na příčku, k čemuž ji tichý beránek wolně podáwá, zástup umlknul a kolem panuje hrobowé ticho, aniž hlásek jeden nepřerýwá je, nebe se kalí tmou, nebo slunce se zatmělo, než krwožiznivi drawci nic na to nedbají.

---

prawil o ukřižowání, že tento děsný způsob usmrcowání by měl z očí pokoleni lidského zcela odstraněn býti.

[2]) Swatí otcowé widěli w oděwu nesessiwaném obraz Církwe swaté, a totiž w ten smysl: Církew jest s Christem tak spojená, jako oděw s tělem. Ona jest tkanina wýborná, jenž se nedá rozkrájeti, ani trhati, aby při tom cele nezanikla. Ona se nikdy nedělí, w ni roztržky žádné powstáti nemohou, toliko mezi ni a osobami do ni smýšlením wice nepatřícími. Dle staré powĕsti wyrobila Maria, matka Ježíssowa, sama ten ssat spodní.

Jeden kleká mu na prsa, jiný zaſe ostrý hřeb do dlaně zabodá, a přibiji těžkým kladiwem, kosti praſſti, a swatá krew do wýſſky se metá, a barwí mohútné paže surowých katanů, až se přibily ruce ty, kterými Spaſitel náš žehnáwal lid swůj, a wěci jemu prospěſſné, jakož nejnowěji při poſledni wečeři nejdrahocennèjſſí swatoſwaté Tělo swé. Potom přibyli i přeſwaté nohy, které po tři léta obcházely krajiny, města a dědiny, aby k celému národu židowſkému přiſſlo králowſtwí nebeſké. Tu tedy leží ubohý Jeźíš přibitý na ohawném dřewě kříže! Popatř na něho, křeſtane, a neſpuſtiž zraku s něho, totiž z utrpení jeho. Newyſlowitelná boleſt probíhá wſſecky kosti jeho, a z krwí zalitých oči proſwítá newyprawitelný trud. Bledá ſmrt potahuje krwawý obličej, a ſmrtedlný pot wyſtupuje na zaſmuſſilém čele. Zde pak odkládaje péro ſám již přiklekám k tobě zohawený a na kříži přibitý Spaſiteli můj, abych zlíbal přeboleſtné rány twé, které jſi za mne wolil wytrpěti. Ty pak, bratře milý, učiň též, zlíbej a rozjímej, a opět líbati muſíš.

Beránek boží ležel přibitý na dřewěném oltáři, wſſak muſil pozdwižen býti k nebi, aby mezi nebem a zemí ſmíření uſkutečnil t. j. mezi Pánem nebes a obywately země. Křižowníci jali se tedy zdwihnouti kříž s přeſwatým břemenem. Ach, jak newyprawitelné nowé boleſti projaly u powýſſení ukřižowaného Jeźiſſe! Poněwadž celá tíže těla toliko na čtyrech hřebích wiſela, trhaly se rány na rukou i nohou, a doſt malé pohnutí množilo boleſti neſmirně. Wſſecky jiné bičowáním nadělané rány zapálily se, ſwobodnému wzduchu otewřené, a tudyž množily ſe

muky okamžitě. Oběh krwe byl silně zastawen, a poněwadž ramena do wýšky rozpiata byla, děl se silný náwal krwe do prsou a hlawy, a způsobil skličenost, úzkost a muky, že tím Spasiteli srdce mohlo puknouti, a hlawa se roztříssiti. K tomu ke wssemu dostawila se pro silné ubytí krwe náramná žízeň.

Patřeni na pána Ježísse na kříži, rozpiatého a přibitého Spasitele, působila čárownou mocí na srdce náboženských, a roznítilo w nich nejněžnější lásku k Spasitelowi, jakož zároweň nejprudssí hněw proti satanowi a skutkum jeho. — Sw. Frantisek Serafinský začasto se wrhl na zem před křížem, powznesa zarosený pohled k trpícímu Spasiteli, a modlil se takto: „Propůjč, o Pane Ježíssi! aby ohniwá a medowá moc lásky twé s kříže dolu ducha mého a celou dussi mou pronikla, abych já z lásky k twé lásce umříti mohl, poněwadž jsi ráčil z lásky ke mně, a to sice na kříži umříti. Swatý Ignác z Loyoly plál tak silnou láskou k swému Spasiteli, že často wywolal: „Ach moje láska ukřižowána jest!“ Swatá Markéta, potomní králowna Skotská, otázala se co děwčátko čtyrleté swé sestry patřic na kříž, co to jest? Sestra ji wykládala, že to předstawuje pána Ježísse, jak bolestně na kříži za nás umřel. Malá princeska pozorowala slzawýma očkama ukřižowaného, a rozpiatýma ručinkama objala něžně swatý kříž, a pocelowawssi ho řekla plná srdečného hnutí: „Můj milý ubohý Spasiteli! ode dneska jsem já celá twoje!“ A od té chwile bylo ji rozjímání o utrpení pána Jesu Christa prawou rozkossí, a to prospiwalo nad míru k prawé pobožnosti. Z ukřižo-

waného Jezíſſe naučila ſe trpělíwoſti a mírnoſti, kterými cnoſtmi potom ſwého manžela, jenž welmi náhlý byl, tak woditi wěděla, že ſwou hněwiwoſt krotiwal, a ſe ſprawedliwým a křeſťanſkým panownikem ſtal. Když potom po dlouhém a požehnaném púſobení we ſwé wlaſti a Cirkwi již ſe ſmrti zápaſila držíc krucifix w rukou, přiſſla jí zpráwa, že její manžel na bojiſti úkladně zawražděn byl. Díky wzdáwala ſwému Spaſiteli jeho obraz libajíc, že jí před skonánim toto trápení poſlal, aby za ſwé hříchy doſti učiniti mohla, a tak klidně w Pánu ſeſnula. — Když ſw. Benitius na ſmrtelném loži ležel, zawolal duſſeným hlaſem: „Dejte mi mou knihu!“ Okolo ſtojící podáwali mu tu a jinou, wſſak žádná mu nebyla po chuti. Poněwadž neodwratně na krucifix hleděl, podali mu ho. S radoſti objal jej, a řekl: „Ano ta jeſt ona kniha, má nejmilejſſí kniha. Z této knihy chci swůj záwět udělati; do této knihy jſem ſe začaſto díwal, a mnohému jſem ſe z ní nauč Z této knihy chci ſe i naučiti umírati.“ Ano i pro tebe, o křeſťane! jeſt krucifix nejpowučliwějſſí knihou; patř tedy častěji do ní, a nauč ſe z ní nábožně žíti, pokojně trpěti a blaženě umírati.

Dlužno pak dále ukřižowaného, a co ſe s ním dělo, pozorowati. U Římanů byl obyčej, příčinu ſmrti odſouzencowy buď biřicem prowolati, aneb na tabulce pſanou před odſouzencem nésti, kterou tabulku mu potom na kříž přibili. Totok dělo ſe při pánu Jezíſſowi, neboť Pilát dal wyhotowiti tabulku s nápiſem: „Jezíš Nazarethſký, král židowſký,“ kteroužto wſtawili nad hlawu jeho. Nápis tento w třech jazycích byl wyhotowen, w

hebrejſkém, řeckém a latinſkém, nebot tito byli teukráte w Paleſtině a u wzdělanějſſích národuw nejznamenitějſſí jazykowé, a tudyž wſſickni příchozi do Jeruſaléma na ſlawnoſt welikonoční mohli rozuměti napſanému. Nápis pak nelibil ſe raddě židowſké, anaž w něm zlehčení ſwého národu znamenala, pročež obrátila ſe proſebně na Piláta, aby změnil nápis ten, a napſal, že ſe wydáwal za krále židowſkého. Wſſak newrle odbyl jich Pilát ſlowy: „Co jſem pſal, pſal jſem [3]).“

Jaké to dětinſké ſi počínání u nejwyššſích kněží! Co na tom titulu záleželo! Tu wideti patrně, že náruživoſt lidſká nenaſytná bywá, a nikdy ſe neukojí; doſt nezatrná wěc ji bawí, kormoutí, a znepokojuje. Čím wětſſí zúřiwoſt ſe zmocnila ſrdce lidſkého, tím opowrženějſſím ſe ono ſtáwá, jeſtli do malichernoſti ſe zabralo. Wſſak wzdor neſpokojenoſti nejwyššſích kněží a Židů oſtal titul nejeaom na kříži, ale oſtane powěky tomu, jehož ukřižowali. Tomu ſe wſſak neméně oddiwowati muſíme, že Pilát, který hříſſnou úſlužnoſti Židům ſwědomi, ſwé naznání, ſwou čeſt byl zadal, teď jim ſtatně odpírá, a jediné ſlowíčko w titulu proměniti nedá, což mu jako pohanowi dokonce mohlo lhoſtejno býti.

Tak zamýſſleli hned od prwních časuw ſw. Církwe pohané učenikům Ježiſſowým jméno „kře-

---

[3]) Tabulka ta zároweň s křížem ſe naſſla. Dlouho ſe chowala w Jeruſalémě, později pak přinesla ſe do Říma, kdež ſe w chrámě ſw. kříže w ozdobné truhlici chowá. Jeſt as půl druhé ſtopy dlouhá, z dřewa zelencowého. Písmena jſou červená, a jako hebrejſſká jſou rownéž řecká i latinſká od prawé k lewé ruce pſaná.

ſtan“ wziti, diwnè a jinak jich pojmenowawſſe, než prozřetelnoſt božſká překazila wſſechny úmyſly lidſké. Pán Ježiš podržel ſwůj titul, a učenici jeho čeſtné jméno po něm, jehož ſobě tim wice zaſlouženi, čim podobnějſſi Pánu a mistru ſwému i w tom byli, že jim i to počeſtné jméno upíráno bylo. Stuj zde na příklad z přemnohých jiných ſw. Konkordius. Byw od pohanſkého ſoudce otázán o ſwé jméno odpowědèl neohrožene: „Já jſem křeſtan!“ Pln hněwu odpowídá ſudí: „Ale, co mi do toho, já ſe tè netáži na Chriſta, chci ſe dowědèti prawé jméno twoje.“ Opět odpowědèl ſwatý muž: „Já jſem křeſtan! To jeſt moje nejkrásnějſſí jméno. Od Chriſta jméno noſim; Chriſtu náležim; jemu w žiwotě i w ſmrti wěren býti wolim.“ Byl proto Konkordius nemiloſrdně mučen, než on bojowal zmužile pro nejdražſſí kleynot, pro jméno ſwé a wiru ſwou, až doſáhl korunu mučenickou. Tak činilo mnoho tiſíc tiſícuw mučenikuw, křeſtany býti bylo jim cti nejwětſſí. Zdaliž pak i nám tak? [4])

---

[4]) Podáwáme tuhle příklad ze dnů naſſich z Ameriky: Jiſtý ſtatkař z Kentuky měl náhodného černocha, s nímž doſti wlidně zacházel; ano ačkoli ſám nebyl wzorný křeſtan, předce před jinými pány wychwalowal myſl křeſtanſkou na ſwém mouřanínu. Jednou w nedèli doſtal ſtatkař hoſti, bylo wyſoko hráno a hluboce pito. Přiſſla řeč na černou čeládku. Domácí hoſpodář wychwalowal jak obyčejně ſwého černocha pro wiru. Jeden z jeho hoſtů řekl ujmíwaje ſe: „Hlouposti! já dowedu každému černochu za půl hodiny jeho Boha z těla wyprašťati. Domácí hoſpodář odmlouwal, a přiſſlo až na to: „Oč ſe wſadíme?“ Černoch byl předwolán, a ti dwa nowomodní ewropſſtí wzdělanci předkládáwali mu děſná a rouhawá ſlowa, kterými ſe měl odřík-

P. Ježiš na kříži.

Teď pak počali se díti wěci nejohawnějssí pod sluncem, nikdy newidané a neslýchané, neboť stojí takto psáno:

„Ti pak, kteříž tu chodili, rouhali se jemu, ukřiwujíce hlaw swých, a říkajíce: Ha, ha, kterýž russíš chrám Boží, a we třech dnech jej zase wzděláwáš, pomoziž sám sobě; jsili Syn Boží, sstupiž s kříže. Podobně i knížata kněžská s zákoníky a starssími, posmímajíce se prawili: Jiným pomahal, sám sobě nemůže pomoci; jestliže jest král israelský, ať nyní sstoupí s kříže, a uwěříme jemu; doufalť w Boha, ať ho nyní wyswobodí, chcelit mu (zalíbí-li se mu), nebo prawil: Syn Boží jsem. — Jeden pak z těch lotrů, kteříž wiseli, rouhal se jemu řka: Jsi-li ty Christus, pomoziž sobě sám."

Prorok přirownáwá tyto rouhače k rozsápané zwěři, k nezkroceným býkum, k řwoucím lwům, zuřiwým jednorožcům, než ukřižowaný pán Ježíš nepromluwí ani slowíčka; ani muky, ani hanobení nejsou s to, wynutiti z hrudí jeho dost slabé stesky. On trpí wsse jako obětowaný beránek. Odnikud útěchy, ni s nebe, ni se země, toliko s kříže spolutrpitele ozwal se hlas jediný pro něho

---

kati Christa s tím doložením, že on nemá práwo, na křesťana si hráti, jako jeho bílí páni, že musí w tom okamžení wíru Christa odpřisahati, sic jinak na smrt ubičowán bude. Skutečně dali se do bičowání, a po přestáwce tázali se, zdali se odříká Christa? On pak odpowídal: „Christus umřel za mne, i já chci umříti za Christa." Znowu bičowali ho, a on jinak neodpowídaje wypustil dussi.

kárající druhého lotra takto: „Ani ty se Boha nebojíš, jessto w témž odsouzení jsi? A my zajisté sprawedliwě, neb co náleží na skutky (nasse), béřeme, ale tento nic zlého neučinil.“

W skutku přepodiwno! Proti těm dwěma lotrům shledáno zločinstwí, a jim nebylo posmíwáno, ba dowoleno, spolu se rouhati tomu, proti němuž ani co's podobného nebylo shledáno. Awssak nade wsse pomýsslení diwnějssí bylo, že lotr poznal jej za swého Pána w tom stawu, kdežto nejméně mohl poznán býti, a w ten čas, w kterém nikdo k němu se nepřiznáwal, wolaje na něho: „Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do králowstwí swého.“ Proto také otewřela se ústa Ježíssowa, a wynesla slowa plná božské moci, otwírající zločinci, až posud wssech milostí zbawenému, pojednou brány blahoslawenstwí wěčného, co neobmezený Pán králowstwí nebeského, slowa plná útěchy pro člowěka se smrtí w ukrutných bolestech zápasícího, kteráž přísahou mu potwrzuje takto: „Amen, prawím tobě, dnes budeš se mnou w ráji.“ Když widěl, že pán Ježíš před ním skonal, o jak srdečně přál sobě, aby již také byl w Pánu, ne aby zbawen byl muk, aniž jedině proto, aby do ráje přissel, nébrž jako sw. Pawel, aby s Ježíssem byl. Jak trpěliwě snássel swůj trest, a muky swé! Jak se radowal, když mu hnáty zlomili, aby dříwe byl u sstěstí swého! Wssak nám wssem to samé slíbeno jest!

Co se týče wěci dále, stála matka Páně plná hoře, a pak nábožné přítelkyně Ježíssowy, a učeník sw. Jan blíž kříže. Ne z pouhé útrpnosti stalo se, že Panna Maria až ku kříži přistoupila,

anobrž u wíře sem až wedena byla, aby wzala účastenstwí w božských tajemstwích, kteréž se tuto dokonáwaly. Ji jediné na celém swětě bylo zjewno tajemstwí Syna Božího. Maria měla celý poklad wiry w srdci swém. Wssecko, co swatí apostolé potom kázali, co mučenici swou krwí potwrdili, co cirkewní sněmy wyswětlowali a určowaly, bylo Marii již tenkráte zjewno. Wira její byla čistá, úplná, dokonalá, bez přísady lidské, beze tmy a pochybnosti. O Maria, ty jsi blahoslawena, poněwadž jsi uwěřila!

Nikdy wssak neutrpěla matka, nikdy čistotné stwoření newystálo tolikero bolesti a muk, jako Maria. Co si pomyslila widouc Syna swého w rukou nemilosrdných katanů, když slyssela rány kladiwa, kterým se zatloukaly hřeby do rukou a nohou jeho; když jej potom widěla powýsseného na kříži, jemuž weřejně od wsseho lidu bylo posmiwáno a rouháno. O, matko bolesti, jaký meč prohnal dussi twou! Jaká síla podporuje tebe, že jsi tak neslýchaným a hroznym mukám nepodlehla? Ty jsi oprawdu welkoduchá, ano králowská dusse, welesławná wětwička praotce Dawida krále; wssim právem jsi obrazem pohlawi swého, jenž býti má bohaté na wiru, pewné w naději, skálopewné a tiché w utrpení.

Maria zastupuje pod křížem místo Cirkwe swaté, toliko s tím rozdílem, že ona zde pod křížem stojící jakoby přinássela krwawou obět nejmilejssího Syna swého; Cirkew Páně to činí skrze kněžstwo swé s nekrwawou obětí Wykupitele swého Jezisse Christa, kdykoli se msse swatá slouží. Maria obětuje synáčka swého, než i sebe samu

zároweň, berouc učastenſtwí w jeho boleſtech a w potupeni jeho. Jakož pak s nim ſdili boleſti, rownèž jewi s nim ſmyſſleni uctiwoſti, poſluſſnoſti a pokory před nejwyſſſí welebnoſti božſkou, a wroucné láſky k lidem. Ona též jewi pode křižem ſmyſſleni nejnèžnèjſſí láſky a nejſtiwèjſſí wděčnoſti ku ſwému a wſſech lidi Spaſiteli. Protož i naſſim ona jeſt wzorem, kdykoli ſe nalézáme w chrámu Páně při obětí nejdrajſſí na oltáři.

„Tedy uzřew Ježíš matku a učenika tu ſtojiciho, kteréhož miloval, di matce ſwé: Zeno, hle ſyn twůj!“

Projewil zajiſté ſw. Jan, miláček Páně, ſwou láſku k pánu Ježiſſowi tim, že ſe poſtawil na ſtranu jeho milé matičky, wſſak neméně projewil pán Ježíš láſku ſwou k Janowi tim, že mu matku ſwou odewzdal. Awſſak i jakýſi tajný ſmyſl w tom ukryt jeſt, jehož wýklad i tento býti může. Učenik, jehož miloval Pán, totiž ſw. Jan, zaſtupuje tuhle míſto wſſech křeſťanu, a tudyž w jeho oſobě odewzdal nás wſſecky, jenž jſme učenici jeho, milé matičce ſwé, aniž to budiž na ujmu cti ſw. Jana wykládáno. Podáwaje pak nás Marii matce ſwé ſtal ſe tim naſſim bratrem, ano my wice jſme, totiž jedno s nim, my oudowé, a on hlawa naſſe. O radujme ſe z důſtojenſtwí welikého. A pak jak weliký dar máme na Panně Marii wedlé poſledni wůle Spaſitele naſſeho. Můžeme teď wſſim práwem wywolati: „O Maria! o nebeſká králowno! troufám ſi takto na tebe zawolati, nebot jſem ſyn twůj, a dcera twá, a ty jſi matka má!“

Když tedy p. Ježíš na kříži dokonal, a ſmali

ho s kříže, aby ho uložili w hrob, wedl sw. Jan přeswatou Pannu do domu swého, a kamkoli se on octnul, bywala s nim jako matka, a on ji ctil jako syn, miloval ji, sloužil ji, a ji se ujímal. I my též plňme powinnosti synowské k Marii hlubokou uctou, něžnou láskou, a dětinnou důwěrou, a zprawujme se dle chuti a náklonnosti její. Ona jest panna, a sw. Jan byl panic, tedy čistotou zawděčíme se ji, ano rozjímajíce, jakých krásných cností shledáme na ni, jež následowati nám dlužno.

Stála pak tu nedaleko kříže také Maria Magdalena, a matka Kleofássowa. Jakož tuto widíme tyto swaté osoby pohromadě, tak pozdě posspolu trwaly. Ony se snažily, jak dlouho Spasitel žil, jemu sloužiti, ony se také po jeho smrti ničím neobíraly, jenom jakby mu poslední službu prokázaly. Šťastná jednota, která nic jiného na zřeteli nemá, než lásku Pána Ježíše a konání dobrých skutků! O kéžby i naše jednoty katolické w této lásce prospíwaly!

Maria Magdalena neprowdala se, ona byla paní nad sebou, a nad swým jměním, a od toho času, co ji pán Ježiš zprostil hrozné wlády sedmera bábelských duchů, wěnowala se wším, co měla, službě swého božského Spasitele. Její láska k němu, její srdnatost, její horliwost w službě jeho wyznačily ji mezi wssemi ženami, kteréž Krista následowaly. Jako swatý Petr powždy mezi apossstoly prwní jmenowán byl, rownež jmenuje se Maria Magdalena mezi swatými ženami prwní, wyjma tenkráte, když byla přítomna nejswětější matka,

Maria Magdalena a Maria, manželka Kleofášsowa, příbuzná nejsswětějssí panny, stály zprwu w pozdáli kříže se ženami Galilejskými Ježíše doprowázejícími, když pak ale pozorowaly, že Maria, matka Ježíssowa, až pod samým křížem stoji, následowaly ji jak z lásky k Matce Boží, tak z lásky k Ježíssowi. Ony wežby powažowaly pána Ježíše za swého Pána a mistra, a za krále Israelského. Staw, w kterémž ho teď nalézaly, byl jim přediwný. Ony, rownež co apoštolé, nepochopily, co jim pán Ježíš o swém utrpení, o své smrti, a o swém z mrtwých wstáni wyprawowal. Ač jich ohawnost kříže zarazila, přec jich nepomátla tak, aby dokonce sklesly. Jestliže jejich wiru poněkud zatemnila, přec ji newyhubila a nezničila, nébrž wážnost a lásku pro ni rozmnožila. Pán Ježíš se pro tu dobu spokojil se smýsslením jejich, wssak jeho z mrtwých wstání a nowé dobrodiní teprw zdokonalilo a odměnilo je.

„Od sseste pak hodiny stala se tma po wssi zemi až do hodiny dewáté.“

Zatmění toto bylo úkazem nadobyčejným, a nijak přirozeným, poněwadž se přihodilo we swátky welikonoční, a poněwadž na rozkaz Boží se musila slawnost konati w čas naplnoměsíční, kdežto zatmění slunce měsícem, jako známo, nemožné jest. Slunce tedy samo sebou zbledlo, buď že dokonce neswitilo, ač bylo prawé poledne, aneb jen slabou ze sebe wydáwalo zář, kterouž bylo lze rozeznati wěci od wěci, a pozorowati, co se dálo. Toto pak zatmění rozssířilo se po wssi zemi, a jinak nemohlo býti, poněwadž slunce se samo zatmělo, a tudyž celá polokoule, na nižto wládlo,

světla byla zbawena, a druhá polokoule byla zase zbawena světla měsíčního, an též i měsíc od slunce ozářen nebyl [1]). Tento zázrak uchystal národy k přijetí sw. Ewangelia. Bylo pak toto zatmění také dlouhým trwáním památné, potrwawši totiž po tři hodiny, právě tak dlouho, jak dlouho pán Ježíš na kříži žil, ode poledne až do hodiny třetí, a bylo od počátku až do konce wždy stejně tmawé, což se přirozeným způsobem tak neděje.

Podobalo se tím, že celá příroda účast brala w utrpení swého původce, aneb jinak Stwořitel světa oslawil ponížení své nejwětším zázrakem, jenž se kdy byl stal. Židé žádali kdy's od swého Messiáše zázrak na nebi, zde widěli jeden, který wsse, co se jen mysliti dalo, přewýšil. Oni pak, majíce rozum mnohem hustějšími tmou zastřený, nechápali nic zázračného, ostali we své zatwrzelosti, za řádný běh wsse diwné a zázračné sobě wykládajíce, a přec jejich prorok Joel prawí: „Slunce a měsíc zatmí se, a hwězdy strati blesk swůj."

Zatím zmáhaly se bolesti a úzkosti Ježíssowy pořád wíce, až konečně na jew dal opuštěnost swou co Syn člowěka, jakož stojí psáno:

---

[1]) Powěst jde, že Dionysius Areopagita se tenkráte — co pohan a dwacetiletý mládenec — w Heliopoli egyptském nacházel, a že při nenadálém a strašném zatmění wywolal: „Budto trpí teď Stwořitel přírody aneb stroj světowé přírody se rozpadává."

O tomto zatmění dává swědectwí pohan Flegon, swobodník císaře Hadriána, že totiž we čtwrtém roce 202. Olimpiady (tentě právě rok smrti Christowy) bylo zatmění na slunci nejwětší, co kdy bylo, ponéwadž lze bylo o polednách hwězdy na nebi zříti.

„Okolo hodiny dewáté wolal Ježíš hlasem welikým řka: Eli, Eli lamma sabakthani, t. j. Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil.“ Wyřikal těmito slowy steſky žalmisty Páně (21, 2). Když pak znamenal, že ſi z jeho slow jen úsměchy tropí, umlkl, snad potom potichu jeu ſe modle.

Když potom boleſti a rány i u něho, jakož bywá při ukřižowání, horoucí žízeň byly způsobily, zwolal božſký trpitel: „Žízním, aby ſe naplnilo písmo o něm swědčící (Žalm. 8): W žízni mé napojili mne octem.“ Zajiſté trpěl náramnou žízeň pro naſſe neſtřídmoſti w pití, a aby nás wůbec powzbudil, posty zachowáwati, a tak s nim poněkud trpěti, ano, abychom napájejice bližního ſe učili, jeho žízeň haſiti. A zajiſté jaké to protiwy! Pán Ježíš ſe trápí žízní na kříži, a křeſťan dopouſſtí ſe za ſtolem proſtopáſſnoſti, že ſe jim ſama přirozenoſt zpouzí. Awſſak mimo tuto žízeň měl pán Ježíš i duchowní, kteráž byla po ſpaſení duſſí naſſich.

„Byla pak tu poſtawena nádoba plná octa. Oni pak, wložiwſſe houbu plnou octa na iſop, podali ústům jeho.“

Jeſtiť toto znamení zwláſſtní prozřetelnoſti božſké. Iſop užíwal ſe při prwním welikonočním beránku, byla jím totiž krew beránkowa w Egyptě na wereje ſtříkána, tudyž při prwním wykoupení lidu židowſkého, a užíwalo ſe ho při prwních obětich za hříchy. Když iſop tuto u prawého beránka, u wſſeobecném wykoupení weſſkerého swěta na kříži, u wyhlazowání wſſech hříchů opět nalézáme, děje ſe to proto, abychom pozorowali ſouhla-

snost starého zákona s nowým, a poznali, že onen obrazem tohoto byl.

„Když přijal Ježíš ocet, řekl: Dokonáno jest!“ t. j. Wšecka předwídání proroků, kteráž se wztahují na mou osobu, na můj žiwot, na mou smrt, naplněna jsou. Wšechny částky zákona, wšecka jeho nařízení, wšecky obrazy jeho wyplněny jsou. Wešlerá wůle mého Otce dowršena jest. Wšechna cena wýkupného za pokolení lidské doplnila se. Celé dílo wykoupení, smíření a osprawedlnění uskutečnilo se. Těžká hora hříchu a pokut jejich odwalila se. Wšechna zuřiwost ďáblowa uhašena jest. Wšechno právo pekelníků na pokolení lidské ztraceno jest. Osten smrti otupen, a wšechny muky ukončeny jsou; zápalné obětí přestaly, a moje obět se přijala, wítězství moje úplné jest. Nic jiného nezbývá mi, než umříti! Hned potom wykřknul poslední slowa:

„Otče, w ruce twé poroučím ducha mého, nakloniw hlawu, wypustil duši.“ Tok stalo se w hodinu třetí odpolední.

Tu wšak strašlivé věci počaly se díti. Tmy trwaly, jak již powědíno, po tři hodiny, awšak přidán nowý div, že tmy jeho umíráním zhuštly, a po smrti jeho ihned zase slunce wyšwitilo, wšak nijak ponenáhlu, jakož bývá, když slunce z oblak wystupuje, aneb při zatmění, nébrž najednou se wším ohněm a světlem, aby se světu ukončení muk jeho Wykupitele a spolu nowé světlo objewilo, kterým slunce spravedlnosti brzo wšechny národy oswítiti má.

Opona chrámowá roztrhla se na dwé, od wrchu až dolů. Bylatě opona tato zhotowena z

látky ſlwoſtné, díla přewýborného, a dělila ſwatyni ſwatých, kde ſe archa úmluwy chowala, od druhého chrámu, to místo, kamž toliko nejwyššímu kněži dowoleno bylo doſtoupiti, a to toliko jednou w roce.

Spaſitel ſwěta ſkonal w čas wečerních obětí, tedy w tu dobu byla opona od wrchu až dolú ſtraſſným ſſuſtotem roztržena. Kněz, jenž právě beránka obětowal, byl ſwědkem toho diwu. On oznámil to jiným kněžím a lidu, a když to potom ohlaſſowali aneb aſpoň do ſw. ewangelia napſali ewangeliſté, nikdo jim toho neodepíral.

Také i to nápadné, že při neſſtěſti aneb zármutku trhal ſobě Iſraelita ſſat, teď pak ſám Bůh roztrhl roucho nejkráſnějſſí a nejſſlwoſtnějſſí ſwatyně ſwé, wſſak ne tak na znamení zármutku nad hroznou winou lidu ſwého, jako wíce proto, že tou ſmrtí Syna ſwého na kříži konec wzaly obětí ſtarozákonní a uſtoupiti mají obětí ſwětowé, která proto mimo zdi Jeruſalémſkých k západu ſe na ohawném kříži byla dokonala.

Země ſe třáſla jako na znamení oſſkliwoſti ſwé nad zločinſtwím židowſkým. Skály ſe pukaly a mlúwily w ten čas, když apoſſtolé mlčeli, jako předhazujíce Židům hrdoſt jich ſrdcí. Hroby ſe otwíraly, aby oznamowaly witězſtwí, jež dobyl p. Ježíš ſmrtí ſwou nad žiwotem a ſmrtí.

„Mnohá těla ſwatých, kteříž byli dáwno ſeſnuli, wſtala; a (ſwatí) wyſſedſſe z hrobů po wzkříſſení jeho, přiſſli do ſw. města a ukázali ſe mnohým.“

Jakmile Ježíš nad ſmrtí zwítězil, wſtoupil do pekel, a tal tam ſprawedlíwým okuſſiti prwotiny

swého wykoupeni. Ježiš, jejich Spasitel, nejwyšší Pán a mistr, wywolil z nich jistý počet, kteří jej při jeho z mrtwých wstáni doprowázeli, a jej potom s tělem a duši do nebe doprowodili, jesto druzí toliko podlé duše tam se dostali. Mezi zmrtwýchwstánim a nanebewstoupenim Páně ukazowali se tito z mrtwých powstalí swati mnohým w Jerusalémě, jako Ježiš jich hlawa swým apossstolum se zjewowal. Takowéto zjeweni nad míru přispělo k utwrzeni u wíře, a k posilnění w naději, ponèwadž zmrtwýchwstáni jejich bylo a posud jest záwdawkem zmrtwýchwstáni nasseho.

Srdce nepokazené, dokonce nezatwrdlé uznalo w Ježissowi Pána nebes i země. Setnik, pisse sw. ewangelista, a ti, kteří s nim byli, ostřihajice Ježisse, widonce zemětřeseni, a to, což se dálo, báli se welmi řkonce: „Jistě Syn Boží tento!“ Nestydèl se tedy setnik a chasa jeho wyznáni swé wíry pod ohawným křížem wynésti.

„I wesskeren zástup těch, kteříž tu spolu byli u toho diwadla, a widèli, co se dálo, teponce se w prsy swé, nawracowali se. Stáli pak tu wssickni známí jeho zdaleka, i ženy, kteréž byly přissly za nim z Galilee widonce to – kteréž, když byl w Galilei, chodily za nim, a poslnhowaly jemu, i jiné mnohé, kteréž byly s nim wstoupily do Jeruzaléma.“

Nepochybuje se, že mezi těmi, které sw. Lukáš pojmenowal slowy: „wssickni známí,“ byli také apossstolé a učenici Páně. Tato celá hromádka náboženských mužů a žen byla při ukřižowáni pána Ježisse s srdcem welkým zármutkem sklíčeným přitomna, jakož i nejnežnější útrpnosti proniknuta. To-

ho byli wssickni jisti, že pán Ježíš, mistr jejich, byl muž sprawedliwý, ano také již wěřili, že jest Syn Boží. Wssak toto ohawné ukřižowání, zlehčení a zhanobení osoby jeho nemálo zatřáslo stromem wiry a podrylo nadèji jejich. Nezbylo tèmto dobrým lidem nic wice w srdcich jejich, než láska, která jich na místě udržela, ani wèdèli, jaký konec krwawý tento wýjew wezme. Pozorowali toho diwotworce w nejwětší slabotě, jako toho, jenž sobě sám pomoci nemůže, widèli, že tento Syn Boží od swého Otce opuštèn, a zuřiwosti swých nepřátel odewzdán jest, že tento èlowěk před nímž se ďáblowé třásli, stal se předmětem opowržení a hanobení luzy nejpodlejší. Awssak jaké to užasnutí! W tom okamžení, an ducha wypoustí, hýbá se celá přiroda, nebesa a země přewzaly obrann jeho, ti, jenž ho ostražují, a ti, jenž ho hanobí, strachem hynou, a nikde nemají útočiště a bezpečnosti, leč w rychlém pokání. O jak potèšitelné byly tyto hrozné zázraky pro přátely Ježíssowy! Tak tedy i my milujme pána Ježísse, následujice a slouživce jemu až do skonání. Wěčný strach bude dědictwím nepřátel jeho, jakož zase wěčná útěcha přátel jeho.

„Tedy Židé (ponèwadž byl den připrawni, t. j. k slawnosti welikonoční, welký pátek), aby nezůstala tèla na kříži w sobotu, prosili Piláta, aby zlámáni byli hnátowé jejich a byli složeni.“

Služebná práce byla w slawnostnich dnech zapowězena, tak že w den sobotní nesmèla se ani jidla chystati, co se musilo den před tim wykonáwati, jenž se proto nazýwal dnem připrawnim. Mrtwoly na kříži bylyby radosti slawnostni poka-

lily, proto se musely s kříže složiti. Dle obyčeje římského zůstávaly mrtvoly ukřižovaných na kříži, až spadly, aneb se kořisti dravé zvěře, aneb ptactwa byly staly. Proč ž prosili Židé Piláta, aby zlámáni byli hnátové jejich. Pilát dowolil, a wojáci zlomili hnáty prwnímu a druhému, když pak přišli k Ježíšowi, jakž uzřeli mrtvého, nezlámali hnátů jeho. Tak tedy jich pán Ježíš předešel swou smrtí, aby nebyla zmařena w beránku bez winy ani kostečka jedna. „Ale jeden z wojáku otewřel bok jeho kopím, a hned wyšla krew a woda."

Nedá se jinaká příčina udati, proč ten wojak kopím prohnal srdce Pána Ježíše, leč ta, že mu ruku wedla sama prozřetelnost božská, nebo k proč prohnal bok jeho? Domníwal se, že posud na živě jest? Nikoli, w tom pádu měl mu jako druhým kosti zlámati. Aneb držel ho za mrtvého? Wšak w tomto pádu neměl se čeho obáwati, čině, jak měl, jinak ale měl mnoho zodpowídati, učiniw, jak neměl. Tento woják učinil tedy, co neměl, a nikdo nestíhal ho proto, ni z wojínů samých. Žádný ho proto netrestal, aniž jiný za něho hnáty Ježíšowi nezlámal. Tudyž směřowaly wšechny starosti Židů, wšechny rozkazy wladařowy, a wšechna horliwost žoldnéřů k tomu, aby jen to učinili, co Buh chtěl, ano aby zanedbali, co jim lidé poručeli, a aby wykonali, co jim lidé neporučeli, ponéwadž to wůle nejwyšší jest, jíž wšecko poslouchá, a nic se jí neprotiwí.

Ke wšemu tomu přikládá nám sw. Jan (19, 35—37): „Ten, kterýž widěl, swědectwí wydal,

a prawé jest swědectwi jeho, a on wi, že prawé wěci prawi, abyste i wěřili. Stalo se to, aby se naplnilo písmo: Kosti w něm nezlámete (2. Mojž. 12, 46), a opět jiné písmo dí: uzři, w koho bodli (Zach. 12, 10)." Ano, my wěříme, swatý apoſſtole! a nepochybujeme o prawdiwosti twého swědectwi a obdiwujeme se s tebou úplnému wyplnění těchto dwou proroctwí.

Pán Ježíš byl pochowán.

Když byl pán Ježíš dokonal weliké dílo pro weſſkeré pokolení lidské a nowými welikými diwy oswědčil, umíraje, božstwí swé, a aspoň zastraſſil krwí swou napojených nepřátel; tu wywstal, nikoho se wíce neobáwaje, Josef z Arimathei aneb Ramy, jeden z těch, jenž očekáwali králowstwí Božího, poněwadž byl muž nábožný a Israelita plný wíry, není diwu, že byl tajným Christa učeníkem. Byl radním městským. Wida ale, že se opouſſtí cesta sprawedlnosti, a že se howí wáſſněm a záwistiwé zuřiwosti kněžské, soukromí želel nátiskůw sprawedliwého, jichž nemohl wíce zameziti. Awſſak aby nebyl týrán, a posmíwán od surowých spoluradních, ſſetřil při wſſem weliké opatrnosti. Teď pak ale wida dobu příhodnou, že wſſecko krwí sprawedliwého nasyceno a spolu také oněmi diwy zastraſſeno jest, weřejně zaſſel k Pilátowi, prose ho, aby směl sníti tělo Ježíſſowo s kříže.

Pilát pak nemálo podiwil se, žeby již umřel pán Ježíš, a powolaw setníka otázal se ho na to. Zwěděw pak od něho, že tomu tak, potom teprw dowolil Josefowi, oč žádal.

„Přišel pak i Nikodem, kterýž byl prwé přišel k Ježíšowi w noci, nesa smíšeninu myrhy a aloe okolo sto liber.“ Tento muž byl též radním. On také w schůzce radních byl wyšmíwán, když se jal swých spoluradních k mírnějšímu smýšlení přimlúwati. Josef a Nikodem jsouce oba mírnějšího smýšlení, wzkládali stejnou w Pána Ježíše důwěru, a jewili stejnou k němu lásku. Přišli tedy oba jemu prokázati službu, bezpochyby doprowázeni služebnictwem swým, jenž jim při té laskawé, wšak krušné práci nápomocni byli. Nakoupil Josef tenkého plátna (kmentu), Nikodem zase přinesl smíšeniny drahé masti okolo sto liber. Tedy sňali tělo Ježíšowo, a obwinuli je prostěradly s wonnými wecmi, jakž obyčej byl Židům pochowáwati. Jaká to šetrnost, uctiwost a láska pro tělo Ježíšowo, zajisté pro nás katoliky nanejwýš příkladná. Byla pak tu poblížku zahrada Josefowa a w ní nowotesaný hrob, w němžto posud nikdo nebyl pochowán, a tu uložili tělo Ježíšowo a hrob kamenem zawřeli a odešli [1]).

Zajisté krásné naučení pro nás, když přistupujeme k swatému přijímání. Bílé plátno ukazuje na čistotu srdce a swědomí, kterou si koupiti, t. j, za cenu hrdosti wyměniti máme; za cenu hříchu, kterýchž se odříci, za cenu cizího statku a cti, které wěci jiným nawrátiti máme. Drahé ma-

---

[1]) Ponewadž se we sw. písmě při smínání těla Ježíšowa nečiní zmínka trnowé koruny, dá se myšliti, že mu ji s hlawy sňali, než jej uložili w hrob, a že ostala u některého z těchto dwou wzácných pánů, jakož i ty hřeby, jimiž ho na kříž přibili.

ſti pak znači cnoſti, jimiž duſſi ſwou ozdobiti máme. Bílé roucho, kterým obwinuli hlawu jeho, znamená ſwaté smýſſleni, jímž ſe bawiti máme. Plény, jimiž obwinuli jeho ſwaté tělo, znamenají krocení ſwého těla a žádoſtí jeho, mrawopočeſtnoſt a dokonalé oſſetřowání wſſech ſmyſlůw ſwých. Srdce naſſe jeſt živý hrob, kamž ſe rád pán Ježíš ukládá. Ono pak muſí nowé, aneb ſwátoſti pokání obnowené, ono muſí we ſkále wytesané a na wſſech ſtranách tak ohrazené býti, aby tam nic newešlo, cožby ſkodilo. Celé naſſe živobyti muſí ſe w ſamých dobrých ſkutcích jewiti, a co nějaká zahrada kwětem a owocem ozdobena býti. Obzwlášſtě na to neſmíme zapomínati, wchod do ſrdce naſſeho čili jeho dwéře opříti pewnými předſewzetími, ſtáloſtí při wſſech zkouſſkách a wytrwaloſti až do konce.

Obdiwowati ſe dlužno i událoſti té, že kdyby nebyl Duch ſwatý ſrdnatoſti ozbrojil dwa radní města Jeruſaléma, Joſefa a Nikodema, aby ſobě wyžádali tělo pána Ježiſſe, byloby ono zároweň s druhými těly oněch zločincu do jedné jámy whozeno bylo, a kde pak by byl důkaz tak jaſný jeho z mrtwých wſtání? Již i Joſef učinil dle Ducha Božího, wytesaw již před tím w zahradě ſwé hrob, kterýž té doby mohl ihned použit býti.

Když pak dwa ti wzácní měſſťané radní Jeruſalémſſtí pochowáwali Ježiſſe, „ſſly za ním ženy, kteréž s ním byly přiſſly z Galilee, a ſhledly hrob, i kterak položeno bylo tělo jeho, a nawrátiwſſe ſe připrawily wonné wěci, a maſti, ale w ſobotu odpočinuly podlé přikázaní.“

„W den pak sobotní sessla se knižata knězská a farizeowé k Pilátowi řkouce: Pane, rozpomenuli jsme se, že ten swůdce řekl jesstě živ jsa: Po třech dnech zase wstanu.“

Není-li to wěc přepodiwná, že se nepřátelé Christowi na to upamatowali, co prawil? Apossstolowé wssak a přátelé jeho na to zapomenuli. Takowý bywá obwčejně účinek rozličného stawu, w němž se sprawedliwý a hřissník nalezají. Sprawedliwý, jemuž swědomí žádné nečiní wýčitky, jen s tiži si zpomíná na to, co Spasitel trpicím potěssitelného byl zanechal, kdežto zatim hřissník, když již byl swoje přání naplnil, své náruživosti ukojil a skutek zlý wykonal, sám w sobě trápliwý nepokoj pocikuje, který jej živým způsobem na wssecka zlořečení, jež Pán nad hřissníky byl wypowěděl, upomíná. Jestiť pak wěc známá, že člowěk powždy důwtipnějssí jest w trýznění sebe, nežli když sebe těssiti má.

Co pak jim takowý nepokoj dělalo? Slowa wážná a důležitá „Po třech dnech zase wstanu!“ Proč nedočkali se třetího dne? Proč ho na kříži proto hanèli a tupili? A když tato slowa w paměti drželi, proč sobě nepamatowali, co prawil o swém utrpení, bičowání, korunowání a ukřižowání? Radowali se z bídného stawu, do něhož jej uwrhli, wssak wežby také znamenati mohli w něm wyplnění jeho předpowědí. Před lidem strojili se, jakoby wítězstwí slawili, awssak uwnitř byli slowy jeho o z mrtwých wstání třetího dne hroznym způsobem trýznění. — Ne diw tomu, že podnes bezbožníci se na oko zdají weselými, wssak jsou ohledem na nejistou budoucnost mnohem nepokojnějssí, nežli by se zdálo.

Swůdcem ho nazýwají Židé. Tak jej mohli nazwati až po třech dnech, kdyby nebyl z mrtwých wstal. Wladař sám a i Herodes neuznali tak. Jemu takowé jméno přikládati před časem znamená tolik, jako nepokoj swědomí swého omlouwati. Ač mrtew swůdce, přec znepokojuje ohawných mstitelů, neb není-li swůdcem, soudcem jejich bude. — Neřkou-li za dnů nassich welcí odpůrcowé Cirkwe Christowy: swůdcem byl Christus! prawí, on byl to, co Numa Římanům, co Mohamed Turkům a t. d. Awssak nikde nenajdem we wssech příbězích wssech lidí wesskerého swěta hrdinu, wytečného dobrodince swého národu, jenžby byl prawil: „Po třech dnech z mrtwých wstanu!“ Tato nejdůležitějssí slowa wyslowila toliko swatá ústa Spasitele wesskerého swěta, wssech národů, wssech lidí, kteří na swětě byli od Adama, a budou až do skonání swěta.

„Rozkaziž tedy ostřihati hrobu až do třetího dne!“

W sobotu, jenž byl den druhý, nebylo se čeho strachowati. Kdyby byli druhého dne na wečer znamenali, že již ho w hrobě není, byloby se stalo křiwé proroctwí jeho. Wssak proč si wyžádali Židé, aby se hrob ostřihal? Stojí toho příčina dále: „Aby snad učenící jeho nepřišli, a neukradli ho, a neřekli lidu: Wstalť jest z mrtwých, a bude poslední blud horssí, nežli prwní.“ Ubozí učenící! čeho se do statečnosti jejich nadějí zaslepení nepřátelé Christowi? Zdaliž oni neprchli ihned, an pána Ježíssе jali? Nezapřel-li ho z nich nejhorliwějssí ze wssech před nepatrnou děwečkou? Kdož měl bojácné k tak odwážliwému

kroku pobádati? Což jim sám mistr jejich neprawil, že wstane třetiho dne sám bez jejich pomoci? Což byli tak wýmluwní řečníci, aby byli s to, lidu namluwiti, že z mrtwých wstal? Této neučení rybáři Galilejšští newěděli na námitky farizeů ani slowem odpowídati, wežby musil pán Ježíš za ně mluwiti. A potom což mohli za tolik odwážliwé lásky od mrtwého očekáwati, jenž jich sklamal? Nemèli-li tutéž smrt před očima, jako mistr jejich? Nemèli-li se nejwíce samých sebe strachowati, ostanou-li wšickni jednomyslní a w mukách státi? Awšak toho se Židé tak nebáli, žeby jej ukradli, jako toho, že by se, kdyby přec skutečně z mrtwých wstal, stali apoštolé wýmluwnými zastáwately jeho newinnosti, jako jejich zloští neohroženými rozšiřowately. Tento poslední blud, prawili Židé, byl by horší, než prwní. Podlé jejich zdání byl tedy prwní blud uwěřiti, že jest Syn Boží a král israelský, a druhý blud byl uwěřiti, že z mrtwých wstal. Owšem, kdyby byli farizeowé a zákonníci wzali na se wyslanství do wešškerého swěta, bylby tomu snad swět uwěřil, že blud jest, že z mrtwých wstal; než toto wznešené wyslanství přišlo na lidi bojácné, newzdělané, neučené, na apoštoly, a tito ohlašowali we wšech jazycích, kterým se ani nenèili, wšudy, že Christus wstal z mrtwých, uwodice pro tuto prawdu nejswětlejší místa starého zákona, a činice tomu na swědomí diwy a zázraky, uzdrawujice nemocné, ano i mrtwé křisíce, snášejice proto wšeliká protiwenství, ano i hotowi jsouce, pro tuto prawdu život swůj položiti. Tu owšem se o wèci té, jako o prwní, sonditi musí jinak, nežli Židé sondili. Tato prawda utworzená, teď již w celém swětě přijatá, činí

proto wražedlníky Syna Božího opowrženými. Takowého něčeho předtucha byla na příčině, čehož se Židé ihned po spáchaném zločinu strachowali.

Na žádost Židů odpowěděl Pilát jako mrzutě: „Máte stráž, jděte, ostřihejte, jakž wíte.“ Owssem swědomí to bylo, jenž mu předhazowalo, že sspatně zastáwal na soudu čest římského soudce. Awssak byla to pro Piláta nowá příležitost, aby se i teď jesstě přeswědčil o tom podiwném muži, kdo jest. On měl tu wěc znowu před se wzíti, měl sám k hrobu stráž postawiti, a pak, co se dálo, měl bedliwě sepsati, a ihned o wssem swého císaře zprawiti, a takby byl Christu Pánu, swěta Spasiteli, prwní cestu klestil do císařstwí římského. Awssak powýssení tohoto swěta mají zwlásstní schopnosti, náhněky swého swědomí ututlati; bohužel! oni domníwají se, žeby hanba byla, kdyby také poněkud brali účastenstwí w záležitostech sw. náboženstwí. Oni pomítají Bohem, a Buh pomítá jimi, neboť on si newywolil powýssených na tomto swětě, aby diwy swé ohlassowal, nébrž slabých a mdlých, aby zahanbil nejsilnějssích.

„A oni odssedsse, osadili hrob strážnými, zapečetiwsse kámen.“ Kdož se teď směl odwážiti na tak silnou stráž, kterou po swé chuti wywolili, a kdo směl ruku položiti na tu pečeť samého nejwyšssího kněze! Moudrosti lidská, o jak slabá jsi ty proti Bohu swému! Chtěli tím nejprw nepokojné swědomí ututlati, zamýssleli, jak náleží, pojistiti se, že newstal z mrtwých, že se tudyž není co báti; také myslili tím swou horliwost na jewo

dáti, že tohoto swůdce netoliko jali a potrestali, ale že i ostatky jeho swůdnictwí udusili, a lid před bludy uchowali. Domniwali se také, že tím zásst swou do syta proti Pánu Ježíssowi ukojí zkaziwsse wsselikou památku po něm, i po smrti jej pronásledujíce. Awssak toto wsse nadarmo se dělo, ba jenom k oslawení Syna Božího, swaté jeho prawdy, pro kterou umřel, a Církwe té, kterouž zařídil.

„Na skonání pak soboty, když již switalo, na prwní den po sobotě, přissla Maria Magdalena, a druhá Maria, aby pohleděly na hrob.“ Bylo to tedy na wečer w sobotu okolo hodiny ssesté, přissla do zahrady Maria Magdalena, a Maria, matka Josefowa a Jakobowa.

„Když pominula sobota, Maria Magdalena a Maria Jakobowa a Salome nakoupily wonných masti, aby přijdouce pomazaly Ježísse.“ Maria Jakobowa ta jest, která před malou chwílí s Maří-Magdalenou u hrobu byla. Tyto tři swaté osoby byly před se wzaly, wrtwolu Ježíssowu dle způsobu swé krajiny pomazati. Mezi tím, co Maria Magdalena nawsstiwila hrob, žádali Židé Piláta o stráž. Sotwa odessla, již tu byli Židé se stráží, aby pečetili a osadili hrob, o čemž ani ona ani jiné ženy se nedowěděly.

Zawřená a zapečetěná mrtwola pána Ježísse odpočíwala tisse, dusse pak jeho od těla oddělená sstoupila do předpeklí. Dusse sprawedliwých čekaly tam dlouho, a některé, jako k. p. dusse Abelowa, od počátku swěta na swého Spasitele. O jak se zaradowaly z jeho příchodu! O jak snažili se, aby slussnou čest a sláwu prokázaly jemu!

Jaká to radost musila býti pro Dawida krále, který již na tomto swětě tak často po přissti Spasitele swěta wzdýcháwal takto: „Žiznila dusse má po Bohu silném, žiwém, když přijdu a ukáži se před twáři Boží (Žalm 41, 2)! Jakou útěchu pocítil sprawedliwý a nábožný Tobiáš, nassi prwní rodičowé Adam a Ewa, nábožný Noe, patriarcha Abraham, Isak a Jakob, swatí proroci a učitelé, wssechny nábožné a bohabojné dusse! „Když mocný král," prawí sw. Cyprián, „dobyl město aneb twrz, kde lidé jeho u wězení jsou, zajisté neslouží mu k necti, když po dobytí města aneb twrze osobně do wězení sestoupí, okowy a wazby rozwazuje, a wězné wywodí; ba každý ho za to pochwáli a lásku jeho welebiti bude." Rowněž tak děje se s Christem, jenž do předpeklí sstoupil, on tam newstoupil co wězeň, nébrž co wítěz a wykupitel swých zajatých. Zajisté padli k nohám wítěze nad twrzí nedobytnou wěznowé w předpeklí, a wolali: „Hoden jest beránek, kterýž jest zabit, wzíti moc a božstwí, i moudrost, i sílu, i čest, i sláwu i dobročinění na wěky wěků!" (Zjew. 5, 12).

Ne sice do předpeklí, kamž sestoupila dusse pána Ježisse, máme w duchu sestupowati, nébrž do samého pekla, kde zatracenci wěčně trápeni jsou, nebok jak prawí sw. Jan Zlatoústý, kdo krom pekla w myssléukách do něho sestupuje, zajisté do něho uwržen nebude. Swatí a wywolení nassi mnohdykráte w mysli swé pouk i do pekla wykonali. Sw. Augustin říkáwal: „Já se bojím pekla." A co mám říci o sw. Frantisskowi Borgiássowi, jenž swou newinnost od křestitelny neporussenou donesl do stawu manželského, a ze stawu

manželského do stawu kněžského, a ze stawu kněžského do hrobu, a předce se tento welký muž boží ponořiwal w rozjímání o pekle tak, že se často na wšech oudech chwěl, že mu srdce w těle tlouklo a studený pot z těla se ronil.

Wzkříšení Páně.

„A ai zemětřesení stalo se welké, nebo anjel Páně sstoupil s nebe, a přistoupiw odwalil kámen, a posadil se na něm.“

Když byl anjel s nebe sestoupil, nebylo již pána Ježíše w hrobě, aniž t bo Spasitel swěta měl potřebí, aby mu kdo odwalil dwéře, když potom wstoupil do wečeřadla, kde byli sw. apoštolowé pospolu.

Tajemstwí wzkříšení Pána nasseho Ježíše Christa dělo se ukrytě, a nikoli před očima křišťných synu swěta. Wojáci, jenž nic nepozorowali, stáli neohrožené na swých místech sstrice hrob, a byliby ho až do bílého rána ostřihali, jakž jim bylo poručino, kdyby jich anjel nebyl zastrassil, aby náboženým ženám, které se blížily, zjednal swobodný přistup. Při dostoupnuti nebeského posla stalo se zemětřesení welké. On rozlomil moci ohawnou pečet, a odwalil ohromný kámen, jenž zatarasil wchod do hrobu, bez jaké obtižnosti. Wojínowé patřili naň, jak si podiwnou moci počíná, a pocitili ihned we wšech žilách, že ji nižádná moc lidská odolati nedowede, awšak dlouho nebyli s to, na toho patřiti, jenž se na odwalený kámen posadil.

„Byl pak obličej jeho jako blesk, a roucho jeho jako sněh.“ Bělost roucha jeho zwěstuje pří-

telům Ježíssowým sstastný den, jenž pro ně byl wzessel, zároweň také poukazuje na slawnost nowou, již w ten den konati mají. Blesk obličeje jeho znamená, že se hněwá na nepřátely swého Pána.

„A pro strach jeho zděsili se strážni, a učiněni jsou jako mrtwí.“

Nikoho se tedy anjel nedotekl, aniž se na koho moci jakou obořil, a prchli wssickni. Že strachem, jenž jim nahnal přísný pohled anjelský, nezhynuli, to se jenom proto stalo, aby ohlasowali hanebnost nepřátel Christowých, a spolu swědkowé byli, že se oprawdu stal hrob jeho, jak prorok Isaiáš prawí (11, 10), hrobem slawným. Putowali a podnes putují nábožní křesťané ze wssech končin swěta do Jerusaléma, aby na tomto přeslawném místě Christu Bohu oběti dětinné lásky a wroucí wděčnosti přinásseli. Jako k. p. sw. Paula a sw. Jeronym rowněž weliké množstwí poutníkuw nabýwali na tom místě milost pokoje wnitřního, jakož nikde na celém swětě [1]). Před 800

---

[1]) Swatá Paula, jakož nám wypisuje sám sw. Jeronym, nawsstěwowala z Bethléma začasto hrob Páně. Když prý wstoupila na to poswátné místo, přede wssím políbila kámen, jenž tuto před hrobem ležel; wessla potom do hrobu samého, padnouc na twář zlíbala plná důwěry a lásky ono místo, kde tělo Páně odpočíwalo. Při tom jest pocítila newýslowných slastí, a bylo jí, jakoby nejchutnějssího nápoje ze zdroje žiwota okoussela. Proto w tento způsob se u přijímání Těla Božího modlíwala: „O Jesu, twůj hrob jest tak slawný, jest wytesaný w nowé skále, a nikdo nebyl do něho položen! Ach já teď zamýsslím, k twému stolu přistoupiti, a moje srdce twým hrobem učiniti.

léty pozdwihla se říkaje celá Ewropa, aby tento drahocenný klenot wssech křesťanských národůw z rukou newěřících wyrwala. Chopili se proto tenkráte císařowé, králowé a knížata s nadssením sw. kříže, a táhli w čele tisicůw rozněcených křesťanů do swaté země proti nepřátelům kříže Christowa, a slawného hrobu jeho. Již za starých časuw přicházeli poutnici ze wssech krajin swěta k swatému hrobu do Jerusaléma. Tak ubezpečuje nás sw. Jeronym, očitý swědek, že poutnici přicházeli z Indie, Ethiopie, z Anglicka, z Irska, a že jich slýchal w rozličných jazycích chwálořečiti Christu Pánu nad hrobem jeho.

Hrob tento přeswatý ráčil sám Bůh oslawiti požehnáním swým, a zázraky welikými [2]).

Hrob tento stal se pomníkem nejenom slawného z mrtwých wstání Spasitele nasseho, nébrž i stálým závdawkem nasseho budoucího z mrtwých wstání. Proto prawí sw. Řehoř Welký: „Kdy-

---

Ach, tento hrob jest tak pustý! kolikráte jsem já hřích do něho uložila, a hříssnou žádost jsem w něm wytrpěla O muj Jesu, přijdiž a očist mé hříssné srdce, aby bylo důstojným hrobem a odpočiwadlem twého blahoslaweného těla! Takowáto slowa doprowázely bolné slzy.

[2]) Sw. Sofronius, biskup Jerusalémský, wyprawuje nám zázračné obrácení se na wiru křesťanskou u hrobu Páně, teriž blahoslawené Kosmiany, a pak sw. kajicnice Marie egyptské, o které wiz w Živorě swatých.

Ze wssech diwů, které se přihodily, wyprawim tuto, co sám sw. Augustin zkusil. „Mocný a wzácný pán, jménem Hesperius," tak píssе tento swatý Otec (lib. 22. de civit. Dei c. 8), „přijal od swého přítele přeché hliny ze swatého hrobu." Náradou sw. Augustina, jakož přiwolením

by nám byl (pán Ježiš) z mrtwých wstání naſſeho tèla přiſlibil, ale zjewně neukázal, kdožby byl k přiſlibenim jeho wiry přiložil? On ſe tedy ſtal ſám člowěkem, ukázaw ſe w těle, ſnižil ſe až k dobrowolné ſmrti, powſtal pak wlaſtní mocí, a ukázal nám přikladem, co nám za odměnu přiſlibil.“ Wſſak jenom ti ſe mohou radowati z hrobu Páně ſlawného, jenž z hrobu wlaſtních hřichu powſtali, jakž prawí ſw. Ambrož: „Wſtanemeli zde z mrtwých, wſtaneme i tenkráte. Nejſme-li zde wětwe ſuché, nébrž přijali-li jſme roſu ſlowa (božího), a wláhu Ducha ſwatého, budeme i tam žiti.“

Chrám Božího hrobu.

Chrám hrobu Chriſta Pána zajiſté nynějſſího Jeruſaléma nejpamětnějſſí budowa, a co do wzácnoſti, nejpředněji chrám celého křeſtanſtwa jeſt. Leží na Golgothě, a jeſt ſtaweni welké, wſſak neprawidelné, jakož po čaſích přirůſtalo. Ctiwáwali křeſtané miſto ukřižowání Spaſitele ſwěta hned od počátku jeho wehlaſnoſti, až jim toho potom pohané zaſtawili, wyſtawěnim chrámu ke cti bohyně Wenuſſe na Golgothě, a na miſtě wzkříſſení Páně chrámu Jupiterowa. Tak potrwalo až do čaſu cíſařowny ſw. Heleny, kteráżto

---

Sinicenſtého biſkupa Maximina, byla tato poſwěcená hlina na jiſtém miſtě zakopána, a nad ni wyſtawěl ſe chrám. Chudobný a na wſech oudech dnou ſtižený mládenec byl na ſwou ſnažnou proſbu do toho chrámu přineſſen; wykonaw tuto pln pobožnoſti a kajicnoſti modlitbu ſwou nawrátil ſe dokonce zdráw do náruči rodičů ſwých.

okolo roku 330 po Christu rozbořila modlárny těchto pohadských bůžkůw, a wystawěla chrám křesťanský, k němuž potom křesťanšťi knižata jednotliwé kaply přistawowali.

Mnohé částky chrámowé, zwlášťě jeho wchod patrně jewí, že jsou z wěku Konstantinowa. Nakupení okras, a jako přesíceni, slabé pilíře, a těžká wazba plná soch jsou známky jeho času.

Utrpěl tento chrám od toho wěku mnoho, wšak toliko w částkách, a tudyž celkem přece týž chrám jest. Sestáwá z tři hlawních částí, totiž z chrámu sw. hrobu, pak z chrámu hory Golgothy a nalezení sw. kříže, kteří chrámowé jouwisí zděmi a krytými chodbami.

Prwní chrám činí hlawní část wesšterých budow. Tato část jest bezmála 120 kroku dlouhá a 70 široká, a ač z mnoha dílů sestáwá a neprawidelná jest, přec uwnitř twoří podobu kříže. Ondy prý se tuto nalezalo mnoho krásnych wýtworných wěcí, z kterych ho zloupili Turci, ano byl také oloupen o drahý mramor, jímž byl wykládán. Mramorowé plochořezby nade bránou wyobrazuji wzkříšení Lazara, wítězoslawný wjezd pána Jezíše do chrámu, jakož i wyháněni prodáwačů a kupců z chrámu. Dwa wchody pod klenbou wysokych mramorowych oblouků wedou do chrámu, jeden pak z nich, totiž prawý, zazděn jest. Nedaleko wchodu w prawo jest kapla Františťánská se sakristií a komnatou, kde se zdržuji mniši, jenž služby konají, w lewo pak budka mohamedánská wrátného jest. Odtad se poutnici rozwádějí k ohledání poswátných chrámowych památnich míst, jenž jsou:

Nejprw přijde se do kaply potupy, čtyry kroky čtwerečné obnássející a brlením železným opatřené. Tamť widěti sloup z mramoru ssedého se sskwrnami černými, kdež prý seděl pán Ježiš, přioděn plásstěm ssarlatowým, trnowou korunu na hlawě nesa. Také na stěně tento truchloděj wyobrazen jest.

Málo dále ukazuje se kapla „Rozdělení roucha" na tom místě, kde žoldnéři před ukřižowáním Ježisse swlekli, a se rozdělili o oděw jeho, což tam také na stěně wyobrazeno.

Naproti widěti jinou malou kaplu, jenž se nazýwá „Wězení Páně," kdež prý se pán Ježiš zatím pozdržel, nežli se jáma k zasazení kříže udělala. Místo toto welmi tmawé jest; nedaleko jest zase „Křížowá kapla," kde prý kříž ležel, než se postawil.

Něco dále stojí „Longinowa kapla," kde prý rytíř tento, jenž kopím proklal bok Christůw, slzy roně wíru přijal.

Nedaleko chrámowé kruchty leží hora Golgotha, již poněkud urownaná až na wrchol, kde kapla stojí, kam se po 21 schodech wystupuje. Tato kapla jest uwnitř bílým mramorem wykládaná. Uprostřed stojí mohútný pilíř, na němž spoléhá celá kapla, na dwé rozdělená, z nichžto jeden díl, jenž k sewern leží, „Kapla přibijení na kříž," druhá pak čásť k jihu ležící „Powýssení kříže" sluje. Onu Frantisskáni, tuto zas Řekowé w držení mají. W každé stojí oltář s pěknou malbou. Nad oltářem prwní kaply wisí dewět lamp, od Frantisskánu obstaráwaných, kteří tuto denně mssi swatou sloužíwají. W půdě před oltářem nalezá se jako

růže, kteráž naznučuje místo krwí Christowou zkropené.

W kaple powýssení sw. kříže ukazuje se ona jáma, w nížto dřewo kříže stálo, kolem ní jest oltář we skále wytesaný, otwor oné jámy wybit jest stříbrným a pozlaceným plechem, a na stříbrném kruhu kolem jámy byly nástroje, při umučení Páně užíwané, wyobrazeny. Nedaleko stály dwa kříže, na nichžto lotrowé pněli. As krok od kříže Christowa mezi křížem Spasitelowým a lotrowým na lewici ukazuje se puklina, jež se stala po skonání Spasitele. Místo to neobložilo se mramorem, aby bylo puklinu jak náleží widěti. Jest toliko stříbrnou mříží zakryté. Stěny celé kaply Golgothské ozdobeny jsou malbami odpowídajícími swatému písmu. Wedlé této kaply jest jiná menssí na tom místě, kde matka Páně s miláčkem jeho stála, když mu ji odewzdáwal pán Ježíš s kříže.

Na blízku as 20 kroků od díry křížowé widěti lze kámen, kde bylo swaté tělo Ježíssowo od Josefa a Nikodema myto a mazáno, když je sňali s kříže. Jest též opatřen mřížemi železnými, a wěčným swětlem oswětlen. Nedaleko tohoto místa ukazuje se bílý mramor, kde Maria, matka Ježíssowa, posečkala, co se zatím tělo božského Syna mazalo.

Pod schody na Golgothu wedoucími jest poněkud nižssí kapla u paty poswátné skály sw. Janu zaswěcená. Tam lze widěti skrze železnou mříži za oltářem swatojanským skálu Golgothskou i kameny, které se rozpukly při skonání Wykupitele swěta. Widitelná rozpuklina uwnitř skály jest asi

čtyry sáhy zwýssí. Neprawidelnoſt rozdrobených kamenů jeſt diwná, a ſwědčí o neobyčejné události w přírodě.

Uliwar této poſwátné skály jeſt wápenokřidowitý. Zde prý se uložily podlé prastarého podání kosti Adama, praotce pokolení lidského. Na konci 17. wěku byla wsazena do skály této mramorowá deska označujíci pohřební místo Adamowo. Na tuto památku wydržuji Koptowé neustále hořící lampu na tomto místě. I sami Moslemini mají knihu, w nížto se nachází rozmluwa mezi Ježíſſem a lebkou Adamou.

Tuto se ukazuje také místo, kde prý prach Melchiſedecha, krále Salemſkého, odpočiwá. U paty Kalwarie stály druhdy náhrobky Bohumira a bratra jeho Balduina, křeſťanſkých oſwoboditelůw města Jeruſaléma. Poſlední požár zničil tyto dwa znamenité pomníky.

Swatý hrob pána Ježíſſe nalezá se též u paty hory Golgothſké, as 30 kročeju od kamene „Pomazání Ježiſſowa" pod hlawní rotundou celého chrámu hrobowého, jejimžto welikým okrouhlým otworem drátowými mřížemi opatřeným padá swětlo do chrámu. Jeſtiť to welikolepá báně o trojim patru na 12 pilířích korintſkého ſlohu, kteréž loubením mezi ſebou ſpojeny jſou. Na konci 16. ſtoletí bylo widěti w kopule, jakož i na stěnách jeſſtě moſaikké okrasy z času Konſtantina cíſaře, a jeho mateře ſw. Heleny. Wyobrazení dwanácti apoſſtolů a některých proroků byla tehdáž jeſſtě dobře zachowána. Pod každým wyobrazením byli nápiſowé, wzati z jejich ſpiſů. „Welikolepá dutina tato," piſſe Norow, „zpočiwajíci na welikém

množstwí ozabradlených wýklenků trojpatrowé rotundy ohromuje wstupujícího poutníka, wssak jest to jen omráčení okamžité, a srdce poutníkowo brzy se zpamatujíc wolá: „Tok jen příkrow a odew hrobu Syna Božího, Wykupitele swěta, Spasitele mého.“ Dále pak písse tento zbožný poutník: „Oko zahlédlo skromný náhrobek uprostřed chrámu, a křesťanu již nelze sebe mocnu býti. Neslussík mně, abych wyswětlowal, co se wýswětliti nedá — onen totiž pocit, který opanuje člowěka přibližujícího se k Hospodinowu hrobu a ku Golgothě.“

Zewnějssek hrobu má podobu kostelíčka ze žlutawého mramoru, pěkná měděná báně spočíwající na alabastrowých, obloučím spojených sloupech, dělá nad ním jako wěžičku. Nade dweřmi jest mramorowá mosaika wypodobňující wzkříssení Páně, jakož i plátěné přístřessí, aby ochráněny byly před desstěm padajícím někdy welikým otworem báně, i na tom plátně widěti lze obrazy takowé. Wejdouce pak do kostelíčka stojíme w tak zwané „kaple anjelské,“ jako w předsíni Božího hrobu, která jest cele čerweným damasskem pokrytá, kde se nachází kámen, na němž prý se posadil po wzkříssení Páně anjel, jenž zastrassil a odehnal stráž od hrobu. Ztad teprw wejde se nízkými dweřmi do hrobu, kde odpočíwalo poswátné tělo Spasitelowo, jenž jest jeskyně bílým mramorem wykládaná. Strop pak její očazen jest dýmem z 50 lamp, které tu dnem i nocí hořiwají. Jsoutě pak lampy tyto díl stříbrné, díl zlaté, některé toliko pozlacené a drahým kamením poseté. Jestiť pak celá jeskyně dlouhá na 8 stop, ssiroká pak na 7 a tolikéž wysoká. Na prawé straně uzříš jako

kamenný oltář, který takořka polowici celé jeskyně zaujímá, a as tři stopy wysoký jest. Tu odpočíwalo tělo přeswaté Wykupitele nasseho. Nad oltářem wisí obraz wzkřissení Páně od mistra sspanělského wyhotowený.

Slussí zde powěditi o slawnosti, jaká se na tomto poswátném místě koná, jakž nám ji wylíčil nadssenými slowy francouzský poutník Maria Josef Geramb z řádu Trapistů, jenž před několika dwaciti léty přitomen byl slawnosti welikonoční. „O půl noci počali kněží služby Boži zase. Nejsem již mlád, a mnoho jsem prossel, a widěl jsem w mém životě krásné wěci, wssak nemohu se upamatowati, žebych byl skwostnějssího a dojimawějssího pohledu swědkem bywal, jakož onen byl, jenž mi chrám swatého hrobu této noci ze soboty na neděli poskytnul. Předstawte sobě, muj drahý příteli, nesmirně welikú a we wssech částkách nadobyčejnou wkusnosti a bohatstwím osswícený koráb, deset tisíc poutníků w nejkrásnějssích ssatech, pochodně w rukou swých; ženy a děti, které plni prostranné chodby, též s pochodněmi w rukou, kteří wssickni o závod poswátné klenby weleslawným Hallelujah naplňují; mezi tím biskupowé, zlatem a drahými kameny poseti, před nimi nosiči kaditelnic, jenž na pochodu wonný dým rozsássejí, za nimi značný počet kněží w bílých, bohatě prossiwarých pluwialích kolem swatého hrobu jdoucích we wssem pořádku, a tak, jakž každému národu wykázáno jest, hymny a chwálozpěwy zřiwajice ke cti toho, jenž swým z mrtwých wstáním nad smrtí zwítězil; předstawte sobě takowý wýjew, a zpočítejte, můžete-li, jaký to dojem na dussi každého

učiniti musí, kdož toho swědkem jest; já jsem při tom zapoměl na bolestný wýjew, který mne málo před tím zarmoutil. Hallelujah jsem pokřikowal unessen rozkossí, jejížto neodolatelné náwaly umírniti nebylo mi lze. Hallelujah, Hallelujah! a welebil jsem Boha milosrdenstwí, jenž kroky moje do Jerusaléma zařídil, a milost mi popřál, radostné pokřikowání mé s hlasy nábožných křesťanů spojiti, kteří toho sstěstí dossli, wítězstwí swého božského Syna na tom místě slawiti, kde tento Syn Boží wítězstwí slawil."

„Na takowou pro srdce sladkou a útěchy plnou noc následuje swětlo nejwětssího wssech dnůw, onoho dne, jejž obzwlásstě způsobil Pán. Byl jsem rozličným službám Božím přítomen, a widěl jsem wssecko, což w lepssích časích Europy nejskwostnějssího sem bylo posláno. Koberce, které chrám zdobily, kříže, swícny, biskupské ornáty, i kněžské, wsse upomínalo na starou nábožnost a na dobrodiní králů. Oltář, jenž krásně wssím ozdoben byl, což slawnostní blesk zwýssiti mohlo, byl u wchodu swatého hrobu wystawěn. Na tomto olláři sloužil ctihodný Pater kwardián w biskupském ornátě mssi swatou. On sám podáwal četným wěřícím a poutníkům, kteří po dwou u wroucí pobožnosti k stolu Páně přistupowali, a skončil služby Boží slawným požehnáním."

„Wečer jako jitro byl stráwen na modlitbách a we swatých radostech; již se dostawila noc, a we chrámu se posud ozýwaly hymny, chwálozpěwy, a obzwlásstě slawné Hallelujah."

Za hrobem Spasitelowým najdeš hrob Josefa z Arimathee, a Nikodema, jenž také we skále

wytesaná jeskyně jest. Dále jest místo, kde stála matka Páně a přitelkyně jeji při ukřižowání, procež zwáno: „Místo tří Marií.“ Nedaleko máš kámen sedého mramoru, as 4 stopy w průměru mající, jenž značí ono místo, kde se byl zjewil p. Jezis Maří-Magdaleně po swém z mrtwých wstání, která ho z počátku za zahradníka mèla, wedle stoji kaple Maří-Magdalenina.

Jedna powèst wyprawuje, že Maria, Matka Boži, po pohřebu swého Syna se ubytowala prozatim u zahradníka Josefa z Arimathee, a tu prý se nejprw pán Jezis Matce swé zjewil. Na tom místě, kde se to stalo, wybudowala se kaple, „kaplou zjewení“ zwaná. Widèti w ni lze tři oltáře, z nichžto hlawní zaswěcen jest nejswětějši Matičce; druhý oltář wěnowán jest památce Jezissowa bičowání; třeti pak kříži jeho, neboť zdeť prý cisařowna sw. Helena nalezené tři kříže dala zkoussseti, aby kříž Páně mezi dwěma druhýma nalezla, o čemž nižeji.

K wýchodu na straně hlawni lodě hrobowého chrámu jest kruchta, jenž činí druhou hlawni část chrámu, opatřena jest třemi welekrásnými mřižowými dweřmi. Obsáhnje prostoru aneb loď, kde jsou modlitebni stolice pro duchowenstwo, a w pozadí o dwa schody powýssenou, jenž jest swatyně (sanctuarium). Kolem táhnou se dwoje postranní chodby. Nižší kruchta opatřena jest malým, wyšší pak welkým oltářem. Tu jsou tři welké stolce, z nichžto prý jeden wěnowán swatému Otci, druhý patriarchowi Carhradskému a třeti patriarchowi Alexandrinskému.

W chodbě w prawo za kruchtou jsou dwoje

schody, jedny wedou na Golgothu, druhé pak dolů do chrámu swaté Heleny, aneb kaply swatého kříže.

Kapla sw. kříže byla z části wtesána do skály, má wssak též kopulu wysokou a klenutou, a opatřena jest třemi okny, kudy denní swětlo dopadá. Jsou w ni dwa oltáře. Tato kapla byla prý z počátku určena za hrobku pro cisařownu Helenu; wssak poněwadž ona w Římě skonala, tamto se také pochowala. Z těch dwou oltářů jest ji jeden zaswěcen, druhý pak ke cti kajícího lotra.

Z té kaply sestupuje se po 13 w skále wytesaných stupních do kaply „Nalezení sw. kříže.“ Než se wssak k schodům dokročí, znamenati lze w lewo w stěně w kamenu wytesaný wýklenek, kde se cisařowna Helena modlila, an dělnici rum odklízeli, pátrajíce po dřewě sw. kříže.

Cisařowna Helena, matka Konstantina Welikého, podnikla totiž u wysokém stáří r. 326 cestu do Jerusaléma, aby wzdala Bohu díky za dobrodiní synu swému a swým wnukům prokázaná, a aby místa uctila, která pán Ježiš swou nohou poswětil. Wssak nad miru se proto zarmoutila při tom pomýšlení, že prawý kříž Páně kdesi pod zemí ukryt leżeti musí. Ona se tázala nejstarších mezi křesťany a pohany, kdeby se měl hledati. Nikdo nemohl určitě říci kde; wssak wšickni se shodowali w tom, že na Golgothě někde leżeti musí.

Na této hoře wystawěl w druhém století cisař Hadrián ze zášti proti křesťanům chrám Jupiterův a Wenušin. Byli sice chrámowé tito na rozkaz Konstantinův rozkotáni, než posud leżela

celá spoustá na tom místě. Tuto dala sw. cisařowna mèssťany Jerusalémskými a žoldnéři swými odkliditi, a potom pilně w zemi hledati. Po dlouhém pátrání nalezli tři kříže stejné wýssky, a nedaleko také tabulku s nápisem Pilátowým. Ponèwadž se také newědělo, který z těchto tří křížů prawý jest, jal se wroucně modliti sw. Makarius, tenkrátní biskup Jerusalémský, aby totiž bylo Církwi zjeweno, který z nich prawý kříž jest, ihned také kázal odnésti wssechny tři kříže k nemocné paní na smrt, aby se ji jimi dotknuli. Dotknuwsse se ji prwním a druhým, nijakého účinku nepozorowali na umírající. Sotwa pak přiložili kříž třeti, již otewřela oči téměř w posledním tažení ležící paní, a úplně zdrawou se pocítila, wstala, procházela se jako zdrawá a welebila Boha.

Jesstě jinou zkoussku podnikli o prawosti kříže před wesskerým Jerusalémem. Dotkli se totiž křížem mrtwého, a tento ihned jako druhý Lazar aneb onen mládenec z Naimu se wzchopil, a když mu rozwázali obwazky, procházel se mezi užasslým zástupem.

Tento nalezený kříž, na němž pněl oprawdu pán Ježíš, byl potom rozdělen na dwa díly, a poslala z něho sw. Helena díl jeden swému synu Konstantinowi, který drahý tento poklad zase dělil, a jednu polowici poslal papeži do Říma, druhou ale pro sebe w Carhradě podržew. Díl druhý a wětssí, jenž w Jerusalémě ostal, dal do stříbra zadělati, a w chrámu zwlásstě wystaweném uložiti, jenž byl proto nazwán: „Chrám sw. hrobu aneb wzkříšení Páně," ponèwadž we rozsáhlosti nejenom místo, kde byl Ježíš ukřižo-

wán, nébrž i místo jeho odpočinutí zahrnowal, o němž bylo zhora řečeno.

As 300 let později (r. 614 aneb 615) za panowání řeckého císaře Heraklia wtrhli Perssané s králem swým Chosrou do Palestiny, dobyli Jerusalém, a odwlekli mnoho tisíc křesťanů, pak i patriarchu Zachariásse, ano i swatý kříž s sebou, kterýž patriarcha do bedny zawřel a zapečetil. Posstěstilo se teprw po 14 létech císařowi Herakliowi Perssany přemoci, a při uzawřeném míru byli zajatí křesťané, co jich posud žilo, jakož i onen swatý kříž nazpět požádán, a w skutku nawrácen. Patriarcha Zachariáš, který spolu na swobodu se dostal, ohledal bednu a nalezl s udiwením, že pečetě swého chrámu posud neporussený zustaly, že tedy bedna nebyla od nepřítele otewřína. Císař uzawřel, že sám swatý kříž na patřičné místo donese. Odložiw swůj korunkowý wínek, ssarlatowý plássť, a střewice, a wssecky oznaky panownické moci, wyměniw swůj od klenotu a drahých kamenu se třpítící oděw za ssat poutnický, nesl bos a w hluboké pokoře kříž poswátný wzhůru na Golgothu, a w chrámě odewzdal ho patriarchowi, jenž jej po wykonané bohoslužbě w místo swé uložil. Památka toho dne slawí se pod jménem: „Powýssení sw. kříže“ 14. září, jakož Nalezení sw. kříže 3. kwětna.

Také dlužno připomenouti, že na blízku Golgothy se nalezá kapla zaswěcená Obětowání Isákowu. Po 22 stupních sestupuje se do ní. Uprostřed jest w podlaze mramorowý kámen, poněkud zapusstěný, značící to místo, kde Isák stál, když jej byl otec Abraham obětowal. Několik kročeju od

kaply chowá se nizká oliwa pro památku, že tu stál onen skopec, jehož Abraham namisto syna swého byl obětowal.

Kdož tak mnohé a weliké památky pro wesskeré pokolení nejdůležitějssí na mysli rozwáží, které se tuto na hoře Golgothě pod krowem ohromných budow chowají, nediwí se tomu čítaje, jak znamenití mužowé welikým nadssením na kolena tuto padali, a w prachu nicoty se hluboce před hrobem swého Spasitele kořili, čehož na důkaz uwodíme tuto jesstě z cestopisu z Paříže do Jerusaléma znamenitého Chateaubrianda: „Kdybych měl city wypowěditi, které se mne zmocnili, an jsem toto poswátné místo nawsstiwil, musím se přiznati, že jsem z množstwí mysslének, které na mého ducha dolehaly, žádnou zwlásst pojmouti s to nebyl. Bezmála půl hodiny jsem trwal na kolenou, upíraje nepohnutě zrak na kámen. Hluboký cit slaboty mé bylo wsse, co se pamatuji, že jsem pojímal.“

Dějí pak se tuto wěci také, které nemile se dotýkají srdcí katolických, nač sobě nemálo stěžují nábožní poutníci. Nadřečený Geramb takto napsal mezi jiným:

„Turci, jak jsem wám již w jednom listu oznámil, mají klíče k chrámu božího hrobu, a prodáwají křesťanům dowolení do něho wejíti. Mezi těmito čtrnácti dny (welikonočními) drží jich deset neb dwanáct stráž u dwéří. Což jedni nedbale na pohowce odpočíwají, a kouří, jsou jiní na stráži ozbrojeni bičíky, které nad hlawami poutníků otáčejí, a jimiž někdy zkrwácejí ty, jenž bezplatně do nitra wjíti usilují. Tento truchliwý pohled často

se mým očim přihází, a nikdy jinak jak poprvé bolestně. Tajiti před wámi nechceme, že w dawu, jenž se wali do chrámu, také nalézají se lodnici řečti, surowi, newzdělaní a urputní lidé, kterých třeba na uzdě držeti, jinak by nebylo možné, bohoslužby, jak se střídawě od rozličných národuw konati musí, klidně a důstojně konati. Tolikero násilnictwí, ať neřku ukrutenství, k zachowání řádu upotřebených prostředku, rameno Turkowo, jenž se nad hlawou křesťana snášší, jehož celé prowinění se zakládá we welké nedočkawosti, již doraziti ku hrobu Spasitelowu, toť jest, jež naplňuje mne zármutkem, trápí a kormouti srdce mé."

„Když jsem se předwčírem z chrámu wracel, byla duše má tím, co jsem spatřil, tak dojata, že jsem w sobě potřebu pocitil, útěchy a úlewy u jednoho z nassich dobrých kněží hledati. Zdělil jsem mu, co mne sužowalo. Ach, řekl mi, pozweda zrak k nebesům, hříchem zhřešil Jerusalém, protož nestálý učiněn jest ... Wydal mne Pán w ruku, z níž nebudu moci powstati (Pláč. Jer. 1, 8, 12). Wšak nemylme se, ctihodný Otče, pokračowal dále, a nehledejme nikde jinde, nežli w těch od křesťanů, obzwláště w swaté zemi spáchaných hříchách, příčinu neštěstí, že tato swatá místa w rukou nepřátel Christowých se nalézají. Tito jsou ty nástroje, kterými Buh nasse neprawosti a náš newděk kárá." Potom wytknul hlawní tahy chowání-se křesťanů w těch létech, které po jejich witězství následowaly atd."

„Nemohl jsem jinak, leč dobrému Otci přiswědčiti. Wlastníma očima jsem mnohem truchliwějšší wěci pozorowal, než ty byly, které on mi

wykládal, wěci, jejichžto okolnosti wyprawowati, neosměli se péro moje; sserednou smissenínu powěrečných zwyků a swatých obřadu, křepčením, kwilením a diwým pokřikem prowázené, čehož pouhé pomýsslení úžasem naplňuje. Buď Bohu dík! neměli w tom katolici žádného účastenstwí. Řekowé a Armenowé jediní přítomni byli."

„Nemilo pro katoliky také to jest, že se někdy welikonoční čas s rozkolníky těmi stýká, jakož se letos přihodilo. Býwá tenkráte shon lidu náramný, že nezřídka se tam lidi utlačují. Také nemohou tenkráte rozličné obřady touž pořádnosti a důstojnosti konány býti, nebok nemožno wssem nepříležitostem a wssem nehodám se wyhnouti. Toto pak nutno podotknouti, že wzdor nesmírnému sběhu cizinců z Morei, z Archipelagu, z Carhradu, z Ruska, Armenie, Natolie, Egyptu, Syrie atd., nikdy se o dost malé krádeži neslýchá, může se také s jistotou twrditi, že uprostřed tolika poutníků ty nejdražssí wěci zcela w bezpeči ostáwají." Tolik nábožný poutník Geramb.

O budowy nade Božím hrobem děli se oprawdu rozličné křesťanské Církwe, wssak tak, že každá užíwá wýhradně swých míst, a že duchowenstwo bohoslužbu tuto konající také swé zwlásstní komnaty má. Katolíkům, zastoupeným Frantisskány, náleží Boží hrob, kámen pomazání Ježíssowa, kapla přibíjení jeho na kříž, kapla zjewení a nalezení sw. kříže.

Řekowé mají kaplu potupy, sw. Longina, uwězení Ježísse, kaplu Adamowu, postawení sw. kříže a kruchtu chrámowou, kde obyčejně slawíwají bohoslužby swé.

Armenowé jsou w držení kaply Oděwu dělení, kaply sw. Heleny a hrobu Josefa z Arimathee.

Koptowé jsou w Magdalenské kaple.

Mimo to mají i jiní rozkolníci, jako Nestoriané aneb Jakobité, Abysinssti, Georginssti a Maronité w klenbách a koutech chrámu Božího hrobu zwlásstní místa pro swé bohoslužby.

Katolíci počínají swé bohoslužby již o dwou hodinách w noci. Službu konající kněží potrwají tu obyčejně po tři měsíce, a neopousstějí ji, až jinými se wystřídali z klássterů z města. Z Frantisskánů koná pojednou dewět neb deset denní bohoslužby. Chceli wssak některý déle we službě potrwati, s dowolením přednosty může.

Welká studně, jenž se tam nachází, wssem kněžím a jich lidu společná jest.

Přidati dlužno o zázraku, jenž se tuto kdy's stal w noci na neděli wzkříssení Páně. Dějepisec Eusebius wyprawuje nám následující příběh: „Když ondy wěřící w Jerusalémě dle nábožného zwyku starožitného tu noc na wzkříssení Páně pobožnou slawnosti stráwili, znamenali jáhnowé, že jim w swítilnách na oleji scházelo. Lid, jemuž slussná slawnost na srdci ležela, zarazil se proto nemálo; než biskup Jerusalémský Narcissus (jenž žil okolo roku 190), klidně se chowaje, rozkázal těm, jenž obstaráwání lamp na péči měli, aby z té blízké studně wody přinesli. On se nad wodou pomodlil, a rozkázal naplniti lampy tou donessenou wodou silně duwěřuje we wssemohoucnost boží. A hle, diw diwoucí! woda se proměnila w olej. Za času Eusebia chowali prý mnozí Jerusalémsti wěřící něco z toho oleje.

Slawnoſt welikonoční hned z počátku Cirkwe ſwaté ſe ſlawně wykonáwala, a to ſice po ſſeſt dni trwajic, kdežto ſe nepracowalo, jen bohoſlužby ſe konaly, a jiné radowánky ſtrojiwaly. Pozdèji ſlawili ſe jen dwa nejprwnèjſſí dnowé, nedèle totiž a pondèlí, jak až podnes ſe dèje. — Iſraelité ſlawili welikonoční ſwátky čtnáctý den po nowoměſici březnowém. Podlé nich zprawowaly ſe některé Cirkwe wýchodní a ſlawily na týž den wzkřiſſení Páně, byť i na den wſſední čtnáctý den padl. W Rimě pak a na celém západě ſlawiwalo ſe toto tajemſtwí toliko w nedèli, jenž padá po čtnáctém dnu po nowoměſici březnowém. Na ſněmu Nicejſkém r. 325 byla ohledem na tuto ſlawnoſt jednota zawedena, a uzawřino, aby proto, poněwadž pán Ježiš na prwní den w týdně z mrtwých wſtal, také ſlawnoſt welikonoční toliko w nedèli, jenž následuje na den čtnáctý nowoměſice, konána byla. Tim obyčej tento powſſechným ſe w Cirkwi ſtal.

Ježiſ ſlawnoſt tato zajiſté welkou ſlawnoſti, w niž wſſechno účaſtenſtwí béře jak ſtarí tak mladí. Komu tuto nenapadají ihned posud rozdáwání králíc (welikonočních wajec). Ode mnoha ſtoletí poſilali ſobě náboženſtwí křeſťané na znamení radoſti nad z mrtwých wſtánim Ježiſſe w čas welikonoční na čerwenо barwené wajičko. Puwod takowého zwyku prý tento jeſt: Jakož dèjepiſec Elius Lampridius wyprawuje, ſnesla prý, když ſe narodil Markus Aurelius Sewerus 205 po Chriſtu, jeho matce kwočna čerwené wajičko. — Polekaná pohanſká matka otázala ſe na wýznam této neobyčejné událoſti jiſtého čaroděje, který prý ta-

kowou dal odpowěď, že její noworozený synáček později za římského císaře zwolen bude. Matka tato zamlčela s některými důwěrnými přátely toto tajemstwí až do té doby, když syn její skutečně r. 224 za římského císaře zwolen byl. Poněwadž zároweň tento císař dobrým mocnářem byl, počal toho času mezi pohany ten zwyk, posílati sobě čerwené wajíčko namísto želání aneb přání. Křesťané také použili toho w čas welikonoční, aby sobě wajíčkem přání swoje wzájemně pro z mrtwých wstání Christa Pána wyslowili. Tudyž až dodnes trwá podělowání barwenými wejcemi w slawnost welikonoční.

Hlawa ssestá.

Pulowání Christa Pána po jeho z mrtwých wstání.

§. 59.

Z mrtwých powstalý Ježíš zjewuje se přítelkyním swým.

(Mat. 28, 1—15, Mar. 16, 1—11, Luk. 24, 1—12, Jan 20, 1—18.)

Když chladná země nejdražssí klenot w lůně swém uplakaným zrakům wěrných dussí byla ukryla, tu objewila se něžnost lásky a obětiwost wíry a odhodlanost poswátného zápalu zwlásstě w pohlawí ženském nejskwěleji. Jesstě neswítalo, a již budila Maria Magdalena družky swé, byla jí zajisté noc delssí, než jindy, jakož se jí zdála cesta

k hrobu nekonečná. A diw tomu, že teprw na cestě napadla jim otázka: „Kdo nám odwali kámen od dweří hrobowých?“ Než přissedsse k hrobu znamenaly, že byl kámen odwalený.

Musíme sí tu připomenouti prawý způsob tohoto hrobu. Byl totiž we skále wytesaný, swrchu otewřený. Bylatě wlastně jeskyně neb krypta, kam se položilo tělo, aniž se pak hlínou zahazowalo, a do ní sestupowalo se po schodech. Otwor neb wchod byl welký, a tudyž i kámen, jenž kryl hrob, byl sowměrné welikosti, poněkud wětssí, než sám hrob. Ležel-li na hrobě, nebyl zdaleka pozorowán. Když jej wssak anjel zdwihl, a na stranu postawil, mohl od těch, jenž od města se k hrobu blížily, widín býti we své ssirokosti. Pohled na postawený kámen musíl ženy zaraziti. Noc se swým prawem, klidná samota, blízkost hrobu, to wsse snadno slabssí pokolení poděsiti mohlo. Mari-Magdaleninu lásku wssak nic nepolekalo, ani widění anjelské, jedině to pomyssleni, nejpatřiti tu wice božského mistra swého ostatky poswátné, jimž posledni službu prokázati žádostiwa byla. Wssak, čiň co čiň, nebyla Mari-Magdalena s to, aby swým neohrazeným chowáním druhým ženám myssli dodala, coby s ní až ku hrobu dokročili. Wice nemohla na nich wymoci, leč že čekaly, až by ona sama popatřila, jak to o tu wěc stoji, a až by se nawrátila, a jich o wssem zprawila.

Přirozená bázliwost, s níž nám býti nelze, pokud důwěry nepotrácí, zločinem není, a Buh s ní milostiwě showiwá, wssak prwotinek milosti Boži účastniwá se toliko wrouci a welkoduchá láska, w níž bázně není.

Maria Magdalena blížila se, an měsic wsse oswěcowal, k hrobu. Anjel, jenž byl rozplassil strážné, nezjewil se ji poprwé. Ona přirazila až k samému hrobu, a nespatřiwssi tam drahou mrtwolu Páně, užasla, domniwajic se, že ji někdo w noci odnesl. Newěděla ubohá, co si počiti. To jedině napadlo ji, aby rychle k Petrowi a Janowi zaběhla, a tam se snad dowěděla, co a jak se to mohlo státi. Tedy nawrátiwssi se w okámžení k swým drahým družicem, zprawila jich několika slowy o wssem. Tyto nepochybně domů ihned se nawrátiły, ona pak zaměřila tam, kde byl Petr a Jan, takto jich oslowic: „Wzali Pána z hrobu, a newime, kde ho położili.“ Ihned wzchopili se Petr a Jan, a spěchali obadwa spolu. Swatý Jan, co mladssí a w běhu rychlejssí, předběhl starssího Petra, a dopadl dříwe k hrobu, a nachýliw se uzřel prostěradla położená, ale newessel. Tedy přissel Simon Petr, jda za nim, a wssel do hrobu, a uzřel prostěradla położená a rouchu, kteráž byla na hlawě jeho, ne s prostěradly położenou, nébrž ozwlásssť na jednom místě swinutou.

Stalo se snad z obzwlásssťni uctiwosti, že anjelé rouchu tuto swinuli, a o sobě uložili. Bylo toto spolu také na swědectwi, že tělo Christowo nebylo ukradeno, neboť zajisté nikdo by si nebyl w noci takowou práci wzal, aby rouchu swinul, a uložil na stranu.

Po sw. Petrowi wessel do hrobu teprw sw. Jan, a uzřel a uwěřil, neboť prý, jak sám o sobě byl napsal, neznali písma, že měl z mrtwých wstáti. On bezpochyby za prawdu držel, co Ma-

ří-Magdalena prawila, že tělo někdo ukradl. Takowých tedy nám swědků bylo třeba, jenž byli spěšní k widění, než zpozdili k uwěření, aby byla wira naſſe pewná a nezwratná.

Maří-Magdalena neodeſſla s Apoſtoly, a nenawrátila ſe wíce k družicem ſwým, nemohouc opuſtiti miſto, jež přijalo drahého mistra jejího, a kdež poſud doufala jej najíti. Než wſſecko ji opouſſtí, wſſeliká naděje mizí, a nezbývá ji nic jiného, než pláč, neb prawí ſwatý ewangeliſta: „Maria pak ſtála wenku u hrobu plačic.“ Když pak poplakala, naklonila ſe, a nahlédla do hrobu, a uzřela dwa anjely w bílém rouſſe, jednoho u hlawy a druhého u nohou, kdež bylo položeno tělo Jeziſſowo. Tito ji oſlowili: „Ženo, co pláčeš? Dí jim ona: Wzali Pána mého, a newím, kam ho položili?“

Anjelé Boží, kteří byli ſlužebníci Chriſtowi, a wyſláni, aby oſtřihali hrobu, ihned ſe zjewili, ihned zaſe zmizeli, jakž byli uznali proſpěſſnéji ú-myſlům ſwého Pána a mistra.

Aihle, jaká to byla žena naſſe Maří-Magdalena! Která by ſe nebyla zalekla, ſpatříc u témž místě, kde nic nebylo, okamžikem dwa anjely? Wſſak Maří Magdalena neužaſne nad widěním neuhádaným, aniž přiwětiwoſt jejich ji mate. Ona jich widí, ſlyſſí, a odpowídá jim tak klidně, jakoby měla s ſebou milé družice ſwé. Ona jich poſlouchá a mluwí s nimi jen proto, aby z nich zwěděla, kdež její miláček p. Jeziš jeſt, hotowa jſouc, anjely opuſtiti pro zahradníka, z něhož doufá ſe wyptati, kamž zloději položili tělo ji nade wſſecko nejdražſſí.

**

Když pak ten domněly zahradník po rozmluwě krátké dal se poznati, zawolaw ji jménem Maria, tu obrátiwssi se řekla jemu: Rabboni, jež se wykládá: mistře! a padla k nohoum jeho, aby je objala. Nedal se ji wssak mistr obejmouti řka: „Nedotýkej se mne, neb jsem jesstě newstoupil k Otci swému, a k Otci wassemu, k Bohu swému, a k Boha wassemu.“

Příčina, pro kterou náš Spasitel Marii Magdalenskou ihned zase opustil, byla snad tato, ponèwadž nèkteří welmi zarmouceni byli, majíce jej za mrtwého a za ukradeného. Pán Ježiš tedy zamýsslel, aby Magdalena, která jich do takowého bludného dumnění byla zawedla, jich zase z nèho wywedla, zwěstujíc jim, že Pán z mrtwých wstal. Awssak přece ji přináleží ta čest, že prwní byla ona, jenž z mrtwých wstání swého mistra a Boha zwěstowala druhým wssem. Apostolé ji to newěřili, ač prwní pochybowání její ihned za prawdu wzali. O jak twrdé jest srdce lidské k uwěření wssemu tomu, co zjewení boží jest! Bájky a jiné ledajaké domněnky lidské přijímají se za prawdu, a dojímají nás, než prawdy Boží, diwy jeho wssemocnosti, od těch, jenž jich swýma očima pozorowali a na swé uši slyssěli, wyprawowané, nejsou s to, aby zarputilou mysl lidskou překonaly, a ji slawnému jhu swaté wiry podrobily.

Jak ze slow sw. Lukásse pozorowati, byly krom Marí-Magdaleny a jejích družic také jiné ženy ku hrobu spěchaly. Tyto již w pátek připrawily drahých mastí, co družina Magdalenina teprw na wečer w sobotu učinila.

Tato druhá družina přissla k hrobu prwní

den po sobotě welmi ráno, a nezalekly se, uzřewsse kámen odwalený. Měly tyto ženy tolik odwahy, že i do hrobu sestoupily, aby tam nejswětějssí tělo swého mistra hledaly. Owssem musily se nemálo zaraziti, newidouce ni Ježisse, ni Maři-Magdaleny a družiny její, a upadly do hlubokého zármutku, jakož stojí psáno; wssak nenadále uzřely dwa muže w skwělém rousse podlé sebe státi. Tu se bály, wssak neutekly, nébrž twáře schýlily, aniž trouwaly si pohlednouti na spanilé obličeje jejich. Wssak neobyčejná musila býti radost jejich, když byly zaslechly z úst jejich, že mistr žije, že skutečně z mrtwých wstal. Anjelé bawili tyto ženy déle, připomínajíce jim, kterakže jim mluwil Pán, když byl jesstě w Galilei, že musí býti wydán w ruce hřissných lidí, a býti ukřižowán, a třetího dne že z mrtwých wstane. Ano, ženy tyto rozpomenuly se na slowa jeho, a potom teprw nawrátiwsse se od hrobu zwěstowaly to těm jedenácti i jiným wssechněm. Neměly tyto ženy toho sstěstí, jako Maři-Magdalena, Ježisse samého očitě spatřiti, wssak aspoň s anjely rozmlouwaly déle, a od nich na jeho wýroky připomínány byly, a teď nepochybně u Aposstolů s Maři-Magdalenou se sessly.

Družina Magdalenina dossla hrobu, an již slunce bylo wzesslo. Tyto ženy nadarmo čekaly na swou wůdkyni, která s Joannou o z mrtwých wstání Christa Pána aposstoly přeswědčiti usilowala, a když jim dlouho nepřissla, a již byl den bílý, ubíraly se samy k hrobu, a spatřily z daleka, že hrob otewřen jest. Přiblížiwsse se sestoupily také až do hrobu, a tu zjewil se jim anjel

w podobě krásného mládence w dlouhém bílém rouše. Ten byl, jenž odwalil kámen, a posadil se na něm, a ohromil a rozplašil strážné. Zajisté, kdyby ho nábožné ženy byly shlídly, an sedí na kameni, nebyliby došly hrobu. Proto jich anjel očekáwal w něm, a ač se jim w hrůze té jako strážným nezjewil, nébrž wšelikě nebeské krásy, wnady a něžnosti na sebe wzal, přec se ubohé ženy zalekly tak, že ihned stanuly, a srdce pozbyly, wkročiti dále. Anjel jich ale proto laskawě oslowil takto: „Nebojte se! Ježíše hledáte Nazarethského, ukřižowaného, wstalť jest, není ho tuto, ai místo, kdež jej byli položili. Ale jděte, powězte učenikům, i Petrowi, že wás předejde do Galilee, tam jej uzříte, jakž powěděl sám wám.“

Poněwadž anjel wýslownè sw. Petra jmenowal, muselo to tohoto apoštola, jenž mistra swého byl zapřel, nad miru potěšiti.

Tyto pak ženy chwátaly plny strachu a radosti, aby wše učenikům i Petrowi zwěstowaly. A hle! Ježíš potkal se s nimi řka: „Zdráwy buďte! A ony přistoupiwše chopily se noh jeho, a klaněli se jemu.“ Tyto swaté ženy byly matky apoštolů, Maria totiž a Salome, a ty družky byly Maří-Magdaleniny. Nechtěl jich wice pán Ježíš straššiti, proto neřekl k nim jako před chwíli k Maří-Magdaleně: „Nedotýkejte se mne.“ Musil jich raději obweseliti; proto také prawil k nim: „Nebojte se! Jděte, zwěstujte bratřím mým, ať jdou do Galilee, tam mne uzří.

Tyto ženy byly tedy prwní swědkowé wzkříšení Christa Pána, které byly také od hrobu odesílány k apoštolům w jistém pořádku, aby

jim tu radostnou nowinu zwěstowaly. Nejprw Magdalena, potom Joanna a družice její, a konečně Maria, Jakobowa matka, a Salome, průwodkyně její. Apostolowé znali tyto nábožné ženy, totiž jejich pobožnost, upřímnost, jejich lásku k Pánu Ježíssowi. Ony na cestách péči nosily o ně swým jměním jich podporujíce; tři z nich měli mezi těmito ženami matky své. Nespráwedliwě jednali zajisté, že swědectwí jejich zamítli, an již také dwa z nich sami koiděli hrob prázdný.

Což mohli namítati proti swědectwí tak patrnému? Mohli říci, že řeč těch žen podobá se snu, w němž wšecko smíchánо. Některé z nich widěly Pána, jiné widěly dwa anjely, jiné jednoho. Některé wyřizowaly rozkazy od Pána, jiné zase něco jiného powidaly. Wšak w tom we wšem nejsou žádné protiwy, ze wšeho wyswítá upřímnost, a patrný důkaz, že mezi sebou žádného tajného dorozumění neměly. Přec pak stojí o apostolích napsáno: „I zdála se býti slowa ta před nimi jako bláznowstwí, a newěřili jim (ženám).“

Kdož nechce uwěřiti, pohrdá těmi, kteří wěří, a prawdu oswědčuji. Kdyby byl mohl říci Petr a Jan, kteří u hrobu byli, my jsme také widěli Pána, snadby byli druzí uwěřili; než že ho ženy widěly, to se jim zdá bláznowstwím. Takto podnes děje se, kdo nechce uwěřiti, neuwěří. Předložme newěřícím dowahu tolika welkých mužůw, kteří křesťanské náboženstwí s rozwahou přijali, tolika swatých učitelůw, kteří neprawosti a bludy w učených knihách obojowali, předložme jim wiru, která byla w celém swětě přijata, a wěkem osmnáctera století na nás se dostala; wšemu tomu

postawi jakousi pohrdawou myſl. Řekuou-li k tomu ke wſſemu slowa: Blázni! powěrčiwi! newzdělanci! neoswicenci! budou se domnjwati, že již wſſe wypowěděli, že již tim wſſe zwywraceli, a že zaſe smějí bezpečně w newěře potrwati. O můj Bože! račiž nás takowé hrdoſti zbawiti.

Wſſak jakkoli apoſſtolowé wyprawowánim ſwatých žen pohrdali, přec byli nepokojni; nebo ſtoji dále:

„Tedy Petr wſtaw běžel k hrobu.“

Což pak tam zamýſſlel činiti? On by byl zajiſté rozumněji jednal, kdyby ſi byl rozjimal někde o ſamotě w tichoſti slowa, která mu ſwaté ženy přineſly, a kdyby byl celou dúwěru w ně wložil, a ſe byl rozhodnul pro prawdu tu, že ſkutečně z mrtwých wſtal miſtr, jakož zřetedlně předpowědino, a teď ctihodnými ſwědky potwrzeno bylo. On by byl naſſel poklid w duſſi ſwé, a jeho dowaha byla by druhých za ſebou potáhla. Domnjwá ſe ſnad, an jde k hrobu, že ſpatří anjely nebeſké, aneb Pána ſamého? Než zaſluhuje-li pak jeho myſl, s kterou ſe k hrobu ubirá, takowých miloſti?

„A ſchýliw ſe uzřel proſtěradla.“

Když tedy doſſel ſw. Petr až ku hrobu, rozproſtřel ſe na zemi, aby lépe pozorowati mohl, diwaje ſe ſpuſſtěnou hlawou do něho.

Widěl to, co ponejprw tam ſpatřil, totiž hrob prázdný a proſtěradla ſwinutá, a tok doſti bylo, aby uwěřil. Jeſtli ſw. Petr wice dúwodů hledal, tu ſe owſſem ſklamal. Newěrci podnes hledaji nowých dúkazúw nepřijimajice těch, které ſe jim poſkytuji.

I odssel diwě se sám u sebe, co se to stalo."

Awssak nebylo u Petra na tom dosti, že se diwil, měl uwěřiti; než toto podiwení přiwedlo ho blížeji k wíře, až konečně uwěřil.

„Když pak ženy odessly, ai někteří ze strážných přissli do města, a oznámili knížatum kněžským, co se bylo stalo. Kteřížto shromáždiwsse se se starssími, a uradiwsse se dali mnoho peněz wojákum řkouce: Prawte, že učenici jeho přissli w noci, a ukradli jej, když jsme my spali."

Nebylo dříwe, než po wýchodu slunce, když již se Maria, Jakobowa matka, a Salome do města nawrátily, když se dostawili wojáci, kteří se rozutíkali, strachujíce se, že trestu hodné město při tom zemětřesení rozkotáno jest. Na jejich prwní wýpowěď swolala se radda, kamž bezpochyby byli předwoláni a wyslýcháni. Tak byla zajisté poslední milost pro Židy. Teď mají důkaz, že Messiáš jest, což od něho žádali. Swědkowé jsou toho jejich na stráž postawení wojáci. Podlé wýroku Židů měl pán Ježíš říci, že po třech dnech z mrtwých wstane, nemohou teď o tom pochybowati dle wýpowědi swědků takowých. O jaké to sstěstí, jaká útěcha pro upřímé a rozssafné srdce, wssak jaké zoufání pro podwodné a žárliwé dusse!

Židé pak, kteří tolik swětla zawrhli, zawírají oči také před tímto swětlem. Oni zamítají wzdor wsselikým náhnětkům swědomí prawdiwou událost, o níž w srdci přeswědčeni jsou. Oni wynakládají teď wssecku moc a dowahu, aby zjednali báchorce, kteréž jsou strůjcowé, prawdiwost a wíru.

Zdali wiře podobno, aby lidské srdce tak osskliwého klamu schopno bylo? Wssak kacířstwo nám toho w Církwi nassi wíce než jednou smutné dalo důkazy. O jak nebezpečno tedy, prwním milostem Ducha swatého, zwlásstě u wěcech swaté wíry odpírati!

Radda se shromáždila. Mohli říci lidu, že se omýlili, že ho totiž drželi za swudce národu, a aby se o tom jak náleží přeswědčili, že dali obsaditi hrob jeho, ale že w prawdě z mrtwých wstal, že wíce žádné pochyby o tom, že wesskeren Israel musí jej uznati za krále, za Syna Božího. Zkrátka lépe byloby býwalo, přiznati se k wině swé a k milosrdenstwí jeho se utíkati. Než upřímné wyznání winy swé jestiť cosi přetěžkého a na swětě přewzácného, a snad se posud nikdy na náčelnících stran takowého nedočkalo. Což tedy učinila radda židowská? Poněwadž již uwykla, nejsserednějssí zločiny páchati, aniž se rozpakujíc, jako k. p. učeníka penězy k newěrnosti přilákala, bylo jí na snadu, swědectwí strážných porussiti. A tak tuto potwrdilo se, že tomu nezdá se žádný prostředek dosti sspatným, kdož již byl hluboko do neprawosti zabřednul, neb stud náwratu brání.

Lakomstwí bylo jedno z neprawostí kněží a farizeů, kteří byli uwykli swé hlasy zaprodáwati, než jiných zase sobě kupowati. Když pak se jednalo o to, z weliké tísni se wyplésti, tu owssem jedna wásseň musila ustoupiti druhé. O proklatý mamon, jak mnoho již zlého způsobil na swětě! Běda tomu, kdo dáwá peníze, aby jiných do neprawostí lákal! Běda tomu, kdož je přijímá, aby se účastnil w neprawostech cizých.

Prozřetelnoſt božſká ſtawí časem ſwatou prawdu w takowou ſwětloſt, že welmi těžko bywá nepřátelům ji zatemniti. Želeli toho nejwyššſí kněží nejednou, že kdy hrob ſtráži obſtawiti dali. Kdyby tam ſtrážných nebyli poſtawili, mohli ſměle lháti. Těla Chriſtowa wice w hrobě nebylo, bylatě tedy wěc ſnadná, říci, že ho učenici ukradli. Co ſi ale teď počneme ſe ſtrážnými? Měli říci, že byla ſtráž odehnána, to čelilo proti cti wojenſké. Měli říci, že ſpali, tof jeſt nade wſſecko ſměſſné. A tak jim namluwili! O rady lidſké, kterak zaſlepené bywáte proti radám božím!

„A oni wzawſſe penize učinili, jakž naučeni byli. I rozhlášſeno jeſt ſlowo to u Židů až do dneſſního dne.“

Není báchorky tak ničemné, aby nenaſſla lidi, kteří ji uwěří, zwlášſtě podporuje-li neſſlechetnoſt, aneb ſlouží-li za pokrm nenáklonoſti, kterou chowáme proti někomu. Aby ſe tomu uwěřilo, že jejich mistr z mrtwých wſtal, wyſſli ſi učenici w noci, aby odneſli jeho tělo. Jak to možné? Dyť tam byla ſtráž. Co ſtrážní uſnuli? Wſſickni? Kdyby také byli chtěli odnéſti tělo, muſili miti k tomu wice lidi, neb přetěžký kámen muſil ſe odwaliti, a to ſe nemohlo bez hluku ſtáti. Což pak nižádný ze ſtrážních neprocitnul? Nikdo! Co tedy maji za ſwědky pro to, že ho ſkutečně apoſtolé odneſli? Strážní tak prawí, zajiſté newědí, co prawí. Jaká to poſſetiloſt, nám ſtawěti ſwědky, kteří ſpali. Muželi ſe takowému ſwědectwí wíry přikládati?

Že plihá byla báchorka, tim doſwědčili Židé doſti, ponéwadž netreſtali oſpalých ſwědkuw. Kam

se poděla horliwost kněží? Oni se obáwali, že učenici Ježissowi mrtwolu jeho wezmou, a že toto ukradení příležitost zadá k mnohému horssímu bludu, než předesslé bludy byly. Aby takowé hrozné prowinění zamezili, postawili strážné k hrobu, wssak s prowiněním strážných se wsse uskutečnilo, čehož se obáwali, a to má ostati bez pokuty? Kdo wí, zdali nebyli od aposstolů podplaceni? a přece se nestihali, newyssetřowali, aniž trestali; a co jesstě podiwnějssí, ponechali se, aby swou winu mezi lidem roztrussowali. Oprawdu welkou míru hlouposti musili wssickni míti, jenž tomu uwěřili, a nepochopili, že nemluwí nic jiného, než co jim w ústa bylo wloženo.

I sami aposstolowé wywrátili bezpečnosti žiwota směssnou báchorku tu. Jestli to diwno, že se nestihali nedbali wojáci, mnohem diwnějssí to jest, že ani ti se nepohánějí k soudu, kteří ho prý ukradli. Jak! přátelé Galilejssti, učenici jeho, opowážili se weřejné pečetě porussiti, mrtwé tělo wzíti, a po takowém ohawném skutku nerozutíkali se, a jsou pokojni ničeho se nestrachujíce; a co nepochopitelno jest; že takowý náramný zločin se netrestá, aniž se wyssetřuje. Proč pak od nich nepožadují mrtwolu nazpět? Proč ji nehledají? Proč se nepoptáwají po ní? Kněží Jerusalémssti jewí welikou mírnost a trpěliwost a showiwawost! Wssak tyto ctnosti nebýwaly jim wlastní, zwlásstě té doby. Uwěřili-li Židé takowé báchorce, nedá se blud tento jinému, leč jejich possetilosti, lehkowěrnosti aneb raději nepřátelské zássti proti Bohu a Christu jeho přičítati.

---

§. 60.

Z mrtwých powstalý pán Ježiš ubírá se do Emausu.

(Mar. 16, 12, 13, Luk. 24, 13, 35.)

Posud nebyli apoſſtolowé ſrdcem uchyſtáni na zjewení ſe jim z mrtwých powſtalého miſtra ſwého; neboť ſpolečnoſt newěřicích dokonce není ſchopna přijeti náwſſtěwu Spaſitele ſwého, a hádky, které mezi nimi ſe ſtrhly, pokalily myſl k poſlouchání jeho ſwatého učení. Wíra ſice již na wyprawowání žen o jeho z mrtwých wſtání ſe počínala w ſrdcích jejich křiſiti, wſſak byla poſud ſlabá. Dwa z toho ſpolku učeníků Páně odloučili ſe, jak ſtojí pſáno:

„A ai, dwa z nich ſſli toho dne do měſtečka, kteréž bylo wzdálené od Jeruſaléma honů ſſedeſáte, t. j. as tři hodiny ceſty k ſeweru, jménem Emaus.“

Tito dwa přátelé jenž ſe wzdálili hluku ſwětſkého a pochybnoſti ſpolečnoſti celé, kráčeli ſpolem, aby ſi mohli pokojně a podlé ſrdce ſwého pohowořiti o božſkých wěcech, a hle w tom ſtawu měli náwſſtěwu božſkého wítěze nad ſmrtí. Neboť

„A ti rozmlouwali weſpolek o těch wſſech wěcech, kteréž ſe byly udály. I ſtalo ſe, když rozmlouwali, a ſebe ſe dotazowali, že i Ježiš přiblížiw ſe ſſel s nimi.“

Kdyby byly naſſe howory na beſedách i o wěcech náboženſtwí naſſeho, o pobožnoſtech naſſich, o proſtředcích, jakými by ſe daly tyto zwelebiti,

o zásluhách o wíru a pobožnosť zaslouzilých osob, o knihách cestu ku králowstwí nebeskému jasně a přijemně ukazujících, o pokrocích naší swaté Církwe a wssech swatých prawd jejich: zajisté žeby k takowým besedám i sám pán Ježíš w newiditelném způsobu se přidružil, a cestu tuto, kterou mysl náboženská po niwách poswátných koná, s námi milerád wykonáwal, ač bychom jej očima tělesnýma nepozorowali, jako učenici dwa, o nichž stojí:

„Ale oči jejich byly držány, aby ho nepoznaly."

Pán Ježíš se ukázal jejich očím, jako oni si jej předstawowali, to jest, s takými tahy, které mu byly newlastní. Učenici nebyli posud dostatečně uchystáni, aneb udůstojněni, aby pána Ježíše w tom stawu nowém poznali. Oni ho drželi za jiného, a p. Ježíš pozwolil blud ten k poučení jich. Wšak pozorliwosť, láska a chtiwosť, s kterou jej poslouchali, zjednala jim toho štěstí, jehož se nenadáli. A takto podnes činiwá nebeský mistr náš, wždy zařizuje proud milosti swých dle uspořádanosti srdcí našich.

„I řekl k nim: Které jsou to řeči, jež rozmlouwáte wespolek jdouce, a jste smutní?

Den slawný wzkříšení Páně, a zármutek, to owšem se nedobře k sobě hodí. Wšak zármutek proto naplnil srdce jejich, poněwadž newěřili, že skutečně z mrtwých wstal Spasitel, jakož podnes děje se nám, že smutní bywáme, poněwadž o swatých prawdách málo rozjímáme. Ano kdykoli zarmouceni bywáme, a Spasitel náš laskawý otázal se nás: Které jsou ty myšlénky, které máte? Upřímná odpowěď wynesla by na světlo samé wěci

swětské. Tu jeden má stratu na swém statku, tu jiný byl na cti uražen, tu třetí w naději sklamán, wšickni tito plnou míru swětských starostí w hlawě nosí, a tudyž se stáwá, že se rmouti. Kdyby pak se wice s Bohem a jeho swatým náboženstwím bawili, i w bídě, w nouzi a nahotě radowali by se, a sloužili by Pánu Bohu swému s weselou twáří.

„A odpowěděw jeden, kterémuž jméno Kleofáš, řekl jemu: Ty sám jsi příchozí do Jerusaléma, a nepoznal jsi, které wěci staly se w něm těchto dnů?“

Kdožby se nepodiwil dobrotě pána Ježíše, jenž připustil, aby tak swobodně s nim kdo mluwiti směl. Takowá odpowěď nebyla mu milá, a on chtěl, aby mu Kleofáš wyswětlil prawý základ swého smýšlení, což on ihned učinil dále prawě takto:

„I řekl: O Ježíssowi Nazarethském, jenž byl muž, prorok, mocný w skutku i w řeči před Bohem i přede wším lidem.“ Tatě byla zajisté welmi slabá wira, která Christa prorokem nazýwá. Wšak Kleofáš pokračuje dále:

„A kterak jej wydali nejwyšší kněží a knížata nasse na odsouzení k smrti, a ukřižowali jej. My pak jsme nadáli se, žeby on měl wykoupiti lid israelský.“ Není tu toliko slabá wiry, nébrž i naděje jest pochybná a wrtkawá. „Ale nyni tomu wšemu třetí den jest, jakž se toto stalo.“

Kleofáš newyswětluje swou wlastní wiru. On si netroufá říci: Tento mocný w skutku a w řeči předpowěděl, že třetího dne z mrtwých wstane. On se snad obáwal, že se ten cizinec takowé

wýpowědi wyſměje. Proto zamlčel také přiběh i w tom, co přikládá: „Ale i ženy některé z naſſich ſtraſſily nás, které přede dnem byly u hrobu, a nenalezſſe těla jeho přiſſly prawice, že také zjewení anjelſké widěly, kteřížto prawí, že jeſt živ. I odeſſli někteří z naſſich k hrobu, a nalezli tak, jak ženy prawily, ale jeho nenalezli.

Z tohoto celého wyprawowáni wyſwitá nejen toliko zjewná newěra, nébrž i patrné prawdy překrucowáni. Kleofáš prawí ſice, že ti, kteří u hrobu byli, Jeżiſſe živého newiděli, on ale zamlčuje, že ženy prawily, že ho widěly. On prawí ſice, že byly ženy přede dnem k hrobu přiſſly, on pak zamlčuje, že jiné po wýchodu ſlunce tam byly, a že Jeżiſſe též živého ſpatřily. Když prawí, že jich ſwým wyprawowánim ženy polekaly, zajiſté jen proto to prawí, aby na jewo dal, že tomu wyprawowáni wiry nijak nepřikládali, a woli tedy raději přiliš bázliwým než přiliš wěřicím ſe ſwými ſpoludruhy jmin býti. K tomu ke wſſemu, mluwě o anjelích, užiwá ſlowa widěni, aby totiž prawdiwoſti wſſeho wyprawowáni ſwětla odňal. Když potom tito lidé wzkřiſſeni Jeżiſſe Chriſta životem ſwým potwrzují, zajiſté nebudeme jim winu dáwati, že welmi ſpěſſně a lehkomyſlně uwěřili.

Poznaw pak pán Jeżiš ſlabou wiru jejich wyčowal jich takto:

„A on řekl k nim: O blázni a zwozdili ſrdcem k wěření wſſemu, co mluwili proroci.“

Owſſem twrdá ſlowa, awſſak powažme, jaké byly ſſije, kamž padala. Takowouto wýčitku jim miſtr začaſto činiwal, a ona jim protiwná i ten-

kráte nebyla, ba oni byli jakſi proto ihned pokojnèjſſi a utèſſenèjſſi, že naſſli èlowèka, jenž ſe tak rázně ujal mistra, ač ſami tolik ſíly nemèli, aby tak nèinili. Wſſak při wſſi twrdosti tèch ſlow nedal mistr na jewo, že wi o neprawdiwosti toho wyprawowáni, aniž dokazowal jejich newèru wlaſtnimi jich ſlowy, a wſſim tim, co téhož dne ráno ſe bylo dálo. Jeden jediný duwod, kterémuž nikdo odpirati nebyl s to, a poſud neni, tenť jim dal tèmito ſlowy: „Zdaliž nemuſil Chriſtus tèch wèci trpěti, a tak wjiti do ſláwy ſwé? A počaw od Mojžiſſe a wſſech proroku wykládal jim wſſecka píſma, kteráž o něm byla.“

Proroctwi tedy a zázraky jſou ten důwod, jenž jedině Bůh ſám dáwá, a který toliko náboženſtwi křeſťanſkému wlaſtní jeſt.

„I přiblížili ſe k měſtečku, do kterého ſſli, a on dělal, jakoby chtèl dále jíti.“ To zajiſté také proto, aby láſku tèchto dwou učeniku roznitil tim wice, přeje ſobě, jak piſſe ſw. Bernard (serm. 74 in cant.) ſlyſſeti ſlowa: Zůſtaň s námi, neb ſe připozdiwá, a den ſe již nachýlil.“ Ida dále chtèl zadržen býti a odcházeje nazpět powolán býti. Aneb jak napſal ſwatý Reheř, poněwadž poſud w ſrdcich jejich byl cizincem, proto uhýbal, dále ſe ubiraje. On by jich byl zajiſté opuſtil, a nebyl by ſe zaſtawil, kdyby ho nebyli ſnažně proſili, a tim ſwou láſku a žádoſt, u wíře dále wyučowánu býti, nebyli na jewo dali. Tenť také ſſkaſlný jeſt, kdož láſkou, dobrými ſkutky, a zwláſſtě hoſtinnoſti Pána nuti, aby u ſ něho poſečkal, jemu požehnal, jej wyučil a poſilnil.

„A ſtalo ſe, když ſeděl s nimi za ſtolem, že

wzal chleb, a dobrořečil, a lámal, a podáwal jim. I otewřiny jsou oči jejich, a poznali ho, a on zmizel od oči jejich.“ Předrahá byla tato doba pro tyto dwa učeníky, wšak překrátká. Co musili pocititi učeníci tito? Jak se radowali, že ho widěli! Jak se zarmoutili, že ho již mezi sebou neměli wice. Wšak upomínku tu nejsladší po něm přec měli, jakož se wyjádřili: „Zdaliž srdce naše nehořelo w nás, když mluwil na cestě, a otwiral nám písma?“

Zdaliž pak tuto není zjewno, že požiwání welebné swátosti oltářní otwírá wnitřné oči člowěka, aby Boha poznal, a wše jiné, co k spasení potřebno jest: sebe samého, marnost světa, oškliwost hříchu, cenu wěcí duchownich a hrůzy pekelné. Tok zajisté owoce hodného požiwání Těla Christowa. Jaký plamen, jaké radosti, jakou lásku zakousší srdce, do něhož se podáwá sám Spasitel světa. Proto také nepomýšleli učenici na nic jiného, jako aby o swém štěstí jiným wyprawowali:

„A wstawše w touž hodinu, wrátili se do Jerusaléma, a nalezli shromážděných jedenácte, a ty, kteří s nimi byli, ani prawí: Wstalť Pán prawě, a ukázal se Šimonowi.“

Apoštolé a učenici nebyli jednoho mínění, jedni uwěřili w zmrtwýchwstání Ježíšowo, jiní neuwěřili. Ti tedy, jenž wěřili, hleděli druhých přeswědčiti, a protož přišli ti dwa učenici prawě whod do hromady. „I wyprawowali oni, co se stalo na cestě, a kterak ho poznali w lámání chleba.“ Wšak nepřeswědčili newěřicích.

Posud se ukazuje cestowatelům, jakmile wyšli

z brány Joppenské, nedaleko města w prawo cesta, která wede do Emausu k sewerozápadu od města. Kdo ji nakročil, přichází po dwou hodinách na to místo, kde se přidružil pán Ježíš k učenikům swým. Na tomto místě stál druhdy chrám a klášter, z čehož wšak podnes zříceniny jsou. Na dálší cestě k Emausu nalézá se studnice, jenž se nazývá apoštolská, kde se pán Ježíš se swými začasto občerstwoval. Podlé podání bylo zde to místo, kde pán Ježíš chtěl učeniky jdouci opustiti. Ztud dobrá čtwrt hodiny do Emausu jest.

Emaus byl za času Christa Pána malá wes, rozdílná od města Emausu, jenž pozdě Nikopolis zwán byl. Ležela tato wes, as tři hodiny w powětru pokolení Judowa. Dům, kde powečeřel pán Ježíš u Kleofáše, byl nákladem sw. Pauly, společnice sw. Jeronyma, wystawěn w chrám, z něhož wšak na naše časy zbyla toliko částka zdi, wše jiné w sutinách leží.

§. 61.

Z mrtwých powstalý p. Ježíš nawštěwuje učeniky swé w Jerusalémě.

(Mar. 16, 14, Luk. 24, 36—49, Jan. 20, 19—29.)

Po wyprawowání emauských učeníků odebral se každý domů, poněwadž již pozdě do noci bylo, a ostali jen apoštolé tuto we wečeřadle, w němž pospolu bydleli od poslední wečeře. Posud trwali kolem stolu rozmlouwajíce společně o radostných zprávách dnešních. Tu wšak pojednou aniž dwe-

ří aniž oken neotewřew stál uprostřed jich Pán a mistr jejich.

Když jest s to, aby pochopil, jaké city radostné projaly pojednou srdce wšech přítomných, a co jestě podiwnějšího, Pán jich wyzývá, aby se dotknuli nejswětějšího jeho těla těmito slowy: „Což se děsíte? a proč wstupnji myšlenj na srdce wasse? Wizte ruce mé, i nohy, žeť já jsem to, dotýkejte se a wizte; nebo duch nemá těla a kostí, jako mne míti widíte. A powěděw to ukázal jim ruce a nohy.“ O swaté rány, zdrojowé lásky, jaké to štěstí, wás widěti a omakati! Wšak já štastnějším jsem, newida wás, wěřím a klaním se wám.

„Když pak oni pro radost ještě newěřili, a se diwili, řekl: Máte-li něco, jestoby se pojedlo? A oni podali mu kus pečené ryby, a plást medu. A když pojedl před nimi, wzaw ostatky dal jim.“

Welikost tohoto zjewení, jakož z toho pošlá náramná radost byla na příčině, že, ač nezbýwalo žádné pochybnosti, přec swým wlastním očim uwěřiti nemohli. Pán a Bůh jejich neopomenul ani jediného prostředku k přeswědčení jich, a tak laskawým se projewil k nim, že i k jídlu něco od nich požádal. Neptejme se, jak to možné, že tělo proměněné jísti mohlo, nébrž wěřme tomu, co jest psáno. Zázrak z mrtwých wstání jest dosti welký, bychom se jim jedině bawili, aniž dále zkoumali. Neobědwá-li pán Ježíš s námi, stáwá se za to naším pokrmem, a protož wěřme a požiwejme, a tím brzo prohlídneme.

Wšak apoštolowé zabředli do newěry až příliš daleko, a proto nějakého pokárání zaslouženi.

„Trestal newěru jejich a twrdost srdce, že těm, kteříž jej widěli wzkříšeného, newěřili.“ Awssak pomněme při tom ihned sami na sebe, kolikerým pochybnostem proti wiře dali jsme my místa w srdcích swých, a kolikráte se tyto rozssiřily w nás, aniž jsme jak náleží jim odporowali.

Awssak hned na pokárání řekl jim opět: „Pokoj wám! Jako mne poslal Otec, i já posílám wás.“ Wysláni Ježisse Christa a wysláni aposstolu činí jedno wysláni, které se dostalo až na nasse časy, a protáhne se až do skonání swěta. Kromě tohoto wysláni jiného na swětě není, a po wysláni Ježisse Christa nebude žádného wice. Kdož takowého wysláni od Pána a aposstolů jeho nemá, tenk zajisté zloděj jest, jenž se moci wetřel do domu, a tudyž nepožiwá moci božské, a jeho pusobení toliko lidské newede k životu wěčnému, a nemá co činiti w říssi wiry a milosti. O jak sstastni jsme my, že se nacházíme pod zprámou aposstolského wysláni, nechat tedy takowého dobrodini k spasení swému wynakládáme.

„To powěděw dechl, a řekl jim: Přijmete Ducha swatého.“

Přijetí Ducha swatého, které aposstolowé od Ježisse Christa tuto podosáhli, není to, které jim před swou smrti byl slíbil. Toto jest soukromé, zwlásstní, dokonce wnitřní, to pak druhé bude weřejné a obecné, a bude doprowázeno zewnějssími zázraky. Toto dáno pro jejich zwlásstní chowání až do dne přijetí druhého. To druhé bude pro wyučowání celého swěta, a pro hodnowěrnost úřadu kazatelského až do skonání swěta.

K tomu dechnutí přidal také dále: „Kterýmž

odpuſtíte hříchy, odpoufſtějí ſe jim, a kterýmž zadržíte, zadržáni jſou.“

Tato ſlowa užiwá biſkup ſwětící ſlužebníky cirkewní, uſtanowuje jich za ſoudce hříſſníků. Úřad pro kněze wſſi cti hodný, wſſak ohledem na dúmyſlnoſt, obezřetnoſt, čiſtotu ſrdce, a jiné wlaſtnoſti, které úřad tento požaduje, zajiſté ſtraſſliwý. Úřad to pro wěřící nanejwýš ſrdcekojný, nebok dáwá pojiſſtění, že odpuſſtění jſou hříchowé naſſi.

Pokračował též řka jim: „Tato jſou ſlowa, kteráž jſem k wám mluwil, byw jeſſtě s wámi, že ſe muſí naplniti wſſecko, co o mně pſáno jeſt w zákoně Mojžíſſowě, a w prorocích, i w žalmích.“ „Tedy otewřel jim ſmyſl, aby rozuměli píſmům.“

Swědectwí, která píſma ſwatá o Spaſiteli ſwěta wydáwaji, maji zwláſſtní přednoſt, myſl lidſkou předſtěděwati, ponèwadž jſou w knihách zaznamenána, jenž dáwno před tím, než ſe wěci dály, a od rozličných ſpiſowatelůw, kteří mnohá ſtoletí od ſebe wzdáleni byli, jſou ſepſána, a ponèwadž ſe tyto knihy w rukou židowſkých, nepřátelů Chriſtowých, nacházejí a bedliwě oſſetřují. Apoſſtolé mohli uložiti w ſpiſy ſwé, co chtěli, wſſak proti zákonu Mojžíſſowu, proti knihám prorockým, proti žalmům Dawidowým neſměli ſe prohřeſſiti. Tyto ſwaté knihy předpowidaji na mnohonáſobný způſob, zřetedlnými obrazy, podrobnými popiſy a určitými wýrazy utrpení, ſmrt a z mrtwých wſtáni naſſeho Spaſitele. Proſme jenom Chriſta Pána, aby nám otewřel ſmyſl oněch božſkých kněh, a potom zajiſté poznáme w nich netoliko tajemſtwí, které on wyplnil, nébrž uzříme ſle-

potu, kterou ranční jsou ti, jenž za pokutu newěry ji ranční jsou.

Dále prawil jim: „Tak jest psáno, a tak musel Christus trpěti, a třetího dne z mrtwých wstáti.“ Tak se wssecko přihodilo, jak psáno bylo, a bylo tak psáno, jak se státi mělo, a muselo se státi, poněwadž Bůh tomu tak chtěl. Klaňme se swrchowané moudrosti Boží, která wssecko řídí a pořádá, která použiwá k wykonání swých úmyslů zlosti bezbožných, nedokonalosti slabých, jako ctnosti náboženských, aniž pak obmezuje při tom swobodu jednéch a druhých. Postawme se ale do řadu náboženských. Trpme s Ježíssem, abychom s ním powstali. Podrobenosti rozumu, wěrnosti srdce, a posluſſnosti we wssech činech poswětíme jméno Boha nasſeho. Přidružíme-li se pak k bezbožným, powstanem-li proti Bohu, zbloudíme-li w myſſlenich, dáme-li wýhoſt swaté wíře naſſí w srdcích, budeme-li se zprawowati dle náružiwosti ctnost obojujících, použije toho Bůh též k swé cti a oslawě, než radoſt nebeská wždy bude odměnou ctnoſtných, trest pak pekelný bude pokutou hříſſníkůw.

Protož přiložil Pán takto:

„A káząno býti we jménu jeho pokání, a odpuſſtění hříchů mezi wſſemi národy, počnouc od Jeruſaléma.“

Předchůdce sw. Jan Křeſtitel začal pokání kázati, co též Spaſitel swěta po čas swého časného na swětě úřadowání konal, a po swém z mrtwých wstání apoſſtolům těmito ſlowy naporučil. Bez pokání nemáme míti z tajemſtwí wykoupení swého žádný proſpěch, a swaté ewangelium na-

darmo pro nás psáno. Protož se neustále pokání w chrámích katolických ročně ohlašuje. Toto pokání jest změna života a srdce, změna smýšlení a zásad, žádostí a skutků, abychom se odtrhli od wšelikého stworení a jedině Boha se přidrželi, a abychom we wšem podlé prawidla sw. ewangelium se zachowali, a náruživostem dokonce odpírali. O jak mnoho schází nám patřícím na tyto prwní požádawky prawého pokání. Jiné pak požádawky ty jsou, abychom zpáchané hříchy na sobě wykárali, posty a zapíráním sebe dle přikázaní církewních, dle rady moudrého zpowědlníka za ně se káli, trpěli, kříž swůj nesli, sebe mrtwili, a duchem kajícím wšecky strasti wezdejšího života, wšecky přihody a protiwenství, nesstěstí a nespravedlnosti lidské, nemoci tělesné a i smrt podstoupili. Toto pak wšecko díti se musí we jménu Ježíše, s jeho milosti, a spojením s nesmírnou cenou jeho zásluh, utrpení a smrti jeho. Jinak co trpíme, nemělo by před tváří božskou jaké ceny a platnosti.

Kdož může také pochopiti, jak weliká jest milost hříchů odpuštění! Rozhněwaný Bůh stal se Bohem upokojeným, jenž prwé byl nepřítelem naším, stal se pojednou přítelem. Ano, wíce smíme říci: on se stal Bohem, který jest Otcem a to laskawým Otcem, který přijaw nás w Synu swém za swé děti, pro nás statky, pro něho přichystané, wěčný život a wěčné králowství připrawil. Odpuštění hříchů, kteréž odbojným anjelům nebylo přáno, a w hříších umírajícím se nepostytuje, nám se ohlašuje! Kdož by chtěl tak zpozdilým býti, aby nepřijímal s radostí, co se we

jménu Páně a pro zásluhy jeho nám podáwá? Kdožby nesplnil požádawky a wýminky, pod kterými se nám ohlassuje? —

Wssechny národy musejí Boha chwáliti a jméno jeho oslawowati. Milosrdenstwí Boží nekonečné jest, a prawda jeho zaslíbená wěčná. Swaté ewangelium bude se pořád dále rozhlassowati, a že se dostane ke wssem národům wesskeré země. Křesťanské náboženstwí není nikterak náboženstwí jednoho národu, nébrž wssech, a z této příčiny nazýwá se katolické, a lissí se od wssech jiných od lidí toliko wymýsslených.

Jerusalém jest kolébka Církwe nassí. Zde se tato cudná newěsta jako narodila, zde se wzdělala, zde zrostla, až dospěla tak, že potom za swé prwní sídlo mohla zwoliti hlawní město wesskerého swěta uprostřed pohanů, aby, jako Jerusalém kolébkou Církwe se stal, rowněž Řím středisstěm jejím býti mohl. Z tohoto hlawního města celé řisse a z toho středisstě wsselikých lidského rozumu smýsslének, bájek a powěr rozssířowal se blesk zázrakůw a rekowských činůw sw. mučeníků, kterýž oswěcowal wesskerý swět, a pokřesťanil jej. Tak to Bůh zřídil, a p. Ježíš swým aposstolům naporučil, a tak se stalo, a muselo státi. My to widíme, a můžeme-li pak to bez swaté radosti a bohabojného udiwení pozorowati?

„Wy pak jste swědkowé těch wěcí.“ Ano, aposstolé byli wsseho toho očití swědkowé. Nemohli se mýliti, jakož swrchu dokázáno, z ohledu wzkříssení Páně, než oni také nemohli nás klamati a obelstíti, neb byli nezisstní swědkowé. Ne-

děje se od rozumných tworů bez pohnútky, bez nějakého prospěchu, nechať již jakýkoliw skutek. Což pak ale mohli apostolé za užitek z toho miti? Proč pak wssudy a to weřejně rozhlassowali, že Ježíš wstal z mrtwých, kdyby byli měli za jisto, že tomu tak není? Což mohli za to od lidí očekáwati? Nic. A co od Boha na onom swětě? Dokonce strassné tresty, jakož sšibalowé a zlosyni zasluhuji. Nedá-li se ani mysliti, žeby lži bez jakého zisku byli zastáwali, jak bylo možné, aby je zastáwali ztrátou swého jmění a pokoje, swé cti a swého žiwota, wzdor wssem zákazům, wyhrůžkám, trestům a mukám, ano i smrti samé? Kdyby také shledal se na swětě člowěk, jenžby twrdossijně i w mukách, a smrt před sebou maje, zastáwal wěc, o níž sám wěděl, že křiwá jest, není přec možné, aby se sjednotilo mužům dwanácte mezi sebou, aby takowého něco prowedli, aby ani jeden z nich jinak nerozmyslil se. Není pak toliko dwanácte mužů, kteří nám zázraky a wzkříšeni Páně doswědčuji, nébrž dlužno těmto přidati dwa a sedmdesáte učeníkůw, a jiné, kterým se zjewil Pán. Sw. Pawel počítá jich wice než pět set při zjewení jediném. Přiložíme-li k zázrakům Christa Pána i zázraky apostolů, a ty, jenž se dály w čas letnic, tu již počet swědkůw nedá se wice určiti. Ptejme se Jeruzaléma, celého města, celého národu židowského, a celá židowská země dáwá swědectwi o tom, a takowé swědectwi dral swět w poradu, a ono nemůže klamati, a proto také celý swět obrátilo.

„Ale Tomáš, jeden z dwanácti, kterýž slowe Bliženec, nebyl s nimi, když přišel Ježíš. Tedy

řekli jemu ostatní učenici: Widěli jsme Pána. On pak řekl jim: Leč uzřím w rukou jeho bodení hřebů, a wpustím prst swůj w místo hřebů, a ruku swou wložím w bok jeho, neuwěřím.“ A co měl za příčinu Tomáš, že nechtěl wěřiti? Žádnou jinou, leč že sobě nemohl z mrtwých wstání nijak předstawiti. Swědectwí desíti aposstolů, dwou učeníků a tří žen, pamětihodné okolnosti čtwera zjewení, slowa mistrowa, kteráž uwodili, to wsse dostačuje k potwrzení toho, že jeho newěra nijakž wýmluwy hodná není. Než zdaliž pak nasse newěra jest jaké wýmluwy hodná? Nemáme-li i my totéž swědectwí, a jesstě nad to i swědectwí swatého Tomásse? Nemáme-li i swědectwí celého swěta? Proč pak připousstíme, že w nassí mysli pochybnosti, nejistota a nedůwěra powstáwá, která nám na cestě dokonalosti překáží, a nás we wssem, což pro čest Boží podnikáme, liknawými a upýpawými činí?

Tomáš se protiwil wssemu, co se mu jen mohlo říci a předstawiti. On dowrssil trpěliwost a horliwost aposstolů a učeníků, a setrwal w twrdossijnosti až do osm dní, až přissel Pán sám, a z tenat newěry jej wytrhl. Ach! kdybychom my to nesstěstí měli, w strassnou propasť newěry upadnouti, nechtějme w bludu setrwati. Ihned chtějme wyhýbati společnosti těch, jenž nás zawedli, chtějme knihy bludné odházeti, jenž nás w sladké sny bludu ukonejssíwaly. Předstawám wěrných nassich přátel a jiných horliwých osob chtějme se podati, které nás k Bohu zase a sw. Církwi jeho nawrátiti usilují, a nechtějme až na tu rozhodnou dobu na onom swětě čekati, až při-

jde Pán, někdejší soudce náš, potom již owšem pozdě bude o prawdě se přeswědčiti.

Bylatě také newěra Tomášsowa plná hrdosti. Smrtelník osměli se cesty Boží rownati, a Bohu zákony předpisowati. On sám si stanowí wýminky, pod kterými uwěřiti hodlá, a není spokojen s těmi, jichž mu poskytuje Pán. Swobodně wyjadřuje se, že jinak neuwěří, leč pod wýminkami předloženými, ano že dokonce neuwěří, když Pán jeho wůli a wýminky, které mu wykazuje, nenaplní. Ach, kolik newěrců jest i za dnů našich, jenž Bohu ten zákon předpisují. Když ale nebeský Pán, aby wšechny newěrce naprawil, smělým požádawkům Tomášsowým se podati wolil, a oni předce jesště s touto pokorou se nespokojí, jaký hřích uwalují na sebe, a jak hrozné bude zawržení jejich.

„A po osmi dnech byli učenici jeho opět wnitř, a Tomáš s nimi. Přišel Ježíš zawřenými dwěrmi, a stál uprostřed a řekl: Pokoj wám!“ Jak užasl Tomáš toto wida! A jak i my jednou užasneme, až u wykročení z tohoto světa Ježíše uhlídáme, k němuž jsme miwali na světě jen slabou wiru, a wždy strachu plnou důwěru. „Potom dí Tomášsowi: Wlož prst swůj sem, a wiz ruce mé, a wztáhni ruku swou, a wpusť w bok můj, a nebudiž newěřící, ale wěřící.“ O, Tomášši! poznáwáš-li již w tom swého mistra, jeho welikost, jeho mocnost, jeho důmyslnost, jeho neskončenou dobrotu, a jeho newýslownou mirnost! Pochopuješ-li již, že jsi neprawě jednal, jaký hřích jsi zpáchal, jaký trest jsi zasloužil? Jaký diw, že ty

ſtudem, boleſti a láſkou u jeho nohou nezahyneš! Wſſak au tu widime, že tento učenik, jakkoli ſe ſtal newěřicim, byl pokořen, přeſwědčen, a zcela proniknut, jaká pak pochybnoſt w nás poſud trwati může? Nalézáme w ſlowich Tomáſſowých hlubokého poučeni.

„Odpowěděl Tomáš a řekl jemu: Pán můj a Bůh můj!“ Kdož může ſobě předſtawiti, co wſſe pocitil ſw. Tomáš, když wyřknul tato důležitá ſlowa? Tomáš nepřehánèl. Wira jeho byla dokonalá, živá a úplná. On widěl ſwatou lidſkoſt jeho, a uwěřil w jeho božſtwi. Tomáš uwěřil w božſtwi Ježiſſowo ohledem na to, což mu pán Ježiš ſám o tom prawil, poněwadž poznal, že wſſecka ſlowa Ježiſſowa zázrakem jeho wzkřiſſeni ſe potwrdila. Protož mějme i my wiru Tomáſſowu, poněwadž tytéž pohnútky máme. Pán Ježiš, jenž pro nás umřel, a z mrtwých wſtal, neni toliko naſſim Pánem a miſtrem, nébrž i naſſim Bohem; Syn Boži, jenž Bohu ſwému Otci pro božſtwi, a nám pro člowěčenſtwi rowen jeſt.

W takowé wiře nalézáme útěchu.

„Řekl jemu Ježiš: Že jſi mne widěl Tomáſſi, uwěřil jſi. Blahoſlaweni, kteříž newiděli a uwěřili.“ Zdaliž možné, že Pán w den ſláwy ſwé na nás pamatowal, a ſproſtiw ſwého apoſtola newěry, i na naſſe potěšeni pomněl, učiniw nás ſſkaſtnějſſimi nad něho. Pane můj! nikdy jſem tebe newiděl, já tě proſim o tu miloſt, abych tě w nebi twáři w twář ſpatřiti mohl. Napſal ſw. ewangeliſta na tomto miſtě i ſlowa tato:

„Mnohé zajisté i jiné diwy činil Ježiš před obličejem učenikû swých, kteříž nejsou psáni w knize této.“

Proč pak měli apoſſtolé před očima tolikerá widění, a proč se děly před obličejem jich tolikeré zázraky? To proto zajisté ſtalo ſe, poněwadž po welkém pohorſſeni kříže, jehož očiti ſwědkowé byli, pomoci a přiſpění potřebowali. Ono ſtraſſný dojem učiniti muſilo na ně, a nemohli jinak leč očitým přeſwědčením ſe ubezpečiti o jeho z mrtwých wſtání. S newěrcem pak nynějſſím wěc dokonce jinaká jeſt. On nepoznal žádného jiného pohorſſení, leč toho, které ſám wyhledáwal w ſſpatných knihách o rozmluwách newázaných lidí. Ten nemůže žádati diwů, neb božſká moudroſt neplýtwá s nimi nadarmo. Nechať newěrec ſe wyhýbá příležitoſtem ku pádu a k pohorſſení, které hledal, nechať čte knihy dobré, nechať zachází s lidmi náboženſkými, a pozná zajisté, že mu není třeba nowých diwů a nowých zjewení božích.

„Ale tyto jſou napſány, abyſte uwěřili, že Ježiš jeſt Chriſtus, Syn Boží, a abyſte wěříce život měli we jménu jeho.“

Prozřetelnoſt božſká dala nám ſwědky, jakých ſobě jen přáti můžeme. Pro nás oni pochybowali, widěli, uwěřili, mluwili a pſali, jakož také pro nás za tu wiru život wydali. Máme tudyž takowému ſwědectwí uwěřiti, a pakli neuwěříme, nejſme k wymluwení. Tu powſtáwá newěrec, a rádby jako apoſſtolowé diwy ſpatřil, a ptá ſe nás, proč žádných newidí? Odpowězte mu, že není k takowému úřadu powolán, jakož byli apoſſtolé, ani pak nynějſſí úřad apoſſtolſký poža-

duje, aby oubowé jeho diwy a zázraky uwiděli, nébrž aby tèm, jenžto jich widèli, uwěřili. Každý jest tedy od prozřetelnosti božské k tomu powolán, aby wěřil newida, a tim získal sobě králowstwi boži. Nechať žádný nežádá sobě, aby s nim Bůh jako s apoštoly nakládal. Slouží-li jejich newěra k wzdělání sw. Cirkwe, slouži zajisté nynějšší newěra jen na pohoršeni její.

Apoštolowé milowali swého Pána z celého srdce, ostáwali při jeho učeni, zachowáwali jeho přikázani, a wedli život neúhonný. Oni si přáli, aby prawdou bylo wzkříšeni jeho. Jestli tak dlouho wěřiti nechtěli, z toho posšlo, ponèwadž si wěc namluwiti nemohli, kterou za swé nejwětšší štěsti sobě pokládali. Pán patřil na ten dobrý staw srdci jejich. On byl tak laskaw k nim, že jich dlouho w nepokoji a w starosti neponechal. Ačkoli toho z mnohých příčin nezaslouželi, přec jich upokojil, a učinil jim radost dokonalou. Zdaliž pak newěrci nassi w takowém stawu se nalézají? Kdyby se w něm nalézali, nežádali by diwů, nébrž uwěřili by. Ach, kdyby se nám jen chtěli přiznati, poznaliby jsme, že nenáwidí Ježišše Christa; čistota jeho zákonu jest jim pohoršenim, oni wedou nepořádný a pohoršliwý život. Oni wice obáwají se, kdyby prawdou bylo, že z mrtwých wstal. Oni hledí se w newěře utwrditi; a to jedině, co jim starosti nadělá, jest, že strach dokonce nemohou přemoci, a že posledni žilky wiry, které se byly do srdce wsstipily, z něho wykořeniti nemohou. A w takowém stawu přeji sobě z mrtwých powstalého Pána na swé oči widěti. Než takowé přáni nejde jim od srdce, to jest toliko

přelud, kterým samých sebe i jiných mámiti obmýšlejí, wšak tim swědomí neupokojí, a před wěčnými tresty neuchráni. O kěžby wšickni k wiře otců swých se nawrátili, a pokoj, kterýž dal pán Ježiš swým apoštolům, dostawil by se do srdcí jejich, a naplnil by dussi útěchou, kterou swět dáti nemůže.

§. 62.

Pán Ježiš se zjewil swým učenikům na hoře w Galilei.

(Mat. 28, 16—20, Mar. 16, 15—20.)

Po skončených slawnostech welikonočních nawrátili se apoštolowé do Galilee k swému obyčejnému zaměstnání. Newí se kdy, a jak jim pán Ježiš byl rozkázal, aby se w jistý den a w jistou hodinu na hoře w Galilei, která se nejmenuje, shromáždili. Někteří domnjwají se, že by byla hora Karmel.

Pohoří Karmel, které již prorok Isaiáš (Is. 35, 2) wychwaluje, mělo wšecky půwaby přírodní do sebe. Welký díl jeho podobal se zahradám, a s wrcholu jeho byla utěšená wýhlídka přes moře a přes krajinu okolní, protož byl Karmel wyznačen mezi horami palestinskými.

Tento pak Karmel jiný jest, nežli onen na blízku mrtwého moře, a leží na sewerozápadním břehu Palestiny nad záliwem, jejž střední moře nad pewnosti St. Jean d'Akre-skou činí, a protahuje se od seweru k jihowýchodu as sedm hodin do krajiny. K sewero-wýchodu dotýká se Antili-

banonu, k jihowýchodu naráží na pohoří Efraimské. Jestiť pak Karmel řetěz několika mezi sebou spojených wrchů, jenž na severu nejwyšší jsou, k jihu toliko pahorky tworí. Severní část pohoří splakuje moře, k jihu pak wežby od břehu odstupuje tak, že na konec mezi nim a mořem roweň jest, jenž se mezi nejúrodnějšími počítá, a posud oliwy a jiné owoce plodí. Nejsevernější část činí wysoké předhoří, jenž se zwlástní úrodnosti honosiwalo, a podnes na nižších částech oliwy, fiky, hrozny a jiné owoce poskytuje. Podnes zachowalo toto pohoří původní jméno, a není-li tak obdělano, jako kdy's bywalo, a tudyž poněkud zapuštlé wypadá, přec až posud wyznačuje se přijemností swou. Na čerenu máte smrkowý a dubowý les, a na nižině naleznete zhora jmenowané owocní stromy; wšudy se nalézají kořenné a jiné lékařské byliny, také nejkrásnější a nejwonnější kwětiny, jako: hyacinthy, narcisy, tazety, pohanénky a jiné. Pohoří celé swlažují mnozí potůčkowé, proto také trávou zelenou zarůstá. Má také zwlástě na západě welký počet jeskyň, jichž prý podlé udání některých k dwěma tisícům se počítá, které w dáwnowěkosti od poustewníků a mnichů obydleny byly, kde se podnes někteří Arabowé zdržují. Některé z těchto jeskyň mají welmi úzký wchod, a jsou uwnitř tak klikaté, že předchůdce tomu, kdo následuje, ihned z oči zmizí, nač i prorok Amos (9, 3) naráží. Zříceniny klášterů, chrámů a kaplí se na tomto pohoří zhusta nacházejí, a w okolí každou půl hodiny más wes. Zwěře chowá toto pohoří welké množstwí, obzwlástě se w lesích diwocí kanci a pardály zdržují.

Na nejwyšssím wrchu Karmelu ukazuje se jeskyně, kde se zdržowal prorok Eliáš, utíkaje před ukrutností Achaba krále, a manželky jeho Jesabely (3. Král. 18, 19—46). Nachází se w twrdém wápenci, a má silnou ozwěnu, jsouc 20 stop dlouhá a 15 ssiroká. Již ode dáwna wystawěla se kapla, Eliássowi zaswěcená, a později zřídil se zde klásster, jehož obywatelé, mnissi bosáci, od té hory Karmelitánssti nazwáni byli. Bohužel Turci ztroskotali w nejnowějssi době chrám i klásster, wssak zase dobrowolnými příspěwky z Ewropy mohli bosáci wsse tak oprawiti, že poutníky opět přijímati mohou. Chrám zaklopuje onu jeskyni, k níž přiléhá jiná kapla, Matce Boží Karmelitánské wěnowaná [1]).

---

[1]) Roku 1819 wyssel Karmelitán Pater Jan Křestitel z Říma s plnomocenstwím od sw. Otce, aby wyskoumal, coby se ze zřícenin klássterních na Karmelu wywésti dalo. Pater Jan shledal, že se nedá pro ten čas ničeho dělati, poněwadž tenkrátní passa tyran byl. Roku 1826 odebral se podruhé na wýchod; wymoh sobě na Sultánowi Mehmedu ferman, jímž se mu znowuwystawění klásstera dowolilo, pustil se ihned do Syrie, a učinil na sutinách klásstera Karmelitánského nowý plán, jehož prowedení bezmála 100.000 dolarů státi mělo. Wssak kterak jej uskutečniti bez peněz a dělníků? W duchu welké reformatorky swého řádu, sw. Therezie, wydal se Pater Jan na cesty, procházeje břehy asiatské a africké, procestuje takořka celou Ewropu, wssudy prose a sbíraje příspěwky u knížat a jiných dobročinných dussí, sehnal značnou summu peněz, a nawrátil se na Karmel, kde co zkussený stawitel wywedl dílo, jako se tam posud nachází.

Jestiť totiž chrámowá loď čtwerhran podlouhlý, kolem do kola komnaty pro mnichy, mezi nimiž krásné hoskinské pokoje jsou pro cestující a poutníky Jerusalémské; při zemi

Nad jeſkyni Eliáſſowou nalézá ſe jeſkyně proroka Eliſea, který ſe též často na hoře nacházel (4. Král. 2, 25, 4, 25). Jeſt as 25 ſtop dlouhá, a as 12 ſſiroká, u ní pak ſe nachází ciſterna. Pod horou jeſt jeſkyně ſynů prorockých. Zde prý přijal Eliáš pohlawáry lidu židowſkého.

As hodinu wýſſe přichází ſe k poli melonowému, jenž jméno neſe od kamenů tam rozházených w podobě jako melony. Díl jſou na ſkálu přiroſtlé, a na bílo okoralé. Roztlukou-li ſe, ukazují uwnitř látku jako křeſawého kamene. Powěſt wyprawuje, že tyto kameny powſtaly na zaklínání proroka Eliáſſe, když mu majitelé těch poli melo-

---

pak zásobárny wſſelikého druhu, lékárna a mlýn také, jako klášter na wýchodu w krajině puſté míti muſí, aby wſſelikým duchownim a tělesným potřebám wyhowěl, obklopen také zdi jako twrz, coby náwalům lonpežnickým a wůbec moci nepřátelſké odolati mohl.

Krásný mramor do chrámu Páně darowal wojwoda Modenſký, zwony zaſe král Neapolſký, a warhany królowna jeho choť.

Poutnici ze wſſech zemí přijímají ſe tu, a to netoliko křeſťané, nébrž i Turci a Židé také, a ſtáwá ſe klášter útočiſtným místem pro onemocnělé, jakož jeſt ſlawnou ſwatyní, památce welkého proroka Eliáſſe zaſwěcenou, a ſtálým odpočinkem Bohu obdaných duſſí. Po tři dni ſmí každý poutník tuto pobýti, a když ſe obebírá, jeſtli toho potřebuje, doſtáwá na cestu chleba a sýra zdarma.

Tolik uſkutečnil (piſſe r. 1851 cestowatel do zaſlíbené země) chudobný opuſſtěný mnich s prázdnýma rukama, wſſak ſilným duchem a nábožným ſrdce. On wymohl wſſe: dowolení totiž, pláu, ſtawitele, peníze, a za deſet let wywedl welkolepou budowu. Wizte, co může žebrawý mnich, na nějž oſwícenci naſſi doby s pohrdou ſhlížejí.

nowých na jeho prosbu z toho owoce odepřeli. Ukazuje se dále podnes místo, kde prorok Eliáš obětowal, zahanbuje bálowou modloslužbu (3. Kr. 18, 19—40).

Za časů Josuowých panował na Karmelu kananitský král, který sídlil w městě Jakneamu (Jos. 12, 22), a byl z posledních, jehož Židé obojowali.

Za času Wespasiána, když proti Židům táhl, stála na Karmelu odpowědnice, která prý mu předpowěděla, že se císařem stane. Také měli Židé, jak Josef wyprawuje, na Karmelu některé pewnosti, kde se w ten čas zawřeli.

Na patě Karmelu k seweru na břehu mořském, dwě hodiny jižně od St. Jean d'Akru, leželo město Kaifa, které bylo město prastaré a znamenité. Dostalo prý w běhu času rozličné jména, brzo Porfyria, Porsena, Sykaminon a Hassa. Jméno Kaifa dostalo prý po Kaifášowi, poněwadž prý je tento nejwyšší kněz znowu wystawěti dal. Jiní zase jinak wykládají. Za času křižáků bylo město dosti twrdé a znamenité. Při smrti Bohumíra z Bouillonu bylo s kraje a s moře od knižete Tankreda a Benátčanů Mohamedánům wzato, a stalo se potom křesťanskému wojsku welmi příhodné, poněwadž přístaw welmi bezpečný mělo. Při wytlačení křesťanů z Palestiny byla Kaifa jako Jaffa, Cesarea a jiná města pomořská od Sultana Saladina rozkotána. W dáwných časích bylo zde sídlo biskupské. Nynějšší Kaifa jest nečisté, ledajaké město od Židů, Řeků a Mohamedánů obýwané, kde se pozůstatky starých zdí a jednoho zámku nalézají.

Na tomto pohoří Karmelském aneb někde jinde, co se s jistotou určiti nedá, shromáždil pán Ježíš po swém z mrtwých wstání jedenácte a mnoho jiných ctitelůw swých. Wětssí počet jich na twáře padajíce wzdáwali swému Spasiteli slussnou úctu, někteří pak posud nechtěli uwěřiti, že Ježísse před sebou mají, wssak pochybnosti brzo se wywrátily. Protož klaňme se i my Spasiteli swému, nepochybujíce, a rozjímejme pokorně slowa, která jim mluwil:

„A přistoupiw Ježíš mluwil jim řka: Dána jest mi wsseliká moc na nebi i na zemi."

Swým z mrtwých wstáním přissel pán Ježíš k užíwání swé wssemohoucnosti, kterouž požíwal u Otce od wěčnosti. On ji má w nebesích, jenž sedí na prawici Boží, a posílá Ducha swatého s nebe na zemi, aby swé údy potáhl za sebou, aby s ním co se swou hlawou wládli po wěky. On ji také užíwá na zemi, zřizuje a rozssiřuje Církew swou, aby se mu podali národowé, hříssníci se obrátili, a wssickni se poswětili, aby na konec swěta, když bude souditi žiwé a mrtwé, jednomu každému dle skutků jeho mohl odplatiti. Jaké to sstěstí pro nás, že takowá moc se nalézá w rukou Ježíssowých, jenž ji toliko k blahu nassemu použíti hodlá, poněwadž pro nás smrt kříže podstoupil.

„Protož jdouce, prawil p. Ježíš, učte wssecky národy."

Jsoutě tedy wssickni národowé celého swěta k wíře sw. ewangelium powoláni, a sw. ewangelium bylo by již známo wssem, kdyby národowé sami nebyli sstěstí swému w cestě stáli. Wssak wyslání aposstolské posud trwá. Co aposstolowé

prwni nedokonali, dokonáwají denně jejich nástupcowé podlé swatých a wěčných úmyslůw newyzpytatelné prozřetelnosti božské. Poněwadž pak jsme toho sstěsti dosáhli, w národě swětla božího spatřiti, jenž byl již přijal wiru sw. ewangelium, ano w níž jsme my wyučowáni byli, a posud bywáme, jak tedy za to Bohu powděčni býti máme, a zároweň jakou péči o to míti máme, aby se wira tato mezi námi zachowala, a owoce přinássela w trpělliwosti?

„Křestice je we jménu Otce i Syna i Ducha swatého."

Totě jsou slowa na swatém křestu užiwaná, zároweň obsahujíci nejhlawnějssí tajemstwi wiry nassi. — Náš Spasitel mluwí tuto toliko o křestu swatém, jakož i wyznáni wiry nassí toliko o této swátosti se zmiňuje, poněwadž tato co brána k jiným swátostem jest. Jakmile kdo skrze swatý křest do Cirkwe wejde, otwirá mu tato starostliwá máti swé wzácné dary, a poučuje ho o tom, co se jiných swátostí týká.

„Kdož uwěří a pokřestěn bude, spasen bude, kdož pak neuwěří, bude zatracen."

Tento wýrok Spasitele nasseho, jakož i rozkaz jeho, aby apossolé wyučowali, newztahuje se na děti, nébrž na odrostlé, jenž jsou s to, aby wyčowáni byli. Blaženost wěčnou snadno tedy dosíci! Jaké to tedy nesstěsti, nechtiti wěřiti a pokřestěnu býti; wětssí pak nesstěsti, pokřestěnu býti, a newěřiti; nejwětssí pak nesstěsti, pokřestěnu býti, newěřiti, a wíře swé w skutcích odpirati, w smrtedlných hřissích žiwu býti a umirati. O nedopousstěj, Spasiteli můj, by mne tak welike ne-

sstěstí potkalo. Já jsem pokřestěn, a wěřím z celého srdce. Dej mi milost, žiwot podlé wíry zaříditi, abych dossel blahoslawenstwí, jež jsi wíře přislíbil.

Učíce je zachowáwati wssecko, což jsem koli přikázal wám."

Slowa: „wssecko, a což jsem koli" zahrnují do sebe wssecko mrawoučení, wssecky obřady, wsselikou kázeň, netoliko to, co psáno, nébrž i co ústně podáno jest, neboť sw. Jan poznamenal, že není wsse w písmech poznamenáno. Toliko od aposstolů můžeme se naučiti wssemu, co Ježíš Christus po čas swého smrtelného žiwota a po zmrtwýchwstání swém předepsal. Můžeme se to dowěděti jen od Církwe swaté, neb celý poklad wýroků a nařízení Ježísse Christa Církwi jest swěřen. Církew swatá má jediná od Christa Pána tu moc, mnohé wěci u řizowati a uprawowati; proto swatou powinností jest Církwe poslouchati.

„A ai, já s wámi jsem až do skonání swěta."

Prawá přítomnost Christowa jest w nejswětějssí swátosti oltářní, a potom w jeho prawém učení proti bludům a kacířstwím, jest stálá, nepřetržená, wždy trwající přítomnost až do skonání swěta. Nebude tedy té doby, aby se mohlo práwem říci, že pán Ježíš swou Církew opustil, že podléhla, že z dějisstě lidského pokolení zmizela, aneb bludům učila. Tomu, chwála Bohu, již skussenost osmnáctera století naswědčuje.

Totoť jediné proroctwí Ježíssowo zahanbuje wsseliké kacířstwí. Prawdiwost předpowědění jeho nalézá se až podnes, a do skonání swěta nalézati

bude silný odpor w srdcich lidských. Kolikero prudkých wášní a přijemných prospěchůw počasných obojují ji? Než pán Ježíš odklizi neustále swými milostmi wšecky překážky, a jeho mocnost slawila wítězstwí nad nejtwrdšími srdcemi, pokořiwši aneb wywrhnuwši jich k zahanbení wěčnému. Neb „kdož neuwěří, bude zatracen."

Wšak proč má býti zatracen, kdož nemohl uwěřiti, an mu nebylo milosti dáno, aby uwěřil? Ti, jenž o ewangelium nic neslyšeli, budou zatraceni pouze pro ty hříchy, které páchali proti swědomí swému, a nijak proto, poněwadž swatému ewangelium neuwěřili, o němž nic neslyšeli, pokudž takowého něco od nich nezáwiselo.

„Tato znamení následowati budou, kteříž uwěří: Budou we jménu mém zlé duchy wymitati, nowými jazyky mluwiti, hady bráti, a jestližeby co jedowatého pili, neuškodí jim; na nemocné budou ruce wzkládati, a ti se dobře miti budou."

Toliko wšemocnost Christowa mohla takowé sliby konati. Posud žádný zákonadárce na zemi takowých slibů nekonal, žádný mudrc, aniž jaký swědce. Ten tedy nade wšecky jest, jenž jich činil. Neprawíme, že nikdo z lidí takowých slibů wyplniti nemohl, než to prawíme, že takowých slibů nečinil, poněwadž se nechtěl w zlou powěst uwésti, a sám sebe před světem zlehčiti. Swatý ewangelista musil toho přeswědčení nabýti, že se wše wyplnilo, poněwadž se odwážil tak napsati:

„A zajisté pán Ježíš, když jim odmluwil, wzat jest do nebe, a sedí na prawici boží. A oni šli a kázali wšudy, a Pán jim pomáhal, a potwrzowal řeč (jejich) následujícími (na to) diwy."

Žádné jiné náboženství nehonosí se tím, že powstalo welikosti, množstwím a jistotou zázraků, a že tím mnohé národy k sobě přitáhlo, než toliko křesťanské. Najdou-li se w jiných náboženstwích některé diwné děje, přec nebyly základem náboženstwí samého, aniž hnuly národem, aby náboženstwí přijal, nebywsse ani za pohnutky k přijetí náboženstwí prohlassowány. Toliko křesťanské náboženstwí za takowé jich prohlassowalo, a honosí se tím, že národy a krály moci swých diwů obrátilo. Tomu se upírati nedá. Pisse se, co komu libo, a papír, jak se prawí, trpělliwý jest. Kdo wssak weřejné události, které nikdo newiděl, a diwné wěci, jejichž křiwost každému zjewná, na papír uwedl, stáwá se směssným a opowrženliwým. Wssak událostem zázračným křesťanského náboženstwí se swět newyssmíwal, aniž s nimi pohrdal, nébrž uwěřil jim, nebo se stal křesťanským; jsou tedy události tyto prawdiwé. Důwod, ze zázraků wzatý, důrazný sice, wssak nebezpečný jest. Jsou-li diwy prawdiwé, potwrzuji wsse, jsou-li neprawdiwé, ničí wsse. A proto wolilo jediné náboženstwí křesťanské zázraky se opírati, a jich za důwod uwoditi.

§. 63.

Pán Ježíš zjewil se swým učenikům na moři Genesarethstém.

(Jan 21, 1—14.)

„Potom se opět zjewil Ježíš učenikum u moře Tiberiatského."

Moře toto nese jméno od města Tiberias,

kteréž na západním břehu leželo. Nazývá se také Genesarethské od půwabného okolí zdejšího. Také Galilejské moře sluje od krajiny soujmenné. Toto jezero twoří Jordán, jenž od sewera k jihu probíhá zdéli šesti hodin, kdežto jezero toliko dwě hodiny zšíři má. Běh Jordánu lze rozeznati uprostřed něho.

Toto jest ponejwíce, zwlášťě na wýchodě a západu, horami obehnáno, toliko k seweru a k jihu rowiny widěti. Tim stáwá se ponejwíce, že hladina jeho tichá jest, jen tenkráte, když duji wětrowé od jihozápadu, kteří obyčejně welmi prudcí jsou, pohybují se wody jeho tak, že se stáwají rybařským loděm nebezpečny, poněwadž tenkráte mocnému pádu Jordána se opírají. W tom jezeře nejsou nikde mělčiny, a nejwětší hloubka jest k západní straně. Od západu na wýchod wpadají do jezera někteří potokowé, k. p. potok Kafarnaumský a Gerasenský. W čas lijawců pádí s hor bystřiny do moře, a tim zwýší se hladina jeho o tři aneb čtyry střewíce nad obyčejný stáw. Woda jeho jest tak čistá, že na dně křemen pozorowati, jest welmi studená, na okus sladká a pitelná. Obywatelé Tiberiatští berou na pití wodu z jezera, poněwadž w okolí žádných studánek nemají.

Jezero Genezarethské jest welmi bohaté na ryby, zwlášťě kapry. Na seweru se wíce ryb zdržuje, nežli na jihu, poněwadž tuto na břehu některé křídla jsou a do moře wody své wypouštějí. Ondy prý as 1500 rybářů živilo se na moři, teď jich již málo tam, ryb pak tu mnohem wíce. We válce židowské proti Římanům sehnal

Joſef, welitel wojſka židowſkého w Galilei, 232 rybářſkých lodí, obléhal jimi město Tiberiadu, které ſe prowewěřilo, a dobyl ho. Když Tarichea od římſkého wůdce Weſpaſiána dobyta byla, utíkal díl obywatelů města přes moře, wſſak dopadnut a porubán tak, že ſe obarwilo jezero krwí zawražděných; padlo prý 6.500 lidu oſtroſti nepřátelſké zbraně.

Okolí jezera powždy ſe za jedno z nejpůwabnějſſích ličilo. Kolem do kola leželo množſtwí pěkných a lidnatých měſt a weſnic, mezi nimiž Tiberias, Tarichea, Kafarnaum, Chorazin, Hippos a obě Bethſaidy nejznamenitějſſí byly. Okolí celé líčí ſe Joſefem jako prawý ráj. Půda byla tučná a welmi úrodná, ſtromowí rozličných druhů a nejjwýbornějſſího owoce ſe tu naléžá, totiž: oliwy, fíky, datly, ořechy, pomoranče a hrozny. Při welmi příhodném ponebí, ani příliš horkém, ani ſtudeném, odměňowala ſe pilnoſt, kterou obywatelé wynakládali na obdělámání půdy, welmi bohatě, nebo ſe wſſe wýborně dařilo. K tomu ſe tam owoce welmi dlouho drželo, fíky a hrozny prý i po deſet měſíců w roku byly k doſtání. Poſud tam totéž ponebí a přírodní půwaby mnohé, wſſak puſto tam, neb ſchází na pilnoſti obděláwatelů. Někdejſſí kwětoucí města a děbiny teď w ſutinách leží, a o mnohých ani zmínky. Na západní ſtraně hledá oko bohatý a blažený Kafarnaum, který krásou polohy a zámožnoſti ſi jména dobyl, jenž „Pole útěchy aneb radoſti“ ſe wykládá; onen Kafarnaum, který pán Ježíš ſwým městem nazwal, a který únohými a welkými diwy opatřil, wſſak bohužel bez proſpěchu. Ai hle, z

pûwodního blesku nezûstaly jiné stopy, leč rum a polámané kusy sloupů a makowic jejich; patrno, že hněw boží se tu objewil, a kletba se naplnila wyřkuntá slowy Spasitelowými: „A ty Kafarnaum, zdaž se newýssiš až k nebi? Až do pekla sstoupiš; nebo kdyby w Sodomě činěni byli diwowé, kteříž jsou činěni w tobě, snad by byli zûstali až do tohoto dne.“ (Mat. 11, 23.)

„Ačkoli toto jezero,“ pisse Geramb, „zbaweno jest měst a dědin, a krásných domûw, které je před dwěma tisíci léty zdobily, a okolní hory holé jsou, přec jesstě podnes poskytuje pohled přijemný. Na wssech stranách owěnčeno růžodrwem žlutokwětým, který hustolisté a kwětnaté wětwe na wodu spoussti, a stawí na oči půwabný obraz nesmírného zrcadla, jehož rámec wežby zelený, kwitím ozdobený wěnec činí.“

„Dojem, jejž tento přijemný pohled wywodil,“ pisse Geramb dále, „zmizel ihned we mně, an jsem si připomenul těch událostí, jejichžto jewisstěm tato místa byla. Zde se swedla 2. Julia 1137 nejkrwawějssí a pro křesťanstwo nejsmutnějssí wssech bitew, o nichž letopisy wýchodní zmínku činí. S těch hor wrhli se wojíni Saladinowi co bouřliwý příwal na křesťanské wojsko, kteréž na roweň přilákali. Po dwa celé dni bojowali proti přemoci newěřících, snášejíce hlad, žízeň a wsselikou nepohodu, až bylo porubáno, a pozbylo pojednou wssechno owoce mnohých wítězných činûw. Zde bylo wysazeno wssem bídám, úkorám a ohawám; meč, oheň, ztráta prawého kříže, porubání jednoho ze swých nejchrabřejssích bohatýrů, zajetí swého krále potkalo jich, a k nej-

wětſſímu neſſtěſtí muſilo, pokud ſouwěkým kronikářům uwěřiti radno, k nejhlawnějſſím příčinám tak welkých neſnází, i newěrnoſt a zrádu jednoho z náčelníků ſwých připočíſti, na jehožto wěrnoſt ſpoléhati mělo. Tyto pole byly poſety mrtwolami křeſťanů, a ty brázdy napojeny jich krwí, která dle wýroku ſamého Saladina jako deſſt prſſela. Jejich rozmetané oudy a wyſchlé koſti zůſtaly přes rok na půdě nepochowané, dáwajíce zároweň ſwědectwí o wítězſtwí a ukrutnoſti wítězowě. Na tomto jezeře ukázal ſe pán Ježíš ſwým apoſſtolům. Zjewil ſe pak takto: „Byli ſpolu Šimon Petr, a Tomáš, jenž ſlowe Bliženeč, a Nathanael, jenž byl z Kány galilejſſké, a ſynowé Zebedeowi, a jiní dwa z učeníků jeho.“

Před těmito ſedmi učeníky ſwými chtěl pán Ježíš zázrak při loweni ryb opakowati, jakž byl učinil před třemi léty. Na tomto zázraku ſhledáme přede wſſím jednotu, kteráž od Chriſta Pána tolikráte byla poručena. Oni byli pospolu. Bez takowého ſpojení neſtalo by ſe podiwného duſſí loweni, žádného zázraku, žádného obráceni.

„Di jim Šimon Petr: Jdu lowit ryb. Řkou jemu: Půjdeme i my s tebou.“ I wyſſli a wſtoupili na lodi.“ Wſſecko ſe zde děje pod dozorſtwím a náradou Petrowou. On nawrhuje loweni, on koná je, a jiných k tomu příkladem zwe. Jiní na jeho wyzwání poſlouchají, následují ho, odewzdáwají ſe w jeho dozorſtwí, odejdou s ním a wſtoupí w loď jeho. Wſſecko toto ukazuje na podrobenoſt, kteráž w Cirkwi naſſi poſtoupně až k nejwyſſí widitelné hlawě její ſe jewiti má.

„Té noci nic nepopadli. Když pak bylo již

ráno, stál Ježíš na břehu, ale učenici nepoznali, ježby to byl Ježíš. Tedy řekl jim Ježíš: Dítky, máte-li co k jídlu? Odpowědčli jemu: Ne.“

Kdyby jsme se ptali duchowního otce, když dosti dlouho se byl napracował: Máte mnoho užitku z toho? Snad by musil odpowěditi s apostoly: Ne! Jeli on sám winen, nechal se trestu obává. Mnohdykráte kdo jiný tu winu nese, a proto jakož bude horlivý pastýř za to w nebesích odměněn, tak potrestány budou owce jeho nepoddalé.

„Když pak bylo již ráno, stál Ježíš na břehu.“

Bez přítomnosti pána Ježíse a bez pomoci jeho milosti nelze něco spasitelného wykonati. W tomto životě žijeme jako w noci a jako na bouřliwém moři. Zhyneme, nedosáhneme-li pomoci a přispění, a ti, kteří jiných by uchrániti usilowali, zároweň s nimi by zahynuli. Ale pán Ježíš jest na břehu: on se nachází we swé slawě neproměnliwé, odkad celé přírodě rozkazuje, temnoty rozplasuje, a to, co jest nejslabšího, upewňuje. Protož jej wždy, buďsi již we wlastních neb bližního potřebách, o jeho pomoc prositi, a celou swou důwěru w něho klásti neopomínejme.

„Dí jim: Wrzteż sík na prawou stranu lodi, a naleznete. I wrhli, a již ji nemohli utáhnouti pro množství ryb.“

Neptali se, proč na prawou stranu, proč ne na lewou, nébrž uposlechli ihned, a wýsledek této posluššnosti byl jim odměnou.

„Tedy řekl učeník ten, kterého milował Ježíš, Petrowi: Pán jest to! Šimon Petr, jakž

uſlyſſel, že Pán jeſt to, obeſtřel ſe ſukni, nebo byl nah, a puſtil ſe do moře. Oſtatni pak učenici přeplawili ſe na lodi (nebo nedaleko byli od země, jen as dwě ſtě loket) táhnouce ſiť s rybami."

Nepoznali učenici Pána, až později, když množſtwi polapených ryb byli ſpatřili. Miláček Páně poznal pána Ježiſſe nejprw, wſſak prwni k němu ſe doſtal ſw. Petr. Dwě cesty jſou, kudy ſe doſtati možno za Ježiſſem. Prwni jeſt kromobyčejná, druhá pak obyčejná. Nežná láſka byla na přičině, že Jan Pána poznal, a wrouci láſka přiměla k tomu, aby ſe Petr do moře wrhnul, a plowáním k Pánu ſe doſtal. Kdyžbychom jenom iſkerku láſky nežné a wrouci těchto dwou apoſſtolů Páně měli! Chtějme ſe na přimluwu těchto ſwatých o to pokouſſeti!

„A jakž wyſtoupili na zem, uzřeli řeřawé uhlí, a rybu ſwrchu položenou, a chleb."

Tento diw ſtal ſe, aby ſe potwrdilo, co pán Ježiš apoſſtolům prawil, že w úřadowáni nemají ſe o to ſtarati, co budou jiſti aneb piti, že prozřetelnoſt božſká o to bude pečowati, aby jim ničeho neſcházelo.

„Dí jim pán Ježiš: Přineſte z ryb, kteréž jſte ulowili nyní." To jim bylo příležitoſti pozorowati, jak welký počet ryb, a tudyž jak welký zázrak byl.

„Wſtoupil Šimon Petr, a wytáhl ſiť na zem plnou ryb welikých ſto padeſáte a tři, a ačkoli jich tak mnoho bylo, neztrhala ſe ſiť." Nechať ſebe wětſſi počet nowých národů do Cirkwe ſwaté uweden byl, nikdy ſe neměnila wira, aniž jinou

podobu na ſebe wzala, aniž kdy wezme. Když někteří národowé ſw. Cirkew byli opuſtili, bywalo to welikým neſſtěſtím, než ſik, kteráž ſe naléza w rukou Petrowých, proto ſe přec neroztrhla. Petrowa wira táž jeſt, a zůſtane až do ſkonání ſwěta, jako i řád, kterýž pán Ježiš we ſwé Cirkwi k zachowání, úřadowání a kázně byl zawedl.

„Di jim Ježiš: Pojďte, obědujte. A žádný z těch, kteříž obědwali, neoſmělili ſe ho tázati: Ty kdo jſi? wědouce, že Pán jeſt to. I přiſſel Ježiš, a wzal chleb, a dáwal jim, též i rybu.“

Dobře nám známo, jakým chlebem krmí Spaſitel duſſe naſſe. Jeſtiť tedy naſſi powinnoſti s touž důwěrou jej požiwati, jakou na apoſſtolich pozorujeme. A pročby jſme ſe tázali: Kdo jſi ty? Proč bychom nowých důkazů jeho přítomnoſti ſi žádali? Což newime, že on Pán jeſt? Wira nás tak učí, a to doſti budiž; ſnad nám to prawi wlaſtní zkuſſenoſt, totiž ona útěcha, kterou zakouſſíme, požiwajice ho?

§. 64.

Pán Ježiš ubirá ſe s učeníky na horu Oliwetſkou.

(Luk. 24, 49—50, Skut. ap. 1, 1—18.)

Čtyrycet dni po ſwém zmrtwýchwſtání potrwal pán Ježiš mezi ſwými, častěji wyučuje jich, jakby dílo jím započaté dále wésti a upewniti mohli mezi národy k blahu jejímu. Čtyrycátého pak dne po ſwém z mrtwých wstání ſhromáždil pán Ježiš učeníky ſwé napoſled, a ſwaté píſmo takto o tom mluwí:

„A pojed s nimi přikázal jim, aby neodcházeli z Jerusaléma, ale očekávali zaslíbení Otcowa, kteráž jste slyssely skrze ústa má; nebo Jan zajisté křestil wodou, ale wy pokřtěni budete Duchem swatým ne po mnohých těchto dnech — A já posslu zaslíbení Otce swého na wás, wy pak zůstaňte w městě, dokudž nebudete oblečeni mocí s wýsosti.“

Neurčil jim Pán den, nebyl pak daleko desátý totiž den. Prorok předpowidal ten welký den již zadáwne, a naplnil se. Boží předpowidání se plniwá byk sebe později.

Bylo jim též přikázáno, od času nanebewstoupení Páně až do času sesslání Ducha swatého z města newycházeti pod jakoukoli záminkou. Tak byla zewnějssí příprawa na přissti Ducha swatého; tedy klidná samota, do níž i my se máme začasto ubirati, k. p. na pouk aneb na místa jiná, jakož nám možno. Apossstolé dobře pochopili, že tento čas nemají lenosti, aneb jakým swětským zaměstnáním, nébrž pobožnosti strámiti. Tak také konali, a tak byla ona wnitřní příprawa. Čím wice se budeme sami sebou obirati, tím wice Ducha swatého se účastnými staneme, a hojněji bude na nás wylita božská jeho milost. Pocitujeme-li malé účinky jeho přissti, zajisté nasse zewnějssí a wnitřní roztržitost tím winna, kteráž zbawuje prospěchu.

„Wywedl pak je wen do Bethanie,“ t. j. na horu Oliwetskou.

Podlé ústního podání byla také přitomna matka Ježissowa, přitel jeho Lazar, jeho sestry Martha a Maria a jiné přitelkyně.

Hora Oliwetská jest nejwyssí hora na bliz-

ku Jerusaléma, sotwa čtwrt hodiny od města k wýchodu, wýssky majíc 2.500 pařižských stop a toliko potokem Cedronem od Jerusaléma odloučena jest. Jméno má od oliwowých stromů, které druhdy u welkém počtu tuto se nalézaly. Také i jiní owocní stromowé tuto rostou, jako fiky, citrony, pomoranče a réwa. Hřbet její wybíhá w tři hroty (sspice), které řikaje zwlásstní kopce činí. Prostřední wrchol nazýwá se horou „Nanebewstoupení Páně," kdež pán Ježíš slawně na nebesa wstoupil. Swatá Helena zde wystawěla skwostný chrám, osmerohranný, jenž měl sto kroků w průměru. Swatý Paulinus, Beda a jiní spisowatelé wyprawují, že stawitelé na tom místě, odkad Pán na nebesa wstupowal, klenbu nijak zazditi nemohli, ani prý to místo, kde stál, mosaikou wyložiti. Teď tu turecký mečet stojí, jenž pak na spadnutí jest, obklopený chatrnými tureckými budowami. Uprostřed widěti w jakési jako kapličce stopy nohou Christa Pána dle prastaré powěsti we skále wtlačených té doby, když posledně požehnal apossstolům swým, o čemž také sw. Jeronym pisse. Dodnes toliko lewé nohy znamení pozorowati možno, neboť stopu prawé nohy prý Turci wzali, a w mečetu swém, jenž místnosť někdejssího chrámu zaujímá, s welkou počestnosti uložili. Slápěj tato posud značná jest, toliko častým líbáním poutníků poněkud otřená. Pata jest obrácena k jihu, prsty pak k seweru nachýlením k západu. Obráceň byl tedy Spasitel nás wstupuje na nebesa rownež jako na kříži k Europě, která mu také, zwlásstě co se týče Říma, wždy wěrnou ostala. K ochraně jest to místečko obehnáno zdi, aby se po něm sslapati nemohlo, a jednomu tureckému jako

mnichowi k opatrowáni odewzdáno. Tento strážník má malé čtwerhranné kaminky, s kterými se dotýká poswátné stopy a poutníkům za malý peniz jich poskytuje. Na slawnost na nebewstoupení Páně slauziwají w mečetu katolici, Rekowé a Arménowé mssi swaté, dřiwe jej owssem jak náleží wyčistiwsse.

Ze toto drahocenné místečko od poutníků Jerusalémských nawssstěwowáno bywá, owssem samo sebou rozumí se, neboť jest to místo, kde se pán Ježiš rozžehnal se swými, a kde jej, jak sw. Bernard prawí, i wzduch i nebesa za swého Pána poznaly. Slowa jeho tato jsou: „Poněwadž Christus dokázal, že Pánem nade wssim jest, co na zemi, w moři a w pekle jest, nic nezbywalo, než aby podobnými a jesstě silnějssími důkazy oswědčil, že jest Pánem wzduchu a nebes. Neboť země uznala jej za Pána, poněwadž na slowo, když mocným hlasem zawolal: Lazare, pojď wen! mrtwého wydala. Moře uznalo jej, poněwadž se objewilo pod jeho nohama jako sepiaté, tak že apossstolé jej za obludu drželi. Peklo poznalo jej, jehožto měděné brány a železné záwory on polámal. Aby jej tedy také i wzduch a nebe pozualo za Pána, wstoupil na nebesa."

S hory Oliwetské jest daleká wýhlídka. Ztud přehlídne se Jerusalém. K seweru widěti hory Samarské a také Galilejské, k wýchodu widěti Jordán, Mrtwé moře a pohoří Perejské, k jihu přes Bethlehem až na Hebron, a k západu pozorowati možno břehy Středního moře. Rozhled do nejbližssího okolí, zwlásstě na Jerusalém, není teď přijemný, neb wssudy prý až na některá mí-

sta wſſecko mrtwo a puſto, holé ſtráně a údoli bez ſtromowiho. Při tom prý panuje hrobowé ticho, nebot ſe objewuje málo lidí, a i ptactwo zřídka widati.

Za ſtarodáwna rozžihaly ſe na wýſſinách hory Oliwetſké ohně, a když wyſoko plály, i na jiných horách paleſtinſkých, aby na ten způſob změna měſicowa wſſem obywatelům známa byla.

Wſſak ſluſſí wyſlechnouti o ceſtě poſledni Pána Jeżíſſe ſe ſwými učeníky, jak wyprawuje ewangeliſta Páně:

„Protož, kteříž ſe byli ſeſſli, tázali ſe ho řkouce: Pane, w tomto-li času nawrátíš králowſtwi iſraelſké?“

Zde widěti, że apoſſtolé po z mrtwých wſtáni ſwého miſtra ſe nezměnili we zdáni ſwém, oni poſud zpomínali na počaſnou welikoſt a ſláwu, a nad miru ſi w tom oblibowali. Přediwná tajemſtwi, která ſe dèla před jejich očima, nijak nepřetwořila jich. Tato změna měla býti jedině ſkutek Ducha ſwatého, a byla welká, rychlá a podiwná.

I řekl jim: Nenít waſſe wěc znáti časy neb chwíle, kteréż Otec położil w moci ſwé.“

Člowěk welice rád hloubá do budoucnoſti, jakoby ta přitomnoſt nedoſtačowala jemu. Kdy bude ten poſledni ſoud? Kdy bude wira wſſem národům zjewná? Jaké změny ſtanou ſe na zemi za tolik a tolik let? To jſou ſmělé otázky, to jſou ty propaſti, kam patřiti nám neni dowoleno. Ten nejwyššſi Pán ponechal ſi ſám ſpořádání budoucích událoſti, času a dob, kdy ſe dit maji. Jediná ſtaroſt, již miti máme, w tom pozůſtáwá, bychom ſe jeho prozřetelnoſti říditi dali

ke wſſemu dobrému wolni byli, we wſſem jeho ſwatou wůli plnili, a wſſecky událoſti k ſwému poſwěcení použili.

„Ale přijmete moc Ducha ſwatého přicházejiciho na wás, a budete mi ſwědkowé w Jeruſalémě, a we wſſem Judſku i Samařſku, a až do poſledních končin země.“

Tenť bývá oſud mnohých lidí, že obirajice ſe wěcmi malichernými, na welké zapomínaji, které celou naſſi ſtaroſt a péči zaſluhuji. Powažme tuto, jak Spaſitel rozum ſwých učeníků na welké tajemſtwi, jež jim předzwěſtowal, na přiſſtí Ducha ſwatého, jehož měli přijeti, na apoſſtolſké práce, jimž ſe podrobiti měli, ſnažně obrácel. Jeli rozum náš zbawen ſwatých pomýſſlení, ký diw, když ſe mu marné aneb dokonce hřiſſné myſſlénky u welkém počtu objewují.

„A to powěděw a pozdwih rukou ſwých dal jim požehnání.“

Toto božſké požehnání bylo poſledni jeho loučeni. Neda ſe twrditi, zdali tomu apoſſtolé tak rozuměli, nebok nezdá ſe, žeby byli poučeni o úmyſlu této cesty poſledni. Také ſe newi, kterých ſlow použil p. Ježiš, žehnaje apoſſtoly, a na který zpuſob rukama pohybował. Apoſſtolowé to wěděli. Snad oni žehnali na ten způſob, na který on žehnal, a ſnad jeſt zpuſob žehnaci, jaký ſe poſud užiwá dědictwim po apoſſtolich, jak ſe od ſwého miſtra naučili.

„A ſtalo ſe, když je žehnal, bral ſe od nich, a neſen jeſt do nebe.“

Jaký to pohled! jaký úžas! Takowého něco nikdy poſud newiděli. Před ſmrti ho widěli kráčeti po hladině mořſké. We wečeřadle ſtál poje-

dnou uprostřed jich, přijda zawřenými dweřmi. Zde pak wsse mnohem diwnějssí jest. Ježíš jest mezi nimi, howoří s nimi, oni s ním. Najednou opoussti jich, zdwihna se do wýssky wstupuje ponenáhlu, widí jej, an se trati, až se ztrati. Kam zassel, neni jim neznámo, neb jim toho wícekráte předpowěděl. On wstoupil na nebesa, odkad sestoupil; on se nawrátil k swému Otci, jenž jej poslal. Tam zassel, kamž oni nemohli posud zajíti. On zassel, aby sám zawedl místo swé, a jim předchystal, jakož i nám. On zassel, aby se posadil na prawici swého Otce a odpočinul w lůně jeho, až nás powolá na místo nasseho přebýwání. Zajisté wíce než necitelné musí ono srdce býti, kteréby takowým pomýsslením nebylo dojato, a tou naději okouzleno, kteréby se nawždy od země neodtrhlo, a k nebesům se nepowzneslo.

„Oblak wzal jej s očí jejich.“ Francouzssti wykládači, jichž jsme u wykládání slow sw. ewangelia ponejwíce následowali, takto wolají: „Ustaňte do wýssky hleděti, užasli a očarowaní učeníci, co se děje za oblaky, nemůže smrtedlník widěti, Anjelé, archanjelé a wssechny mocnosti nebeské přicházejí swému králi w ústrety. Nesčíslný počet wěhlasných wěznů přidružuje se k swému božskému Wykupiteli. Wssickni sprawedliwí, jenž od počátku swěta umřeli, a wssickni, co s Ježíssem Christem z mrtwých wstali, sjednocují se, jedni podlé dusse, druzí podlé těla a podlé dusse, aby jeho witězoslawný průwod doprowodili. Tělo bylo z pozemského ráje wyhnáno, ale w osobě slowa, kteréž tělem učiněno jest, powznássí se k nebesům. Otewřte se wěčné brány! zde jest král sláwy s komonstwem swým. Neptejte se, kdo jest? Jestiť

Pán, silný a mocný w boji; jest beránek boží, jenž byl zawražděn; jest witězný lew, lew z pokolení Judowa, Pán Bůh Sabaoth, král slávy. Jako takowý posadí se na prawici Otce, a jako takowý umísti tam wssech, jež byl wykoupil; zde čeká na wssecky, aby jich tu usadil, wssechny, kteří w něj wěří, a wykoupení jeho užitkují. O jak mnoho jich od té doby za ním wstoupilo, a sedí u něho! Jakým okem pozoruji zemi, a wsse, čím se lidé na ni bawí!"

„A když za ním do nebe jdoucím hleděli, ai dwa muži w rousse bilém stáli wedle nich, kteřížto i řekli: Muži galilejssti! co stojíte hledíce do nebe?"

Ač již apossolé ničeho newiděli, poněwadž jej wzal oblak s oči jejich, přec jessté pewně do nebe patřili. Uchwátil jich duch Páně tou měrou, že nebyli s to, aby oči jinam obrátili. Apossto-lů to powolání nebylo, aby powždy rozjímáním w rozkossích duchownich trwali. Oni měli mnohem důležitějssí a potřebnějssí powinnosti. Oni měli se do Jeruzaléma nawrátiti, tam se připrawowati na přissti Ducha swatého, a ztud měli se rozejíti do wesskerého swěta, ewangelium Ježisse Christa oblassowati. Kéžby též i nasse srdce powždy k nebesům obráceno bylo, činili bychom to, co jest nassí powinnosti, s wětssí horliwosti a s wětssím prospěchem; než oči nasse nemohlyby stále na ně patřiti, aby neutrpěly zároweň powinnosti nasse, a to bylo by bližnímu na sskodu a pohorssení.

„Tento Ježiš, kterýž wzat jest od wás do nebe, tak přijde, jakž jste ho widěli jdoucího do nebe."

Bude tedy zase od oblaků nesen tenkráte, až přijde souditi živé a mrtwé. Prawda to jistá, žeby se mnohé mamidlo tohoto swěta rozplassilo,

kdyby duſſe lidſké wice o ſoudu Páně rozjímaly. Není ſice potřebí, aby ſe rozum až přes přílíš hroznými těmi myſſlénkami obtěžoval, wſſak na ně zapomínati nemá. Že apoſſtolé nepohnutě hleděli do nebe, to owſſem nic diwného, aniž že dwa anjelé přijíti a jim říci muſili, aby ſe zpamatowali; než tomu jeſt ſe co diwiti, že pomýſſleni na Jeſſiſſe, jenž na nebeſa wſtoupil, a zaſe přijíti má s nebe, není s to, aby nás od hrudy zemſké odtrhlo, a ſrdce naſſe k nebi powzneſlo.

„A oni pokloniwſſe ſe nawrátili ſe do Jeruſaléma s radoſti welikou s hory, jenž ſlowe Oliwetſká, kteráž jeſt blizko Jeruſaléma, wzdáli ceſty dne ſobotního.“

Weſſel tedy pán Jeſſiš na wrchu hory do ſlávy wěčné, jenž byl na patě jeji do trápení wkročil. Na této hoře padli apoſſtolowé na twáře, a klaněli ſe jemu, an na nebeſa wſtupuje, a na patě jeji widěli ho, jakž na zemi ležel ſe ſmrti zápaſe, a jak potom byl přepaden, jat, a co zločinec odweden. Apoſſtolé wracujice ſe ztad do Jeruſaléma s welkou radoſti, jakéž nám owſſem pochopiti nelze. Radujme ſe i my ze ſlávy jeho a hleďme rozſſiřiti ji. Čiňme totiž jako apoſſtolé zachowáwajice přikázani s pilnoſti, a po činu modleme ſe, a po modlitbě čiňme, takto pocitime radoſt w ſrdci ſwém, kterouž oni pocitili.

„A když weſſli, wſtoupili do wečeřadla (kde Pán s nimi poſledně byl wečeřel), kdež přebýwali Petr a Jan, Jakob a Ondřej, Filipp a Tomáš, Bartoloměj a Matouš, Jakob (ſyn) Alfeůw, a Simon Zelotes, a Judas (bratr Jakobůw.“

Doſlowně zachowali apoſſtolé wſſecko, co jim Jeſſiš poručil. Nejenom neodeſſli z města, nébrž

ani wečeřadla neopuſtili, leč ubírajíce ſe do chrámu. Obmezenoſt tato od Pána zřetedlně přikázaná, a od apoſſtolů na wlas plněná, wyučuje nás, jak na myſli uſpořádáni býti máme chyſtajíce ſe na přiſſtí Ducha ſwatého.

„Ti wſſickni byli trwajíce jednomyſlně na modlitbě s ženami, i s Marii, matkou Ježiſſowou, a bratřími jeho.“

Jak wroucná muſila býti modlitba jejich, když ſe rozpomínali na wſſecko to, co ſe bylo ſtalo od toho času, co tuto w tom wečeřadle ſe poprwé byli ſhromáždili. Jak jednomyſlná muſila býti modlitba pro jednomyſlnoſt ſrdcí a myſlí wſſech, ani poznali ſtejných dobrodiní, zatoužili po jedněch ſtatcích, uwěřili jednakému přiſlíbení, a doufali rownych miloſti. Jak pokorná muſila býti pro wnitřní pocit ſwé neſtatečnoſti, a neſmirné welebnoſti Boha, k němuž ſe modlitba wznáſſela, pro jehož zásluhy ſe modlili, a na něhož čekali. Prawý to wzor modlitby křeſtanſké rodiny!

Maria, matka Boží, také trwala s nimi na modlitbách. Zwláſſtním wzorem křeſtanſkych žen ona jeſt!

„A byli wždycky w chrámě, chwálíce a dobrořečíce Boha. Amen.“ Byli tak často w chrámě, jakž jen možné bylo, až ſe mohlo napſati, že tam wždycky bywali, a celý ten čas, který w chrámě ſtrawili, k tomu wynakládali, Boha chwáliti a welebiti. Jejich pilnoſt a horliwoſt w nawſſtěwowáni chrámu Páně odſuzuje naſſi lenoſt. Mnozí jſou bohužel mezi křeſťany, o nichž ſe může říci, pouhwadž jen zřídka chrám nawſſtěwují, že ho nikdy nenawſſtěwují. Jak mnoho jich tam

přicházi. kteří nepamatuji ani na posvátnosť toho místa, aniž na welebnosť božskou, které se tam nábožni klaněji.

§. 65.

Wolba svatého Matěje.

(Skut. Ap. 1, 15—26.)

„W těch dnech powstaw Petr uprostřed bratří řekl: (byl pak zástup lidi spolu okolo sto a dwaciti).“

Petr powstáwá, aby weřejně promluwil a oslowil znowu powstáwajici Cirkew, a aby zwolení nowého apoštola ji nawrhl. Odkud nabral Petr směloſti? Neni-liž on rybářem z jezera Genesarethſkého, který nic jiného než swou lod a siti swé byl poznal? Ano, ale on tenť jeſt, jemuž Pán péči swěřil, beránky a owce pásti. Cirkew nowá drží ho za toho, jenž zastupuje w ni místo toho, jenž na nebesa wstoupil, za toho, který ji říditi má, a který od Pána jako prawomocnoſt, tak i potřebné dary byl obdržel. Tentok jeſt tedy prwní úřadni čin, jejž sw. Petr, co wladař Ježíſſe Christa, nad celou Cirkwi byl wykonal. A wizme, s jakým důmyſlem on pisмo wykládá:

„Muži, bratři, prawi k nim, musi se naplniti pisмo, kteréž předpowěděl Duch swatý skrze ústa Dawidowa o Jidáſſowi, jenž byl wůdce těch, kteříž jali Ježiſſe.“

Sw. Petr ukazuje zde na 40. žalm w. 10., a prawi, že toto místo jedná o zrádě Jidáſſowě. Dawid, který tento žalm napsal, byl tedy nástrojem Ducha swatého. Duch swatý prý to předpowěděl. Když potom swatý Petr promluwil o tre-

ſtu Jidáſſowu, uwodí míſto ze žalmu 68, 26, které určuje pokutu města Jeruſaléma. Přikládá ſlowa: „Nebo pſáno jeſt w knihách žalmů: Budiž přibytek jejich puſtý, a nebuď, kdoby přebýwal w něm.“ Potom uwodí několik ſlow ze žalmu 108, 8, které příčinu w ſobě zawirají, proč ku ſhromážděným mluwí: „A biſkupſtwí jeho wezme jiný.“ Dwoji wěci ſe tuto obdiwowati dlužno, totiž wyplnění proroctwí, jakož i rozumu, jímž ſw. Petr je uwodí a wykládá. Obé jeſt ſkutek Ducha ſwatého, jejž pán Ježíš ſwým apoſtolům poſkytuje, nadechuje jich hned na den ſwého z mrtwých wſtání, a který již počíná na způſob widitelný a diwotworný na widitelnou hlawu Cirkwe působiti. Jak moudře také předepiſuje i ſtanowy, které u wolbě zachowati dlužno.

„Protož z těch mužů, kteříž s námi jſou ſhromážděni po wſſechen čas, w němž wcházel i wycházel mezi námi Pán Ježíš, počaw od křeſtu Janowa až do dne, w kterémžto wzat jeſt od nás, jeden z těch muſí býti s námi i ſwědkem wzkříſſení jeho.“

Z této řeči průwodno, že někteří z učeníků tak pilně a ſnad tak dlouho za Chriſtem chwátali, jako apoſtolé, a že při mnohých jeho zjeweních přítomni byli, a že tudyž z těchto zaſlouzilejſſích ſe má jeden zwoliti, aby počet apoſtolů byl doplněn jedním, jenžby kázaním, obětowáním ſebe zmrtwýchwſtání Ježíſſe Chriſta, a prawdu wſſeho toho, co Ježíš Chriſtus učil, potwrzowal. Také chtěl ſw. Petr, aby nejenom apoſtolé, nébrž celá Cirkew, celé ſhromáždění k této wolbě přiſtoupili. On oſlowil wſſechny, jenž tuto pohromadě byli, on žá-

dal jejich hlas miti, jejich smýšlení a přiwolení wyslechnouti.

„I postawili dwa, Josefa, jenž sloul Barsabáš, kterýž měl přijmí Sprawedliwý, a Matěje.“

We wšech srdcích panuje dokonalá nezištnost, a čistá žádost, čest Boží a dobro Cirkwe powznésti. Kdyby se křesťanský lid po wšecky časy při takowémto smýšlení byl zachowal, zajisté podnes bylyby wolby w rukou jeho. Wšak zneužiwání, které lakomost způsobila, a pohoršení, které takowými wolbami se děly, přinutily swatou Cirkew, aby tento způsob u wolbách změnila. Nechať se wšak wolba na kterýkoli způsob děje, kéžby jen ti, jenž woli, čistý úmysl měli, jaký tak důležitý wýkon požaduje, a se wystříhali wšeho, čímžby se staly winnými truchliwých následků špatné wolby. Takto pak si u wolbě počinali:

„A modlíce se řekli: Ty Pane, kterýž znáš srdce wšech, ukaž, kterého z těchto dwou jsi wywolil, aby přijal místo přisluhowání tohoto, a apoštolství, z něhož jest wypadl Jidáš, aby odšel na místo swé?“

Hrozné místo, kam odšel Jidáš, a před nímž ho ani swatý úřad neuchránil, ano jej hloub do propasti swrhl, poněwadž jej zneuctiti se nezdráhal. Hrozné místo, poněwadž kdož jej zajme, na wěky zawržen bude. Tato myšlénka w modlitbě proneseńá byla schopna, bázeň a wážnost zbuditi u wšech, jenž wolili. Protož se nikdo neucházel o úřad ten, aniž znamenati žárliwost aneb nepřátelství jaké. Každý sám sebe nenáwidí, a bojí se před sebou, pln úctiwosti k jiným a dokonalé lá-

ſky. Podnes ſe modliwá ſwatá Cirkew, když ſi woli, a ſwěti ſlužebníky ſwé. Nechat ſe tedy s ni w ſuché dni modlíme, a w pokoře a láſce ſjednotíme, které wſſe ſlíbeno jeſt.

„I dali jim loſy," t. j. napſali jméno každého z nich na ceduli, ſmichali jich a wytáhli jednu. „A padl los na Matěje, i přičten jeſt k jedenácti apoſſtolům."

Po wolbě nebylo ſlyſſeti ani žaloby, ani bronkání, ani uſſtipačné řeči na způſob, jakým ſe wolba děla, jedenkaždý ſe uſpokojil tím, a znamenal w tom wůli boží. My ji w tom i podnes uznáwáme, ctíce ſw. Matěje za apoſſtola a nečiníce mezi nim a druhými apoſſtoly žádného rozdílu.

§. 66.

Seſlání Ducha ſwatého na apoſſtoly.

(Skut. Ap. 2, 1—13.)

„A když ſe naplnilo dni padeſáte, byli wſſickni ſpolu na jednom místě; i ſtal ſe rychle (k dewáté hodině ranní) zwuk s nebe, jako přicházejícího prudkého wětru, a naplnil wſſecken dům, kdež byli ſedíce."

Toto jediné znamení wyobrazuje rozličné wěci, jenž Duchu ſwatému a jeho božſtému púſobení přináleží. Nebot jako wítr, zwláſſtě když ſilně ſe opírá, wěže hrouti a ſtromy káci, tak zpřewracel Duch ſwatý kázaním apoſſtolů modły weſſkerého ſwěta a překotil mocnoſt, moudroſt a wýmluwnoſt tyranů a mudrců tohoto ſwěta. Wůbec pozorowati lze na wětru prudkém jeho púwod s hůry, jeho náhlý příchod, jeho newiditelnoſt, jeho

welký zwuk, jenž se ozýwá w uſſich, jeho ſilu, jeho rychloſt, jeho powſſechnoſt, a jeho změnu, kterou w počaſich wypůſobi. Když přiſſel Syn Boži, způſob člowěka na ſebe wzaw, na tento ſwět, přiſſel w pokoře a w poniženoſti. Když pak přiſſel Duch ſwatý, aniž přijaw na ſe podobu naſſi, ozwal ſe w ſkwělých a welebných znamenich.

„I ukazali ſe jim rozděleni jazykowé jako oheň, a poſadil ſe na každém z nich.“

Druhé znamení, w němž ſe Duch ſwatý objewil, jeſt oheň, poněwadž Bůh, jak piſſe ſw. Pawel (Hebr. 12, 29) oheň ſpalujici jeſt. Bůh ſe pak nazýwá ohněm, poněwadž ſkrze něho oſtatky hřichů ſe takořka wypalují. „Dobrým důwodem,“ piſſe ſw. Gregor Welký, „ukázal ſe Duch ſwatý we způſobu ohně, poněwadž z každého ſrdce zkřehloſt a ſtudenoſt, kteréž hřich za ſebou wleče, zapuzuje, a horoucí touhou po wěčných ſtatcich rozněcuje.“ — Ukázal ſe w ohniwých jazycich, poněwadž tim ukázal, že apoſſtolé maji jazykem, to jeſt kázanim a wůbec wyučowánim, a nijakou jinou zbraní národy tu Chriſtu a Cirkwi jeho uwésti. Takowéto jazyky maji i wěřici přijimati. Což pak ſi ale máme myſliti o člowěku, který přijaw Ducha ſwatého přec jen ſlowa rouhawá, plná neſſlechetnoſti, hněwu a zaklínání, drzoſti a nečiſtoty, pomluwy a ſočiwoſti pronáſſí? Tokowý obdržel ſice jazyk ohniwý, wſſak ohně, který z pekla wychází, a nikoli ohně, jenž jeſt z Ducha ſwatého.

„Dal ſe widěti w ohniwých jazycich proto, jak piſſe ſw. Gregor, poněwadž Duch ſwatý s Bohem Synem od wěčnoſti jeſt, a poněwadž jazyk ſe ſlowem úzce ſpojen jeſt, nebot Syn jeſt ſlowo Otce.“

„A naplněni jsou wſſickni Duchem ſwatým, a počali mluwiti rozličnými jazyky, jakž Duch ſwatý dáwal jim wymlouwati.“ Mnohé zajiſté były změny po obdrženém Duchu ſwatém na apoſſtolich. Již w jich rozumu. Prwé nemohli nejſwětlejſſi prawdy, které pán Ježiš wykládal, pochopiti, a w jednom okamženi jsou ſwyučeni we wſſech tajemſtwich a úmyſlech božich. — Také w jich ſrdci. Prwé były lidé tohoto ſwěta, pozemſky toliko smýſſlejice, ctižádoſtiwi, žárliwi, neſtáli a bázliwi; a pojednou ſtali ſe duchownè ſmýſſlejicími, powzneſſenými, ſrdnatými, neohroženými, a zatoužili pro Boha trpěti a umříti. Též i we ſchopnoſtech jejich ſtala ſe změna weliká. Były ſurowi, nezkuſſeni, newzdělani, newýmluwni, a neznali ani ſwůj wlaſtni jazyk, jak náleži, teď pak wyſtupuji weřejnè jako řečnici nejzběhlejſſí, a zaſtáwaji ſwého miſtra a učeni jeho netotiko w jazyku ſwém wlaſtnim, nébrž jazyky cizimi, kterýmž ſe nikdy neučili, a jich dřiwe ſnad neſlýchali. K tomu ke wſſemu nepotřebowali ani času, ani dlouhého učeni. Jednim okamženim, když na ně ſeſtoupil Duch ſwatý, ſtali ſe jinými lidmi. „Duch ſwatý ſtoupi s nebe, a naplni hráče na citaru, a promění ho w pěwce žalmů; naplni rybáře a powýſſi jej za apoſſtola; naplni pronáſledowníka, a učini z něho učitele pohanů; naplni publikána, a poſwěcuje jej za ewangeliſtu.“ Tak napſal ſw. Gregor.

Jeſtli Duch ſwatý podnes žádných tak náhlých do oči bijících změn nepuſobi, ponèwadž toho neni wice potřebi, půſobi poſud a ſnad denně wnitřni změny náhlé, jeſtli ſrdce k tomu náchylné a poſluſſné. Neſtala-li ſe již zadáwna w naſſem

srdci nižádná změna, jsme-li ustawičně ti, jakž jsme bywali ode dáwna, powždy těmž nedokonalostem a slabotám oddáni, wězme, že Duch swatý nebywá mistrem nassim, aneb když on k nám mluwi, že my jej neposlouchámé, nébrž že jej rmoutime a jemu wzdorujeme.

W tom okamžení wěděli o wssech wěcech, o nichž wědèti měli, a byli wssim, čimž býti měli. Nebylo, co by se pozdéji k jejich wědomostem bylo přidati mohlo, ani coby jejich myšl zdokonalilo, ani coby jejich duchowní dary oprawilo. Co této doby dosáhli, bylo dokonalé, a pro wssecky časy dostatečné. Jen pilnosti jim bylo třeba w užiwání přijatých darů. Duch swatý, jehož přijali, učil jich i to okamžení a ten způsob jich použiti, a dodáwal jim, coby činiti a mluwiti měli. Tato dokonalost, která zrůstu žádného nepotřebowala, wztahowala se na dary, které pro zřízení, wyučowání a sprawowání sw. Církwe dosáhli. Co se wšak jich samých týkalo, nahliží každý, že jim denně na dokonalosti a zásluhách přibywalo, až wsse konečně mučenickou smrtí dokonali. Rádi bychom i my pro jiné a pro sebe pojednou dokonalými se stali, a to aby nás nic nestálo. Duch swatý činí wsse w nás, a on by zajisté mnohem wice činil, kdyby jsme jej následowali; on žádá nasse spolupůsobení, nassi pilnost, pozorliwost, wěrnost a stálost.

„Byli pak w Jerusalémě přebywajíci Židé, muži náboženi ze wsselikého národu, kterýž pod nebem jest. A když se stal ten hlas, sesšlo se množství, a na mysli znamenáno jest, že je slyssel jedenkaždý, ani mluwi jazykem jeho. I děsili se

wſſickni a diwili ſe řkouce: Ai, zdaliž nejſou tito wſſickni Galilejſſti, a kterak jſme my ſlyſſeli jedenkaždý jazyk ſwůj, w kterémž jſme ſe zrodili? Partſſti a Medſſti, a Elamitſſti, a kteříž přebýwaji w Meſopotamii a w Judſku a w Kappadocii, w Pontu a w Aſii, we Frygii a Pamfilii, w Egyptě, a w krajinách Libye, kteráž jeſt wedle Cyreny, a přichozi Římané. Židé také, i w nowě na wiru obrácení Kretſſi i Arabſſti, ſlyſſeli jſme je, ani mluwí jazyky naſſimi welké ſkutky božj? Děſſli ſe pak wſſickni, a diwili ſe jeden k druhému řkouce: J co to má býti?"

Jejich udiwení bylo ſprawedliwé, zázrak byl patrný a neſlýchaný. Wſſak toto bylo toliko zewnějſſkem wſſeho. Oni prawili: Nejſou tito wſſickni, kteří mluwí, Galilejſſti? Mohli přidati: Nejſou tito rybáři? Nejſou bázliwí učenící, kteří prchli a miſtra opuſtili? Nejſou ti, kteří ſe obmáňowali, že mrtwolu ſwého miſtra byli ukradli a weřejnou pečeť odtrhli?

Nechať ſe obdiwujeme prozřetelnoſti božſké, která tak rozmanité národy ſwolala, aby prwnímu oznámeni ſw. ewangelium přítomni byli. Tak byla prwní poſluchárna, již měli ſw. apoſſtolé, a kde prwní řečnil ſw. Petr. Můžeme směle twrditi, že co zde ſlyſſeli, a co widěli, také kažďý w domowě ſwém oznamowal. O jak podiwné jſou ceſty božj!

„Jiní poſmiwajice ſe prawili: Meſtu plní jſou tito." Tato byla prwní wýčitka, kteráž ſe křeſťanſkému náboženſtwí konala, a která tak ſtará jeſt, jako křeſťanſtwí ſamo, a která ſe tak dlouho, jak dlouho křeſťanſtwí potrwá, opakowati bude.

Neboť wſſecky wýčitky ſtikají ſe w těchto dwou wěcech: w neſluſſné uſſtěpačnoſti a nedůwodné obžalobě.

Diw ten ſtal ſe na ſlawnoſt letniční ráno w hodinu dewátou. Tatok byla hodina k obětowání určená, a na ſlawnoſt nejedli Židé před polednem nic, jakž ſwědčí Joſef. Nowi odpůrcowé opakují jen to, co w ten prwní den bylo praweno. Po několika uſſtěpačných ſlowích o ſwatém náboženſtwí přezdiwá ſe dělníkům ewangelickým, jak ſe tenkráte apoſſtolům přezdiwalo. Tenkráte byli zpití, za dnů naſſich jſou přepiati, třeſtiwí neb blouzniwí. Kdožby ſi tu nepoſtěžowal na bidnoſt a ſlepotu lidſkou? Zdali možné, aby kdo tak patrný zázrak za opojení měl, aneb ſwaté nadſſení za třeſtiwoſt ſi wykládal? Ta ſlowa třeſtiwoſt, přepiatoſt, o jak ſnadno ſe wypouſſtějí z úſt lidſkých beze wſſeho rozwáženi, ano tim domniwají ſe mnozí, že ſlužbu Bohu ſwému byli učinili. Bude-li pak nejwyſſí ſoudce také takto ſouditi?

Takowáto ſwětu zdánliwá třeſtiwoſt a přepiatoſt, anaž počátek na ſlawnoſt letniční w chrámu Jeruſalémſkém wzala, opakuje ſe w Církwi katolické na učenících Páně již toto dewatenácté ſtoletí, a přetwořuje neuſtále ſwět, a již jej na mnoze přetwořila. Awſſak totě putowání Chriſta Pána s Duchem ſwatým po weſſkeré zemi, což wypiſowati leží za cílem knize této wytknutým.